

ԹՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԹՈՒՂ

ԳՐԱԲԱՐՈՒԼԱՒՈՒ ՀԱՅՈՑԱՒԱՆՈՒԹԻՒՆ

Տարադրեցեալ աշխատասիրութիւնք տեն Մխիթարայ
վարդապետին սեբաստացւոյ Ազգայ հայր
կոչեցելոյ։

Ի վարժուհին նորահարսին աշակերտաց դասատան իւրոյ։
Ընդ հյօգուտ այլոց ամենից՝ որք ունին փիտիաք,
ի գաւիթս խնամատից՝ դրամբ քերականութիւն
մտանելոյ։

Ես պատրաստեցի ի լոյս ածեցեալ չանիս և աշխատութիւնք
աշակերտաց նոցին։

Ի թուոյ հանգուցելոյն Քրիստոսի, և ի պապութեան Մեծ Եղբոր
ամենայնի։

Յամի տեն 1770։ ապրիլի 25։

Ի հայրապետութենէ տեն Սիմեոնի հայոց կաթուղիկոսի։

Ի ՎԱՆՔՈՒՍ

Ի տպարանի անտունի սբ. Թովմայի։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԵԾԱՒՈՐԱՑ։

ՏՈՒՆԴԱՄԵՆՏԱՅ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Ո Կ

Վ Ե

Ահա քան զդ զոյ Աբրահամ։
Զի ամէն ուսումն գիտնա կան։
Զմ խայն արա քեզ յերեարան։
առիթ լեզի քեզ փրկայ ման։

ԲԱՆ ԱՒՐԲԱՄԻՈՅ ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ

Պատիւ բազմութիւնք զաղաղնայս, և յոգնադիմի պարաւանդութիւնք առ զանազան գործս վերակայեալք՝ ոչ ներէին ինձ բոլոն արկանել զայսմանէ գործոյ, սակայն ստիպումն հարկաւորութիւն. և թախանձումն բազմայ, և մանաւանդ պիտոյութիւնն մեծապոնեղ առ ի դիւրացուցանել զուսումն քերականութիւն նորաստեղծ աշակերտաց մերոյս դասատան՝

արարին զմեզ ձեռնամուխ,

և զի (ոմն յայտ է ամենից) յառգի մերում առ ներկայս ոչ դոյր տպագրեալ լիակատար բառարան՝ յորում բնաւք բառք մերոյս լեզուի՝ ոչ միայն ըստ յատկականաց նշանակութեց իւրեանց, այլ նաև ըստ սեփականաց հոլովմանց բացատրեալք առաջի աչաց համլեակապունից դնիցեն, հարկ եղև մեզ՝ զի զբազմութիւն անուանց, և բայից համակուսիցեաք ի սմին առ ի նպաստել տկարութիւն նորավարժից, և բարեպէս զարգացուցանել զնոսին ի յուսումն քերթողութիւն, և ի հմտացուցումն հայկաբանութիւն,

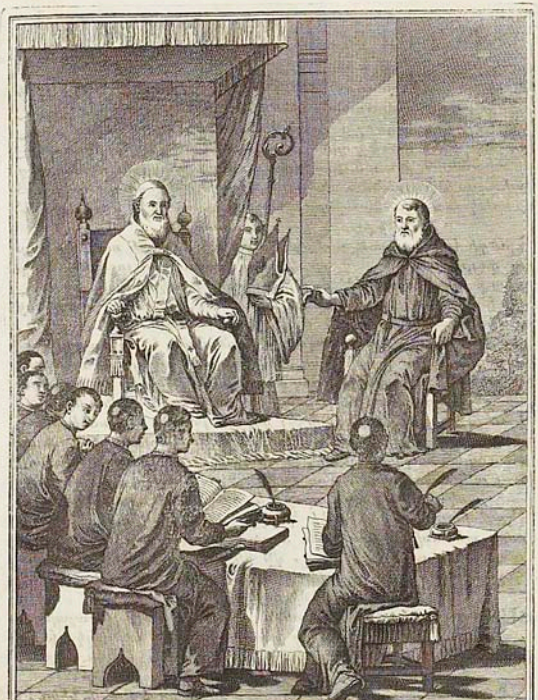
և եթէ հաճեսցի ումր ընդհնել մերոյս լեզուի (որ ունի զմեծ փարթամութիւն բառից) նաև զօրինաւոր և ըստիակատար բառապաշար տպագրեցեալ, յայնժամ առաւելագոյն դիւրացնայ ամենից ուսումն գրաբառի լեզուի մերոյ, և ընտանեսցի հասկացումն գրոց սրբոց, և գրոնածոց արտաքնոց:

Ընդ՝ խնդրեմ, զի եթէ ի գիրս ոմանս՝ այլապէս քան ի սմին տեսանիցի հոլովումն ուրուք անուանն, և կամ բային, անբասիրս առնիցէք զմեզ. վասն զի յայլոց այնպէս գտանին հոլովեցեալք՝ որպիսիք են ի սմին. և մեզ պարտ էր միայն, և կամ միւսոյն հետևիլ.

Այժ որոյ որք փափաքիք ուսման քերթողութիւն, ընկալարուք զայս դուշնաբեայ ընծայս քաղցրահայեաց ակնարկութիւք, ըստ որում և յինէն ընծայի ձեզ ի փառս նոն մեծաւ սիրով, և խոնարհութիւք, և դուք ոչխ լերուք ի նոր:

Ձանձրոյ յինել զմեզ ի յաղօթս ձեր, որ եմ Ա. մենից,

Ողորմածափոխիկ ծառայ,
Ա. Խէմնար Վարդապետ Կոլբ-
ճեան Հայբոյ Հայր:

Լերծմէ մեսրոպ զգ պատանիս ուշիմս կրթէր։ քերթողաբար զգհայ
կն զուն ի լոյս ածէր ։ Լիբն խահակ քերթողահայրն անդ-ն նստէր,
զուսեալան յաթեն իակ աւուրեղ խորհրդակիցն ։ Զյս է զմովսէս զգա
էին, զմամբրէ-ւ զնիւէ, զդաւիթ, զեզնիկ, և զաստղնիկ, և զայլս ընտրե-

Ա Ս Ա Ն Ա Ծ Ո Ւ Ա Ծ Ք Ի Ն

ՈՐ ԵՒ ԱՌԱՋԻ ԴԻՒՑՈՒ ՀԱՒԱՏԱՔԱԿԱՆԱՑԱՆ

Յորում պարզապէս դնէին Հոլովմանց անուանքն, Հնոցդրօէ բայիչ, եւ փոյթ արկեալ ոչ ըստ տասանց բանիւն, որ սերտողաբար ասանելիք էին ցաշակերտսն: Իսկ առաւելն նաեւ Հարցմանց պահմանաց, Բաշխման, եւ պարագրութեանց Հասարակաց անուանցն ի հասարակի, որպէս պէ եւ ոչ ին սերտողաբար պատարիցին ի գիս ասանողաց:

Յաղագս Հասարակաց Հոլովմանց անուանց:

Գլուխ Ա՛ասնիերորդ:

ՈՐ ՈՂՈՎՄՈՒՆՔ ԸՆԴՈՒՀԱՅ ԵՆ

Հարեքտասանք, որոց ուղիղ Հասարակքն են, պի զբազումն անուանս պարունակեն ենթ ինքեանց. Իսկ վեցքն յատուկքն են, պի կամ զսակաւս անուանս պարունակեն, եւ կամ զբարդեալս վիոյ եւ նոյնոյ անուան:

Ընդ ամենայն Հոլովմունն Հասարակ ունի զերկուս տեսակս. Որոց միոյն եզական սեռականն եզերի ’ի է, եւ գործիականն ’ի է՝. իսկ յոգնական սեռականն եզերի ’ի է, եւ գործիականն ’ի ես. օրգոն. Խալ, խալէ, խալէ՝: Խալ, խալոց, խալոք: Խալոյ միւսոյ տեսակի եզական սեռականն Թէպէտ եզերի ’ի է, սակայն գործիականն եզերի ’ի ա՛. եւ յոգնական սեռականն եզերի ’ի ա՛ց, եւ գործիականն ’ի օ՛, օրգոն. Ձլան, Ձլանի, Ձլանա՛: Ձլանք, Ձլանաց, Ձլանօք:

Հետեւ Օրինակ Հոլովոյ Տեսակէ։

Ցոգնականաց։		Նշխանականաց։	
Ես։	իմ։	Հայր։	իմ։
Ասեն։	իմոյ։	Աստուած։	իմոյ։
Տուն։	իմոյ, ՚ի, ՚ի իմոյ։	Տէր։	իմոյ, ՚ի, ՚ի իմոյ։
Ինձ։	զիս։	Հայր։	զիմ։
Ինէն։	՚ի իմենէ։	Աստուած։	՚ի իմմէ։
Ինձ։	զիս։	Տէր։	զիմ։
Ինձ։	իմիք։	Աստուած։	իմիք։
Զիս։	զիս։	Տէր։	զիմ։
Ինէն։	՚ի իմենէ։	Աստուածէն։	՚ի իմմէ։
Ինձ։	ինձ։	Տէր։	ինձ։

Ընդ այսու տեսանիցես զախ պարունակին անուանքը բազումք, որք ՚ի վերջնում վանկոջ իւրեանց ունին զայսոսիկ տառս, ա, է, ե, ո, օ, էօ, ու։ Այլ ՚ի հոլովին իւրեանց անփոփոխ, եւ անկորուստ պահեն զայնս։ ՈՐԳՈՒՆ։

Ա։		Խլայ,	ի։
Աբբայ, աբբայի։		Օտար,	ի։
Աբեղայ,	ի։	Կառոյց,	ի։
Աղբայ,	ի։	Ձոյլ,	ի։
Աղքայ,	ի,	Անանուն,	ի։
Ախտայ,	ի։	Աննայ,	ի։
Աղէտ,	ի։	Անմոռնայ,	ի։
Խաղէտ,	ի։	Պահ,	ի։
Պիղծաբանայ,	ի։	Պատ,	ի։
Պրեհայ,	ի։	Ե։	
Օրոգայ,	ի։	Խեռ,	ի։
Օրհաս,	ի։	Ձամեմ,	ի։
Օրհասան,	ի։	Ձամեստ,	ի։
Օրմտաղ,	ի։	Ձամեստ,	ի։
Իսայտ,	ի։	Ղժդեհ,	ի։
Խնկայ,	ի։	Ներ,	ի։
Շէշտ,	ի։		
Շէղջ,	ի։		
Էե,	ի։		
Էրտ,	ի։		
Էրտ,	ի։		
Էնել,	ի։		
Էնդ,	ի։		
Էգեղ,	ի։		
Ի։			
Իազէ,	ի։		
Իւ,	ի։		
Իալուէ,	ի։		
Պենաեվատէ,	ի։		
Իերօքէ,	ի։		
Իոսէ,	ի։		
Իերօքէ,	ի։		

Ա.

Աղջ, ի.
Աղնձխատ, ի.
Արբե, ի.
Գոյ, ի.
Գարահոս, ի.
Գղեխոյ, ի.
Գրոշմ, ի.
Երեկոյ, ի.
Լանջոյ, ի.
Լսոյշ ի.
Լսոփ, ի.
Ծոտ, ի.
Ձոխ, ի.
Ձոռոմ, ի.
Յովտ, ի.
Յորդ, ի.

Նոճ, ի.
Ոսոխ, ի.
Ջրկ, ի.
Տող, ի.
Տոմս, ի.

Ը.

Ընկոյց, ի.
Ըմպան, ի.
Ըմպոց, ի.
Ըսոթ, ի.
Ըսալպիսթ, ի.
Ըրօն, ի.
Ըարօտ, ի.
Ըծոց, ի.
Ըարեգօտ, ի.
Ըտայօդ, ի.
Ըտօն, ի.

Ի.

Իկերօք, ի.
Իմ, ի.

Ի.

Իննսերիւր, ի.
Իւտ, ի.
Իւթ, ի.
Իսեղաթիւր, ի.
Իւս, ի.
Իւծ, ի.

Ի.

Լափուտ, ի.
Լափուր, ի.
Լարշափուն, ի.
Լսսուն, ի.
Լուն, ի.
Լահպալուտ, ի.
Լարուն, ի.

Լ, երկրորդ՝ պարունակին և այլք անուանք, որք ի վերջնում վանկով իւրեանց ունին զայսոսիկ տառս, ա, ի, ու. և ի հոլովին իւրեանց կորուսանեն զայնս. որդոյն.

Ա.

Աեան, աենի.
Արկեմեան, ժենի.
Եարդ, լերդի.
Երեայ, հրեի.
Էգնաղգեաց, էցի.
Ամենազգեայ, էցի.
Ենհեան, հենի.
Յաւիտեան, տենի.
Այրկեան, կենի.

Ա.

Գահասիրտ, սրտի.
Մնիծ, ծծի.
Նկիր, կրի.
Նտիպ, տպի.
Նարգատիպ, տպի.
Նպատիր, տրի.
Նպարագիծ, գծի.
Նխիղճ, խղճի.
Նկիրթ, կրթի.
Նատաւախիտ, խտի.
Նրջիկ, ջրի.
Նրգասալիր, լրի.
Նրատաւճալից, լցի.
Նաղալից, լցի.
Նիւ, ջրի.

Երկրալից, լցի.
Զեղեցկատեսիլ, տեսլի.
Զինծ, գծի,
Զաղիշ, ղշի.
Զլցին, ջնի.
Զիրտ, ղրտի.
Նրկիւղալից, լցի.
Օազիր, գրի.
Ընտիր, տրի.
Ցնքալից, լցի.
Պակիրհ, պրհի.
Լիրբ, լրբի.

Ու.

ՈՒսատեսիլ, սէր.
ՈՒսատիպ, տպէ.
ՈՒսիրէ, սիրէն.
Ուսուցանել, ցոյց տալ.
Ուսուցանող, ցոյց տուող.
Ուսուցիչ, ցոյց տուիչ.
Ուսումն, ցոյց տուումն.
Ուսումնարան, ցոյց տուման տեղի.
Ուսումնասիրել, ցոյց տուման տալ.
Ուսումնասիրութիւն, ցոյց տուման տալութիւն.
Ուսումնական, ցոյց տումանական.
Ուսումնական գործիք, ցոյց տումանական գործիք.
Ուսումնական ձեռնարկ, ցոյց տումանական ձեռնարկ.
Ուսումնական նիւթ, ցոյց տումանական նիւթ.
Ուսումնական պարագայ, ցոյց տումանական պարագայ.
Ուսումնական պարապմունք, ցոյց տումանական պարապմունք.
Ուսումնական տարի, ցոյց տումանական տարի.
Ուսումնական տեսակէտ, ցոյց տումանական տեսակէտ.
Ուսումնական տեսութիւն, ցոյց տումանական տեսութիւն.
Ուսումնական տուն, ցոյց տումանական տուն.
Ուսումնական տոմար, ցոյց տումանական տոմար.
Ուսումնական տոմս, ցոյց տումանական տոմս.
Ուսումնական տպագրութիւն, ցոյց տումանական տպագրութիւն.
Ուսումնական տպարան, ցոյց տումանական տպարան.
Ուսումնական տպաւորութիւն, ցոյց տումանական տպաւորութիւն.
Ուսումնական տրամադրութիւն, ցոյց տումանական տրամադրութիւն.
Ուսումնական տրամաբանութիւն, ցոյց տումանական տրամաբանութիւն.
Ուսումնական տրամագիր, ցոյց տումանական տրամագիր.
Ուսումնական տրամագրութիւն, ցոյց տումանական տրամագր

Տարեմուտ, մտն. Գուտ, օգտ. և այլք բազումք։

Լ

Լերդ, պատուհակին և այլք անուանաք, որք ի վերջնում վանակոչ իւրեանց ունին զայսոսիկ տառս. ե, եայ, ոյ։ Լինի ի հոլովին իւրեանց փոխարկեն զառն ե, ի՝ ենի, և կամ իէ։ Զէայն ի է. և զոն ի ոա. արգան։

Լ. Լ.

Ընդե, անդն.
Ընձուկ, վրնտն.
Պահակել, վրնտն.
Ծախս, ծնտն.
Հանգիստանալ, միտն.
Հանդես, դնտն.
Մէտ, միտն.
Մէջ, վնտն.
Վարանվիճ, վրժն.

Լ. Ն.

Նշանաւէտ, հետն.
Նշոյ, ևզն.
Նսեմ, խնտն.
Նիտ, կետն.
Կենսաւէտ, ահետն.
Կսկծեմ, քնտն.
Կոձկիկն, կենն.
Շահաւէտ, հետն.
Ուղիղ, ղնշն.
Պատճ, սեքն.
Պատձեն, չենն.
Պողանէտ, ահետն.
Պատրուէներ, շուէրն.

Լ. Յ.

Նվէնեայ, եեէն.
Պարմարեայ, նեէն.

Փախստեայ, տեն.
Քառասնամեայ, մեն.

Ի. Ո.

Ոգեպոյծ, յուցն.
Ոնմանայոյց, տուցն.
Ոնգեայոյ, ժուժն.
Ոնբոյր, բուբն.
Ոարձայոյց, յուզն.
Ոխակոյտ, կուտն.
Ոդրամակոյտ, կուտն.
Ոխրեսասոյց, նուցն.
Ոչխհաճոգոն, գունն.
Օգոյշ, զգուշն.
Օամանոյց, յուցն.
Օյտ, լուտն.
Օտոզրաւոյց, ցուցն.
Օտրաստոյց, սուցն.
Օտրշրջակոյտ, բուտն.
Ոգրասոյս, խուսն.
Ծերակոյտ, կուտն.
Ծոյլ, ծուլն.
Կամնամոյց, տուցն.
Կարկուտակոյտ, կուտն.

Համբոյր, ուբն.
Հեղոյս, ղուսն.
Հոգեհոգոյս, ուսն.
Հիւծագոյն, գունն.
Մահահաճոգոն, գունն.
Նեծագոյն, գունն.
Նոտոյտ, յուցն.
Նոտակոյտ, բուտն.
Նահեձևոյն, ուղն.
Չամբոյտ, յուցն.
Շառաղոյտ, ուցն.
Շեղջակոյտ, կուտն.
Չ. ըոյտ, յուցն.
Չ. ըաստ, սուցն.
Սոտոյտ, յուցն.
Տարտոյտ, ցուցն.
Տուրեցոյց, ցուցն.
Տճնտոյտ, ցուցն.
Տրամագոյց, գուցն.
Տոյժ, ատժն.
Փոքեոյտ, ցուցն.
Ցոյց, ցուցն.
Փափկանոյտ, ուցն.
Փոքրագոյն, գունն.
Քարտկոյտ, կուտն.
Օրոցոյտ, ցուցն.
Օձոյտ, յուցն.

Հետեւ որինակի Խրէմբէրէ թեամէ Հաւաքեալ Հոլվանի.

Ուղիղ.		Թեքեալ.	
Հն.	Հանդ	Հն.	Հանդը
Սե.	Հանդի	Սե.	Հանդաց
Տր.	Հանդի, ի Հնձան	Տր.	Հանդաց, ի Հնձան
Հայց.	զ Հանդ	Հայց.	զ Հանդս
Կաց.	ի Հանդի	Կաց.	ի Հանդաց
Գոչ.	զ Հանդի	Գոչ.	զ Հանդաց
Կոչ.	Հանդաւ	Կոչ.	Հանդօք
Գոչ.	զ Հանդաւ	Գոչ.	զ Հանդօք
Եղե.	ի Հանդի, ի Հնձանէ	Եղե.	ի Հանդս
Արէ.	ոչ Հանդ	Արէ.	ոչ Հանդք

Ինդ այսոքեւ որ Հայկ պարոնակին անեծանը գազաթը, որք ի վերջոյն վանկը իւրեանց ունին զայսոսիկ տառա ա, է, ո, օ. Եւ ի հոլովին իւրեանց անփոփոխ, և անկորուստ պահեն զայնս, օրդոն.

Ա.					
Աղասան,	ի.	Նորակ,	ի.	Աւրհնդակ,	ի.
Արամ,	ի.	Կամուռ,	ի.	Ալիշակ,	ի.
Առապան,	ի.	Կոնդակ,	ի.	Տիեակ,	ի.
Գալշանոս,	ի.	Հասակ,	ի.	Փարեզամ,	ի.
Գասպակ,	ի.	Զերզնահան,	ի.	Փասպար,	ի.
Լիրակ,	ի.	Ոսկեակ,	ի.	Քանակ,	ի.
Օմանդակ,	ի.	Ոչխար,	ի.	Օձոս,	ի.
Ոսակ,	ի.	Պինչակ,	ի.	Ե.	
Քնդհանրական,	ի.	Յատակ,	ի.	Ազգեհ,	ի.
Մաշկինակ,	ի.	Ոսանակ,	ի.	Ներեկ,	ի.
Ռաժիհար,	ի.	Ոչքան,	ի.	Ներեւ,	ի.
Տրան,	ի.	Ասիկան,	ի.	Պատճեր,	ի.
Չշեակ,	ի.	Պատգարակ,	ի.	Ո.	
Ռոպան,	ի.	Չնչան,	ի.	Կիպաւոր,	ի.
Ցնդրակ,	ի.	Սաահակ,	ի.	Մատաւոր,	ի.

Ա-ն, ան, ն.
Ա-ն, ան, ն.
Ա-ն, ան, ն.

Ջիլ,	Ը-	Ձապուկ, պկին·
Ռամիկ, ռամկին·	Ըղձալցուկ, տիկ·	Միկռնտ, կնդկա-
Սամիթ, սամթի·	Ըղմուկ, մկի·	Ջարաղլուխ, ղլխի·
Սաստիկ, սաստկին·	Պահպանդլուխ, ղլխի·	Յորուկ, սորկի·
Սկռդկի, դկի·	Օրդաղլուխ, ղլխի·	Վհուկ, վհկի·
Վ Հիտ, վհտի·	Խանուկ, բկի·	Տաղտուկ, տկի·
Փինդ, փդի·	Խրադլուխ, ղլխի·	Տղուկ, տղկի·
Փօքսիկ, բսկզիկ·	Կոդրուկ, գրկի·	Վայրլուշ, եղջի·
Քիւլ, քլի·	Ձարդուկ, ցկի·	Փղձուկ, ձկի·
Քիմ, քմի·	Հեղձամղձուկ, ձկի·	Փողոշուկ, շկի·
Օդապաբիկ, պաբկի·	Ռամուկ, մկի·	Քաւրմ, քրմի·

Երբորդ պարունակին և այլք անուանք, որք ի վերջնում, վանկոջ իւրեանց ունին զայսոսիկ տառս· է, է, ոյ· Ւս ի հնդումին իւրեանց փոխարկին զառաւն է, ի էի, և կամ ի էւ· և զէն ի ոս· և զոյն ի ոս· որդոմ·

Ա· Ի·	Մէդ, միզի·	Ա· Ե·
Գայլադէմ, դէմի·	Մողէս, զէսի·	Հիմէն, մէնի·
Գէր, գէրի·	Կռանագէտ, գէտի·	Ռաբրընկէց, եցի·
Դէտ, դէտի·	Տէդ, տիզի·	Ի· ս·
Դէմ, դէմի·	Ութադէմ, դէմի·	Գրնիւ, գրուզի·
Օազադէմ, դէմի·	Օձադէմ, դէմի·	Ը· ս·
Ոլրկէս, կէսի·	Օտարադէմ, դէմի·	Անգոյր, գուրի·

Ի Կրորդ հղոմումն նմանապէս ունի զերկուս տեսակս· Որոց միոյն եզական սեռականն եղերի ի ոյ, և գործականն ի ոլ· իսկ յոգնական սեռականն եղերի ի ոց, և գործականն ի ոլ· որդոմ·

Հիւոս, սիսոյ, սիսոլ· Հիւոսք, սիսոց, սիսոլս·

Ասպ միւսոյ եզական սեռականն եղերի ի ասյ, և գործականն ի ես· իսկ յոգնական սեռականն եղերի ի եաց, և գործականն ի էօս· որդոմ, Ասպան, Տպասեաց, Տպասէս· Ասպանէ, Տպասեաց, Տպասեցս·

Հետեւեալ Օրինակն ամենայն պետական հոլովման համար։

Ոգնական։		Յոգնական։	
Ած.	Ա՛ծու.	Ած.	Ա՛ծուք.
Ածո.	Ա՛ծուոյ.	Ածո.	Ա՛ծուոց.
Տա.	Ա՛ծուոյ, կամ Ա՛ծու.	Տա.	Ա՛ծուոց, կամ Ա՛ծուս.
Զած.	զԱ՛ծու.	Զած.	զԱ՛ծուս.
Ածէ.	Ա՛ծուոյ.	Ածէ.	Ա՛ծուոց.
Ածա.	զԱ՛ծուոյ.	Ածա.	զԱ՛ծուոց.
Ածոտ.	Ա՛ծուով.	Ածոտ.	Ա՛ծուովք.
Ածած.	զԱ՛ծուով.	Ածած.	զԱ՛ծուովք.
Ո՛վ Ածէ.	Ո՛վ Ա՛ծուոյ, կամ Ա՛ծու.	Ո՛վ Ածէ.	Ո՛վ Ա՛ծուս.
Ուր Ած.	Ուր Ա՛ծու.	Ուր Ած.	Ուր Ա՛ծուք։

Ընդ այսու տեսանելոյ նախ պարտականին անուանքը բազմութեան, որք ի վերջնում վանկիցն իւրեանց ունին զայսոսիկ տառս, ա, է, ի, ո, օ, ու, և։ Եւ ի հոլովելն իւրեանց անփոփոխ և անկորուստ պահեն զայնս։ որպէս։

Ա։			
Ա՛ղմատ, արմատոյ.	Կաղ,	ոյ.	Ակռան, ոյ.
Ա՛ղմուտ,	ոյ. Կատ,	ոյ.	Տղայ, ոյ.
Ա՛ղջատ,	ոյ. Կոտ,	ոյ.	Յաւ, ոյ.
Ա՛ղջ,	ոյ. Կամք,	ոյ.	Ն։
Ա՛յծ,	ոյ. Կամբաւ,	ոյ.	Ո՛ներ, ոյ.
Ա՛յս,	ոյ. Կամար,	ոյ.	Ո՛ղկ, ոյ.
Ախերան,	ոյ. Կանձար,	ոյ.	Ո՛ռն, ոյ.
Ախերանացաւ,	ոյ. Կարաւ,	ոյ.	Ո՛ղկ, ոյ.
Ախտոտած,	ոյ. Կաւազտ,	ոյ.	Նրբ, ոյ.
Ախտանգուած,	ոյ. Կանկ,	ոյ.	Ճանկ, ոյ.
Ախտաղանթ,	ոյ. Կարախս,	ոյ.	Ճռվ, ոյ.
Ճանկ,	ոյ. Կիսին,	ոյ.	Ոտեր, ոյ.
Ճանճատացաւ,	ոյ. Ցօղուած,	ոյ.	Կռիվ, ոյ.
Կնճամ,	ոյ. Շ Երամ,	ոյ.	Չուտ, ոյ.
Ծառ,	ոյ. Շամանդ,	ոյ.	Շեա, ոյ.
Ծառաւ,	ոյ. Պատառ,	ոյ.	Շև, ոյ.
Կամճուած,	ոյ. Սափոր,	ոյ.	Տուկ, ոյ.

Տերև,

Տերև, ց.

Ի.

Դի, ց.
Լի, ց.
Անկաւազ, ց.
Տի, ց.

Ո.

Ոզ, ց.
Ոզդ, ց.
Ոտն, ց.
Ոսպ, ց.
Ոսկր, ց.
Ոստ, ց.
Ոտք, ց.
Ոստն, ց.
Ոսկի, ց.
Ոսկր, ց.
Ոստ, ց.

Ոտն, ց.
Ոտք, ց.
Ոտն, ց.
Ոտք, ց.
Ոտն, ց.
Ոտք, ց.
Ոտն, ց.
Ոտք, ց.
Ոտն, ց.
Ոտք, ց.
Ոտն, ց.
Ոտք, ց.
Ոտն, ց.
Ոտք, ց.
Ոտն, ց.
Ոտք

Աղբատեղին, գետնոյ.
Ախիր, խրոյ.
Ախ, մոյ.
Եղեւին, յեւտնոյ.
Ականկին, կնոյ.
Աղբիւր, քնոյ.
Աշիւղ, նաշհոյ.
Աղիւղ, ուղղոյ.
Պլինձ, պղնձոյ.
Պանիր, պանրոյ.
Պատիժ, ւժոյ.
Ջինւ, վէնոյ.
Վերին, վերնոյ.
Ցեղմ, ոզմոյ.
Ցին, ցնոյ.
Ցից, ցցոյ.
Փոխինդ, խնդոյ.

Ք.

Քաստեճաստաւնկ, անկոյ.
Քենաւք, սրբոյ.
Քմուր, ամրոյ.
Քհանուխ, նանխոյ.
Քնուր, անրոյ.
Քարուր, քաքրոյ.
Քլուր, բլրոյ.
Քղուղ, բղղոյ.
Քուր, բրոյ.
Քութ, բթոյ.
Քուրդ, բրդոյ.
Քաւ, բոյ.
Քառունց, բոնցոյ.
Վէրսի, գլխոյ.
Վարդապետին, գետնոյ.
Վոխիր, խրոյ.
Վին, մոյ.
Էեսին, յեսնոյ.
Ականկին, կնոյ.
Աղբիւր, քնոյ.
Աշիւղ, նաշհոյ.
Ուղիղ, ուղղոյ.
Պլինձ, պղնձոյ.
Պանիր, պանրոյ.
Պատիժ, ւժոյ.
Վէչուս, վէնոյ.
Վերին, վերնոյ.
Ցեղմ, ոզմոյ.
Ցին, ցնոյ.
Ցից, ցցոյ.
Փոխինդ, խնդոյ.

Ք.

Քաստեճաստաւնկ, անկոյ.
Քենաւք, սրբոյ.
Քմուր, ամրոյ.
Քհանուխ, նանխոյ.
Քնուր, անրոյ.
Քարուր, քաքրոյ.
Քլուր, բլրոյ.
Քղուղ, բղղոյ.
Քուր, բրոյ.
Քութ, բթոյ.
Քուրդ, բրդոյ.
Քաւ, բոյ.
Քառունց, բոնցոյ.
Քլխոյ, գլխոյ.
Գուբ, գբոյ.
Գութ, գթոյ.
Գծուծ, գծծոյ.
Գուր, գրոյ.
Ղուր, ղրոյ.
Ղեռուն, ղեռնոյ.
Ղեղուն, ղեղնոյ.
Ղմուռա, ղմռոյ.
Ղմրուխտ, ղմրխտոյ.
Ճանճրումրուր, մրրոյ.
Ճուղուն, ճուղնոյ.
Ճութ, ճթոյ.
Ճուր, ճրոյ.
Ճուղ, ճղոյ.
Ճութ, ճթոյ.
Ճուղ, ճղոյ.
Ճուբ, ճբոյ.
Լուր, լրոյ.
Լուծ, լծոյ.
Լանճարուր, ճարրոյ.
Լունկ, լնկոյ.
Լանկաճուխ, ճխոյ.
Լծուծ, լծծոյ.
Լութ, լթոյ.
Լարուր, ճարրոյ.
Լուխլուր, ջրոյ.
Լուխ, ճխոյ.
Լծուծմբ, ճծմբոյ.
Լառաստուն, տնոյ.
Կութ, կթոյ.
Կուժ, կժոյ.
Կիսագուն, գնոյ.
Կուր, կրոյ.
Կերակուր, կրոյ.
Կուրծ, կրծոյ.
Կուղ, կղոյ.
Կնգուղ, կնգղոյ.
Կուպր, կպրոյ.
Հաստատուն, տնոյ.
Հունձ, հնձոյ.
Ձեռաստուն, տնկոյ.
Ձմուռ, ձմռոյ.
Ձատաղաստուն, մատաղատնկոյ.
Մալուխ, մալխոյ.
Մածուն, մածնոյ.
Մամուլ, մամլոյ.
Մամուռ, մռոյ.
Մուրճ, մրճոյ.
Մուրտ, մրտոյ.
Մուր, մրոյ.
Մուխ, մխոյ.
Մրուր, մրրոյ.
Նուշ, նշոյ.
Նորալուր, լրոյ.
Փամփուր, փրոյ.
Ջանախուր, ախրոյ.
Ջունջ, ջնջոյ.
Շուբ, շբոյ.
Չուն, չնոյ.
Պղծալուր, լրոյ.
Սանդուղ, դղոյ.
Սուգ, սգոյ.
Սողուն, սոզնոյ.
Սուտ, ստոյ.
Սուր,

Աւր,	որդ.	Ցնցուղ,	ցնցղոյ.	Փուշ,	փշոյ.
Աւրք,	որբոյ.	Ցոսպ,	ցոսպոյ.	Փուք,	փքոյ.
Պուշ,	պշոյ.	Ցուրտ,	ցրտոյ.	Քուն,	քնոյ.
Տխուր,	տխրոյ.	Ցուրտ,	ցրտոյ.	Քոռ,	քրոյ.
Տունկ,	տնկոյ.	Փետուր,	տրոյ.	Քնքուշ,	քնքշոյ.
Տղոյն,	տողնոյ.	Փրփուր,	փրփրոյ.	և այլն.	

Երրորդ՝ պարունակին և այլք անուանք, որք՝ի վերջնում վանկոջ իւրեանց ունին զայսոսիկ վանկս՝ եայ, է, էյ, ոյ, ու։ Ինչ՝ի Տղայլէն իւրեանց փոխարկին զեան՝ի է։ զէն՝ի էյ։ զոյն՝ի ոյ։ և զոն՝ի ու։ որդան։

Այ, Ա՛յ		Թախիծ,	Թոնոյ.	Լոյս,	լուսոյ.
Ընդհայ,	դէոյ.	Խոտիճ,	խոտճոյ.	Պապոյտ,	պապուտոյ.
Ա՛յ, Ի՛		Կախիճ,	կառճոյ.	Ցոյտ,	յուսոյ.
Կին,	հինոյ.	Պատիճ,	տոճոյ.	Ոյժ,	ուժոյ.
Ձկէթ,	ձիթոյ.	Ը՛ Ո՛		Ո՛, Ը՛	
Սիզ,	սիզոյ.	Ոտն,	քունոյ.	Ոնդ,	ընդոյ.
Սկր,	սկրոյ.	Ոտն,	գունոյ.	Ոնդ,	ընդոյ.
Ի՛, Ի՛		Ծոտն,	Թունոյ.	և այլն.	

Երբ ասա գիտելի է, զի ոմանք՝ի վերոյ եգեալոց անուանց՝ի յոգնական գործականսդ փոխանակ եզերելոյ՝ի ո՛վ, եզերին՝ի օ, վն գիւրութեն հնչման, որդան, ցուրտաց, Տունքաւոք, Թախտ, սեմք, տղոյք, տնկոք։ Ընդհանուր, և այլն,

Հետեւ Օրինակ Երեսորդի տեսակ Երեսորդի Հոլովման։

	Եզակի։		Յոգնական։	
Ուղ։	Մատան՛ի։	Ուղ։	Մատան՛իք։	
Սեռ։	Մատանւոյ։	Սեռ։	Մատանեաց։	
Տր։	Մատանւոյ՛/ի Մատանի։	Տր։	Մատանեաց՛/ի Մատնիս։	
Հայց։	զ Մատան՛ի։	Հայց։	զ Մատան՛իս։	
Բաց։	ի՛ Մատանւոյ։	Բաց։	ի՛ Մատանեաց։	
Գոչ։	զ Մատանւոյ։	Գոչ։	զ Մատանեաց։	

Վոչ։

Գոր. Աստանեաւ.	Գոր. Աստանեօք.
Պար. ի Աստանեաւս.	Պար. ի Աստանեօք.
Տես. ի Աստանուս. ի մաստանուս.	Տես. ի Աստանիս.
Կոչ. ո՛վ Աստանի.	Կոչ. ո՛վ Աստանիք.

Ընդ այսու տեսակաւ պարունակին բազումք անուանքս յոգ-
նաւանիկք եղերեցեալք ի է, որպիսիք են սոքին։

Ընարատուհի, հոյ.	Տիհի, հոյ.	Ներուհի, հոյ.
Ընդակատուհի, հոյ.	Տոդի, դոյ.	Կաղնի, նոյ.
Ընբայուհի, հոյ.	Տոլորշի, շոյ.	Կանաքի, քոյ.
Ընտատուհի, հոյ.	Տինի, նոյ.	Կատաղի, ղոյ.
Ընշակունի, նոյ.	Տդմանի, նոյ.	Կարասի, սոյ.
Ընկանելի, լոյ.	Տժպհի, հոյ.	Կորովի, վոյ.
Ընղբի, բոյ.	Նզրաձիրանի, նոյ.	Կենդանի, նոյ։
Ընմայի, մայոյ.	Նկեղեցի, ցոյ.	Կղզի, զոյ.
Ընյգի, գոյ.	Նրանելի, լոյ.	Կոշնի, նոյ.
Ընյրի, այրոյ.	Նբեհայրի, րոյ.	Խագնի, նոյ.
Ընմուրի, րոյ.	Նրկայրի, րոյ.	Խամաղգի, դոյ.
Ընղաւնի, նոյ.	Ընդունելի, լոյ.	Խաւաստի, տոյ.
Ընդարի, րոյ.	Ների, րոյ.	Խովանի, նոյ.
Ընբերելի, լոյ.	Նթենի, նոյ.	Խրահալելի, լոյ.
Ընդժրելի, լոյ.	Նշնամի, մոյ.	Խայելի, լոյ.
Ընսղանի. նոյ.	Նամատեղի, ղոյ.	Խղանի, նոյ.
Ընմահճենի, նոյ.	Նկուհի, հոյ.	Ձրի, րոյ.
Ընծաթի, թոյ.	Նմանալի, լոյ.	Ձոնի, նոյ.
Ընպատնի, նոյ.	Նկոտ, տոյ.	Ղեղի, ղոյ.
Ընբրի, վոյ.	Նցեղ, ցոյ.	Ճայրի, րոյ.
Ընպակի, կոյ.	Նսնձորենի, նոյ.	Ճար, րոյ.
Ընծեղի, լոյ.	Նշտի, տոյ.	Ճանկոտ, տոյ.
Ընհեղի լոյ.	Նամելի, լոյ.	Ճաբի, քոյ.
Նարի, րոյ.	Նակոտ, տոյ.	Ճեղեղի, դոյ.
Նաղանի, նոյ.	Նխանելի, լոյ.	Ճիակոզմանի, նոյ.
Նարտի, տոյ.	Նղնի, նոյ.	Ճիջնաձիրանի, նոյ.
Նորենի, նոյ.	Նիրանի, նոյ.	Յայգորելի, լոյ.
Վերարփի, փոյ.	Նիրանենի, նոյ.	Յեղղի լոյ.

Յոռի.

Յոռի, ուոյ	Ջ ըարբի, թոյ	Վ տարանդի, դոյ
Յղի, ղոյ	Ռաբբի, բոյ	Տեղի, ղոյ
Կերբերի, նոյ	Ռահաւի, ուոյ	Թաքունի, նոյ
Կռնեհի, նոյ	Սկի, սկոյ	Ցըլի, դոյ
Կթեի, թոյ	Միրալի, լոյ	Փանաքի, քոյ
Կօմի, թոյ	Վատի, տոյ	Փախաքելի, լոյ
Շարժելի, լոյ	Սոյ, սկոյ	Փոքրոջի, գոյ
Ինկի, կոյ	Տողոգի, գոյ	Փոքրահոգի, գոյ
Պատանի, նոյ	Ուրբիկապրի,	Քանի, նոյ
Պանծալի, լոյ	բոյ	Քարողելի, լոյ
Պատմուճի, հոյ	Պեզանի, նոյ	Քամնելի, լոյ
Պարկեշտութիւն, հոյ	Քանչելի, լոյ	Օղի, ղոյ
Ջ ըրի, բոյ	Վ արկպարազի, սոյ	Ձեի, ձձոյ

Բայց դիտելի է, զի անուանք ունեք ըստ այսոսիկ տեսակաց հոլովիցեալք, իւրեքանչիւր գործիականաց, և՝ ի յոգնականս տեսականաց, և գործիականաց այլապէս հոլովին. որպէս.

Ուրդի, դոյ,	դուվ.	Ուրդիք,	դոյ,	դուվք,
Ղատորդի, դոյ,	դուվ.	Ղատորդիք,	դոյ,	դուվք,
Հօղի, գոյ,	գուվ.	Հօղիք,	գոյ,	կ գնայ, գուվք,
Ոգի, գոյ,	գուվ.	Ոգիք,	գոյ,	կ գնայ, գուվք,
Հանի, նոյ,	նուվ.	Հանիք,	նոյ,	նուվք,
Ֆէդոզալօլսեցի, ցոյ,	ցուվ.	Ֆէդոզալօլսեցիք,	ցոյ,	ցուվք,
Ռանանացի, ցոյ,	ցուվ.	Ռանանացիք,	ցոյ,	ցուվք, և այլն

Երորդ հոլովումն նմանապէս ունի զերկուս տեսակս, որոց միոյն եզական տեսականն եղերի՝ ի ան. և գործիականն՝ ի ամբ. իսկ յոգնական տեսականն եղերի՝ ի անդ. և գործիականն՝ ի ամբ. որպէս. Լեզուաբան, եզնփան եզնփամբ. Լեզուաբան, եզնփանդ, եզնփամբ. Հայոց միւոց տեսակի եզական եղերի՝ ի էան, և գործիականն՝ ի էամբ. իսկ յոգնական տեսականն եղերի՝ ի էանդ. և գործիականն՝ ի էամբ. որպէս. Լեզուաբան, լեզուաբնեան, լեզուաբնեամբ. Լեզուաբնեանդ, լեզուաբնեանդ, լեզուաբնեամբ.

Հետեւ Օրինակ Հոլովման Յոգնակի Թուոյ։

Նոքանապէս։	Յոգնակաբաղձ։
Ազն. Լղեզն,	Ազն. Լղեզունք։
Սեռ. Լղեզան,	Սեռ. Լղեզանց։
Տր. Լղեզան, կամ Լղեզանց,	Տր. Լղեզանց, կամ Լղեզունս։
Հայց. զԼղեզն,	Հայց. զԼղեզունս։
Կոչ. Լղեզանե,	Կոչ. Լղեզանց։
Գոր. զԼղեզանե,	Գոր. զԼղեզանց։
Գոյ. Լղեզամբ,	Գոյ. Լղեզամբք։
Գոյ. զԼղեզամբ,	Գոյ. զԼղեզամբք։
Տեղ. յԼղեզան,	Տեղ. յԼղեզունս։
Արտ. ոչԼղեզն։	Արտ. ոչԼղեզունք։

Ընդ այսու տեսանեմք Լախպարոնակին անուանիք բազումք, որք ի վերջնում վանկոջ իւրեանց ունին զայսոսիկ տառս, ա. է. ո. ու. և ի Հոլովելն իւրեանց անփոփոխ և անկորուստ պահեն զայնս։ որպես։

Ամուսն, ամուսան։	կամ Երիկամք։	Ի տաւշխանէ, կամ
ամուսք, ամուսանց։	Կայծակն, ական,	Ի տաւշխէ։
Ակն, ական։	Ի կայծականէ, կամ	Վայրկեան, լական,
ականք, ականց	Ի կայծակէ։	վայրկենք, կամ
զականս, կամ	կայծակունք, կանց	վայրկեաք, կանց։
զականս։	կայծակամբք, կամ	Վ.
Առատն, առատան։	կայծակօք,	Վէմն, վեմական։
Երեկոյն, վաղան։	Ջայլամն, լամանն,	Երկն, երկան։
Երիկամն, կամանն։	կամ, Ջայլէմանն,	Ձմեռն, ձմեռան։
Երիկամանէ, կամ	Ջայլամանք, մանց,	Ձմեռք, ձմեռանց։
Երիկամէ,	կամ, Ջայլեմանց,	Սերմն, սերմանն,
Երիկամունք,	Ջայլամամբք, կամ	սերմունք, մանց,
Երիկամամբք,	Ջայլամբք։	սերմամբք, կամ,
Երիկամօք,	Առաշխանն, առաշխանս։	սերմօք։

Ի·

Ինձին, Ինձան.
Հիմն, Հիման.
Հիւսն, Հիւսան.

Ո·

Թոռն, Թոռան.
Գորտն, գորտան.
Կոչմն, կոչման.
կողմնակ, կողմնակք
կողմնակ.

Ազգն, ազգան.
Լոյս, լուսոյ.
Լեզն, լեզուաց.
Լսմն, լսման.
Ասպն, ասպան.
ասպք, ասպանց.
Տոհմն, տոհմաց.

Լ·

Լեռն, լերան.
Լիւն, լեան.

Կամ տիեզերի է,
զի այնք ոչք ՚ի յո-
մանս հողվս կարէ-
ին տարեբերիլ յո-
րիսևիցէն, ներքոր-
ծուխեամբ եգան
աստ. և հետևաբար
պէտի ՚ի դիւրութ՚ի
համբակացնիլ։

Ներկորդ՝ պարունակին և այլք անուանք, որք ՚ի վերջնում վան
կոչ իւրեանց ունին պայսոսիկ աստա՛ճ. ե. ի. ու. և ՚ի
հոլովին իւրեանց կրճատանեն զայնս. օրինակ։

Ե·

Ադեամն, եղեման,
եղեմունք, եղեմանց։

Ի·

Աղբիւր, աղբեան.
աղբկունք,
աղբկանց։
Ոտաղիկ, ծաղկան.
ծաղկունք, կամ
ծաղկունք, կանց.
ծաղկամբք, կամ
ծաղկօք։
Կծիկ, կծկան.
կծկունք, կծկանց,
կծկամբք, կամ,
կծկօք։
Ջղջիկն, ջղկան.
ջղջկունք,
ջղջկանց։
Վիզն, սիզեան.
սիզունք.
սիզեանց։

Ո·

Ոչխարն, քրտան-
քրտունք, քրտանց։

Ու·

Ունուն, անուանի,
անուանք,
անուանց։
Ուշն, աչեան.
յաչսեաւք, աչեամբ,
աչունք, աչանց։
Ռուռն, բռան,
բռունք, բռանց։
Վարուն, գարեան.
ի գարնանէ,
գարնանամբ.
գարունք, գարնանց։
Վարուկ, գաւկան,
գաւկունք, կանց։
Վաստատուն,
գաստատան,

գաստա-

դասատունք • տանց	Հոմանոմանի ,	նուագք , նուագաց :
Դուռն , դրան •	հոմանոմանք ,	Շուրթն , շրթան •
դրունք , դրանց •	հոմանոմանց ,	շրթունք , շրթանց :
դրամբք , ի դրօք :	ի հոմանոմանս :	Շուն , շան •
Երդումն , երդմանն •	Ձուկն , ձկան •	շունք , շանց :
երդմունք , մանց •	ձկունք , ձկանց •	Պտուկ , պտկան •
Երկունգն , երկնգան •	Ոնձղուկ ,	պտկունք , կանց ,
երկունգունք , գանց •	Ոնձղկան ,	պտկամբք , կամ ի օք :
երկնգամբք , ի գօք :	Ոնձղկունք , կամ	Տուն , տան •
Ընդունգն , ընդնգան •	Ոնձղուկք ,	տունք , տանց :
ընդունգունք , գանց •	Ոնձղկանց ,	Ցուկ , ցկան •
ընդնգամբք , ի գօք	Ոնձղկամբք , կամ	ցկունք , ցկանց :
Կրունկն , կրնկան •	Ոնձղկօք :	Փուռն , փռան •
կրնկունք , կրնկանց ,	Ոժղուկ , ղկան •	փուռք , փռանց :
կրնկամբք , ի կօք :	մժղկունք , կանց •	Փսաղանուն , նուճան •
Կռունկն , կռնկան •	Ոնանուկ ,	փսաղանուճանք , անց •
կռնկունք , կանց ,	մանկան ,	փսաղանուճանս :
կռնկամբք , կի , կօք	մանկունք , կանց :	Քրքում , քրքման •
Հերիւն , հերեան •	Ոուկն , ուկան •	քրքումք , քրքմանց :
հերիւնք , հերեանց :	ուկունք , ուկանց :	քրքմամբք , կամ
Հոմանուն ,	Նուռն , նռան •	քրքմօք :

Ի դրսոյդ պարունակին և այլք անուճանք , որք ի վերջնում վանկով իւրեանց ունին զայսոսիկ տառս ո • ոյ • և ի հոլովին իւրեանց փոխարկեն զտառն ո՝ ի ե • և զջն ի ռ • օրդեան •

Ա • Ն •

Ակռն ,	ակռեան •
ակռք ,	ակռեանց :

Ա • Ն •

Պոյտն ,	պուտեան •
պոյտք ,	պուտեանց :

Ոչխարաձեւ.		Եզնաձեւ.	
Ընդ.	ստղուԹիւն.	Ընդ.	ստղուԹիւնք.
Սեռ.	ստղուԹեան.	Սեռ.	ստղուԹեանց.
Տր.	ստղուԹեան. կամ	Տր.	ստղուԹեաց. կամ
	՚ի ստղուԹի.		՚ի ստղուԹիս.
Հայց. զ	ստղուԹիւն.	Հայց. զ	ստղուԹիւնս.
Կոչ. ՚ի	ստղուԹիւն.	Կոչ. ՚ի	ստղուԹեանց.
Գոյ. զ	ստղուԹիւնէ.	Գոյ. զ	ստղուԹեանց.
Գոր.	ստղուԹեամբ.	Գոր.	ստղուԹեամբք.
Գոյ. զ	ստղուԹեամբ.	Գոյ. զ	ստղուԹեամբք.
Ներ. ՚ի	ստղուԹեան.	Ներ. ՚ի	ստղուԹիւնս.
Կոչ. ով՛	ստղուԹիւն.	Կոչ. ով՛	ստղուԹիւնք:

Ընդ այսոսիկ տեսական պարագայիկն բնաւ՛ք անուանք, որք ունին զածանցականակերպ մնանիկս զայս, Խոնի. որպիսիք են սոքին. Ա՛ինասուխի, ա՛ինասուխեան. Արջուխի, արջուխեան. Տրոխի, տրոխեան. և այլք բազումք:

Եւ քան յայսպիսեսդ ածանցականաց պարագայիկնաւ այլք անուանք, որպիսիք են սոքին:

Ա՛նկիւն,	Կորուստ, բառեան.	Միւն, սեան,
յանկեանէ.	՚ի կորստենէ.	՚ի սեանէ.
Ա՛րդիւն, դեան.	Հանգիստ, գառեան,	Տեսիլ, ոլեան,
յարդեանէ.	՚ի հանգստենէ.	՚ի տեսլենէ.
Ա՛րիւն, բեան.	Ձիւն, ձեան,	Տիւ, տունջեան.
յարենէ.	՚ի ձեանէ.	՚ի տունջենէ, ս Տ
Կորիւն, բեան	Սիւն, սեան,	՚ի տունէ.
՚ի կորենէ.	՚ի սենէ.	տիւք, տունջեանց:

Որպէս Տոլովումն նմանապէս ունի զերկուս տեսակս. որոց միոյն եզական սեռականն ելեալ ՚ի եայ. և գործիականն ՚ի նաւ. որպէս. Ա՛ինէ. ա՛ինեայ. ա՛ինեաւ: Իսկ միւսոյ եզական սեռականն ելեալ ՚ի այ. և գործիականն ՚ի աւ. որպէս, Ձարդան, նայ. նաւ: Ա՛նուանէ.

Նշանակութ.

Ես.	Ինձ.
Ես.	Ինձեայ.
Դու.	Ինձեայ. կամ առ Ինձ.
Նայց.	զ Ինձ.
Նայց.	յ Ինձեայ.
Պար.	զ Ինձեայ.
Դոր.	Ինձեաւ.
Պար.	զ Ինձեաւ.
Կէր.	յ Ինձէ.
Կրկ.	ոչ Ինձէ.

Ընդ այսու տեսակաւ պարունակին բազումք անուանքն յա-
ղտուկք, որք՝ի վերջնում վանկոջ իւրեանց ունին զոնուն,
ի, և կամ ե. և՝ի հոլովին իւրեանց փոխարկեն զայս՝ի
ե. օրգոն.

Ա. Ն.	
Ազատեմի, մեայ, մեաւ.	Ապատարինել, նեայ, նէիւ.
Գնեթսեմանէ, նեայ, նեաւ.	Արիսել, սեայ, սէիւ.
Նթեթէ, թեայ, թեաւ.	Հերինել, նեայ, նէիւ.
Ղազկէ, ղեայ, ղեաւ.	Ամփիսիոսթէ, թեայ, թէիւ.
Գ ևէ, ղևեայ, ղևեաւ.	Յեսէ, սեայ, սէիւ.
Նյեմի, մեայ, մեաւ.	Յուդեանէ, նեայ, նէիւ.
Նբրի, րեայ, րեաւ.	Յուստինէ, նեայ, նէիւ.
Նասյի, սյեայ, սյեաւ.	Ննէ, նեայ, նէիւ.
Ա. Ն.	Նունէ, նեայ, նէիւ.
Նեթաբրէ, րեայ, րէիւ.	Շամունէ, նեայ, նէիւ.
Գայիանէ, նեայ, նէիւ.	Պետարէ, րեայ, րէիւ.
Նշապրաքսէ, սեայ, սէիւ.	Պիոփանէ. նեայ, նէիւ.
Նչդինէ, նեայ, նէիւ.	Աղօմէ, մեայ, մէիւ.
Նփրոսինէ, նեայ, նէիւ.	Ա ռավաւէ, ռեայ, ռէիւ.
Օղիլէ, լեայ, լէիւ.	Տրիանէ, նեայ, նէիւ.
Ի նէրիկէ, կեայ, կէիւ.	Փակիէ, կեայ, կիւ.
	Փետրոնէ, նեայ, նէիւ.

Ե. յո-

Ա յսոքիկ գոլով անուճանք յատուկք, հարկիւ լինին յոգնականք. զորոց ՛ի տեղւոջ իւրմէ գնելոյգ եմք. և ՛ի լինելն յոգնականք՝ այնք որք ՛ի յինչ եզերին, հոլովին ոմն մասանիւք մասանեաց. օրգոն. Լիներ. պեներ. Յակ որք ՛ի եզերին, հոլովին այլ խաչք, խաչից. օրգոն. Աստուածն. Աստուծոյ։

Հետեւ Հինգերորդ տեսակի Հոլովման։

Ականաւոր։

Ես.	Ա	արդան.
Ես.	Ա	արդանոյ.
Ես.	Ա	արդանոյ. կամ առ վարդան. ցվարդան.
Հայց.	Զ	արդան։
Ոյս.	՛Ի	արդանոյ.
Պաո.	Զ	արդանոյ.
Պոր.	Ա	արդանոյ.
Պար.	Զ	արդանոյ.
Կէր.	՛Ի	արդան.
Կոչ.	Ո՛Վ	արդան։

Ականաւոր նախ պարունակին անուճանք բազումք. որք ՛ի վերջնում վանկոջ իւրեանց ունին զայսոսիկ տառս. ա. ե. է. ո. օ. ա. և ՛ի հոլովելն իւրեանց անփոփոխ և անկորուստ պահեն զայս. օրգոն.

Ես.		Աբրահակ,	այ.	Վահագ,	այ.
Աղամ,	այ.	Աքսել,	այ.	Վահան,	այ.
Աբրամ,	այ.	Աբիաթար,	այ.	Տղրատ,	այ.
Աբշալոմ,	այ.	Աթաթագ,	այ.	Քերթատ, կամ Եփրատես,	տայ.
Աբեր,	այ.	Աբրամազդ,	այ.	Ոսանաս,	այ.
Աբար,	այ.	Ներսիսար,	այ.		

Խոտ-

Աբրահամ, այ.
Աբեղա, այ.
Աբեդնեգով, այ.
Աբիա, այ.
Աբիաթար, այ.
Աբիաքար, այ.
Աբիաքիմ, այ.
Աբիաքիմեղէք, այ.
Աբիաքիմեղէքեան, այ.
Աբիաքիմեղէքեանք, այ.
Աբիաքիմեղէքեանց, այ.
Աբիաքիմեղէքեանցս, այ.
Աբիաքիմեղէքեանցն, այ.
Աբիաքիմեղէքեանցդ, այ.
Աբիաքիմեղէքեանցդ, այ.
Աբիաքիմեղէքեանցն, այ.
Աբիաքիմեղէքեանցս

Ա·	Գամբք, մրոյ·	Ագիւս, գիայ·
Ամպեակ,	Գարախս, սայ·	Ա ս·
Հինգեկայ,	Լայնկ, չկայ·	Ագիաս, գիայ·
Օձլամ, սեղմայ·	Յասկ, սկայ·	Ագիաս, դիայ·
Ւ·	Ո Ս·	Ւառնաքաս,
Գագիկ, գիայ·	Ագիւս, գիայ·	ւառնաքայ·

Երրորդ պարտնակին և այլք սնոտնանք, որք եզերին Լայք, և Ի Հոլով լին իբրեանց առնուն զտառն յի վկնի այբին, օրդոն·

Ագիա, գիայ·	Նանիա, նիայ·	Պաղագիա, գիայ·	
գիայէ, գիայիս·	նիայէ, նիայիս·	գիայէ, գիայիս·	
Ագարիա, գիայ·	Նգեկիա, կիայ·	Տօգիա, գիայ·	
գիայէ, գիայիս·	կիայէ, կիայիս·	գիայէ, գիայիս·	

Ա սա այսոքիկ, ոչ Ի վեր ասացաւ, Հայիւ լինին յոգնականքը· Բայց եթէ Հարկն պահանջիցէ, Հոլովին ոնդնանք, Նդա նայ· օրդոն· Ա պրանդ, Լարդանայ· Սակայն վերջին անձանքն· Գբէա· Գաղթա· Լայլքն, որք Հետևին, Ի յոգնական Հոլովին որպէս Խալք, խալից, օրդոն, Գաղթայ, Գաղթայէ, Լայլն·

Ինպէորդ Հոլովման եգական սեռականն եզերի Ի Էր, և գործականն Ի Էք· Յոգնական սեռականն Ի Էայ, կամ Ի Էրց· և գործականն Ի Էբե· Բայ որոմ տասնև եզելոյ օրինակաւ ցուցանեմ·

Եգական· Յոգնական·

Ա·	Գաղթուր,	Ա·	Գաղթուրք· Կ Գաղթերք·
Սե·	Գաղթեր,	Սե·	Գաղթրաց· Կ Գաղթրց·
Տր·	Գաղթեր, Կ յաղթուր,	Տր·	Գաղթրաց· Կ Յ Գաղթրս· Կ Յ Գաղթերս·
Հայ·	Զ Գաղթուր,	Հայ·	Զ Գաղթրս· Կ Զ Գաղթերս· Հայ·

Նոյ. յ Աղբերէ.	Նոյ. յ Աղբերոյ. ի յ Աղբէրս.
Պատ. զ Աղբերէ,	Պատ. զ Աղբերոյ. ի զ Աղբերս.
Կոչ. Աղբերը. ի, երաւ.	Կոչ. Աղբերըք. ի Աղբերօք.
Պատ. զ Աղբերը. ի երաւ.	Պատ. զ Աղբերըք. ի զ Աղբերօք.
Ներ. յ Աղբեր.	Ներ. յ Աղբիւրս. ի յ Աղբերս.
Կոչ. ով Աղբիւր.	Կոչ. ով Աղբիւրք. ի Աղբերք.

Ընդ այսու տեսակաւ նախ պարուսնակին անուանքն ոմանք, որք ի վերջնոյմ վանկոջ իւրեանց ունին զայսոսիկ տառս ա, է, ո, օ, ու. և ի հոլովիլն իւրեանց անկորուստ պահեն զայնս, օրդոն.

Ա.		Ձախը,	խեր. ի տեսրէ.
Աղբը,	դեր.	Միախը,	խեր. տեսերք, կամ
Ճատը,	փեր.	մխերք,	խերոյ. տեսրիւ,
Ճանձը,	ձեր.	Սանտը,	տեր. տեսերք, տեսերոյ.
Ճանձերը, կամ		Վագը,	գեր. Ու.
Ճանձրիւ.		Տագը,	գեր. Ակը,	ոսկեր.
Ճանձերք,	ձերոյ.	Տարը,	րեր. Օ.
Ճանձերքը,	կամ	ի տարերէ, կամ	Հօսը,	հնասեր.
Ճանձրիւք.		ի տարրէ.	հնասերք,	սերոյ.
Նաւը,	ղեր.	Ն.	Ու.
Նամը,	մեր.	Նզը, եղեր, յեզրէ.	Ուստը,	ուստեր.
Համերք,	մերոյ.	Տեսը, տեսեր.	և այլն.

Ներկրորդ պարուսնակին և այլք անուանքն, որք ի վերջնոյմ վանկոջ իւրեանց ունին զայսոսիկ տառս, է, ե, ո, և ի հոլովիլն իւրեանց կորուսանեն զայնս, օրդոն.

Ի.		Աւիւր,	աւեր. դստեր.
Լիտը,	լտեր.	Նղջիւր,	եղջեր. Ո.
Լինտը,	լնտեր.	Նղտիւր,	եղտեր. Ոսպ,	ոսպեռ.
Նղմինտը,	կղմնտեր.	Ու.	ոսպեռք,	ոսպեռոյ.
Ու.		Ոստը,	և այլն.

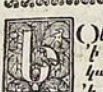

Անցեալորդի հոլովման եզական սեռականն եղերի՛ է եղ, և գործիականն ՚ի եղէ, իսկ յոգնական սեռականն եզերի՛ է այ. և գործիականն ՚ի եզե՛ր, կամ՛ ի օ. Արսէն ՚ի սաորև եղելով օրինակս կատս յուսյանէ։

Նպաստական.	Յոգնականապէս.
Ոչ. Ակուաղ.	Ոչ. Ակեղք.
Սե. Ակեղ.	Սե. Ակեղայ.
Տր. Ակեղ, կ՚ի ակուաղ.	Տր. Ակեղայ, կ՚ի ակեղս,
Հայց. զ Ակուաղ.	Հայց. զ Ակեղս,
Ներ. ՚ի Ակեղէ.	Ներ. ՚ի Ակեղայց.
Գոր. զ Ակեղէ.	Գոր. զ Ակեղայ,
Գոչ. Ակեղք.	Գոչ. Ակեղք. կ Ակեղօք.
Գոյ. զ Ակեղք.	Գոյ. զ Ակեղք, կ զ Ակեղօք.
Կ՚ելէ. ՚ի Ակեղ.	Կ՚ելէ. ՚ի Ակեղս.
Կրէ. ՚ի Ակուաղ.	Կրէ. ՚ի Ակեղք.

Ինչ այսոքս սեռական պարունակին անձնական ունք, որք ՚ի վերջնում վանկոջ իւրեանց ունին գայսոսիկ տառս. Ա. Ե. Ի. Ո. և ՚ի հոլովին իւրեանց անկորուստ պահեն զայն, օրդոն։

Ա.	Ի մբռնեաղ,	Կոձղ, կոձեղ.
Աստղ, աստեղ.	ըմբռնեաւեղ։	Կոթղ, կոթեղ.
Արկղ, արկեղ.	Ծաղրեաղ,	Կոստղ, կոստեղ։
Անգղ, անգեղ։	ծաղրեաւեղ։	Ու.
Ե.	Կրակեաղ,	Կուպղ, կուպեղ։
Ճանաչեաղ,	կրակեաւեղ։	Ի.
ճանաչեաւեղ։	Փարակեաղ,	Սիկղ, սկեղ.
Գանձեաղ,	քարակեաւեղ։	և ՚ի սմին կորնչի
գանձեաւեղ։	Ո.	տառն ինն։

Ողներորդի հոլովմունն եզակի սեռականին եղերի ՚ի էն. և գործիականի ՚ի ամբ. իսկ յոդնակի սեռականին եղերի ՚ի անց. և գործիականի ՚ի ամբ. Ասպիս ՚ի վայր եդեալ օրինակաւս յուցանի.

Նշխարանպէս.		Քրիստոնեպէս.	
Ուղ.	Նշխար.	Ուղ.	Նշխինք.
Սեռ.	Նշխարի.	Սեռ.	Նշխանց.
Տր.	Նշխարի. ևլ Նշխարն.	Տր.	Նշխանց. կ՚ևլ Նշխինս.
Հայց.	զ Նշխար.	Հայց.	զ Նշխինս.
Բաց.	յ Նշխարէ.	Բաց.	յ Նշխանց.
Գոր.	զ Նշխարէ.	Գոր.	զ Նշխանց.
Կոչ.	Նշխարք.	Կոչ.	Նշխարք.
Գոր.	զ Նշխարք.	Գոր.	զ Նշխարք.
Ներ.	յ Նշխարի.	Ներ.	յ Նշխինս.
Արտ.	ով Նշխար.	Արտ.	ով Նշխինք.

Ընդ այսու սեռական պարունակին անուանքն ամենքն, որք ՚ի վերջնում վանկու իւրեանց ունին զայսոսիկ տառս. Ե. Ի. և ՚ի հոլովին իւրեանց անփոփոխ պահեն զայնս որդան.

Ե.			
Ելն,	ազին.	կաթք.	մատունք, տանց.
Գառն,	գառին.	կաթանց.	Մատն, մատին,
՚ի գառանէ.		Հայկազն,	մատանց, մատանց.
Գաւաղն,	գաւազին.	Հայկազին.	Միանձն, միանձին,
Գաւառն,	գաւառին.	Հարսն, Հարսին.	միանձանց,
Լուսն,	լուսին,	Հարսիւ.	միանձանց.
՚ի լուսանէ.		Հարսունք,	Ն.
Կամեղն,	կամեղին,	Հարսանց.	Ռեւն, բեռին,
՚ի կամեղանէ.		Հարսիւք.	՚ի բեռանէ.
Կամեղունք,	կամ	Մատն, մատին,	Նգն, եզին,
		՚ի մատանէ,	յեզանէ.
			Նգն,

Ինչ,	եղիս,	ձեռինք, կամ
յեղանէ։		ձեռք, ձեռաց։
Ձեռն,	ձեռին։	Ձեռն, ձեռին,
ի ձեռանէ։		ի ձեռանէ։

Ը։

Հաւուն,	լերին։
լերինք,	լերանց
ի սին էրկրի տասն տէր։	

Դերորդի հոլովմունն եզական սեռականին եղերի ի ոջ։ և գործիականն ևս ի ոս։ իսկ յոգնական սեռականն եղերի ի ոջ։ և գործիականն ի ոս, կամ ի օ։ Ասա որում ի ստորև եղեալ օրինակաւ յայտնապէս ցուցանի։

Նշխանապէս։

Ընտ։	Ցուլ։
Սեռ։	Ցլոյ։
Տրս։	Ցլոջ։ Կ՚ի Ցուլ։
Հայց։	Զ Ցուլ։
Բաց։	Ի Ցլոջ։
Գոր։	Զ Ցլոջ։
Ոգ։	Ցլոս։
Կոչ։	Ցլոջ, կ՚ի Ցլօ՛ջ։
Երկ։	Ի Ցլոջ, կ՚ի Ցուլ։

Օգնականապէս։

Ընտ։	Ցուլք։
Սեռ։	Ցլոց։
Տրս։	Ցլոց։ կ՚ի Ցուլս։
Հայց։	Զ Ցուլս։
Բաց։	Ի Ցլոց։
Գոր։	Զ Ցլոց։
Կոչ։	Ցուլք։ կի՛ Ցլօք։
Երկ։	Զ Ցլոսք։ կի՛ զ Ցլօք։
Երկ։	Ի Ցուլս։ կ՚ըս Ցուլս։
Երկ։	ով Ցուլք։

Ընդ այսու տեսանելոյ նախ պարուսնակին անուանիք ոմանք, ՚որ՚ք ի վերջնումն վանկոջ իւրեանց ունին զայսոսիկ տառս, ո, է, ո, ի, ոս։ եւ ի հոլովին իւրեանց անկորուստ եւ անխափոխ պահեն զայնս, որպէս։

Ը։		ի գանձէ,	գրաստուք։
Ընդ.	ու։	գանձ,	ձոց, Վասն, ու։
Հայր,	ու։	գանձուք։	գասք, սուց։
Խոփարձ,	ու։	Վրդպտ։ ու,	գասուք։
Վանձ,	ու։	գրաստոջ,	տուց, Ողորդ, ու։
			ղարդք,

Ա.

Օ՛ձեամ, ու.
Ի ձգեամէ,
ձգեստը, ուց.
ձգեստուք։

Ո.

Ոմ, ու.
Ոմն, ու.
Ոմն, ու.
Ոմ, ու.

Օ.

Ո՛ւաւօտ, ու.
յառաւօտէ։

Ու.

Ուղտ, ու.

Ր.

Ո՛ւիժ, ու.

Պարտք, պարտու.
Պարտ, ու.
Պահ, ու,
Ի պահէ, կ՛ի պահու
Պատ, ու.
Ի տպատուէ,
պատք, պուց,
պատուք։
Պակուս, ու,
պակասք, ուց,
պակասուք։
Պարզ, ու.
Պնաս, ու.
պնասք, ուց.
պնասուք։
Պ՛աղէ, ու.
Պ՛աղահատ, ու.

Պարտք, պարտու.
Պարտ, պարտու.
Պարտք, պարտուց.
Պարտք, պարտուք։

Ս.

Սիրտ, ու.
Սիրտ, ու.
Սիրտ, ու.

Նշխանապէս։		Յոփնեխանապէս։	
Ընդ.	Գնիւղ,	Ընդ,	Գնիւղք, զ Գնիւղսիբք։
Սեռ,	Գնիւղ,	Սեռ,	Գնիւղից, զ Գնիւղսիբից։
Տր,	Գնիւղ, զ Գնիւղ, ի Գնիւղ,	Տր,	Գնիւղից, զ Գնիւղսիբից։ ի գնիւղս զ ի Գնիւղսիբս։
Հայց,	զ Գնիւղ,	Հայց,	զ Գնիւղս, զ զ Գնիւղսիբս։
Ներ,	ի Գնիւղէ,	Ներ,	ի Գնիւղից, զ ի Գնիւղսիբից։
Գոր,	զ Գնիւղէ,	Գոր,	զ Գնիւղից, զ զ Գնիւղսիբից։
Գոր,	Գնիւղ,	Գոր,	Գնիւղք, զ Գնիւղսիբս։
Գոր,	զ Գնիւղս,	Գոր,	զ Գնիւղք, զ զ Գնիւղսիբս։
Ներ,	ի Գնիւղ, զ զնիւղ,	Ներ,	ի Գնիւղս, զ ի Գնիւղսիբս։
Կոչ,	ո՛վ Գնիւղ,	Կոչ,	ո՛վ Գնիւղք, զ Գնիւղսիբք։

Ի յաւուրս կերպիւ Հոլովին ամ քարդեցեալք ի սմանէ, որպիսիք

Զօրաքեղ,	յօրաքեղ։	Նօրաքեղ,	նօրաքեղ։
յօրաքեղ,	յօրաքեղից։	նօրաքեղ,	նօրաքեղից։

Երիվրօրդի եզական սեռականն եղերի, ի օր, և գործիականն ի ամբ, յոգնական սեռականն եղերի ի ոց և գործականն ի ոցբ։ Օ՛ր օրինակ։

Նշխանապէս,		Յոփնեխանապէս։	
Ընդ,	Նղբայր,	Ընդ,	Նղբարք։
Սեռ,	Նղբօր,	Սեռ,	Նղբարց,
Տր,	Նղբօր, հ՝ Նղբայր, համ ց Նղբայր,	Տր,	Նղբարց, հ՝ Նղբարս։
Հայց,	զ Նղբայր,	Հայց,	զ Նղբարս,
Ներ,	յ Նղբօրէ,	Ներ,	յ Նղբարց,
Գոր,	զ Նղբօրէ,	Գոր,	զ Նղբարց,
Գոր,	Նղբայր,	Գոր,	Նղբարք,

պոյ՝ զ նղբայրը ,	պոյ , զ նղբայրըք .
՚նէր , յ նղբայր , կ յ նղբօր ,	՚նէր , յ նղբարս .
ունէ , ոմ նղբայր .	ունէ , ոմ նղբայրը :

Ա՚յսու կերպիւ հոլովին հետևեցեալք անուանքս այսոքիկ : Հայր , հօր . Մայր , մօր : Այր քնանք բարդեցեալք ՚ի սոցա- նէ . օրդոն , Ա՚ծահայր , Ա՚ծահօր : Ա՚ծամայր , Ա՚ծամօր : Նամամայր , համամօր : Ամեռայր , ամեռօր : Տէրայր , Տէրօր : Փեսեղբայր , փեսեղբօր : Նայլ գիտելի է . զի Հայրն ՚ի յոգնականուս կարէ և այլապես հոլովիլ , քայլ ոչ այլքն , օրդոն , Հարս , հա- րանց , ՚ի հարանց , պհարանց : Իսկ ոչ մարտ , մարանց , և այլն . Այլ բարդեցեալքս այսոքիկ , ամծահայր , ամծամայր՝ ոչ լինին յոգնականք :

Ա՚ղբարդի եզական սեռականն եղբարի ՚ի առն , և գործիա- կանն ՚ի ամէ . իսկ յոգնական սեռականն ՚ի արց , կամ ՚ի անց , և գործիականն ՚ի ամբ : Օրինակ .

Նղբ.	Յոգնական :
Ա՚ն . Տէր :	Ա՚ն : Տեարք ,
Ա՚ռ : Տեառն ,	Ա՚ռ : Տեարց , կ Տերանց ,
Տր : Տեառն , կ ՚ի Տէ , յ Տէ ,	Տր : Տեարց , կ Տրանց , ՚ի Տեարս , կ ՚յ Տեարս ,
Հայց : զ Տէ ,	Հայց : զ Տեարս , կ Տեարս ,
Բաց : ՚ի Տեառնէ ,	Բաց : ՚ի Տեարց , կ ՚ի Տերանց ,
Պաշ . զ Տեառնէ ,	Պաշ : զ Տեարց , կ զ Տերանց ,
Կոչ : Տերաստ ,	Կոչ : Տրամբք ,
Պաշ : զ Տերաստ ,	Պաշ : զ Տրամբք ,
՚նէր : ըն Տ՚ն , կ ՚ի Տէ ,	՚նէր : ՚ի Տեարս ,
Ունէ : ոմ Տէր :	Ունէ : ոմ Տեարք :

Ա՚յսու կերպիւ հոլովի և այս . Ա՚յր , առն . արս , արանց : Նոյնպէս ևայր բարդեցեալքդ ՚ի սոցանէ , օրդոն :

Այգեստեր, այգեստեաց	Կոչնատեր, կոչնատեաց
այգեստերք, այգեստերց	կոչնատերք, կոչնատերց
Բաղմայր, բաղմանց	Պարտատեր, պարտատեառն
բաղմայրք, բաղմայրանց	պարտատերք, պարտատերց
Երկայր, երկառն	Տանուտեր, տանուտեառն
երկայրք, երկարանց	տանուտերք, տանուտերց

Զորրորդի եզական սեռականն եղերի ՚ի զ. և զոծիա-
կանն ՚ի ամբ. իսկ յոգնական սեռականն եղերի ՚ի ածս.
և զոծիականն ՚ի ամբս. Օրը օրինակ.

Նչխեմանապես.	Յոխեմանապես.
Ընդ. Կին.	Ընդ. Կանայք.
Սեռ. Կնոջ.	Սեռ. Կանանց,
Տրա. Կնոջ, ՚ի կին, ՚ի կնոջ, ՚ի կին,	Տրա. Կանանց, ՚ի կանայս. ՚ի ց կանայս.
Հայց. զ կին,	Հայց. զ կանայս.
Բաց. ՚ի կնոջէ,	Բաց. ՚ի կանանց.
Գործ. զ կնոջէ,	Գործ. զ կանանց.
Գոչ. Կանամբ, ՚ի կնաւ.	Գոչ. Կանամբք.
Գեր. զ կանամբ, ՚ի զ կնաւ.	Գեր. զ կանամբք.
Ներգ. ՚ի կնոջ, ՚ի ՚ի կնոջ.	Ներգ. ՚ի կանայս.
Արէ. ՚ով կին.	Արէ. ՚ով կանայք.

Ասյսու կերպիւ հոլովին համայնք բարդեցեալք ՚ի սմանկ.
որդին.

Առնակին, առնակնոջ.	Տիկին, տիկնոջ.
առնականաց, առնականանց.	տիկնաց, տիկնանց, ՚ի տիկնայս.
Բազմակին, բազմակնոջ.	Տանտիկին, տանտիկնոջ.
բազմականաց, բազմականանց.	տանտիկնաց, տանտիկնանց, կամ տառտիկնայս.

Ինդեկլոնդի եզական սեռականն եզերի՛ ի ոբ, և գործիականն՝ ի ոբբ, իսկ յոգնական սեռականն՝ ի ոբց. և գործիականն՝ ի ոբբ։ Օրինակ։

Ընդհանուպէս։	
Ած։	Ը֊ուբք։
Ածո։	Ը֊ուբց։
Ցրա։	Ը֊ուբց, ի, յաւուբս։
Ասյց։	զ Ը֊ուբս։
Կաց։	յ Ը֊ուբց։
Պաց։	զ Ը֊ուբց։
Գոր։	Ը֊ուբքք։
Պաբ։	զ Ը֊ուբքք։
Կնէ։	յ Ը֊ուբս։
Կոչ։	ով Ը֊ուբք։

Յոգնականպէս։	
Ած։	Ը֊ուբք։
Ածո։	Ը֊ուբց։
Ցրա։	Ը֊ուբց, ի, յաւուբս։
Ասյց։	զ Ը֊ուբս։
Կաց։	յ Ը֊ուբց։
Պաց։	զ Ը֊ուբց։
Գոր։	Ը֊ուբքք։
Պաբ։	զ Ը֊ուբքք։
Կնէ։	յ Ը֊ուբս։
Կոչ։	ով Ը֊ուբք։

Ընդ յաւս կերպիւ հոլովին ամբարդեցեալք՝ ի սմանէ. որպիսիք

Ը֊ասպնօր,	առասպնաւուր։
առասպնաւուրք,	առասպնաւուրց։
Հազմօր,	բազմաւուր։
բազմաւուրք,	բազմաւուրց։
Երկայնօր,	երկայնաւուր։
երկայնաւուրք,	երկայնաւուրց։
Կարճօր,	կարճաւուր։
կարճաւուրք,	կարճաւուրց։
Կէսօր,	կէսաւուր։
կէսաւուրք,	կէսաւուրց։
Սակաւօր,	սակաւաւուր։
սակաւաւուրք,	սակաւաւուրց։

Ելեւրորդի եզական սեռականն եզերի՛ ի եա, և գործականն՝ ի եէ։ Իսկ յոգնական սեռականն եզերի՛ ի եց, և գործիականն՝ ի եբբ։ Օրինակ։

Նշխարապաշտ.	Հոգեմարտիրոս.
Ընդ. Վրայ.	Ընդ. Վրայք.
Առ. Վրեայ.	Առ. Վրեայս.
Տր. Վրեայ. Կ՚ի Վրայս. Կիմ ի Վրայս.	Տր. Վրեայս, Կ՚ի Վրայս. ի Վրայս.
Հայց. Զ Վրայս.	Հայց. Զ Վրայս.
Բաց. ՚Ի Վրեայմէ.	Բաց. ՚Ի Վրեայց.
Գոչ. Վրեայք.	Գոչ. Վրեայք.
Պար. Զ Վրեայս.	Պար. Զ Վրեայս.
Պաք. Զ Վրեայք.	Պաք. Զ Վրեայք.
Նէր. ՚Ի Վրեայ.	Նէր. ՚Ի Վրայս.
Կրկ. Ով Վրայս.	Կրկ. Ով Վրայք.

Ասոյս կերպիւ Տոլովին ամ բարդեցեալք ՚ի սմանէ, ոյորմս։

Հաբմնքեայր, Հարմնքեարք, կամ Հարմնքայրք, Հարմնքերց։	կամ, Հօրաքայրք, Հօրաքերց։
Հօրքայր, Հօրքեայր։	Մօրքայր, մօրքեայր։
կամ, Հօրաքայր, Հօրաքեայր։	կամ, մօրաքայր, մօրաքեայր։
Հօրքորք, Հօրքերք։	Մօրքորք, մօրքերք։
կամ, Հօրաքորք, Հօրաքերք։	կամ, մօրաքորք, մօրաքերց, և այլն։

Յաղագս Տոլվմանց Պռանկաստաց, և Հարցականաց անուանց։

Գլուխ Երրորդ։

Սահէն որպարկի Տոլովիցեալք լինին մասնական, և Հարցական անուանքն, որովհետև առ ոչք տեսակ վերոյիշելոց Տոլովմանց վերաբերին մարթին։ Ասասէ հետևի Տոլովումն մասնականաց անուանց։

Ես	Եմ	Ես	Եմ
Դու	Ես	Դու	Ես
Նա	Է	Նա	Է
Մենք	Ենք	Մենք	Ենք
Դուք	Եք	Դուք	Եք
Նրանք	Են	Նրանք	Են

Ես եմ, դու ես, նա է, մենք ենք, դուք եք, նրանք են:

Ես	Կամ	Ես	Կամ
Դու	Կաս	Դու	Կաս
Նա	Կա	Նա	Կա
Մենք	Կանք	Մենք	Կանք
Դուք	Կաք	Դուք	Կաք
Նրանք	Կան	Նրանք	Կան

Ես կամ, դու կաս, նա կա, մենք կանք, դուք կաք, նրանք կան:

Ես	Կայի	Ես	Կայի
Դու	Կայիր	Դու	Կայիր
Նա	Կայ	Նա	Կայ
Մենք	Կայինք	Մենք	Կայինք
Դուք	Կայիք	Դուք	Կայիք
Նրանք	Կային	Նրանք	Կային

Ես կայի, դու կայիր, նա կայ, մենք կայինք, դուք կայիք, նրանք կային:

Ես	Կամ	Ես	Կամ
Դու	Կաս	Դու	Կաս
Նա	Կա	Նա	Կա
Մենք	Կանք	Մենք	Կանք
Դուք	Կաք	Դուք	Կաք
Նրանք	Կան	Նրանք	Կան

Ես կամ, դու կաս, նա կա, մենք կանք, դուք կաք, նրանք կան:

Ես	Կայի	Ես	Կայի
Դու	Կայիր	Դու	Կայիր
Նա	Կայ	Նա	Կայ
Մենք	Կայինք	Մենք	Կայինք
Դուք	Կայիք	Դուք	Կայիք
Նրանք	Կային	Նրանք	Կային

Ես կայի, դու կայիր, նա կայ, մենք կայինք, դուք կայիք, նրանք կային:

Ես եմ կամ կայի, դու ես կամ կայիր, նա է կամ կայ, մենք ենք կամ կայինք, դուք եք կամ կայիք, նրանք են կամ

Հոլովի , հոլովիցեալ և այն՝ ընդորում շարակցի · որգոն · Խաբեանիբարո · խարտանիբարո ոսրոտ · Լրչիանիբարո , Երչիան-ի բարո ոսրոտ · Հայր , այլոյ ոսրոտ · Հայր , ամ ոսրոտ · և այլն ։

Հնչական առոգ.		Յոփնական առոգ.	
Ընդ ·	Յամ ·	Ընդ ·	Յամանը ·
Սեռ ·	Յրիւք ·	Սեռ ·	Յամանց ·
Տրա ·	Յամք · Ի առ յամս ·	Տրա ·	Յամանց , Ի յ Յամանս ·
Հայց ·	զ Յամն ·	Հայց ·	զ Յամանս ·
Բաց ·	Յ Յամբ-ի ·	Բաց ·	Յ Յամանց ·
Գործ ·	զ Յամբ-ի ·	Գործ ·	զ Յամանց ·
Կոչ ·	Յամք ·	Կոչ ·	Յամամբ ·
Պար ·	զ Յամք ·	Պար ·	զ Յամամբ ·
Ներ ·	Յ Յամք ·	Ներ ·	Յ Յամանս ·

Բաւ այսր հոլովին նահ. ասմ շարակցեցեալ՝ի սմանէ · որգոնս , այլեն , այլոյ երիս , և այլն ։ Իշ աստ գիտելի է , զի ին , զնո՝ի շարագրութիւնս առ՝ ինչանակէ զիրս ամենեցուանս · հինգեր · տաք էին , գիտացեք էին · և այլն ։ Իսկ ոն , և ոն երբ՝ի բազումս զնին առ՝ ինչանակէ զիրս կենդանիս · հինգեն · Պարտ ոյ , նման տասեր ոն · ոն առնուն · և այլն ։

Հոլովումն Երրորդական

Ընտանոյ ։

Հնչական առոգ.		Յոփնական առոգ.	
Ընդ ·	Աղբ ·	Ընդ ·	Աղբը ·
Սեռ ·	Աղբ՝ ·	Սեռ ·	Աղբ՝ ·
Տրա ·	Աղբ՝ · Ի առ Աղբ ·	Տրա ·	Աղբ՝ · Ի առ Աղբս ·
Հայց ·	զ Աղբ ·	Հայց ·	զ Աղբս ·

Բաց ·

Բաց՝	Ա՛ԼՈՒՆՔ՝
Պար՝	ԶԱԼՈՒՆՔ՝
Դոր՝	ՈՐՈՎ՛.
Պար՝	ԶՈՐՈՎ՛.
Ներ՝	Ա՛ԼՈՒԱՐ՝

Բաց՝	Ա՛ԼՈՑ՝
Պար՝	ԶԱԼՈՑ՝
Դոր՝	ՈՐՈՎՔ՛
Պար՝	ԶՈՐՈՎՔ՛
Ներ՝	Ա՛ԼՔ՝

Նպատակաբեր՝

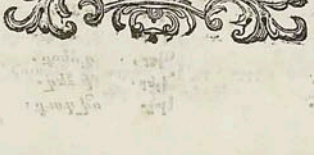
Ընդ՝	ՈՎԼ՝ Կ՛ Ո՞.
Սեռ՝	ՈՎԼ՛՝
Տրա՝	ՈՎԼ՛. Կ՛ առ՝ Ո՞.
Հայց՝	Զ ՈՎԼ՝ Կ՛ Զ՛ Ո՞.
Բաց՝	Ա՛ԼՄԱՆՔ՛՝
Պար՝	ԶԱԼՄԱՆՔ՛՝
Դոր՝	ԻՒ՛՝
Պար՝	Զ ԻՒ՛՝
Ներ՝	Ա՛ԼՄԱ՝

Յարեխառնաբեր՝

Ընդ՝	Ո՛ՎՔ՝ Կ՛ ՈՆՔ՝
Սեռ՝	ՈՆՑ՝
Տրա՝	ՈՆՑ՝ Կ՛ առ՝ ՈՆՅ՝
Հայց՝	Զ ՈՆՅ՝
Բաց՝	Ա՛ՆՑ՝
Պար՝	ԶՈՆՑ՝
Դոր՝	(ոչ գոյ)
Պար՝	(ոչ գոյ)
Ներ՝	Ո՛ՆՅ՝

Սակայն գիտելի է, զի այսոքիկ մինչ՛ զարակցին ընդ մասնահատից անուանց, ի միասին հոլովին, որպէս՝ ովքը՝ ոյր ուրուք՝ ոումումք, զովքբ յումնի՛ ումեքէ՝ զումնի՛ ումեքէ, ի՛՛ ի՛՛ի՛՛, զի՛՛ ի՛՛ի՛՛, յո՛՛մ՝ ումեք՝ ՈՆՔ՝ ումանք՝ ՈՆՑ՝ ումանց՝ առ՝ ոյս ումանս՝ զոյս ումանս՝ ՈՆՅ՝ ումանց՝ զՈՆՑ՝ ումանց՝ որովք ումամբք՝ զորովք ամամբք՝ նոյս ումանս՝ և այլն՝

Նո՛ այս բառեալն յաղագս հոլովմանց անուանց՝

Յաղագս Հոլովմանց Ոչբառնոճանց։

Գլուխ Առաջին։

Այրանունս այս. ես. որ նշանակէ զառաջինն դէմն, այսպէս հոլովի։

Նշխ.	Յոգ.
Ած. Աս.	Ած. Աձ.
Սեռ. իմ.	Սեռ. մեր.
Տր. ինձ, ի առ իս.	Տր. մեզ, ի առ մեզ.
Հայց. զիս.	Հայց. զմեզ.
Բաց. յինէն.	Բաց. ի մենջ.
Գոր. զինէն.	Գոր. զմենջ.
Գոյ. ինև.	Գոյ. մեօք.
Պար. զինև.	Պար. զ մեօք.
Կոչ. յես,	Կոչ. ի մեզ.

Այրանունս այս՝ Դուս. որ նշանակէ զերկրորդ դէմն, այսպէս հոլովի։

Նշխ.	Յոգ.
Ած. Դուս.	Ած. Դուք.
Սեռ. քոյ.	Սեռ. ձեր.
Տր. քեզ. ի առ քեզ.	Տր. ձեզ. ի առ ձեզ.
Հայց. զքեզ.	Հայց. զ ձեզ.
Բաց. ի քենէ.	Բաց. ի ձենջ.
Գոր. զքենէն.	Գոր. զ ձենջ.
Գոյ. քեև.	Գոյ. ձեօք.
Պար. զքեև.	Պար, զ ձեօք.
Կոչ. ի քեզ.	Կոչ. ի ձեզ.
Արք. ոչ դուս.	Արք. ոչ դուք։

Վերա-

Վերանունս այս Ա, որ նշանակէ ջերմութիւն, այսպէս հոլովի։

Անկանոնապէս։		Ձոփանոնապէս։	
Ած.	Ա։	Ած.	Ա։
Հած.	նորա, ի նորին	Հած.	նոցա, ի նոցին
Տրա.	նմա, ի նմին	Տրա.	նոցա, ի նոցին
	ցնա, ի առ նա		ի առ նոսա
Հայց.	զնա	Հայց.	զնոսա
Բաց.	՚ի նմանէ	Բաց.	՚ի նոցանէ, ի՚ի նոցունց
Գոր.	նմանէ	Գոր.	նոցանէ, ի նոցունց
Գոր.	նովաւ, ի նովին	Գոր.	նոքօք
Գոր.	նմովաւ, ի նմովին	Գոր.	նոքօք
Կոչ.	՚ի նմա, ի ՚ի նմին	Կոչ.	՚ի նոսա, ի ՚ի նոսին

Ընդ այսու հոլովմամբ պարտնակին և տրին. արդ՝ն, Այ, տուա. Դա, դրա. և այլն։

Վերանունս ցուցական, Այս, հոլովի այսպէս.

Անկանոնապէս։		Ձոփանոնապէս։	
Ած.	Այս.	Ած.	Այսոքիկ.
Հած.	այսր, ի այսորիկ	Հած.	այսոցիկ, ի այս
Տրա.	այսմ, ի այսմիկ	Տրա.	այսոցիկ, ի առ այսոսիկ
Հայց.	զայս	Հայց.	զայսոսիկ
Բաց.	՚ի այսմանէ	Բաց.	՚ի այսոցանէ
Գոր.	զայսմանէ	Գոր.	զայսոցանէ
Գոր.	այսու, ի այսոքիկ	Գոր.	այսոքիւք
Գոր.	զայսու, ի զայսոքիկ	Գոր.	զայսոքիւք
Կոչ.	՚ի այսմիկ	Կոչ.	՚ի այսոսիկ

Նոյն այսմ հոլովին և տրին. Այդ. այդր, ի՚ի այդորիկ։ Այն. այնր, ի՚ի այնորիկ։

Սահմանական դերանունս այս իմ, հոլովի այսպէս.

Ընդհանրապէս.		Յոգնականապէս.	
Ուղ.	իմ։	Ուղ.	իմք.
Սեռ.	իմոյ.	Սեռ.	իմոց.
Տրա.	իմում, ի առ իմ.	Տրա.	իմոց, ի առ իմս.
Հայց.	զիմ.	Հայց.	զիմս.
Կոչ.	ո՛ իմիմ.	Կոչ.	ո՛ իմոք.
Գոր.	զիմմ.	Գոր.	զիմոց.
Գոր.	իմով.	Գոր.	իմովք.
Գոր.	զիմով.	Գոր.	զիմովք.
Կէր.	ո՛ իմոմ.	Կէր.	ո՛ իմս.
Արէ.	ոչ իմ.	Արէ.	ոչ իմք.

Նոյա այսմ հոլովին և այսոքիկ սահմանքն. Ինո, ոյոյ, Ինք, ոյոցի. Ինէր, ոյոցի. Ձեր, ձերոյ, և այլն.

Դերանունս այս Ինք, մինչ վարի էակամապէս՝ հոլովի այսպէս. տրգմն.

Ընդհանրապէս.		Յոգնականապէս.	
Ուղ.	Ինքն.	Ուղ.	Ինքեանք.
Սեռ.	Ինքեան.	Սեռ.	Ինքեանց.
Տրա.	Ինքեան, ի առ Ինքն.	Տրա.	Ինքեանց, ի ցԻնքեանս.
Հայց.	զԻնքն.	Հայց.	զԻնքեանս.
Կոչ.	ո՛ Ինքեանիմ.	Կոչ.	ո՛ Ինքեանք.
Գոր.	Ինքեամբ, ի զԻնքեն.	Գոր.	Ինքեանց.
Գոր.	զԻնքեամբ, ի զԻնքեն.	Գոր.	զԻնքեամբք.
Կէր.	ո՛ Ինքեան.	Կէր.	ո՛ Ինքեանս.

Վերադարձական այս յատկանիշները, ի, հոլովի այսպէս.

Հոգնակի.		Հոգնակի.	
Ես.	Իմ.	Ես.	Իմիք.
Ես.	որոյ.	Ես.	որոց.
Տրա.	որում, կ առ որ.	Տրա.	որոց, կ առ որս.
Հայց.	զոր.	Հայց.	զորս.
Ներ.	յորմէ.	Ներ.	յորոց.
Պար.	զորմէ.	Պար.	զորոց.
Գոր.	որով.	Գոր.	որովք.
Գոյ.	զորով.	Գոյ.	զորովք.
Ներգ.	յորում.	Ներգ.	յորս.
Նուէ.	ինձ որ.	Նուէ.	ինձ որք.

Վերադարձական այս, ինքն, հոլովի ունի լսողութիւն լսողութեան որպէսն. ինքն, ինչէսն. և այլն.

Յուցական դերանունքս այսոքիւ՝ Սոյն, դոյն, նոյն, հոլովին ունի աթոռս, աթոռոյ. օրինակ. Սոյն, սոյնոյ, դոյն, դոյնոյ, նոյն, նոյնոյ. և այլն:

Ընծանեական դերանունքս այսոքիւ՝ Սմայն, ձերայն, մերայն, կիսմոյայն, ձերայն, խաւայն, հոլովին ունի աթոռս, աթոռոյ. օրինակ. Սմայն, իմոյնոյ, ձերայն, ձերայնոյ, մերայն, մերայնոյ, կամ մոյայն, մոյայնոյ, ձերայն. ձերայնոյ. և այլն:

Խոկ ածանցականքս այսոքիւ խաւսիկն, ինչուանիկն, նոյնանիկն՝ հոլովին ունի նշան նշանի. օրինակ. խաւսիկն, խաւսիկնի. ինչուանիկն, ինչուանիկնի. նոյնանիկն, նոյնանիկնի. և այլն.

Այս այս բառիցդ՝ յաղագս հոլովմանց դերանունացն:

ՅԱՂԸՆԴՍՏ ԱՅՈՒԹԱԿԱՆՑ ԲԱՅԻՑ

Ես Ելի Յաղտ Թորոսենէ բայն Լամախ։

Դըռնի Հինգերորդ։

Ընկան քայս այս Լմ, ի յոմանս ժամանակս և յեղանակս պատահեցեալ, վերադարձանի ի քայից յայսցանէ եղանիմ, լինիմ զրօք օրինակ։

Սահմանական եղանակի ներկայ։

Հոգնակաբար.	Լմ,	ես,	է.
Յոգնակաբար.	Լմք,	էք,	են։

Անցեալ անկատար.

Ես	Լի,	էիք,	էր.
Յոփ	Էաք,	էիք,	էին.

Անցեալ կատարեալ.

Ես	Եղէ,	եղեր,	եղեւ.
Յոփ	եղաք,	եղէք, կամ եղայք,	եղեն.

Անցեալ յաբակատար.

Ես	Էրեալէմ,	եղեալէս,	եղեալե.
Յոփ	եղեալքեմք,	եղեալքէք,	եղեալքեն.

Անցեալ դէրեկատար.

Ես	Էրեալէի,	եղեալէիր,	եղեալէր.
Յոփ	եղեալքեաք,	եղեալքեիք,	եղեալքեին.

Ապառնի.

Ես	Էղէց,	եղիցիս,	եղիցէ.
Յոփ	եղիցուք,	եղիցիք,	եղիցեն.

Հրամայականի եղանակի ներկայ.

Ես՝ Լէր, մի՛ եղնէր, Ինկ մի՛ եղնէիցեա, եղանէիցի՛, մի՛ եղնէիցի.
Դուք՝ Լէրուք, մի՛ եղանէք, կամ մի՛ եղանէիցէք, եղանէիցին, մի՛ եղանէիցին։

Ապառնի.

Ես՝ Լինիմ՛, Ինկ եղիցիս, մի՛ եղանիցեա. եղիցի՛, մի՛ եղանիցի.
Դուք՝ Լինիցուք, մի՛ եղանիցիմք, եղիջիք, Ինկ եղիցիք, մի՛ եղանիցիք, եղիցին, մի՛ եղանիցին։

Կատարյալ եղանակի ներկայ, և ապառնի.

Ես՝	Լրանի՛	Ես	լինեմ՛,	լինես,	լինի՛.
Դուք՝	Լրանի՛	Դուք	լինեմք,	լինէք,	լինեն։

Անցեալ անկատար.

Ես՝	Լրանի՛	Ես	էի,	էիր,	էր.
Դուք՝	Լրանի՛	Դուք	էաք,	էիք,	էին.

Անցեալ կատարեալ, և յարակատար.

Ես՝	Լրանի՛	Ես	եղեալ լինեմ՛,	եղեալ լինես,	եղեալ լինի՛.
Դուք՝	Լրանի՛	Դուք	եղեալ լինեմք,	եղեալ լինէք,	եղեալ լինին.

Անցեալ գերակատար.

Ես՝	Լրանի՛	Ես	եղեալ էի՛,	եղեալ էիր,	եղեալ էր.
Դուք՝	Լրանի՛	Դուք	եղեալ էաք,	եղեալ էիք,	եղեալ էին.

Ապրակատարի եղանակի ներկայ.

Ես՝	Լ	Ես	լինեմ՛,	լինես,	լինի՛.
Դուք՝	Լ	Դուք	լինեմք,	լինէք,	լինեն։

Անցեալ անկատար.

Ես՝	Լ	Ես	էի,	էիր,	էր.
Դուք՝	Լ	Դուք	էաք,	էիք,	էին.

Անցեալ կատարեալ, և յարակատար.

Ես՝	Լ	Ես	եղեալ լինեմ՛,	եղեալ լինես,	եղեալ լինի՛.
Դուք՝	Լ	Դուք	եղեալ լինեմք,	եղեալ լինէք,	եղեալ լինեն.

Հինգեակ կերպասական.

Ես, ես եղեալ եմ, եղեալ իցեմ, եղեալ լինիցեմ.
Դու, եթէ եղեալ իցես, եղեալ լիցիս, եղեալ լինիցիս.
Նա, եթէ եղեալ իցէ, եղեալ լիցի, եղեալ լինիցի.
Մեք, եթէ եղեալ իցեմք, եղեալ լիցիմք, եղեալ լինիցիմք.
Դուք, եթէ եղեալ իցէք, եղեալ լիցիք, եղեալ լինիցիք.
Նոքա, եթէ եղեալ իցեն, եղեալ լիցին, եղեալ լինիցին.

Ընդհատական.

Ես, եթէ եղեալ էի, եղեալ էիցի, եղեալ էիմ.
Դու, եթէ եղեալ էիր, եղեալ էիցիր, եղեալ էիր.
Նա, եթէ եղեալ էր, եղեալ էիցի, եղեալ էր.
Մեք, եթէ եղեալ էաք, եղեալ էիցիմք, եղեալ էաք.
Դուք, եթէ եղեալ էիք, եղեալ էիցիք, եղեալ էիք.
Նոքա, եթէ եղեալ էին, եղեալ էիցին, եղեալ էին.

Հինգեակ կատարեալ, յարակատար, և գերակատար: Նշանակէ գոլ:
Հինգեակ կատարեալ, յարակատար, և գերակատար: Նշանակէ:
Հինգեակ կատարեալ, յարակատար, և գերակատար: Նշանակէ:
Հինգեակ կատարեալ, յարակատար, և գերակատար: Նշանակէ:
Հինգեակ կատարեալ, յարակատար, և գերակատար: Նշանակէ:
Հինգեակ կատարեալ, յարակատար, և գերակատար: Նշանակէ:

Ես սաս գնեալ եմ, զի մերթ բայս այս՝ եմ, կարէ ունել զյաւարակ ապառնին սահմանականի՝ բայ՝ ի յառաջնոյ դիմի եզակիանին՝ ըստ այսմ օրինակի. Եսցէ. եսցէ. եսցուք. եսցէք, եսցեն: Նոյն այնմ: Ել իմ կամաւ, այլ ոչէր եսցէ:

Յաղագս Ժողովրդոցն Հայոց՝ Աներփոքիանաց: Ըստ նոյն Յաղագս սուրբ Ժողովրդոցն:

Ժողովուրդ ի Հնդրոյ:

Ժողովրդութիւնք ներգործականաց բայիւ են երեք. Անցեալ բնաւից բայք ներգործականք՝ ի յառաջին դիմի սահմանականի ներկային՝ կամ եզերին ի ա, որպէս, Սիրեմ. որ՝ ի յանեղեւութիւն լինի սիրեմ. կամ եզերին՝ ի ա, որպէս, Ուսանիմ, որ՝ ի յանեղեւութիւն լինի ուսանիմ: Եւ կամ եզերին՝ ի ա. որպէս, Ինչենամ, որ՝ ի յանեղեւութիւն լինի ընկենում: Իսկ բնաւից աղօտից կրաւորականքն՝ ի յառաջին դիմի սահմանականի ներկայի եզերին՝ ի՝ եմ. և՝ ի յանեղեւութիւնն՝ իմ: որպէս. Սիրիմ, սիրել. Ուսանիմ, ուսանել. Ընկենանիմ՝ ընկենանել: Այլ այսպէս քառանդակից բայից ժողովուրդքն լինին՝ որոց ցուցանքն են առջին. եմ, ամ, ամք, եմք:

Ուրա-

Առաջին լծորդութիւն լինի բոլոր եղիս կերպիս, Ասելիսն է՝ որ ի յառաջին դիմի կատարելոյ ժամանակին եղերի ի եղէ, որդոյն, ուէէ։ Երոյ ապառնին եղերի ի եղէց. որդոյն, սէրեցից։ Երկրորդն է, որ ի յառաջին դիմի կատարելոյ ժամանակին եղերի ի ացե. որդոյն, ասացե։ Երոյ ապառնին եղերի ի ացէց. որդոյն, ասացից։ Նոյ երրորդն է, որ ի յառաջին դիմի կատարելոյ ժամանակին եղերի ի է. որդոյն, պէտ. Երոյ ապառնին եղերի ի էց. որդոյն, պէտից։

Օրինակ Ասելոյ Առաջնոյ Ծորդութեան.

Սահմանական Եղանակի Երկայ։

Նչ։	Ասեմ,	սիրես,	սիրէ։
Յոփ։	Սիրեմք,	սիրէք,	սիրեն։

Ըղձական Ներկայ.

Նչ։	Սիրեցի,	սիրեցեր,	սիրեցէ,
Յոփ։	սիրեցաք,	սիրեցիք,	սիրեցին։

Ըղձական Անցեալ.

Նչ։	Սիրեցեայ,	սիրեցեար,	սիրեցաւ։
Յոփ։	սիրեցեալք,	սիրեցեայք,	սիրեցեալն։

Ըղձական Յարակատար.

Նչ։	Սիրեալեմ,	սիրեալես,	սիրեալէ։
Յոփ։	սիրեալեմք,	սիրեալէք,	սիրեալքեն։

Ըղձական Վերակատար.

Նչ։	Սիրեալէի,	սիրեալէիր,	սիրեալէր։
Յոփ։	սիրեալեաք,	սիրեալէիք,	սիրեալէին,

Ըղձական Պատառեալ։

Նչ։	Սիրեցեալ,	սիրեցեալ,	սիրեցեալ։
Յոփ։	սիրեցեալք,	սիրեցեալք,	սիրեցեալքն։

Հրամայական Եղանակի Ներկայ.

Նչ։ Սիրեա մի սիրեր, կ մի սիրեցես, սիրեցէ, մի սիրեցէ։
Յոփ։ սիրեցէք, մի սիրէք, կ մի սիրեցէք, սիրեցեն, մի սիրեցեն։

Ըղ-

Հայտնի։

Նշ։ Սիրեսջիր, համ սիրեսցես, մի սիրեցես, սիրեսցէ։
մի սիրեցի։
Յոփ։ Սիրեսցուք, մի սիրեցեմք, սիրեսջիք, ձ սիրեսցիք,
մի սիրեցիք, սիրեսցեն, մի սիրեցեն։

Կշռեալ եղանակի ներքոյ, և Հայտնի։

Նշ։ Երանի՞ թէ սիրեցեմ, սիրեցես, սիրեցի։
Յոփ։ Երանի՞ թէ սիրեցեմք, սիրեցէք, սիրեցեն,

Հնդեալ անկատար։

Նշ։ Երանի՞ թէ սիրեցեայ, սիրեցեար, սիրեցեր։
Յոփ։ Երանի՞ թէ սիրեցեաք, սիրեցեայք, սիրեցեան։

Հնդեալ, կատարեալ, և յարեխառն։

Նշ։ Երանի՞ թէ սիրեալ եցեմ, սիրեալ եցես, սիրեալ եցէ։
Յոփ։ Երանի՞ թէ սիրեալ եցեմք, սիրեալ եցէք, սիրեալ եցեն։

Հնդեալ գերեխառն։

Նշ։ Երանի՞ թէ սիրեալ եցեայ, սիրեալ եցեար, սիրեալ եցեր։
Յոփ։ Երանի՞ թէ սիրեալ եցեաք, սիրեալ եցեայք, սիրեալ եցեան։

Սոռաիցեալի եղանակի Կէրէց, և Հայտնի։

Նշ։ Եթէ սիրեցեմ, սիրեցես, սիրեցի։
Յոփ։ Եթէ սիրեցեմք, սիրեցէք, սիրեցեն։

Հնդեալ անկատար։

Նշ։ Եթէ սիրեցէի, սիրեցէիր, սիրեցէր։
Յոփ։ Եթէ սիրեցէաք, սիրեցէիք, սիրեցէին։

Հնդեալ, կատարեալ, և յարեխառն։

Նշ։ Եթէ սիրեալ եցեմ, սիրեալ եցես, սիրեալ եցի։
Յոփ։ Եթէ սիրեալ եցեմք, սիրեալ եցէք, սիրեալ եցեն։

Հնդեալ գերեխառն։

Նշ։ Եթէ սիրեալ եցէի, սիրեալ եցէիր, սիրեալ եցէր։
Յոփ։ Եթէ սիրեալ եցէաք, սիրեալ եցէիք, սիրեալ եցէին։

Հնդեալ Կատարեալ Յարեխառն՝ և Գերեխառն, Սիրեալ գոլ։
Հայտնի։ Սիրելոց գոլ։
Ընդունելութեան ներքոյ, Սիրօշ, սիրոյն։
Հնդեալ Կատարեալ Յարեխառն՝ և Գերեխառն։ Սիրեալ։
Հայտնի։ Սիրելոց։
Գերբայ։ Սիրելոյ, ի սիրել, սիրելով, ի սիրելն։

( )ին

Օրինակ երեսփոխանաց հոյնոյ ելբիւ։
Սահմանական եղանակի ներկայ։

Ես։	Սիրիմ,	սիրիս,	սիրի։
Յոփ։	սիրիմք,	սիրիք,	սիրին։

Հանգեալ ընդհատեալ.

Ես։	Սիրեի,	սիրեիր,	սիրիւր։
Յոփ։	սիրեաք,	սիրեիք,	սիրեին։

Հանգեալ վաղարեալ.

Ես։	Սիրեցայ,	սիրեցար,	սիրեցաւ։
Յոփ։	սիրեցաք,	սիրեցայք,	սիրեցան։

Հանգեալ յարակատար.

Ես։	Սիրեցեալեմ,	սիրեցեալես,	սիրեցեալէ։
Յոփ։	սիրեցեալքեմք,	սիրեցեալքէք,	սիրեցեալքեն։

Հանգեալ գերակատար.

Ես։	Սիրեցեալէի,	սիրեցեալէիր,	սիրեցեալէր։
Յոփ։	սիրեցեալքէաք,	սիրեցեալքէիք,	սիրեցեալքէին։

Հանգոյն։

Ես։	Սիրեցայց,	սիրեացիս,	սիրեացի։
Յոփ։	սիրեցուք,	սիրեացիք,	սիրեացին։

Ապառնի եղանակի ներկայ.

Ես։ Սիրիցէ, մի սիրիր, ինքն սիրեցէ, սիրեցի՛, մի սիրեցի։
Յոփ։ սիրեցարուք, մի սիրիք, իւրեանք սիրեցեն, սիրեցին, մի սիրեցին։

Հանգոյն։

Ես։ Սիրիջիք, ինքն սիրեացիս, մի սիրեցիս, սիրեացի՛, մի սիրեցի։
Յոփ։ սիրեցուք, մի սիրեցիմք, սիրիջիք, իւրեանք սիրեացիք, մի սիրեցիք, սիրեացին, մի սիրեցին։

Ընդհատեալ եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ես։	Երանի թէ սիրեցիմ,	սիրեցիս,	սիրեցի։
Յոփ։	երանի թէ սիրեցիմք,	սիրեցիք,	սիրեցին։

Հանգեալ անհատար։

Ես։	Երանի թէ սիրեցեալ,	սիրեցեալիր,	սիրեցեալ։
Յոփ։	երանի թէ սիրեցեալք,	սիրեցեալիք,	սիրեցեալիք։

Հանգեալ կատարեալ, և յարակատար։

Ես։	Երանի՛ թէ սիրեցեալեցեմ,	սիրեցեալեցես,	սիրեցեալեցի։
Յոփ։	եր՛՛ սիրեցեալքեցեմք,	սիրեցեալքեցէք,	սիրեցեալքեցին։

Ներգործական։

Ես։	Երանի՛ թէ սիրեցեալ լինիցէի,	սիրեցեալ լինիցիր,	սիրեցեալ լինիցի։
Դուք։	եւ՛ սիրեցեալ լինիցաք,	սիրեցեալ լինիցիք,	սիրեցեալ լինիցին։

Սորաքցեալաձեւ եղանակի ներքոյ։

Ես։	Երթ՛ սիրեցից,	սիրիցես,	սիրեցէ։
Դուք։	եթէ՛ սիրեցուք,	սիրիցէք,	սիրեցեն։

Ապագայ անկատար։

Ես։	Երթ՛ սիրեցեայի,	սիրեցեայիր,	սիրեցեայր։
Դուք։	եթէ՛ սիրեցեայք,	սիրեցեայիք,	սիրեցեայեն։

Ապագայ կատարեալ, եւ յաւակատար։

Ես։	Երթ՛ սիրեցեալ լինիցեմ,	սիրեցեալ լինիցես,	սիրեցեալ լինիցի։
Դուք։	եթէ՛ սիրեցեալ լինիցուք,	սիրեցեալ լինիցիք,	սիրեցեալ լինիցին։

Ապագայ գերադասական։

Ես։	Երթ՛ սիրեցեալ լինիցեմ,	սիրեցեալ լինիցիս,	սիրեցեալ լինիցի։
Դուք։	եթէ՛ սիրեցեալ լինիցուք,	սիրեցեալ լինիցիք,	սիրեցեալ լինիցին։

Ապառնի։

Ես։	Երթ՛ սիրեցեալ եղեցի, կ՛ լինիմ,	սիրեցեալ եղիցես,	
	կամ լինիցիս,	սիրեցեալ եղիցի,	կամ լինիցի։
Դուք։	եթէ՛ սիրեցեալ եղիցուք, կամ լինիցուք,	սիրեցեալ եղիցիք,	
	կամ լինիցիք,	սիրեցեալ եղիցին, կամ լինիցին։	

Ապառնւոյն եղանակի ներքոյ։ Սիրել։

Ապագայ կատարեալ, յաւակատար, եւ գերադասական։ Սիրեցեալ գոլ։

Ապառնի։ Սիրելի գոլ։

Ընդհանրական ներքոյ։ Սիրեցեալ լինել։

Ապագայ կատարեալ, յաւակատար, եւ գերադասական։ Սիրեցեալ։

Ապառնի։ Սիրելի։

Դերբայ։ Սիրելոյ, ՚ի սիրել, սիրելով, ՚ի սիրելն։

Ընդ այսու նախկնով կերպիւ առաջնոյ յօդուածոյն ՚ի օրդ-ղին բայսումք բայք ներգործականք հատուցեալ կրաւորա-կանաք իւրեանց, որպիսիք են այսոքիկ։

Աղդեմ.	աղդեցի.	աղդեաւ։	Գործեմ.	եցի.	եաւ։
Ասեմանեմ.	եցի.	եաւ։	Դատեմ.	եցի.	եաւ։
Աղերսեմ.	եցի,	եաւ։	Դիտեմ.	եցի.	եաւ։
Ապայայտեմ,	եցի.	եաւ։	Լրգեմ.	եցի.	եաւ։
Բաւժեմ.	եցի.	եաւ։	Յաղերեմ.	եցի.	եաւ։
Պղնեմ.	եցի.	եաւ։	Օնեմ.	եցի.	եաւ։
Պրեմ.	եցի.	եաւ։	Պեղծեմ.	եցի.	եաւ։

Պղ-

Կնարեմ. եմի. եմ։
Կոհեմ, եմի, եմ։
Կարգմանեմ. եմի. եմ։
Կողովեմ. եմի. եմ։
Կրակեմ. եմի. եմ։
ԿասաՀարեմ. եմի. եմ։
Կմղրեմ. եմի. եմ։
Կրատեմ. եմի. եմ։
Կածխեմ. եմի. եմ։
Կամեմ. եմի, եմ։
Կնքեմ. եմի. եմ։
Կազմեմ. եմի. եմ։
Կալեմ. եմի. եմ։
Կծանեմ. եմի. եմ։
Կամբարզրդեմ, եմի. եմ։
Կնտանեմ. եմի. եմ։
Կաբրեմ. եմի, եմ։
Կորդորեմ. եմի. եմ։

Կորոգեմ. եմի. եմ։
Կարժեմ. եմի. եմ։
Կեղեմ. եմի. եմ։
Կսափեմ. եմի. եմ։
Կարդեմ. եմի. եմ։
Կամքեմ. եմի. եմ։
Կփռեմ. եմի. եմ։
Կրակեմ. եմի. եմ։
Կխնեմ. եմի. եմ։
Կհոշեմ. եմի. եմ։
Կամեմ. եմի. եմ։
Կանգեմ. եմի. եմ։
Կանցեմ. եմի. եմ։
ԿխաՀեմ. եմի. եմ։
Կոխեմ. եմի. եմ։
Կանգամեմ. եմի. եմ։
Կրնտամեմ. եմի. եմ։

և այլք բազումք։

Եւս ևս ծորդին ընդ այսու նախկնամ կերպիւ (միայն քան օրինակի ներգործականին) բազումք բայք ներգործակերպ չեղեալականք, որպիսիք են սոքին։

Կամեմ. ամայեցի. ամայեա։
ԿառաՀեմ. եմի. եմ։
Կլցեմ. եմի. եմ։
Կձագարեմ. եմի. եմ։
Կառաքարեմ. եմի. եմ։
ԿարեխաՀեմ. եմի. եմ։
Կհեմ. եմի. եմ։
Կխմեմ. եմի. եմ։
Կոգեմ. եմի. եմ։
Կրկեզհատամեմ. եմի. եմ։
Կրկասրեմ. եմի. եմ։
Կանգխառեմ. եմի. եմ։
Կօրեմ. եմի. եմ։
Կմրեքեմ. եմի. եմ։
ԿագաՀեմ. եմի. եմ։
Կաւտխեմ. եմի. եմ։
Կառապարեմ. եմի. եմ։

Կարկեմ. եմի. եմ։
Կուժեմ. եմի. եմ։
Կուսեմ. եմի. եմ։
ԿաքաՀեմ. եմի. եմ։
Կանդուրժեմ. եմի. եմ։
Կեծեմ. եմի. եմ։
Կեառեմ. եմի. եմ։
Կսկեմ. եմի. եմ։
Կծծեմ. եմի. եմ։
Կառաջեմ, եմի. եմ։
Կեմեմ. եմի. եմ։
Կիառեմ. եմի. եմ։
ԿարմաՀեմ. եմի. եմ։
Կարդաւերեմ. եմի. եմ։
Կիջնտրդեմ. եմի. եմ։
Կենջեմ. եմի. եմ։
Կարաւառեմ. եմի. եմ։

Յաւեմ.	եցի.	եա։	Ցուեմ.	եցի.	եա։
Յօրանջեմ.	եցի.	եա։	Ցուլեմ.	եցի.	եա։
Լաեմ.	եցի.	եա։	Վերադիմեմ.	եցի.	եա։
Լնջեմ.	եցի.	եա։	Տնեմ.	եցի.	եա։
Ճոլշոլեմ.	եցի.	եա։			
Պառաւեմ.	եցի.	եա։	և այլք բազումք։		

Ոմանք երկրորդէ ինդրի Հաւաքնոյ լծորդութիւնը։

Սահմանական եղանակի ներկայ։

Նշ։	Ում,	ասես,	ասէ։
Յոփ։	ասեմք,	ասէք,	ասեն։

Հնոյեալ անկատար։

Նշ։	Ասէի,	ասէիր,	ասէր։
Յոփ։	ասէաք,	ասէիք,	ասէին։

Հնոյեալ կատարեալ։

Նշ։	Ասացի,	ասացեր,	ասաց։
Յոփ։	ասացաք,	ասացիք,	ասացին։

Հնոյեալ յառաջատար։

Նշ։	Ասացեալեմ,	ասացեալես,	ասացեալէ։
Յոփ։	ասացեալքեմք,	ասացեալքէք,	ասացեալքեն։

Հնոյեալ գերակատար։

Նշ։	Ասացեալէի,	ասացեալէիր,	ասացեալէր։
Յոփ։	ասացեալէաք,	ասացեալէիք,	ասացեալէին։

Հպատակ։

Նշ։	Ասացից,	ասասցես,	ասասցէ։
Յոփ։	ասասցուք,	ասասցէք,	ասասցեն։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Նշ։	Ասա,	միասեր,	կ միասցես,	ասիջիք,	միասիցիք։
Յոփ։	ասացէք,	միասէք,	կ միասցիք,	ասիցեն,	միասիցեն։

Հպատակ։

Նշ։	Ասացեալիր,	կամ ասասցես,	միասցես,
	ասասցէ	միասցէ։	
Յոփ։	Ասացեալիք,	միասցիմք,	ասասցիք, կամ
	ասասցէք,	միասցիք,	ասասցեն, միասցեն։

Ինչ-

Ներկայական եղանակի ներքոյ, ես ասում եմ։

Ես:	Երանի՛ թե ասիցեմ,	ասիցես	ասիցէ։
Մեք:	Երանի՛ թե ասիցեմք,	ասիցէք,	ասիցեն։

Անցեալ անկատար։

Ես:	Երանի՛ թե ասէի կամ,	ասէիր,	ասէր։
Մեք:	Երանի՛ թե ասէաք,	ասէիք,	ասէին։

Անցեալ կատարեալ, և յարակատար։

Ես:	Երանի՛ թե ասացեալ իցեմ,	ասացեալ իցես,	ասացեալ իցէ։
Մեք:	Եր՛ թե ասացեալ իցեմք,	ասացեալ իցէք,	ասացեալ իցեն։

Անցեալ գերակատար։

Ես:	Երանի՛ թե ասացեալ իցէի,	ասացեալ իցէիր,	ասացեալ իցէր։
Մեք:	Եր՛ թե ասացեալ իցէաք,	ասացեալ իցէիք,	ասացեալ իցէին։

Վերոյլուծ պէրանին՝ ի երեք Խորհրդական նոյն է ընդ
Ներկայնին։

Հրամայական եղանակի ներքոյ։ Պաշտ։
Անցեալ կատարեալ, յարակատար, և գերակատար։ Պասացեալ դու։
Ապառնի։ Պսիրոյ դու։
Ներգոյական ներքոյ։ Պսոյ, սասոյ, ի սասցոյ, սասցոյդոյ։
Անցեալ կատարեալ, յարակատար, և գերակատար։ Պասացեալ։
Ապառնի։ Պսիրոյ։
Վերբայք։ Պսիրել, ի յասել, սասելով, ի յասելն։

Ապհանական եղանակի ներքոյ։

Ես:	[illegible] սիմ,	ասիս,	ասէ։
Մեք:	[illegible] ասիմք,	ասիք,	ասին։

Անկեալ անկատար։

Ես,	Պասէի,	ասէիր,	ասէր։
Մեք:	ասէաք,	ասէիք,	ասէին։

Անցեալ կատարեալ։

Ես:	Պասացայ,	ասացար,	ասացաւ։
Մեք:	ասացաք,	ասացայք,	ասացան։

Անցեալ յարակատար։

Ես:	Պասացեալ եմ,	ասացեալ ես,	ասացեալ է։
Մեք:	ասացեալ եմք,	ասացեալ էք,	ասացեալ են։

Անց-

Հայոց գերադարձ։

Ուղ։	Ես այսօր եմ,	այսօր ես,	այսօր է։
Յոգ։	այսօր ենք,	այսօր էք,	այսօր են։

Հայոց։

Ուղ։	Ես այսօր,	այսօր էս,	այսօր։
Յոգ։	այսօր,	այսօր էք,	այսօր են։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Ուղ։	Ես սիր,	մի՛ սիր	ինձ մի՛ սիրես,	սիրի՛ր,	մի՛ սիրեր։
Յոգ։	սիրե՛նք,	մի՛ սիր	ինձ մի՛ սիրենք,	սիրեցե՛ք,	մի՛ սիրեցեր։

Հայոց։

Ուղ։	Ես սիրում,	կամ սիրես,	մի՛ սիրես,	սիրի՛ր։
Յոգ։	սիրո՛ւմ,	մի՛ սիրում,	սիրինք,	Ձ սիրեք,
	մի՛ սիրեք,	սիրեն,	մի՛ սիրեր։	

Ներկայի եղանակի ներկայ, և պարտական։

Ուղ։	Երանի՛ թե սիրեմ,	սիրես,	սիրի։
Յոգ։	երանի՛ թե սիրեմք,	սիրէք,	սիրեն։

Հայոց անկատար։

Ուղ։	Ես՝ սիրեի,	սիրեիր,	սիրեր։
Յոգ։	ես՝ սիրեիաք,	սիրեիք,	սիրեին։

Հայոց կատարեալ, և յարակատար։

Ուղ։	Ես՝ սիրեցեալ եմ,	սիրեցեալ ես	սիրեցեալ է։
Յոգ։	ես՝ սիրեցեալ եմք,	սիրեցեալ էք,	սիրեցեալ են։

Հայոց գերադարձ։

Ուղ։	Ես՝ սիրեցեալ էի,	սիրեցեալ էիր,	սիրեցեալ էր։
Յոգ։	ես՝ սիրեցեալ էիաք,	սիրեցեալ էիք,	սիրեցեալ էին։

Վոխելով ընդանին ի երէ, Վորակիչականն նոյն է ընդ Ներկայիսն
բայ ի յարատևողն։

Հայոցն սորակիչականին։

Ուղ։	Եթէ սիրեալ եղէց,	սիրեալ եղիցիս,	սիրեալ եղիցի։
Յոգ։	եթէ սիրեալք եղիցուք,	սիրեալք եղիցիք,	սիրեալք եղիցին։

Հայոցն երեսունի եղանակի ներկայ։ Ես սիրել։
Հայոցն կատարեալ յարակատար՝ և գերադարձ։ Ես սիրեալ գոլ։
Հայոցն։ Ես սիրել գոլ։

Ուղ-

Անդեմ ներգոյ։ Աստեաղ լինող։
Ընդեալ հայրական՝ յորմէ ոք՝ եւ գերմանաբար։ Աստեալ։
Ընդոան։ Աստեղ։
Դերբայ։ Աստղոյ՝ լինել, աստղել, լինելն։

Ընդ այսու երկրորդիւ կերպիւ առաջնոյ լծորդուն լծորդին, սակաւ ստուգեալ ոմանք քայք ներգործականք՝ հանդերձ կրաւորականաւք իւրեանց. որպիսի է քայս այս՝ գիտեմ. Սակայն քայառուն եզականի երկրորդի դիմի հրամայականի ներկայի ՚ի ներգործականսն. ասդուն, գիտեմ, գիտացի, գիտեա։ Նոյնպէս դերբայքն սորին ՚ի կրաւորականսն քան հաձուելի կարեն լինել՝ գիտեցեալ, կամ գիտացեալ. և այլն։

Նաև ներգործականքս չէզրաբանն քայս այս կարեմ, որ նշանակ զկարողութիւն, և ընդ առաւ, քայառուիթ եզականի երկրի դիմի հրամայականի ներկայի. ասդուն. կարեմ, կարացի, կարացիր, զ՚կարեր, և այլն։ և ոչ կարա, կամ կարեա։ զի կարեա հրամայականս բղխի ՚ի քայէն ներգործականէ կարեմ, որ նշանակէ զկարուիթն հանդերձեալ. և ամենայնպէս լծորդի ընդ առաջնոյ կերպիւ այսորիկ լծորդութիւն։

Օրինակ երրորդի կերպի առաջնոյ լծորդութեան։

Սահմանական եղանակի ներկայ։

Ես։	Ասանեմ,	առասնես,	առասնէ։
Իմք։	առասնեմք,	առասնէք,	առասնեն։

Ընդեալ անկատար։

Ես։	Տեսանէի,	առասնէիր,	առասնէր։
Իմք։	առասնէաք,	առասնէիք,	առասնէին։

Ընդեալ կատարեալ։

Ես։	Տեսի,	առեր,	Եառ։
Իմք։	առեաք,	առէիք,	առեին։

Ընդեալ յարակատար։

Ես։	Տեսեալեմ,	առեալես,	առեալէ։
Իմք։	առեալքեմք.	առեալքէք,	առեալքեն։

Ընդ-

Հնոցեալ Կրկինադեր.

Ես. Տեսեալիկ, տեսեալիկիր, տեսեալիկը:
Յոգ. տեսեալիկաք, տեսեալիկիք, տեսեալիկին:

Հպատակ.

Ես. Տեսից, տեսցես, տեսցէ:
Յոգ. տեսցուք: տեսցէք, տեսցեն:

Յարակատար եղանակի ներկայ.

Ես. Տեսի, մի տեսաներ, ի մի տեսանիցես, տեսանիցէ, մի տեսանիցէ:
Յոգ. տեսաք, մի տեսանէք, ի մի տեսանիցէք, տեսանիցեն, մի տեսանիցեն:

Հպատակ.

Ես. Տեսցի՛ր, կամ տեսցես, մի տեսանիցես, տեսցէ, մի տեսանիցէ:
Յոգ. տեսցո՛ւք, մի տեսանիցեմք, տեսջի՛ք, ի տեսցէք, մի տեսանիցէք, տեսցեն, մի տեսանիցեն:

Պղնձական եղանակի ներկայ, և ապառնի.

Ես. Երանի՛ թէ տեսանիցեմ, տեսանիցես, տեսանիցէ:
Յոգ. երանի՛ թէ տեսանիցեմք, տեսանիցէք, տեսանիցեն:

Հնոցեալ անկատար.

Ես. Եր՛՛ տեսանիցէի, տեսանիցէիր, տեսանիցէր:
Յոգ. եր՛՛ տեսանիցէաք, տեսանիցէիք, տեսանիցէին:

Հնոցեալ կատարեալ, և յարակատար.

Ես. Եր՛՛ տեսեալիցեմ, տեսեալիցես, տեսեալիցէ:
Յոգ. եր՛՛ տեսեալիցեմք, տեսեալիցէք, տեսեալիցեն:

Հնոցեալ գերակատար.

Ես. Եր՛՛ տեսեալիցէի, տեսեալիցէիր, տեսեալիցէր:
Յոգ. եր՛՛ տեսեալիցէաք, տեսեալիցէիք, տեսեալիցէին:

Վոխելով ղերանին ՚ի ենէ, Այորւիցոյհանն նոյն է ընդ ըղձականին:

Հնընթացուն եղանակի ներկայ: Տեսանել:
Հնոցեալ Կատարեալ, Յարակատար, և Գերակատար: Տեսեալ գոլ:
Հպատակ: Տեսանելոց գոլ:
Ինդրոնելութիւն ներկայ: Տեսանող, ողի, կամ տեսող, ողի:
Հնոցեալ Կատարեալ, Յարակատար, և Գերակատար: Տեսեալ:
Հպատակ: Տեսանելոց:
Գերբայ: Տեսանելոց, ՚ի տեսանել, տեսանելով, ՚ի տեսանելն:

Որե-

Օրինակ հրաձգարանաց ծոյլոյ ձեռքն։

Սահմանական եղանակի ներկայ։

Ես։	Տեսանիմ,	տեսանիս,	տեսանի։
Յդ։	տեսանիմք,	տեսանիք,	տեսանին։

Ընդհատ անկատար։

Ես։	Տեսանէի,	տեսանէիր,	տեսանէր։
Յդ։	տեսանէաք,	տեսանէիք,	տեսանէին։

Ընդհատ կատարեալ։

Ես։	Տեսայ,	կ՚տեսանեցայ,	տեսար, կ՚տեսանեցար, տեսաւ, կ՚տեսանեցաւ։
Յդ։	տեսաք,	կ՚տեսանեցաք,	տեսայք, կ՚տեսանեցայք, տեսան, կ՚տեսանեցան։

Ընդհատ յաճախական։

Ես։	Տեսանեցեալէմ,	կ՚տեսնեցեալեմ,	տեսանեցեալես, կ՚տեսնեցեալես, տեսանեցեալ, կ՚տեսնեցեալ։
Յդ։	տեսանեցեալեմք,	կ՚տեսնեցեալեմք,	տեսանեցեալքեք, կ՚տեսնեցեալքեք, տեսանեցեալքեն, կ՚տեսնեցեալքեն։

Ընդհատ վերաձայական։

Ես։	Տեսանեցեալի,	կ՚տեսնեցեալեի,	տեսանեցեալիր, կ՚տեսնեցեալիր, տեսանեցեալեր, կ՚տեսնեցեալեր։
Յդ։	տեսանեցեալեաք,	կ՚տեսնեցեալեաք,	տեսանեցեալեք, կ՚տեսնեցեալեք, տեսանեցեալեին, կ՚տեսնեցեալեին։

Ապառնի։

Ես։	Տեսայց, կամ տեսանեցայց,	տեսցիս,	տեսցի։
Յդ։	տեսանիցուք,	տեսջիք,	տեսցին։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Ես։	Տեսիր,	մի՛ տեսանիր, կամ մի՛ տեսանիցես,	տեսանիցէ, մի՛ տեսանիցէ։
Յդ։	տեսանեցարուք,	կ՚տեսնեցարուք,	մի՛ տեսանիք, կ՚մի՛ տեսանիցիք, տեսանիցին, մի՛ տեսանիցին։

Ապառնի։

Ես։	Տեսանիջիր,	կ՚տեսջիս,	մի՛ տեսանիցիս, տեսջի, մի՛ տեսանիցի։

Յոփ. տեսանիցուք, մի՛ տեսանիցիմք, տեսանիջի՛ք, Ո՛վ տեսցի՛ք,
մի՛ տեսանիցիք, տեսցին, մի՛ տեսանիցին։

Ըղձական եղանակի ներկայ, և Ապառնի։

Ես. Երանի՛ թէ տեսանիցիմ, տեսանիցիս, տեսանիցի։
Յոփ. եր. տեսանիցիմք, տեսանիցիք, տեսանիցին։

Անցեալ անկատար։

Ես. Եր. տեսանիցեէի, տեսանիցեէիր։ տեսանիցիւր։
Յոփ. եր. տեսանիցեէաք, տեսանիցեէիք, տեսանիցեէին։

Անցեալ, կատարեալ, և յարակատար։

Ես. Եր. տեսանեցեալիցեմ, կամ տեսեցեալիցեմ,
տեսանեցեալիցես, կամ տեսեցեալիցես,
տեսանեցեալիցէ, կամ տեսեցեալիցէ։
Յոփ. Եր. տեսանեցեալ քիցեմք, կամ տեսեցեալքիցեմք,
տեսանեցեալ քիցէք, կամ տեսեցեալ քիցէք,
տեսանեցեալքիցեն, կամ տեսեցեալքիցեն։

Անցեալ գերակատար։

Ես. Եր. տեսանեցեալիցէի, կամ տեսեցեալիցէի,
տեսանեցեալ ցէիր, կամ տեսեցեալ ցէիր,
տեսանեցեալիցէր, կամ տեսեցեալիցէր։
Յոփ. Եր. տեսանեցեալ քիցէաք, կամ տեսեցեալ քիցէաք,
տեսանեցեալ քիցէիք, կամ տեսեցեալ քիցէիք,
տեսանեցեալ քիցէին, կամ տեսեցեալ քիցէին։

Պարագայական է եղև, Կատարչական նոյն է ընդ ըղձականին
բաց ի յապառնայն։

Ապառնի կատարչական։

Ես. Եթէ տեսանեցեալ եղէց, կամ տեսեցեալ եղէց,
տեսանեցեալ եղիցիս, կամ տեսեցեալ եղիցիս,
տեսանեցեալ եղիցի, կամ տեսեցեալ եղիցի։
Յոփ. Եթէ տեսանեցեալք եղիցուք, կամ տեսեցեալք եղիցուք,
տեսանեցեալք եղիցիք, կամ տեսեցեալք եղիցիք,
տեսանեցեալք եղիցին, կամ տեսեցեալք եղիցին։

Անեղեալ եղանակի ներկայ։ Տեսանիլ։
Անցեալ կատարեալ, յարակատար, և գերակատար։ Տեսանեցեալ,
կամ տեսեցեալ գոլ։

Ապառ-

Ընդ այսու երրորդիւ կերպիւ առաջնոյ լծորդութեանն լծորդին բայքն ներգործականքն հանդերձ կրաւորականօք իւրեանց. որպիսիք են այսոքիկ՝

Բ.րկանեմ, կի, կեր, էարկ · արկ՝ Բ.րկանիմ, կայ, կամ արկանեցայ՝
Բ.նկանեմ, կի, կեր, էանկ, անկ՝ Բ.նկանիմ, կանեցայ, անկանիլ՝
Բ.նիծանեմ, ծի, ծեր, անէծ, անիծ՝ Բ.նիծանիմ, անիծայ, կամ անիծանեցայ՝
Բուծանեմ, ծի, ծեր, եւոյծ, բոյծ՝ Բուծանիմ, ծայ, կամ բուծանեցայ՝
Բ.կանեմ, կի, կեր, եբեկ, բեկ՝ Բ.կանիմ, կայ, ի կանեցայ՝
Գ.տանեմ, գի, գեր, եգիտ, գիտ՝ Գ.տանիմ, գտայ, կամ գտանեցայ՝
Եղծանեմ, ծի, ծեր, եղէծ · ելծ՝ Եղծանիմ, ծայ, կամ եղծանեցայ՝
Երկնրպագանեմ, պագի, պագեր, եպագ· պագ՝ Երկնրպագանիմ, պագայ, կամ պագանեցայ՝
Լ.ւանեմ, լուայ, լուեր, ելոյց · լոյց՝ Լ.ւանիմ, լուայ՝
Լ.ծանեմ, լուծի, լուծեր, ելոյծ · լոյծ՝ Լ.ծանիմ, ծայ՝
Լ.քանեմ, լքի, լքեր, լքեայ, կամ եկիք՝ լքեա՛, կամ լիր, մի՛ լքաներ՝
Լ.քանիմ, լքայ, կամ լքանեցայ · լքիր · լքեցարուք, կամ լքարուք՝
Խածանեմ, խածի, խածեր, եխած · խած՝ Խածանիմ, ծայ, կամ խածանեցայ՝
Կ.նեմ, կի, կեր, եկու.լ· կու.լ՝ Կ.նիմ, կայ, կամ կեցնեցայ՝
Հատանեմ, հատի, հատեր, եհատ · հատ՝ Հատանիմ, հատայ, կամ հատանեցայ՝
Հարցանեմ, ցի, ցեր, եհարց· հարց՝ Հարցանիմ· ցայ, կամ հարցանեցայ՝

Հարկանեմ, հարի, հարեր, եհար. հար։ Հարկանիմ, հարեալ, կամ հարկանեցայ։

Մուծանեմ, մուծի, մուծեր, եմոյծ. մոյծ։ Մուծանիմ, մուծայ, կամ մուծանեցայ։

Յառանեմ, յառի, յառեր, յառեալ. յառ։ Յառանիմ յառեալ, կամ յառանեցայ։

Առեղծանեմ, ծի, ծեր, եառեղծ. առեղծ. Առեղծանիմ, առեղծեալ, կամ առեղծանեցայ։

Պահանեմ, պահի, պահեր, էպահան, կամ պահան. պահն։ Պահանիմ, պահեալ։

Յուցանեմ, ցուցի, ցուցեր, եցոյց, ցոյց։ Յուցանիմ, ցուցեալ։

Ծանեմ, ծի, ծեր, էօծ. օ՛ծ։ Ծանիմ, ծեալ, կամ օծանեցայ։

Ածեմ, ածի, ածեր, էած. ած։ Ածիմ, ածեալ։ Հրամայական։ Ածիր, մի՛ ածիր։ Ածեցարուք, կամ ածարուք, մի՛ ածիք։

Ընդունիմ, ընդի, ընդեր, եընդ. ընդ։ Ընդիմ, ընդեալ, կամ ընդեցայ։

Հանեմ, հանի, հաներ, եհան. հան։ Հանիմ, հանեալ, կամ հանեցայ։

Այս քան յայտնի, քանզի նախադասութիւնքս՝ և այլոց սովորութեանց, ընդունին ընդ այսու երկուդիւք կերպիւք բնութիւն քանի անցողականք, որոց ներգործականաց, և կրաւորականաց յարակատար, և ներգործաւորն են հաւասարակը։ Այլ առ՝ ի դիւրութիւն համբակագունից դնեմ առաջին ընդունելի միոյ քանի անցողականի՝ առ՝ ի զոլ օրինակ այլոց ամենից քանից անցողականաց։

***

Հանգեալ անխոտոր։

Ուղ։ Ես մրացուցանեմ. ամրացուցանեմք. ամրացուցաներ։
Յոփ։ ամրացուցանես. ամրացուցանէք. ամրացուցանէիր։

Հանգեալ խոտորեալ։

Ուղ։ Ես մրացուցի. ամրացուցեր. ամրացոյց։
Յոփ։ ամրացուցաք. ամրացուցիք. ամրացուցին։

Հանգեալ յարակատար։

Ուղ։ Ես մրացուցեալեմ. ամրացուցեալես. ամրացուցեալէ։
Յոփ։ ամրացուցեալեմք. ամրացուցեալէք. ամրացուցեալեն։

Հանգեալ գերադոյն.

Ուղ։ Ես մրացուցեալէի. ամրացուցեալէիր. ամրացուցեալէր.
Յոփ։ ամրացուցեալէաք. ամրացուցեալէիք. ամրացուցեալէին։

Հպատակ.

Ուղ։ Ես մրացուցից. ամրացուցես. ամրացուցէ։
Յոփ։ ամրացուցուք. ամրացուցէք. ամրացուցեն։

Հրամայական եղանակի ներկայ.

Ուղ։ Ես մրացո՛. մի՛ ամրացուցաներ. ՚ի մի՛ ամրացուցանիցես.
ամրացուցանիցէ. մի՛ ամրացուցանիցէ։
Յոփ։ ամրացուցէ՛ք. մի՛ ամրացուցանէք, ՚ի մի՛ ամրացուցանիցէք.
ամրացուցանիցեն. մի՛ ամրացուցանիցեն։

Հպատակ.

Ուղ։ Ես մրացուսցի՛ր, ՚ի ամրացուսցես. մի՛ ամրացուցանիցես.
ամրացուսցէ. մի՛ ամրացուցանիցէ։
Յոփ։ Ես մրացուսցո՛ւք. մի՛ ամրացուցանիցեմք. ամրացուսցի՛ք,
՚ի ամրացուսցիք. մի՛ ամրացուցանիցէք. ամրացուսցեն.
մի՛ ամրացուցանիցեն։

Ըղձական եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ուղ։ Երանի՛ թէ ամրացուցանիցեմ. ամրացուցանիցես.
ամրացուցանիցէ։
Յոփ։ Երանի՛ թէ ամրացուցանիցեմք. ամրացուցանիցէք.
ամրացուցանիցեն։

Հնդ-

Անցեալ անկատար։

Ես՝ Երանի՛ թէ ամրացուցանէի՛ր, ամրացուցանէիր, ամրացուցաներ։
Դուք՝ երանի՛ թէ ամրացուցանէի՛ք, ամրացուցանէիք, ամրացուցանէին։

Անցեալ հոտարեալ, եւ յարակատար։

Ես՝ Երանի՛ թէ ամրացուցեալ իցեմ, ամրացուցեալ իցես, ամրացուցեալ իցէ։
Դուք՝ երանի՛ թէ ամրացուցեալ իցեմք, ամրացուցեալ իցէք, ամրացուցեալ իցեն։

Անցեալ գերակատար։

Ես՝ Երանի՛ թէ ամրացուցեալ էի՛ր, ամրացուցեալ էիր, ամրացուցեալ էր։
Դուք՝ երանի՛ թէ ամրացուցեալ էի՛ք, ամրացուցեալ էիք, ամրացուցեալ էին։

Հոնելով ընդանին՝ է եւէ, Հորմիշանան նոյն է ընդ Կիչկանին։

Ապերեսուի եղանակի ներքոյ։ Ամրացուցանել։
Անցեալ հոտարեալ յարակատար՝ եւ գերակատար։ Ամրացուցեալ գոլ։
Ապառնի։ Ամրացուցանելոց գոլ։
Ընդունելուի ներքոյ։ Ամրացուցանօղ, ամրացուցանողն։
Անցեալ հոտարեալ՝ յարակատար՝ եւ գերակատար։ Ամրացուցեալ։
Ապառնի։ Ամրացուցանելոց։
Դերբայ։ Ամրացուցանելոյ, ի յամրացուցանել, ամրացուցանելով, ի յամրացուցանելն։

Հաճախականաց անցողականաց բայից։

Հաճախականի եղանակի ներքոյ։

Ես՝ Ամրացուցանիմ, ամրացուցանես, ամրացուցանէ։
Դուք՝ ամրացուցանիմք, ամրացուցանէք, ամրացուցանեն։

Անցեալ անկատար։

Ես՝ Ամրացուցանէի՛ր, ամրացուցանէիր, ամրացուցանէր։
Դուք՝ ամրացուցանէի՛ք, ամրացուցանէիք, ամրացուցանէին։

Անց-

Անցեալ կատարեալ.

Ես. Ես ամրացուցայ, ամրացուցար, ամրացուցաւ.
Յոգ. ամրացուցաք, ամրացուցայք, ամրացուցան:

Անցեալ կատարեալ, և յարակատար.

Ես. Ես ամրացուցեալեմ, ամրացուցեալես, ամրացուցեալէ:
Յոգ. ամրացուցեալեմք, ամրացուցեալէք, ամրացուցեալեն:

Անցեալ գերակատար:

Ես. Ես ամրացուցեալէի, ամրացուցեալէիր, ամրացուցեալէր:
Յոգ. ամրացուցեալէաք, ամրացուցեալէիք, ամրացուցեալէին:

Ապառնի:

Ես. Ես ամրացուցայց, ամրացուսցիս, ամրացուսցի:
Յոգ. ամրացուցանիցուք, ամրացուսցիք, ամրացուսցին:

Հրամայական եղանակի ներկայ:

Ես. Ես ամրացուցանիր, ամ ամրացուցանիր, ՚ի ամ ամրացուցանիցես, ամրացուցանիցի, ամ ամրացուցանիցի:
Յոգ. Ես ամրացուցարուք, ամ ամրացուցանիք, ՚ի ամ ամրացուցանիցիք, ամրացուցանիցին, ամ ամրացուցանիցին:

Ապառնի:

Ես. Ես ամրացուցանիցիր, ՚ի ամրացուսցիս, ամ ամրացուցանիցես, ամրացուսցի, ամ ամրացուցանիցի:
Յոգ. Ես ամրացուցանիցուք, ամ ամրացուցանիցիք, ամրացուցանիցիք, ամրացուսցիք, ամ ամրացուցանիցիք, ամրացուսցին, ամ ամրացուցանիցին:

Ըղձական եղանակի ներկայ, և ապառնի:

Ես. Երանի՛ թէ ամրացուցանիցիմ, ամրացուցանիցիս, ամրացուցանիցի:
Յոգ. երանի՛ թէ ամրացուցանիցիմք, ամրացուցանիցիք, ամրացուցանիցին:

Անցեալ անկատար.

Ես. Երանի՛ թէ ամրացուցանիցէի, ամրացուցանիցէիր, ամրացուցանիցէր:

Յոգ.

Ցոփ. եքանի՞ թէ ամբաւցանիցեմք. ամբաւցանիցեմք. ամբաւցանիցեմք։

Հինեալ կապաբեալ, և յարփապար.

Նես. Նր՛ թէ ամբաւցեալիցեմ. ամբաւցեալիցես. ամբաւցեալիցէ։

Ցոփ. եր՛ թէ ամբաւցեալիցիմք. ամբաւցեալիցիք. ամբաւցեալիցին։

Հինեալ գերբարար.

Նես. Նր՛ թէ ամբաւցեալիցեմ. ամբաւցեալիցիմք. ամբաւցեալիցեր։

Ցոփ. եր՛ թէ ամբաւցեալիցիք. ամբաւցեալիցիք. ամբաւցեալիցին։

Վոխելով զբառին ի ենթ, Աւորաչոչան նոյն ի ընդ Հզխոխանին բաց ի յապառնոյն։

Հապառն Աւորաչոչանին։

Նես. Նթէ ամբաւցեալ եղէց. ամբաւցեալ եղիցիս. ամբաւցեալ եղիցի։

Ցոփ. եթէ ամբաւցեալք եղիցոք. ամբաւցեալք եղիցիք. ամբաւցեալք եղիցին։

Հինեալոնի եղանակի ներքոյ. Ամբաւցանիլ.
Հինեալ կապաբեալ, յարփապար, և գերբարար. Ամբաւցեալ գոլ.
Հապառն. Ամբաւցանելի գոլ.
Նորոգեալոնի ներքոյ. Ամբաւցեալ լինօղ.
Հինեալ կապաբեալ, յարփապար, և գերբարար. Ամբաւցեալ.
Հապառն. Ամբաւցանելի.
Դերբոյ. Ամբաւցանիլդ, ի յամբաւցանիլ, ամբաւցեալ նիլով, ի յամբաւցանիլն։

Բատ այսմ օրինակի ծորդին քահանք բայք անցողականք, որոց ոմանք ի հրատնեայականքն եղերին ի ացո. ոմանք ի եղո, և ոմանք ի ո. օրդեան։

Ի հա-

Ա՛հացուցանեմ, ահացուցի, ահացո՛ւցեալ։
Բարկացուցանեմ. յն. կացո՛։
Բարձրացուցանեմ. յն. րացո՛։
Գառարկուցուցանեմ. յն. կացո՛։
Դիզեղեցացուցանեմ. յն. ցացո՛։
Օ՛գրացուցանեմ. յն. րացո՛։
Յ՛ացուցանեմ. յն. ացո՛։
Ճարմացուցանեմ. յն. մացո՛։
Ո՛անտացուցանեմ. յն. տացո՛։
Յ՛ամառնացուցանեմ, յն. նացո՛։
Լ՛ացուցանեմ. յն. րացո՛։
Խաղացուցանեմ. յն. ղացո՛։
Ծ՛անրացուցանեմ. յն. րացո՛։
Կորացուցանեմ. յն. րացո՛։
Հ՛ասցուցանեմ. յն. ացո՛։
Զ՛անձրացուցանեմ. յն. րացո՛։
Շ՛ատացուցանեմ, յն. տացո՛։
Չ՛նաղացուցանեմ, յն. ղացո՛։
Պ՛երճացուցանեմ. յն. ճացո՛։
Ս՛երացուցանեմ. յն. րացո՛։
Խ՛ախացուցանեմ. յն. խացո՛։

Փ՛երկրեցուցանեմ. քերկրե՛ցի, քերկրեցո՛։
Ն՛րդմնեցուցանեմ. յն. մնեցո՛։
Ճ՛առամեցուցանեմ. յն. մեցո՛։
Կաթեցուցանեմ. յն. թեցո՛։
Հ՛նազնդեցուցանեմ. յն. զեցո՛։
Գ՛օղեցուցանեմ. յն. ղեցո՛։
Ձ՛ղտեցուցանեմ. յն. տեցո՛։
Յ՛ապեցուցանեմ. յն. պեցո՛։
Վ՛ամնեցուցանեմ. յն. նեցո՛։
Շ՛ըքեցուցանեմ. յն. քեցո՛։
Սովորեցուցանեմ. յն. րեցո՛։
Տրամեցուցանեմ. յն. մեցո՛։

Ա՛րբուցանեմ. արբուցի. արբո՛ւցեալ։
Ն՛ստուցանեմ. յն. ցո՛։
Հ՛ուսուցանեմ. յն. սո՛։
Գ՛արձուցանեմ. յն. ձո՛։
Ն՛րգիծուցանեմ. յն. ծո՛։
Օ՛արթուցանեմ. յն. թո՛։
Ք՛աքուցանեմ. յն. քո՛։
Ռ՛ուցանեմ. յն. ռո՛։
Լ՛քուցանեմ. յն. քո՛։
Կորուսանեմ. րուսի. րո՛։
Յ՛ասուցանեմ, յն. սո՛։
Յ՛անգուցանեմ. յն. գո՛։
Ա՛ռուցանեմ. յն. ռո՛։
Ա՛ղուցանեմ. յն. ղո՛։
Յ՛անկուցանեմ. յն. կո՛։
Յ՛արուցանեմ. յն. րո՛։
Լ՛ատուցանեմ. յն. տո՛։
Հ՛ասուցանեմ. յն. սո՛։
Ջ՛ռուցանեմ. յն. ռո՛։
Յարտուցանեմ. յն. տո՛։
Յ՛առուցանեմ. յն. ռո՛։
Ի՛նուցանեմ. յն. նո՛։
Փ՛լուցանեմ. լուայ. լո՛։
Փ՛րծուցանեմ. յն. ծո՛։
Փ՛ախուցանեմ. յն. խո՛։

և այլն։

Այսու կերպիւ ընդ այսոսիկ երրորդիւ կերպիւ միայն բառ օքնական ներգործականին անունք քայլք նեղբայրական չեզբայականք. որպիսիք են սոքին.

Կոդանեմ, անդի, անդեր, կանց. անց։
Կանեմ, եղի, եղեր, կել, կամ, կէ. եկ։
Կերանեմ, թռի, թռեր, կեղծոք. թռիր։
Կամեմ, լծի, լծեր, կջ. եջ։
Կառանեմ մոխ, մոխր, կեմոտ. մոտ. և այլն։

Յաղագս Կրկորդի Կրկորդական բայից։

Գլուխ Կրկնորդ։

Կրկորդ կրկորդական են կրկին ըստ երից կերպից։ Կախեկին է, որ ի յառաջին գործն կատարելոյ ժամանակին եղերի ի պակ. որդան. կամաց։ Որոյ ապառնին եղերի ի ապէ. որդան, կամաքէ։ Երկրորդին է, որ ի յառաջին գործն կատարելոյ ժամանակին եղերի ի պայ. որդան, կնայայ։ Որոյ ապառնին եղերի ի պայէ, որդան, կնայայէ։ Իսկ երրորդին է, որ ի յառաջին գործն կատարելոյ ժամանակին եղերի ի ծի. որդան. բայ։ Որոյ ապառնին եղերի ի էց. որդան, բայէց։

Օրինակ նախնոյ կերպի Կրկորդի կրկորդականի։

Կառանական եղանակի ներկայ։

Ես	Կամառամ	կամառաս	կամառայ։
Դուք	կամառամք	կամառայք	կամառան։

Անցեալ անկատար։

Ես	կամառայի	կամառայիր	կամառայր։
Դուք	կամառայաք	կամառայիք	կամառային։

Անցեալ կատարեալ։

Ես	կամացի	կամացեր	կամաց։
Դուք	կամացաք	կամացիք	կամացին։

Կը-

Ներկա յարակատար։

Ես։	Ունայեալեմ։	Ունացեալես։	Ունայեալէ։
Մեք։	Ունացեալեմք։	Ունացեալէք։	Ունացեալեն։

Ներկա վերակատար։

Ես։	Ունայեալէի։	Ունացեալէիր։	Ունայեալէր։
Մեք։	Ունացեալէաք։	Ունացեալէիք։	Ունացեալէին։

Ապառնի։

Ես։	Ունայիւ։	Ունասես։	Ունասէ։
Մեք։	Ունասցուք։	Ունասջիք։	Ունասցեն։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Դու։	Ունա։	Ունանար, կամ Ունանայցես։	Ունասցէ։
Մեք։	Ունանայցո։	Ունանայցէք։	Ունանայցեն։

Ապառնի։

Դու։	Ունասցիր, կամ Ունացես։	Ունանայցես։	Ունասցի։
Մեք։	Ունասցուք։	Ունանայցեմք։	Ունասցիք, կամ Ունացէք։
		Ունանայցէք։	Ունասցեն։ Ունանայցեն։

Պղտիկ եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ես։	Երանի՛ թէ Ունանայցեմ։	Ունանայցես։	Ունանայցէ։
Մեք։	Եր՛ Ունանայցեմք։	Ունանայցէք։	Ունանայցեն։

Ներկա անկատար։

Ես։	Եր՛ Ունանայցէի։	Ունանայցէիր։	Ունանայցէր։
Մեք։	Եր՛ Ունանայցէաք։	Ունանայցէիք։	Ունանայցէին։

Ներկա կատարեալ, և յարակատար։

Ես։	Եր՛ Ունայեալիցեմ։	Ունացեալիցես։	Ունայեալիցի։
Մեք։	Եր՛ Ունայեալիցեմք։	Ունացեալիցէք։	Ունայեալիցեն։

Ներկա վերակատար։

Ես։	Եր՛ Ունայեալիցէի։	Ունացեալիցէիր։	Ունայեալիցէր։
Մեք։	Եր՛ Ունայեալիցէաք։	Ունացեալիցէիք։	Ունայեալիցէին։

Փոխելով ձեռնարն ի ձեռն, Պատահմամբ նոյն է ընդ Ուղիանին։

Հայերեռնի եղանակի ներքոյ։ | ոճանալ։
Հայելու Պատաքելու Յարաձայնաբար Ի Դէպ ի պատ։ | ոճացեալ դալ։
Հայտարար։ | ոճանալոց գոլ։
Նորանելուխնեան ներքոյ։ | ոճացող, ոճացուղի, և այլն։
Հայելու Պատաքելու Յարաձայնաբար Ի Դէպ ի պատ։ | ոճացեալ։
Հայտարի։ | ոճանալոց։
Դէպ ոյ։ | ոճանալոյ, ի ոճանալ, ոճանալով, ի ոճանալն։

Օրինակ երեսաբանաց նոյնոյ ձեռքի։

Սահմանական Հաստատի Ներքոյ։

Ես։	ոճանիմ,	ոճանիս,	ոճանի։
Յոք։	ոճանիմք,	ոճանիք,	ոճանին։

Հայելու Ընդհատ։

Ես։	ոճանեի,	ոճանեիր,	ոճանէր։
Յոք։	ոճանեաք,	ոճանեիք,	ոճանէին։

Հայելու Ապառնի։

Ես։	ոճացայ,	ոճացար,	ոճացաւ։
Յոք։	ոճացաք, կամ ոճանեցաք,	ոճացայք,	ոճացան։

Հայելու Յարաձայնաբար։

Ես։	ոճանեցեալեմ,	ոճանեցեալես,	ոճանեցեալէ։
Յոք։	ոճանեցեալքիմք,	ոճանեցեալքիք,	ոճանեցեալքին։

Հայելու Դէպ ի պատ։

Ես։	ոճանեցեալէի,	ոճանեցեալէիր,	ոճանեցեալէր։
Յոք։	ոճանեցեալքիաք,	ոճանեցեալքիք,	ոճանեցեալքէին։

Հայտարի։

Ես։	ոճացայց,	ոճասցիս,	ոճասցի։
Յոք։	ոճանիցուք,	ոճասցիք,	ոճասցեն։

Հրամայական եղանակի ներքոյ։

Ես։	ոճացիր, ոճանիցիս,	մի ոճանիր, մի ոճանիցի։	կամ մի ոճանիցիս,

Յոփ.	լուսացարուք.	մի՛ լուսանիք, կամ լուսանիցիք.	մի՛ լուսանիցիք.
	լուսանիցին.	մի՛ լուսանիցին:	

Հպատակ:

Նր.	Ի լուսանիցի՛ր, կամ լուսասցի՛ս,	մի՛ լուսանիցիս,	լուսասցի՛,
	մի՛ լուսանիցի՛կ:		
Յոփ.	լուսանիցո՛ւք.	մի՛ լուսանիցիմք.	լուսանիցի՛ք, կամ լուսասցի՛ք.
	մի՛ լուսանիցիք.	լուսասցի՛ն.	մի՛ լուսանիցին:

Ըղձական եղանակի ներկայ, և ապառնի.

Նր.	Երանի՛ թէ լուսանիցիմ.	լուսանիցիս.	լուսանիցի՛:
Յոփ.	եր՛ լուսանիցիմք.	լուսանիցիք.	լուսանիցին:

Հնոյեալ անկատար:

Նր.	Նր՛ լուսանիցէի.	լուսանիցէիր.	լուսանիցէր:
Յոփ.	եր՛ լուսանիցէաք.	լուսանիցէիք.	լուսանիցէին:

Հնոյեալ կատարեալ, և յաբակատար:

Նր.	Նր՛ լուսանեցեալիցեմ.	լուսանեցեալիցես.
	լուսանեցեալիցի՛:	
Յոփ.	եր՛ լուսանեցեալիցեմք.	լուսանեցեալիցէք.
	լուսանեցեալիցեն:	

Հնոյեալ գերակատար:

Նր.	Նր՛ լուսանեցեալիցէի.	լուսանեցեալիցէիր.
	լուսանեցեալիցէր:	
Յոփ.	եր՛ լուսանեցեալիցէաք.	լուսանեցեալիցէիք.
	լուսանեցեալիցէին:	

Ծանեալ ընդունի՛ ի վերջ, որպիսիանն նոյն է ընդ Ըղձականին, բաց ի յապառնայն:

Հպատակ սորակցականին.

Նր.	Նթէ՛ լուսանեցեալ եղէց.	լուսանեցեալ եղիցիս.
	լուսանեցեալ եղի՛ցի:	
Յոփ.	եթէ՛ լուսանեցեալք եղիցուք.	լուսանեցեալք եղիցիք.
	լուսանեցեալք եղիցին:	

Հնոյեալ եղանակի ներկայ՝ Ի ոսանիլ:
Հնոյեալ կատարեալ՝ յաբակատար՝ և գերակատար՝ Ի ոսանեցեալ գոլ:
Հպատակ՝ Ի ոսանալի գոլ:

Ներառնելաբանի նեղիայ։ Ներառնել, լսնանալ. և այլն։
Հիմնել հաստել՝ յարձակաբար՝ եւ փերձակաբար։ Հիմնեցեալ։
Հիմնան։ Հիմնալի։
Դերբայ։ Հիմնելոյ, ի լսնանել, լսնանելով, ի լսնանելն։

Ընդ այսու նախկնով կերպիւ երկրորդի լծորդութեան լծորդին, գոն սահմանք բայիք ներգործականք. որպիսիք են այսքինք։

Ասամ, ասացի, ասի։	Ամոտ, ամացի, ամն։
Հաճասամ, հաճասացի, հաճասայ։	Ծգամ, ղգացի, ղգա։
Կարդամ, կարդացի, կարդա։	Լսամ, լսացի, լսա։
Ուղղամ, ուղղացի, ուղղա։	Պոտամ, պոտացի, պոտա։
	և այլն։

Պայց գիտելի է, զի կրաւորականք ասացն եթէ ի յոմանս ժամանակս ոչ կարիցեն յարմարաբար հետևիլ կրաւորականի վերոգրելոյ օրինակին, կարեն դիւրաբար վարել ի յայնս ժամանակս էականաւ բայիւ, ըստ այսմ օրինակի։

Անհմանական եղանակ

Ներկայ։ Ասացեալ լինիմ, ասացեալ լինիս. և այլն։
Հիմնապահ։ Ասացեալ լինէի, և այլն։
Կատարեալ։ Ասացայ, ասացար, ասացաւ. և այլն։
Յարակատար։ Ասացեալ եմ, կամ ասացեալ էիր. և այլն։
Հիմնապահ։ Ասացայց, ասացիս, ասացայ։ Յոգ. Ասացեալ լինիցուք, ասացիք, ասացին։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Ես։ Ասացիր, մի ասացեալ լինիր, կամ մի ասացեալ լինիցիս, ասացեալ լինիցի, մի ասացեալ լինիցի։
Յոգ։ ասացարուք, մի ասացեալ լինիք, կամ մի ասացեալ լինիցիք, ասացեալ լինիցին, մի ասացեալ լինիցին։

Հիմնապահ։

Ես։ Ասացեալ լինէիր, կամ ասացիս, մի ասացեալ լինիցիս, ասացի, մի ասացեալ լինիցի։
Յոգ։ Ասացեալ լինէաք, մի ասացեալ լինիցիմք, ասացեալ լինէիք, կամ ասացիք, մի ասացեալ լինիցիք, ասացին, մի ասացեալ լինիցին։

Ընդ-

Ի շյ ա ֆ ա ն ի

Ա՛նէրեայ, եւ ապառնի։ Արանի՛ թէ աղացեալ լինիցիմ, եւ այլն։
Ա՛նիցէ։ Ար՛՛ աղացեալ լինիցիցի, եւ այլն։
Յարիւապար։ Ար՛՛ աղացեալիցեմ, կ՛ աղացեալ լեալիցեմ, եւ այլն։

Վերոյիշեալ ընդանին ՚ի ներքս, Պարագիցականն նոյն է ընդ Ի շյ ա ֆ ա ն ի ն, բաց ՚ի յապառնին։

Ա՛պառնի պարագիցականին։ Արթե աղացեալ եղէց, աղացեալ եղիցիս. եւ այլն։
Ա՛նէրեայ։ Ա՛զացեալ լինել։
Ա՛նիցել։ Ա՛զացեալ գոլ, կամ աղացեալ լեալ գոլ։
Ա՛պառնի։ Ա՛զալի գոլ։
Ա՛նդառնէլոմի ներքին։ Ա՛զացեալ լինօղ։
Ա՛նիցել։ Ա՛զացեալ, կամ աղացեալ լեալ։
Ա՛պառնի։ Ա՛զալի։
Վ՛նէրեայ։ Ա՛զացեալ լինելոյ, ՚ի աղացեալ լինել, աղացեալ լինելով, ՚ի աղացեալ լինիլն։

Այսպէս այսմ վերանուն նաեւ կրաւորականքն վերսեդելոյ բայից, որք սաստրաստեցան սմին։

Այսոքիկ ընդ այսու նախկնով կիրսիւ երկրորդի ընդդեմ միայն ըստ օրինակի նեղրագրածականին՝ ոմանք քայք նեղրագրակերպք չեզրաբանեք. որպիսիք են առքին։

Ա՛նատ, անատայն.	անատ։		Խոտրտամ. այն.	խոտրտայ։	
Ա՛փատատամ, այն.	ափատատայ։		Խայտատամ. այն.	խայտատայ։	
Ա՛տատամ. այն.	բատատայ։		Խնկնջամ, այն.	խնկնջայ։	
Գնամ. այն.	գնայ։		Խրոխտատամ. այն.	խրոխտատայ։	
Գոռամ. այն.	գոռայ։		Խտամ. այն.	խտայ։	
Գողդոջամ, այն.	գողդոջայ։		Կաղամ. այն.	կաղայ։	
Ո՛ղնամ. այն.	ղղնայ։		Կռկռամ. այն.	կռկռայ։	
Ո՛ղեամ, այն.	ղեղայ։		Կմկմամ. այն.	կմկմայ։	
Ո՛ղամ, այն.	ղղայ։		Հապամ. այն.	հապայ։	
Ո՛ղամ. այն.	ղողայ։		Հեկեկամ. այն.	հեկեկայ։	
Ո՛ղղամ. այն.	ղղղայ։		Հևամ. այն.	հևայ։	
Ո՛ղդամ. այն.	ղդղայ։		Հեծկլտամ, այն.	հեծկլտայ։	

Ի՛նչ։

Անամ,	ացի,	մնամ։	Ընդամ,	ացի,	որոտամ։
Անումամ,	ացի,	մռմռամ։	Չանամ,	ացի,	ջանամ։
Անամ,	ացի,	ձիամ։	Ղաղամ,	ացի,	սաղամ։
Ցաւամնամ,	ացի,	յաւամնամ։	Փոխշամ,	ացի,	փոխշամ։
Նողկամամ,	ացի,	նողկամամ։	Փոնգամ,	ացի,	փոնգամ։
Ղոշամամ,	ացի,	ոռոշամամ։	Փոնչամ,	ացի,	փոնչամ։
Ղոռամամ,	ացի,	ոռոռամ։	և այլն։		

***

Յոփ. իմացիք, կամ իմացարուք, մի՛ իմանայք, կամ մի՛ իմանայիք, իմանայցին, մի՛ իմանայցեն։

Հպատակ.

Նշ. Իմացջիր, կամ իմացեա, մի՛ իմանայեա, իմացիր, մի՛ իմանայիր։
Յոփ. իմացարուք, մի՛ իմանայիքիք, իմացջիք, կամ իմացիք, մի՛ իմանայիքիք, իմացիցին, մի՛ իմանայցեն։

Պղյխանի եղանակի ներկայ, և Հպատակ։

Նշ. Նրանի՛ Թէ իմանայցեմ, իմանայցես, իմանայցէ։
Յոփ. Եր՛ իմանայցեմք, իմանայցէք, իմանայցեն։

Հնգեալ անկատար։

Նշ. Նր՛ իմանայցէի, իմանայցէիր, իմանայցէր։
Յոփ. Եր՛ իմանայցէաք, իմանայցէիք, իմանայցէին,

Հնգեալ, կատարեալ, և յարակատար։

Նշ. Նր՛ իմացեալ իցեմ, իմացեալ իցես, իմացեալ իցէ։
Յոփ. Եր՛ իմացեալ իցեմք, իմացեալ իցէք, իմացեալ իցեն։

Հնգեալ գերակատար։

Նշ. Նր՛ իմացեալ իցէի, իմացեալ իցէիր, իմացեալ իցէր։
Յոփ. Եր՛ իմացեալ իցէաք, իմացեալ իցէիք, իմացեալ իցէին։

Վոխելով ղերանին ՚ի ելնէ Պորակիչանն նոյն է ընդ Պղյխանին։

Հնգերևութի եղանակի ներկայ։ Իմանալ։
Հնգեալ կատարեալ՝ յարակատար՝ և գերակատար։ Իմացեալ գոլ։
Հպատակ։ Իմանալոյ գոլ։
Ընդունելութի ներկայ։ Իմացօղ, իմացողի, և այլն։
Հնգեալ կատարեալ, յարակատար, և գերակատար։ Իմացեալ։
Հպատակ։ Իմանալոց։
Դերբայ։ Իմանալ, ՚ի յիմանալ, իմանալով, ՚ի յիմանալն։

Ա) Ներկայ անորոշական ներգոյ ներքին.

Ներկայական եղանակի ներքին.

Նչ.	[illegible]մանիմ,	իմանիս,	իմանի.
Յոփ.	իմանիմք,	իմանիք,	իմանին.

Անցեալ անկատար.

Նչ.	Իմանէի,	իմանէիր,	իմանէր.
Յոփ.	իմանէաք,	իմանէիք,	իմանէին.

Անցեալ կատարեալ.

Նչ.	Իմանեցայ,	իմանեցար,	իմանեցաւ.
Յոփ.	իմանեցաք,	իմանեցայք,	իմանեցան.

Անցեալ յարակատար.

Նչ.	Իմանեցեալեմ,	իմանեցեալես,	իմանեցեալէ.
Յոփ.	իմանեցեալքիմք,	իմանեցեալքիք,	իմանեցեալքեն.

Անցեալ գերակատար.

Նչ.	Իմանեցեալէի,	իմանեցեալէիր,	իմանեցեալէր.
Յոփ.	իմանեցեալքէաք,	իմանեցեալքէիք	իմանեցեալքէին.

Ապառնի.

Նչ.	Իմանեցայց,	իմասցիս,	իմասցի.
Յոփ.	իմանիցուք,	իմասցիք,	իմասցին.

Հրամայական եղանակի ներքին.

Նչ.	Իմանիր,	մի՛ իմանիր, կամ	մի՛ իմանիցիս,
	իմանիցի՛	մի՛ իմանիցի՛.	
Յոփ.	Իմանեցարուք,	մի՛ իմանիք, կամ	մի՛ իմանիցիք.
	իմանիցին,	մի՛ իմանիցին.	

Ապառնի.

Նչ.	Իմանիջիր, կամ	իմասցիս,	մի՛ իմանիցիս,	իմասցի,	
	մի՛ իմանիցի՛.				
Յոփ.	իմանիցուք,	մի՛ իմանիցիք,	իմանիջիք,	կ՛ իմասցիք,	
	մի՛ իմանիցիք,	իմասցին,	մի՛ իմանիցին.		

Ըն-

Ներկայական եղանակի ներքոյ, և ապառնի։

Ես. Երանի՛ թէ իմանայիմ, իմանայիս, իմանայիցէ։
Դուք. Երանի՛ թէ իմանայիմք, իմանայիք, իմանայիցեն։

Անցեալ անկատար.

Ես. Երանի՛ թէ իմանայէի, իմանայէիր, իմանայիւր։
Դուք. Երանի՛ թէ իմանայէաք, իմանայէիք, իմանայէին։

Անցեալ կատարեալ, և յարակատար.

Ես. Երանի՛ թէ իմանացեալ իցեմ, իմանացեալ իցես, իմանացեալ իցէ։
Դուք. Երանի՛ թէ իմանացեալ իցեմք, իմանացեալ իցէք, իմանացեալ իցեն։

Անցեալ գերակատար։

Ես. Երանի՛ թէ իմանացեալ էի, իմանացեալ էիր, իմանացեալ էր։
Դուք. Երանի՛ թէ իմանացեալ էաք, իմանացեալ էիք, իմանացեալ էին։

Վոխելովէբանին 'ի ԵՒԵ, Կատարչականն նոյն է ընդ ըշխականին՝ բայ 'ի յապառնաւոյն։

Հրամայական ապառնիին։

Ես. Ես թէ իմանացեալ եղէց, իմանացեալ եղիցես, իմանացեալ եղիցէ։
Դուք. Եթէ իմանացեալ եղէցուք, իմանացեալ եղիցիք, իմանացեալ եղիցեն։

Հրամայական եղանակի ներքոյ։ Իմանալ։
Անցեալ կատարեալ, յարակատար, և գերակատար։ Իմանացեալ գոլ։
Հրամայական։ Իմանալի գոլ։
Ընդունելական ներքոյ։ Իմանող, իմանողի, և այլն։
Անցեալ կատարեալ, յարակատար, և գերակատար։ Իմանացեալ,
Հրամայական։ Իմանալի։
Վերբայք։ Իմանիլոյ, Իմանիլ, Իմանիլով, Իմանիլն։

Ընդ այսու երկրորդիւ կերպիւ երկրորդ լծորդութեանց լծորդին ունանք բայք ներգործականք, հանդերձ կրաւորականօք ևրեանց. որպիսիք են սոքա։

Ողանամ, ղլացայ, ղլացիր։	Ոռանամ, ցայ, մոռա՛, ՚ի այիր։
Ողանիմ, ղլանեցայ, ղլանիր։	Ոռանիմ, եցայ, մոռանիր։
Ուրանամ, ուրացայ, ուրացիր։	Ցղանամ, ացայ, յղացիր։
Ուրանիմ, ուրանեցայ, ուրանիր։	Ցղանիմ, եցայ, յղանիր։
Ոտանամ, ոտացայ, ոտացիր։	Հասկանամ, ցայ, հասկացիր։
Ոտանիմ, ոտանեցայ, ոտանիր։	Հասկանիմ, եցայ, հասկանիր։
Խոստանամ, ացայ, խոստացիր։	Ուծանամ, ացայ, ուծացիր։
Խոստանիմ, եցայ, խոստանիր։	Ուծանիմ, եցայ, ուծանիր։
Ղողանամ, ացայ, ղողացիր։	Ուտեմ, ցայ, սպա՛, ՚ի սպացիր։
Ղողանիմ, եցայ, ղողանիր։	Ուտեալ լինիմ, սպառեալ եղէ, սպառեալ լիր։

Եւս եւս լծորդին ընդ այսու երկրորդիւ կերպիւ, միայն ըստ օրինակի ներգործականին սակաւք ունանք բայք ներգործական կերպիւք չէզոքականք. որպիսիք են սոքա։ Ընծամ, ընծացայ. ընծա՛։ Ընկամ, ընկացայ. ընկո՛։

Եւ՚ն եւս լծորդին ընդ այսու երկրորդիւ կերպիւ բազումք բայք ընդհանրակերպ չէզոքականք, որք ՚ի երկրորդ, և ՚ի երրորդ դէմս ապառնեաց սահմանականին, և հրամայականին, բայց յայնցանէ որք եզերին ՚ի ջիր, և կամ են բայք սակաւք, հետևին օրինակի կրաւորականին. իսկ ՚ի յայլս ամենեսեան ժամանակս՝ և ՚ի դէմս՝ օրինակի ներգործականին։ Սակայն զի մի ուսանօղքն զդժուարութիւն լինիցեն, լծորդեմք աստէն զմինն ՚ի յառաջելոց բայից՝ առ՚ի լինիլ օրինակ ամենից այլոց հետևեցելոց։

****

Սահմանական եղանակի ներկայ։

Ես՝ Դու՝ Ինք՝

Արդարանամ, արդարանաս, արդարանայ։
արդարանամք, արդարանայք, արդարանան

Ես-

Հնոցեալ անկատար։

Ուղ։	Ա՛րդարանայի,	արդարանայիր,	արդարանայր։
Յոփ։	արդարանայաք,	արդարանայիք,	արդարանային։

Հնոցեալ հաւաքեալ։

Ուղ։	Ա՛րդարացայ,	արդարացար,	արդարացաւ։
Յոփ։	արդարացաք,	արդարացայք,	արդարացան։

Հնոցեալ յարակատար։

Ուղ։	Ա՛րդարացեալեմ,	արդարացեալես,	արդարացեալ է։
Յոփ։	արդարացե՛լբեմք,	արդարացե՛լբեք,	արդարացե՛լբեն։

Հնոցեալ գերակատար.

Ուղ։	Ա՛րդարացեալէի,	արդարացեալէիր,	արդարացեալէր։
Յոփ։	արդարացե՛լբէաք,	արդարացե՛լբէիք,	արդարացե՛լբէին։

Հպատո՛ն։

Ուղ։	Ա՛րդարացայ,	արդարասցիս,	արդարասցի։
Յոփ։	արդարասցո՛ւք,	արդարասցի՛ք,	արդարասցին։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Ուղ։ Ա՛րդարացիր, մի՛ արդարանար, ՚ի մի՛ արդարանայցես, արդարանայցէ՛, մի՛ արդարանայցէ։

Յոփ։ արդարացէ՛ք ՚ի արդարացարո՛ւք, մի՛ արդարանայք, կամ մի՛ արդարանայցէ՛ք, արդարանայցե՛ն, մի՛ արդարանայցե՛ն։

Հպատո՛ն։

Ուղ։ Ա՛րդարացի՛ր, կամ արդարացցիս, մի՛ արդարանայցես, արդարացի՛, մի՛ արդարանայցէ՛։

Յոփ։ արդարացո՛ւք, մի՛ արդարանայցեմք, արդարացի՛ք, ՚ի արդարացի՛ք, մի՛ արդարանայցէ՛ք, արդարացի՛ն, մի՛ արդարանայցե՛ն։

Ընդհանո՛ւր եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ուղ։ Երանի՛ թէ արդարանայցեմ, արդարանայցես, արդարանայցէ՛։

Յոփ։ երանի՛ թէ արդարանայցեմք, արդարանայցէ՛ք, արդարանայցե՛ն։

Ան-

Հնգեակ անկատար.

Ես. Երանի թէ արդարանայի՛կ, արդարանայի՛կը, արդարանայի՛կեր:
Յոգ. երանի՛ թէ արդարանայի՛կաք, արդարանայի՛կը, արդարանայի՛կին:

Հնգեակ կատարեալ, և յարակատար:

Ես. Երանի՛ թէ արդարացեալ իցեմ, արդարացեալ իցես, արդարացեալ իցէ:
Յոգ. երանի՛ թէ արդարացեալ իցեմք, արդարացեալ իցէք, արդարացեալ իցեն:

Հնգեակ գերակատար:

Ես. Երանի՛ թէ արդարացեալ էիցի՛, արդարացեալ էիցիր, արդարացեալ էիցի՛:
Յոգ. երանի՛ թէ արդարացեալ էիցո՛ւք, արդարացեալ էիցիք, արդարացեալ էիցին:

(Խոհելով ընթերցողն՝ է եթէ, Կատարեալն ասյն է ընդ Անկատարին բաց՝ է յապառնայն:

Հպառնի Կատարեալն.

Ես. Երթե՛ արդարացեալ եղէց, արդարացեալ եղիցես, արդարացեալ եղիցէ:
Յոգ. երթե՛ արդարացեալք եղիցո՛ւք, արդարացեալք եղիցիք, արդարացեալք եղիցին:

Հնգերանուն եղանակի ներկայ՝ Արդարանալ:
Հնգեակ կատարեալ յարակատար՝ և գերակատար՝ Արդարացեալ գոլ:
Հպառնի՝ Արդարանալոց գոլ:
Անորոշելոյն ներկայ՝ Արդարացօղ, արդարացողն. և այլն:
Հնգեակ կատարեալ՝ յարակատար՝ և գերակատար՝ Արդարացեալ:
Հպառնի՝ Արդարանալոց:
Վնջերայն՝ Արդարանալոյ, ի յարդարանալ, արդարանալով, ի յարդարանալն:

Ասա այսմ օրինակի լծորդին հայոյնք զայլ չեզոքականսն՝ ընդ միջակերպսն, որք ի նոմ եզերին, որպեսիկ են առին:

Արդ-

Աղօտանամ, աղօտացայ, աղօտացեալ։
Անհանգամ, ցայ, անհանգեալ։
Արձրանամ, ցայ, բարձրացեալ։
Արկանամ, ցայ, բարկացեալ։
Գոհանամ, ցայ, գոհացեալ։
Գոյանամ, ացայ, գոյացեալ։
Դալարանամ, ցայ, դալարացեալ։
Դիւրանամ, ցայ, դիւրացեալ։
Երկնչանամ, ցայ, երկնչեալ։
Երջենկանամ, ցայ, երջանկացեալ։
Զարմանամ, ցայ, զարմացեալ։
Զայրանամ, ցայ, զայրացեալ։
Հանամ, ացայ, հացեալ։
Ընթանամ, ընթացայ, ընթացեալ, կամ ընթամ։
Ընդդիմանամ, ցայ, ընդդիմացեալ։
Ընկերանամ, ցայ, ընկերացեալ։
Թարմանամ, ցայ, թարմացեալ։
Թուլանամ, ցայ, թուլացեալ։
Ժանտանամ, ցայ, ժանտացեալ։
Ժրանամ, ացայ, ժրացեալ։
Իմաստանամ, ցայ, իմաստացեալ։
Լանամ, ացայ, լացեալ։
Լցանամ, ցայ, լցեալ։
Լքանամ, ացայ, լքեալ։
Լսամրանամ, ցայ, խամրացեալ։
Խստանամ, ցայ, խստացեալ։
Ծանրանամ, ցայ, ծանրացեալ։
Ծերանամ, ցայ, ծերացեալ։
Կարճրնամ, ցայ, կարճրացեալ։
Կենդանանամ, ցայ, կենդանացեալ։
Հեզանամ, ացայ, հեզացեալ։
Հիանամ, ացայ, հիացեալ։
Համրանամ, ցայ, համրացեալ։
Ձանձրանամ, ցայ, ձանձրացեալ։
Ձոխանամ, ցայ, ձոխացեալ։
Ճաղատանամ, ցայ, ճաղատացեալ։
Միանամ, ացայ, միացեալ։
Նեղուանամ, ցայ, նեղուացեալ։
Շատանամ, ցայ, շատացեալ։
Չորանամ, ացայ, չորացեալ։
Պղտմանամ, ցայ, պղտմացեալ։
Ցամաքանամ, ցայ, ցամաքեալ։
Ցաւանամ, ցայ, ցաւացեալ։
Ցրտանամ, ցայ, ցրտացեալ։
Ցօղանամ, ցայ, ցօղացեալ։
Տամանամ, ցայ, տամացեալ։
Տաղտկանամ, ցայ, տաղտկացեալ։
Տկարանամ, ցայ, տկարացեալ։
Տրտմանամ, ցայ, տրտմացեալ։
Վարժանամ, ցայ, վարժեալ։
Վերանամ, ցայ, վերացեալ։
Վշտանամ, ցայ, վշտացեալ։
Վստահանամ, ցայ, վստահացեալ։
Տատանամ, ցայ, վտանացեալ։
Տհամբանամ, ցայ, տհամբացեալ։
Փախչանամ, ցայ, փախչեալ։

Յանցուանամ, ցայ, յանցուացի՛ր։	Կաղջանամ, ցայ, քաղջացի՛ր,
Փրկաժանամ, ցայ, փրկաժացի՛ր։	և այլք բազումք։

Ընդ սովաւ են և ոմանք բայք ընդմիջակերպք, որք փո-
խանակ վերջաւորելոյ ՚ի ՚ացամ, վերջաւորին ՚ի ՚ենամ. և
այնու ՚ի քնաւս ժամանակս, և ՚ի դէմս պահեն զառաջն
եւ՛ փոխանակ այլոյ. օրինակ.

Ընկենամ, արկեցայ, արկեցի՛ր։	Թափենամ, Թափեցայ, Թափեցի՛ր։
Լեղենամ, լեղեցայ, լեղեցի՛ր։	Մերձենամ, մերձեցայ, մերձեցի՛ր. և այլն։

Քանաւ են այլք ոմանք բայք ընդմիջակերպք, որք Թէպէտ
ոչ եզերին ՚ի ՚ացամ, կամ, ՚ի ՚ենամ, բայց լծորդին ըստ
վերոգրելոց օրինակին սակաւուք բայաւորութիւք. վասն զի
ոմանց սահմանականի կատարելոյ երրորդ դէմն եզերի նաև
՚ի ՚ա՛ց. և բնաւից հրամայականի ներկայն եզերի ՚ի ա՛. որպէս
սոքա են սոքին։

Ասկամ, սոսկացայ, սոսկացա՛ւ. սոսկա՛։	Ծնամ, ծնայայ, ծնա՛ւ. ծնի՛։
Փութամ, փութացայ. փութացա՛ւ. փութա՛, կամ փութացի՛ր։	

Ծանուցումն, ցայ, ցանցուացի՛ր։
Փրկաժանամ, ցայ, փրկաժացի՛ր։

Ընդ սովաւ են և ոմանք բայք ընդմիջակերպք, որք փո-
խանակ վերջաւորելոյ ՚ի ՚ացամ, վերջաւորին ՚ի ՚ենամ. և
այնու ՚ի քնաւս ժամանակս, և ՚ի դէմս պահեն զառաջն
եւ՛ փոխանակ այլոյ. օրինակ.

Ընկենամ, արկեցայ, արկեցի՛ր։	Թափենամ, Թափեցայ, Թափեցի՛ր։
Լեղենամ, լեղեցայ, լեղեցի՛ր։	Մերձենամ, մերձեցայ, մերձեցի՛ր. և այլն։

Քանաւ են այլք ոմանք բայք ընդմիջակերպք, որք Թէպէտ
ոչ եզերին ՚ի ՚ացամ, կամ, ՚ի ՚ենամ, բայց լծորդին ըստ
վերոգրելոց օրինակին սակաւուք բայաւորութիւք. վասն զի
ոմանց սահմանականի կատարելոյ երրորդ դէմն եզերի նաև
՚ի ա՛

Անցեալ կատարեալ.

Ես:	Բացի.	բացեր,	եբաց:
Դուք:	բացաք.	բացիք.	բացին:

Անցեալ յարակատար:

Ես:	Բացեալեմ.	բացեալես.	բացեալէ:
Դուք:	բացեալքեմք.	բացեալքէք.	բացեալքեն:

Անցեալ գերակատար:

Ես:	Բացեալէի.	բացեալէիր.	բացեալէր:
Դուք:	բացեալքէաք.	բացեալքէիք.	բացեալքէին:

Ապառնի:

Ես:	Բացից.	բացցես.	բացցէ:
Դուք:	բացցուք.	բացցիք.	բացցեն:

Հրամայականի եղանակի ներկայ:

Ես:	Բաց.	մի բանար,	կամ մի բանայցես.	բանայցի.
		մի բանայցէ:		
Դուք:	բացէք.	մի բանայք,	կամ մի բանայցէք.	բանայցին:
		մի բանայցեն:		

Ապառնի:

Ես:	Բացցիր,	կամ բացցիս.	մի բանայցես.	բացցի.
	մի բանայցէ:			
Դուք:	բացցուք.	մի բանայցեմք.	բացցիք,	կամ բացցէք.
	մի բանայցէք.	բացցին.	մի բանայցեն:	

Ըղձականի եղանակի ներկայ, և ապառնի:

Ես:	Երանի՛ թէ բանայցեմ.	բանայցես.	բանայցէ:
Դուք:	երանի՛ թէ բանայցեմք.	բանայցէք.	բանայցեն:

Անցեալ անկատար:

Ես:	Երանի՛ թէ բանայցէի.	բանայցէիր.	բանայցէր:
Դուք:	երանի՛ թէ բանայցէաք.	բանայցէիք.	բանայցէին:

Անցեալ կատարեալ, և յարակատար:

Ես:	Եր՛ բացեալցեմ:	բացեալցես.	բացեալցէ:
Դուք:	եր՛ բացեալքցեմք.	բացեալքցէք.	բացեալքցեն:

Անցեալ կերպարար։

Ես	ես՝	բացեալիցեմ։	բացեալիցեմք։
Դու	եր՝	բացեալիցիս,	բացեալիցիք, բացեալիցիկն։

Վոխելով ձբանին ՚ի ենթ, Վորակիցականն նոյն է ընդ Պղհյականին։

Անհերհատուի եղանակի ներքոյ։ Կանալ։
Անցեալ կատարեալ, յորակատար, և կերպարար։ Կայեալ գոլ։
Անպատն։ Կանալոց գոլ։
Ընդհանրական ներքոյ, Կայօղ, բայական։
Անցեալ կատարեալ, յորակատար, և կերպարար։ Կայեալ։
Անպատն։ Կանալոց։
Պնդրեայ։ Կանալոյ։ ՚ի բանալ, բանալով, ՚ի բանալն։

Ապառնի հրամարտականաց նոյնոյ ներքոյ։

Ահմանականի եղանակի ներքոյ։

Ես	բանիմ։	բանիս։	բանի։
Դու	բանիմք։	բանիք։	բանին։

Անցեալ անկատար։

Ես	Կանէի։	բանէիր։	բանէր։
Դու	բանէաք։	բանէիք։	բանէին։

Անցեալ կատարեալ։

Ես	Կացայ։	բացար։	բացաւ։
Դու	բանեցաք, կ՚բացաք,	բացայք	բացան։

Անցեալ յորակատար։

Ես	Կանեցեալէմ։	բանեցեալէս։	բանեցեալէ։
Դու	բանեցեալքեմք։	բանեցեալքէք։	բանեցեալքենն։

Անցեալ կերպարար։

Ես	Կանեցեալէի։	բանեցեալէիր։	բանեցեալէր։
Դու	բանեցեալքեաք,	բանեցեալքէիք։	բանեցեալքէին։

Ապառնի։

Ես	Կացցայց։	բացցիս։	բացցի։

Դու

Յոփ. քանիցուք. քացցիք. քացցին.

Հրամայական եղանակի ներկայ.

Ես. Քացիր. մի՛ քանիր, կ՚ ես մի՛ քանիցիս. քանիցի՛. մի՛ քանիցի՛.
Յոփ. քացարուք. մի՛ քանիք, կամ մի՛ քանիցիք. քանիցի՛ն.
մի՛ քանիցին.

Ապառնի.

Ես. Քանիջիր, կ՚ քացցիս. մի՛ քանիցիս. քացցի՛. մի՛ քանիցի՛.
Յոփ. քանիցուք. մի՛ քանիցիմք. քանիջիք, կամ քացցիք.
մի՛ քանիցիք. քացցի՛ն. մի՛ քանիցի՛ն.

Պայմանի եղանակի ներկայ, և ապառնի.

Ես. Երանի՛ թէ քանիցիմ. քանիցիս. քանիցի՛.
Յոփ. Երանի՛ թէ քանիցիմք. քանիցիք. քանիցի՛ն.

Անցեալ անկատար.

Ես. Երանի՛ թէ քանիցէի. քանիցէիր. քանիցէ՛ր.
Յոփ. Երանի՛ թէ քանիցէաք. քանիցէիք. քանիցէի՛ն.

Անցեալ հպատակեալ, և յարակատար.

Ես. Երանի՛ թէ քանեցեալ իցեմ. քանեցեալ իցես.
քանեցեալ իցէ՛.
Յոփ. Երանի՛ թէ քանեցեալ իցեմք. քանեցեալ իցէք.
քանեցեալ իցեն.

Անցեալ վերակատար.

Ես. Երանի՛ թէ քանեցեալ իցէի. քանեցեալ իցէիր.
քանեցեալ իցէ՛ր.
Յոփ. Երանի՛ թէ քանեցեալ իցէաք. քանեցեալ իցէիք.
քանեցեալ իցէի՛ն.

Պահելով պէրանին ՚ի ԵՒԷ, Պարագիցականն նոյն է ընդ ըղձականին
բաց ՚ի յապառնին.

Ապառնի Պարագիցականն.

Ես. Եթէ քանեցեալ եղէց. քանեցեալ եղիցիս.
քանեցեալ եղիցի՛.
Յոփ. Եթէ քանեցեալ եղիցուք. քանեցեալ եղիցիք.
քանեցեալ եղիցին.

Ընդհանրաւորի եղանակի ներկայ։ Խանիլ։
Ընդունել հպատակեալ, յարձակեալ, և գերակատար։ Խանեցեալ գոլ։
Ընդունի։ Խանալի գոլ։
Ընդունելութիւն ներկայ։ Խանօղ, բանողի։
Ընդունեալ հպատակեալ՝ յարձակեալ՝ և գերակատար։ Խանեցեալ։
Ընդունի։ Խանալի։
Ընդունէք։ Խանիլդ, ՚ի բանիլ, բանիլով, ՚ի բանիլն։

Ընդ այսու երրորդիւ կերպիւ երկրորդն լծորդութեանն պատճառին ունանք բայք ներդործականք՝ հանդերձ կրաւորականաւք իւրեանց. որպիսիքն են օրինակ։

Ունամ, Թայլ, Թայեր, եԹայ. Թայ, մի Թանալ, Թայիք, մի Թանայք։
Ունիմ, Թայայ, Թայար, Թայաւ. Թայիր, մի Թանիր, Թայարուք, մի Թանիք։
Խառնամ, բարձի, բարձեր, եբարձ. բարձ, մի բառնալ, բարձիք, մի բառնայք։
Խառնիմ, բարձայ, բարձար, բարձաւ. բարձիր, մի բառնիր, բարձարուք, մի բառնիք։
Ընբառնամ, ամբարձի, ամբարձեր, ամբարձ. ամբարձ, մի ամբառնալ, ամբարձիք, մի ամբառնայք։
Ամբառնիմ, ամբարձայ, ամբարձար, ամբարձաւ. ամբարձիր, մի ամբառնիր. ամբարձարուք, մի ամբառնիք։
Համբառնամ, համբարձի, համբարձեր, համբարձ. համբարձ, մի համբառնալ, համբարձիք, մի համբառնայք։
Համբառնիմ, համբարձայ, համբարձար, համբարձաւ. համբարձիր, մի համբառնիր. համբարձարուք, մի համբառնիք։
Լամ, լայի, լացեր, ելաց. լայ, մի լար, լայիք, մի լայք։

Կայ գիտելի է, զի կրաւորականն սորին ո՛չ լինի ունիմ, կամ ունիմ, այլ լացեալ լինիմ, լացեալ լինիս, և այլն։ Սակայն ՚ի սահմանականն ապառնւոջ լինել կարէ. լացայց, լացցիս, լացցի, լացեալք եղիցուք, լացցիք, լացցին. և այլն։

Եւս և լծորդին ընդ այսու կերպիւ միայն ըստ օրինակիներգործականին՝ սակաւք ունանք բայք ներդործակերպ էջ զրբականք. զորս համառօտապէս լծորդեացուք աստէն առ ՚ի դիւրութիւն ուսմանցդ։

Լծորդ

Ի ՀՈՐԴՈՐԱԿԱՆ ԲԱՅԻՆ, ԱՄ։

Ներկայական եղանակի,

Ես.	Եմ. կաս. կայ։	Ենք. կայք. կան։
Դուն.	Ես. կայիր. կայր։	Էք. կայիք. կայիք։
Նա.	Է. կացեր. եկայ։	Էին. կայինք. կային։
Յաո.	Եմ. կացեալեմ. կացեալես. կացեալէ։	Ենք. կացեալքեմք. և այլն։
Կ՚ելը.	Եմ. կացեալէի. կացեալէիր. կացեալէր։	Էք. կացեալքէաք. և այլն։
Ապա.	Եմ. կացից. կացցես. կացցէ։	Ենք. կացցուք. կացջիք. կացցեն։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Դու.	Եա՛յ.	Մի՛ կար, կ՚ Մի՛ կայցես. կայցէ՛. Մի՛ կայցէ։
Յոգ.	Կացէ՛ք.	Մի՛ կայք, կ՚ Մի՛ կայցէ՛ք. կայցե՛ն. Մի՛ կայցե՛ն։

Ապառնի.

Դու.	Կացջի՛ր, կ՚	կացցես. Մի՛ կայցես. կացցի՛. Մի՛ կայցէ։
Յոգ.	Կացցո՛ւք.	Մի՛ կայցեմք. կացջի՛ք, կամ կացցէ՛ք. Մի՛ կայցէք. կացցե՛ն. Մի՛ կայցե՛ն։

Լրչեմանի եղանակի,

Ներկայ, ես ապառնի. Երանի՛ թէ կայցեմ. կայցես. և այլն։
Անկատար. Երանի՛ թէ կայցէի. կայցէիր. կայցէր. և այլն։
Յարակատար. Երանի՛ թէ կացեալցեմ. կացեալցես. և այլն։
Վերակատար. Երանի՛ թէ կացեալցէի. կացեալցէիր. և այլն։

Վոխելով չէրանին ի էրէ, Ասրակցականն նոյն է ընդ ըղձականին բաց ի յապառնացն։

Ապառնի սորակցականին. Երթէ կացեալ ելլէց. և այլն։
Ներգործականի ներկայ. Կալ։
Անցեալ. Կացեալ գոլ։
Ապառնի. Կալոց գոլ, կամ կալի գոլ։
Ընդունելականի ներկայ. Կացօղ, կացօղի։
Անցեալ. Կացեալ։
Ապառնի. Կալոց, կամ կալի։
Դերբայ. Կալոց. ի կալ, կալով, ի կալն։

Ի Ջուրջանի բայն, կամ՝

Սահմանական եղանակի.

Ներ. Կեամ. կեաս. կեայ: Կեամք. կեայք. կեան:
Անկ. Կեի. կեիր. կեայր: Կեաք. կեիք, կեին:
Ապ. Կեցի. կեցեր. եկեաց: Կեցաք. կեցիք. կեցին:
Ընդ. Կեցեալեմ. կեցեալես. և այլն:
Պետ. Կեցեալէի. կեցեալէիր. և այլն:
Ըղձ. Կեցիցի. կեցցես. կեցցէ: Կեցցուք. կեցցիք. կեցցեն:

Հրամայական եղանակի ներկայ:

Ես: Կեայց. մի կեար, Ձ մի կեայցես. կեայցէ. մի կեայցէ:
Յոգ: կեցէք. մի կեայք, Ձ մի կեայցիք. կեայցեն. մի կեայցեն:

Ապառնի:

Ես: Կեցջիր. Ձ կեցցես. մի կեայցես. կեցցէ. մի կեայցէ:
Յոգ: կեցցուք. մի կեայցուք. կեցջիք, կամ կեցցիք.
մի կեայցիք. կեցցեն. մի կեայցեն:

Ընդհանուր եղանակի.

Ներկայ, և ապառնի. Երանի՛ թէ կեայցեմ. կեայցես. և այլն:
Անկատար. Երանի՛ թէ կեայցէի. կեայցէիր. կեայցէր. և այլն:
Յարակատար. Երանի՛ թէ կեցեալեցեմ, կեցեալեցես. և այլն:
Վաղակատար: Երանի՛ թէ կեցեալեցէի. կեցեալեցէիր. և այլն:

Փոխելով կերպանին ի ենէ, Այսուհետեւ նոյն է ընդ ընդհանուին
բայ ի յապառնասցն:

Ապառնի ապրակիցականին. Երթէ կեցեալ եղեց, Ձ լինիմ. և այլն:
Անեղեռնի ներկայ. Կեալ:
Անցեալ. Կեցեալ գոլ:
Ապառնի. Կելոց գոլ, կամ կելի գոլ:
Ընդունելոյն ներկայ: Կեցօղ. կեցօղն:
Անցեալ. Կեցեալ:
Ապառնի. Կելոց, կամ կելի:
Վերբայք. Կելոյ. ի կեալ. կելով. ի կեալն:

Ինչ աստ գիտելի է, զի բայս այս Դասական, որ ընդ միջոցս
կերպ չեզրաբանի՝ ըստ օրինակի երրորդի կերպի
երկրորդի ըստ դուրձես, այսպէս:

Ասէ

Սահմանական եղանակի,

Ես. Դառնամ. դառնաս. դառնայ. Դառնանք. և այլն
Հզն. Դառնայի. դառնայիր. և այլն:
Ապ. Դարձայ. դարձար. դարձաւ. Դարձաք. դարձայք. դարձան:
Ապն. Դարձեալ եմ. դարձեալ ես. և այլն:
Կեր. Դարձեալ էի. դարձեալ էիր. և այլն:
Հզպ. Դարձայց. դարձիցես. դարձիցէ. Դարձիցուք. դարձիջիք. դարձիցեն:

Հրամայական եղանակի ներկայ:

Նշ. Դարձ, կ՚ դարձիր. մի՛ դառնար, կ՚ մի՛ դառնայցես. դառնայցէ՛. մի՛ դառնայցէ:
Յոգ. Դարձարուք, կամ դարձէ՛ք. մի՛ դառնայք, կամ մի՛ դառնայցէ՛ք. դառնայցեն. մի՛ դառնայցեն:

Ենթադրական:

Նշ. Դարձցի՛ր, կամ դարձցիս. մի՛ դառնայցես. դարձցի՛. մի՛ դառնայցէ՛:
Յոգ. Դարձցո՛ւք. մի՛ դառնայցեմք. դարձցի՛ք, կ՚ դարձցիք: մի՛ դառնայցէ՛ք. դարձցին. մի՛ դառնայցեն:

Ըղձական եղանակի,

Ես. Դարձի՞ թէ դառնայցեմ. դառնայցես. և այլն:
Հզն. Դարձի՞ թէ դառնայցէի. և այլն:
Ապն. Դարձի՞ թէ դարձեալ լինիցեմ. և այլն:

Վախճանական ընդանին՝ է եղել, Անորոշականն նոյն է ընդ Ըղձականին բաց՝ ի յապառնայն:

Հզպառնի ապառիկ. Անթէ դարձեալ հղիցի, կ՚ լինիմ. և այլն:
Հզներհոտի ներկայ. Դառնալ:
Հզնցեալ. Դարձեալ գոլ:
Հզպառնի. Դառնալոց գոլ:
Ընդունելոյն ներկայ. Դարձօղ, դարձողի:
Հզնցեալ. Դարձեալ:
Հզպառնի. Դառնալոց, կամ դառնալի:
Վերբայք. Դառնալոյ. ի դառնալ. դառնալով. ի դառնալն

Յա-

Հայագիտական Հրատարակութիւն Բայից։

Կ՚ընծա Ա-Ընդարձակ։

Ընդարձակ կոչուածին լինել ըստ հնգից կերպից։ Ա, սահմանն է, որ՝ ի յառաջին դէմն կատարելոյ ժամանակին եղելոյ՝ ի ներկայ. օրգոն, ընկենում. որոյ ապառնին եղելոյ՝ ի ներկայ. օրգոն, ընկենում։ Ներկարարդն է, որ՝ ի յառաջին դէմն կատարելոյ ժամանակին եղելոյ՝ ի չէ. օրգոն, էի։ որոյ ապառնին եղելոյ՝ ի չէ. օրգոն, էիմ։ Անորոշն է, որ՝ ի յառաջին դէմն կատարելոյ ժամանակին եղելոյ՝ ի է. օրգոն, ընդէ. որոյ ապառնին եղելոյ՝ ի է. օրգոն, ընդիմ։ Հնգերորդն է, որ՝ ի յառաջին դէմն կատարելոյ ժամանակին եղելոյ՝ ի եայ. օրգոն, պակեայ. որոյ ապառնին եղելոյ՝ ի եայց. օրգոն, պակեայց։

Ո Ընդունակ Նախնոյ Կերպի Հրատարակութիւն։

Սահմանական Եղանակի Ներկայ։

Ես՝	Ընկենում.	ընկենուս.	ընկենու։
Մեք՝	ընկենումք.	ընկենուք.	ընկենուն։

Անցեալ Անկատար.

Ես՝	Ընկենուի.	ընկենուիր.	ընկենոյր։
Մեք՝	ընկենուաք.	ընկենուիք.	ընկենուին։

Անցեալ Կատարեալ։

Ես՝	Ընկեցի.	ընկեցեր.	ընկէց։
Մեք՝	ընկեցաք.	ընկեցիք.	ընկեցին։

Անցեալ Յարակատար։

Ես՝	Ընկեցեալէմ.	ընկեցեալէս.	ընկեցեալէ։
Մեք՝	ընկեցեալքեմք.	ընկեցեալքէք.	ընկեցեալքեն։

Ան-

Անցեալ կերպասպար։

Ես։	Ընկեցեալէի,	ընկեցեալէիր,	ընկեցեալէր։
Դուք։	ընկեցեալէաք,	ընկեցեալէիք,	ընկեցեալէին։

Ապառնի։

Ես։	Ընկեցից,	ընկեսցես,	ընկեսցէ։
Դուք։	ընկեսցուք,	ընկեսցէք,	ընկեսցեն։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Դու։	Ընկեա,	մի՛ ընկենուր, կամ	մի՛ ընկենուցես,
	ընկենուցո՛ւ,	մի՛ ընկենուցու։	
Դուք։	ընկեցէք,	մի՛ ընկենուք, կամ	մի՛ ընկենուցուք,
	ընկենուցո՛ւն,	մի՛ ընկենուցուն։	

Ապառնի։

Դու։	Ընկեցո՛ջիր,	կամ ընկեցո՛ւս,	մի՛ ընկենուցուս,
	ընկեցի՛ր,	մի՛ ընկենուցու։	
Դուք։	ընկեցո՛ւք,	մի՛ ընկենուցուք,	ընկեցէ՛ք և ընկեցէ՛ք,
	մի՛ ընկենուցուք,	ընկեցէ՛ն,	մի՛ ընկենուցուն։

Ըղձական եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ես։	Երանի՛ թէ	ընկենուցում,	ընկենուցուս, ընկենուցու։
Դուք։	երանի՛ թէ	ընկենուցուք,	ընկենուցուք, ընկենուցուն։

Անցեալ անկատար։

Ես։	Երանի՛ թէ	ընկենուցուի,	ընկենուցուիր,
		ընկենուցոյր։	
Դուք։	երանի՛ թէ	ընկենուցուաք,	ընկենուցուիք,
		ընկենուցուին։	

Անցեալ խոտորեալ, և չատակատար։

Ես։	Երանի՛ թէ	ընկեցեալեցեմ,	ընկեցեալեցես,
		ընկեցեալեցէ։	
Դուք։	երանի՛ թէ	ընկեցեալ եցուք,	ընկեցեալ եցէք,
		ընկեցեալ եցեն։	

Ապառնի կերպասպար։

Ես։	Երանի՛ թէ	ընկեցեալեցի,	ընկեցեալեցիր,
		ընկեցեալեցէ։	

Յոգն. երանի՛ թէ ընկեցեալ քեցե՛ալ. ընկեցեալքիցեմք. ընկեցեալքիցեն։
ընկեցեալքիցէին։

Վոխնեալ ընդանին ՚ի նրե, Աստուածայանն նոյն է ընդ Պշխանին։

Ընդհանուր եղանակի ներկայ։ Ընկենուլ։
Ընդհատ Լատարեալ։ Յարակատար՝ և Վերակատար։ Ընկեցեալ գոլ։
Ապառնի։ Ընկենուլոց գոլ։
Ընդոնեղանելոյն ներկայ։ Ընկեցօղ, ընկեցողն։
Ընդհատ Լատարեալ։ Յարակատար՝ և Վերակատար։ Ընկեցեալ։
Ապառնի։ Ընկենուլոց։
Վերբայ։ Ընկենուլ, ՚ի ընկենուլ, ընկենուլով, ՚ի ընկենուլն։

Ոչնաւ հրամարականաց նոյնոյ կերպի։

Սահմանական Եղանակի ՚Ներկայ։

Ես։	ընկենանիմ։	ընկենանիս։	ընկենանի։
Յոգն.	ընկենանիմք։	ընկենանիք։	ընկենանին։

Ընդհատ Անկատար։

Ես։	ընկենանէի։	ընկենանէիր։	ընկենանէր։
Յոգն.	ընկենանէաք։	ընկենանէիք։	ընկենանէին։

Ընդհատ Լատարեալ։

Ես։	ընկեցայ։	ընկեցար։	ընկեցաւ։
Յոգն.	ընկեցաք։	ընկեցայք։	ընկեցան։

Ընդհատ Յարակատար։

Ես։	ընկեցեալեմ։	ընկեցեալես։	ընկեցեալ է։
Յոգն.	ընկեցեալքեմք։	ընկեցեալքէք։	ընկեցեալքեն։

Ընդհատ Վերակատար։

Ես։	ընկեցեալէի։	ընկեցեալէիր։	ընկեցեալէր։
Յոգն.	ընկեցեալքէաք։	ընկեցեալքէիք։	ընկեցեալքէին։

Ապառնի։

Ես։	ընկեցայց։	ընկեցցես։	ընկեցցէ։
Յոգն.	ընկեցցուք, կ՚ընկենանիցուք։	ընկեցջիք։	ընկեցցեն։

Հրամայական եղանակի ներկայ.

Նչ. Ընկենում. մի ընկենանիր. ՛ի մի ընկենանիցիս, կամ մի ընկիցիս. ընկենանիցի. մի ընկենանիցին, կամ մի ընկիցի.
Յոփ. ընկեցարուք. մի ընկենանիջիք, ՛ի մի ընկենանիցիք, ՛ի մի ընկիցիք. ընկենանիցին. մի ընկենանիցին, ՛ի մի ընկիցին.

Անցեալ.

Նչ. Ընկենանիջիր, կամ ընկիծիր, և կամ ընկեացիս, մի ընկենանիցիս, կամ մի ընկիցիս. ընկեացի. մի ընկենանիցի, կամ մի ընկիցի.
Յոփ. ընկեցուք. մի ընկենանիցիմք, կամ մի ընկեցիմք. ընկենանիջիք. կամ ընկիծիք, և կամ ընկեացիք. մի ընկենանիցիք, կամ մի ընկիցիք. ընկեացին. մի ընկենանիցին, կամ մի ընկիցին.

Ըղձական եղանակի ներկայ, և ապառնի.

Նչ. Երանի՛ թէ ընկենանիցիմ. ընկենանիցիս. ընկենանիցի.
Յոփ. եր՛ ընկենանիցիմք. ընկենանիցիք, ընկենանիցին.

Այս այսպէս.

Նչ. Երանի՛ թէ ընկիցիմ. ընկիցիս. ընկիցի.
Յոփ. երանի՛ թէ ընկիցիմք. ընկիցիք. ընկիցին.

Անցեալ անկատար.

Նչ. Երանի՛ թէ ընկենանիցէի. ընկենանիցէիր. ընկենանիցէիս. կամ ընկիցիր.
Յոփ. եր՛ ընկենանիցաք. ընկենանիցէիք. ընկենանիցէին.

Անցեալ կատարեալ, և յարակատար.

Նչ. Երանի՛ թէ ընկեցեալ իցեմ. ընկեցեալ իցես. ընկեցեալ իցէ.
Յոփ. երանի՛ թէ ընկեցեալ իցիմք. ընկեցեալ իցիք. ընկեցեալ իցին.

Անցեալ գերակատար.

Նչ. Երանի՛ թէ ընկեցեալ իցէի. ընկեցեալ իցէիր. ընկեցեալ իցէիս.

Յոգ. երանելի՜ եք ընկեցեալքեցեաք. ընկեցեալքեցեիք. ընկեցեալքեցեին.

Ապառնի սորոյիչականն.

Ես. Եթէ ընկեցեալ եղէց. ընկեցեալ եղիցես. ընկեցեալ եղիցի.

Յոգ. Եթէ ընկեցեալք եղիցուք. ընկեցեալք եղիցիք. ընկեցեալք եղիցին.

Ներքոյ. Ընկենանիլ.

Ներկայ կատարեալ, յարակատար, և վերակատար. Ընկեցեալ գոլ.

Ապառնի. Ընկենուլ գոլ.

Ներառնելոյն ներքոյ. Ընկենացող.

Ներկայ կատարեալ, յարակատար, և վերակատար. Ընկեցեալ.

Ապառնի. Ընկեալն.

Դերբայ. Ընկենանիլս, ի յընկենանիլ, ընկենանիլով, ի ընկենանիլն.

Ոդ այսու առաջնով կերպիւ երրորդի լծորդութէ լծորդի սակաւուք բացառութիւք ընդմիջակերպ չեզրական բայս այս՝ պլնամ. զոր առ ի դիւրութէն համբակագոնից լծորդեսցուք աստէն համառօտասլէս.

Սահմանական եղանակի ներկայ.

Պլնում, պլնուս, պլնու. պլնումք, պլնուք, պլնուն. Ընդհատական.

Պլնուի, պլնուիր, պլնույր, պլնուաք. և այլն. Կատարեալ.

Պլեցայ, պլեցար, պլեցաւ. պլեցաք, պլեցայք, պլեցան. Յարակատար.

Պլուցեալեմ, պլուցեալես, պլուցեալէ. և այլն. Վերակատար.

Պլուցեալէի, պլուցեալէիր, պլուցեալէր. և այլն. Ապառնի.

Պլեցայց, պլեցայս, պլեցայ. պլեցուք, պլեցայք, պլեցայն.

Ներ-

Հրամայականի եղանակի ներկայ։

Ես։	Պչլիր,	մի պշնուր,	կամ մի պշնուցուս, պշնուցիր, մի պշնուցուս։
Դուք։	պշեցայիք,	մի պշնուք,	կամ մի պշնուցուք, պշնուցէն, մի պշնուցուն։

Ապառնի։

Ես։	Պչլիրիր,	կամ պշեսիս,	մի պշնուցուս, պշեսցի, մի պշնուցու։
Դուք։	պշեցուք,	մի պշնուցուիք,	պշլիրիք, կամ պշեսցիք, մի պշնուցուք, պշեսցին, մի պշնուցուն։

Ընդհանուր եղանակ,

Կ'երթայ, և ապառնի. Կրանայ թէ պշնուցուսի, պշնուցուսուկ այլեւ
Հրամայական. Կրանայ թէ պշնուցուի, պշնուցուիր. և այլն։
Անորոշ. Կրանալ թէ պշուցեալիցեմ, պշուցեալիցես. և այլն։
Վերադարձ. Կրանալ թէ պշուցեալիցէ, պշուցեալիցէիրուկ այլեւ

Փոխելով ղերանէն ի նրան, Սորայիցականն դայն է ընդ ընդհանրին՝ ինչ ի յապառնին։

Ապառնի պարզ. Կրթէ պշուցեալ եղէց, պշուցեալ եղիցիւկ այլեւ
Անեղական ներկայ. Պշնուլ։
Անցեալ. Պշուցեալ գոլ։
Ապառնի. Պշնուց գոլ, կամ պշնալի գոլ։
Պատահական ներկայ. Պշնօղ. պշնողն։
Անցեալ. Պշուցեալ։
Ապառնի. Պշնուց, կամ պշնալի։
Վերբայ. Պշնուց. ի պշնուլ. պշնուլով. ի պշնուլէն։

Օրինակ երէորդի էերդի Խորհրդաբանեան։

Սահմանականի եղանակի ներկայ։

Ես։	Կ'ուտեմ,	ընուս,	ընուս։
Դուք։	ընուիք,	ընուք,	ընուն։

Անցեալ անկատար.

Ես	I	Նուէի.	Նուէիր.	Նուէր:
Յոգ.		Նուէաք.	Նուէիք.	Նուէին:

Անցեալ հասարեալ.

Ես	I	ցի.	ցիր.	Եւնց:
Յոգ.		ցաք.	ցիք.	ցին:

Անցեալ յարաճատար.

Ես	I	ցեալէմ.	ցեալէս.	ցեալէ:
Յոգ.		ցեալէմք.	ցեալէք.	ցեալէին:

Անցեալ գերադատար.

Ես	I	ցեալէի.	ցեալէիր.	ցեալէր:
Յոգ.		ցեալէինք.	ցեալէիք.	ցեալէին:

Ապառնի.

Ես	I	ցնեմ.	ցնես.	ցնէ:
Յոգ.		ցնենք.	ցնէք.	ցնեն:

Հրամայական ներկայ.

Դու	I	իր. մի՛ ընար.	Ի՛ր մի՛ ընաց.	ընաց՛ք.	մի՛ ընայք:
Յոգ.		ցի՛ք. մի՛ ընաք,	Ի՛ մի՛ ընացէք.	ընացի՛ն.	մի՛ ընայիք:

Ապառնի.

Դու	I	ցիր, կամ ցցես.	մի՛ ընաց.	ցցի՛ր.	մի՛ ընայ:
Յոգ.		ցցի՛ք.	մի՛ ընայիք.	ցցի՛ր, կամ ցցի՛ք.	մի՛ ընայիք:
				ցցին.	մի՛ ընայիք:

Ներկայի եղանակի ներկայ, և ապառնի.

Ես	I	Երանի՛ թէ ընայցեմ.	ընայցես,	ընայցէ:
Յոգ.		Երանի՛ թէ ընայցեմք.	ընայցէք.	ընայցեն:

Անցեալ անկատար.

Ես	I	Երանի՛ թէ ընայցէի.	ընայցեիր.	ընայցեր:
Յոգ.		Երանի՛ թէ ընայցեաք.	ընայցէիք.	ընայցէին:

Անցեալ, հասարեալ, և յարաճատար.

Ես	I	Երանի՛ թէ ցեալցեմ.	ցեալցես.	ցեալցէ:

Յոգ.

Յոգ. երանի՛ թէ լեռալքիցեմք. լեռալքիցէք. լեռալքիցեն.

Հնոեալ գերդ.

Ոչ. երանի՛ թէ լեռալիցէի. լեռալիցեիր. լեռալիցեր.
Յոգ. երանի՛ թէ լեռալքիցեաք. լեռալքիցէիք. լեռալքիցէին.

Վոխելով ղերանդն ի էրէ Աորակեանն նոյն է ընդ
Ի՝ղեակոնին.

Հնոեալ ներկայ. | Նուռ.
Հնոեալ հատարեալ, յարակատար, և գերդակատար. | Ցեալդուլ.
Հրաման. | Նուռ գու.
Ենդունելական ներկայ. | Ցօղ, լցողն, և այլն.
Հնոեալ հատարեալ, յարակատար, և գերդակատար. | Ցեալ.
Հրաման. | Նուռ.
Ի՝նֆինիտիւ. | Նուռ, ի՛ նուռ, նուռել, ի՛ նուռելն.

Ա՛ոհմանակական եղանակի ներկայ.

Ոչ. | Նանիմ. | Նանիս. | Նանի.
Յոգ. | Նանիմք. | Նանիք. | Նանին.

Հնոեալ անկատար.

Ոչ. | Նանէի. | Նանէիր. | Նանէր.
Յոգ. Նանէաք. | Նանէիք. | Նանէին.

Հնոեալ հատարեալ.

Ոչ. | Ցայ. | Ցայր. | Ցաւ.
Յոգ. Նանեցաք, կ՛ ցաք. | Ցայք. | Ցան.

Հնոեալ յարակատար.

Ոչ. | Նանեցեալեմ. | Նանեցեալես. | Նանեցեալ է.
Յոգ. Նանեցեալքեմք. | Նանեցեալքէք. | Նանեցեալքեն.

Հնոեալ գերդակատար.

Ոչ. | Նանեցեալէի. | Նանեցեալէիր. | Նանեցեալէր.
Յոգ. Նանեցեալքեաք. | Նանեցեալքէիք. | Նանեցեալքէին.

Հ-

Հոգնակի.

Ուղ. Ես ցայց, ցոյիս, ցոյն:
Հայ. Ընանիցուք, կ ցոյուք, ցոյիք: ցոյին:

Հրամայականի եղանակի ներկայ:

Ուղ. Ես ցիր, մի ընանիր, կամ մի ընանիցիս, ընանիցի, մի ընանիցի:
Հայ. ցարուք, մի ընանիք, կամ մի ընանիցիք, ընանիցին, մի ընանիցին:

Հոգնակի:

Ուղ. Ընանիջիր, կ ցոյիս, մի ընանիցիս, ցոյի մի ընանիցի:
Հայ. Ընանիցուք, կ ցոյուք, մի ընանիցիմք, ընանիջիք, կամ ցոյիք, մի ընանիցիք, ցոյին. մի ընանիցին:

Ապագայի եղանակի ներկայ, և սպառնի:

Ուղ. Երանի՛ թէ ընանիցիմ, ընանիցիս, ընանիցի:
Հայ. երանի՛ թէ ընանիցիմք, ընանիցիք, ընանիցին:

Հնոյեալ անկատար:

Ուղ. Երանի՛ թէ ընանիցէի, ընանիցէիր, ընանիցէր:
Հայ. երանի՛ թէ ընանիցէաք, ընանիցէիք, ընանիցէին:

Հնոյեալ կատարեալ, և յաւարտեալ:

Ուղ. Երանի՛ թէ ընանեցեալիցեմ, ընանեցեալիցես, ընանեցեալիցի:
Հայ. երանի՛ թէ ընանեցեալիցեմք, ընանեցեալիցէք, ընանեցեալիցեն:

Հնոյեալ գերադոյն.

Ուղ. Երանի՛ թէ ընանեցեալիցէի, ընանեցեալիցէիր, ընանեցեալիցէր:
Հայ. Երանի՛ թէ ընանեցեալիցէաք, ընանեցեալիցէիք, ընանեցեալիցէին:

Վասնզի պէրանն ՚ի բնէ, Պարագիցականն ասի և ընդ Ապագային բայ ՚ի սպառնասին:

Հոգնակի սորակից անին:

Ուղ. Ես թէ ընանեցեալ եղէց, ընանեցեալ եղիցիս, ընանեցեալ եղիցի:

Հայ.

Յոփ. եթէ ընանեցեալք եղիցուք, ընանեցեալք եղիցիք, ընանեցեալք եղիցին։

Ապընդրեալ եղանակի ներքին։ | Ընանիլ։
Անցեալ կատարեալ, յարակատար, և գերակատար։ | Ընանեցեալ դոլ։
Ապառնի։ | Ընդի, կամ ընանելի դոլ։
Ներքինեալի ներքին։ | Ընանալ, ընանուլի. և այլն։
Անցեալ կատարեալ՝ յարակատար՝ և գերակատար։ | Ընանեցեալ։
Ապառնի։ | Ընդի, կամ՝ ընանելի։
Ներքին։ | Ընանիլոց, ի ընանիլ, ընանիլով, ի ընանիլն։

Ընդ այսու երկրորդիւ կերպիւ երրորդի լծորդութեանն լծորդին սակաւք ունին բայք. որոց միոյն է Ինամ բայս այս ներգործական. որգոն, ինուամ, իսկ. իսեր, եմից, ենից, և այլն։ Նայց գիտելի է, զի բարբառք լինին՝ եթէ կրաւորաւ կանն էականաւ բայիւ վարիցին. որպէս։ Ստեալ լինիմ. իսեալ եղէ. իսեալ լիցի. և այլն։

Այլեան է Ինամ բայն՝ ի զղջական ընդ միջակերպ, զոր առ ի դիւրութիւն համառակատունից լծորդեմք առաւելոց համառօտապէս։

Ներկայ եղանակի,

Ես. Ինամ, ինուս, ինու. ինուք, ինուք, ինուն։
Երկ. Ինուի, ինուիր, ինոյր. և այլն։
Կաս. Ինայ, ինայր, ինայս։ Ինայք, ինայք, ինայն։
Յաոր. Ինեալեմ, ինեալես, ինեալէ. և այլն։
Պրեր. Ինեալեի, ինեալէիր, ինեալէր. և այլն։
Հզ. Ինայց, ինայիս, ինայն։ Ինեցուք, ինեայք, ինեայն։

Հրամայականի եղանակի ներքին։

Նզ. Ինայիր, ի ինուր, կամ ի ինուցուս. ինուցո, ի ինուցու։
Յոփ. ինցարուք, ի ինուք, կ ի ինուցուք. ինուցուն, ի ինուցուն։

Ապառնի։

Նզ. Ինցիր, կ ինցիս, ի ինուցուս. ինցի, ի ինուցու։
Յոփ. ինցուք, ի ինուցումք, ինցիք, կամ ինցիք, ի ինուցուք. ինցին, ի ինուցուն։

Ի ՀԱՅԱՍԱՆ ԵՂԱՆԱՒՆ,

Ընդէմ, եւ ապառաժ. Հրամայ՛ ինձ ելանել ի վերայ, կենալ ի վերայ, եւ այլն։
Հականուագ. Հրամայ՛ ինձ ելանել, կենալ, եւ այլն։
Ապառաժ՝ եւ յարակապ. Ելի՛ յեղեալ իցեմ, յեղեալ իցես. եւ այլն։

ՓԱԽԵԼՈՎ ՂԵՐԱՆԻՆ Ի ԵՐԵ, ՈՐՈՒՆՑԱՆՆ ՆՈՅՆ Է ԸՆԴ ԸՆՏԱՆԻՆ ԲԱՅ Ի ՅԱՊԱՀԱՌՅՈՒՆ։

Հականուագ սպրդիլ. Հրամայ՛ ինձ յեղեալ, յեղեալ եղիցիս. եւ այլն։
Հանդերձուիլ եղանակի ներքոյ. Ձեռնուլ։
Հականուագ. Ձեռնալ գոլ։
Հապառաժ. Ձեռնոց գալ, կամ լինիլ գոլ։
Պատանելութեան ներքոյ. Ձեռնալ, ձեռնոլ. եւ այլն։
Հականուագ. Ձեռնալ։
Հապառաժ. Ձեռնոց, կամ լինիլ։
Դերբայ. Ձեռնալ, ձեռնոլ, ի ձեռնուլն։

ՕՐԻՆԱԿ ԵՐԲՈՐԻՒ ՅԵՐԿԻ ՀՅՐԲՈՐԻՒ ԹՎՐԲՈՒՆ։

ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿԻ ՆԵՐՔՈՅ։

Ես։	Կղուտ,	Թողաւս,	Թողու։
Դուք։	Թողումք,	Թողուք,	Թողուն։

ՀԱՆԴԵԱԼ ԱՆՀԱՊԱՌ։

Ես։	Թողուի,	Թողուիր,	Թողցի։
Դուք։	Թողուաք,	Թողուիք,	Թողուին։

ՀԱՆԴԵԱԼ ԿԱՏԱՐԵԱԼ։

Ես։	Թողի,	Թողեր,	Եթող։
Դուք։	Թողաք,	Թողէք,	Թողին։

ՀԱՆԴԵԱԼ ՅԱՊԱՀԱՊԱՌ։

Ես։	Թողեալ եմ,	Թողեալ ես,	Թողեալ է։
Դուք։	Թողեալ իմք,	Թողեալ իք,	Թողեալ են։

ԼԸ

Անցեալ կերպաբայր։

Ես։	Ես տողեալէի,	Թողեալէիկ,	Թողեալէք։
Դուք։	Թողեալէիք,	Թողեալէիկ,	Թողեալէին։

Հրամայական։

Դու։	Տուր,	Թողեա,	Թողէք։
Դուք։	Թողուք,	Թողէ՛ք,	Թողեսցեն։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Դու։ Տուր, մի Թողուր, կամ մի Թողուցես, Թողուցո՛ւ, մի Թողուցո՛։

Դուք։ Թողէ՛ք, մի Թողուք, Ձ մի Թողուցուք, Թողուցո՛ւն։ մի Թողուցուն։

Ենթական։

Դու։ Տուր, կամ Թողցես, մի Թողուցուս, Թողցի՛, մի Թողուցո՛։

Դուք։ Թողցո՛ւք, մի Թողուցումք, Թողջի՛ք, կամ Թողցի՛ք, մի Թողուցուք, Թողցեն, մի Թողուցուն։

Պայմանի եղանակի ներկայ, և Ենթական։

Դու։ Երանի՛ թէ Թողուցուս, Թողուցուս, Թողուցո՛։

Դուք։ Երանի՛ թէ Թողուցումք, Թողուցուք, Թողուցո՛ւն։

Անցեալ անկատար։

Դու։ Երբ՛ Թողուցուի, Թողուցուիր, Թողուցոյր։

Դուք։ Երբ՛ Թողուցուաք, Թողուցուիք, Թողուցուին։

Անցեալ խոնարհեալ, և յարակատար։

Դու։ Երբ՛ Թողեալ իցեմ՝ Թողեալ իցես, Թողեալ իցէ։

Դուք։ Երբ՛ Թողեալ իցեմք, Թողեալ իցէք, Թողեալ իցեն։

Անցեալ կերպաբայր։

Դու։ Երբ՛ Թողեալ իցէի, Թողեալ իցէիր, Թողեալ իցէր։

Դուք։ Երբ՛ Թողեալ իցէաք, Թողեալ իցէիք, Թողեալ իցէին։

Ծանեալ պէտք է ընել, Ներգործականն նոյն է ընդ ըղձականն։

Անցեալ եղանակի ներկայ։ Լինելու։

Անցեալ խոնարհեալ, յարակատար, և կերպաբայր։ Լինելոյ գոլ։

Հայոց՝ (Թողլոց գալ
Ինդոեվրոպական ներքոյ՝ (Թողլ, Թողլ. և այլն։
Հայոց՝ Թողլոց։
Պերճաց՝ (Թողլոց. 'ի Թողլ, Թողլ, 'ի Թողլ։

( )րինակ երանելոյ հոյոյ էերպի։

Սահմանական եղանակի ներկայ։

Ես՝	(Թողանիմ,	Թողանիս,	Թողանի։
Մեք՝	Թողանիմք,	Թողանիք,	Թողանին։

Հայցական անկատար։

Ես՝	(Թողանէի,	Թողանէիր,	Թողանէր։
Մեք՝	Թողանէաք,	Թողանէիք	Թողանէին.

Հայցական կատարեալ։

Ես՝	(Թողայ,	Թողար,	Թողաւ։
Մեք՝	Թողանեցաք, կ Թողաք,	Թողայք,	Թողան։

Հայցական յարակատար։

Ես՝	(Թողանեցեալ եմ	Թողանեցեալ էս,	Թողանեցեալ է։
Մեք՝	Թողանեցեալ ենք,	Թողանեցեալ էք,	Թողանեցեալ են։

Կամական ապագա։

Ես՝	(Թողեցեալ եմ՝	Թողեցեալ իս,	Թողեցեալ է։
Մեք՝	Թողեցեալ ենք,	Թողեցեալ էք,	Թողեցեալ են։

Հայցական վերակատար։

Ես՝	(Թողանեցեալ էի,	Թողանեցեալ էիր,	Թողանեցեալ էր։
Մեք՝	Թողանեցեալ էաք,	Թողանեցեալ էիք,	Թողանեցեալ էին։

Կամական ապագա։

Ես՝	(Թողեցեալ էի,	Թողեցեալ էիր,	Թողեցեալ էր։
Մեք՝	Թողեցեալ էաք,	Թողեցեալ էիք,	Թողեցեալ էին։

Հրամայական։

Դու՝	(Թողայց,	Թողցո,	Թողցի։
Դուք՝	Թողանիցուք,	Թողցիք,	Թողցին։

Հրամայական եղանակի ներկայ.

Ես՝ Ձ-տալիր մի թողանիր, կամ մի թողանիցիս. թողանիցի, մի թողանիցի:
Դուք՝ թողարուք, կ՚ թողեցարուք, կ՚ թողանեցարուք, մի՛ թողանիք, կամ մի՛ թողանիցիք, թողանիցին, մի՛ թողանիցին:

Ապառնի:

Ես՝ Ձ-թողանիջիր, կամ թողցիս, մի՛ թողանիցիս. թողցի, մի՛ թողանիցի:
Դուք՝ թողանիցուք, մի՛ թողանիցիմք. թողանիջիք, կամ թողցիք, մի՛ թողանիցիք. թողցին, մի՛ թողանիցին:

Ըղձական եղանակի ներկայ, և ապառնի:

Ես՝ Երանի՛ թէ թողանիցիմ, թողանիցիս, թողանիցի:
Դուք՝ երանի՛ թէ թողանիցիմք, թողանիցիք, թողանիցին:

Ընդհատական անկատար.

Ես՝ Երանի՛ թէ թողանիցէի, թողանիցէիր, թողանիցէր:
Դուք՝ երանի՛ թէ թողանիցէաք, թողանիցէիք, թողանիցէին:

Ընդհատական կատարեալ, և յարակատար:

Ես՝ Երանի՛ թէ թողանեցեալիցեմ, թողանեցեալիցես, թողանեցեալիցի:
Դուք՝ երանի՛ թէ թողանեցեալիցեմք, թողանեցեալիցէք, թողանեցեալիցեն:

Վաղ ապառնի:

Ես՝ Երանի՛ թէ թողեցեալիցեմ, թողեցեալիցես, թողեցեալիցէ:
Դուք՝ երանի՛ թէ թողեցեալիցեմք, թողեցեալիցէք, թողեցեալիցեն:

Ընդհատական վերակատար:

Ես՝ Երանի՛ թէ թողանեցեալիցէի, թողանեցեալիցէիր, թողանեցեալիցէր:
Դուք՝ երանի՛ թէ թողանեցեալիցէաք, թողանեցեալիցէիք, թողանեցեալիցէին:

Կամ այսպէս։

Նշ. Նրանի՛մ թէ Թողեցեալներին, Թողեցեալներէն, Թողեցեալներուն։
Ցոփ. Նրանի՛մ թէ Թողեցեալներիս, Թողեցեալներիդ, Թողեցեալներիւն։

Վերոյիշեալ ձևերուն՝ ի ԵՒԷ, Աորիստականն ունի և ընդ Ի՝ հնչականին եայ՝ ի յապառնին։

Ապառնի Աորիստականին.

Նշ. Նթէ Թողանեցեալ եղէց, Թողանեցեալ եղիցիս, Թողանեցեալ եղիցի։
Ցոփ. Եթէ Թողանեցեալք եղիցուք, Թողանեցեալք եղիցիք, Թողանեցեալք եղիցին։

Կամ այսպէս։

Նշ. Նթէ Թողեցեալ եղէց, Թողեցեալ եղիցիս, Թողեցեալ եղիցի։
Ցոփ. Եթէ Թողեցեալք եղիցուք, Թողեցեալք եղիցիք, Թողեցեալք եղիցին։

Ապագային եղանակի նշիւ։ Ցողանիլ։
Աորիստ կոփարնակ յորիսփոփ՝ և գերիսփոփ։ Ցողանեցեալ գոլ։ կամ Թողեցեալ գոլ։
Ապառնի։ Ցողալի գոլ, կամ Թողանելի գոլ։
Ներկայեղանեաց նշիւ։ Ցողանալ, Թողանողի։
Աորիստ կոփարնակ՝ յորիսփոփ՝ և գերիսփոփ։ Ցողանեցեալ, կամ Թողեցեալ։
Ապառնի։ Ցողալի, կամ Թողանելի։
Պարբայ։ Ցողանիլոյ, ի Թողանիլ, Թողանիլով, ի Թողանիլն։

Ինդ այսոսկ երրորդիւ կերպիւ եղծորդի ընծորդութեանց ընծորդին ունանք քայք ներգործականք՝ կրաւորականաց հանդերձ. որպիսիք են սոքին։

Ի՛նանում, առի, առեր, էառ. առ, առիք։
Ի՛նանիմ, առայ, առար, առաւ. առի՛ր, առեցարուք։
Ի՛րդելում, արդելի, արդելեր, արդել. արդե՛լ, արդելի՛ք։

Ի՛ր-

Ընդգլանիմ, արգելայ, արգելայր, արգելաւ. արգելչիր, արգելչաբար։

Վերծում, գերի, գերեր, եգերս. գիր, գերիք։
Վերծանիմ, գերայ, գերայր, գերծաւ. գերծիր, գերծարար։
Օձնում, զձնի, զձներ, եզձն. զձն, զձնիք։
Օձնանիմ, զձնայ, զձնայր, զձնաւ. զձնիր, զձնարար։
Օձում, զեղի, զեղեր, եզեղ, զեղ, զեղիք։
Օձանիմ, զեղայ, զեղայր, զեղաւ. զեղիր, զեղարար։
Կիզում, կիզի, կիզեր, եկեզ. կէզ, կամ կիզեա. կիզիք։
Կիզանիմ, կիզայ, կիզայր, կիզաւ. կիզիր, կիզարար։
Հեղում, հեղի, հեղեր, հեհղ. հեղ, հեղիք։
Հեղանիմ, հեղայ, հեղայր, հեղաւ. հեղիր, հեղարար։
Յաճախում, յաճախի, յաճախեր, յաճախ. յաճախիք։
Յաճախանիմ, յաճախայ, յաճախայր, յաճախաւ. յաճախիր, յաճախլարար։
Սահմանում, սահմանի, սահմաներ, էսահման. սահման, սահմանիք։
Սահմանանիմ, սահմանայ, սահմանայր, սահմանաւ. սահմանիր, սահմանարար։
Ցնում, ցնի, ցներ, ցնի. ցնէ, ցնիք։
Ցնանիմ, ցնայ, ցնայր, ցնաւ. ցնիր, ցնարար։
Վերծում, քերծի, քերծեր, եքերծ. քերծ, քերծիք։
Վերծանիմ, քերծայ, քերծայր, քերծաւ. քերծիր, քերծարար։
Լսում, լսի, լսեր, եղիս. լիս, կամ լսեա. լսիք։
Լսիմ, լսայ, լսայր, լսեաւ. լսեցեալեմ, ոչ լսանեցեալ եմ. լսիր. լսարար, և այլն։

Եաև լծորդին ընդ այսու երրորդիւ կերպիւ ունանք բայք ընդվիժակերպ ներգործականք. որոց գլխին համառօտապէս լծորդեցուք առաջի առ. իւրմէնէ օրինակ այլոց հետևեցելոց։

Սահմանական եղանակի,

Ներ. Ցանում, զցանու, զցանու։
Ցանումք, զցանուք, զցանուն։
Հմպ. Ցանուն, զցանուր, զցանոյր։
Ցանուք, զցանուք, զցանուն,

Կար։

Ա՛ոտ. Ո՛զտայ, զզտար, զզտաւ: Ո՛զտաք, զզտայք, զզտան:

Յար. Ո՛զտեալեմ, զզտեալես. և այլն:

Պ՛եր. Ո՛զտեալէի, զզտեալէիր. և այլն:

Հ՛ապ. Ո՛զտայց, զզտայիս, զզտայ: Ո՛զտացուք, զզտայիք, զզտային:

Հրամայական Եղանակի Ներկայ.

Նշ. Ո՛զտիր, մի՛ զզտանուր, կամ մի՛ զզտանուցուս. զզտանուցո՛ւս, մի՛ զզտանուցու:

Յոգ. Ո՛զտիք, կամ զզտարո՛ւք, մի՛ զզտանուք, կամ մի՛ զզտանուցո՛ւք. զզտանուցո՛ւն, մի՛ զզտանուցուն:

Հպատակ:

Նշ. Ո՛զտիր, կամ զզտայիս, մի՛ զզտանուցուս. զզտայի՛, մի՛ զզտանուցու:

Յոգ. Ո՛զտայո՛ւք, մի՛ զզտանուցումք. զզտիք, կամ զզտայիք՝ մի՛ զզտանուցո՛ւք. զզտային, մի՛ զզտանուցուն:

Ընդհանուր եղանակք.

Անդեմ, և ապ. Նշանակ՝ Թե զզտանուցում, զզտանուցուս. և այլն:
Հ՛ինգեալ անկատար. Նշ՛՝ զզտանուցուի, զզտանուցուիր. և այլն:
Հ՛ինգեալ յարակատար. Նշ՛՝ զզտեալ իցեմ. և այլն:
Հ՛ինգեալ վեր՛ակատար: Նշ՛՝ զզտեալ իցէի. և այլն:

Վ՛նասելովՂերանին՝ է երբ, Այսրինակ ան՛ն է ընդ ըղձականին՝ բայ՝ ի յապառնայն:

Հ՛ապառնի ապրակից. Նշանակ զզտեալ եղիցի. և այլն:
Հ՛ինգերորդի Ներկայ. Ո՛զտանուլ:
Հ՛ինգեալ. Ո՛զտեալ գոլ:
Հ՛ապառնի. Ո՛զտանելոյ գոլ, կամ զզտանելի գոլ:
Ընդհանրական Ներկայ: Ո՛զտանօղ:
Հ՛ինգեալ. Ո՛զտեալ:
Հ՛ապառնի. Ո՛զտանելոյ, կամ զզտանելի:
Վ՛ներբայ. Ո՛զտանել, ՚ի զզտանուլ. զզտանելով. ՚ի զզտանուլն:

Ա՛ստ այսմ լծորդին ևառքին՝ որք Հետևին. բայց ամենք ՚ի ձեռն ումանց բացառութեանց, որք Համանշանին.

Ծ՛ղտուն:

Հեծեծում, հեծեծ. հեծծիր. և այլն։
Չկռնում, կռնաց. կռնեալեմ, կռնեցայ. կռնացից.
Ռունում, ռունաց. ռունեալեմ, կ ռունուցեալեմ. ռունացից.
ռունացիս, ռունցին. ռունիր. և այլն։
Կրդնում, երդնաց, երդնեալեմ. երդնումեցայ, երդնումեցիս,
երդնումեցին. երդնումեցուք, երդնումեցէք, երդնումեցին։
Կրդումիր, երդնաբոյժ, կամ երդնումիր. երդնումիցիր. և այլն
Ընդ ընթողնելոյն ասին լինի, երդնօղ, երդնողի. և այլն.
Առ էջին։
Կայտնում, այտնուս, այտնու. և այլն։
Կայտնայ, այտնաբար, այտնուսս, այտնուաք, այտնայք.
այտնան։
Կայտնեալեմ, այտնեալես. և այլն։
Կայտնացայ, այտնիցիս, այտնիցի. այտնիցուք, այտնիցէք,
այտնիցին։
Կայտնիր. այտնաբոյժ, այտնիցիր. և այլն։
Ընդ ընթողնելոյն ասին լինի, այտնօղ, այտնողի. և այլն.
Առ էջն այնոյ։

***

Յոփ. ընթերցեալ քեմբ, ընթերցեալքիբ, ընթերցեալքին։

Անցեալ կէսեփապար։

Նշ. Ընթերցեալելի, ընթերցեալելիր, ընթերցեալելը։
Յոփ. ընթերցելքեմբ, ընթերցեալքիբ, ընթերցելքեհին։

Հրամայական։

Նշ. Ընթերցայց, ընթերցայիս, ընթերցցի։
Յոփ. ընթերցցուբ, ընթերցցիբ, ընթերցցինն։

Ընդհանուր եղանակի ներկայ։

Նշ. Ընթերցիր, կամ ընթերց, մի՛ ընթեռնուր, կամ մի՛ ընթեռնուցուս. ընթեռնուցու, մի՛ ընթեռնուցու։
Յոփ. ընթերցիք, կամ ընթերցարուք, մի՛ ընթեռնուք, կիմ մի՛ ընթեռնուցուք. ընթեռնուցան, մի՛ ընթեռնուցան։

Հրամայական։

Նշ. Ընթերցիր, կամ ընթերցցիս, մի՛ ընթեռնուցուս. ընթերցցի, մի՛ ընթեռնուցու։
Յոփ. ընթերցցուք, մի՛ ընթեռնուցուք. ընթերցցիք, կամ ընթերցցիք, մի՛ ընթեռնուցուք. ընթերցցին, մի՛ ընթեռնուցուն։

Ըղձական եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Նշ. Արանի՛ թէ ընթեռնուցու՛, ընթեռնուցուս, ընթեռնուցու։
Յոփ. եր՛ ընթեռնուցուք, ընթեռնուցուք, ընթեռնուցուն։

Անցեալ անկատար։

Նշ. Արանի՛ թէ ընթեռնուցուի, ընթեռնուցուիր, ընթեռնուցույր։
Յոփ. Արանի՛ թէ ընթեռնուցուաք, ընթեռնուցուիք, ընթեռնուցուին։

Անցեալ կատարեալ, և յապէսփապար։

Նշ. Արանի՛ թէ ընթերցեալիցեմ, ընթերցեալիցես, ընթերցեալիցէ։
Յոփ. երանի՛ թէ ընթերցեալքիցեմք, ընթերցեալքիցէք, ընթերցեալքիցեն։

Ը-

Անկեալ գերադասական։

Ազ։	Ես՝	ընթերցեալեցեկ,	ընթերցեալեցեկիր,
		ընթերցեալեցեր։	
Յոփ։	Եր՝	ընթերցեալքեցեկաք,	ընթերցեալքեցեկիք,
		ընթերցեալքեցեին։	

Վերնագրով կերանին՝ ի նրբե, Աորակեցականն նոյն է ընդ Ներկանին։

Ներկաւորի եղանակի ներքոյ։ Ընթեռնուլ։
Անցեալ Աորակեալ, Յարակատար և Գերադասական։ Ընթերցեալ գոլ։
Ապառնի։ Ընթեռնուլոց գոլ։
Ընդհանրականի ներքոյ։ Ընթերցօղ, ընթերցողն, և այլն։
Անցեալ Աորակեալ, Յարակատար և Գերադասական։ Ընթերցեալ,
Ապառնի։ Ընթեռնուլոց։
Գերբայ։ Ընթեռնուլոց, Ի կրընթեռնուլ, ընթեռնուլով,
Ի կրընթեռնուլն։

Ապհասական Եղանակի Ներկայ։

Ազ։ ընթեռնանիմ, ընթեռնանիս, ընթեռնանի։
Յոփ։ ընթեռնանիմք, ընթեռնանիք, ընթեռնանին։

Անցեալ Անկատար.

Ազ։ Ընթեռնանէի, ընթեռնանէիր, ընթեռնանէր։
Յոփ։ ընթեռնանէաք, ընթեռնանէիք, ընթեռնանէին։

Անցեալ Կատարեալ։

Ազ։ Ընթեռնանեցայ, ընթեռնանեցար, ընթեռնանեցաւ,
Յոփ։ ընթեռնանեցաք, ընթեռնանեցայք,
ընթեռնանեցան։

Անցեալ Յարակատար։

Ազ։ Ընթեռնանեցեալեմ, ընթեռնանեցեալես,
ընթեռնանեցեալ է։
Յոփ։ ընթեռնանեցեալքեմք, ընթեռնանեցեալքէք,
ընթեռնանեցեալքեն։

Ներգործական վերադարձական.

Ես՝ ինքնահանգեալէի, ինքնահանգեալէիր, ինքնահանգեալէր.
Մեք՝ ինքնահանգեալէաք, ինքնահանգեալէիք, ինքնահանգեալէին.

Ապառնի.

Ես՝ ինքնահանգեայց, ինքնիցես, ինքնիցէ.
Մեք՝ ինքնահանգիցուք, ինքնիցիք, ինքնիցին.

Հրամայական եղանակի ներկայ.

Դու՝ ինքնեցիր, մի՛ ինքնահանիր, դ՝ մի՛ ինքնահանիցես. ինքնահանիջի՛, մի՛ ինքնահանիցի՛.
Դուք՝ ինքնեցարուք, մի՛ ինքնահանիք, դ՝ մի՛ ինքնահանիցիք, ինքնահանիցին, մի՛ ինքնահանիցին.

Ապառնի.

Նա՝ ինքնահանիջիր, դ՝ ինքնիցես, մի՛ ինքնահանիցես. ինքնիցէ, մի՛ ինքնահանիցի.
Մեք՝ ինքնահանիցուք, մի՛ ինքնահանիցիմք. ինքնահանիջիք, դ՝ ինքնիցիք, մի՛ ինքնահանիցիք. ինքնիցեն, մի՛ ինքնահանիցին.

Ըղձական եղանակի ներկայ, և ապառնի.

Ես՝ երանի՛ թէ ինքնահանիցիմ, ինքնահանիցիս, ինքնահանիցի.
Մեք՝ երանի՛ թէ ինքնահանիցիմք, ինքնահանիցիք, ինքնահանիցին.

Ենթադրեալ ներկայ.

Ես՝ երանի՛ թէ ինքնահանիցեի, ինքնահանիցեիր, ինքնահանիցեր.
Մեք՝ երանի՛ թէ ինքնահանիցեաք, ինքնահանիցէիք, ինքնահանիցէին.

Ենթադրեալ, և յաւարտեալ.

Ես՝ որ՛ ինքնահանեցեալիցեմ, ինքնահանեցեալիցես, ինքնահանեցեալիցէ.

Մեք

Յոգ. եր՝՝ ընթեռնանեցեալքիցեմք, ընթեռնանեցեալքիցէք, ընթեռնանեցեալքիցեն։

Ապագայ գերադրական.

Նշ. նր՝՝ ընթեռնանեցեալիցիկ, ընթեռնանեցեալիցիկիս, ընթեռնանեցեալիցիկը։
Յոգ. եր՝՝ ընթեռնանեցեալքիցիկաք, ընթեռնանեցեքիցիկիք, ընթեռնանեցեալքիցիկին։

Փոխելով ղերանին ի երկ, Աորակեցականն նոյն է ընդ Ապագային բաց ի յապառնաձայն։

Ապառնի աորակեցականին.

Նշ. նթէ ընթեռնանեցեալ եղէց, ընթեռնանեցեալ եղիցիս, ընթեռնանեցեալ եղիցի։
Յոգ. եթէ ընթեռնանեցեալք եղիցուք, ընթեռնանեցեքք եղիցիք, ընթեռնանեցեալք եղիցին։

Ապառնի եղանակի ներքոյ։ Ընթեռնանիլ։
Ապագայ կատարեալ, յարակատար, և գերադրական։ Ընթեռնանեցեալ գոլ։
Ապառնի։ Ընթեռնանալի գոլ, կամ՝ ընթեռնլի գոլ։
Ընդունելոնի ներքոյ։ Ընթեռնանող, ընթեռնանողի։
Ապագայ կատարեալ, յարակատար, և գերադրական։ Ընթեռնանեցեալ։
Ապառնի։ Ընթեռնանալի, կամ ընթեռնլի։
Պարբայ։ Ընթեռնանիլոյ, ի յընթեռնանիլ, ընթեռնանիլով, ի յընթեռնանիլն։

Զոմ առաւ պիտոյ է, զի կրաւորականն առջին կարէ լինիլ և այլով կերպիւ, փոխելով միայն զտառն՝ ի ը. և շինեալ՝ ի յ. որպէս, ընդերցանիմ, ընդերցանեցայ, ընդերցանել. ըստ այսմ և այլքն որք հետևին. ըստ որում գրի, 2. Տես. 2. 26. Ընդերցանելոյ։

Զոր այսու չորրորդիւ կերպիւ երրորդի լծորդութենէ լծորդին, զինն առակաբք ոմանք բայք ընդպարծականք՝ կրաւորականաձոք հանդիպեն, ի ձեռն զանազան բացառութեանց, որք առաջի հանդիպին. որպէս։

Ո՛ զենում՝ զգեցայ, զգեցար, զգեցաւ. զգեցաք, զգեցայք, զգեցան՝ զգեցեալեմ՝ զգեցայց, զգեցցես, զգեցցի՝ զգեցցո՛ք, զգեցցիք, զգեցցին՝ զգեցի՛ր. մի՛ զգենուր, զգեցիք, կամ զգեցարո՛ւք՝ զգեցօղ՝

Ո՛ գենանիմ. զգենանեցայ, զգենանեցար, զգենանեցաւ. զգենանեցաք, զգենանեցայք, զգենանեցան՝ զգենանեցեալեմ, զգենանեցայց. զգեցցես, զգեցցի՝ զգենանեցո՛ք, զգեցցիք, զգեցցին՝ զգեցի՛ր, մի՛ զգենանիր, զգեցարո՛ւք, կամ զգենանեցարո՛ւք. և այլն՝

Կամ այսպէս. զգեցեալ լինիմ. զգեցեալ եղէ. զգեցեալ լեալեմ. զգեցեալ եղէց. զգեցեալ լի՛ր. զգեցեալ լերո՛ւք. և այլն՝

Ընկալնում. ընկալայ, ընկալար, ընկալաւ. ընկալաք, ընկալայք, ընկալան՝ ընկալեալեմ. և այլն՝

Ընկալայց, ընկալցես, ընկալցի. ընկալցո՛ք, ընկալցիք, ընկալցին՝ ընկա՛ծ. մի՛ ընկալնուր, ընկալարո՛ւք՝ ընկալնօղ. և այլն՝

Ընկալանիմ՝ ընկալեցայ, ընկալեցար, ընկալեցաւ. ընկալեցաք, ընկալեցայք, ընկալեցան՝ ընկալեցեալեմ՝ ընկալեցայց, ընկալեսցես, ընկալեսցի. ընկալեցո՛ք, ընկալեսցիք, ընկալեսցին՝ ընկալի՛ր, մի՛ ընկալանիր. ընկալեցարո՛ւք՝

Այլ զարեղէս լինել կարէ կրաւորական. որպէս այսու կերպիւ. որդոն, ընկալեալ լինիմ. ընկալեալ եղէ. ընկալեալ լեալեմ. ընկալեալ եղէց. ընկալեալ լի՛ր, և այլն՝

Կալնում. կալայ, կալար, կալաւ. կալաք, կալայք, կալան՝ կալայց, կալցես, կալցի. կալցո՛ք, կալցիք, կալցին՝ կա՛լ, կամ կա՛. մի՛ կալնուր. կալարո՛ւք. և այլն՝

Կալանիմ՝ կալանեցայ, կալանեցար, կալանեցաւ. կալանեցաք, կալանեցայք, կալանեցան՝ կալանեցեալեմ՝ կալանեցայց, կալցես, կալցի. կալանեցո՛ք, կալցիք, կալցին՝ կալի՛ր, մի՛ կալանիր. կալանեցարո՛ւք. և այլն՝

Կամ այսպէս (որ բարեզոյն է) կալեալ լինիմ. կալեալ եղէ, կալեալ լեալեմ. կալեալ եղէց. կալեալ լի՛ր. և այլն՝

Այլ գիտելի է, զի երբեմն՝ իւրմանս դրուճաժս սահմանակաւն ապառնւոյ երրորդ դէմն եզական, ՚ի ներգործականի սեռէն դնէ, ինչպէս, փոխանակ դնելոյ ինչպէս՝ և ա՛յլ ևս խոտելի՝

Լծորդեցնել լինի ընդդիմակերպ լեզուական բայս՝ Պահնուամ, որ է Օրենաւ Հնազանդութիւն կերպով կատարելի ընդդիմանել։

Սահմանական եղանակի ներկայ։

Ես։		պահնում։	պահնուս։	պահնուս։
Դու։		պահնումը։	պահնուք։	պահնումն։

Ըղձական անկատար։

Ես։	Պահնուի։	պահնուիք։	պահնոյր։
Դու։	պահնուաք։	պահնուիք։	պահնուին։

Ըղձական կատարեալ։

Ես։	Պահեայ։	պահեար։	պահեաւ։
Դու։	պահեաք։	պահեայք։	պահեան։

Ըղձական յաւարտեալ։

Ես։	Պահուցեալեմ։	պահուցեալես։	պահուցեալէ։
Դու։	պահուցեալքեմք։	պահուցեալքէք։	պահուցեալքեն։

Ըղձական պերճապար։

Ես։	Պահուցեալէի։	պահուցեալէիր։	պահուցեալէր։
Դու։	պահուցեալքեաք։	պահուցեալքեիք։	պահուցեալքէին։

Հրամայական։

Ես։	Պահեայց։	պահեցիս,	պահեցի։
Դու։	պահեցաք։	պահեցէք։	պահեցին։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Ես։	Պահէր։	մի պահնուր,	կամ մի պահնուցուս։
		պահնուցո՛ւ,	մի պահնուցուս։
Դու։	պահէք,	կամ պահեցարուք։	մի պահնուք, կամ
	մի պահնուցուք։	պահնուցուն։	մի պահնուցուն։

Ըղձական։

Ես։ Պահիցէ՛ս, կամ պահեցեա՛, մի պահնուցուս։ պահեցի՛։
մի պահնուցուս։

Դու։

Հոգ. պակիցս՛ք, մի պակնուցումք. պակիջի՛ք, ՚ի պակիցիք, մի պակնուցուք, պակիչին, մի պակնուցուն։

Ըղձական եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Անչ. Երանի՛ թէ պակնուցում, պակնուցուս, պակնուցու։
Հոգ. երանի՛ թէ պակնուցումք, պակնուցուք, պակնուցուն։

Անցեալ անկատար։

Անչ. Այո՛ պակնուցուի, պակնուցուիր, պակնուցոյր։
Հոգ. Այո՛ պակնուցուաք, պակնուցուիք, պակնուցուին։

Անցեալ կատարեալ, և յարակատար։

Անչ. Երանի՛ թէ պակուցեալիցեմ, պակուցեալիցես, պակուցեալիցէ։
Հոգ. երանի՛ թէ պակուցեալիցեմք, պակուցեալիցէք, պակուցեալիցեն։

Անցեալ կերպասական։

Անչ. Երանի՛ թէ պակուցեալիցեի, պակուցեալիցեիր։ պակուցեալիցէր։
Հոգ. երանի՛ թէ պակուցեալիցեաք, պակուցեալիցէիք, պակուցեալիցեին։

Թեթևագր ղերանին ՚ի ներ, Յաջակայական նոյն է ընդ Ըղձականն բայ ՚ի չպառնոյն։

Ապառնի ապրակայական։

Անչ. Եթէ պակուցեալ եղէց, պակուցեալ եղիցես, պակուցեալ եղիցէ։
Հոգ. եթէ պակուցեալք եղիցուք, պակուցեալք եղիցիք, պակուցեալք եղիցին։

Անորոշական եղանակի ներկայ։ Պահնուլ։
Անցեալ կատարեալ, յարակատար՝ և կերպասական։ Պակուցեալ գալ։
Ապառնի։ Պահնելոց գալ։
Ընդառնեղական ներկայ։ Պահնող, պահնոյր, և տիզ։
Անցեալ կատարեալ, յարակատար, և կերպասական։ Պակուցեալ։
Ապառնի։ Պահնելոց։
Դերբայ։ Պահնելոյ, ՚ի պահնուլ, պահնելով, ՚ի պահնուլոյ։

Ընդ այսու հինգերորդիւ կերպիւ երկրորդի ընտրութեանն, ընտրին ոմանք բայք ընդմիջակերպ չեղեալք ոչ որպիսիք են առքին։

Խրատնուամ. խրատեայ. խրատուցեալեմ. խրատեայց, խրատիցես, խրատիցէ. խրատիցուք, խրատիջիք, խրատիցին։ խրատիր. խրատիք, կամ խրատեցարուք։

Շրջանուամ, շրջատեայ. շրջատուցեալեմ. շրջատեայց, շրջատիցես, շրջատիցէ. շրջատիցուք, շրջատիջիք, շրջատիցին։ շրջատիր, շրջատիք, կամ շրջատեցարուք։

Ասանուամ, ոստեայ. ոստուցեալեմ. ոստեայց, ոստիցես, ոստիցէ, ոստիցուք, ոստիջիք, ոստիցին. ոստիր. ոստիք, կամ ոստեցարուք։

Ընդոստնուամ, ընդոստեայ. ընդոստուցեալեմ. ընդոստեայց, ընդոստիցես, ընդոստիցէ, ընդոստիցուք, ընդոստիջիք, ընդոստիցին։ ընդոստիր. ընդոստիք, կ ընդոստեցարուք։

Յաստնուամ, յաստեայ, յաստուցեալեմ. յաստեայց, յաստիցես, յաստիցէ. յաստիցուք, յաստիջիք, յաստիցին։ յաստիր. յաստիք։

Վախնուամ, վախեայ. վախուցեալեմ. վախեայց. վախիցես, վախիցէ։ վախիցուք, վախիջիք, վախիցին։ վախիր, վախիք, կամ վախեցարուք։

Զարթնուամ, զարթեայ, զարթուցեալեմ. զարթեայց, զարթիցես. զարթիցէ. զարթիցուք, զարթիջիք, զարթիցին։ Լինի և այս, զարթիցես, զարթիցէ. զարթիջիք, զարթիցին։ զարթիր. զարթիք։ բայց ոչ զարթեցարուք։

Վաղցնուամ, քաղցեայ. քաղցեալեմ, քաղցեալես, քաղցեալէ։ քաղցեալքեմք, քաղցեալքէք, քաղցեալքեն։ քաղցեայց, քաղցիցես, քաղցիցէ. քաղցիցուք. քաղցիջիք, քաղցիցին։ քաղցիր, քաղցիք, կամ քաղցերուք։

Այսպէս ընդունելոցն ասէին, որ ըստ հնասարէ կանոնի լինէր Վաղցնուլ, կարէ երբեմն կորուսանել զառաջն նու. և լինել Վաղցուլ, քաղցուլ. և այլն։

Յաղագս Հոլովմանն Հոգնոցաց։

Կրօնաւոր։

Հոլովմունք հոգնոցաց լինին երկու, որ ի քայլից ձայնակրաւորացն, լինեն ըստ երից կերպից։ Առաջինն է, որ ի յաւարտ իւրաքանչիւր հոլովման ունի զձայնաւորն, որ ի սկզբան բառին, որպէս՝ Հայր, Հօր, Հարց, Հարս, Հարբ։ Երկրորդն է, որ ի յաւարտ իւրաքանչիւր հոլովման ունի զձայնաւորն, որ ի սկզբան բառին, որպէս՝ Հայր, Հօր, Հարց, Հարս, Հարբ։ Երրորդն է, որ ի յաւարտ իւրաքանչիւր հոլովման ունի զձայնաւորն, որ ի սկզբան բառին, որպէս՝ Հայր, Հօր, Հարց, Հարս, Հարբ։

(Ընդհանուր Հաւաքնոյ հերոյն Հոգնոցաց լծորդութիւն։

Ասիմանափոխ եղանակի Նոքիայ։

Ուղ։	Ա՛ստ։	աստիս։	աստի։
Յոփ։	աստիւք։	աստիք։	աստին։

Հնգեակ անկատար։

Ուղ։	Ա՛ստի։	աստիր։	աստիր, կ աստիւր։
Յոփ։	աստիւք,	աստիւք,	աստին։

Հնգեակ կատարեալ։

Ուղ։	Ա՛ստեայ։	աստեար։	աստեաւք։
Յոփ։	աստեայք։	աստեայսք։	աստեան։

Հնգեակ Յարակատար։

Ուղ։	Ա՛ստեալեմ։	աստեալես։	աստեալէ։
Յոփ։	աստեալեքեմք։	աստեալեքէք։	աստեալեքեան։

Կամ այսպէս, Ա՛ստեալեմ, աստեալես։ և այլն։

Հնգեակ Վերակատար։

Ուղ։	Ա՛ստեալէի։	աստեալէիր։	աստեալէր։
Յոփ։	աստեալեքէաք։	աստեալեքէիք։	աստեալեքէին։

Կամ այսպէս, Ա՛ստեալէի։ աստեալէիր։ և այլն։

Հն-

Հպատակ։

Ուղ. Ը.ձեցայց. ամեսցիս. ամեսցի։
Յոփ. ամեցուք. ամեսցիք. ամեսցին։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Ուղ. Ը.ձեա, կամ ամեաց. մի՛ ամիր, կամ մի՛ ամիցիս. ամիցի. մի՛ ամիցի։
Յոփ. ամեցէք, կամ ամեցարուք. մի՛ ամիք, կամ մի՛ ամիցիք. ամիցին. մի՛ ամիցին։

Հպատակ.

Ուղ. Ը.ձիջիր, կամ ամեսցիս. մի՛ ամիցիս. ամեսցի. մի՛ ամիցի։
Յոփ. ամիցուք. մի՛ ամիցիմք. ամիջիք, կամ ամեսցիք, մի՛ ամիցիք. ամեսցին. մի՛ ամիցին։

Ը.ղյակոնի եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ուղ. Երանի՛ թէ ամիցիմ. ամիցիս. ամիցի։
Յոփ. երանի՛ թէ ամիցիմք. ամիցիք. ամիցին։

Հնգեալ անկատար։

Ուղ. Էր՛ ամիցէի. ամիցէիր. ամիցէր. Կ ամիցէաք։
Յոփ. էք՛ ամիցէաք. ամիցէիք. ամիցէին։

Հնգեալ կատարեալ, և յարակատար.

Ուղ. Էր՛ ամեալիցեմ. ամեալիցես. ամեալիցէ։
Յոփ. էք՛ ամեալիցեմք. ամեալիցէք. ամեալիցեն։
Կամ այսպէս, Էր՛ ամեցեալիցեմ. ամեցեալիցես. և այլն։

Հնգեալ գերակատար։

Ուղ. Էր՛ ամեալիցէի. ամեալիցէիր. ամեալիցէր։
Յոփ. էք՛ ամեալիցէաք. ամեալիցէիք. ամեալիցէին։
Կամ այսպէս, Էր՛ ամեցեալիցէի. ամեցեալիցէիր. և այլն։

Ծանուցանէ ընթերցողին՝ ի բնէ, Աորիստական ոչն է ընդ Ը.ղյակոնին քան՝ ի յապառնին։

Հպատակ Աորիստականին.

Ուղ. Էթէ ամեալ եղէց. ամեալ եղիցիս. ամեալ եղիցի։
Յոփ. եթէ ամեալ եղիցուք. ամեալ եղիցիք. ամեալք եղիցին։
Կամ այսպէս, Էթէ ամեցեալ եղէց. ամեցեալ եղիցիս. և այլն։

Հնդերձեալի եղանակի ներկայ՝ Ը.ձիլ։
Հնգեալ կատարեալ՝ յարակատար՝ և գերակատար՝ Հնձեալ գոլ, կամ ամեցեալ գոլ։
Հպատակ՝ Ը.ձելոց գոլ։
Ընդհանրական ներկայ՝ Ը.ձօղ, ամնողի. և այլն։

Ընդել կապաքեալ՝ յապաչապաղ՝ եւ փերձապաղ։ Ընձեալ, կամ ընձեալ
ընդաման։ Ընձայ։
Ընդեայ։ Ընձեղ, ընձայիլ, ընձուղ, ընձայիլն։

Ընդ այսու առաքեալ կերպիւ չորրորդին ընդորդեցեալ ընդրկեն
զ բազումք բայք նմանակրաւանք · որպիսիք են սոքա։

Ընդիմ, ապրեցայ · ապրեա, կամ ապրեաց։
Ընդամիմ, անագանեցայ · անագանեաց։
Ընկրկիմ, ընկրկեցայ · ընկրկեա, կամ կրեաց։
Ընդայմանիմ, բացայայտեցայ · բացայայտեաց։
Ընդարձակիմ, ընդարձակեցայ · ընդարձակեաց։
Ընդոծիմ, ընդոծեցայ · ընդոծեա, կամ ծեաց։
Ընդոծիմ, ընդոծեցայ · ընդոծեա, կամ ծեաց։
Ընդրկեայիմ , ընդրկեայեցայ · ընդրկեայեաց։
Ընդհմտիմ, ընդհմտեցայ · ընդհմտեաց։
Ընդմայլիմ, զմայլեցայ · զմայլեա, կամ եաց։
Ընդունիմ , զունեցայ · զունեա, կամ եաց։
Ընկոպանիմ, ընկոպանեցայ · ընկոպանեաց։
Ընդվզիմ, ընդվզեցայ · ընդվզեաց։
Ընդափառիմ , ընդափառեցայ · ընդափառեաց։
Ընդարշամիմ , ընդարշամեցայ · ընդարշամեաց։
Ընդառամիմ , ընդառամեցայ · ընդառամեաց։

Ընդանգահարիմ, ընդանգահարեցայ · ընդանգահարեաց։
Ընդայիմ, ընդայեցայ · ընդայեա, կամ եաց։
Ընդնահատանիմ, ընդնահատանեցայ · ընդնահատանեաց։
Ընդատարիմ, ընդատարեցայ · ընդատարեաց։
Ընդծիմ, ընդծեցայ · ընդծեա, կամ եաց։
Ընդոտիմ, ընդոտեցայ · ընդոտեաւ, կամ եաց։
Ընդորիմ, ընդորեցայ · ընդորեա, կամ եաց։
Ընդարձիմ, ընդարձեցայ · ընդարձեա, կամ եաց։
Ընդկիմ, ընդկեցայ · ընդկեա, կամ եաց։
Ընդիկիմ, ընդիկեցայ · ընդիկեա, կամ եաց։
Ընդհանիմ, ընդհացայ · ընդհաց

Յառնիմ, յառնեցայ · յառնեա՛ · կամ եաց ։
Յառնիմ, յառնեցայ · յառնեա՛ · կամ եաց ։
Կայիմ, նայեցայ · նայեա՛ · կամ եա ։
Կմանիմ, նմանեցայ · նմանեա՛ · կամ եաց ։
Կթողիմ, նքողեցայ · նքողեա՛ · կամ եաց ։
Կքթիմ, նքթեցայ · նքթեա՛ · կամ եաց ։
Շրջիմ, շրջեցայ · շրջեա՛ · կամ եաց ։
Շտապիմ, շտապեցայ · շտապեա՛ · կամ եաց ։
Պզտրիմ, ոչ ոքեցայ · ոչ ոքեա՛ · կամ եաց ։
Պղտրիմ, ողբեցայ · ողբեա՛ · կամ եաց ։
Պարամիմ, չարամտեցայ · չարամտեա՛ · կամ եաց ։
Պբոտիմ, չբոտեցայ · չբոտեա՛ · կամ եաց ։
Պբաւորիմ, չբաւորեցայ · չբաւորեա՛ · կամ եաց ։
Պարծիմ, պարծեցայ · պարծեա՛ · կամ եաց ։
Պատկառիմ, պատկառեցայ · պատկառեա՛ · կամ եաց ։
Պատաղիմ, պատաղեցայ · պատաղեա՛ · կամ եաց ։
Պպակիմ, պպակեցայ · պպակեա՛ · կամ եաց ։
Ջ ջգոլիմ, ջգոլեցայ · ջգոլեա՛ · կամ եաց ։
Սարսիմ, սարսեցայ · սարսեա՛ · կամ եաց ։
Սասանիմ, սասանեցայ, սասանեա՛ · կամ եաց ։
Սահիմ, սահեցայ · սահեա՛ · կամ եաց ։
Սրտաբեկիմ, սրտաբեկեցայ · սրտաբեկեա՛ · կամ եաց ։
Սխռմանիմ, վախճանեցայ · վախճանեա՛ · կամ եաց ։
Սհերծտիմ, վհերծտեցայ · վհերծտեա՛ · կամ եաց ։
Սհատիմ, վհատեցայ · վհատեա՛ · կամ եաց ։
Սթպիմ, վթպեցայ · վթպեա՛ · կամ եաց ։
Սիմիմ, վիմեցայ · վիմեա՛ · կամ վիմեաց ։
Սշտապիմ, վշտապեցայ · վշտապեա՛ · կամ եաց ։
Տապնապիմ, տապնապեցայ · տապնապեա՛ · կամ եաց ։
Տառապիմ, տառապեցայ · տառապեա՛ · կամ եաց ։
Տատանիմ, տատանեցայ · տատանեա՛ · կամ եաց ։
Տխրիմ, տխրեցայ · տխրեա՛ · կամ եաց ։
Տժգոհիմ, տժգոհեցայ · տժգոհեա՛ · կամ եաց ։
Յաճախիմ, յաճախեցայ · յաճախեա՛ · կամ եաց ։
Յամաքիմ, յամաքեցայ · յամաքեա՛, կամ եաց ։
Չնորհիմ, չնորհեցայ · չնորհեա՛ · կամ եաց ։
Լիւծիմ, լիւծեցայ · լիւծեա՛ · կամ եաց ։
Փայլիմ, փայլեցայ · փայլեա՛, կամ եաց ։
Փղձկիմ, փղձկեցայ · փղձկեա՛, կամ եաց ։
Քնահարիմ, քնահարեցայ · քնահարեա՛ · կամ այլն ։

Օրինակ Լրիւրդէն Հետոյ Ընդդէմ Ընդդէմ։

Ապհանձեանի եղանակին Նշխոյ։

Նշ։	Ա՛տչիմ։	Մատչիս։	Մատչի։
Յոփ։	Մատչիմք։	Մատչիք։	Մատչին։

Ներկայ Անհոգեալ Անհոգեալ։

Նշ։	Ա՛տչեի։	Մատչէիր։	Մատչէր, Կ՛ Մատչիւր։
Յոփ։	Մատչէաք։	Մատչէիք։	Մատչէին։

Անցեալ Հոգեբաբեալ։

Նշ։	Ա՛տեայ։	Մատեար։	Մատեա՛ւ։
Յոփ։	Մատեաք։	Մատեայք,	Մատեան։

Անցեալ Յարաբոփար։

Նշ։	Ա՛տուցեալեմ։	Մատուցեալես։	Մատուցեալէ։
Յոփ։	Մատուցեալքեմք,	Մատուցեալքէք,	Մատուցեալքեւն։

Անցեալ Գերբոփար։

Նշ։	Ա՛տուցեալեի։	Մատուցեալէիր։	Մատուցեալէր։
Յոփ։	Մատուցեալքէաք։	Մատուցեալքէիք։	Մատուցեալքէին։

Ապառնի։

Նշ։	Ա՛տեայց։	Մատիցես։	Մատիցէ։
Յոփ։	Մատիցուք։	Մատիցէք։	Մատիցեն։

Հրամայական Եղանակի Նէրկայ։

Նշ։	Ա՛տէր։	Մի՛ մատչէր, կամ Մի՛ մատչեցիս։	Մատչիցի՛։ Մի՛ մատչիցի։
Յոփ։	Մատչի՛ք, կամ Մատչեցո՛ւք։	Մի՛ մատչէք, Կ՛ Մի՛ մատչիցիք։ Մատչիցին։	Մի՛ մատչիցին։

Ապառնի։

Նշ։	Ա՛տիջի՛ր, կամ Մատիցես։	Մի՛ մատչիցիս։	Մատիցի՛։ Մի՛ մատչիցի։
Յոփ։	Մատիցո՛ւք։	Մի՛ մատչիցիմք։ Մի՛ մատչիցիք։	Մատիջի՛ք, կամ Մատիցի՛ք։ Մատիցեն։ Մի՛ մատչիցին։

Ներկայ Եղանակի Նէրկայ, և Ապառնի։

Նշ։	Երանի՛ Թէ Մատչիցիմ։	Մատչիցիս։	Մատչիցի։

Յոփ։

Յոփ. երանի՛ թէ մատչէիմք. մատչէիք. մատչէին։

Հնդեալ անկատար։

Նշ. նը՛ մատչէիկի. մատչէիկիր. մատչէիկը, կ մատչէիւր
Յոփ. երանի՛ թէ մատչէիցաք. մատչէիկիք. մատչէիկէին։

Հնդեալ կատարեալ, և յարակատար։

Նշ. նրանի՛ թէ մատուցեալիցեմ. մատուցեալիցես, մատուցեալիցէ։
Յոփ. երանի՛ թէ մատուցեալքիցեմք. մատուցեալքիցէք. մատուցեալքիցեն։

Հնդեալ գերակատար։

Նշ. նրանի՛ թէ մատուցեալիցեի. մատուցեալիցեիր. մատուցեալիցէր։
Յոփ. երանի՛ թէ մատուցեալքիցէաք. մատուցեալքիցէիք. մատուցեալքիցէին։

Վախելով զբանին՝ ի նէնե, Աստրախչանն նոյն ե ընդ ըզյախանին քաց՝ ի յարտառոյն։

Հզաւանի սպրախչախանին։

Նշ. նրեի՛ մատուցեալ եղէց. մատուցեալ եղիցիս. մատուցեալ եղիցի։
Յոփ. եթէ մատուցեալք եղիցուք. մատուցեալք եղիցիք. մատուցեալք եղիցին։

Հնդեքաւրի եղանակի ներքոյ։ Աստել։

Հնդեալ կատարեալ յարակատար՝ և գերակատար։ Աստուցեալ գոլ։
Հզաւանի։ Աստեղոց գոլ, կամ մատչելի գոլ։
Ինդանդեղանի ներքոյ։ Աստղալ, մատչողի, և այլն։
Հնդեալ կատարեալ՝ յարակատար՝ և գերակատար։ Աստուցեալ
Հզաւանի։ Աստեղոց, կամ մատչելի։
Գ. երբոյ։ Աստեղոց, ի մատչել, մատչելոյ, ի մատչին։

Ընդ այսու երկրորդիւ հերիւնք չորրորդի յօրդուածէ լծորդ- ութեան դին սակաւք ամանք բայք ձայնակրաւականք. ոյսիսիկք են սոքին։

Փախչեմ, փախեայ, փախուցեալեմ, փախեցայց. փախիչ. փախիչք, կամ փախերուք։

Յոգ-

(Թագչիմ, Թագեայ, Թագուցեալիմ, Թագեայց · Թագիր · Թագիք, կամ Թագերուք ։

Հանգչիմ, Հանգեայ, Հանգուցեալիմ, Հանգեայց · Հանգիր · Հանգիք, կամ Հանգերուք ։

Երկնչիմ, Երկեայ, Երկուցեալիմ, Երկեայց · Երկիր · Երկիք, կամ Երկերուք ։

Մարտնչիմ, Մարտեայ, Մարտուցեալիմ, Մարտեայց · Մարտիր · Մարտիք, կամ Մարտերուք ։

Կորնչիմ, Կորեայ, Կորուսեալիմ, Կորեայց · Կորիր · Կորիք, բայց ոչ Կորերուք ։

(Թռչիմ, Թռեայ, Թռուցեալիմ, Թռեայց · Թռիր, Թռիք · բայց ոչ Թռերուք, կամ Թռարուք ։

( )րինակ երրորդի կերպի (Որորդոյն ։

Ահմանական եղանակի ներկայ ։

Ես	Ասանիմ ·	բուսանիմ ·	բուսանիմ ։
Դուք	բուսանիմք ·	բուսանիք ·	բուսանին ։

Ընդեալ անկատար ։

Ես · Բուսանիի, բուսանիիր, բուսանիր, Ի բուսանիուք ։
Դուք բուսանիաք · բուսանիիք · բուսանիին ։

Ընդեալ կատարեալ ։

Ես	Բուսայ ·	բուսար ·	բուսաւ ։
Դուք	բուսաք ·	բուսայք ·	բուսան ։

Ընդեալ յաւակատար ։

Ես	Բուսեալէմ ·	բուսեալէս ·	բուսեալէ ։
Դուք	բուսեալքեմք ·	բուսեալքէք ·	բուսեալքեն ։

Ընդեալ գերակատար ։

Ես	Բուսեալէի ·	բուսեալէիր ·	բուսեալէր ։
Դուք	բուսեալքէիաք ·	բուսեալքէիք ,	բուսեալքէին ։

Ապառնի ։

Ես	Բուսայց ·	բուսցիս ·	բուսցի ։
Դուք	բուսայուք ·	բուսցիք ·	բուսցին ։

Հրամայականի եղանակի ներկայ։

Նշ. Խուսիր, մի՛ խուսանիր, ՚ի մի՛ խուսանիցիս. խուսանիցի՛, մի՛ խուսանիցի։
Յոգ. խուսարո՛ւք, մի՛ խուսանի՛ք, կամ մի՛ խուսանիցի՛ք. խուսանիցի՛ն, մի՛ խուսանիցի՛ն։

Ապառնի։

Նշ. Խուսացի՛ր, կամ խուսանիցի՛ր, և կամ խուսցի՛ս, մի՛ խուսանիցիս. խուսցի՛, մի՛ խուսանիցի՛։
Յոգ. խուսացո՛ւք, մի՛ խուսանիցի՛մք. խուսացի՛ք, կամ խուսցի՛ք, մի՛ խուսանիցի՛ք. խուսցի՛ն, մի՛ խուսանիցի՛ն։

Ներկայի եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Նշ. Երանի՛ թէ խուսանիցիմ, խուսանիցիս, խուսանիցի՛։
Յոգ. երանի՛ թէ խուսանիցի՛մք, խուսանիցի՛ք, խուսանիցի՛ն։

Անցեալ անկատար։

Նշ. Երանի՛ թէ խուսանիցէի, խուսանիցէիր, խուսանիցէր, կամ խուսանիցի՛ր։
Յոգ. եր՛ խուսանիցէ՛ք, խուսանիցէի՛ք, խուսանիցէի՛ն։

Անցեալ կատարեալ, և յարակատար։

Նշ. Եր՛ խուսեալ իցեմ, խուսեալ իցես, խուսեալ իցէ՛։
Յոգ. եր՛ խուսեալ իցեմ՛ք, խուսեալ իցէ՛ք, խուսեալ իցե՛ն։

Անցեալ գերակատար։

Նշ. Եր՛ խուսեալ իցէի, խուսեալ իցէիր, խուսեալ իցէր։
Յոգ. եր՛ խուսեալ իցէ՛ք, խուսեալ իցէի՛ք, խուսեալ իցէ՛ն։

Վոխելովղերանին ՚ի ենէ, Պորւոյցականն նոյն է ընդ Ներկայինն բաց ՚ի յապառնայն։

Ապառնի պորւոյցականին։

Նշ. Եթէ խուսեալ եղէց, խուսեալ եղիցիս, խուսեալ եղիցի՛։
Յոգ. եթէ խուսեալք եղիցո՛ւք, խուսեալք եղիցի՛ք, խուսեալք եղիցի՛ն։

Անեղծաւորի եղանակի ներկայ՝ Խուսանիլ։
Անցեալ կատարեալ՝ Յարակատար և Կրկնակատար՝ Խուսեալ գոլ։
Ապառնի՝ Խուսանելոց գոլ։
Ներգործականի ներկայ՝ Խուսանօղ, խուսանողի, և այլն։

ՀԱՆԵԼ հափաքել՝ յարմարեալ՝ եւ փերեզոփար։ Խուսեալ։
ՀԱՊԱՌԱԿ։ Խուսանելոյ։
ՊԵՐԲԱՅ։ Խուսանելոյ, ՚ի խուսանել, խուսանելով,
՚ի խուսանելն։

ՄԱՆԴ այսու երկուրդիւ կերպիւ չորրորդի լծորդութեանն լծորդին սակաւք ոմանք բայք ձայնակրականք. որպիսիքն են սոքին։

ԱՆԱՆԻՄ, անայ, անեալեմ, անայց, անցիս, անցի. անիր, անիք, կամ անարուք։
ԱՐԱՆԻՄ, մռայ, մռեալեմ, մռայց, մռցիս, մռցի. մռիր, մռիք, կամ մռարուք։
ՋԷՌԱՆԻՄ, կամ ՋԵՐԱՆԻՄ. ջեռայ. ջեռեալեմ. ջեռայց, ջեռցիս, ջեռցի. ջեռիր. ջեռիք, կամ ջեռարուք։
ԱՂԱՆԻՄ, ադայ. ադեալեմ, ադայց, ադցիս, ադցի. ադիր, ադիք, կամ ադերուք։
ԱՆԿԱՆԻՄ, անկայ, անկեալեմ, անկեայց, կամ անկայց. անկցիս, անկցի. անկիր. անկիք, կամ անկերուք։
ՆԱՏԻՄ, նատայ. նատեալեմ. նատայց, նատցիս, նատցի. նիստ, մի նատիր. նատիք, կամ նատարուք։

ՄՆԴ սովաւ է և բայս, հասանիմ, բացառութիւք ոմանիք. հորդան, հասանիմ. հասի, հասեր, եհաս. հասաք, հասէք, հասին։ հասիցի, հասցես, հասցէ, կամ հասցի. հասցուք, հասցիք, հասցին, կամ հասցեն։ հաս, մի հասանիր. հասէք, մի հասանիք. և այլն։

Պաշտօն Ներգործեալ բայից հասարակաց։

Գլուխ Տասներորդ։

Սահմանական Եղանակի Անցեալ։

Ներգործական, և Կրաւորական։

Ես՝ Ասացեալ եմ, խոսացեալ եմ, խոսացեալ է։
Դու՝ խոսացեալ իմ, խոսացեալ իս, խոսացեալ ես։

Հնոյեալ անկատար Ներգործական։

Ես՝ Խոսացեալ էի, խոսացեալ էիր, խոսացեալ էր։
Դու՝ խոսացեալ էաք, խոսացեալ էիք, խոսացեալ էին։

Կրաւորական։

Ես՝ Խոսացեալ էի, խոսացեալ էիր, խոսացեալ էր։
Դու՝ խոսացեալ էաք, խոսացեալ էիք, խոսացեալ էին։

Հնոյեալ կատարեալ Ներգործական, և Կրաւորական։

Ես՝ Խոսացեալ եցայ, խոսացեալ եցար, խոսացեալ եցաւ։
Դու՝ խոսացեալ եցաք, խոսացեալ եցայք, խոսացեալ եցան։

Հնոյեալ յարակատար Ներգործական։

Ես՝ Խոսացեալ եալեմ, խոսացեալ եալես, խոսացեալ եալէ։
Դու՝ խոսացեալ եալեմք, խոսացեալ եալէք, խոսացեալ եալեն։

Կրաւորական։

Ես՝ Խոսացեալ եալեմ, խոսացեալ եալես, խոսացեալ եալէ։
Դու՝ խոսացեալ եալեմք, խոսացեալ եալէք, խոսացեալ եալեն։

Հնոյեալ գերակատար Ներգործական։

Ես՝ Խոսացեալ եալէի, խոսացեալ եալէիր, խոսացեալ եալէր։
Դու՝ խոսացեալ եալէաք, խոսացեալ եալէիք, խոսացեալ եալէին։

Կրաւորական։

Ես՝ Խոսացեալ եալէի, խոսացեալ եալէիր, խոսացեալ եալէր։
Դու՝ խոսացեալ եալէաք, խոսացեալ եալէիք, խոսացեալ եալէին։

Յոգ. խոստովանեցեալքեաք, խոստովանեցեալքեիք, խոստովանեցեալքեին։

Հպատակի ներփորձական, և կրաւորական։

Ներ. Խոստովանեցայց, խոստովանեցիս. խոստովանեցաւ։
Յոգ. խոստովանելոյք, խոստովանեցանիք, խոստովանեցան։

Հրամայականի եղանակի ներկայ ներփորձական, և կրաւորական։

Ներ. Խոստովանեա՛ց, Ե՛կ խոստովանեա՛, Մի՛ խոստովանիր, Կի՛ր Մի՛ խոստովանիցիս. խոստովանիցի՛, Մի՛ խոստովանիցի՛ր։
Յոգ. Խոստովանեցարո՛ւք, Մի՛ խոստովանիք, Կա՛մ Մի՛ խոստովանիցիք. խոստովանիցին, Մի՛ խոստովանիցեն։

Հպատակի ներփորձական, և կրաւորական։

Ներ. Խոստովանիջիր, Ե՛կ խոստովանեացիս, Մի՛ խոստովանիցիս. խոստովանեացի՛, Մի՛ խոստովանիցի՛։
Յոգ. խոստովանիցո՛ւք, Մի՛ խոստովանիցիք, խոստովանիջիք, Ե՛կ խոստովանեացի՛ք, Մի՛ խոստովանիցիք. խոստովանեացի՛ն, Մի՛ խոստովանիցի՛ն։

Ընդհանի եղանակի ներկայ, և ապառնի, ներփորձական, և կրաւորական։

Ներ. Երանի՛ թէ խոստովանիցիմ, խոստովանիցիս, խոստովանիցի՛։
Յոգ. Եր՛ խոստովանիցիմք, խոստովանիցիք, խոստովանիցին։
Հպնդեալ անկատար ներփորձական։
Ներ. Երանի՛ թէ խոստովանիցէի, խոստովանիցէիր, խոստովանիցէր։
Յոգ. Երանի՛ թէ խոստովանիցէաք, խոստովանիցէիք, խոստովանիցէին։

Կրաւորական։

Ներ. Երանի՛ թէ խոստովանիցեալ էի, խոստովանիցեալ էիր, խոստովանիցեալ էր։
Յոգ. Երանի՛ թէ խոստովանիցեալ էաք, խոստովանիցեալ էիք, խոստովանիցեալ էին։

Հպնդեալ հոտարէալ, և յարակատար ներփորձական։
Ներ. Երանի՛ թէ խոստովանեալ լինիցեմ, խոստովանեալ լինիցես, խոստովանեալ լինիցի՛։
Յոգ. Երանի՛ թէ խոստովանեալ լինիցեմք, խոստովանեալ լինիցիք, խոստովանեալ լինիցեն։

Կրաւ-

Արեւմտեան։

Ես։ Երանի՛ թէ խոստովանեցեալ լինիմ, խոստովանեցեալ լինիս, խոստովանեցեալ լինի։

Յոգ։ եր՛՛ խոստովանեցեալ լինիմք, խոստովանեցեալ լինիք, խոստովանեցեալ լինին։

Ընդհանուր գերակատար, Ներգործական։

Ես։ Եր՛՛ խոստովանեալ լինիկ, խոստովանեալ լինիկիր, խոստովանեալ լինիկը։

Յոգ։ եր՛՛ խոստովանեալ լինիմք, խոստովանեալ լինիկիք, խոստովանեալ լինիկին։

Արեւմտեան։

Ես։ Եր՛՛ խոստովանեցեալ լինիկի, խոստովանեցեալ լինիկիր, խոստովանեցեալ լինիկը։

Յոգ։ եր՛՛ խոստովանեցեալ լինիմք, խոստովանեցեալ լինիկիք, խոստովանեցեալ լինիկին։

Պահելով կերպարանքն ի վերոյ, Արեւելեան ձայն է ընդ Արեւմտեանն բայ ի հրամարական ապառնւոյն։

Արեւմտեան ապառնի ստորակայական։

Ես։ Եթէ խոստովանեցեալ եղէց, խոստովանեցեալ եղիցես, խոստովանեցեալ եղիցի։

Յոգ։ եթէ խոստովանեցեալ եղիցուք, խոստովանեցեալ եղիցիք, խոստովանեցեալ եղիցին։

Ընդհանուր եղանակի ներկայ, հասարակ։ Խոստովանիլ։
Ընդհանուր կատարեալ, յարակատար, եւ գերակատար Ներգործական։
Խոստովանեալ գոլ։
Արեւմտեան։ Խոստովանեցեալ գոլ.
Ընդհանուր Ներգործական։ Խոստովանելոյ գոլ։
Արեւմտեան։ Խոստովանելի գոլ։
Ընդհանուր Ներգործական։ Խոստովանող։
Արեւմտեան։ Խոստովանեցեալ լինող։
Ընդհանուր կատարեալ, յարակատար, եւ գերակատար՝ Ներգործական։
Խոստովանեալ։
Արեւմտեան։ Խոստովանեցեալ։
Ընդհանուր Ներգործական։ Խոստովանելոց։
Արեւմտեան։ Խոստովանելի։

Ցնդե-

Ներքայ ներփոխական։

Խոստովանելոց, ի խոստովանիլ, խոստովանելով, ի խոստովանելն։

Հրամայական։

Խոստովանելոց, ի խոստովանիլ, խոստովանելով, ի խոստովանելն։

Բաստ այսմ կերպի լծորդին սակաւք ունին քայք հասա-
րակք, որք ըն կատարելու ժամանակի եղելին ի շա,
հեռևելով առաջնոյ կերպի չորրորդի լծորդութե.
որդոն։

Խորհիմ. խորհեցայ. խորհեալեմ. խորհեայ։
Խօսիմ. խօսեցայ. խօսեալեմ. խօսեայ։
Քարքառիմ, քարքառեցայ. քարքառեալեմ. քարքառեայ։
Ախորժիմ. ախորժեցայ. ախորժեալեմ. ախորժեայ։
Արդիւնաւորիմ. արդիւնաւորեցայ. արդիւնաւորեալեմ.
արդիւնաւորեայ։
Համարիմ. համարեցայ. համարեալեմ. համարեայ։
Դաւանիմ. դաւանեցայ. դաւանեալեմ. դաւանեայ։
Հաւանիմ. հաւանեցայ. հաւանեալեմ. հաւանեայ։
Շահիմ. շահեցայ. շահեալեմ. շահեայ։
Ընդունիմ. ընդունեցայ. ընդունեալեմ. ընդունեայ։
Կամիմ. կամեցայ. կամեցեալեմ. կամեայ։

Բայց յետին քայս կոչի, ի յատակաւորող, և ի յայնս որք
հետևին նման, ոչ լինին կոչեալք, այլ թէ ներգործականքն,
և թէ կրաւորականքն լինին կոչեցեալք։

Պարձեալ գիտելի է, զի վերոյգրեալ քայն խոսովանիմ,
քազմիցս ամբողջապէս ի գործածի էականաւ քայիւ,
այսպէս. Խոսովան լինիմ. խոսովան եղէ. խոսովան լիմ. խոսով-
ան լինել. և այլն։

Ե՛ւ, նաև այլք բայք Հատարակք, որք ըն կատարե_ լումն ժամանակոջ եղելին՝ ի այ. և լծորդին ըստ երրորդի կերպի չորրորդի լծորդուե, բայց ամամբք բացառութիւք. զորս՝ ի ձեռն Համառօտի լծորդու_ թե յայտ առնեմք.

Ա՛ն նախ՝ լծորդի բայս այս՝ Ընանիմ.

Ապհմանագանի եղանակի Ներկայ հատարակ.

Ընանիմ, Ծնանիս, Ծնանի. Ծնանիմք. և այլն.

Ամփոփեալ Ներկայ: Ընանիմ, Ծնանիս, Ծնանիր. և այլն:
Լրատարեան: Ընանեմի, Ծնանեիր, Ծնանիւր. և այլն,
Այրել հրկի: Ընայ, Ծնար, Ծնաւ. Ծնաք, Ծնայք, Ծնան:
Յարակից Ներփորձ: Ընեալեմ, Ծնեալես, Ծնեալ է. և այլն:
Լրատարեան: Ընեցեալեմ, Ծնեցեալես, Ծնեցեալ է. և այլն:
Վերակից Ներփորձ: Ընեալի, Ծնեալիր, Ծնեալէր. և այլն:
Լրատարեան: Ընեցեալի, Ծնեցեալիր, Ծնեցեալէր. և այլն:

Ապառնի Ներփորձական:

Ընայց, Ծնցես, Ծնցի. Ծնցուք, Ծնցիք, Ծնցեն, կամ Ծնցին:

Լրատարեան:

Ես:	Ընանեցայց,	Ծնցես,	Ծնցի:
Դուք,	Ծնանիցուք,	Ծնցիք,	Ծնցին:

Հրամայականի Եղանակի Ներկայ հատարակ.

Ես: Ընիր, մի՛ Ծնանիր, կամ մի՛ Ծնանիցես. Ծնանիցի, մի՛ Ծնանիցէ:
Դուք, Ծնարուք, մի՛ Ծնանիք, կամ մի՛ Ծնանիցիք. Ծնանիցին, մի՛ Ծնանիցին:

Ապառնի Ներփորձական:

Ես: Ընիցիր, Ձ Ծնցես, մի՛ Ծնանիցես. Ծնցի, մի՛ Ծնանիցէ:
Դուք, Ծնցուք, մի՛ Ծնանիցուք. Ծնիցիք, Ձ Ծնցիք, մի՛ Ծնանիցիք:
Ծնցին, կամ Ծնցին, մի՛ Ծնանիցին:

Լրատարեան:

Ես: Ընանիցիր, Ձ Ծնցիս, մի՛ Ծնանիցիս. Ծնցի, մի՛ Ծնանիցէ:
Դուք, Ծնանիցուք, մի՛ Ծնանիցիմք. Ծնանիցիք, կամ Ծնցիք, մի՛ Ծնանիցիք. Ծնցին, մի՛ Ծնանիցին:

Ես_

Ընչեանի եղանակի ներքեւ, եւ ապառնի հասարակ։

Նրատանի Թ.Ե ծնանիցեմ, ծնանիցես, ծնանիցի. և այլն։

Ներկայ ներքինին։	Իր" ծնանիցեի, ծնանիցեիր. և այլն։
Հրաժարական։	Իր" ծնանիցեել, ծնանիցեելիր. և այլն։
Յարակից ներքինի։	Իր" ծնեալիցեմ, ծնեալիցես, ծնեալիցի. և այլն։
Հրաժարական։	Իր" ծնեցեալիցեմ, ծնեցեալիցես. և այլն։
Ընդարձակ ներքինի։	Իր" ծնեալիցէի, ծնեալիցէիր, և այլն։
Հրաժարական։	Իր" ծնեցեալիցէի, ծնեցեալիցէիր. և այլն։
Հրաժարական ապառնի սպառիչ։	Իր ի ծնեցեալ եղէց. և այլն։
Հանգամանի եղանակի ներքեւ դնել։	Հանալ։
Ներկայ ներքինի անորոշ։	Հանալ գոլ։
Հրաժարական։	Հանեալ գոլ։
Ապառնի հասարակ։	Հանելոց գոլ։
Յարակից հրաժարական։	Հանելի գոլ։
Պարտական ներկայ ներքինի։	Հալ, ծնողի. և այլն։
Անցեալ ներքինի։	Հեալ։
Հրաժարական։	Հեցեալ։
Ապառնի հասարակ։	Հանելոց։
Յարակից հրաժարական։	Հանելի։
Ընդարձակ ներքինի։	Հանելոյ, ի ծնանիլ, ծնանելով, ի ծնանիլս
Հրաժարական։	Հանելոյ, ի ծնանիլ, ծնանիլով, ի ծնանիլս

Նրէրդ՝ լծորդի բայս այս, Սիամանիմ։

Սահմանական եղանակի ներքեւ հասարակ։

Սիամանիմ, սիամանիս, սիամանի.
սիամանիմք. և այլն։

Ներկայ ներքինին։	Սիամանիի, սիամանիր, սիամանիր. և այլն։
Հրաժարական։	Սիամանեի, սիամանեիր. և այլն։
Անցեալ ներքինի։	Սիամայ, սիամար, սիամաւ. և այլն։
Հրաժարական։	Սիամանեցայ, սիամանեցար. և այլն։
Յարակից ներքինի։	Սիամեալեմ, սիամեալես, սիամեալէ. և այլն։
Հրաժարական։	Սիամանեցեալեմ, սիամանեցեալես. և այլն։
Ընդարձակ ներքինի։	Սիամեալի, սիամեալիր, սիամեալը. և այլն։
Հրաժարական։	Սիամանեցեալի, սիամանեցեալիր. և այլն։

Ապառնի ներքինական։

Ես։	Սիամայց,	սիամցիս, սիամցի։
Դուք սիամցուք,		սիամցիք, սիամցին։

Արտուչեան։

Ընդ։ Ափածանեցայցյ, ափածանեցցիս, ափածանեցցի։
Յոփ։ ափածանիցուք, ափածանիցիք, ափածանիցին։

Հրամայականի եղանակի ներկայ հասարակ։

Ընդ։ Ափածիր, մի՛ ափածանիր, կամ մի՛ ափածանիցիս. ափածանիցի՛, մի՛ ափածանիցի՛։
Յոփ։ ափածի՛ք, կամ ափածարո՛ւք, մի՛ ափածանիք, կամ մի՛ ափածանիցի՛ք. ափածանիցին, մի՛ ափածանիցին։

Ապառնի ներփոքիկան։

Ընդ։ Ափածջի՛ր, կամ ափածցի՛ս, մի՛ ափածանիցիս. ափածցի՛, մի՛ ափածանիցի՛։
Յոփ։ ափածցո՛ւք, մի՛ ափածանիցիմք. ափածջի՛ք, կամ ափածցի՛ք, մի՛ ափածանիցիք. ափածցին, մի՛ ափածանիցին։

Արաճորդական։

Ընդ։ Ափածանիջի՛ր, կամ ափածանեացի՛ս, մի՛ ափածանիցիս։ ափածանեացի՛, մի՛ ափածանիցի՛։
Յոփ։ ափածանիցո՛ւք, մի՛ ափածանիցիմք. ափածանիջի՛ք, կամ ափածանեացիք, մի՛ ափածանիցիք. ափածանեացին, մի՛ ափածանիցին։

Ըղձականի եղանակի ներկայ, Ապառնի, հասարակ։

Ընթանի՛մ ափածանիցիմ, ափածանիցիս, ափածանիցի. և այլն։

Ներկոյր ներփոքիկն։ Ընդ՛՛ ափածանիցի՛ր, ափածանիցի՛ք. և այլն։
Արաճորդական։ Ընդ՛՛ ափածանիցեի՛ր, ափածանիցեի՛ք. և այլն։
Յորակոյր ներփոքիկ։ Ընդ՛՛ ափածեալիցեմ, ափածեալիցես. և այլն։
Արաճորդական։ Ընդ՛՛ ափածանեցեալիցեմ. և այլն.
Վերակոյր ներփոքիկ։ Ընդ՛՛ ափածեալիցի՛ր, ափածեալիցի՛ք. և այլն։
Արաճորդական։ Ընդ՛՛ ափածանեցեալիցի՛ր. և այլն։
Արաճորդական ապառնի ստորակ։ Ընթի՛մ ափածանեցեալ եղէց. և այլն։

Անեղբևոսնի եղանակի անչեայ հնչիւն։ Ափածանիլ։
Անցեալ ներփոքիկան, Ափածեալ գոլ։
Արաճորդական։ Ափածանեցեալ գոլ։
Ապառնի ներփոքիկան։ Ափածանելոց գոլ։
Արաճորդական։ Ափածանելի գոլ։
Անդրանեղբևոսնի ներչեայ, ներփոքիկ։ Ափածանօզ, կամ ափածօղ։
Անցեալ ներփոքիկան։ Ափածեալ։
Արաճորդական։ Ափածանեցեալ։
Ապառնի ներփոքիկան։ Ափածանելոց։
Արաճորդական։ Ափածանելի։

Դ՝երբայ՝ Ներփորձական՝ Ախտածանելոյ, ի սխտածանել, սխտածանելով, ի սխտածանելն։
Աբաւոբական՝ Ախտածանելոյ, ի սխտածանել, սխտածանելով, ի սխտածանելն։

Ուղղութ՝ Լծորդն բայս այս Ասանիմ։

Սահմանական Եղանակն Դերբայ հասարակ։

Ասանիմ,	ուսանիս,	ուսանի։
ուսանիմք,	ուսանիք,	ուսանին։

Անցեալ Ներփորձն՝ Ուսանեի, ուսանեիր, ուսանէր։ և այլն։
Ապառնի՝ Ուսանեցի, ուսանեցիր, ուսանիցէ։ և այլն։
Սովորական՝ Ուսանէի, ուսանիր, ուսանի։ և այլն։
Ներփորձ՝ Ուսայ, ուսար, ուսաւ։ ուսաք։ և այլն։
Սովորական՝ Ուսանեցայ, ուսանեցար, ուսանեցաւ։ և այլն։
Յարակից Ներփորձ՝ Ուսեալեմ, ուսեալես, ուսեալ է։ և այլն։
Սովորական՝ Ուսանեցեալեմ, ուսանեցեալես։ և այլն։
Պայմանական Ներփորձ՝ Ուսեալեի, ուսեալիր, ուսեալէր։ և այլն։
Սովորական՝ Ուսանեցեալեի, ուսանեցեալիր։ և այլն։

Հրամայական Ներփորձական։

Ես՝ Ուսայց,	ուսայիս,	ուսայի։
Յոփ՝ ուսայուք,	ուսայիք,	ուսային։

Սովորական։

Ես՝ Ուսանեցայց,	ուսայիս,	ուսայի։
Յոփ՝ ուսանեցարուք,	ուսայիք,	ուսային։

Հրամայական Եղանակն Ներկայ հասարակ։

Ես՝ Ուսիր, մի՛ ուսանիր, կամ մի՛ ուսանիցես։ ուսանիցի՛, մի՛ ուսանիցի։
Յոփ՝ ուսարուք, և ուսիք, մի՛ ուսանիք, կամ մի՛ ուսանիցիք, ուսանիցին, մի՛ ուսանիցին։

Հրամայական։

Ես՝ Ուսիր, կամ ուսցիս, մի՛ ոչսանիցիս, ուսցի՛, մի՛ ուսանիցի։
Յոփ՝ Ուսցուք, մի՛ ուսանիցիմք, ուսիք, կամ ուսցիք, մի՛ ուսանիցիք։ ուսցին, մի՛ ուսանիցին։

Ակա-

Հրամարական։

Ես։ Ասանիջիր, կամ ասացնես, մի ասանիցես. ասայի, մի ասանիցի։

Մեք։ ասանիցուք, մի ասանիցիմք, ասանիջիք, կամ ասացիք, մի ասանիցիք. ասային, մի ասանիցին։

Ըղձական եղանակի ներկայ՝ և ապառնի հասարակ։

Երանի Թե	ասանիցիմ, ասանիցիս, ասանիցի. և այլն։
Հարակատար ներքնըծին։	Եր" ասանիցեի, ասանիցեիր. և այլն։
Հրամարական։	Եր" ասանիցեիցի, ասանիցեիցիս. և այլն։
Ժամանակակից։	Եր" ասեալիցեմ, ասեալիցես. և այլն։
Հրամարական։	Եր" ասանեցեալիցեմ, ասանեցեալիցես. և այլն։
Վաղակատար ներքնըծ։	Եր" ասեալիցեի, ասեալիցեիր. և այլն։
Հրամարական։	Եր" ասանեցեալիցեի. և այլն։
Հրամարական ապառնի ժամանակ։	Եթէ ասանեցեալ եղիցի. և այլն։

Հարակատարի եղանակի ներկայ հնչիւնք։ Ասանել։

Հարակատար ներքնըծական,	Ասեալ գոլ։
Հրամարական։	Ասանեցեալ գոլ։
Հարակատար ներքնըծական։	Ասանելոյ գոլ։
Հրամարական։	Ասանելի գոլ։
Ընդունելոյ ներքնըծ։	Ասանօղ, ասանողի։
Հարակատար ներքնըծական։	Ասեալ։
Հրամարական։	Ասանեցեալ։
Հարակատար ներքնըծական։	Ասանելոյ։
Հրամարական։	Ասանելի։
Վաղնջահայ ներքնըծական։	Ասանելոյ, ՚ի ասանիլ, ասանելով, ՚ի ասանիլն։
Հրամարական։	Ասանելոյ, ՚ի ասանիլ, ասանիլով, ՚ի ասանիլն։

***

Սիրել ներփորձ:	Ակաս, ակասը, ակասաՀ. ակասաք, ակասայք, ակասան:
Ներաճորական:	Ակասնեցայ, ակասնեցար, ակասնեցաւՀ. և այլն:
Յարակիր ներփորձ:	Ակսեալեմ, ակսեալես, ակսեալէ. և այլն:
Ներաճորական:	Ակասնեցեալեմ, ակասնեցեալես. և այլն:
Դերակիր ներփորձ:	Ակսեալէի, ակսեալէիը, ակսեալէը. և այլն:
Ներաճորական:	Ակասնեցեալէի, ակասնեցեալէիը. և այլն:

Հնդպատառ ներփորձական:

Ես:	Ակասյց,	ակսեացիս,	ակսեացէ:
Յոփ:	ակսեացուք,	ակսեացիք,	ակսեացին:

Ներաճորական:

Ես:	Ակասնեցայց,	ակասնեացիս,	ակասնեացէ:
Յոփ:	ակասնեցուք,	ակասնեացիք,	ակասնեացին:

Հրամայական եղանակի ներկայ հասարակ:

Ես: Ակսիը, մի՛ ակասնիը, կամ մի՛ ակասնիցիս. ակասնիցէ, մի՛ ակասնիցի:

Յոփ: ակսարուք, մի՛ ակասնիք, կամ մի՛ ակասնիցիք. ակասնիցին, մի՛ ակասնիցին:

Հնդպատառ ներփորձական:

Ես: Ակսեայիը, կամ ակսեացիս, մի՛ ակասնիցիս. ակսեացի, մի՛ ակասնիցի:

Յոփ: ակսեացուք, մի՛ ակասնիցիմք. ակսեայիք, կամ ակսեացիք, մի՛ ակասնիցիք. ակսեացին, մի՛ ակասնիցին:

Ներաճորական:

Ես: Ակասնիայիը, կամ ակասնեացիս, մի՛ ակասնիցիս. ակասնեացի, մի՛ ակասնիցի:

Յոփ: ակասնիցուք, մի՛ ակասնիցիմք. ակասնիայիք, կամ ակասնեացիք, մի՛ ակասնիցիք. ակասնեացին, մի՛ ակասնիցին:

Ներգործական եղանակի ներկայ և ապառնի հասարակ:

Երանի՛ թէ ակասնիցիմ, ակասնիցիս, ակասնիցի. և այլն:

Հնդպատառ ներփորձական: Ես՝ ակասնիցէի, ակասնիցէիը. և այլն:

Ներաճորական: Ես՝ ակասնիցեցէի, ակասնիցեցէիը. և այլն:

Յարակիր ներփորձ: Ես՝ ակսեալիցեմ, ակսեալիցես. և այլն:

Ներաճորական: Ես՝ ակասնեցեալիցեմ. և այլն:

Դերակիր ներփորձ: Ես՝ ակսեալիցէի, ակսեալիցէիը. և այլն:

Ներաճորական: Ես՝ ակասնեցեալիցէի, ակասնեցեալիցէիը. և այլն:

Ներաճորական ապառնի ապրակից: Ես՝ թէ ակասնեցեալ եղէց. և այլն:

Հնդներհատուն եղանակի ներկայ դէպ: Ակասնիլ:

Ա. Ընեալ ներփորձական:	Ակռեալ գոլ:
Արուձորական:	Ակառնեցեալ գոլ:
Ա. Պատառն ներփորձական:	Ակառնելոց գոլ:
Արուձորական:	Ակառնելի գոլ:
Ի. Նորոնելութիւն ներքոյ ներփորձ:	Ակառնօղ, ակառնողն:
Ա. Ընեալ ներփորձական:	Ակռեալ:
Արուձորական:	Ակառնեցեալ:
Ա. Պատառն ներփորձական:	Ակառնելոց:
Արուձորական:	Ակառնելի:
Ա. Ներքոյ. Ներփ:	Ակառնելոց, ի ակառնել, ակառնելով, ի ակառնիլ:
Արուձորական:	Ակառնելոց, ի ակառնիլ, ակառնիլով, ի ակառնիլն:

Ի հնի քայս այս երբեմն նաև Թարց ան վանկի լուծոյ այս՝ պէս: Ինչ, ինչս, ինչ. ինչ. ինչ, ինչ, ինչն: ինչէ, ինչէր. և այլն:

Ինչպէրորդ՝ լծորդն բայս այ՝ Տանիմ:

Ահմահական եղանակի՝ Ներքոյ հասարակ:

Ընդ.	տանիս,	տանի.
տանիմք,	տանիք,	տանին:

Ա. Պատառն ներփորձին: Տանել, տանելիր, տաներ. տանեաք. և այլն:
Արուձորական: Տանեել, տանեելիր, տանիւր. և այլն:
Ներքոյ հասարակ: Տարայ, տարար, տարաւ. տարաք, տարայք, տարան:
Ի. Նորոնելութիւն ներփորձ: Տարեալեմ, տարեալես, տարեալէ. և այլն:
Արուձորական: Տարեցեալեմ, կամ տանեցեալեմ. և այլն:
Ի. Ներքոյ ներփորձ: Տարեալէի, տարեալէիր, տարեալէր. և այլն:
Արուձորական: Տարեցեալէի, կամ տանեցեալէի. և այլն:

Ա. Պատառն ներփորձական:

Ընդ: Տարայց,	տարցես,	տարցէ:
Յոգ: տարցուք,	տարցէք,	տարցեն:

Արուձորական:

Ընդ: Տարեալ եղէց,	տարցիս,	տարցին:
Յոգ: տանիցուք,	տարցիք,	տարցին:

Ի. Ըրամայական եղանակի՝ ներքոյ՝ ներփորձական:

Ընդ: Տար մի տանիր, կ մի տանիցես. տանիցէ, մի տանիցէ:
Յոգ:

Յոփ. տարիք, մի տանիք, կամ մի տանիցիք. տանիցին, մի տանիցեն։

Ապառնի։

Ես. Տարեալ լինիմ, մի տանիմ, կամ մի տանիցիս. տանիցի, մի տանիցի։

Յոփ. տարեալ լերուք, մի տանիք, կամ մի տանիցիք. տանիցին, մի տանիցեն։

Հրամայական ներկայական։

Ես. Տարջիմ, կ տարցես, մի տանիցես. տարցէ, մի տանիցէ։

Յոփ. տարցուք, մի տանիցեմք. տարջիք, կամ տարցիք, մի տանիցիք. տարցեն, մի տանիցեն։

Ապառնի։

Ես. Տանիջիմ, կամ տարցիս, մի տանիցիս. տարցի, մի տանիցի։

Յոփ. տանիցուք, մի տանիցիմք, տանիջիք, կամ տարցիք, մի տանիցիք, տարցին. մի տանիցին։

Ըղձական եղանակի ներկայ, և ապառնի, ներգործական։

Ես. Երանի՛ թէ տանիցեմ, տանիցես, տանիցէ։

Յոփ. Երանի՛ թէ տանիցեմք, տանիցիք, տանիցեն։

Անցեալ։

Ես. Երանի՛ թէ տանիցիմ, տանիցիս, տանիցի։

Յոփ. Երանի՛ թէ տանիցիմք, տանիցիք, տանիցին։

Հնոյիւր ներգործին։ Ես՝ տանիցէի, տանիցէիր, տանիցէր. և այլն։

Անցեալ։ Ես՝ տանիցեալ իցեմ, տանիցեալ իցես. և այլն։

Յարակից ներգործ։ Ես՝ տարեալ լինիցեմ, տարեալ լինիցես. և այլն։

Անցեալ։ Ես՝ տարեցեալ լինիցեմ, կ տանեցեալ լինիցեմ. և այլն։

Վերակից ներգործ։ Ես՝ տարեալ լինիցէի, տարեալ լինիցէիր. և այլն։

Անցեալ։ Ես՝ տարեցեալ լինիցէի, կ տանեցեալ լինիցէի. և այլն։

Անցեալ ապառնի պարզական։ Ես թէ տարեցեալ եղէց, կամ տանեցեալ եղէց. և այլն։

Հնոյիւր եղանակի ներկայ հնչիւն։ Տանիլ։

Հնոյեալ ներգործական, Տարեալ դալ։

Անցեալ։ Տարեցեալ գալ, կ տանեցեալ գալ։

Հրամայական ներգործական։ Տանելոց գալ։

Անցեալ։ Տանելի գալ։

Նեղոանելոյ ներկայ, ներգործ։ Տանօղ, տանողն, և այլն։

Հնոյեալ ներգործական։ Տարեալ։

Անցեալ։ Տարեցեալ, կամ տանեցեալ։

Հրամա-

Հայոցական ներգործական՝	Տանելոյ։
Արտաքսական՝	Տանելի։
Ներբայ ներգործ՝	Տանելոյ, ՚ի տանել, տանելով, ՚ի տանելն։
Արտաքսական՝	Տանելոյ, ՚ի տանել, տանելով, ՚ի տանելն։

Այժմ աստ գիտելի է, զի բայս այս՝ Հգանիմ, ըստ որում նշանակէ զօթևանելն, ի ձայնակրտական, ևեթաւ ՚ի վեր անդր. բայց ըստ որում նշանակէ զգենուլն, ի հասարակ, և լծորդի ամամբ տարբերութիւն, ունի յուսյն ստորև։

Սահմանական եղանակի ներկայ՝ հասարակ։

Ես՝	ագանիս,	ագանի։
ագանիմք,	ագանիք,	ագանին։

Հնոր ներգործին՝	Ագանէի, ագանէիր, ագանէր. և այլն.
Արտաքսական՝	Ագանեէի, ագանեէիր, ագանիւր. և այլն։
Սուրբ ներգործ՝	Ագայ, ագար, ագաւ. ագաք. և այլն։
Արտաքսական՝	Ագանեցայ, ագանեցար, ագանեցաւ. և այլն։
Յարակոր ներգործ՝	Ագեալեմ, ագեալես, ագեալէ. և այլն։
Արտաքսական՝	Ագանեցեալեմ, ագանեցեալես. և այլն։
Պերակոր ներգործ՝	Ագեալէի, ագեալէիր, ագեալէր. և այլն։
Արտաքսական՝	Ագանեցեալէի, ագանեցեալէիր. և այլն։

Հայոցական ներգործական։

Ես՝	Ագայց,	ագցես, ագցէ։
Յոգ՝	ագցուք,	ագցէք, ագցեն։

Արտաքսական։

Ես՝	Ագանեցայց,	ագցիս, ագցի։
Յոգ՝	ագանիցուք,	ագցիք, ագցին։

Հրամայականի եղանակի ներկայ՝ հասարակ։

Ես՝ Ագիր, մի՛ ագանիր, կամ մի՛ ագանիցիս. ագանիցի՛, մի՛ ագանիցի։

Յոգ՝ ագիք, կամ ագերուք, մի՛ ագանիք, կամ մի՛ ագանիցիք. ագանիցին, մի՛ ագանիցին։

Հայոցական ներգործական։

Ես՝ Ագիր, կամ ագցես, մի՛ ագանիցիս. ագցի՛, մի՛ ագանիցի, Յոգ՝ ագցուք, մի՛ ագանիցիմք. ագիք, կամ ագէք, մի՛ ագանիցիք. ագցին, մի՛ ագանիցին։

Արտա-

Արտորսական։

Ես՝ Ես ագանիկիմ, կամ ագիկս, մի ագանիկիս. ագիկ, մի ագանիկի։

Դուք՝ ագանիցուք, մի ագանիկիք. ագանիկիք, կ՚ագիկք, մի ագանիկիք, ագիկն, մի ագանիկին։

Ըղձական եղանակի ներկայ և ապառնի հասարակ։

Ես՝ Թէ ագանիկիմ, ագանիկիս, ագանիցի. և այլն։

Ես՝ Թէ ագանիկիմ, ագանիկիս, ագանիցի. և այլն։

Ըր՝՝ ագանիկի, ագանիկիկը. և այլն։

Ըր՝՝ ագանիցեցի, ագանիցեցիկը. և այլն։

Ըր՝՝ ագանիցեցիմ, ագանիցեցիս. և այլն։

Ըր՝՝ ագանիցեցիկի, ագանիցեցիկը. և այլն։

Ըր՝՝ ագանիցեցիցի. և այլն։

Թէ՝ ագանիցեալ եղեց. և այլն։

Անորոշ եղանակի ներկայ հոդի՝ Ագանիլ.

Ընդհանուր ներկայ ներգործական,	Գեալ գոլ.
Արտորսական։	Գանիցեալ գոլ։
Հարաւային հասարակ։	Գանիլոց գոլ։
Յարակից կրաւորական։	Գանիլի գոլ։
Ներառնիլոյ ներկայ ներգործ։	Գանօղ, ագանողի։
Անցեալ ներգործական։	Գեալ։
Արտորսական։	Գանիցեալ։
Հարաւային հասարակ։	Գանիլոց։
Յարակից կրաւորական։	Գանիլի։
Ներկայ ներգործ։	Գանիլոյ, ի ագանիլ, ագանիլով, ի ագանիլին։
Արտորսական։	Գանիլոյ, ի ագանիլ, ագանիլով, ի ագանիլին։

Ես եւս բայ հասարակ, որ լծորդի ըստ երկրորդի կերպի չորրորդի լծորդութեան, որպիսի է պահասաւոր բայս այս՝ որ հետեւի։

Ապհմանակաւն եղանակէն Պարբեալ հասարակ։

Ընեմ, ծանեար, ծանեամ.
ծանեաք, ծանեայք, ծանեան։

Յարակից կերպ Ծանեալեմ, ծանեալես, ծանեալէ. և այլն։
Պնդակատար հասարակ Ծանեալիմ, ծանեալիմք, ծանեալիր. և այլն։

Ապառնի ներգործական։

Ես Ծանեայց, ծանիցես, ծանիցէ։
Մեք ծանիցուք, ծանիցէք, ծանիցեն։

Պրաժամակատար։

Ես Ծանուցայց, կամ ծանեայց ծանիցիս. ծանիցի։
Մեք ծանիցուք, ծանիցիք, ծանիցին։

Հրամայական եղանակէն ներկայ՝ ներգործական։

Դու Ծանիր, մի ծանիցես. ծանիցէ, մի ծանիցէ։
Մեք ծանիք, կամ ծաներուք, մի ծանիցէք. ծանիցեն։
մի ծանիցեն։

Պրաժամակատար։

Դու Ծանիր, մի ծանիցիս. ծանիցի, մի ծանիցի։
Մեք ծանիք, մի ծանիցիք. ծանիցին, մի ծանիցին։

Ապառնի ներգործական։

Դու Ծանիջիր, կամ ծանիցես, մի ծանիցես, ծանիցէ,
մի ծանիցէ։
Մեք ծանիցուք, մի ծանիցեմք, ծանիջիք, կամ ծանիցիք,
մի ծանիցիք, ծանիցեն, մի ծանիցեն։

Պրաժամակատար։

Դու Ծանիջիր, կամ ծանիցիս, մի ծանիցիս. ծանիցի,
մի ծանիցի։
Մեք ծանիցուք, մի ծանիցիմք. ծանիջիք, կամ ծանիցիք,
մի ծանիցիք. ծանիցին, մի ծանիցին։

Ըղձական եղանակէն ներկայ՝ և ապառնի ներգործական։

Ես Երանի՛ թէ ծանիցեմ, ծանիցես, ծանիցէ։
Մեք երանի՛ թէ ծանիցեմք, ծանիցէք, ծանիցեն։

Պրաժամակատար։

Ես Երանի՛ թէ ծանիցիմ, ծանիցիս, ծանիցի։
Մեք երանի՛ թէ ծանիցիմք, ծանիցիք, ծանիցին.

Ամենայն ներքինի՝ Լր՛՝ Ծանիցեմ, Ծանիցես, Ծանիցէ. և այլն։
Արուեստական՝ Լր՛՝ Ծանիցեմք, Ծանիցէք, Ծանիցեն. և այլն։
Ցարակից հոգի՝ Լր՛՝ Ծանեալ լինիցեմ, Ծանեալ լինիցես. և այլն։
Վերակից հոգի՝ Լր՛՝ Ծանեալ լինիցիմ, Ծանեալ լինիցիք. և այլն։
Արուեստական ապառնի ժամանակ՝ Լինիմ Ծանեալ եղէց. և այլն։
Ամենևառնի եղանակի Ամենայն հոգի՝ Ծանեալ գոլ։
Անդրանիկ անցեալ հասարակ՝ Ծանեալ, կամ Ծանաւցեալ։

Նոյն սահմանականն ներկայն, և անկատարն. անորոշութիւն և ընդունելութիւն ներկայն, և դերբայք սորին՝ ունի ի սովորութիւն կիրառման. և ի պիտանաւորութիւն փոխառոյին ի ներգործական բայէն Ճանաչեմ։ Նոյն սահմանականի կատարեալն կարէ ինալ հասարակ՝ ունի և եդաւ. և կարէ ի պիտանաւորութիւն էականաւ բայիւ վարիլ ի կրաւորականումն այսպէս, Ծանեալ եղէ, կամ Ծանաւցեալ եղէ. և այլն։

Յաշափա Ի Ընդդուռնէ բայից Հրամայականի։

Դէմս Անեսականդրդ։

Երէցական շաբիղ Ընդդուռնէ բայիւն, Ասել։

Ապմանական Եղանակի Երկայ։

Նչ։	Ասեմ,	ասես,	ասէ։
Յոգ։	ասեմք,	ասէք։	ասեն։

Հարցական անկատար։

Նչ։	Ասէի,	ասէիր,	ասէր։
Յոգ։	ասէաք,	ասէիք,	ասէին։

Հարցական կատարեալ։

Նչ։	Կերի,	կերեր,	կերե։
Յոգ։	կերաք,	կերիք, Ի կերայք,	կերին, Ի կերան։

Հարցական յաւարտեալ։

Նչ։	Կերեալեմ,	կերեալես,	կերեալէ։
Յոգ։	կերեալեմք,	կերեալէք,	կերեալքեն։

Հարցական գերադրական։

Նչ։	Կերեալէի,	կերեալէիր,	կերեալէր։
Յոգ։	կերեալէաք։	կերեալէիք,	կերեալէին։

Հարցական պայման։

Նչ։	Կերիցի, Ի կերայցի,	կերիցես,	կերիցէ։
Յոգ։	կերիցուք,	կերիցէք,	կերիցեն։

Հրամայականի եղանակի Երկայ։

Նչ։ Կեր, մի՛ ուտեր, Ի մի՛ ուտիցես։ ուտիցէ, մի՛ ուտիցէ։

Յոգ։ կերէք, մի՛ ուտէք, կամ մի՛ ուտիցէք։ ուտիցեն, մի՛ ուտիցեն։

Հարցական։

Նչ։ Կերիջիր, կամ կերիցես, մի՛ ուտիցես, կերիցէ, մի՛ ուտիցէ։

Յոգ։ կերիցուք, մի՛ ուտիցեմք։ կերիջիք, կամ կերիցիք, մի՛ ուտիցէք։ կերիցեն, մի՛ ուտիցեն։

Ըղձական եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ես։	Լրանա՞մ թէ ուտիցեմ	ուտիցես,	ուտիցէ։
Դուք։	Լրանա՞ք թէ ուտիցեմք,	ուտիցէք,	ուտիցեն։

Հնոգեալ անկատար։

Ես։	Լրանա՞մ թէ ուտիցէի,	ուտիցէիր,	ուտիցէր։
Դուք։	Լրանա՞ք թէ ուտիցէաք,	ուտիցէիք,	ուտիցէին։

Հնոգեալ կատարեալ, և յարակատար։

Ես։	Լրանա՞մ թէ կերեալ իցեմ,	կերեալ իցես,	կերեալ իցէ։
Դուք։	Եւ՞ կերեալ իցեմք,	կերեալ իցէք,	կերեալ իցեն։

Հնոգեալ գերակատար։

Ես։	Լրանա՞մ թէ կերեալ իցէի,	կերեալ իցէիր,	կերեալ իցէր։
Դուք։	Եւ՞ կերեալ իցեաք,	կերեալ իցէիք,	կերեալ իցէին։

Փոխելովնչեցանն ՚ի ենէ, Յորդորականն ունի է ընդ Ըղձականն։

Հնոգեալ բաւարար եղանակի ներկայ։ Ուտել։
Հնոգեալ։ Կերեալ գոլ։
Հապառնի։ Ուտելոց գոլ։
Պարտականը՝ն ներկայ։ Ուտօղ, ուտողն, և այլն։
Հնոգեալ։ Կերեալ։
Հապառնի։ Ուտելոց։
Դերբայք։ Ուտելոյ, ՚ի յուտել, ուտելով, ՚ի յուտելն։

Վարձորդական շաւիղ ծորդոցիւ նոյնոյ բայի։

Սահմանական եղանակի ներկայ։

Ես։	Ուտեմ,	ուտես,	ուտէ։
Դուք։	ուտեմք,	ուտէք,	ուտեն։

Հնոգեալ անկատար։

Ես։	Ուտէի,	ուտէիր,	ուտէր։
Դուք։	ուտէաք,	ուտէիք,	ուտէին։

Հնոգեալ կատարեալ։

Ես։	Ուտեցայ,	ուտեցար,	ուտեցաւ։
Դուք։	ուտեցաք,	ուտեցայք,	ուտեցան։

Հնոգեալ յարակատար։

Ես։	Ուտեցեալ եմ,	ուտեցեալ ես,	ուտեցեալ է։
Դուք։	ուտեցեալ եմք,	ուտեցեալ էք,	ուտեցեալ են։

Ներկայ պերախոսք։

Ես։	Ուտեցեալեմ,	ուտեցեալիմք,	ուտեցեալէք։
Դուք։	ուտեցեալքաք,	ուտեցեալքեիք,	ուտեցեալքէին։

Հրամայական։

Դու։	Ուտեցայց,	կերիցես,	կերիցի։
Դուք։	ուտեցարուք,	կերիցիք,	կերիցին,

Հրամայականի եղանակի ներքոյ։

Ես։ Ուտիր, մի ուտիր, եկ մի ուտիցես, ուտիցի, մի ուտիցի։
Դուք։ ուտեցարուք, մի ուտիք, կամ՝ մի ուտիցիք. ուտիցին, մի ուտիցին։

Ապառնի։

Ես։ Ուտիջիր, կամ կերիցես, մի ուտիցես. կերիցէ, մի ուտիցի։
Դուք։ ուտիցուք, մի ուտիցիմք. ուտիջիք, կամ կերիցիք, մի ուտիցիք. կերիցին, մի ուտիցին։

Ըղձական եղանակի ներքոյ՝ և ապառնի։

Ես։ Երանի՛թէ ուտիցեմ, ուտիցես, ուտիցէ։
Դուք։ երանի՛թէ ուտիցեմք, ուտիցէք, ուտիցեն։

Անցեալ անկատար։

Ես։ Երանի՛թէ ուտիցէի, ուտիցէիր, ուտիցէր։
Դուք։ երանի՛թէ ուտիցէաք, ուտիցէիք, ուտիցէին։

Անցեալ նախադեալ, և յարակատար։

Ես։ Երանի՛թէ ուտեցեալիցեմ, ուտեցեալիցես, ուտեցեալիցէ։
Դուք։ երանի՛թէ ուտեցեալիցեմք, ուտեցեալիցէք, ուտեցեալիցեն։

Անցեալ գերակատար.

Ես։ Երանի՛թէ ուտեցեալիցէի, ուտեցեալիցէիր։ ուտեցեալիցէր։
Դուք։ երանի՛թէ ուտեցեալիցէաք, ուտեցեալիցէիք, ուտեցեալիցէին։

Զհոնելով ղերանին՝ ի ենթ, Յորոյհոմանն նոյն է ընդ Ըղձականն էսց՝ ի յապառնոյն։

Ապառնի ապորոշականին։

Ես։ Եթէ ուտեցեալ եղէց, ուտեցեալ եղիցես, ուտեցեալ եղիցէ։

Դուք։

Յոփ. եթէ ուսեցեալք եղիցուք, ուսեցեալը եղիցիք, ուսեցեալը եղիցին։

Հինեբառնի եղանակի ներքոյ։ Ուսիլ։
Հնոյել։ Ուսեցեալ գոլ։
Հպատան։ Ուսելի գոլ։
Ինդոանելսոնի ներքոյ։ Ուսեցեալ լինօղ։
Ինդոանելսոնի անցեալ։ Ուսեցեալ։
Հպատան։ Ուսելի, կամ կելլի։
Վերբոյ։ Ուսելոյ, ի յուսելիս, ուսելովք, ի յուսելիսն։

***

Ա՛պառնի։

Ես. Ը՛րասջի՛ր, կամ արասցե՛ս, մի՛ առնիցես. արասցո՛ւք, մի՛ առնիցէք։
Յոգ. արասցո՛ւք, մի՛ առնիցեմք. արասջի՛ք, կամ արասցի՛ք, մի՛ առնիցէք. արասցի՛ն, մի՛ առնիցեն։

Ը՛նդհատական եղանակի ներկայ, և Ա՛պառնի։

Ես. Երանի՛ թէ առնիցեմ, առնիցես, առնիցի՛։
Յոգ. երանի՛ թէ առնիցեմք, առնիցէք, առնիցեն։

Ա՛նցեալ անկատար։

Ես. Երանի՛ թէ առնիյի՛ր, առնիյի՛ր, առնիցը։
Յոգ. երանի՛ թէ առնիյա՛ք, առնիյի՛ք, առնիցի՛ն։

Ա՛նցեալ կատարեալ, և յարակատար։

Ես. Երանի՛ թէ արարեալիցեմ, արարեալիցես, արարեալիցի՛։
Յոգ. երանի՛ թէ արարեալիցեմք, արարեալիցէք, արարեալիցեն։

Ա՛նցեալ գերակատար։

Ես. Երանի՛ թէ արարեալիցի՛ր, արարեալիցի՛ր, արարեալիցը։
Յոգ. երանի՛ թէ արարեալիցի՛ք, արարեալիցի՛ք, արարեալիցի՛ն։

Վոխելով ձեթանին՝ ի ելիք, Պորակիչանին նոյն է ընդ Ը՛նդհատականին։

Ա՛նորոշական եղանակի ներկայ։ Ը՛նդհատական։
Ա՛նցեալ։ Ը՛րարեալ գոլ։
Ա՛պառնի։ Ը՛նդհատելոյ գոլ։
Ը՛նդունելական ներկայ։ Ը՛նդհատ, կամ արարօղ։
Ա՛նցեալ։ Ը՛րարեալ։
Ա՛պառնի։ Ը՛նդհատելոց։
Գ՛երբայր։ Ը՛նդհատել, ՚ի առնել, առնելով, ՚ի առնելն։

Պրաւորական շաւիղ լծորդութեանց նոյնոյ բայի։

Ա՛ոհմանականի եղանակի ներկայ։

Ես.	Ը՛նդհատ եմ,	առնիս,	առնէ։
Յոգ.	առնի՛մք,	առնէք։	առնեն։

Ա՛նց-

Ընդհատ անկատար։

Ուղ։	Առնեի,	առնեիր,	առնիւր։
Յոփ։	առնեիաք,	առնեիք,	առնեին։

Ընդհատ կատարեալ։

Ուղ։	Արարայ։	արարար,	արարաւ։
Յոփ։	արարեայաք,	արարայք,	արարան։

Ընդհատ յաւակատար։

Ուղ։	Արարեցեալեմ,	արարեցեալես,	արարեցեալէ։
Յոփ։	արարեցեալեմք,	արարեցեալէք,	արարեցեալեն։

Ընդհատ Պերճաբար։

Ուղ։	Արարեցեալէի,	արարեցեալէիր,	արարեցեալէր։
Յոփ։	արարեցեալէիաք,	արարեցեալէիք,	արարեցեալէին։

Ընդոան։

Ուղ։	Արարեցայց, կամ արարայց,	արացիս,	արացի։
Յոփ։	արարիցուք, կամ առնիցուք,	արացիք,	արացին։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Ուղ։ Արարի՛ր, կամ առնի՛ր, մի՛ առնիր, կամ մի՛ առնիցես, առնիցի, մի՛ առնիցի։

Յոփ։ Արարեցարուք, կամ առնեցարուք, մի՛ առնիք, կամ մի՛ առնիցիք. առնիցին, մի՛ առնիցին։

Ապառնի։

Ուղ։ Արարիջի՛ր, կ՚առնիջի՛ր, և կ՚արացիս, մի՛ առնիցիս. արացի, մի՛ առնիցի։

Յոփ։ արարիցո՛ւք, կ՚առնիցո՛ւք. մի՛ առնիցիմք. առնիջի՛ք, կ՚արացիք, մի՛ առնիցիք. արացին, մի՛ առնիցին։

Ներգործական եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ուղ։ Երանի՛ թէ առնիցիմ, առնիցիս, առնիցի։

Յոփ։ Երանի՛ թէ առնիցիմք, առնիցիք, առնիցին։

Ընդհատ անկատար։

Ուղ։ Երանի՛ թէ առնիցեի՛ր, առնիցեիր, առնիցիւր։

Յոփ։ Երանի՛ թէ առնիցեիաք, առնիցեիք, առնիցեին։

Ընդհատ կատարեալ և յաւակատար։

Ուղ։ Երանի՛ թէ արարեցեալիցեմ, արարեցեալիցես, արարեցեալիցէ։

Յոփ։ Երանի՛ թէ արարեցեալիցեմք, արարեցեալիցէք, արարեցեալիցեն։

Ընդ-

Հնոցեալ Յերկայտասան։

Ուղ.	Արանի՞թէ	արարեցեալիցեի,	արարեցեալիցեիր, արարեցեալիցեր։
Յոփ.	Երանի՞թէ	արարեցեալքիցեաք,	արարեցեալքիցեիք, արարեցեալքիցեին։

Փոխելով զերանին՝ ի նին, Աորակցականն նոյն է ընդ ըղձականին բաց՝ ի յապառնոյն։

Հպառնի սորակցականին.

Ուղ.	Եթէ	արարեցեալ եղէց,	արարեցեալ եղէիս, արարեցեալ եղիցի։
Յոփ.	Եթէ	արարեցեալք եղիցուք,	արարեցեալք եղիցիք, արարեցեալք եղիցին։

Հնեմբառին եղանակի ներկայ՝ Լռնիլ։
Հնոցեալ՝ Լռարեցեալ գոլ։
Հպառնի՝ Լռնելի գոլ։
Անդրանեղառին ներկայ՝ Լռարեցեալ լինել,
Հնոցեալ՝ Լռարեցեալ։
Հպառնի՝ Լռնելի։
Գործայ՝ Լռնելոյ, ՚ի յառնիլ, առնիլով, ՚ի յառնիլն։

***

Հնոցեալ գերադասական։

Ուղ.	Տուճեալէն,	տուճեալէնիր,	տուճեալէր։
Յոփ.	տուճեալքէնաք,	տուճեալքէնիք,	տուճեալքէնին։

Հպատակ։

Ուղ.	Տայ, կ՚տայից,	տայես	տայէ։
Յոփ.	տայուք,	տայէք,	տայեն։

Յրամայական եղանակի ներկայ։

Ուղ.	Տո՛ւր, մի՛ տար, կամ մի՛ տայցես. տայցէ՛, մի՛ տայցէ։		
Յոփ.	տո՛ւք, մի՛ տայք, կամ մի՛ տայցէք. տայցի՛ն, մի՛ տայցեն։		

Հպատակ.

Ուղ.	Տաջի՛ր, կամ տացես, մի՛ տայցես. տայցէ՛, մի՛ տայցէ։		
Յոփ.	տայո՛ւք, մի՛ տայցեմք. տաջի՛ք, կամ տացէ՛ք, մի՛ տայցէք. տացի՛ն, մի՛ տայցեն։		

Ընդհատական եղանակի ներկայ, և հպատակ։

Ուղ.	Երանի՛ թէ տայցեմ,	տայցես,	տայցէ։
Յոփ.	երանի՛ թէ տայցեմք,	տայցէք,	տայցեն։

Հնոցեալ անկատար։

Ուղ.	Երանի՛ թէ տայցէի,	տայցէիր,	տայցէր։
Յոփ.	երանի՛ թէ տայցէաք,	տայցէիք,	տայցէին։

Հնոցեալ կատարեալ, և յարակատար։

Ուղ.	Երանի՛ թէ տուճեալեցեմ,	տուճեալեցես,	տուճեալեցէ։
Յոփ.	երանի՛ թէ տուճեալքեցեմք,	տուճեալքեցէք,	տուճեալքեցեն։

Հնոցեալ գերադասական։

Ուղ.	Եր՛ տուճեալեցէի,	տուճեալեցէիր,	տուճեալեցէր։
Յոփ.	եր՛ տուճեալքեցէաք,	տուճեալքեցէիք,	տուճեալքեցէին։

Պոռնելով կերանին՝ ի երբ, Պատրաստական նոյն է ընդ Ընդհատականին։

Հնոցեալ։ Տուճեալ գոլ։
Հպատակ։ Տալոյ գոլ։
Ընդհատական եղանակի ներկայ։ Տուճօղ, տուճողիք։
Հնոցեալ։ Տուճեալ։
Հպատակ։ Տալոց։
Դերբայք։ Տալոյ, ի տալ, տալով, ՚ի տալն։

Արմատ

Արեւմտահայ շեշիղ լծորդութիւն նոյնոյ բայի։

Ահմանական եղանակի ներկայ։

Ես:	Տուէմ,	տուէս,	տուէ։
Յոփ։	տուէմք,	տուէք,	տուէն։

Ընդհատ անկատար։

Ես:	Տուէի,	տուէիր,	տուէր։
Յոփ։	տուէինք,	տուէիք,	տուէին։

Ընդհատ կատարեալ։

Ես:	Տուայ.	տուար,	տուաւ։
Յոփ։	տուանք, Կ տուէցինք,	տուաք,	տուան։

Ընդհատ յարակատար։

Ես:	Տուեցեալեմ,	տուեցեալես,	տուեցեալէ։
Յոփ։	տուեցեալքեմք,	տուեցեալքէք,	տուեցեալքեն։

Ընդհատ գերակատար։

Ես:	Տուեցեալէի,	տուեցեալէիր,	տուեցեալէր։
Յոփ։	տուեցեալքէինք,	տուեցեալքէիք,	տուեցեալքէին։

Ընդոան։

Ես:	Տուայց։	տացի,	տացի։
Յոփ։	տուիցուք,	տացիք,	տացին։

Հրամայական եղանակի ներկայ.

Ես: Տուէր, մի՛ տուէր, Կ մի՛ տուիցիս. տուիչի՛, մի՛ տուիցէ։
Յոփ։ տուէարուք, մի՛ տուէք, կամ մի՛ տուիցիք. տուիչի՛ն, մի՛ տուիչին։

Ընդոան։

Ես: Տուիջի՛ր, կամ տացիս, մի՛ տուիցիս. տացի՛, մի՛ տուիչի։
Յոփ։ տուիչի՛ւք մի՛ տուիցիմք. տուիջի՛ք, կամ տացի՛ք, մի՛ տուիչիւք. տացի՛ն, մի՛ տուիչին։

Ըղձական եղանակի ներկայ, եւ ապառնի։

Ես:	Երանի՛ թէ տուիցիմ,	տուիցիս.	տուիչի։
Յոփ։	երանի՛ թէ տուիչիմք,	տուիչիք,	տուիչին։

Ընդհատ անկատար։

Ես:	Երանի՛ թէ տուիչէի,	տուիչէիր,	տուիչիր։
Յոփ։	երանի՛ թէ տուիչէինք,	տուիչէիք,	տուիչէին։

Ներգեալ հայցական, և յարաձայնական։

Նշ. Զբանի՛ զԹէ Տուեցեալիցեմ, տուեցեալիցես, տուեցեալիցէ։
Յոգ. երանի՛ զԹէ տուեցեալիցեմք, տուեցեալիցէք, տուեցեալիցեն։

Ներգեալ կրաւորական.

Նշ. Զբանի՛ զԹէ տուեցեալիցիմ, տուեցեալիցիս, տուեցեալիցի։
Յոգ. երանի՛ զԹէ տուեցեալիցիմք, տուեցեալիցիք, տուեցեալիցին։

Վոչ եմ լուեալ երբեք ի՛ ենէ, Աւուրբ հայոյեսցին զայն ի ընդ ի՛ղձ անկեան քաղ ի յարուցեալն։

Ներգեալ ապառնի.

Նշ. ԶԹէ տուեցեալ եղէց, տուեցեալ եղիցիս, տուեցեալ եղիցի։
Յոգ. զԹէ տուեցեալք եղիցուք, տուեցեալք եղիցիք, տուեցեալք եղիցին։

Ընդհանուր եղանակի ներկայ. Տուիլ։
Ներգեալ. Տուեցեալ գոլ։
Ներգեալ ապառնի. Տալն գոլ։
Ընդհանրական ներկայ. Տուեցեալ լինել։
Ներգեալ. Տուեցեալ։
Ներգեալ ապառնի. Տալն։
Դերբայ. Տուիլս, ի տուիլ, տուիլով, ի տուիլն։

Բայց գիտելի է, զի բայս այս՝ բայ ի կատարեալ, և յապառնի ժամանակաց ի յայլս միացեալս՝ նախադաս գայիւ քարեգուշապես լինել կարի հրաշորական օրգան։
Տուեալ լինիմ, տուեալ լինիս. և այլն։

Ներդործական ըմանիկ ըմբրդոնիկ բայն, Գնալ.

Սահմանական եղանակի ներկայ.

Ես.	Կ՚եմ,	դնես,	դնէ:
Մք.	դնեմք,	դնէք,	դնեն:

Ապագայ անկատար.

Ես.	Գնէի,	դնէիր,	դնէր:
Մք.	դնէաք,	դնէիք,	դնէին:

Անցեալ կատարեալ.

Ես.	Եդի,	եդեր,	եդ:
Մք.	եդաք,	եդիք,	եդին:

Անցեալ յարաճատար.

Ես.	Եդեայի՛մ,	եդեայի՛ր,	եդեայր:
Մք.	եդեալի՛քեմք,	եդեալի՛քէք,	եդեալի՛քեն:

Անցեալ վերակատար.

Ես.	Եդեալի՛ն,	եդեալի՛ր,	եդեալի՛ր:
Մք.	եդեալի՛քեաք,	եդեալի՛քիք,	եդեալի՛քին:

Ապառնի:

Ես.	Եդից,	դիցես,	դիցէ:
Մք.	դիցո՛ւք,	դիցէք,	դիցեն:

Հրամայական եղանակի ներկայ.

Ես.	Դի՛ր,	մի՛ դներ, կամ մի՛ դնիցես.	դնիցէ, մի՛ դնիցէ:
Մք.	դի՛ք,	մի՛ դնեք, կամ մի՛ դնիցէք.	դնիցեն, մի՛ դնիցեն:

Ապառնի:

Ես.	Դի՛ջիր, կամ դիցես,	մի՛ դնիցես.	դիցէ՛, մի՛ դնիցէ:
Մք.	դիցո՛ւք,	մի՛ դնիցեմք.	դիջի՛ք, կամ դիցէ՛ք, մի՛ դնիցեք.
		դիցեն,	մի՛ դնիցեն:

Ըղճական եղանակի ներկայ եւ ապառնի.

Ես.	Երանի՛ թէ դնիցեմ,	դնիցես,	դնիցէ:
Մք.	երանի՛ թէ դնիցեմք,	դնիցեք,	դնիցեն:

Անցեալ անկատար:

Ես.	Երանի՛ թէ դնիցէի,	դնիցէիր,	դնիցէր:
Մք.			

Ես.

Յ-փ. Եթանի՞թէ դնիցեաք, դնիցեիք, դնիցէին։

Ապագայ յարաբերական։

Ես՝ Կը՝ եդեալիցեմ, եդեալիցես. եդեալիցէ։
Յ-փ. Եք՝ եդեալիցուք, եդեալիցիք, եդեալիցեն։

Ապագայ վերաբերական։

Ես՝ Կը՝ եդեալիցեի, եդեալիցեիր, եդեալիցէր։
Յ-փ. Եք՝ եդեալիցեաք, եդեալիցիք, եդեալիցէին։

Վերնագրի պէտքն՝ է եղել, Պարզաբանութիւն նոյն է ընդ Պարզականին։

Ապրեցուցանել եղանակի ներկայ։ Պահել։
Ապագայ։ Կրեալ գոլ։
Անցեալ։ Պահելոց գոլ։
Ընդառնելոյն ներկայ։ Պահալ, դնողի։
Ապագայ։ Կրեալ։
Անցեալ։ Պահելոց։
Պէրբայ։ Պահելոյ, ի դնել, դնելով, ի դնելն։

Այսուբայան չաւիղ թուրգմանէ նոյնոյ բայի։

Հարմանական եղանակի ներկայ։

Ես՝ Ես դնեմ, դնիս, դնի։
Յ-փ. դնեմք, դնիք, դնին։

Անցեալ անկատար։

Ես՝ Դնէի, դնէիր, դնէր։
Յ-փ. դնէաք, դնէիք, դնէին։

Անցեալ կատարեալ։

Ես՝ Եդայ, եդար, եդաւ։
Յ-փ. եդաք, կ եղեալք եդաք, եդայք, եդան։

Անցեալ յարակատար։

Ես՝ Դրեցեալէմ, դրեցեալէս, դրեցեալէ։
Յ-փ. դրեցեալքեմք, դրեցեալքէք, դրեցեալքեն։

Անցեալ վերակատար։

Ես՝ Դրեցեալէի, դրեցեալէիր, դրեցեալէր։
Յ-փ. դրեցեալքէաք, դրեցեալքէիք, դրեցեալքէին։

Կը-

Ապառնի։

Ես։	Կդայց,	դնիցես,	դնիցի։
Յոփ։	դնիցուք,	գնիցիք,	դնիցեն։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Ես։ Դնի՛ր, մի՛ դնիր, կամ մի՛ դնիցես. դնիցե՛ք, մի՛ դնիցէք։
Յոփ։ Եղարո՛ւք, մի՛ դնիք, կամ մի՛ դնիցիք. դնիցե՛ն, մի՛ դնիցեն։

Ապառնի։

Ես։ Դնիջի՛ր, կամ դիցես, մի՛ դնիցես. դիցե՛ք, մի՛ դնիցէք։
Յոփ։ դնիցուք, մի՛ դնիցեմք. դնիջի՛ք, կամ դիցիք, մի՛ դնիցիք. դիցե՛ն, մի՛ դնիցեն։

Ըղձական եղանակի ներկայ՝ և ապառնի։

Ես։	Երանի՛ թէ դնիցեմ,	դնիցես,	դնիցի։
Յոփ։	Երանի՛ թէ դնիցեմք,	դնիցիք,	դնիցեն։

Անցեալ անկատար։

Ես։	Երանի՛ թէ դնիցէի,	դնիցէիր,	դնիցէր։
Յոփ։	Երանի՛ թէ դնիցէաք,	դնիցէիք,	դնիցէին։

Անցեալ կատարեալ, և յարակատար։

Ես։	Երանի՛ թէ դրեցեալ լինիցեմ,	դրեցեալ լինիցես,	դրեցեալ լինիցէ։
Յոփ։	Երանի՛ թէ դրեցեալ լինիցեմք,	դրեցեալ լինիցիք,	դրեցեալ լինիցեն։

Անցեալ Պերիֆրաստ։

Ես։	Երանի՛ թէ դրեցեալ իցէի,	դրեցեալ իցէիր,	դրեցեալ իցէր։
Յոփ։	Երանի՛ թէ դրեցեալ իցէաք,	դրեցեալ իցէիք,	դրեցեալ իցէին։

Պահեցող ձևերն՝ է երէ, Աորիստական ոչն է ընդ Ըղձականին բայց է յապառնին։

Ապառնի աորիստականն։

Ես։	Եթէ դրեցեալ եղէց,	դրեցեալ եղիցես,	դրեցեալ եղիցի։
Յոփ։	Եթէ դրեցեալք եղիցուք,	դրեցեալք եղիցիք,	դրեցեալք եղիցին։

Անեղեռուխ եղանակի ներկայ։ Պնդել։
Անցեալ։ Դրեցեալ դալ։

Ապառնի՝ Գնելի գոլ։
Անդրանեալութեան ներքին՝ Գրեցեալ լինել։
Ընդեալ՝ Գրեցեալ։
Ապառնի՝ Գնելի։
Գործիք՝ Գնելոյ, ի գնել, գնելով, ի գնելն։

Հետևին լծորդութիւնք Միղոքական արտուղեաց բայից։

Լծորդութիւն բային Ունելոյ ընդհանրական և արտաքոյ։

Յառնեմ։

Ապառնի եղանակի ներքին։

Ես՝	Յառնեմ,	յառնես,	յառնէ։
Մեք՝	յառնեմք,	յառնէք,	յառնեն։

Ընդեալ անկատար։

Ես՝	Յառնէի,	յառնէիր,	յառնէր։
Մեք՝	յառնէաք,	յառնէիք,	յառնէին։

Ընդեալ կատարեալ։

Ես՝	Յարեայ,	յարեար,	յարեաւ։
Մեք՝	յարեաք,	յարեայք,	յարեան։

Ընդեալ յարակատար։

Ես՝	Յարուցեալեմ,	յարուցեալես,	յարուցեալէ։
Մեք՝	յարուցեալեմք,	յարուցեալէք,	յարուցեալեն։

Ընդեալ գերակատար։

Ես՝	Յարուցեալէի,	յարուցեալէիր,	յարուցեալէր։
Մեք՝	յարուցեալէաք,	յարուցեալէիք,	յարուցեալէին։

Ապառնի։

Ես՝	Յարեայց,	յարիցես,	յարիցէ։
Մեք՝	յարիցուք,	յարիցէք,	յարիցեն։

Հրամայական եղանակի ներքին։

Ես՝ Արի՛, մի՛ յառներ, կամ մի՛ յառնիցես. յառնիցի՛, մի՛ յառնիցի։
Մեք՝ արի՛ք, մի՛ յառնէք, կամ մի՛ յառնիցիք. յառնիցի՛ն։ մի՛ յառնիցին։

Ա-

Ներկայ։

Ես՝ Յարիջիր, կամ յարիցիս, մի յառնիցես. յարիցի, մի յառնիցի։
Յոք՝ յարիցուք, մի յառնիցեմք, յարիջիք, կամ յարիցիք, մի յառնիցէք. յարիցեն, մի յառնիցեն։

Պղյսպանի եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ես՝ Երանի՞ թէ յառնիցեմ, յառնիցես, յառնիցի։
Յոք՝ երանի՞ թէ յառնիցեմք, յառնիցէք, յառնիցեն։

Անցեալ անկատար։

Ես՝ Էր՝ յառնիկէի, յառնիկէիր, յառնիցեր։
Յոք՝ էր՝ յառնիկէաք, յառնիկէիք, յառնիկէին։

Անցեալ կատարեալ, և յարակատար։

Ես՝ Երանի՞ թէ յարուցեալիցեմ, յարուցեալիցես, յարուցեալիցի։
Յոք՝ երանի՞ թէ յարուցեալիցեմք, յարուցեալիցէք, յարուցեալիցեն։

Անցեալ ապրակատար։

Ես՝ Երանի՞ թէ յարուցեալիցի՛ր, յարուցեալիցիր, յարուցեալիցեր։
Յոք՝ երանի՞ թէ յարուցեալիցեա՛ք, յարուցեալիցիք, յարուցեալիցին։

Վոխելովքէրանին՝ է ելե, Կատարեալն նոյն է ընդ Պղյսպանին բայց՝ ի յապառնէն։

Ներկայ սպառնալեացն։

Ես՝ Եթէ յարուցեալ եղէց, յարուցեալ եղիցիս, յարուցեալ եղիցի։
Յոք՝ եթէ յարուցեալք եղիցուք, յարուցեալք եղիցիք, յարուցեալք եղիցին։

Անորոշի եղանակի ներկայ՝ Յառնել։
Անցեալ՝ Յարուցեալ գոլ։
Ներկայ՝ Յառնելոց գոլ։
Պղյսպանի ներկայ՝ Յառնող։
Անցեալ՝ Յարուցեալ։
Ներկայ՝ Յառնելոց։
Վերբայք՝ Յառնելոյ, ՚ի յառնել, յառնելով, ՚ի յառնեալն։

Ի ծոցս ունիմ բայն Ընդհատական ներգործականէ ու սրտառուց Վաղ։

Ահմանական եղանակի ներկայ։

Ես։	 Ըմ,	գաս,	գայ։
Յոգ։	գամք,	գայք,	գան։

Ընդեալ անկատար։

Ես։	Գայի,	գայիր,	գայր։
Յոգ։	գայաք,	գայիք,	գային։

Ընդեալ կատարեալ։

Ես։	Եկի,	եկեր,	եկն։
Յոգ։	եկաք,	եկիք,	եկին։

Ընդեալ յառաջագոյն։

Ես։	Եկեալ եմ,	եկեալ ես,	եկեալ է։
Յոգ։	եկեալ եմք,	եկեալ էք,	եկեալ են։

Ընդեալ գերադոյն։

Ես։	Եկեալ էի,	եկեալ էիր,	եկեալ էր։
Յոգ։	եկեալ էաք,	եկեալ էիք,	եկեալ էին։

Ապառնի։

Ես։	Եկից,	եկեսցես,	եկեսցէ։
Յոգ։	եկեսցուք,	եկեսցէք,	եկեսցեն։

Հրամայականի եղանակի ներկայ։

Ես։ Եկ, մի գար, կամ մի գայցես. գայցէ, մի գայցէ։
Յոգ։ եկայք, կամ եկէք, մի գայք, կամ մի գայցէք. գայցեն, մի գայցեն։

Ապառնի։

Ես։ Եկեալիր, կամ եկեսցես, մի գայցես. եկեսցէ, մի գայցէ։
Յոգ։ եկեսցուք, մի գայցեմք. եկեալիք, կամ եկեսցէք. մի գայցէք. եկեսցեն, մի գայցեն։

Ըղձականի եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ես։	Երանի՛ թէ գայցեմ,	գայցես,	գայցէ։
Յոգ։	երանի՛ թէ գայցեմք,	գայցէք,	գայցեն։

Ան-

Հնգեակ անկատար։

Ես։	Երանի՛թէ դայցէի,	դայցէիր,	դայցէր։
Յոփ։	Երանի՛թէ դայցեաք,	դայցէիք,	դայցէին։

Հնգեակ խոնարհեալ, և յարակատար։

Ես։	Երանի՛թէ եկեալեցեմ,	եկեալեցես,	եկեալեցէ։
Յոփ։	Երանի՛թէ եկեալեցեալք,	եկեալեցէք,	եկեալեցեն։

Հնգեակ գերակատար։

Ես։	Երանի՛թէ եկեալեցէի,	եկեալեցէիր,	եկեալեցէր։
Յոփ։	Երանի՛թէ եկեալեցեալ,	եկեալեցէիք,	եկեալեցէին։

Ապառնեացեան հետեւեալ ըղձականին՝ բայ ՚ի յապառնոյն։

Հրամայական ապառնեացեանն։

Ես։	Եթէ եկեալ եղէց,	եկեալ եղիցիս,	եկեալ եղիցի։
Յոփ։	Եթէ եկեալք եղիցուք,	եկեալք եղիցիք,	եկեալք եղիցին։

Հնեբառութիւն եղանակին ներքոյ։ Վաղ։
Հնգեակ։ Եկեալ դու։
Հրամայական։ Վաղոց դու։
Ապառնեացեան ներքոյ։ Ինծ։
Հնգեակ։ Եկեալ։
Հրամայական։ Վաղոց։
Վերջոյն։ Վաղոց, ՚ի գալ, գալոյ, ՚ի գալն։

Ի ջոջոխ բայն Ծնեցուխանի ընդհնչիերպի և արուեստոյ Երթալ։

Սահմանականի եղանակին ներքոյ։

Ես։	Երթամ,	երթաս,	երթայ։
Յոփ։	Երթամք,	երթայք,	երթան։

Հնգեակ անկատար։

Ես։	Երթայի,	երթայիր,	երթայր։
Յոփ։	Երթայաք,	երթայիք,	երթային։

Հնգեակ խոնարհեալ։

Ես։	Ոտքայ,	ոտքար,	ոտքաւ։
Յոփ։	Ոտքաք,	ոտքայք,	ոտքան։

Անցեալ յարատեւական։

Ես։	Երթեալէր,	Երթեալէս,	Երթեալէ,
Դուք։	Երթեալքեմք,	Երթեալքէք,	Երթեալքեն։

Անցեալ կերպասական.

Ես։	Երթեալէիր,	Երթեալէիր,	Երթեալէր։
Դուք։	Երթեալքեաք,	Երթեալքեկիք,	Երթեալքէին։

Ապառնի։

Ես։	Երթայց,	Երթիցես,	Երթիցէ։
Դուք։	Երթիցուք,	Երթիցէք,	Երթիցեն։

Հրամայական եղանակի ներքոյ։

Ես։ Երթ, մի երթար, կամ մի երթայցես. երթայցէ, մի երթայցէ։

Դուք։ Երթայք, մի երթայք, կամ մի երթայցէք. երթայցեն, մի երթայցեն։

Ապառնի։

Ես։ Երթիջիր, կամ երթիցես, մի երթայցես. երթիցէ, մի երթայցէ։

Դուք։ Երթիցուք, մի երթայցեմք. երթիջիք, կամ երթիցէք, մի երթայցէք. երթիցեն, մի երթայցեն։

Ըղձական եղանակի ներքոյ եւ ապառնի։

Ես։	Երանի՛ թէ երթայցեմ,	երթայցես,	երթայցէ։
Դուք։	Երանի՛ թէ երթայցեմք,	երթայցէք,	երթայցեն։

Անցեալ անկատար։

Ես։	Երանի՛ թէ երթայցէի,	երթայցէիր,	երթայցէր։
Դուք։	Երանի՛ թէ երթայցէաք,	երթայցէիք,	երթայցէին։

Անցեալ կատարեալ եւ յարատեւական։

Ես։	Երանի՛ թէ երթեալիցեմ,	երթեալիցես,	երթեալիցէ։
Դուք։	Երանի՛ թէ երթեալքիցեմք,	երթեալքիցէք,	երթեալքիցեն։

Անցեալ կերպասական.

Ես։	Երանի՛ թէ երթեալիցէի,	երթեալիցէիր,	երթեալիցէր։
Դուք։	Երանի՛ թէ երթեալքիցէաք,	երթեալքիցէիք,	երթեալքիցէին։

Սո-

Պորակցականն հետեւի Բղխականին՝ բաց ի յապառնային։

Հպառնի պորակցականին։

Ես՝	Լեթի երթեալ եղէց,	երթեալ եղիցիս։
	երթեալ եղիցի։	
Դուք՝	եթէ երթեալք եղիցուք,	երթեալք եղիցիք,
	երթեալք եղիցին։	

Հինեքսամուի եղանակի ներկայ։ Երթալ։
Անցեալ։ Երթեալ գոլ։
Հպառնի։ Երթալոց գոլ։
Ընդառնեսամուի ներկայ։ Երթիմ։
Անցեալ։ Երթեալ։
Հպառնի։ Երթալոյ։
Դերբայ։ Երթալոց, Երթեալ, երթալով, երթալիս։

Յաղագս Ծորդուածոյ Բայից Պարսաւաբարոյ։

Գլուխ Երկրորդաներորդ։

Եղեալ բայս գործով պարսաւաբար, ցուցանեն զպատճառաւորեալն իւր ի ներգործակերպ ձեզբականի բային՝ Ընդանիմ, որ է բայ առաջին պատճառաւոր առ նախկին ներգոյն առաջնոյ Ծորդուածոյ։

Հանմանական եղանակի ներկայ։

Ես՝	Պեղանիմ,	մեղանիս,	մեղանի։
Դուք՝	մեղանիմք,	մեղանիք,	մեղանին։

Անցեալ անկատար։

Ես՝	Պեղանէի,	մեղանիէիր,	մեղանէր։
Դուք՝	մեղանէաք,	մեղանիէիք,	մեղանէին։

Անցեալ կատարեալ։

Ես՝	Պեղայ,	մեղար,	մեղաւ։
Դուք՝	մեղաք,	մեղայք,	մեղան։

Անց-

Ներգոյական յարաբարբառ։

Նչ։ Ես ղուցեալէմ, մեղուցեալէս, մեղուցեալէ։
Յոփ։ մեղուցեալքեմք, մեղուցեալքէք, մեղուցեալքեն։

Ներգոյական գերաբարբառ։

Նչ։ Ես ղուցեալէի, մեղուցեալէիր, մեղուցեալէր։
Յոփ։ մեղուցեալքեաք, մեղուցեալքէիք, մեղուցեալքէին։

Հարաւնի։

Նչ։ Ես ղայց, մեղանչեցաք, մեղանչեցաք։
Յոփ։ մեղիցուք, մեղանչեցիք, մեղանչեցեն։

Հրամայականի եղանակի ներկայ։

Նչ։ Ես ղիր մի՛ մեղանչեր, կամ մի՛ մեղիցես. մեղիցի՛, մի՛ մեղիցէ։
Յոփ։ մեղարուք, մի՛ մեղանչէք, կամ մի՛ մեղիցէք. մեղիցեն, մի՛ մեղիցեն։

Հարաւնի.

Նչ։ Ես ղիցիր, կամ մեղանչեցաք, մի՛ մեղիցես. մեղանչեցա՛ք, մի՛ մեղիցէ։
Յոփ։ մեղիցո՛ւք, մի՛ մեղիցեմք. մեղիցի՛ք, կ՚ մեղանչեցի՛ք մի՛ մեղիցէք. մեղանչեցե՛ն, մի՛ մեղիցեն։

Ըղձական եղանակի ներկայ, և հարաւնի։

Նչ։ Երանի՛ թէ մեղիցեմ, մեղիցես, մեղիցէ։
Յոփ։ երանի՛ թէ մեղիցեմք, մեղիցէք, մեղիցեն։

Ներգոյական անկատար։

Նչ։ Երանի՛ թէ մեղիցէի, մեղիցէիր, մեղիցէր։
Յոփ։ երանի՛ թէ մեղիցեաք, մեղիցէիք, մեղիցէին։

Ներգոյական կատարեալ, և յարաբարբառ։

Նչ։ Երանի՛ թէ մեղուցեալիցեմ, մեղուցեալիցես, մեղուցեալիցէ։
Յոփ։ երանի՛ թէ մեղուցեալքիցեմք, մեղուցեալքիցէք, մեղուցեալքիցեն։

Ներգոյական գերաբարբառ։

Նչ։ Երանի՛ թէ մեղուցեալիցէի, մեղուցեալիցէիր, մեղուցեալիցէր։
Յոփ։ երանի՛ թէ մեղուցեալքիցէաք, մեղուցեալքիցէիք, մեղուցեալքիցէին։

Սո՛

Պորակիցականն հեռանի ըղձականին՝ քան ի յապառնականն։

Ապառնի սորակիցականն։

Նշ. Ես մեղուցեալ եղէց, մեղուցեալ եղիցիս, մեղուցեալ եղիցի։
Յոգ. եթէ մեղուցեալք եղէցաք, մեղուցեալք եղիցիք, մեղուցեալք եղիցին։

Անեղեռնի եղանակի ներքոյ՝ Անեղանելի։
Անցեալ՝ Անեղուցեալ գոլ։
Ապառնի՝ Անեղանելոց գոլ։
Ընդունելոյն ներքոյ՝ Անեղանելի, մեղանչող։
Անցեալ՝ Անեղուցեալ։
Ապառնի՝ Անեղանելոց։
Դերբայ՝ Անեղանելոյ, ի մեղանչել, մեղանչելով, ի մեղանչելն։

Ինչ այլ ընդերձականն գոլով պակասաւոր՝ լցուցանէ զպակասութիւն իւր ի ներգործականէ բայիցն յետ. սրդոն։

Ներգործականացն։

Անհնականի եղանակի ներքոյ։

Նշ. Ես,	ասես,	ասէ։
Յոգ. Ասեմք,	ասէք,	ասեն։

Անցեալ Անեպատ։

Նշ. Ասի,	ասիր,	ասէր։
Յոգ. Ասիաք,	ասիք,	ասիեն։

Անցեալ Ասպարեալ։

Նշ. Ասայ,	ասար,	ասաւ։
Յոգ. Ասաք,	ասայք,	ասան։

Անցեալ Յարակատար։

Նշ. Ասեալ եմ,	ասեալ ես,	ասեալ է։
Յոգ. Ասեալ եմք,	ասեալ էք,	ասեալ են։

Ան-

Անցեալ Կատարյալ։

Ես։	ուեալէի,	լուեալիր,	լուեալէր։
Յոփ։	լուեալէաք,	լուեալէիք,	լուեալէին։

Ապառնի։

Ես։	ուիայց,	լսեայես,	լսեայէ։
Յոփ։	լուիցուք,	լսեայէք,	լսեայեն։

Հրամայական եղանակի ներկայ.

Դու։	լուր, մի լսեր, կամ մի լուիցես. լուիցուք, մի լուիցէք։
Յոփ։	լուարուք, մի լսէք, կ մի լուիցէք. լուիցեն, մի լուիցեն։

Ապառնի։

Դու։	ունիցիր, կ լսեայես, մի լուիցես. լսեայ՛, մի լուիցէ։
Յոփ։	լուիցուք, մի լուիցեմք, լուիցիք, կամ լսեայիք, մի լուիցէք. լսեայեն, մի լուիցեն։

Ընդհանուր եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ես։	Երանի՛ թէ լուիցեմ,	լուիցես,	լուիցէ։
Յոփ։	Երանի՛ թէ լուիցեմք,	լուիցէք,	լուիցեն։

Անցեալ անկատար։

Ես։	Երանի՛ թէ լուիցէի,	լուիցէիր,	լուիցէր։
Յոփ։	Երանի՛ թէ լուիցէաք,	լուիցէիք,	լուիցէին։

Անցեալ կատարեալ և յարակատար։

Ես։	Երանի՛ թէ լուեալիցեմ, լուեալիցես, լուեալիցէ։
Յոփ։	Երանի՛ թէ լուեալիցեմք, լուեալիցէք, լուեալիցեն.

Անցեալ գերակատար

Ես։	Երանի՛ թէ լուեալիցէի, լուեալիցէիր, լուեալիցէր։
Յոփ։	Երանի՛ թէ լուեալիցէաք, լուեալիցէիք, լուեալիցէին։

Պարագայական հետևի ըղձականին։

Անորոշության եղանակի ներկայ։	ունել։
Անցեալ։	ունեալ գոլ։
Ապառնի։	ունելոց գոլ։
Ընդհանրության ներկայ։	ունող։
Անցեալ։	ունեալ։
Ապառնի։	ունելոց։
Վերբայք։	ունել, ՚ի լսել, լսելով, ՚ի լսելն։

Արտաքսական չափիչ լծորդութիւնը նոյնով բայն։

Ահմանական եղանակի ներկայ։

Ես	սիմ,	ենք	ենք։
Դուք	ես,	էք	էն։

Անցեալ անկատար։

Ես	սեկի,	եկինք,	էիր։
Դուք	եկիք,	եկիք,	եկին։

Անցեալ կատարեալ.

Ես	սեցայ,	եցար,	եցաւ։
Դուք	եցայք,	եցայք,	եցան։

Անցեալ յարակատար։

Ես	սեցեալեմ,	եցեալես,	եցեալէ։
Դուք	եցեալքեմք,	եցեալքէք,	եցեալքեն։

Անցեալ գերակատար։

Ես	սեցեալէի,	եցեալէիր,	եցեալէր։
Դուք	եցեալքեաք,	եցեալքէիք,	եցեալքէին։

Ապառնի։

Ես	սեցայց,	եսցիս,	եսցի։
Դուք	եսցուք,	եսցիք,	եսցին։

Հրամայականի եղանակի ներկայ։

Ես սիր, մի՛ սիր, կամ մի՛ լուիցիս. լուիցի, մի՛ լուիցի։
Դուք եցարուք, մի՛ սիք, կամ մի՛ լուիցիք. լուիցին, մի՛ լուիցին։

Ապառնի։

Ես սիջիր, կամ լսեսցիս, մի՛ լուիցիս, լսեսցի, մի՛ լուիցի։
Դուք սիցուք, մի՛ լուիցիմք, սիջիք, կ լսեսցիք, մի՛ լուիցիք.
լսեսցին, մի՛ լուիցին։

Ըղձականի եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ես	Երանի՛ թէ լուիցիմ,	լուիցիս,	լուիցի։
Դուք	երանի՛ թէ լուիցիմք,	լուիցիք,	լուիցին։

Անցեալ անկատար։

Ես	Երանի՛ թէ լուիցէի,	լուիցէիր,	լուիցիւր։
Դուք	երանի՛ թէ լուիցէաք,	լուիցէիք,	լուիցէին։

Անցեալ կատարեալ՝ ի յաբակատար։

Ես։	Երանի թէ լսեցեալ իցեմ,	լսեցեալ իցես,	լսեցեալ իցէ։
Յոփ։	Երանի թէ լսեցեալ իցեմք,	լսեցեալ իցէք,	լսեցեալ իցեն։

Անցեալ գերաձայնք։

Ես։	Երանի թէ լսեցեալ իցէի,	լսեցեալ իցիր,	լսեցեալ իցէր։
Յոփ։	Երանի թէ լսեցեալ իցէաք,	լսեցեալ իցիք,	լսեցեալ իցէին։

Պարագայական հետեւ ըղձականին՝ բայ՝ ի յապառնայն։

Ապառնի պարագայականին,

Ես։	Եթէ լսեցեալ եղէց,	լսեցեալ եղիցիս,	լսեցեալ եղիցի։
Յոփ։	Եթէ լսեցեալք եղիցուք,	լսեցեալք եղիցիք,	լսեցեալք եղիցին։

Անեղեռոմի եղանակի ներքոյ՝ | սիլ։
Անցեալ՝ | սեցեալ գոլ։
Ապառնի՝ | սելի գոլ։
Ընդոնեղոմի ներքոյ՝ | սեցեալ լինել։
Անցեալ՝ | սեցեալ։
Ապառնի՝ | սելի։
Դերբայք՝ | սիլը, ՚ի սիլ, սիլով, ՚ի սիլն։

Որպէս բայս ներգործական՝ գոլով պահապատ՝ լցուցանէ զպահապատութիւն իւր՝ ինքնաներգործականն բայիւն՝ Ոմպեմ. որգոմ։

Ներգործականապէս։

Ահմանականի եղանակի ներքոյ։

Ես։	Ումպեմ,	ումպես,	ումպէ,
Յոփ։	Ումպեմք,	ումպէք,	ումպեն։

Անցեալ անկատար։

Ես։	Ումպէի,	ումպէիր,	ումպէր։

Յոփ։

Յոփ. ըմպէաք,	ըմպէնք,	ըմպէնն։

Անցեալ հարաբեալ։

Ես. Ա՛րբի,	արբեր,	էարբ։
Յոփ. արբաք,	արբինք,	արբինն։

Անցեալ յարաճարտ։

Ես. Ա՛րբեալէմ,	արբեալէս,	արբեալէ։
Յոփ. արբեալէմք,	արբեալէիք,	արբեալէին։

Անցեալ կերպասական։

Ես. Ա՛րբեալէի,	արբեալէիր,	արբեալէր։
Յոփ. արբեալէաք,	արբեալէիք,	արբեալէին։

Ապառնի։

Ես. Ա՛րբից,	արբցես,	արբցէ։
Յոփ. արբցուք,	արբցէք,	արբցեն։

Հրամայականի եղանակի ներկայ։

Ես. Ա՛րբ, մի՛ ըմպէը, կամ մի՛ ըմպիցես. ըմպիցի՛, մի՛ ըմպիցէ։

Յոփ. արբէ՛ք, մի՛ ըմպէը, կամ մի՛ ըմպիցէք. ըմպիցին, մի՛ ըմպիցեն։

Ապառնի։

Ես. Ա՛րբջի՛ր, կամ արբցես, մի՛ ըմպիցես. արբցի՛, մի՛ ըմպիցէ։

Յոփ. արբցո՛ւք, մի՛ ըմպիցեմք. արբջի՛ք, կամ արբցի՛ք, մի՛ ըմպիցէք. արբցեն, մի՛ ըմպիցեն։

Ընդհանուր եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ես. Երանի՛ թէ ըմպիցեմ,	ըմպիցես,	ըմպիցէ։
Յոփ. Երանի՛ թէ ըմպիցեմք,	ըմպիցէք,	ըմպիցեն,

Անցեալ անհատական։

Ես. Երանի՛ թէ ըմպիցէի,	ըմպիցէիր,	ըմպիցէր։
Յոփ. Երանի՛ թէ ըմպիցէաք,	ըմպիցէիք,	ըմպիցէին։

Անցեալ հարաբեալ, և յարադարձ։

Ես. Երանի՛ թէ արբեալիցեմ, արբեալիցես, արբեալիցէ։

Յոփ. Եր՛ արբեալիցեմք, արբեալիցէք, արբեալիցեն։

Անցեալ կերպասական։

Ես. Եր՛ արբեալիցէի, արբեալիցէիր, արբեալիցէր։

Յոփ. Եր՛ արբեալիցէաք, արբեալիցէիք, արբեալիցէին։

Աորիստյան հեծուի ըղձականին։

Անեղեռուի եղանակի ներքոյ։ Լմպել։
Անցեալ։ Լըբեալ գոլ։
Ապառնի։ Լմպելոց գոլ։
Ընդունելուի ներքոյ։ Լմպօղ։
Անցեալ։ Լըբեալ։
Ապառնի։ Լմպելոց։
Ցներքոյ։ Լմպելոյ, լիլմպել, լմպելոլ, լիլմպելն։

Արուեստական։

Ահմանական եղանակի ներքոյ։

Ես։	Ըբեմ,	արբիս,	արբի։
Յոփ։	արբիմք,	արբիք,	արբին։

Անցեալ անկատար։

Ես։	Ըբեէի,	արբեէիր,	արբուր։
Յոփ։	արբեէաք,	արբեէիք,	արբեէին։

Անցեալ կատարեալ։

Ես։	Ըբայ,	արբար,	արբաւ։
Յոփ։	արբաք,	արբայք,	արբան։

Անցեալ յառաջապար։

Ես։	Լմպեցեալեմ,	լմպեցեալես,	լմպեցեալէ։
Յոփ։	լմպեցեալքեմք,	լմպեցեալքէք,	լմպեցեալքեն։

Անցեալ գերաւպար

Ես։	Լմպեցեալէի,	լմպեցեալէիր,	լմպեցեալէր։
Յոփ։	լմպեցեալքէաք,	լմպեցեալքէիք,	լմպեցեալքէին։

Ապառնի։

Ես։	Ըբայց,	արբցիս,	արբցի։
Յոփ։	լմպեցուք,	արբցիք,	արբցին։

Հրամայական եղանակի ներքոյ.

Ես։ Ըբիր, մի արբիր, Ձ մի արբիցիս. արբիցի, մի արբիցի։
Յոփ։ արբերուք, մի արբիք, կամ մի արբիցիք. արբիցին, մի արբիցին։

Ապառնի։

Ես։ Ըբիջիր, Ձ արբցիս. մի արբիցիս. արբցի, մի արբիցի։
Յոփ։ արբիցուք, մի արբիցիմք. արբիջիք, կամ արբցիք, մի արբիցիք. արբցին, մի արբիցին։

Ըղ-

Ի ղեկանէ եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ես։ Երանի թէ արբեցիմ, արբեցիս, արբեցի։
Յոգ։ Երանի թէ արբեցիմք, արբեցիք, արբեցին։

Հնոյեալ անկատար։

Ես։ Երանի թէ արբեցեալ, արբեցեալիր, արբեցեալ։
Յոգ։ Երանի թէ արբեցեալք, արբեցեալիք, արբեցեալք։

Հնոյեալ կատարեալ, և յարակատար։

Ես։ Եր" ըմպեցեալ եմ, ըմպեցեալ իցես, ըմպեցեալ է։
Յոգ։ Եր" ըմպեցեալ իցեմք, ըմպեցեալ իցէք, ըմպեցեալ իցեն։

Հնոյեալ գերակատար։

Ես։ Եր" ըմպեցեալ էի, ըմպեցեալ էիր, ըմպեցեալ էր։
Յոգ։ Եր" ըմպեցեալ էաք, ըմպեցեալ էիք, ըմպեցեալ էին։

Ապառնի հնոյեալ ի ղեկանէն՝ բաց ի յապառնոյն։

Հապառնի սահմանական։

Ես։ Եթէ ըմպեցեալ եղէց, ըմպեցեալ եղիցիս, ըմպեցեալ եղիցի։
Յոգ։ Եթէ ըմպեցեալք եղիցուք, ըմպեցեալք եղիցիք, ըմպեցեալք եղիցին։

Հնոյեալ եղանակի ներկայ։ Բայական։
Հնոյեալ։ Ի մպեցեալ գոլ։
Հապառնի։ Ի մպելի գոլ։
Ի նպատակական ներկայ։ Ի մպեցեալ լինել։
Հնոյեալ։ Ի մպեցեալ։
Հապառնի։ Ի մպելի, ըմպելոյ։
Պարբայ։ Ի բբելոյ, ի յարբել, արբեալով, ի յարբեալն։

Այժմ աստ գիտելի է, զի ի սկիզբն ըղձական ներկայն, և որք հետևին նմին կարեն վարիլ նաև այսպէս. ըմպեցի՛, ըմպեցե՛, և այլն, առ ի զգուշանալ, զի մի զարբենալն նշանակիցէ, թէ՝ պէտ արբենամ քայլ ըղձականն՝ արբենայցեմ լինի։

Ով անիմ քայլս, որ ի մէջ քայից հակառակ է ամբողջ և լցուցանէ զպակասութիւնս նոցին, լծորդի այսպէս։

Սահմանականի եղանակի ներկայ։

Ես	Եղանիմ,	Եղանիս,	Եղանի։
Յոփ։	Եղանիմք,	Եղանիք,	Եղանին։

Ընդեալ անկատար։

Ես	Եղանէի,	Եղանէիր,	Եղանէր, կ՚ Եղանիւր։
Յոփ։	Եղանէաք,	Եղանէիք,	Եղանէին։

Ընդեալ կատարեալ։

Ես	Եղէ,	Եղեր,	Եղև։
Յոփ։	Եղաք,	Եղայք, կամ Եղէք,	Եղեն։

Ընդեալ յարակատար։

Ես	Եղեալեմ,	Եղեալես,	Եղեալ է։
Յոփ։	Եղեալքեմք,	Եղեալքէք,	Եղեալքեն։

Ընդեալ գերակատար։

Ես	Եղեալէի,	Եղեալէիր,	Եղեալէր։
Յոփ։	Եղեալքէաք,	Եղեալքէիք,	Եղեալքէին։

Ապառնի։

Ես	Եղիցի,	Եղիցիս,	Եղիցի։
Յոփ։	Եղիցուք։	Եղիցիք,	Եղիցին։

Հրամայականի եղանակի ներկայ։

Ես Եղանիր, մի՛ եղանիր, կամ մի՛ եղանիցիս. Եղանիցի՛, մի՛ եղանիցի։

Յոփ։ Եղերուք, մի՛ եղանիք, կամ մի՛ եղանիցիք. Եղանիցին, մի՛ եղանիցին։

Ապառնի։

Ես Եղիջիր, կի՛ եղիցիս, մի՛ եղանիցիս. Եղիցի՛, մի՛ եղանիցի։

Յոփ։ Եղիցուք, մի՛ եղանիցիմք, Եղիջիք, կամ Եղիցիք, մի՛ եղանիցիք. Եղիցին, մի՛ եղանիցին։

Ներգործականի եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ես	Երանի՛ թէ եղանիցիմ,	Եղանիցիս,	Եղանիցի։
Յոփ։	Երանի՛ թէ եղանիցիմք,	Եղանիցիք,	Եղանիցին։

Ընդեալ անկատար։

Ես	Եր՛՛ եղանիցէի,	Եղանիցէիր,	Եղանիցէր, կ՚ եղանիցէաք։
Յոփ։	Եր՛՛ եղանիցէաք,	Եղանիցէիք,	Եղանիցէին։

Ընդեալ կատարեալ, և յարակատար։

Ես	Եր՛՛ եղեալիցեմ,	Եղեալիցես,	Եղեալիցէ։
Յոփ։	Եր՛՛ եղեալքիցեմք,	Եղեալքիցէք,	Եղեալքիցեն։

Ընդ-

Անցեալ կերպարարական։

Ես	Ես գրանցի թե եղեալ լինէի,	եղեալ լինէիր,	եղեալ լիներ։
Յոգ.	եր" եղեալ լինէաք,	եղեալ լինէիք,	եղեալ լինէին։

Պարագայական հետեւեալ ըղձականին՝ բայց ի յապառնայն։

Ապառնի պարագայականին։

Ես	Եթե եղեալ լինիմ,	եղեալ լինիս,	եղեալ լինի։
Յոգ.	Եթե եղեալ լինիցուք,	եղեալ լինիջիք,	եղեալ լինիցին։

Անորոշ եղանակի ներկայ։ Լինանիլ։
Անցեալ։ Լինեալ գոլ։
Ապառնի։ Լինանելոց գոլ, կամ եղանելի գոլ։
Ընդունելական ներկայ։ Լինելով։
Անցեալ։ Լինեալ։
Ապառնի։ Լինանելոց, կամ եղանելի։
Դերբայ։ Լինանելոց, իւրեղանիլ, եղանելով, իւրեղանիլն։

Ինձ բայս էական՝ գոլով պահասաւոր, լցուցանէ զպակասութիւնս իւր ի բային՝ եղանիմ. և ծորդէ այսպէս։

Ապհմանական եղանակի ներկայ։

Ես	Լինիմ	լինիս,	լինի։
Յոգ.	Լինիմք,	լինիք,	լինին։

Անցեալ անկատար.

Ես	Լինէի,	լինէիր,	լինէր, կ լինէաւ։
Յոգ.	Լինէաք,	լինէիք,	լինէին։

Անցեալ կատարեալ.

Ես	Եղէ,	եղեր,	եղև։
Յոգ.	Եղաք,	եղէք,	եղեն։

Անցեալ յարակատար.

Ես	Լեալ եմ,	լեալ ես,	լեալ է։
Յոգ.	Լեալ եմք,	լեալ էք,	լեալ են։

Անցեալ գերադարձ։

Ես	Լեալ իմ,	լեալ իր,	լեալ էր։
Յոգ.	Լեալ եաք,	լեալ էիք,	լեալ էին։

Ապ-

Ներկայ։

Ոչ։	Լսեմ,	Լսես	Լսէ։
Այո։	Լսեմք, կամ Լսեմք,	Լսէք,	Լսեն։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Ոչ։	Լեր, մի՛ լինիր, կամ մի՛ լինիցես.	Լինիցի՛ք,	մի՛ լինիցի՛ք։
Այո։	Լերո՛ւք, մի՛ լինիք,	կի՛ մի՛ լինիցիք.	Լինիցին, մի՛ լինիցեն։

Ապառնի։

Ոչ։	Լինիմ, կամ Լսիցեմ,	մի՛ լինիցես.	Լսիցէ, մի՛ լինիցի։
Այո։	Լինիցո՛ւք, մի՛ լինիցիմք,	Լինի՛ք, կամ	Լսիցէք, մի՛ լինիցիք.
		Լսիցին,	մի՛ լինիցեն։

Կրկնակի եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ոչ։	Երանի՛ թէ լինիցիմ,	Լինիցիս,	Լինիցի։
Այո։	Երանի՛ թէ լինիցիմք,	Լինիցիք,	Լինիցին։

Անցեալ անկատար։

Ոչ։	Երանի՛ թէ լինէի,	Լինէիր,	Լինէր, Կ՚լինէինք։
Այո։	Երանի՛ թէ լինէաք,	Լինէիք,	Լինէին։

Անցեալ կատարեալ և յարակատար։

Ոչ։	Երանի՛ թէ եւս լինիցեմ	Եւս լինիցես,	Եւս լինիցէ։
Այո։	Երանի՛ թէ եւս լինիցիմք,	Եւս լինիցիք,	Եւս լինիցին։

Անցեալ գերադարձ.

Ոչ։	Երանի՛ թէ եւս լինէի,	Եւս լինէիր,	Եւս լինէր։
Այո։	Երանի՛ թէ եւս լինէաք,	Եւս լինէիք,	Եւս լինէին։

Պարագայական հետևի ըղձականին՝ բաց ՚ի յապառնայն։

Ապառնի պարագայականին։

Ոչ։	Թէ եւս եղէց,	Եւս եղիցես,	Եւս եղիցէ։
Այո։	Եթէ եւս եղիցուք,	Եւս եղիցիք,	Եւս եղիցին։

Հարկադրականի եղանակի ներկայ։ | Լինիլ։
Անցեալ։ | Եւս գոյ։
Ապառնի։ | Լինելոց գոյ, կամ Լինելի գոյ։
Ընդունելական ներկայ։ | Լինօղ, Լինօղի. և այլն։
Անցեալ։ | Եւս։
Ապառնի։ | Լինելոց, կամ Լինելի։
Ներբայ։ | Լինելոյ, ՚ի Լինիլ, Լինելով, ՚ի Լինիլն։

Ամ բայս եական՝ դոլով պակասաւորի լծուցանէ զպա-
կասուն իւր յոմանս եղանակս ի բայէն Լինիմ, և
յոմանս՝ ի բայէն Լինեմ. և լծորդէ այսպէս։

Սահմանական եղանակի ներկայ։

Ես։	Դամ,	դաս,	դայ։
Յոգ։	դամք,	դայք,	դան։

Անկեալ անկատար։

Ես։	Դայի,	դայիր,	դայր։
Յոգ։	դայաք,	դայիք,	դային։

Անկեալ կատարեալ։

Ես։	Եղէ,	եղեր,	եղև։
Յոգ։	եղաք,	եղէք,	եղեն։

Անկեալ յարակատար։

Ես։	Եղեալեմ,	եղեալես,	եղեալէ։
Յոգ։	եղեալքեմք,	եղեալքէք,	եղեալքեն։

Անկեալ գերակատար։

Ես։	Եղեալէի,	եղեալէիր,	եղեալէր։
Յոգ։	եղեալքէաք,	եղեալքէիք,	եղեալքէին։

Ապառնի։

Ես։	Եղէց,	եղիցես,	եղիցի։
Յոգ։	եղիցուք,	եղիցէք,	եղիցեն։

Հրամայականի եղանակի ներկայ։

Ես։ Լեր, ով լինիր, կամ ով լինիցես. լինիցի, ով լինիցէ։
Յոգ։ Լերուք, ով լինիք, կամ ով լինիցիք. լինիցին, ով լինիցին։

Ապառնի։

Ես։ Լիջիր, կամ լինիցես, ով լինիցես. լինի, ով լինիցէ։
Յոգ։ Լինիցուք, ով լինիցիմք. լիջիք, կամ լինիցիք, ով լինիցիք,
լինին, ով լինիցին։

Ենչական եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ես։ Երանի՛ թէ դուցեմ, դուցես, դուցէ։
Յոգ։ երանի՛ թէ դուցեմք, դուցէք, դուցեն։

Ընդհատական ներկայ։

Ես	կ՚երանի՞ թե	գուցէի,	գուցէիր, գուցէր։
Յոփ	երանի՞ թե	գուցէաք,	գուցէիք, գուցէին։

Ընդհատական կատարեալ եւ յարակատար։

Ես	կ՚երանի՞ թե	եղեալ իցեմ,	եղեալ իցես, եղեալ իցէ։
Յոփ	եր՞	եղեալ իցեմք,	եղեալ իցէք, եղեալ իցեն։

Ընդհատական գերադիտական։

Ես	կ՚եր՞	եղեալ իցէի,	եղեալ իցէիր, եղեալ իցէր։
Յոփ	եր՞	եղեալ իցէաք,	եղեալ իցէիք, եղեալ իցէին։

Նոյն պարագայական եղանակին հետեւ ըղձականին։

Ընդհատական եղանակի ներքոյ։ Գոլ։
Ընդհատ։ Եղեալ գոլ։
Ընդհատ։ Գոլոյ գոլ։
Ընդհատական ներքոյ։ Գոյօղ։
Ընդհատ։ Եղեալ։
Ընդհատ։ Գոլոյ։
Գերբայք։ Գոլոյ, ի գոլ, գոլով, ի գոլն։

Յաշտէ Նայէ Գիմալբէնց, և լծորդութենց նոցին։

Գլուխ Երեսուներորդ։

Նմանութիւն քսայք են, որոց առաջինն և երկրորդ դէմքն պակասին. և այս կամ ըստ ինքեան, և կամ ըստ պատահմանն և ըստ սովորութեան։

Նմանութիւնք ըստ ինքեանց՝ պատկանօղք առ առաջին լծորդութեն են որքին. Ձնոնէ, պոզէ, անդրնէ, մրլնէ, ոչնէ, շրէ, ջերէ, փայլատակէ, կարկտէ, կայծակէ, ալէկոծէ, վայելէ, ծափէ. և այլն։

Նմ որքին առնելական են ներգործականքն չեզոքականք, և միակերպաբար հետեւին առաջնոյ կերպի առաջնոյ լծորդութեն ըստ այսմ օրինակի։

Այն

Սահմանական եղանակի ներկայ. Ձիւնէ։
Ըղձական անկատար. Ձիւնէր։
Ըղձական կատարեալ. Ձիւնեալ իցէ։
Ըղձական յարակատար. Ձիւնեալ լիցի։
Ըղձական գերակատար. Ձիւնեալ էր։
Ապառնի. Ձիւնեալ իցէ։
Հրամայական եղանակի ներկայ. Ձիւնիջիր, մի՛ ձիւնիջիր։
Ապառնի. Ձիւնեացուք՛, մի՛ ձիւնիջիր։
Ներգործական եղանակի ներկայ՝ և ապառնի. Արանձն ինձ ձիւնիցի։
Ըղձական անկատար. Արանձն ինձ ձիւնիցիր։
Ըղձական կատարեալ՝ և յարակատար. Արանձն ինձ ձիւնեալիցի։
Ըղձական գերակատար. Արանձն ինձ ձիւնեալիցիր։

Կատարեալն հետևի ըղձականն՝ բաց ի յապառնայն։

Ապառնի ստորակայական. Արձիւնեալ եղիցի։
Անեղծառնի եղանակի ներկայ. Ձիւնել։
Ըղձական. Ձիւնեալ դիցէ։
Ապառնի. Ձիւնելոյ դիցէ։
Ներգործական ներկայ. Ձիւնօղ։
Ըղձական. Ձիւնեալ։
Ապառնի. Ձիւնելոյ։
Դերբայք. Ձիւնելոյ, ի ձիւնել, ձիւնելով, ի ձիւնելն։

Նոյն սոցունց, նաև հետևեցելոց դիմաղրկից յոգնակիսքը ունի գան։

Ի դիմաղրկից ևս ինքեանց՝ պատկանողք առ երկրորդ լծորդութեան են սորին. | ռասանայ. տնանայ. առաջնանայ. երեխայանայ. փիղերանայ. խաչարանայ. և այլն։ Նոյն սորին ունենալ են ընդհանրական ձևք ի ջակերով չէզոքականք, և հետևին երկրորդի կերպի երկրորդի լծորդութեան ըստ այսմ օրինակի։

Սահմանական եղանակի ներկայ. | ռասանայ։
Ըղձական անկատար. | ռասանայր։
Ըղձական կատարեալ. | ռասայեալ։
Ըղձական յարակատար. | ռասայեալ եմ։
Ըղձական գերակատար. | ռասայեալ էի։
Ապառնի. | ռասայի։
Հրամայական եղանակի ներկայ. | ռասանայիջ, մի՛ ռասանայիջ։

ՀԱՊառնի։ | ուսայցի, մի՛ լուսանայցէք։
Ի շէնէն եղանակի ներքոյ՝ և ապառնի. | Երանի՛ թէ լուսանայցէք։
ՀԱնցեալ անկատար. | Երանի՛ թէ լուսանայցէր։
ՀԱնցեալ կատարեալ՝ և յարակատար. | Երանի՛ թէ լուսացեալ իցէք։
ՀԱնցեալ գերադոյն։ | Երանի՛ թէ լուսացեալ իցէր։

Պորակիչեանն հետեւի ըշէնէնին՝ բայց ՚ի յապառնոյն։

ՀԱպառնի պորակիչեանին. | Երթ՛ լուսացեալ եղիցի։
ՀԱնընթեռնլի եղանակի ներքոյ. | ուսանայ։
ՀԱնցեալ։ | ուսացեալ դոլ։
ՀԱպառնի։ | ուսանալոց դոլ։
Ի նորանելտնինեան ներքոյ. | ուսայօղ։
ՀԱնցեալ. | ուսացեալ։
ՀԱպառնի. | ուսանալոց։
Վերբայք. | ուսանալոյ, ՚ի լուսանալ, լուսանալով, ՚ի լուսանալն։

Նայց գիտելի է, զի երկք դէմազուրկք բայքս այսոքիկ. պեղայ, եռայ, որոպայ, ՚ի սահմանականի կատարելոջ ա՛յ է՝ զերին ՚ի ացա, այլ ՚ի այ. օրգոյն. պեղայ, եռայ, որոպայ։ Այլ դարձեալ՝ դէմազուրկ բայս այս՝ Ոլոպայ, ՚ի սահմանակատնի, և ՚ի հրամայականի ասացուածոջ ա՛յ եղերի ՚ի ասչ, այլ ՚ի ասչէ. օրգոն, որոպասչէ։

Վարձեալ գիտելի է, զի երբեմն ըստ պատահմանն ամանք ՚ի վերոյասացելոյ բայիս կարեն քնաւին դիմօք վարիլ. ընթրինակ. ծափէմ, ծափես, ծափէ. ծաղեմ, ծաղես, ծաղէ, որոպամ. և այլն։

Վանկ դիմազուրկք ըստ պատահմանն և ըստ սովորութեանն են այսոքիկ. վարի, ընկի, պատկի, հանգիպի, պատկանիմ, երթի, ասի. կոչի, գնացի, գրի. և այլն։
Այս գիտելի է, զի չորք յետինք բայքս են կրաւորականք, և այլքն ձայնակրականք, որք ըստ պատահմանն վարին երբեմն միայն երրորդիւ դիմաւ, և ասին դիմազուրկք. և հետևին առաջնոյ կերպի չորրորդի ըծորդութենէ ըստ այսմ օրինակի։

Ապհմանափանի եղանակի ներկայ. Ես տամ ։
Հրամայական. Ես տուր, կամ Թուխիւր ։
Հրամայական կատարեալ. Ես տուեցայր ։
Հրամայական յարակատար. Ես տուեցեալ լեր ։
Հրամայական գերակատար. Ես տուեցեալ լերը ։
Հրապառնի. Ես տուեայի ։
Ընդհանրական եղանակի ներկայ. Ես տուիկի մի Թուխիկի ։
Հրապառնի. Ես տուեայի, մի Թուխիկի ։
Պղձախառն եղանակի ներկայ՝ և ապառնի. Երանի՛ թէ Թուխիցի ։
Հրամայական անկատար. Երանի՛ թէ Թուխիցեր, կամ Թուխիցիւր ։
Հրամայական կատարեալ՝ և յարակատար. Երանի՛ թէ Թուխեցեալիցի ։
Հրամայական գերակատար. Երանի՛ թէ Թուխեցեալիցեր ։

Պարագայականն հետեւի ըղձականին՝ բաց ՚ի յապառնայն ։

Հրապառնի պարագայականին. Երթէ Թուխեցեալ եղիցի, կամ լինի ։
Հրանցեալ եղանակի ներկայ. Ես տուիլ ։
Հրամայական. Թուխեցեալ գոլ ։
Հրապառնի. Ես տուելոյ գոլ ։
Ընդհանրական ներկայ. Ես տուօղ ։
Հրամայական. Ես տուեցեալ ։
Հրապառնի. Ես տուելոյ ։
Վերբայք. Ես տուելոյ, ՚ի Թուխիլ, Թուխելով, ՚ի Թուխիլն ։

Նայց գիտելի է, զի երկու բայքս՝ ասէ, պեառն, բայառոցին յօրինակէս, և հետևին յատկայ կրաւորականաց՝ ասեմ, և պեառնեմ բայից ։

Երբ ասա գիտելի է, զի ոմանք անուանք ընդ էսկանի բայի յարեցեալք՝ վայրին երրորդիւ գիմաւ. վասն որոյ և ընդդիմազուրկս համաթուին ։ Երբ են այսոքիկ ։ Արի է, պարտ է, վայել է, ճահ է, օգտար է, պարշաճ է, հարկ է, ֆոյն է, պիտոյ է, սովոր է, ըմբռն է, վայելուչ է, յայտ է, պարկեան է, արժան է, խնդր է, ղեղջ է, բաւ է. և այլք ։
Երբ լծորդին ըստ լծորդութեանց էսկանի բայի՝ ըստ այսմ օրինակի ։

Ապհմանափանի եղանակի ներկայ. Արթ է ։
Հրանցեալ անկատար. Արթ էր ։
Հրանցեալ կատարեալ. Արթ եղև ։

Ես ապրեցայ ապրեցար. Ապրեր լեսալ:
Ես ընթեալ եմ ընթեար. Ապրեր լեսալեր:
Ես պառնի. Ապրեր եղիցի.
Ըրամայական եղանակի ներկայ. Ապրեր լինիցի, մարթ ոմն լինիցի:
Ես պառնի: Ապրեր լիցի, մարթ ոմն լինիցի:
Կղձական եղանակի ներկայ և ապառնի. Երանի՛ թէ մարթ լինիցէ:
Ես ընթեալ անկատար. Երանի՛ թէ մարթ էիր:
Ես ընթեալ կատարեալ՝ և յարակատար. Երանի՛ թէ մարթ լեսալիցէ:
Ես ընթեալ գերակատար: Երանի՛ թէ մարթ լեսալիցեր:

Պարագիցականն հետեւի ըղձականին՝ բայ՝ է յապառնոյն:

Ես պառնի պարագիցականին. Երէ՛ մարթ լեսալ եղիցի:
Ես ընդրեալի եղանակի ներկայ. Ապրեր գոլ:
Ես ընթեալ: Ապրեր լեսալ գոլ:
Ես պառնի: Ապրեր լինելոյ գոլ:
Ինդառնելականէն ներկայ. Ապրեր լինօղ:
Ես ընթեալ. Ապրեր եղեալ:
Ես պառնի. Ապրեր լինելոյ:
Վերբայք. Ապրեր գոլով, ի մարթ գոլ, մարթ գոլով, ի մարթ գոլն:

Այս այսպիսի բառերուն ըղձադրութենց բայից.

ՀԱՅԱՓԱ ՀԱԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ։

Ա։ Ա։ Ա։

Ա։ Ա։ Ա։

Ա։ Ա։ Ա

Լբբեա	ջնեղչաակ.
Լբան	ղնամ.
Լբեայբ չան	ղնաս.
Լբեբ չան	ղերկինս.
Լբեբեայ չան	ղասաւելոս.
Գբեբ չան	ղաւտաճօրս.
Գբեբ Էբեբեայ չան զարեգակն.	
Ճաուաճել չան	ղաւսքն.
Ճաուալ չան	ղնկնել.
Ճեբ չան	ղնասս.
Ճեբեբ չան	ղծուքն. և այլն:

Որոնք խնդրեն ջնդոլքին բա-
ցատական, որպիսիք են
սոքքն:

Բաց	'ի յասացելոցս.
Օար	'ի նոցունց.
Պինեասե	յամբոխէ.
Բեսե	'ի մէզաց:
Բացար	'ի միմեանց.
Գաղտ	'ի ծանանէ:

Որոնք խնդրեն ջնդոլքին գոր-
ծական. որպիսիք են սոքքն:

Ճանբերչ	նուաճ.
Ճաբ	կաղնեաւն մանբրելի:

Որոնք խնդրեն ջնդոլքին պա-
բատական, որպիսիք են
սոքքն:

Հոտք	ղքաղաքաւ.
Պնբբեբ	ղպաղատաւ:

Թակ նախադրութիւնս այս քեր,
մերթ դնի 'ի տեղի բառիցդ
այսցիկ փոխանակ, և վասն
յարաժամ խնդրել ջնդոլքին սե-
ռական. որդւոյն, կամ Թա-
գաւորեաց քեր Նորա: Յիս փո-
խանակ նորա: Տեառնէ քեր իմ,
և քեր քոյ. յիս վասն իմ. և
վասն քոյ:

Երբեմն դնի փոխանակ բա-
ռիցս այսոցիկ հետ, կամ
առ. և յարաժամ պահանջէ
զներքնատուլ տրական. որ-
դւոյն, Օրէ ածէ քեր մեզ է. յիս
հետ մեր: քեր քեզ է սիկզեն
աճուրդ, յիս առ քեզ:

Երբեմն դնի փոխանակ բա-
ռիս այսորիկ 'ի ներքոյ. և
յարաժամ պահանջէ ջնդոլքին
գործիական. որդւոյն. քեր
ծառով. յիս 'ի ներքոյ ծառոյ:

Թակ երբեմն առնանէ փոխա-
նակ նախադրութեցս այսո-
ցիկ առ, 'ի, յ, ։ և բաղկա-
ցուցանէ զնախդրիշ տրական,
և կամ զներգոյական. որդւոյն.
Քեր ամ երկիր եւ բարբառ
նոցա. յիս առ ամ երկիր: Քսեր
քեր նա. յիս ասեր դնա: Քեր
կոյտ մի պշնաւր. յիս 'ի կոյտ
մի պշնաւր: Լինեալ քեր ամպս
երկնից. յիս յամպս երկնից:

Երբ աստ գիտելի է, զի եր-
կու նախադրութիւնք այսո-
քիկ Թոյլ, առանց, Թէպէտ
մինչ շարակցին ընդ երկրորդ
դի դիմի գերանուանն, առ-
նուն զվերջնաձայնսն տրական,
այլ 'ի վերոյ եդաւ. բայց մինչ
շարակցին ընդ առաջնոյ, և
ընդ երրորդի դիմի, առնուն
նաև զսեռական. որդւոյն,
առանց իմ. Թոյլ վերոյ գի-
առ-

Այսպիսիք, բաղկացուցիչ։
Անցումն, անդր անցումն։
Անդր, դէր դիմօղ։
Անդամ, յար ածամ։
Անարձ, ճոխ ադարձ։
Անօտ, շաղկապ։
Անան, հոմ արանն։
Անեաւ, վէհ ասպետ։
Անուն, պէր անուն։
Անուանի, բաղ առանի։
Անկիր, մակ ագիր։
Անան, ընդդիմ արանն։
Անարդիմ, գէր յարդիմ։
և այլն։

Առանց ընդ բայիս բաղադրին այսպէս։

Պատուիրեմ, ան պատուիրեմ։
Ապարիմ, ապ ապարիմ։
Պարանամ, պ կարանամ։
Պայանամ, էնն ակայանամ։
Պրեմ, ապր ապրեմ։
Յարդեմ, վէր յարդեմ։
Պայլիմ, ապա ապիայլիմ։
Պնեմ, պրամ ադրեմ։
Պօղեմ, պաբ աբօղեմ։
Պասեմ, համ ապ ասեմ։
Պանեմ, շար սմանեմ։
Պիտեմ, գաղ գիտեմ։
Պոեմ, հակ ասեմ։
Պցանեմ, առ անցանեմ։
Պցեմ, բաղ ակցեմ։
Պխեմ, անդր ապխեմ։
Պապեմ, շաղ կապեմ։
Պնուանեմ, հոմ անուանեմ։
Պրեւիմ, վէհ երեւիմ։
Պնուանեմ, գէր անուանեմ։
Պռնեմ, բաղ առնեմ։
Պրեմ, մակ ագրեմ։
Պնեմ, ընդդիմ ադրեմ։
Պծծարեմ, գէր ամբծարեմ։
և այլն։

առեալ. առանց նպի. Խոյս նորատ
ելան երեքեան նախատրուեցաւ
այսոքիկ՝ հոգի, ջերմ, առ, մերձ
առնուն նաև զվերջաւորսլով տր
բահան. ոչիսն, հոգի նման, ջերմ
մերձ, առ քեզ։

Ինչ գործեալ՝ նախդիրս այս՝
առ, մերձ ինդրէ նաև զսե-
ռական. և յայնժամ ունի ըզ-
հնչառակուբ նախատրուեաս այ-
սոքիկ՝ վառն. օրգոն, Հա-ահին
աղաղակեցին. յր, վառն ահին.
և այլն։

Ինչ և այլք ոմանք նախատրու
թիւք, որք ասին բաղադրա-
կանք, այնու զի բաղադրին ըզ
անուանս, և ըզ այլոց մասանց
բանի առ՝ ի վերայ եւելուն նշա
նակուե իրիք, և կիսառ՝ ի զործ.
և են այսոքիկ.

Հաղ. ապ. պ. էնն. ապր. վէր.
արդ. պրամ. պաբ. համ. շար.
գաղ. հակ. առ. բաղ. անդր. դէր.
յար. գոհ. շաղ. հոմ. վէհ. գէր.
բակ. մակ. ընդդէմ. գէր։

Ինչ բաղադրին ընդ անուանս
այսպէս.

Հրատ, անարատ։
Հրդեհն, ապահրդեհն։
Կար, պ կար։
Պատուէր, էնն ապատուէր։
Պրուէր, ապր ապրուէր։
Պատուհասք, վէր ապատուհասին։
Հրաման, ապ հրաման։
Կայուէր, պրամ ակայուէր։
Հաղթ, պաբ աբաղթ։
Հակառհակ, համ ակառհակ։
Հիւանդութիւն, շար ահիւանդութիւն։
Գնաւն, գաղ անաւն։
Կայ, հակ ակայ։
Պրուէր, առ ապրուէր։

Նստ այսմ՝ և ընդ այլոյ մա-
նանց բանի երբեմն բա-
ղադրին : Սակայն այսպիսիքս
ոչ կալուն սահմ նախադրութիւք,
եթէ ոչ միայն ըստ այսմ, զի
՝ի բաղադրիլն ընդ անուանսն՝ նա-
խադրին . վասն զի նախա-
դրութիւք յատկապէս են այնք,
որք կամ միշտ կցորդեալ կերտին,
և կամ միշտ պահանջեն.

Յաղագս Սակաւից.

Ոլոխ Հնգեպատանէրդէ.

Սակաւիկ բա-
ղումք են տեսակք.
որոց ոմանք ասին
որակականք. վասն
զի ՝ի յատկացուցիչն
ընդ բայիւ ցուցանեն զորակութիւն
և զորպիսութիւնս գործողու-
թեանց, կամ կրողութեանց. կամ
առքին ըստ մեծի մասին կերը-
պասիւրին ՝ի յանուանէ՝ այսո-
քիւք մասնկամբք, որք հետ-
ևին : Ակն, եայն, ակէ, ի, ապէ,
բար, գին, էն, էն, ոյն, ովէ,
ովին, պէս, րէն, ատ. ողջոյն,
գիշերային, լուսեայն, ուղղակի,
աքաղ. բունդ. արմատապէս.
հաստատուն բար. արտասուալից գին.
ինձէն. քեզէն. մեզէն. ձեզ-
էն. ինքնին, կենդանատուն.
լուրովէ. զիւրովին. գլխովին.
աղջովին. կարճնովին. բարե-
պէս. հայերէն. յունարէն.
մարդկօրէն. բարատ. և այլն.
Նոյն առակելին բայիւ ընդ այսմ
օրինակի.

Ոլոխ Հնգեպատանէրդէ գնալ ՝ի տուն.
Ոլոխ Հնգեպատանէրդէ արձակեալ.
Ոլոխ եկեալ՝ և ուրէ բոնել.
Ոլոխ մոռացեալ լսելոյ.
Ոլոխ ամենայնիւ նմանել.
Ոլոխ աղերսեալ.
Ոլոխ Հնգեպատանէրդէ գիտացեալ.
Ոլոխ Հնգեպատանէրդէ խմացեալ.
Ոլոխ Հնգեպատանէրդէ Հանդարտեցեալ.
Ոլոխ Հնգեպատանէրդէ ծանեալք.
Ոլոխ Հնգեպատանէրդէ յիշելոյ.
Ոլոխ Հնգեպատանէրդէ Հասկացեալ.
Ոլոխ Հնգեպատանէրդէ առեալ.
Ընդհանուր կլանել կամելոյն.
Ուրուխ արթար.
Օխրովէն գնալ.
Ոլխովէն ջատագովեալ.
Ոլշովէն ծառայեալ.
Կարճնովէն ընկճեալ.
Ուրեկէս յառաջադրեալ.
Ոլոխեմպէս հաստատեալ.
Պայերէն խօսեցեալ.
Յունարէն գրեալ.
Ոլորդիօրէն սկսեալ.
Ուրուտ վճարեալ. և այլն.

Ոմանք ասին քանսկականք.
վասն զի ՝ի յատկացուցիչն ընդ
բայիւ ցուցանեն զքանիսնու-
թիւն, և զորքանսուրդ գոր-
ծողութեանց, կամ կրողութեանց,
որք նշանակին ՝ի ձեռն բայիւ.
և են այսոքիւք, որք աստէն
համանշանին. և համանգա-
մայն վասն օրինակի ընդ
բայիւ առակելին.

Ուրուան խոնարհեցաւ.
Ակնուան բարձրացաւ.
Ուլոփ սիրեաց.
Ակնլոփ սիրեցաւ.

Ակ-

ԱՀյուծանի աձեցաւ.
ԱՀյուծանի մեծացաւ.
ԱՀյուշտի ուսաւ.
ԱՀյուշտի զարգացաւ.
ԱՀէանփամ հաւա.
Ա,բիուանփամ եւս.
Ա,ուպուտիւ բազմացաւ.
Ա,ուշտպուփօրէն վճարեաց.
Ա,բիւնցու խօսեցաւ.
Ա,ռանիցու եհար.
Ա,ռանիցու անփամ վերիպեցաւ.
ԱՀյուծանիցու ջանաց փնտռել.
ԱՀյուծանիցու հետևեցաւ մոլուե.
ԱՀյնուանիցու արձակեաց զնեա.
Ա,ուղիցու ղղջացաւ.
Ա,ուղոմանփամ մարտեաւ.
Ա,ու խօսեցաւ.
Ա,ոչիրինէ համոզեցոյց.
Ա,ոչրմէ զգօնացոյց.
Ա,ոյն ինէ զեկոյց.
Ա,օճաղ բացայայտեաց.
Ա,ոխա հաւա.
Ա,ոխա ինէ շրջեցաւ.
Ա,ոխատիւ ինէ հանգեաւ.
Ա,ոխա աս ոխա յաղեցաւ.
ԱՀնօսրակէ հանդիպիւր.
Յանցաւոցէս տեսանիւր. և այլն
Ա,մնաք ասին ժամանակա-
կանք. վասն զի ՚ի յառաւակ-
ցիկն ընդ քայից յուշանէն
զժամանակն գործոցուածէց,
կամ կրօցուածէց. արգան:
Ա,րբ եկիր.
Յորքամ ուսար.
ԱՀյնմ տեսեր.
ԱՀրդ լուար.
ԱՀոքամն համբերեցեր.
Յարդ նա պատմեցեր.
ԱՀյնիւ հանդարտեցար.
Յայնքամ նստար.
Յայիցուցն զարթնեար.
ԱՀյօր ուրախացար.
Ա,երկ ցնծացար.
Ա,ուրայքն տրտմեցար.
ԱՀրբէն յաղթեցեր.
Ա,աչէն տեսցես.
Ա,ուչէն առցես.
Ա,ուաղրդայն լուաւ.
Ա,յրդեանս պատմեաց.
Ա,րեկ ուսաւ.
Ա,ուրաուէօրն բերկրեցաւ.
Ա,ուբերեկոյն եկաց.
Ա,ուրբ զարգացաւ.
Ա,ուանդն խօսեցաւ.
Ա,երս սկսաւ.
Ա,իւր աշխատեցաւ.
Յանփ դեգերեցաւ.
Յաւէտ ջանաց.
Յանուպուղ խնդրեաց.
Յաւէփ փափաքեցաւ.
Յարաքամ բաղձաց.
Ա,րբեն զսպղջացաւ.
Յորն հէտէ եկն.
Յայնմ հետէ հիւանդացաւ.
Յայմ հետէ առողջանայ.
Ա,ուաղուց հետէ փափաքիւր.
Ա,հերուան հետէ տեղեկայր.
Ա,բրանփամ հնազանդեցաւ.
Ա,րբէտ խոնարհեցաւ.
Ա,երբ համեստացաւ.
ԱՀոքամայն զղջացաւ.
Ա,անեաւ խօսեցաւ.
Ֆահաւէն ապրի.
Ա,եռաս նստի.
Ո՞ր ըստ օրէ ուսանիմ.
Ա,ինչ ուտէր.
Ա,ինչքեա ծառկեր.
Ա,ինչ փահաւէն լմնկեր.
Ա,ինչքեա փահաւէն խրատանայր.
Ա,ինչ զուարթացաւ.

Ա՛յնչ վ՛ն — ծագեալէր արևն.
Ա՛յն — էր ժամանեալ.
Ա՛յնտ — էր հասեալ.
Ա՛ղ — սկսաւ.
Ա՛ղաւթեմ — պատուիրեալէր.
Ա՛նկնամ — ծանոյց.
Ա՛ստղափոյն — աղգ արար.
Ա՛ռնէ յերբ — անդրադարձ.
Ա՛ռնէ ցերբ — յառնել. և այլն.

Ա՛մանը ասին տեղականք. վասն զի՝ ի յառակիսին ընդ բայիւ՝ ցուցանեն զտեղական պարագայս գործողութեանց կիսկրողութեանց. որպէս:

Ա՛ր — առաւանէր.
Ա՛րամ — գառանէր.
Ա՛ղպատանօր — աղամանէր.
Ա՛ղ — աղաւ.
Ա՛ղտ — բանակեցաւ.
Ա՛ղտանօր — շէնեցեալ.
Ա՛ղտերանօր — գտեալ կալաւ.
Ա՛ղտրեմ — անկանիմ.
Ա՛ճռընչ — սխալի.
Ա՛ղտրեչ — գնայ.
Ա՛ր — գիմեաց.
Ա՛վեր — հայեցաւ.
Ա՛վայր — քաղցեցաւ.
Ա՛ներձա — եմուտ.
Ա՛ղբատա — էլ.
Ա՛ղտ — եկին.
Ա՛ղտր — կոչեցաւ.
Ա՛ղտր — հարամիտեցաւ.
Ա՛ստղ — էհան.
Ա՛ղտուսար — յառաջացաւ.
Ա՛ղտրուսար — ծագեցաւ.
Ա՛ղտուսար — քակեցաւ, դնայ.
Ա՛ղտ — եկին.
Ա՛ղտ — չոքեաց.
Ա՛վերուսար — գլորեցաւ.

Ա՛ներձուսար — վազանկեցաւ.
Ա՛ղբատուսար — շաղաթորդեաց.
Ա՛ծացուսար — հայեր.
Ա՛հեուսար — սեռանէր.
Ա՛ղբյուսար — խօսէր.
Ա՛ստղբ — քարշիլ.
Յայս վայր — էհաս.
Յայս վայր — ժամանեաց.
Ա՛ղտրէն — աշխատեա.
Ա՛ղտրէն — հանգիր.
Յայդիոյս — գնա.
Յայսիոյս — խոստոված.
Յայնիոյս — գիմեա.
Ա՛նիկուանիոյս — նկատեա.
Յերիոյս — հայեա.
Յաղիոյս — ծնեցեալ.
Ա՛ծանիոյս — ծառեա.
Ա՛ներձիոյս — գիմեաց.
Ա՛վերիոյս — ձկտեա.
Ա՛վայրիոյս — խոնարհեաց.
Ա՛ղտրէն — գարձիր.
Ա՛ղտրէն — հանգիր.
Ա՛վերս — առաջաւ.
Ա՛նտրե — գրեցուք. և այլն:

Ա՛մանը ասին ժողովականք. վասն զի՝ ի յառակիսին ընդ բայիւ՝ ցուցանեն զժողովականն և կամ զմիահամուռս կամ պարագայս գործողութեանց, ի կրողութեանց. որպէս:

Ա՛նտուն — նստաւ.
Ա՛մանգամայն — ծնաւ.
Ա՛նանգամայն — յիմարեցան.
Ա՛նահաղայն — խօսեցան.
Ա՛նամոռս — ընդդիմացան.
Ա՛նդհանրապէս — անգիտացան.
Ա՛մակ — զարհուրեցան.
Ա՛մօրէն — երկեան.
Ա՛ղ հաւաքակ — ղժմայան.

ՀՀինանին հնազանդեցան։
ՀՀոտրովէմբ ապրիլեանաւորեցան։
ՀՀոտրովին խոնարհեցան.
ՀՀնաւին ապառեցան.
ՀՀովանդալ Թուլացան.
ՀՀրամ երամ Թռեան.
ՀՀոկ ՀՀոկ արագ-ելին.
ՀՀաս դաս նստան. և այլն.

Ա մանք ասին զառականք. վասն զի 'ի յառակելին ընդ բայիս ցուցանեն զառանձնու-Թենական, և զորոշողական պարագայս դործողուԹեց, կամ կրողուԹեց. որդան։

Ա բաց եկաց.
Ա ղաս նստաւ.
Ա էայն կանդնեցաւ.
Ա տար հեռացի.
Ա բացեայ ընկողմանեցաւ.
Ա ելոյ կանդնեցաւ.
ՀՀառանչին խօսեցաւ.
ՀՀառանչնակէ եմ.
ՀՀոգտա վերադարձաւ.
ՀՀուշակէ պատրաստեաց.
ՀՀչակէ փառաւորեաց։
ՀՀեակէ ընկալաւ։
ՀՀչիակէ էաւ։
ՀՀի ել մեռին.
ՀՀչիակո եկիո ելին.
ՀՀոնաւ Եկեն.
ՀՀորոյն կանդնեցաւ.
ՀՀորոյն ոտքոյն վերադարձաւ.
ՀՀէոյնակ խօսեցաւ.
ՀՀեկոսկ բազմեցաւ.

Ա մանք ասին պատրաստականք. վասն զի մինչ առակելին ընդ բայից՝ ցուցանեն զպատրաստին դործողուԹեց, կամ կրողուԹեց. որդան։

ՀՀէ եղև.
ՀՀէդպես՝ սատց.
ՀՀինոկես դրեաց.
ՀՀրաւէ եկեր.
ՀՀնմարիտ՝ խօսեցաւ.
ՀՀամատեսամ դրեաց.
ՀՀդրարե դործեաց.
ՀՀոոյկ շարադրեաց.
ՀՀոոսկիմ բացատրեաց.
ՀՀին. և այլն։

Ա մանք ասին բացատականք։ վասն զի 'ի յառակելին ընդ բայից ցուցանեն զբացատելին դործողուԹեց, կամ կրողուԹեց. որդան։

Ա է սիրեաց.
Ա կէ եկեալ.
Ա հանդուրժեաց.
Ա կէ տեսեալ.
Ա էսիմ կարաց լինել.
Ա է երբէք հայեցաւ.
Ա էնոտ յայտնեաց.
Ա էնոտ երբէք պատասխանեաց.
Ա է գով էսիկ ատրաստաց.
Ա ՀՀա.
Ա ի լիցի.
Ա ՀՀա լիցի.
Ա էինչ հերիսիմ կարէ գոլ.
Ա կէ ասենին տեսեալ.
Ա կէ բնաւին խօսեալ. և այլն։

Ա մանք ասին յայտնականք. վասն զի 'ի յառակելին ընդ բայից ցուցանեն զյայտնական-դիմանուԹիւն դործողուԹեց, կամ կրողուԹեց. որդան։

Յայտ խօսեցաւ.

Յայրնի եւս.
Յայրնապէս քարոզեաց.
Լուծ՝ է լուա վարդապետեաց.
Յրաժարակաս ծանոյց.
Յայս յանդիման խայտառակեաց.
Յաչէօրէն գոլեաց.
Յաճախէպատ կշտամբեաց.
եւ այլն:

Ոմանք ասին ծածկականք.
վը զի՝ ի յառաջիկն ըստ քայ-
էց յուցանեն զգալտնական-
նալ գործողութեց, կամ
կրողութեց. օրգոն:

Ծածուկ խօսեցաւ.
Ծածուկ ասաց.
Ծածկաբար ուսոյց.
Ծաղր էառ.
Ծաղրանք՝ եկեր.
Ծանեալաբար եմուտ.
Ծառապէս առաքեաց.
Ընդհանրական նոտան.
Ընդդիմանալ գնացին.
Ծափեցուցանել շրջեցան. եւ այլն:

Ոմանք ասին հարցականք.
վանզի՝ ի յառաջիկն ընդ
քայէց յուցանեն զկեռազո-
տութիւն գործողութեց, կամ
կրողութեց. օրգոն:

Խօսեցաւ.
Ծանոյց.
Ուսոյց.
Սերեաց.
Արար.
Վարդապետեաց.
Պատուիրեաց.
Գնաց.
Արարեր.
Ուսուցեր.
Երկնչիս.

Ոչ արդեօք ոչ կատարեաց.
Ասացեալ անսաց.
Ընդ աշխատ եհար.
Արդեօ՞ երդիս խոցեաց.
Ոչ ասաց գիտելի է. վը գոն
ումանք մանաւանդ հարցա-
կանք, որք դրեթէ զհարցաքն-
նութիւն շարադրուն քանին նը-
շանակեն. վասն որոյ եւ ընդ
հարցական մակբայս համա-
ձուին. որպիսիք են այսոքիկ.
Ոչթէ. ոչիչ. հիչէն. հիչբաւ.
ոչբաւ. ոչպակ. ոչպան. հիպէս.
հիպան. եւ այլն.

Ոմանք ասին երաշխականք.
վը զի՝ ի յառաջիկն ընդ քայից
յուցանեն զվստահութիւն գոր-
ծողութեց, կամ կրողութեց.
օրգոն:

Ընծայաւ.
Կապտեաց.
Կարգադրեաց.
Գրեաց.
Ժողովեաց.
Խոստովանիլին.
Լուծանալին.
Ձեպիլին.
Արշաւիլին.
Գնալին.
Հասանիլին.
Ընծանալին.
Խօսեցաւ.
Կատարեաց.
Ժամանեաց.
Ընծայաւ.
Գնաց. եւ այլն:

Ոմանք ասին յաձախականք.
վասն զի՝ ի յառաջիկն ընդ
քայից, յուցանեն զասատկա-

կու-

կանուխի գործողութեց, կամ կրողութեց. որգոն.

Լսէ՛	գանեայ.
Տէ՛	զայրացաւ.
Տէ՛ր	պնդեայ.
Վարէ՛	անօրինեցաւ.
Յոյժ	զղջացաւ.
Յոյժ յոյժ	բարձրացաւ.
Ասէ յոյժ	տրտմեցաւ.
Յուզէ՛	արտասուեայ.
Յուզապէս	հեղանիւթ.
Յասպի՛	տանջիւր.
Նախա	տոչորիւր.
Ընտանեաւ	առատացաւ.
Հառաչել	գերազանցեայ.
Յաւէտ	մեծացաւ. և այլն։

Ոմանք ասին դասականք. վասն զի՝ իւրաքանչիւրն ընդ բայից ցուցանեն զդասակարգութի՛ գործողութեց. կամ կրողութեց. որգոն.

Յառաջնոյն	դիմեայ առաջ.
Յառաջ	լինել ոչ առայ.
Ո՛չնի	եհարբ.
Յառաջագոյն	քննեայ.
Ո՛ առաջինն	ամբաստանեայ.
Ա՛նխնաբար	պատրաստեայ.
Ընդդէմբար	վարդապետեայ.
Վախճանի	շարադրեայ.
Վերջնոյն	տպագրեայ.
Ախ	խոնարհեայ.
Երկիր	երկիր.
Երկիր	հնազանդեայ.
Ա՛յսուհետեւ	զղջացողիր.
Ապա՛յ	աշխատեայ.
Ե՛կ այսորիկ	սկսաւ.
Ե՛կ այնորիկ	մոռացաւ.
Ե՛կայ	յառաջացոյց.
Ո՛չնի այսորիկ	առարածեայ,
Ո՛չնի այնորիկ	զեկոյց.
Ո՛րոշ չէիր	հաշտեցաւ.
Ա՛ետուի	զետեղեայ.
Ա՛ն ըստ դիմաց	ծանոյց.
Կարգեցար	նստոյց.
Ո՛չնի դիմանց	կոչեայ. և այլն։

Ոմանք ասին ցուցականք. վասն զի՝ իւրաքանչիւրն ընդ բայից ծանուցանեն զցուցանելին գործողութեանց, կամ կրողութեց. որգոն.

Ահա՛	եկն.
Ահաւասիկ	նստին.
Ահաւասիկ	գան.
Ահաւասիկ	ուտեն.
Ահաւասիկ	մերձենան.
Ահաւասիկ	գիտեն.
Ահաւանիկ	խօսին. և այլն։

Ոմանք ասին երկբայականք. վասն զի՝ իւրաքանչիւրն ընդ բայից ցուցանեն զերկբայականութի՛ գործողութեց, կամ կրողութեց. որգոն.

Ահաւադեօ	եկեր.
Ի՛ւերեա	ապրեայն.
Ո՛ւսանել	լուծիլ.
Ո՛ւսանել երբեք	յափշտակիլ.
Ո՛ւսանել արդեօք	մեռանի.
Ո՛ւսանել արդեօք	զի անասցէ.
Ո՛վ արդեօք	էանց զհրամանաւ.
Ո՛վ ինձ	մեղաւ.
Ո՛վ փառանէ	անկանիցի.
Ի՛ւերեա արդեօք	բաւական.
Ո՛ւրեմն	մեռաւ.
Ո՛մարեա՛ ինձ	աւերեցաւ.
Ո՛ալուծա՛ ինձ	զինջաւ. և այլն։

Ոմանք

Անունք ասին հրկնականք. վասն զի ի յատակին ընդ բայից յուցանեն վերադարձ նուման գործողութեց, կամ կրողութեց. որպն.

Աբէն	առայից.
Աբէն անփամ	ընծերոյց.
Աբէրին	զրեցի.
Աընդրէն	դարձոյին.
Աինասնփամ	կանգնեսցին.
Աոչխեալ	նուագեսցին.
Աչմ	խօսեցայ.
Աչնա	առչեցայեն. և այլն

Անունք ասին նախընտրականք. վասն զի ի յատակին ընդ բայից յուցանեն զանանձանդականութի ոմանց գործողութեց, և կրողութեանց ի վերայ այլոց. որպն.

Անանճանք	կամիմ հանճարտալ քան զքեզ.
Անանճանդապէս	էարբ՝ քան եկեր.
Հանէք	լսեր՝ քան խօսեր.
Հաստել	բարերարել կամիր՝ քան բարերարիլ.
Հաստելապէս	անասայր՝ քան թէ հրամայեր.
Ղախապէդաբար	կամիր սիրտալ քան սիրցանել.

Անունք ասին արդելականք. վասն զի ի յատակին ընդ բայից՝ յուցանեն զարդելանելն գործողութեց, կամ կրողութեց. որպն.

Ոչ	նախանձիր.
Ոչնա	յանձելցիս սիրտալ.
Ոչ էէ	արդելցիս յաղօթելոյ.
Ոչ հի էէ	տալցեր պատճառս.
Ոչ երէէ	ասասցեն.

Անունք ասին անպարտականք. վասն զի ի յատակին ընդ բայից յուցանեն վայրապարտութի, կամ զտարտարարհակութեն գործողութեանց, կ կրողութեց. որպն.

Տարապարտ	վարեցար.
Տարապարտոց	առեցին.
Այրապար	խօսեցար.
Արէպրաղէ	ցրուեաց.
Էրվայր	մխեաց.
Էդրուայն	աքնեցար.
Էչար	աշխատեցար.
Էնանէդ	վատառակեցաւ.
Տարապէս առաջարկեաց. և այլն

Անունք ասին իսկոյնականք. վասն զի ի յատակին ընդ բայից յուցանեն վիսկոյնականութի գործողութեց, կամ կրողութեց. որպն.

Ակոյն	առողջացաւ.
Ակնէոկ	ծանեան.
Հաճամայն	զարթեան.
Լոյն ճամայն	յարեան.
Յանկարծ	մեռաւ.
Յանկարծակի	եհաս.
Էրնել ակառ	ծօմ ամենեցան.
Յակառ ընդնափէն	եղերեաց.
Վայրկենդ	անկաւ:

Անունք ասին յամրականք. վ՛որ զի ի յատակին ընդ բայից յուցանեն զյամրականութի գործողութեց, կամ կրողութեց. որպն.

Ամանք ասին զարմացականք. և են այսոքիկ. ո՛. ո՛վ. վա՛խ. բաւէ. և այլն։

Ամանք ասին ելականք, և են այսոքիկ. վայ. աւաղ. եղո՛ւկ. և այլն։

Ամանք ասին ցաւակցականք, և են այսոքիկ. ո՛հ. վախ. ափսո՛ս. աւաղ. և այլն։

Ամանք ասին մորմոքականք. և են այսոքիկ. ոհո՛. հո՛յ հո՛յ. է՛շ. և այլն։

Ամանք ասին հառաչականք, և են այսոքիկ. ա՛խ. ա՛հ. և այլն։

Ամանք ասին զգուշականք, և են այսոքիկ. անշէ՛ղ. մխի՛ղ. և այլն։

Ամանք ասին հեգնականք. և են այսոքիկ. հա՛հ. ա՛հ. հէ՛հ. է՛հ. հո՛հ. վա՛հ. և այլն.

Ամանք ասին բացականչականք. և են այսոքիկ. ո՛. ա՛յ. և այլն։

Ամանք ասին լռականք, և են այսոքիկ. Աշ՛. սո՛ւս, և այլն։

Ամանք ասին յորդորականք, և են այսոքիկ. ա՛յդա. ա՛ղէ. օ՛ն. և այլն։

Ամանք ասին ընթանալոյ. ա՛նդադա ընթանայր.
ա՛ճա զկնի՛ն երթալ.
ա՛ճա առ գիտութիւն ցոյց տալ.
ճամբորդել ընթանալ.
ա՛ղէ շարժիր։

Այն առ գիտելի է, զի նաև մանկիկս այս ( )ն և օն, համադասի ընդ մակբայս. և կոչի դերբոդիական. քան զի մինչ շարակցի ընդ բայի, առումն լինի փոխանակ երդման. զօր օրինակ, օ՛ն և օ՛ն թրասայ ինձ ա՛ծ. և օ՛ն և օ՛ն յաւելցի։

Այն վերջաւորեալ գիտելի է, զի գոյանին ևս բազումք անուանք ածականք, որք լինեն մակբայք, և որակացուցանեն գործս. որպէս. համաչի՛կ քարոզեաց. ճշմարի՛տ ասաց, արդա՛ր խօսեցաւ. և այլն։

****

Յաշտե Ա՛ՆՀԱՒՈՒՆԵՈՑ։

Վերոյ Ա՛ՆՀԱՒՈՒՆԵՑԵԱՆՑ.

Անհաւունեցեայ քառզումք են տեսակք, Ասոյ ամանք ասին երանականք, և են այսոքիկ։

Ա՛խոն. վա՛շ. վաշխա՛շ. օ՛շ. մո՛ռ. և այլն։

Ամանք ասին խնդականք, և են այսոքիկ. հայ ՔԷ. ահ ՔԷ. և այլն.

Յաղագս Հաղկապից։

Գլուխ Ա. Օրինակաւորութիւն։

Հաղկապիկ բառ զումք են տեսակք. որոց Ամենք ասին բաղհիւսականք, վասն զի զանս զանազանս նոցին դիտաւորութիւն բաղհիւսեն, և շարակցին ընդ իրերայ, և են այսոքիկ։ Ե. եթէ, թարեալ, այլ, այլեա, եւս, նաեւ, նա, եւ, եթէ, եմ, նաև. և այլն։

Նէ թէ սոքին զհարդ ընդ իրերայ շարակցեն զանս, յուսանի հետևեցեալ օրինակաւ։ Տամ զայս կանոն ձեզ, և եղբարց ձերոց, եթէ այլոց ոչք վտանգաբին ուսանիլ։

Գուշեալ՝ կամիմ ուսուցանել ձեզ, այլ եղբարց ձերոց, այլեա օտարաց։ Եւս ասեմ ձեզ, նաեւ եղբարց ձերոց. և այլոց՝ ոչ թէ միայն տալ մտաց չհետեւիլ ի մէջ սուրբ գրոց. եթէ բնութիւնն եթէ եթէ թոյլ, կամ պիղծ՝ կարէ ժրացուցանիլ նաեւ յաղթահարիլ։

Ամենք ասին տրոհականք, զի զանս զանազանս՝ տրոհելով շարկապեն ընդ իրեարս, և են այսոքիկ, կամ, և կամ, կամ թէ, և կամ թէ, և այլն։

Օ՜ր օրինակ։

Կամ ես խօսեցայց, և դու լիր ունկնդիր, և կամ դու խօսեաց, և ես լեց ունկնդիր, կամ թէ ոչ հաճիս, ես ի քոյ գնայից ի քէն, և կամ թէ դու ի քոյ գնա յինէն։

Ամենք ասին բացատրականք, զի զհետեւեցեալսն բանս իբրու բացատրեմամբ շարակցին ընդ բանից նախընթացից, և են այսոքիկ, Այսպէս, այլ, դէպ ինչ, եթէ, ասէ, բայց ասէին, այլ ասէին, և այլն։ Օ՜ր օրինակ։

Ծանուցանել իմաստուն, բայց առանց հպարտանալոյ։ Լեր երկիւղած, այլ առանց յուսահատելոյ։ Ախտրեա զորինչ և կամիս, դէպ ինչ ոչ եղիցի անհամեստ, վնասակար, և կամ անկարելի։ Ջհետեւեա առաքինի զի լինիցիս գիտուն, եթէ ոչ առաքինի զի երեւիցիս գիտուն։ Լեր միշտ ունեալ զբանս, այլ առանց սրկրամոլութեան։ Ախտրեա զկնի հարկաւորացդ, բայց ապրիլ առանց յուսմունելոյ զսին, զոր ուրեմն վիճաբանիս։ Պատրաստեալ սիրել զընկերն. այլ առանց զմոլութեան հնարին առել։

Ամենք ասին սկզբնաւորականք. վասն զի ի յայտարարութեան նախընթացի դիտաւորութեան բանի, սկզբնաւորեն զհետագայ դիտաւորութիւն բանի, և շարակցեն ընդ անյեղլին և են այսոքիկ։ Ահա՝ այսպէս՝ եթէպէտ՝ և այլն։

Օ՜ր օրինակ։

Ինչև

Ա մանք առին ընկերանալ կանք. ընկերանալ ընդ ոմն, կամ ընդ ումեք։ Եւ են այսոքիկ։

Ընկեր. ընկերանալ. ընկերանամ. ընկերացայ. ընկերացեալ. ընկերացեալս եմ. ընկերացեալս էի. ընկերացեալս լինիմ. ընկերացեալս լիցիմ. ընկերացեալս լինէի. ընկերացեալս լինիցիմ. ընկերացեալս լինելոց եմ. ընկերացեալս լինելոց էի. ընկերացեալս լինելոց լինիմ. ընկերացեալս լինելոց լիցիմ. ընկերացեալս լինելոց լինէի. ընկերացեալս լինելոց լինիցիմ. ընկերացեալ լինել. ընկերացեալ լինելոյ. ընկերացեալ լինելով. ընկերացեալ լինելոյն. ընկերացեալ լինելոյս. ընկերացեալ լինելոյդ. ընկերացեալ լինելոյ. ընկերացեալ լինելոյ. ընկերացեալ լինելոյ

Աղմուկ առնել ի մարդկանէ ի ժողովրդեան։

Ամենայն ինչ ի ձեռն աղմկոյ լինի։

Աղմուկ ի տանն Աստուծոյ։

Աղմուկ ի տանն Աստուծոյ ոչ ինչ օգտի

Ինքս գաղափար՝ գուցեն յայն-
ժամ է՛ի բարւոք կայուել,
յորժամ շրջի՛ ի վերայ ծղխ-
նեաց իւրոց. քանզի առա-
ջեալ առաքինութիւնքն են ոյք
զծղխնիս, ՛ի յոյս պարտին
շրջիլ կեանք մարդոյն։

Առաքինութիւնք այսոքիկ ասին
են կարեւնալականք՝ էրրնէ
ծղխնականք. օրինակի գաղափար,
իշխանք եկեղեցւոյ ասին կար-
տինալք, որպէս ըն ծղխնիք,
՛ի վերայ որոց շրջի սրբազան
պապն Հռոմայ որպէս գլուխն
՛ի վերայ ծղխնեաց։

Առածեա զքեզն միշտ զՏօղոմ-
բայաւական, զՏօղոմն ներ-
գոյական, և զնախդրութիւն տրա-
կան. զոր օրինակ, Յորմէ՞ ե-
կես յառաջագոյն. յորումն
ես, և առ ո՞ դնալոց իցես.
Ասա՛ ես Յոյնէ ես յառաջա-
գոյն, ՛ի Թշուառալի վայրի
բնակեցեալ, և առ մա՛հ և առ
դատաստանն ոյդ գնալոց դալ
վձռեցեալ։

Առանք ասին մակաբերա-
կանք. զի զՏետևեալ բանն
՛ի նախընթացէ բանէ մակա-
բերել նշանակին. և այնու
շարակցեն ընդ իրերայ. Այդ
են այսոքիկ։

Ասէին, ապա, արդ, ապա ասէին,
արդ ասէին, ապաքեն. և այլն։

Օրն օրինակ.

Ասես զքեզ գոլ միշտ ծա-
ռայ ոյդ. ասէին միշտ ծառայ-
ել պարտիս նմին։

Ասես զքեզ գոլ քերթօղ.
ապա պարտիս կարել խօսիլ
և շարադրել քերթողաբար։
Աստուածայար համբերել. այդ
պատուաւորեցալ ոչ տրտնջել.
Առաքեալքն ընտրեցաք զսա
գոլ դասուցուր մեր. ապա
ասէին պարտիմք հնազանդիլ
վձռոյն։ Ձանազեցաք զիրա-
կուն՝ թէ զայդ գոլ մեզաս-
մնակարդ. արդ ասէին ոչ կա-
րեմք Թարոյ մեղայ բուռն
արկանել զնմանէ։

Պարտաճաքանեմք զչարաճաճ-
նուելիս դիւոյ. ապաքէն ոչ
պարտիմք ատորակել զմեզ
այնց։

Առանք ասին Թարմատարք.
վն զի ոչ նշանակեն զիմն
՛ի բանս, զորս շաղկապեն.
և ոչ դնին ոյդ բացորոշաբար
պիտոյք, այլ Թարմատարա-
բար՝ կամ վանն սովորելոյ,
և կամ վն բարւոք շարայա-
րելոյ բանիս, և կամ վն
դիւրաբար ակամանց հետևե-
ցելոյ բանիս առապրին։ Այդ
են այսոքիկ.

Այո՛. Ըե՛. պ՛. ու՛. բաւ՛. բա՛ և այլն։

Օրն օրինակ։

Այո՛ դիտեմք երե՛ ձշմարիտ է
վկայուելի նորա։

Ասայի ըն ջանաւ ընձեռ-
նուլ։ Արդէն կատիս պ՛ խրա-
տեցիր զքեզ։ Ցանեալ՝ ոչ
ո՛չ դու, և ո՛չ ընկեր քո
առանց պատժոյ կարէք զեր-
ծանիլ։ Ասացուածքդ ի՞նչ պատ-
ժեցիր զձեզ մեծաւ պատժով։
Ա՛խտակէս իսկ ասացի ձեզ՝
թէ պատժապարտք էք երկո-
քեանքդ եւս։

Առանք

Ամանք ասին վտրանականք. վասն զի ի իշալկապելն վեր- հուս բանս ի միասին՝ ածէ- սէտ նշանակեն զնախընթաց բանն առաւել կամեցեալ քան զհետևեցեալն, բայց վասն անձեռնհասութեան առ այն՝ իբրու առ հարկի ընտ- բելի զոր յուշանեն զհետև- եցեալն միայն. Այս են այս- քիկ. գէն. թարեաթ. գոնէ. գոնեա. և այլն։

Օրն օրինակ։

Եթէ ինդուլթէ ոչ կարա- յիս առնել զվիշտս և զնա- խատինս, գէն ջանացիս համ- բերութէ առնել։

Ինչ յայսմիկ աւուր ոչ կա- րացեր եղերել գրել զայս- սիկ, թարեաթ ի վաղիւն եղե- րեսցես։

Եթէ զբնաւն ոչ կամիս վճարել՝ գոնէ զկէսն նորին վճարեա։

Եթէ անպատուիրս արարին զիշ- խանս, գոնեա արքային սպասա- ւէրն դնել զպատուիրս։

Այս աստ գիտելի է, զի ի մէջ նախադրութեց են ամանք, որք երբեմն են նախադրու- թիք, մինչ առնուն զնոցան- օրդոն։

Գաղտ	ի նմանէ.
Ի վեր	քան զերկինս.
Յառաջ	քան զուսին.
Այս	քան զարեգակն.
Օդնէ	խօսիլ.
Ինձէ	ի բաղաքն.
Ինքն	զվնասանն.
Ինձէ	ի յայդին.
Ինեռսէ	յամբոխէ.
Յոյնդոյս	դեսոյն.
Յայնդոյս	ծուխն.
Յերդոյս	որմոյն.
Յեսոյ	ետրա.
Կրկես	զերծս.
Հաշտ	ի միւնանց.
Ի վերդոյս	տապանակին.
Ի վայրդոյս	խորանին.
Ի վերոյ	քան զաստեղս.
Ի վայր	քան զնոսա։

Այնչ երբեմն լինին մակբայք միոջ յարին ընդ բայիւ. օրդոն։

Գաղտ	խօսեցաւ.
Ի վեր	հայեցաւ.
Յառաջ	ընթացաւ.
Այս	պատրաստեցաւ.
Օդնէ	խօսեցաւ.
Ինձէ	ածարտեաց.
Ինքն	ոսաւ.
Ինձէ	եղերեաց.
Ինեռսէ	եկաց.
Յայնդոյս	ձգեաց.
Յայնդոյս	էանց.
Յերդոյս	խոհասփեցաւ.
Յեսոյ	զինեցաւ.
Կրկես	յաղեցաւ.
Հաշտ	նստաւ.
Ի վերդոյս	դիմեաց.
Ի վայրդոյս	էջ.
Ի վերոյ	առնշանեաց.
Ի վայր	ընկէց. և այլն։

Յարձեալ են ամանք ի մէջ մակբայից, որք մերթ են մակ- բայք՝ մինչ յարին ընդ բայից. և մերթ են շաղկապք՝ որ- գոն։

Աղէ, ի ժամանակական մակ-

կական , նախընտրական . և յաձախական։

Յաճախել , ի մակբայ ժամանակական , և դասական . և այլն։

Ինչ վերջապէս են և ոմանք ի մէջ շաղկապից , որք նոյնոյնպէս ձայնիւ գտանին ենթական անտղանից առեակաց շաղկապին . որգոն։

Կամ , ի լծական , նաև թարմատար։

Ճն , ի թեական , և թարմատար։

Կամ , ի քաղհեռական , և տրոհական։

Ամէն , ի սակբնաւորական , և մակաբերական։

Օղորմ յերկրորդում մասին Վասպէս առասպել։

Ինչ այս էսմէ է յաղթա Ամէնայնոցմէ Աստուած վէրխոնուիմ։

մակբայ , և սակբնաւորական շաղկապ։

Վարձել , ի կրկնական մակբայ , և քաղհեռական շաղկապ։

Օ է , ի հարցական մակբայ , և պատճառական , և թարմատար շաղկապ։

Ասէ , ի առեղական մակբայ , և պատճառական շաղկապ։

Վարձեալ՝ են և ոմանք ի մէջ մակբայից , որք նոյնոյնպէս ձայնիւ գտանին ի նեղբոյ վանդանից առեակաց մակբայինն օրգոն։

Ամէն , ի մակբայ նախընտրական , և յաճախական։

Ճշմէ , ի մակբայ ժամանակական , և դասական . և այլն։

Ե Ր Ե Ս Ո Ւ Մ Ն
Ա ռաջնեայ Աստին Վերա-
կանուելոյ :

Յարցմունք, և պատասխանիք ընդ քահանային, և վճռանոյ նորին, զոր սերտաբար ի միտ առնուլ պարտին աշակերտքն յայսմիկ վայրի :

Յոտղտգս Աստուած Վերա-
կանուելոյ :

Վերս . Հարցուր :

Յարցումն :

ԻՆչ է քերա-
կանութիւն :

Պատասխանի .

Է արհեստ ուղ ղասելոյ խօսելոյ, և անսխալաբար շարադրելոյ :

Յիշ . Վանիք են զլխաւորք մասունք քերականութեան , զոր սոյն լինի ուսուցանել :

Պետու Որք են . յօ Անուն , Ա նուն , Բայ , և Բան :

Յիշ . Ո՞ չինչ է գիրն :

Պետու Գիրն է գիծ լինչ՝ որ կատարեալ է առ ի նշանակել զառանն . և Տառն է հնչուցին լինչ յօդելի . զի կապի , և յօդի ընդ այլսն տառս , և զկատարեալ ձայն արտահանէ :

Յիշ . Ո՞ չինչ է վանկն :

Պետու Ա նունն է ձայն լինչ , որ միով հնչմամբ արտաբերի ի բերանոյ մարդոյն :

Յիշ . Ո՞ չինչ է բառն :

Պետու Ի ձայն նշանակական . յօ է ձայն մի , որ միշտ նշանակէ զկոր լինչ , կամ զգործողութիւն երկին , և կամ զպարագայս նոցին :

Յիշ . Ի քանի՞ ցեղս անկա-
ւին բառքն :

Պետու Ի չորեսն ցեղս . յօ ի Հ Ա յ Ն ու ն , ի Վ ե ր ա ն ու ն , ի Ն ա յ , ի Հ Ի Ն դ ու ն ե լ ու ն , ի Ը ն դ խա դ ր ու թ ի ն , ի Ա ն կ ա յ , ի Ա ն ի ջ ա ր կ ու թ ի ն , և ի Շ ա ղ կ ա ռ ա յ . Ո՛ ի այսոցիկ աւիքեան նշանակեն զինն :

Յիշ . Ո՞ չինչ է բանն :

Պետու Բանն է շարամանութիւն բառից՝ յայտնող տրամախոհութիւն մարդոյ :

Յիշ . Ի՞ քանի՞ բաժանի բանն :

Պետու Երկուս . յօ ի կատարեալ բանէն , և ի յանկատարէն :

Յիշ . Ո՞րք են մասունք բանի , և քանիք :

Պետու Մասունք բանի են ուրեմն ցեղք բառից , որք ի վերոյ ասացեալսն և կոչեցան , Հայ . Վերանուն , Նայ . և այլն :

Յաղագս Հնուճան , և Պատճառի նորին :

Վերս . Ը :

Յիշ . Ո՞ չինչ է անունն :

Պետու Անունն է մասն բանի , որ զիւր երկին նշանակէ . որպէս . Արդ , գիտուն , քար , երկրաւոր , հօտ , բառեգոյն , ասմնասէր . և այլն :

Հրդ. Ի քանին բաժանել անունն։

Պոռ. Ցերկուս. ՅԻ ի գոյականն, և ի յածական։

Հրդ. Ո՞րինչ է գոյական անունն, և ի քանիս անդամ։

Պոռ. Գոյական անունն է, որ ըստ ինքեան կայանայ ի բանի, և ի զրուցատրութեանց զոր որինակ, * Աղաչաք, պետրոս, ժողովրդ. և այլն։ Ընդ բաժանի ի հասարակն, ի յատուկն, և ի հաւաքականն։

Հրդ. Ո՞րինչ է հասարակ անունն։

Պոռ. Այն՝ որ նշանակէ զընդհանուր էութիւն ինչ. որգոն, * Աստրդ, ձի, տուն, քաղաք, գետ. և այլք նմանք։ Ոչ ունի բառս ոչ է անուն միոյ մարդոյ միայն, այլ ամենից մարդկանց. այսպէս իմն և զայլսդ անուանց՝ որք հետևին սմին։

Հրդ. Ո՞րինչ է յատուկ անունն։

Պոռ. Այն՝ որ զմի անքակ ժանեալ ի և գանհատական իր նշանակէ, * որգոն, * Պետրոս, Ընդիրատ, Մասիա, և այլն։ Ոչ պէտս բառս է անուն միոյ մարդոյ, և եթէ բառս է անուն միոյ գետոյ միայն. այսպէս և այլք նմանք։

Հրդ. Ո՞րինչ է հաւաքական անունն։

Պոռ. Այն, որ զիրս բազումս հաւաքումամբ միացեալս իբրև զմի ինչ նշանակէ. որգոն, * Հօտ, ժողովուրդ, հեղ. և այլն։

Հրդ. Ո՞րինչ է ածական անունն, և ի քանիս բաժանի։

Պոռ. Այն, որ ներհակ գոյականի անուանն ըստ ինքեան ոչ կայանայ ի բանի և ի զրուցատրութեան, այլ ածէ, և գնի ի վերայ գոյականացս, որով կարիցէ կայանալ. որգոն, * Կպեսական. սեաւ. կարմ. երկայն. բարի. չար. և այլք նմանք։ Ընդ բաժանի ի դրական, ի բաղդատական, և ի գերադրական. որգոն, * բարի, բարեգոյն, բարեգունեղ։

Հրդ. Որանիք են պարագայքն անուանց, և որք են։

Պոռ. Վեց են. ՅԻ սեռ, ձև, սեռական թիւ. հոլով. և հոլովումն։

Հրդ. Որանիք են սեռք անուանց. և որպէս մտածին։

Պոռ. Չորք. ՅԻ արականք իգականք, չեզոքականք, և հասարակ. Ընդ մտածին այսպէս, զի միոյ անուանն նշանակէ զարու, ասի արականն. որգոն, * ոյր, եղբայր, Հայր, և այլք նմանք։ Ընդ միոյ նշանակէ զկին, ասի իգականն. որգոն. * մայր. քոյր. կին. և այլք նմանք։ Իսկ միոյ նշանակելոյսն ոչ արու է, և ոչ էգ, ասի չեզոքականն. որգոն, * փայտ, քար, մետ, և այլք նմանք։ Ընդ եթէ անուն ինչ զարուն, նաև էգին նշանակէ, ասի հա-

* արքայական, լօսաստեր, հրեշտակային, և այլն։

Ղրկ. Օ՛ինչ են ածանցական անակերպք մանուկունքն, և ենթ որքանեայ կերպիւ պատրաստակին։

Պատ. Կան ոմանք ձայնք՝ յիւրեանս չինչեանս անշնչակք, և պարտուականին ենթ վերատանիլ կերպիւ։

Ղրկ. Կարեմ ասել զանուանս իրարաքանչիւրոյ կերպիւ, և ցուցանել զինանկուանս պատրաստակեալս ենթ իրարքանչիւրոյ կերպի։

Պատ. Ա՛յո՛ կարեմ. Ա՛ռաջին կերպին հոլն առատական. և ընդ սովաւ են առքին. եաւ, ուն. ակն. որդն. * Վանք, դամբեւան. Տէր, սրուն. Ա՛րքայ, արքայական։

Երկրորդն ասի առատական. և ընդ սովաւ են առքին. փին, եղ. որդն. * Ա՛յծ, ուշ, գին, ձզօր, հզօրել։

Երրորդն հոլն նուազական. և ընդ սովաւ են առքին. եակ, ակ, ուկ, իկ. որդն։

* Ա՛ատանի, պատանեակ.
Ա՛ուուն, դռնակ.
Ա՛խրք գրքուկ,
Ա՛ար, քարիկ։

Օրրորդն հոլն աղքատական. և ընդ սովաւ են առքին. եղ, ան, էն. անս. որդն։

* Հաւամ, հաւատոյեցի.
Ա՛խրք, վերայի.
Ա՛ուուն, նուէնեն.
Ա՛րիտս, արիանոս։

Ինդեղորդն հոլն պարտուական։

հաստատակ. որդն. * զուգակ, ձագ, կորիւն, և այլք նմանք։

Ղրկ. Վանիք են ձևք անուանց, և որպէս մտածին։

Պատ. Կան երիք, ըստ պարզ, քարդ, և յարաբարդ։ Կրճ մտածին այսպէս. զի իրաքանչիւր անուն՝ միանչ է միավանկ և ոչ միաձօրեցեալ ընդ այլոյս անուանն, ասի պարզ. որդն, * Վարդ, ժամ, երամ, քաղցր. և այլն։ Իսկ միանչ է միաձօրեցեալ ընդ այլոյս անուան, ասի քարդ. որդն, * մարդասէր, մեծհռչակ, բազմերամ, քաղցրակենցաղ. և այլն։ Ասացի միանչ նաև այլ անուն գոյ ի վերոյ քարդեցելոյն, յայնժամ ասի յարաբարդ. որդն. * քաղցրակենցաղասէր. և այլն։

Ղրկ. Վանիք են տեսակք անուանց, և որպէս մտածին։

Պատ. Կան երիւք. ի՛ նախագաղափար, և ածանցական։ Կրճ մտածին այսպէս. զի յամ անուն որ՝ ի նախկնականին ընդհանարէ իբրեւ է, և՝ իվերայ իւր կարէ առնուլ զնոյնիսկ ինչ ածանցականաւկերտ, որով այլայլեցեալ նշանակիւք այլոյլ կերպիւ, քան զոր նախ նշանակէր, ասի նախագաղափար. որդն, * արքայ, լօսա, հրեշտակ, և այլք նմանք։ Կրճ միանչ այսպիսիք անուանք առնուն զածանցիկնականերտ մանկունս՝ ի վերայ իրեանց, և ականին այլապէս նշանակել, ասին ածանցականք. որդն,

կան. և ընդ սովաւ են սոքին. աքան, ոսպ, ոշ, ոտան. որդոյն։
* Այլս, կուասլան.
Ծառ, ծառուտ.
Վարիր, դալրոյ.
Հայ, հայաստան։
Ա էականերորդն ասի գոյացական. և ընդ սովաւ են սոքին. ային, եայ, է, եղէն, յո- որդոյն.
* Անարդ, մարդկային.
Վարար, քաղեայ.
Երծանեթ, արծաթեի.
Կաւ, կաւեղէն.
Անահ, մահկանացու.
Անօթներորդն կոչի մակրդական. և ընդ սովաւ են սոքին. ոպ. ոպէ. որդոյն։
* Ձեթ, ձիթաւտ.
Անեւաղ, մեղեւտի.
Ա էթներորդն կոչի բայածական. և ընդ սովաւ են սոքին. ուն, ուան, ուսպ, ուածք. որդոյն։
* Ակր, սիրուն.
Երջիլ, աշխուժ.
Վաղ, գալուստ.
Յառելծել, առելծուած։
Ա ննեներորդն կոչի ունակական, և ընդ սովաւ են սոքին. ուղ, ուղ, ուծ. որդոյն։
* Օձն, զինուոր.
Ալու, որսորդ.
Երկիւղ, երկիւղած։
Տաններորդն կոչի ընդունական. և ընդ սովաւ է մասնիկս այս, էղ. որդոյն։
* Ղուսաւոր, Ղուսաւորիչ։
Ա էտասաններորդն կոչի վերաբերեալ, և ընդ սովաւ է մասնիկս այս, ուխան. որդոյն։
* Հնազանդ, հնազանդութիւն։
Ա էրիսասաններորդն կոչի պատկական. և ընդ սովաւ է մասնիկս այս՝ ապ. որդոյն։
* Ձեռն, ձեռնատու։
Ա էրեքտասաններորդն կոչի իրական. և ընդ սովաւ է մասնիկս այս, ուհի. որդոյն։
* Աւրբ, արբուհի։
Ա օրեքտասաններորդն կոչի պաշտպանական. և ընդ սովաւ է մասնիկս այս, պան. որդոյն։
* Դուռն, դռնապան։
Ա էզետասաններորդն կոչի յարմարական. և ը սովաւ են սոքին. ասպ, էսպ, էսպ, ուրդ, ուանդ, ուել, էան, ան, որդոյն։
* Աբրասատ.
Ադամեսատ.
Ադանգիսատ.
Աղոլմուրդ.
Անուանդ.
Ասելուչ.
Շինչիւն.
Աեռասան։
Ա էշտասաններորդն կոչի հիւանդական. և ընդ սովաւ են սոքին. եանք, անք. որդոյն։
* Վէր, քաեանք.
Աուքիսա, սուքիսաանք։
Նշ. Վանիք են Թիւք անուանց. և այսպէս մտածին։
Պետս Արիս են. այր, եզական, և յոգնական։ Ան մտածին այսպէս. զի այր անուն յորժամ զմի ոք միայնակաբար նշանակէ, ասի եզական. որգոն, * Ա արդասեաց, քսհայնոյ, սարկաւագ. և այլն։ Ասկ մինչ նոյն անունն զյոգունս նշանակէ, ասի յոգնական. որդոյն.

մինչև գլխոյին ցոյ տառն, որ նշանակէ զդոյն գլխոն։

Ծէդ. Վանիք են վերջաւորութիք եզականաց սեռական հայց տոգին։

Պետս Աստուանք են. այր է. ոյ. ձոյ. ան. էան. էայ. այ. էդ. եղ. էն. ոս. որգոն. * Ասէլ, կ նշանակ. աթոռոյ. մատանուոյ. եղեգան. լսողութեան. ոտինեայ. վարդանայ. աղբեր. սկսեալ. անձին. գլուխ։

Ծէդ. Վանիք են վերջաւորութիք յոգնակեանց սեռական հայց դոյգին։

Պետս Հօթեն են. այր. էդ. այ. ոյ. եայ. անց. էանց. ոյ. որգոն, * Ասէլից. նշանակայ. կամ սկսեալց. և կամ աղբերայ. աթոռոյ. մատանեայ. եղեգանց. կամ անձանց. լսողութեանց. գլուխ։ Ոչ երկուքն, այր ոտինեայ, և վարդանայ սակայն գոյին։

Ծէդ. Վանիք են վերջաւորութիք եզականաց գործիական հայց դոյգին։

Պետս Ովեն են. այր է. աւ. ով. եաւ. ամբ. եամբ. երբ. եղբ. որգոն. * Ասէլիւ. նշանաւ. կ վարդանաւ. աթոռով. մատանեաւ, կամ ոտինեաւ. եղեգամբ, կամ անձամբ. լսողութեամբ. աղբերբ. սկսեալբ. Ասկ գոլն ոչ ունի զԱսէլուկ գործիական, այլ վարի սեռականաւն։

Ծէդ. Վանիք են վերջաւորութիք յոգնակեանց գործիական հայց դոյգին։

Պետս

ոյգն. * Վարդապետաբք, քահանայք, աարկաւագունք. և այլն.

Ծէդ. Օրինչ են հոլովք առնուանց. և քանիք։

Պետս Հոլովք անուանց են զանազանք շրջաբերմունք միոյ և նոյնոյ անուան. և են տասն։

որգոն։

Ած.	Վիճակ, Վիճակ։
Սեռ.	Վիճակի, Վիճակոյ.
Տրտ.	Վիճակի, աւ Վիճակ.
	Վիճակոյ, աւ Վիճակո.
Հայց.	զՎիճակ, զՎիճակս.
Գոյց.	ի Վիճակէ, ի Վիճակոյ.
Գոտ.	զՎիճակէ, զՎիճակոյ.
Գործ.	Վիճակաւ, Վիճակօք.
Գար.	զՎիճակաւ, զՎիճակօք.
Կոչ.	ի Վիճակէ, ի Վիճակս.
Հոլ.	ով Վիճակ, ով Վիճակս։

Ծէդ. Օրինչ են հոլովմունք անուանց, և քանիք։

Պետս Հոլովմունք անուանց են զանազանութիւնք, և պետութիւնք վերջաւորութեց սեռականաց. Որ են չորեքտասանք. Որոց վեցքն են յատուկք. Ասկ ութքն հասարակք. և հասարակաց հոլովմանց չորք առաջինքն են եզակատեսակք. և այսպէս հասարակաց հոլովմանց տեսակքն են երկուտասանք. որոց օրինակ կաց սկզբնատառքն շարեցեալ դեպ կարգաւն իւրեանց առնեն զայս բան, Ինձ եղիր սաղ։ որով դիւրանայ վերջակէտիցն կարգաց հոլովմանց։ Օ ի նէն նշանակէ գԱսէլ հայկին, և նոյն գնայ գՆեղան նգանէն. և այսպէս

Պրեպ. Ընդ ուղղեն. յիւ ես. օտ. ոյժ. եօտ. ամբ. եամբ. էրբ. էղբ. որդոմ. Հետիրք. նշանագիր, կամ յլօք. ամենուրեք. մատանեօք. ելեգամբք, կամ անձամբք. լսոլուեիք. աղբերբք. սկսեալք։

Ընդ. Ի լուեօք կարեն Հանդիսել զանուն ինչ ըստ սահմանի, և պատգայիս։

Պրեպ. Ի՛ յո՛ կարեմ, եմ։ Հարցանիցես։

Ընդ. Առաւ այս՝ ընդունիլ, զինչ է։

Պրեպ. Ի՛ անուն գոյական և հասարակ. ըստ սեռին էգական. ըստ ձևոյն պարզ. ըստ սեռականին նախադասական. ըստ Թուոյն յոգնական. ըստ հոլովին սեռական. Ունակ ըստ հոլովման՝ հոլովի սիզ խաչ, խաչի։

Ընդ. Օ՛րինչ է բառս այս՝ ընդունիլ։

Պրեպ. Ի՛ անուն ածական։ Ըստ սեռին հասարակ. ըստ ձևոյն պարզ. Ըստ սեռականին նախադասական. ըստ Թուոյն յոգնական. ըստ հոլովին սեռական. և ըստ հոլովման՝ հոլովի սիզ տարանի, տարանոյ։

Ընդ. Օ՛րինչ է բառս այս, երկնայնով։

Պրեպ. Ի՛ անուն ածական. Ըստ սեռին՝ հասարակ. ըստ ձևոյն՝ պարզ. ըստ սեռականին՝ ածականական. ըստ Թուոյն եզական. Ըստ հոլովին՝ գործիականական. և ըստ հոլովման՝ հոլովի սիզ, սիզով, սիզոյ։

Ընդ. Օ՛րինչ է բառս այս. փերախոյ։

Պրեպ. Ի՛ անուն ածական. Ըստ սեռին հասարակ. ըստ ձևոյն բարդ. ըստ սեռականին նախադասական. ըստ Թուոյն յոգնական. և ըստ հոլովման՝ հոլովի որպէս, նշան, նշանի։

Յաղագս Ակրանաւանն։

Գլուխ. ՁԲ։

Ընդ. Օ՛րինչ է դերբառնաւանն։

Պրեպ. Ակրանաւանն է մասն բառնի, որ ցուցողականեալ դէմս էութեան նշանակէ. որդոմ. ես, դու, նա։

Ընդ. Ի՛ քանիս բաժանի։

Պրեպ. Ի՛ հինգ. յիւ ի յէական. ի առարկական. ի դիմորոշականն, ի ցուցականն, և ի յարաբերականն։

Ընդ. Որք են էականք։

Պրեպ. Սքին են, յիւ ես, դու, ինձ. նաև էրն, երբ հոլովի էր, էրեան։

Ընդ. Որք են առարկականք։

Պրեպ. Սքին են. յիւ եմ. ես. էր. յէր. նաև էրն, երբ հոլովի էր, էրոյ։

Ընդ. Որք են դիմորոշականք։

Պրեպ. Սքին են. յիւ. ա. դ. ն։

Ընդ. Որք են ցուցականք։

Պրեպ. Սքին են. յիւ սա. դա. նա. այս. այդ. այն. սոյն. դոյն. նոյն. Ընդ յարաբերականն ի՛ զինքն անուանս այս, որ։

Ընդ. Կանիք են ալարագոյք դերանունքանց. և օրք։

Պատ. Ալեյք են։ այ յե, ոե, ոոյ, ոե, դեմ, հոլով, և հոլովեմ։

Ընդ. Կանիք են ձևք, տեսակք, և քիւք դերանունքանց, և որպիսութեան։

Պատ. Նմանք, և այնպես են, որպես ասացաւ զանունականի։

Ընդ. Օրինակ են դէմքն, որք մտածին ի դերանունն։

Պատ. Դէմքն ունի զգնական ինչ յարին դերանունքանց, մինչ ինքեանք դերանունքանքն են նշանականք դիմաց. վասն որոյ են նշանակիչ զառաջինն դէմն. զոն՝ զերկրորդն. և նոյն զերրորդն. այսպէս և այլքն բայ ի յարտաբերականէն։

Ընդ. Որք են հոլովք, և հոլովմունք դերանունքանց։

Պատ. Նմանք են, որք ասացան զանունէ. բայց այս միայն կ տարբեր. զի անանք դերանունքանք ունին զյատկականս հոլովմունս, և ոչ վերաբերին առ իւրն տեսակ հոլովմանց ա նունէանց, որպիսիք են տրին. ես. քոս. ասի. քոս. նա. այր. այդ. այն։ Նմանք վերաբերին. որպիսիք են տրին. սոյն. դոյն. նոյն. որ. իմ. մեր. քո. ձեր. իւր. որք հոլովին ունի աՆոոս, աՆոոսոյ. Նոյնպէս տրին՝ ինքն, իւր, որք են նմանք, հոլովին ունի ԼսոդսոՆէ, ԼսոդսոՆէ. որդոյն, ինքն, ինքեան. իւր, իւրեան։

Ընդ. Օրինակ է բառս այս՝ ՊՀԵՆԷ։

Պատ. Ի դերանունն եկեալ. ըստ ձևոյն պարզ. ըստ տեսակին նախադասականաւ. և դիմին նշանակիչ զերկրորդ դիմին. և թուոյն յոգնակի. և հոլովին պատմական. և ըստ հոլովմանն յատուկ. և հոլովի այս պէս. դոս, դոյ, դոս, ձեր. և այլն։

Ընդ. Օրինակ է բառս այս, ԻՄՈՑ։

Պատ. Ի դերանունն առացական. ըստ ձևոյն պարզ. ըստ տեսակին նախադասականաւ. և դիմին՝ նշանակիչ առաջնոյն. ըստ թուոյն եզակի. ըստ հոլովին դործիական. և ըստ հոլովմանն՝ հոլովի ունի ԼՀՈՍ. ԼՀՈՍՈՑ։

Յաղագս Բայի։

Վերս։ Ը։

Ընդ. Օրինակ է բայն, և ի քանիս անձսն։

Պատ. Բայն է մասն բանի, որ զառս, և կամ զկիրս ունի. և ընդ ժամանակաւ նշանակի. և բաժանի ի յիւսական, և յատքական։

Ընդ. Որք են բայք իսկանք։

Պատ. Իսկին են. այ եմ, գոմ, եղանիմ, լինիմ։

Ընդ. Որք են բայք առքատկանք։

Պատ. Ասքին են որք նշանակեն զառս ուրուք, կամ զկիրս։

Ընդ. Քանիս բաժանին։

Պատ. Ի յերկուս. այ ի կատարածն, և ի յանկատարն։

Ընդ. Որք են բայք կատարածք։

Պատ.

Պետս Ա՛յնք են որք ընդ յա-
րեքառասանիւք տեսակօք չորից
լծորդութեանց պարուսնակին,
և առանց թերութեանէ, և հես-
տելոյ ըստ այնոյ լծորդին։
Ընդ Որք են բայք անկա-
նունք։
Պետս Այն այնք ամենեքեան,
որք ըստ վերոդիլոյ տեսա-
կինց ոչ լծորդին, այլ կամ
հետեւին ձայնիւ, և կոչին ար-
տուղիք. և կամ պակասին ՚ի
յոմանս ժամանակս, և կոչին
պակասաւորք. և կամ պակա-
սին դիմօք, և կոչին դիմա-
զուրկք։
Ընդ Բայք արտուղիք որպէս
հետեւին ըստ ձայնին։
Պետս Ա՛յսպէս, Լ՚ուիմ, Լ՚ուի,
Լ՚ուանեմ, արարի, Տամ, եղոյս, Լ՚անեմ,
եդի, Յառնեմ, յարեայ, Լ՚ամ, եկի,
Լ՚ինամ, լուծայ։
Ընդ Պակասաւորք բայքն՝ յո-
րոց լցուցանեն զպակասուն
իւրեանց։
Պետս Ա՛ղեայ բայն լցուցանէ
զպակասութիւն իւր ՚ի բայէն
ղեղանկեմ. Լ՚ուծայ բայն ՚ի բայէն
լուեմ. Լ՚ըբի՛ բայն ՚ի բայէն ըմ-
պեմ. ըստ այսմ և այլոցն։
Ընդ Ո՛րանիք են պարագայք
բայից, և որք են։
Պետս Ա՛ւելին են պարագայք
բայից, և են այսոքիկ. սեռ,
ձև, տեսակ, թիւ, դէմ, ժա-
մանակ, եղանակ, և լծոր-
դութիւն։
Ընդ Ո՛րանիք են սեռք բայից.
Պետս Որք են, որ ներգոր-
ծական, կրաւորական, չէզո-
քական, և հաստարակ։
Ընդ Ո՛րանիք են ներգործա-
կերպ, ուն ընդմիջա-
կերպ, և ուն ձայնակրական։
Ընդ Այսպէս գրեթէ վեցք են
սեռք բայից։
Ընդ Որք են բայք ներգոր-
ծականք։
Պետս Ա՛յրքին են. որք զգոր-
ծողութիւն առ կրօղ ոք լինել նշա-
նակեն. որգոն. Ա՛իրեմ. այրեմ.
հալածեմ. և այլք նմանք, որք
զգործ սիրման, այրման, և
հալածման առ կրօղ ոք լինել
նշանակեն։
Ընդ Որք են բայք կրաւորա-
կանք։
Պետս Այն նոքին, որք զկիրս
ուրուք յոմեքէ ներգործողէ
լինել նշանակեն. որգոն. Ա՛ի-
րիմ, այրիմ, հալածիմ, և այլք
նմանք ասին կրաւորականք,
զի զկիրս սիրման, այրման, և
հալածման յայլմէ լինել ՚ի
կրօղն նշանակեն։
Ընդ Որք են բայք հաստարակք։
Պետս Այն նոքին, որք միով
ձայնիւ նշանակեն մերթ գներ-
գործութիւն ուրուն առ կրօղ
ոք. և մերթ զկիրս ուրուք
յոմեքէ ներգործողէ. որգոն.
* Ո՛նանիմ, ափաճանիմ, ոսա-
նիմ, ախանիմ, փանիմ, և այլք
նմանք՝ ասին հաստարակք, զի
նոյնով ձայնիւ մերթ գներ-
գործութիւն, և մերթ զկրո-
ղութիւն նշանակեն։
Ընդ Որք են բայք ներգոր-
ծակերպք չէզոքականք։
Պետս Այն նոքին, որք սնունդ
գնա-

* Աարդասիրեմ, աչխատասիրեմ. և այլք նմանք։ Այլ յորժամ յարին ոմանց մանկանց կամ առ ի զարդ, և կամ առ ի փոփոխել զնշանակութիւնս իւրեանց, ասին բազադրեալք. որդոն. * Ա արիմ, առատարիմ, նուիրիմ, համանմանիմ. և այլն։

Ընդ։ Անունք են տեսակք բայից, և ոչպէս մուտածին։

Պատ։ Տեսակք բայից են երկու. ցի նախադասական. որդոն։ * Ասիմ, զարհուրիմ լեռում. և այլն։ Ոչ ածանցականն, որ և կոչի անցողական. որդոն. * Ստուգանեմ, զարհուրեցուցանեմ, լռեցուցանեմ. և այլն։

Ընդ։ Որովք ասի բայք լինին անցողականք. և զոր պիտի սեռ ունիականէ լինքեան անցողական բայն։

Պատ։ Ոչ համայնք բայք լինին անցողականք, այլ ոմանք. և բաս մեծի մասին և մանաւանդ լինին անցողականք ընդ միջակերպքն, և ձայնակրականքն։ Ոչ բնաւք բայք անցողականք են ներգործականք, և ունին զկրաւորականս։

Ընդ։ Անունք են թիւք բայից։

Պատ։ Երկու. ցի եզակին. որդոն. Լռասաւորէմ. և յոգնականն. որդոն. Լռասաւորեմք։

Ընդ։ Անունք են դէմք բայից։

Պատ։ Երեք են. Ա՛ռաջինն է՝ յորմէ բանն. որդոն. Ոչ ընդ. Երկրորդն է՝ առ որ բանն. որդոն.

ձայն ներգործականի, բայց զգործաղութիւնն զոր նշանակեն՝ ոչ առ կրօղ ոք լինիլ նշանակեն. որդոն. * Ա՛ղօթեմ, մնանեմ, գնամ. և այլք նմանք։

Ընդ։ Որք են բայք ընդմիջակերպք։

Պատ։ Որոյ սահմանականի ներկայի ձայնն և ըն կերպի ներգործականի, և կատարելոյ ժամանակի ձայնն է ըն կերպի կրաւորականի. բայց ինքեանք որք զգործաղութիւն նշանակեն, ոչ զներգործութիւն առ կրօղ ոք լինիլ նշանակեն, նաև ոչ զկիրս յուսեքէ ներգործել լինիլ նշանակեն՝ որպիսիք են սոքին. Հաղթապանամ, արդարացայ. Ոչնչանամ, հարստացայ. Օձանամ, չքացայ. և այլն։

Ընդ։ Որք են բայք ձայնակրականք։

Պատ։ Որք ունին ձայնս կրաւորականի. բայց զկիրս զոր նշանակեն՝ ոչ յուսեքէ ներգործել լինիլ նշանակեն. որպիսիք են սոքին. * Ա՛պշիմ, նաւսիմ, հանդչիմ, և այլք նմանք։

Ընդ։ Անունք են ձևք բայից, և ոչպէս մուտածին։

Պատ։ Երեք են, և մուտածին որքան առ այս՝ զի բայքն միայն ոչ են շարադրեցեալք ընդ այլում բառի՝ ասին պարզք. որդոն. * Աիրեմ, աչխատիմ, և այլք նմանք։ Իսկ միայն յայլին այլում բառի՝ որ իւրն նշանական՝ ասին բարդք. որդոն.

դոս ընտ. Ոսկ երրորդն է՝ զոր-
ամ քանն. որդան. նա ընտ. Կամ
այսպէս. Ոչ ընտ. դոս ընտ,
նոյս ընտան, և այլն։

Տէր՝ Պանիք են ժամանակք
բայից։

Պ֊ախ. Ալ եղք են. յր Կերկայ.
որդան, Ասէն. Ընկատարք,
որդան, Ասէի. Կատարեալ,
որդան Ասայ. Յարակատար,
որդան, Ասացեալէն։ Վերակա-
տար. որդան. Ասացեալէի. Կ-
պառնի, որդան, Ասայիք։

Տէր՝ Պանիք են եղանակք
բայից։

Պ֊ախ. Ինդ են. յր սահման-
ական, հրամայական. ըղձա-
կան, ստորակցական, և ա-
նեղեալ։

Տէր՝ Օ քանիս ժամանակս ու-
նի սահմանական եղանակն։

Պ֊ախ. Օ գնաւս վերոյիշեալ
ժամանակս ունի։

Տէր՝ Օ քանիս ժամանակս
ունի հրամայական եղանակն։

Պ֊ախ. Օ երկուս ժամանակս
միայն ունի. յր ղնեցկայ, որ-
դան. Ասա, դ՛ասէր. ասացէ,
դ՛ասէ. և այլն։ և Օ ապառ-
նի, որդան։ Ասասցի՛ր, ասա-
ցէ՛. և այլն։

Տէր՝ Օ քանիս ժամանակս
ունի ըղձական եղանակն։

Պ֊ախ. Օ չորս ժամանակս
ունի. յր Օնեցկայ, որ և է
ապառնի, որդան, երանի՛ ընդ
ասիցեմ. Օ անկատար, որդան,
երանի՛ ընդ ասիցէի. Օ անցեալ
յարակատար, որդան, երանի՛
ընդ ասացեալիցեմ, և Օ անցեալ
դերակատար, որդան, երանի՛
ընդ ասացեալիցէի։

Տէր՝ Օ քանիս ժամանակս
ունի ստորակցական եղանակն։

Պ֊ախ. Օ այնքանս ունի, և
այսպէս, որքան և սոյ ունի ըղ-
ձական եղանակն. բայց միայն
ի կրաւորականս բայս, և ի չէ
ղբնականս ունի և զյաւտակ ա-
պառնի ժամանակ. որդան,
Ասացեալ եղէց, Կեցեալ եղէց, Կը-
դարձեալ եղէց. Կ,սեալ եղէց։
և այլն։

Տէր՝ Օ քանիս ժամանակս
ունի անեղեալ եղանակն։

Պ֊ախ. Օ երիս, յր զնեցկայ,
որդան, Ասել։ Օ անցեալ
որդան, Ասացեալ փղ։ և ա-
պառնի, որդան, Ասելոց փղ։

Տէր՝ Պանիք են լծորդութք
բայից։

Պ֊ախ. Օրք են. որոյ Ոչ-
ջինն եղերի՛ իյեմ. որդան. Կի-
ցեմ. Կրկրորդն՝ իյամ որդան,
լուանամ. Կրրորդն՝ իյաս. որ-
դան, Կնկենամ. Կամ չորրորդն
՛իյեմ. որդան, Կձգեմ։

Տէր՝ Պանիք են տեսակք օ-
րինակաց բայից ընդ հետաքն
նելոյք լծորդութք, և որք են։

Պ֊ախ. Կնդ առաջնով լծոր-
դութք են երեքս այսոքիկ. յր
Կիրեմ, սիրեցի։ Կաշեմ, ասացի։
Տեսանեմ, տեսի։ Կնդ երկրոր-
դին ևս են երեք. յր Կ,նա-
նամ, լուացի. Կմանամ, խմացայ։
Կանամ, բացի։ Կնդ երրորդին
են հինգք. յր Կնկենամ, ընկե-
ցի. Կնամ, լցի. Կծաղամ, ըն-
ղի. Կնդեռնամ, ընդերձայ. Պակ-
նամ,

նամ, պակեայ։ Ինակ ընդ չորրորդ[ի]ն լծորդութ[ե]ան են երեք. ՅՐ ԼՀՀԻՆ, աձեցայ. Ի՝ապիհ, համբեայ. Ի՝ռասանէմ, բռասայ։

Հրէց։ Օ՞րինչ է բառս այս, Հ՝ապաձորէցայ։

Պ՝ախ։ Ի՝ բայ կանոնաւոր. Ի՝ստ սեռին ներգործական. Ի՝ստ ձևոյն պարզ. Ի՝ստ տեառակին նախադասական. Ի՝ստ թուոյն եզակ[ա]ն. Ի՝ստ դիմին երրորդ դէմ. Ի՝ստ ժամանակին ապառնի. Ի՝ստ եղանակին սահմանակ[ա]ն. Ի՝ստ լծորդութ[ե]ն պատկանի առ երրորդն՝ ենթ օրինակին Ի՝ռաղամ, ընդէ։

Հրէց։ Օ՞րինչ է բառս այս, Հ՝անդիցեն։

Պ՝ախ։ Ի՝ բայ կանոնաւոր. Ի՝ստ սեռին ձայնակրական. Ի՝ստ ձևոյն պարզ. Ի՝ստ տեառակին նախադասական. Ի՝ստ թուոյն յոգնակ[ա]ն. Ի՝ստ դիմին երրորդ դէմ. Ի՝ստ ժամանակին ապառնի. Ի՝ստ եղանակին հրամայական. ՅՐ լծորդութ[ե]ն պատկանի առ չորրորդն՝ ենթ օրինակին Ի՝ապէմ, տապեայ։

Հրէց։ Օ՞րինչ է բառս այս՝ Օ՝ռնէրնացաւ։

Պ՝ախ։ Ի՝ բայ կանոնաւոր. ըստ սեռին՝ ընդմիջակերպ չեզոքական. ՅՐ ձևոյն պարզ. ըստ տեառակին՝ նախադասական. ըստ թուոյն եզակ[ա]ն. ըստ դիմին՝ երրորդ դէմ. ՅՐ ժամանակին՝ կատարեալ. ըստ եղանակին՝ սահմանակ[ա]ն. ՅՐ լծորդութ[ե]ն պատկանի առ երկրորդն՝ ենթ օրինակին Ի՝նանամ, էնայայ։

Հրէց։ Օ՞րինչ է բառս այս, Ի՝ապաձորէցայ։

Պ՝ախ։ Ի՝ բայ կանոնաւոր. ՅՐ սեռին՝ ներգործակերպ չեզոքական. ըստ ձևոյն՝ պարզ. ըստ տեառակին՝ նախադասական. ըստ թուոյն եզակ[ա]ն. ըստ դիմին՝ երրորդ դէմ. ՅՐ ժամանակին՝ ապառնի. ըստ եղանակին՝ սահմանակ[ա]ն. ՅՐ լծորդութ[ե]ն պատկանի առ առաջինն, ենթ օրինակին՝ Սէրեմ, սէրեցի։

Հրէց։ Օ՞րինչ է բառս այս, Ի՝ապաձորէցոյց։

Պ՝ախ։ Ի՝ բայ կանոնաւոր. ՅՐ սեռին՝ ներգործական. ըստ ձևոյն՝ պարզ, ըստ տեառակին՝ աճականական, ՅՐ անցողական. ըստ թուոյն՝ եզակ[ա]ն. ըստ դիմին՝ երրորդ դէմ. ըստ ժամանակին՝ կատարեալ. ըստ եղանակին՝ սահմանակ[ա]ն. ՅՐ լծորդութ[ե]ն պատկանի առ առաջինն, ենթ օրինակին՝ Ցնանէմ, պեսի։

Հրէց։ Օ՞րինչ է բառս այս՝ Ի՝նչպատաւէրեր։

Պ՝ախ։ Ի՝ բայ կանոնաւոր. ՅՐ սեռին՝ ներգործակերպ չեզոքական. ըստ ձևոյն՝ բարդ. ըստ տեառակին՝ նախադասական. ըստ թուոյն՝ եզակ[ա]ն. ըստ դիմին՝ երրորդ դէմ. ՅՐ ժամանակին՝ անկատար. ըստ եղանակին՝ սահմանակ[ա]ն. ՅՐ լծորդութ[ե]ն պատկանի առ

առաջինն՝ ենեմ օրինակին՝ Ա՛ր-
ըեմ, տէրեմ։

Հրդ. Օ՛րինէ՛ բառս այս, Ա՛ստ-
վա՛ծ։ Ի՛, բայ կանոնաւո՛ր.
ըս սեռին՝ ներգործական. ըստ
ձևոյն՝ պարզ. ըստ տեսակին
ածանցական, ցն անցողական.
ըստ թուոյն՝ եզակեան. ըստ
դիմին՝ երրորդ դէմ. ըստ ժա-
մանակին՝ կատարեալ. ըստ
եղանակին՝ սահմանական. ըստ
լծորդութեանն պատկանի առ
առաջինն՝ ենեմ օրինակին՝ Տէ-
ռանէմ, տեսի։

Հրդ. Օ՛րինէ՛ բառս այս, էիր։
Վկ. Ի՛, բայ անկանոն, և
արտուղի՛, որոյ սահմանականի
ներկայն է ոռիեմ. և կատա-
րեալն՝ էրէի. ըստ սեռին՝ ներ-
գործական. ըստ ձևոյն՝ պարզ.
ըստ տեսակին՝ նախադասա-
կան. ըստ թուոյն՝ եզակեան.
ըստ դիմին՝ երրորդ դէմ. ըստ
ժամանակին՝ կատարեալ. ըստ
եղանակին՝ սահմանական. ըստ
լծորդութեանն պատկանի առ
առաջինն, ենեմ օրինակին՝ Տէ-
ռանէմ, տեսի։ Ի՛նայց արտուղա-
բար, և ո՛չ ըստ ասի։

Հրդ. Օ՛րինէ՛ բառս այս,
էիր։

Վկ. Ի՛, բայ անկանոն և ար-
տուղի՛. որոյ սահմանականի
ներկայն է գամ. և կատա-
րեալն՝ էյի. ըստ սեռին՝ ներ-
գործականի չեզոքական. ըստ
ձևոյն պարզ. ըստ տեսակին
նախադասական. ըստ թուոյ-
ն՝ եզակեան. ըստ դիմին եր-
կրորդ. ըստ ժամանակին՝ կա-
տարեալ. ըստ եղանակին սահ-
մանական. ըստ լծորդութեանն
պատկանի առ երկրորդն՝ ենեմ
օրինակին՝ Բառնամ, Բարի. բայց
արտուղաբար, և ո՛չ ըստ ասի։

Յաղագս Ընդունելութեան։

Գլուխ. Ե։

Հրդ. Օ՛րինէ՛ ընդունե-
լութեին։

Վկ. Ընդունելութեին է մասն
բանի՛, որ զեռութիս իրոյ,
նաև զառս՝ կամ զկիրս ետութեյ
ընդ ժամանակաւ նշանակէ.
որպէս՝ Տեսանող, լսող, ասող.
և այլն։

Հրդ. Ի՛նչպիս բաժանի ընդ-
ունելութեին։

Վկ. Ի՛ստ վերջաւորութեյ
իւրոյ՝ ի չորս բաժանի.
Ա՛նցեալ ընդունելութիւն սերթ
եղերն՝ ի օձ. որպէս. սէրօ։
Ա՛ներթ՝ ի եալ. որպէս, սէրե-
ցեալ. Ա՛ներթ՝ ի ցոյ. որպէս,
սէրեցոյ. և Ա՛ներթ՝ ի լի. որպէս.
սիրելի։

Հրդ. Ո՛րանիք են պատճառք
ընդունելութե՛։

Վկ. Ընդունելութեին եր-
բեմն ունի զնաւեն վարի, և եր-
բեմն ունի զբայ. և այսպէս եր-
կոցունցն ևս հաղորդեցեալ՝
պարագային նման վիճք, ցն սեռ,
ձև, տեսակ, թիւ, հոլով,
և ժամանակ։

Հրդ. Ո՛րանիք են սեռք ընդ-
ունելութե, և ո՛րք են։

Վկ. Ի՛ստ բայից՝ յորոց ելու-
լինն, մուտքին սեռք հնգին։

Հրդ.

ՆԵՐ. Անունք են ձևք ընդունելոյ։

ՊԱՀ Ա. Երկու են. ՅԻ Պատճ, որդան, դոշ։ Արդ, որդան, վերադոշ։

ՆԵՐ. Անունք են սեռական ընդունելոյ։

ՊԱՀ Ա. Երկու են. ՅԻ Ախտադաղափար, որդան, լոշ։ Ժանեայական, որդան, լոշունք։ Ոչ այս ըստ որում անուն։ Ունակ ըստ որում բայ, Ախտադաղափար, դոշ։ Ընդհատական, դոշունք։

ՆԵՐ. Ունքն են թիւք, և հոլովք ընդունելոյ։

ՊԱՀ Ա. Անունք են որք առանց զանազանել. որդան, Զգական, սերոյ։ Ոչգնական, սերոյ։ Ոչ բնաւ ընդունելութիւք բայ՝ի նոցունց որք՝ի ԼԵ եզերին, հոլովին ոմն զանուն։ Ոչգերեցեալն՝ի օղ՝ ոմն Նշան, Նշանի. Ոչգերեցեալն՝ի եալ՝ որպէս աղոտ, աղոտոյ. և Ոչգերեցեալն՝ի ԼԵ՝ որպէս Տապանի, Տապանոյ։

ՆԵՐ. Անունք են ժամանակք ընդունելոյ։

ՊԱՀ Ա. Երկու են. ՅԻ Երկայ, որդան. Ընդհատ, որդան, Ընդհատել՝ կամ ընդհատեալ. և Պատառնի, որդան, ընդհատոց, կամ ընդհատել. և այլն։

ՆԵՐ. Օ՛ինչ է բառս այս, պնդեալն։

ՊԱՀ Ա. ընդունելութի եղելեալ՝ի եալ. ըստ սեռին՝ Ձայնակրական. ըստ ձևոյն՝ պարզ. ըստ տեսակին՝ նախադաղափար. ըստ Թուոյն՝ եզակի. և Հոլովին՝ հայցական, և հոլովն որպէս աղոտ, աղոտոյ. և ըստ ժամանակին՝ է անցեալ։

ՆԵՐ. Օ՛ինչ է բառս այս՝ Վերադոշական։

ՊԱՀ Ա. ընդունելութի եղելեալ՝ի օղ. ըստ սեռին՝ Ներգործական. ըստ ձևոյն՝ պարզ. ըստ տեսակին՝ անցողական. ըստ Թուոյն՝ յոգնական. ըստ Հոլովին՝ սեռական. և Հոլովն որպէս Նշան, Նշանի. և ըստ ժամանակին՝ է ներկայ։

ՆԵՐ. Օ՛ինչ է բառս այս՝ Ընդհատոց։

ՊԱՀ Ա. ընդունելութի եղելեալ՝ի ԼԵ. ըստ սեռին՝ Չեզոքական. ըստ ձևոյն պարզ. ըստ տեսակին՝ նախադաղափար. ըստ Թուոյն՝ եզակի. և Հոլովին՝ հայցական. և ըստ ժամանակին ապառնի։

ՆԵՐ. Ի՞ վերանալ զայսմանէ ընդունելութիւ առացաւ ոչ ունել զՀոլով, և առէն ընդ ի՞նչ առեալ, Թէ ունի։

ՊԱՀ Ա. Առացաւ ոչ ունել զՀոլով որքան առ սեռական, և առ այլն՝ որք փոփոխմամբ վերջաւորութեաց Հոլովին. Ունակ ոչ որքան առացեալ Հոլով, որք միայն՝ի ձեռն նախադրեալ Հոլովին։ Ոչ առնորոյ ունի զնախադրիւ տրական, և զՀայցական։

ՆԵՐ. Օ՛ինչ է բառս այս, Ի՛ սերելոյ։

ՊԱՀ Ա. ընդունելութի եղելեալ՝ի ԼԻ. և է ըստ սեռին՝ կրաւորական. ըստ ձևոյն պարզ.

պարել. ըստ տեսակին՝ նախադաշտական. ըստ ձևոյն՝ յոգնական. ըստ հոլովին՝ բացառական. և հոլովի որպէս Ապառնի, Տպառնոյ. և ըստ ժամանակին՝ ապառնի։

Տրդ. Լրջեօք ընդունելութիւնք միշտ և հանապազ ունին յիմարութեանք զժամանակ՝ և զանորպիսոյս։

Պտ. Ոչ ունին. Վասնզի երբեմն ոչ փարին որպէս զբայ, այլ որպէս զանուն. և յայնժամ ասին անուճանք աճականք, և ունին միայն զվերջն պարագայս անուճան, որպէս և վերջ անդր ասացաւ զանուճանէ։

Հայագիտ Լեհադրութիւն, Ուիլքինս, Ուիլկինսոն, և Շլեգել։

Վերս։ Ջ։

Տրդ. Ո՞րչափ է նախադրութիւնն։

Պտ. Ի՝ սման բանի, որ զսպասարգայս էութեանց նշանակէ։

Տրդ. Ի՞նչ է նախադրութեանց սմանք են հոլովակերտք, որդոյն, է, ոյ, ոս, ոյ, ոյն, ներ, ն, ըն։ Սմանք են հոլովառուք. որդոյն, ներոյ, է ներոյ, ենն. և այլն։ Իսկ սմանք են բառադրականք. որդոն. ան, ապ, փը. և այլն։

Տրդ. Քանիք են պարագայք նախադրութեանց։

Պտ. Նախադրութիւնն ոչ ունի զպարագայս. զի ինքն իսկ զպարագայս էութեանց նշանակէ. ըստ այսմ և մակբայք, և միջարկութիւնք, և շաղկապք ոչ ունին զպարագայս։

Տրդ. Ո՞րչափ է մակբայն, և ի քանիս անջատի։

Պտ. Սման բանի, որ զբանական գործողութեանց, և կրից նշանակէ. և բաժանի՝ ի քանս և երկուս տեսակս։

Տրդ. Որք են անուճանք տեսակք։

Պտ. Որքունք են. այսինքն արարողական. քանակական. ժամանակական, տեղական. ժողովական, զառաջնեան, առթասական, բայաստական, յոյժնական, ծածկական, հարցական, երաշխական, յաձախական, զաստական, ցուցականն, երկբայական. կրկնական, նախընտրական, արտքակական, անպատրաստական, իսկոյնական, և յամբական։

Տրդ. Ո՞րչափ է միջարկութիւնն։

Պտ. Ի՝ սման բանի, որ զկիրս հոգւոյն նշանակէ։

Տրդ. Ո՞րչափ է շաղկապն. և ի քանի՞ տեսակս անջատի։

Պտ. Սման բանի. որ շարադրէ իրեարս զմասունս բանի, նաև զինքեանս բանս։ Ոչ անջատի երկուտասան տեսակս։

Տրդ. Որք են անուճանք աճականքն։

Պտ. Որքս են. յիւ բաղհիւսականք, բայաստուցականք, սկզբնաւորականք, անկատարականք, նախ-

Աղերթ

Ոչ ասացեալք ումեն մասունք բանի մինչ զան առ իրեարս առ՝ ի կազմել զբան, որքանեաւ կերպիւ պարտին համաձայնիլ իրերայ։ Պես Ողոս կերպիւ։ Ինչպէս նախ հանդիպին միմեանց բայն, և անուն իւր. և սոքին պարտին համաձայնիլ իրերայ թուով և դիմաւ. որդոն. * Այս դրեմ. դուք ընթեռնուք. իսկ նորա երգին։ Կամ այսպէս. * Աւասիկ՝ ի ձիմնիք։ Ասի իմանալի զօրութիւն դերանունս այս՝ ես, Նշկերտդ, հանդիպին իրերայ անուանիքն գոյականք և ածականք. և սոքին պարտին համաձայնիլ թուով և հոլովիւ. Աղերթ

նախընտրական, պատճառականն, թէ՞ակատն. մերինական, մակաբերականն. Թարմատար, և վարանական։

Ոչ Օ՛ինչ է բառս այս, գաղտ։

Պես Աղերթ է նախադրութիւն միշտ առնու զինդիր. և մերթ մակբայ ծածկական։

Ոչ Օ՛ինչ է բառս այս, դարձեալ։

Պես Աղերթ է կրկնական մակբայ՝ միշտ յարի բայից. և մերթ է բաղկիւսական շաղկապ. և մերթ է ընդունելութիւն անցեալ՝ յառաջկիւսալ ի բայէն, գոռնամ։

Յաղագս Համահայնութեան Մասանց Խոսից։

Գլուխ. Ի։

Ոչ Ասացեալք ումեն մասունք բանի մինչ զան առ իրեարս առ՝ ի կազմել զբան, որքանեաւ կերպիւ պարտին համաձայնիլ իրերայ։ Պես Ողոս կերպիւ։ Ինչպէս նախ հանդիպին միմեանց բայն, և անուն իւր. և սոքին պարտին համաձայնիլ իրերայ թուով և դիմաւ. որդոն. * Այս դրեմ. դուք ընթեռնուք. իսկ նորա երգին։ Կամ այսպէս. * Աւասիկ՝ ի ձիմնիք։ Ասի իմանալի զօրութիւն դերանունս այս՝ ես, Նշկերտդ, հանդիպին իրերայ անուանիքն գոյականք և ածականք. և սոքին պարտին համաձայնիլ թուով և հոլովիւ. Աղերթ

ոլդոն, * Հետևեալ բարեաց գործոց. և այլն Նշկերտդ՝ հանդիպին իրերայ յարաբերական դերանունն՝ և նախընթաց առնուն որ՝ յարաբերի. և սոքին համաձայնիլ պարտին թուով միայն. որդոն, * Ի գործոց, որք արդելեցեալքն հրամանաւ, հրաժարեալք։ Ողորդ՝ հանդիպին իրերայ հարցումն, և պատասխանին. և սոքին պարտին համաձայնիլ գոնեա հոլովիւ. որդոն. * Ոչ տրմ՝ առեր զայդ խրատ։

* Ի ծնողաց իմոց, կամ * Ի դաստիարակէ իմմէ. և այլն։

Ոչ Ողջոյն հարկաւոր իցէ բայիւն ունել զանուն իւր միշտ ներգործութիւ։

Պես Ես միշտ, այլ երբեմն ներգործութիւ. որդոն. * Պետրոս խօսեցաւ։ և երբեմն զորութիւ. որդոն. * Խօսեցաւ ընդ նոսա, և ասէ։ Ինչ երբեմն ածականն ներգործութեամբ, և գոյականն զօրութեամբ. որդոն, * Խոնարհն խորհի վնասաստութեց իւրոց։ այսինքն, այր խոնարհ։ Ինչ ունի անուն բային միշտ զորութիւ, նոյնպէս և բայն. որդոն. * Ունէք տկարութ, և դուք հզօրք։ Ողջոյն։ Ես եմ պարտ, և դուք էք կղզի։

Ոչ Ողջոյն իցէ հարկ՝ զի անուն բայիւն միշտ անմիջապէս նախադրեսցի բայիւն։

Պես Ես, զի միշտ անմիջապէս նախադրի, որդոն, * Պետրոս խաւ գյաղթանակն։

Աերթ միջնորդաբար . որ-
գոն , * Պետրոս , զորմէ ոչք
կարծէր , էառ զյաղթանակն .
Նշ մերթ անուն բայիւն առ-
բառաւթ բայիւն միջակէ՝ կամ
անմիջապէս . որգոն , * Ի մ-
քառտաներ ծառայն չար ջնեաւ
քրիստ . և կամ Ի մքառտաներ
զ տեառնէ իւրմէ ծառայն չար :
Ընդ Նթէ բայումբ եզա-
կանք անուանք շաղկապեց-
եալք , և կիմանուն ինչ ածա-
կան՝ եզականաւ ձայնիւ զբա-
զումն նշանակօղ՝ լինիցին ա-
նուն բայի , արդեօք բայն յոլ-
նականն պարտի լինիլ՝ թէ ե-
զական :

Պէտ Պարտի լինիլ յոգնա-
կան , որգոն , * Հայր և մայր
նր զարմացեալքեան : Նրկու
՚ի նոցանէ եկին առ մեզ . և այլն :

Ընդ Ինչ այսպիսիք բա-
զումք անուանք ՚ի լինելն ա-
նուն բայի՝ իցեն զանազանի
դիմի , բայն որում դիմի պար-
տի հետևիլ :

Պէտ Ինձ պատուականա-
գունն դիմին . և առաջինն
դէմն է պատուականագոյն քան
զերկրորդն , և երկրորդն քան
զերրորդն . որգոն . * Նա , և
որդիդ եղանեմք առ նոսա . իսկ
դու , և պետրոսն սպասեցէք
մեզ :

Ընդ Արդեօք բայ ՚ի յանուա-
նէ , և՚ի դերանուանէ , նա և
այլք մասունք բանի կարիցեն
լինիլ անուն բայի :

Պէտ Նյո՝ կարեն . քանզի նաև
բնագանելոցն , և անեթևոյթ
բայն լինին անուն բայի . որ
գոն , * Ինչ կանգնիլն լռե-
յուցաւ , բազմեալն կանգնե-
ցաւ :

Ընդ Նուն բայիւ , և խըն-
դիրն միշտ առնոյն իր վերա-
բերին , Նթէ առ գանազանս :

Պէտ Աերթ առնոյն իր վե-
րաբերին . որգոն . * Ննանր է
քարն , և գառն է օշինդրն :
Նշ մերթ առ գանազան իրս .
որգոն , * Ուրն մաշէ զխոյտ ,
և նախանձն զսիրտ :

Ընդ Արդեօք անուանց բայից
իցէ միշտ հարկաւոր՝ զի իցեն
ուղղականք , և համաձայնիցին միշտ ընդ որում և իցէ
բայն դիմաւ , և թուով :

Պէտ Ինչ բայքն իցեն դի-
մաւորք , արդարև է հարկաւոր
բայց մինչ իցեն յանեթևոյթ
եղանակօղ , և կամ ընդու-
նելութք , ոչ է հարկաւոր . քան
զի ՚ի յայսպիսիս անուն բայ-
ին նաև ՚ի սեռականի հոլովի
դրվի ծառայէ . և թուով
համաձայնելոյ ոչ ունի զհաթկ
և զէմք ոչ գոն . Օմր օրի-
նակ . * Նշ նոցա սեռեալ
զայս , զի վարդապետացդ խոս-
սիլն առաւել գործունեայ էր ,
լուեցին :

Ընդ Ածական անունն՝ որ-
դեօք միշտ պարտի
ունիլ ՚ի բանի զգոյական ,
Նթէ ոչ :

Պէտ Ինչ վարի որպէս զա-
ծական , ՚ի հարկէ ունի զգոյ-
ական , կամ ներգործութ , որգոն , * Նյր արդար եւ
՚ի կա-

Ա՛րդ՝ Արեգ միշտ հարկաւոր է զի հաւանձայնիցի ընդ գոյականին Թուոյ և Հոլովի։

Պե՛տ՝ Այ կարէ, զի նաև յայնժամ հարկաւոր համաձայնել Թուով և Հոլովիւ. որպէս. * Ի սքին պետրոսէ ոսկւոյ։ Նշ՛ ո՛չ կարէ ասել. Ի սքին պետրոսէ ոսկւոյ։ կամ այսպէս. * Տո՛ւր սքին պետրոսի, և պօղոսի։ Նշ՛ ո՛չ կարէ ասել, Տո՛ւր սքին պետրոսի և պօղոսի։

Ա՛րդ՝ Արդեօք միշտ հարկաւոր է զի հաւանձայնիցի ընդ գոյականին Թուով և Հոլովիւ։

Պե՛տ՝ Ոչ միշտ. զի ածականն ոչ հարկաւոր է համաձայնել Թուով և Հոլովիւ. որպէս. * Ի սուրբ հոգի։ Նշ՛ ո՛չ կարէ ասել, Ի սուրբ հոգի։

Ա՛րդ՝ Արդեօք ածականն ոչ հարկաւոր է համաձայնել Թուով և Հոլովիւ գոյականին առաջի՝ որպէս. * Ի սուրբ հոգի։ Նշ՛ ո՛չ կարէ ասել, Ի սուրբ հոգի։

Ա՛րդ՝ Արդեօք ածականն ոչ հարկաւոր է համաձայնել Թուով և Հոլովիւ գոյականին յետոյ՝ որպէս. * Ի սուրբ հոգի։ Նշ՛ ո՛չ կարէ ասել, Ի սուրբ հոգի։

Ա՛րդ՝ Արդեօք միշտ հարկաւոր է զի ածականն Թուով և Հոլովիւ համաձայնիցի ընդ գոյականին առաջի՝ որպէս. * Ի սուրբ հոգի։ Նշ՛ ո՛չ կարէ ասել, Ի սուրբ հոգի։

Պե՛տ՝ Այ կարէ, զի նաև յայնժամ հարկաւոր համաձայնել Թուով և Հոլովիւ. որպէս. * Ի սքին պետրոսէ ոսկւոյ։ Նշ՛ ո՛չ կարէ ասել. Ի սքին պետրոսէ ոսկւոյ։ կամ այսպէս. * Տո՛ւր սքին պետրոսի, և պօղոսի։ Նշ՛ ո՛չ կարէ ասել, Տո՛ւր սքին պետրոսի և պօղոս

ցեք յարանցդ յայդցանէ ։ Համայսպէս ։ Այսմանէ որթպայ-
րէ ցէ՛ղչէր ։

Ուր ։ Յարաբերական դերա-
նունն առին չ օգ-
տուել ի գործ ածի՛ ի բանի ։
Պա։ Ա՛ռայս , զի զանցեալ և
ապառնական անուանն ներկայա-
ցուցանիցէ , ոյր զի լինիցի ա-
նուն բայի , և կամ ինդիր ,
և յորում հոլովիչ լինել պի-
տոյանայցէ անուանն , ինքն
այնու հոլովիւն ներկայանայ-
ցէ . որպէս ։ * Օ այն՝ յորմէ
դուալային երկինք և երկիր ,
որում երկրպագեին սերո-
քեք և քերովբէք , ի վերայ
բազկաց իւրոց ո՛ հանգուցա-
նէր , եթէ ոչ կոյսն Մարիամ
մայրն այ . որ ի քաղաք կեանս
իւր զնոնարհութի՛ն ընդ կու-
սութէ , և զկուսութի՛ն ընդ նո-
նարհութե՛ն ընդգրկեաց ։

Ուր ։ Ա՛րդեօք յարաբերական
դերանունն միայն զնախընթաց
անուանն յարաբերի , թէ նաև
զհետևեցեալն ։
Պա ։ Կարէ նաև զհետևե-
ցեալն յարաբերել . որպէս ։
* Ա՛ր Թողութեանդ ես տուող
Ա՛ծ ։ Կամ այսպէս . * Օ՛ր
խոստիւս , նմին հետևիս ։ Եւ
յորմէ փախչէիր , զայնու խան-
դաղատիս ։

Ուր ։ Ա՛րդեօք ինչ հարկաւոր ,
զի յարաբերելի անուանն միշտ
ներգործութի՛ւն ինչ ի բանի ։
Պա։ Ա՛յլ ոմանք զի երբեմն յարա-
բերական դերանունն զնախ-
ընթացեալն , զհետևեցեալ , զնախատա-
կաղեցեալ , զինախատա-
սիլն իւրեանց նախդրիւք ինչն
հոլովեցեալք , պիտոյ է ար-
դեօք՝ զի երկոքինն ևս ունել-
ցին զնախադրութի՛ն , թէ ոչ ։
Պա։ Պիտոյ է երկոցունցն ևս
ունել՝ մինչ նախադասին .
քայց ի սատրադասիլն ոչ ու-
մեք պիտոյանայ ունել , զի
նախդիրն զձևականին բաւա-
րարէ նոյնն . որպէս ։ * Օ՛ր
և զանմեղ պատանին քարշեն
ի դատաստան , կամ այսպէս .
* Օ պատանին որ և անմեղ
քարշեն ի դատաստան ։

Ուր ։ Ա՛ծականք դերանունքն
օրպէս համաձայնին ընդ գոյա-
կանաց անուանց ։
Պա։ Այոյսկանք դերանուն-
անք գրեթէ միշտ սատրադա-
սին գոյականաց , և այնու
միշտ համաձայնին թուով և
հոլովիւ . որպէս ։ * Որդւոյ մե-
րում՝ և Տեր բուսեալ մատո զոզջոյն
սերոյ ։ Ձ՛ն ներհակ սոցին գոյ-
ականքն այսոքիկ , Ես , դուն ,
նոյն , գրեթէ միշտ նախադա-
սին գոյականաց , քայց սա-
հանդիպին համաձայնիլ թուով ,
և հոլովիւ . որպէս ։ * Ի նոյ-
նոյ ջանկուածոյ կազմեաց ։
Ասկ այսոքիկ ցուցականք ,
Այդ , այդ , այն , ի սատրադա-
սիլն ոչ միայն թուով և հո-
լովիւ , այլ նաև զնախդիրն
ներգործութի՛ւն ունելով հա-
մաձայնին . և ի՛նախադասիլն
միայն թուով և հոլովիւ . որ-
դուն , * Օ՛ստրս զայս ածիլք
կապեալ աս՛ ։ Ի քաց կա-

Ա՛հա Ա՛յծ. վա՛ղ յուշական
Պե՛ս. Ա՛յծ. վա՛ղ յուշական
դերանո՛ւնքս, սա, դա, նա.
Ա՛յս եւ տեղական մակբայքս,
ո՛ր, ան՛դ, երբեմն յատաբե-
րեն զնախընթաց անուն ինչ
ըստ կերպի իւրեանց. ո՛րգոն,
*Ո՛ր ընդ մեզ և այլ ումն օտա-
րի՞ան. Ա՛ւ սկսաւ խօսել առ
պետրոն հրաւառքար, և նա
իմժոռեաւ ընդ այն՝ կամ՚ը
՚ի բաց վանել զնա. և յայն-
ժամ ես ասացի ցպետրոն՝
Թէ դա ո՛չ՚ի չարութենէ
սրտին, այլ՚ի չքաւորութէ
բանին խօսի հրաւառքար. զոր
լուեալ օտարականն այն՝ ես-
կոյն յարեաւ՚ի տեղւոջէն՝ ուր
նստեր, և գնացեալ առ գա-
հոյս պետրոսին՝ անդ նստաւ.
և այնու ծանուցեալ եղև՝ Թէ
ո՛րպիսի ազ էր:

Ա՛րդեօք ինչ՞ բաւա-
կան, զի պատասխա-
նին ընդ հարցմանն հոլովիւմ
այն համաձայնիցի:

Պա. Կ՚ատճական էր՝ եթէ հար-
ցումն և պատասխանին իցէին
միայն զբառից. բայց մինչ տա-
լորք են լինիլ և զանից,
պիտոյ է, զի պատասխանին
համաձայնիցի հարցմանն՝ նաև
յատկութեաբ իրին, ո՛րգոն.
Ա՛րդեօք որ խօսի: Պէտ:
* Պետրոսն: Ա՛յդ * Ա՛րտիւք
ոք է: Պէտ: * Ա՛նձարձակ,
և իմաստուն: Ա՛յդ: * Ա՛ստե-
ւեկեալ: Պէտ: * Ի՛ սպազես-
տինոյ: Ա՛յդ: * Ա՛ր է գնա-
լոյ: Պէտ: * Ե՛ռզոլիմա,

ընթացն իւր ունի զօրութիւն.
և յայնժամ ո՛չ միայն Թո՛մայ,
այլև հոլովիւք համաձայնի
ընդ նմին. ո՛րգոն, * Ո՛ր
առաջադրեն քեզ, ասիւր. և
յորոց խորհեցուցանեն, զգու-
շայիւր: Ա՛հա՛ի սմին բանի զօ-
րութիւն գոյ պայն, և յայնց. Ա՛յս-
ինքն, Ո՛այն, զոր առաջադրէն
ձեզ, ասէ՛ր. և յայնց՝ յորոց խորհե-
ցուցանեն, զգուշայիւր:

Ա՛րդեօք զանազանին յի-
րերայ յատկաբերական ոչն,
հարցականն, և շաղկապն, և
սակս դերանունն:

Պա. Յատկաբերական ոչն յա-
ճախեցուիւք զանո՛նանց զա-
նազանի յայլոց. Հարցական
ոչն, երկանակաւ հարցմանն, և
սակս ո՛ւրումանիցանէ: Սակս դե-
րանունն ոչն՝ լինելոյին ածա-
կան. Իսկ շաղկապ ոչն՝ միա-
ւորելով զբանս՝ զանազանի
՚ի բնաւիթէ. ո՛րգոն, * Ո՛այն՝
զորով փարի աշխարհ, խո-
տեաց քո, որո՛մ կամիս հե-
տեւիլ քեզ, Թէ աշխարհի. Ա՛յ-
հայիր առ աշխարհ. զի մար-
դիք աշխարհիս, որոյ բարեաց
արժան է հետեւիլ ո՛չ մոռա-
ծեն. որովհետեւ առ այս ձգ-
տին՝ որ ո՛չ պիտոյք մարմնոյն
պակասիցին, և ո՛չ ըղձակ-
տութիւք յօժարութէց յետս
ընկրկիցին: Ա՛հա՛ի սմին
բանի կարգաւ երևին չորե-
քինն Լա:

Ա՛րդեօք նաև այլք մա-
սունք բանի յատաբերին ըզ-
նախընթաց անուն ինչ,

Ա՛հա ՚ի յայսոսիկ բանս ո՛չ միայն հոլովիւք, այլև յատմութիւնք իրին համաձայնի պատասխանին ընդ հարցմանն. Ո՞վ հարցմանն, ո՞ է որ խօսի. Եթէ պատասխանիչիւքն, հանձարեղ եմաստուն, ո՛չ յարմիրիւքն ըստ իրին, թէպէտ համաձայնիչիւքն հոլովիւք. քանզի հանձարեղն, և եմաստունն գոլով ածականք՝ լինին պատասխանի հարցմանն, ո՞ր։ Նո՛ւ և հարցմանն, որ եղև գտեղոյ, պատասխանեցաւ ՚ի ձեռն տեղւոյ. զի հարցմանն, ասի՛ր եւ՚ել, պատասխանեցաւ, ՚ի պաղեստինոյ։ Արդ՝ թէ պատասխանիչիւքն, ՚ի վաղուց հնէ, թէպէտ համաձայնիլիւր հոլովիւք, բայց ո՛չ յարմարութիւն իրին, զի ՚ի վաղուց հնէն յայնժամ միայն կարէ պատասխանել՝ յորժամ հարցանիցի, երբ եկեալ է։

Ընդ։ Ա՛րդեօք բայք՝ որք են ՚ի հարցման՝ հարկաւո՞ր է զի լինեն նաև ՚ի պատասխանւոջ։

Պաս։ Հարկաւոր է զի լինեն, ո՛չ միայն բայքն, այլև խոնդիրքն նոցին, եթէ գոն. ապա կայցէ զօրութիւն. և ո՛չ ներգործութիւն։ որգոն, * Ա՛ռ դիմեա։ Պէտ։ Ա՛ռ Վիճ Ա՛հա ՚ի սմին պատասխանւոջ զօրութիւն իմանի բայս այս, դիմեմ. Ա՛յսինքն Ա՛հա Վրէիս դիմեմ։ Վարձեալ. * Յումնի առեր զչնորհգ զայդ։ Պէտ։ Ո՞ւթե։ Ընդ։ Ա՛րդեօք պատասխանին ընդ հարցման՝ երբեմն նաև թուով կարիցի հաւանձայնիլ։

Պաս։ Ա՛յո՛ կարէ. բայց այն է ըստ պատահման. որգոն. Յումնի առեր։ Պէտ։ Ո՞ պետրոսէն. * Օ՞ որոց գանգատեա։ Պէտ։ Օ՞ որգեւոց իմոց։ Ա՛սացի գոլ ըստ պատահման, քանզի հարցմանս. Յոհ՞ առեր, կարէր նաև այսպէս պատասխանել, թէ Յեկեհաոց գաղափս։ Նո՛ւ հարցմանս, Օ՞ երդ գանգոթա, կարէր պատասխանել, Օ՞ր դրտոյ էմէ։

Ընդ։ Ա՛րդ մանկունքս գոյացական հանապ հարցմանց ծառայեն. և որք պատահականապ։

Պաս։ Ա՛նանկունքս, Ա՛վ. ո՞. որ. ղինդ, ծառայեն գոյացական հանապ հարցմանց. որգոն, Ա՛ր է։ կամ ո՞ր. Պէտ։ Պետրոս։ Ա՛րդեմ հետեւեա։ Պէտ։ Վ՞ոյր, կամ Ա՛ռաքինութիւն։ * Օ՞ ի՞նչ խնդրես։ Պէտ։ Օ՞ շնորհս, կամ Օ՞ առաքինութիւս. և այլն։ Ա՛յլ մանկունքս այսոքիկ՝ որդո՞ւ, որդո՞ւս, որդո՞ւ, որդո՞ւք, ո՞ւր, ոտո՞ւ, ընդո՞ւր, երբ, և այլք նմանք՝ ծառայեն պատահականապ հարցմանց. որգոն, * Ա՛ր մարեսի է։ Պէտ։ Ի՞նարեաւ։ Ընդ։ Ա՛րդեօք պատասխանին ընդ հարցման՝ երբեմն նաև թուով կարիցի հաւանձայնիլ։

Պաս։ Ա՛յո՛ կարէ. բայց այն է ըստ պատահման. որգոն. Յումնի առեր։ Պէտ։ Ո՞ պետրոսէն. * Օ՞ որոց գանգատեա։ Պէտ։ Օ՞ որգեւոց իմոց։ Ա՛սացի գոլ ըստ պատահման, քանզի հարցմանս. Յոհ՞ առեր, կարէր նաև այսպէս պատասխանել, թէ Յեկեհաոց գաղափս։ Նո՛ւ հարցմանս, Օ՞ երդ գանգոթա, կարէր պատասխանել, Օ՞ր դրտոյ էմէ։

Ընդ։ Ա՛րդ մանկունքս գոյացական հանապ հարցմանց ծառայեն. և որք պատահականապ։

Պաս։ Ա՛նանկունքս, Ա՛վ. ո՞. որ. ղինդ, ծառայեն գոյացական հանապ հարցմանց. որգոն, Ա՛ր է։ կամ ո՞ր. Պէտ։ Պետրոս։ Ա՛րդեմ հետեւեա։ Պէտ։ Վ՞ոյր, կամ Ա՛ռաքինութիւն։ * Օ՞ ի՞նչ խնդրես։ Պէտ։ Օ՞ շնորհս, կամ Օ՞ առաքինութիւս. և այլն։ Ա՛յլ մանկունքս այսոքիկ՝ որդո՞ւ, որդո՞ւս, որդո՞ւ, որդո՞ւք, ո՞ւր, ոտո՞ւ, ընդո՞ւր, երբ, և այլք նմանք՝ ծառայեն պատահականապ հարցմանց. որգոն, * Ա՛ր մարեսի է։ Պէտ։ Ի՞նարեաւ։

* Ամբ բնակիլ : Պիտի , Ի մեհնատանի : * Աւտարի եկեալ : Պիտի , Ընդ մէմ : * Ընդ որ ապարեալ զձանապարհն : Պիտի , Ընդ ծով , և ընդ ցամաք : Ընդ ժամանեալ այսր : Պիտի , Առանդն :

Հոդ, Ինչ երկու գոյականք անուանք համադասին իրեարս , որպէս պարսին համաձայնիլ .

Պա. Ընթե իցեն նոյնոյն իրինշանակողք, և այնու լինիցի մինն միւսոյն բացայայտիչ, համաձայնիլ պարտին հոլովիւն, որդին , * Ամէն Պետրոս , Ամէնի Պետրոսի . և այլն :

* Տէր Աստուած , Տեառն Աստուծոյ . և այլն :

* Յե Ին . Յեի Ինի . և այլն :

Բաց այսմ լինին և երկու ածականք համադասեալք իրեարս . որպէս , * Հարկաւոր բարի . հարկաւորի բարւոյ : Երկու ոմանք. երկուց ոմանց . Հափաւոր քաղցր . հափաւորի քաղցեր , և այլն :

Ընդհանրապէս ընթե իցեն տարբերիչ իրաց նշանակողք, և շաղկապեցեալք . որպէս , * Պետրոս և Յովհաննէս, Պետրոսի և Յովհաննու : Ներս և ջուր , ի ներս և ի ջուր . Ջներս և ջջուր : Յուրտ և ոտի , ցրտոյ , և ոտիոյ , ի ցուրտ և ի ոտի , ցցուրտ և ցոտի . և այլն : Բայց ընթե ոչ այսպիսի համադիպին իրերաց երկու գոյականք , այլ այնպէս՝ զի տարբերիչ իրաց իցեն նշանակողք, և ոչ շաղկապեցեալք , այլ միմեանց յատկացուցիչ միասին եղեալ , յայնժամ ոչ երբեք համաձայնին հոլովիւն . քանզի յատկացուցիչ անուանն միայ միշտ ի սեռականի հոլովի՛ և միւսն կարէ լինիլ յոլորտ և ինչ հոլովիչ . որպէս. * Տէր ասան . Աստուծոյ մարդոյ . Աղջի պետրոսի . որդւոյ պետրոսի . առ որդին պետրոսի , զորդին պետրոսի , յորդւոյ պետրոսի . և այլն :

Բաց այսմ իմանալն ի և զանձնականսդ . որպէս . * Յոհեանն ուսումնասիրաց . Յոհեանի ուսումնասիրաց . առ Յոհեանն ուսումնասիրաց . զՅոհեանն ուսումնասիրաց . ի Յոհեանէ ուսումնասիրաց . և այլն :

Յաղագս Ներքսաւորեալ Անանց Բանի :

Կանոն . Ը :

Հոդ. Ասունք բանին որպէս ասին պահանջիլ յիրերաց . և որք իցեն պահանջողք , և պահանջեցեալք :

Պա. Ամենայն հասարակաբար քնաւոք մասունք բանի՛ ի կազմելն զբանս պահանջեն զիրեարս , և պահանջին յիրերաց , բայց մասնաւորապէս բայքն են , որք պահանջեն զանուանս նպատակս հոլովիւք բաց որոյիսութենէ քնութենէ իրեանց . նաև ածականք առնուանք , և ընդառնելուիւնք ,

որք

որք քրևին ի քայից . և նա-
խադրութիք . որդոն .

* Ուսապայծառ հրեշտակն նստեալ ի վերայ վիմին՝ աւե-
տարանէր կանանց :

Ուր : Անապատակաթայ պա-
հանջէն քայքն զպետպես հո-
լոմ :

Պե : Ալինակաբար . Ա՛յսինքն ըստ սեռին , և ըստ բնութեան : Ա՛ր զի քայք ներգործականք ըստ սեռին իւրեանց պահանջեն զհոլովն հայցական . և քայք կրաւորականք զհոլովն բացառական : Ա՛ր ասպա զինի այնց պահանջեն զհոլովս ըստ յարմարութեան բնութեց իւրեանց . որդոն , * Պետրոս գրեաց զգիրս առ պօղոս : Ա՛յդ ինքն այնք քայք , որք ոչ են ներգործականք , և ոչ կրաւորականք , այլ չէզոքականք , առնուն զինդիրս ըստ սեռի իւրեանց :

Պե : Ալ առնուն զինդիր սե-
ռի , այլ միայն զինդիր ըստ բնութե . որդոն , * Այլ քո եկն առ մեզ , և հառաչեր ի լուրց արտ վանն քոյ . և այնքան արտմեաւեր զառաջա-
կութե քումն , մինչ զի ի յու-
սահատուի անկանիլ երեխը :

Ուր : Ի միում պարբերութե քանի՝ քանիք պահանջին հար-
կաւորապես՝ ոմն զի ինչ քան կատարեալ :

Պե : Ա՛ինպէս ըստ օրինութե , և ըստ պարագային քանից պահանջին քազութք , սա-
կայն իբրու հարկաւոր , և ղոյացական պահանջին երեք . Ա՛յսինքն , անուն քայի , որ նշանակէ զտեր գործողութե . քայ , և խնդիր քայի . որդոն , * Պետրոս գնաց ի կեսարիա : Ա՛ր եթէ ածական պէտ-
ոյանայցէ անուանն քային , դնի այսպէս . * Պետրոս առաքեալն գնաց ի կեսարիա : Ա՛ր եթէ նախադրութի պէտ-
ոյ լինիցի , դնի նախադ-
րութի հանդերձ խնդրովն այսպէս : * Պետրոս առա-
քեալն ի ձեռն աղդմանն գնաց ի կեսարիա : Ա՛ր մինչ յատ-
կացուցիչ պիտոյանայցէ խն-
դրոյ նախադրութեն՝ դնի այս-
պէս . * Պետրոս առաքեալն ի ձեռն աղդմանն հոգւոյն սր-
բոյ գնաց ի կեսարիա : Ա՛ր եթէ մակբայ պիտոյանայցէ՝ դնի այսպէս : * Պետրոս առա-
քեալն ի ձեռն աղդմանն հոգ-
ւոյն սրբոյ վաղվաղակի գնաց ի կեսարիա : Ա՛ր եթէ երկ-
րորդ խնդիր ևս պիտոյանայ-
ցէ , դնի այսպէս : * Պետրոս առաքեալն ի ձեռն աղդմանն հոգւոյն սրբոյ վաղվաղակի գնաց ի կեսարիա առ կոր-
նեղիոս : Ա՛ր եթէ այլ ինչ քայ պահանջեսցի առ քանն , յայն-
ժամ կամ ի ձեռն շաղկապի լինի անցումն առ այն՝ այսպէս . * Պետրոս առաքեալն ի ձեռն աղդմանն հոգւոյն սրբոյ վաղ-
վաղակի գնաց ի կեսարիա առ կոռնեղիոս , և մկրտեաց զնա յանուն աւետարանին Ա՛ստուծոյ :

զօրութիւք, և իմանալ այն։ Ի յանուանն է խնդիրք բային։ Այն աճական նորին։ Տեառն՝ է յատկացուցիչ խնդրոյն։ Աստուածոյ, է բացայայտիչ գն։ Հոգին է յարաբերական Աստուածոյ, և միանդամայն խնդիրք բայիս՝ գողան։ Արդիւնս ե երկիր շաղկապեցեալք ի միասին՝ են անուն բայիս՝ գողան։ Ան է շաղկապող զանցեալ բանից շաղկապել ընդ հետեւեցեալ բանին։ Ոչինչն է նախադրութիւն։ Արդիւնցն է դերբայ՝ և ի սեռական հոլովի է խնդիր նախադրութեան։ Վանցին է պատճառական շաղկապ։ Այն է մակբայ։ Անդէն է բայ։ Ընդունն բայիս զօրութեամբ գոյ նա. այ նոյն այրն։ Խրատիցն է խնդիր բայիս առնէր։ Յառաջադէմն է ընդունելոյն վարդապետ սիր զբայ։ Ընդունն նորին՝ զօրութեամբ գոյ նա։ Ի վերայ նոյն է խնդիր ընդունելոյն։ Ամենեքին է բայ։ Ընդունն բայիս զօրութեամբ գոյ նա։ Ի վերայ՝ է նախադրութիւն։ Սրոյ՝ է սեռական խնդիր նախադրութեան։ Սրոյ՝ է աճական սրոյն։ Ընդ աստէն նախադրութիւն հնդէկ խնդրոյն իւրում է խնդիր բայիս անդ։ Ան է շաղկապ։ Եռաւն է բայ։ Ընդունն բայի զօրութեամբ գոյ նա։ Առ խնդիրն բայիս՝ հեռա, իմանալ զօրութեամբ։ Այսինքն գոփաւ ե մարդով։

Յո-

Թեան։ Աստէն դերանուն, նա, գնալ փոխանակ կուռանել-լիոսք։ Ընդ կամ՝ ի ձեռն յա-րաբերականի լինի անցումն, այսպէս. * Վեցերորս առաքեալն՝ ի ձեռն աղաղակին հոգւոյն սրբոյ վայելաղակի գնաց՝ ի կեսարիա առ կուռնէլիոս, զոր միրռելոյ էր յանուն ամենասքրբութեան։ Աստէն յարաբերական ղէն յառաջ քե-րի կիսոռնէլիոս։

Ուր։ Կամիմ, գի բարեպէս՝ և բան կարգի վերլուծանիցես քնձ շարադրութիւն գայս՝ զոր ասեմ, ի մասունս իւրս։ * Այլ ոմն բարեմիտ և ուծա-սեր յանկարծակի խաբեցեալ ի դիւին՝ վասն երկիւղի մահ-ուան ստացար երդուաւ՝ ի սէր անուն Տեառն Այ, յորմէ եր-կինք և երկիր գողան, և գինի երդնուցն, քանզի ոչ ոմնէր գերդնուլն, յուսահատեալ՝ ի կենաց անկաւ՝ ի վերայ սրոյ իւրոյ, և մեռաւ։

Այլ։ Ածական է գոյական անուն բայիս՝ երդուաւ։ Այն է մաս-նական անուն ինչ սակ գածա-կան առն, ոմն նաև բարեմիտն, և Հիմաստէրն են ածականք առն։ Յանկարծակին է մակբայ կրաւո-րականի ընդունելութեամբ խա-բեցեալ։ Ի դիւին, է խնդիր ընդունելոյն։ Այն՝ է նախա-դրութիւն։ Այդիւղին՝ է խնդիր նախադրութեան։ Ահաւասիկ է յատկացուցիչ էդիւղին։ Այդ-դուաւն է բայ։ Ախտին է մակբայ։ Ընդ աստէն բայիս է դերբայ։ Ախտ-ին է խնդիր բայիս։ Ընդ կամ՝ ի ձեռն յա-րաբերականի լինի անցումն, այսպէս. * Վեցերորս առա-քեալն՝ ի ձեռն աղաղակին հոգւոյն սրբոյ վայելաղակի գնաց՝ ի կեսարիա առ կուռնէլիոս, զոր միրռելոյ էր յանուն ամենասքր-բութեան։ Աստէն յա-րաբերական ղէն յառաջ քե-րի կիսոռնէլիոս։

Ուր։ Կամիմ, գի բարեպէս՝ և բան կարգի վերլուծանիցես քնձ շարադրութիւն գայս՝ զոր ասեմ, ի մասունս իւրս։ * Այլ ոմն բարեմիտ և ուծա-սեր յանկարծակի խաբեցեալ ի դիւին՝ վասն երկիւղի մահ-ուան ստացար երդուաւ՝ ի սէր անուն Տեառն Այ, յորմէ եր-կինք և երկիր գողան, և գինի երդնուցն, քանզի ոչ ոմնէր գերդնուլն, յուսահատեալ՝ ի կենաց անկաւ՝ ի վերայ սրոյ իւրոյ, և մեռաւ։

Այլ։ Ածական է գոյական անուն բայիս՝ երդուաւ։ Այն է մաս-նական անուն ինչ սակ գածա-կան առն, ոմն նաև բարեմիտն, և Հիմաստէրն են ածականք առն։ Յանկարծակին է մակբայ կրաւո-րականի ընդունելութեամբ խա-բեցեալ։ Ի դիւին, է խնդիր ընդունելոյն։ Այն՝ է նախա-դրութիւն։ Այդիւղին՝ է խնդիր նախադրութեան։ Ահաւասիկ է յատկացուցիչ էդիւղին։ Այդ-դուաւն է բայ։ Ախտին է մակբայ։ Ընդ աստէն բայիս է դերբայ։ Ախտ-ին է խնդիր բայիս։ Ընդ

Ցաւագին ցաւմարտիրոսութիւնք, Հոգեվարք տաբէրտութիւնք, և այլ նրծանութիւնք։

Գլուխ Լուծ։

Հայ. Օ՛ինչ է յաղթութիւն։

Պատ. Ա՛յն զոր ոք ինչ ինչ գործոյ կամ գրոց կամ գրութեան կամ ուսման կամ ուսուցման կամ ասացուածոյ կամ ասելոյ կամ ասելեաց կամ ասելեացն կամ ասելեացն կամ ասելեացն

պա։ Ոտն եմ. վասն որի ըստ ոտոգրակին ունիմք շեշտապէս հնչին. ոտ, ո՛, ե՛, է՛։ Ունիմք քթաձայն. ոտ, ո՝, ե՝, է՝։ Ունիմք պարոյկապէս. որպէս, ը՞, օ՞։ Ունի ըստ հարադիմին ունիմք թաւձայն հնչին. ոտ, փ, ք, թ, տ, ր, ց, ւ, ւ, չ, ս։ Ունիմք առկապէս. ոտ, պ, ֆ, է, ա, ղ, ս, ծ, շ, ն, յ։ և Ունիմք միջակօրէն. ոտ, բ, փ, դ, է, ծ, շ, ճ։ Ոտոյ ըստ ամանակին՝ ունիմք երկարաձայն հնչին. ոտ ո՛, օ՛, է՛։ Ունիմք սղապէս. ոտ ը՞, ո՞, ս՞։ և Ունիմք միջակօրէն, ոտ, ա, ը, է։

Հրդ։ Օրինակ է վարժութիւն ի կիրառութեան առաւել։

պա։ Ի, այն, որով վարժիմք ի ձանձալ զայնս առաւ, որք յաճախ ուրեք ունին զնոյն զօրութիւն. և զայնս, որք ըստ առեղծին պարտին պէսպէսաբար ի կիր առնանել։

Հրդ։ Վանիք են առաքն, որք ըստ առեղծին պէսպէսաբար ի գործ ածին,

պա։ Հինգ են. յ՝, շ, ս, ո, յ, ս։ Վան զի շատն մինչ առանց մնակաձեռն է, ունի զիւր ձայն. և մինչ մնակաձեռն է, կամ հնչի ոտ զէն նուրբ, որպէս, էդի էդի. և կամ ոտ զսոսկաձայն ձա. որպէս, դ՝ալաթէ։

Այն՝ մինչ նախադրի վէմն, հնչի որպէս զօ. որպէս, ոշ. և մինչ նախադրի չեղ, հնչի ոտ զա. որպէս, գոյ։ և ի յայլ առեղս հնչէ ոտ զօ. որպէս, ոսոխ։

Ալն՝ մինչ ի մէջ բառից հանդիպեալ ունիցի զինն իւր զձայնաւորն, հնչի ոտ զնո. որպէս, սրեղծուած. և մինչ զինն իւր ոչ ունի զձայնաւորն, հնչի ոտ զա. որպէս, ոսոխ։ Այլն՝ ի յսկզբան բառից հնչի ոտ զաստղաձայն. որպէս, յերէկ. խակ մինչ ի՛ ի մէջ բառի, և հետևի այթէ, կամ այլ, հնչի ոտ զձայնաւորն. որպէս, այս, այն, լոյս, յոյս։ Խակ եթէ ոտ ունի զթաւձանշան և հետևալ ունի զիրս ոտ զձայնաւորացն, հնչի ոտ զնի. որպէս, ինձանէ, փոքուած, աշեղիս, կնճռ. և այլն։ Խակ ոտ հետևի ինոյ և ի առանց թաւձանշանի՝ հանդերձ ինոյն հնչի ոտ զնո. որպէս, անկեան։

Հրդ։ Ոտ զատ որքանեաց կերպից լինին փոխհամանքն առաւ։

պա։ Ոտ երից. յոր ըստ դրմանն, ըստ բարձմանն, և ըստ փոխհամանն։ Վանդի անուանքն և բայք ունիք ի բարդիչն, կամ ի հոլովիչն մերթ կորնչին գրմանց առաւից. որպէս, Տէրապան, հնգէրտասան, էհան. և այլն։ Ոհա ի սոսին ե, դան ա, է, է։ Ներթ կարօտին հորատեանց առաւից. որպէս։ Անեակ, մանեակն. Թիւթեան, Թիւթեան. վէմ, վէմի. գլուխ, գլխոյ. և այլն։ Ոհա ի սոսին ա, է, է, ա,

բառնին։ Այլ մերթ կիսագոյին փոխանակ, որպէս։ * Հանդէս, հանդիսի. պատեք, պատերի. խրախոյս, խրախուսի. դրնիւ, գրանի. ոլոռն, ոլեռան. դաւառն, դրան. այբ, առն. սիրտ, սիրտի. և այլն։ Այհա՛ ի սոսին փոխարկի էն՝ ի յինէն. էն՝ ի ես. յին՝ ի հիւն. ինէն՝ ի ոյ. ոն՝ ի ես. ոա՛ ի րէ. րէն՝ ի ոայ. և ան՝ ի ոյ։

Հրդ։ Օրինէ ի պատուճաղրութեունն։

Պա։ Ա՛յ դնուումն ամանոց գծիոց փոխանակ տառից։

Հրդ։ Վասնիք են տեսակք գծից շարակարգեալք առ այն։

Պա. Ոմանք են. այ դաւր, որ է այս, —։ երկորեակ, որ է այս, ″։ նշանապիտ, որ է այս ծ. և սիւն, որ է այս, ։։ Վասն դրոյ բառնին ի բառից տառք բազումք թէ ձայնաւորք, և թէ բաղաձայնք. որպէս, Ց՛, Չ՛. և այլք. որք են ի սակրութիւն։ Վասն երկուեակին բառնին ի բառից միայն ձայնաւորք տառք, որք չեն ի սկզբան, կամ ի վախճանի բառից. որպէս, ա՛՛ա՛։ Նշանապիտն է, որ դնի փոխանակ միոյ բառի. որպէս, մինչ դնի սա, ծ, նշանակի երկիր. և մինչ սա, ծ, նշանակի աշխարհ. և մինչ սա, ծ, նշանակի երկիր։ Այլ սիւնն է, որ դնի ի շարս տողից փոխանակ այբի. սակայն ոչ ի յսկզբան, կամ ի վախճանի բառին, որպէս, ոչխարի. և այլն։

Հրդ։ Օրինէ ի պատուճաղրութեունն։

Պա։ Ա՛յ յատկութիւնս վանկից ըստ իսկականաց հնչմանց տառից. և յատկութիւնս բառից ըստ հնչմանց վանկից։

Հրդ։ Վանիք պիտոյանան առ բարւոք արտաբերութեան բառից։

Պա։ Վինգ. այ պարզուն լեզուի, զի մի ընթերցողն ելցէ թոթովախօս, կամ թլուձատ. Չեղկութիւն հնչմանց տառից. Պիտութիւն առոգանութեանց, Պաղբատհնչութիւն, և Ըստհնչութիւն։

Հրդ։ Ա՛րինէ պիտոյ ի տեղեկութիւն հնչմանց տառից։

Պա։ Ա՛ռայս, զի մի զբնոն ոմն զղէ, և զբնոն ոմն զինն արտաբերիցեն. և փոխանակ ասելոյ բոլէ գիտուի, արտաբերիցեն՝ պոլէ կիտուի։

Հրդ։ Ա՛րինէ պիտոյ ի գիտութիւն առոգանութեանց։

Պա։ Ա՛ռայս՝ զի զԹաւթութիւնէ, և զսակութիւնէ, զերկարութիւնէ, և զզութիւնէ տառից գիտելով ըստ այնց արտաբերիցեն ըզբառս. և ևս զոլորակմանց նոցին ունելով զհմտութիւն, զբեշտութիւն վանից ոչ թիւիցեն. և զթիւելիս ոչ շեշտիցեն. որդոն, ոչ է պարտ զառաւ զայսոսիկ, կէտ, երկն, և զայլ նմանս ի յարտաբերելն շեշտել ձայնիւ, այլ պարտիկ. և ոչ զառաւ զայս, հրեշտակ, յառաջնում վանկոջ շեշտել, այլ ի վերջնում։ Այս այսմ և զայլոց խնդրեալ լինին։

Հրդ։

Հրդ: Ո՞րպէս տրտմի բանն ի ձեռն ենթադասման:

Պտ: Ա՛յսպէս, զի զանկատար բանս արտմելովք առարկեսցէ, զիատարբերելոն միջակեսցէ. և զեզերեցեալ պատճէնս վերջակետիւ. և զմիջանկեալ բանս փակելոցն զիրիւք, ի գրելն դիմամբ հետոյ, և փակելոցավիզայ, և ի յընդհատումն հարկեցեալ մամբ ձայնի, և հնչառութ:

Հրդ: Որպէս առոգանի բանն ի ձեռն ենթադասման:

Պտ: Ա՛յսպէս, զի զշեշտապահանջն բանին շեշտիւքեմբ, զենթապահանջն բութիւնեմբ. և զպարոյկապահանջն պարոյկիւնեմբ. և առկայն այնպէս՝ զի եթէ բանն շեշտիլ պահանջիցէ, և բառն համառաւոր որք ինամին՝ բութիլ պահանջիցեն, նախադասիցեմբ զպահանջմունս բանի՝ պահանջմանց բառին, ոյլ և որոկմունք մնասանց բանին՝ նախադասին որոկմանց առանձինն զորոց վերոյ ուսանիմք յերրորդում մասին քերականութ:

Հրդ: Որպէս եղանակաւորի բանն ի ձեռն ենթադասման:

Պտ: Ա՛յսպէս զի վերծանօղն ըստ պահանջմանն եղանակի բանին եղանակաւորիցէ զբանն. այլ Օ մաղթողականա՝ որք լոկ արտաբերիցէ. յորմէ նմանին շեշտեցմունք բանից. որպէս, Աղերեա՛ ինձ ընդ առաջոյդ: Ո՛չ բարեբաստիկ ես:

Հրդ: Որպէս տրոհի բանն ի ձեռն ենթադասման:

Պտ: Ա՛ռաջի, զի մի թաւ վանիկքն կարի հատատաբար հնչիցին, կամ միջակքն թաւաբար, և ոտակքն միջակաբար. և որ որիք ելին զօրութիւն ի, ընդգալոցութիւն ոչ հնչիցին:

Հրդ: Որպէս պիտոյ է լրացն չութիւնն:

Պտ: Ա՛ռայս՝ զի վանիկք, և կամ առաք բառից ոչ կլանիցին ի հնչելն, այլ լրացեալ արտաբերիցին. որպէս, մինչ առ աշխարհ, եթէ ձեռն կլանիցին, բառն փոխ զնշանակութիւն իւր: Նաև առաք բառից ի կարգաց իւրեանց ոչ փոխիցին. որպէս, ընդ-ուրբէ, և ոչ ընդ-ուրբէ. և ևս զի ամ առնչ կայ ելցի ի բառս. որպէս. ամ-իմաք, և ոչ ամ-իմաք:

Հրդ: Ո՞րպէս վերծանութիւնն:

Պտ: Ա՛ն անվեհար արտաբերութեամբ շարադրութեց քերթողաց:

Հրդ: Ի՞նչ ձեռն որոյ լինի անվեհար արտաբերութեան:

Պտ: Ի՛ ձեռն ենթադասման, որով տրոհի, առոգանի, և եղանակաւորի բանն:

Հրդ: Օ՞րպէս կ՚ենթադասումն:

Պտ: Ի՛ դասումն ինչ, որով զբաղոր բանն գրաճածոյ, նաև զմասունս նոցին, այլ զանունն, և զբայ, և զայլսն դասեմբ. և ըստ կանոնաց արհեստին արտաբերեմբ:

մամբ ձայնի՝ յորս նմանողին բնաւորութիւնք բանիս . ո՛ր-դոն . և՝ այդ պէտք ի դմանէ : Նա այսպիսի և զայլս բանս եղանակաւորել պարտի վերծանողն ըստ յատկութեանց , և պահանջմանց պէսպիսութեանց բանիս . զորոյ լիապէս ուսանիմք յերրորդում մասին :

Եւ այս բան լիցի վասն հարցմանց քերականութեան : Եւ ուսուցիչն գիտի կրթելոյն զաշակերտս ի յայսպիսիս , սկսեալ ի սակաւ առաւակաւոտ վերլուծել զշարադրութիւնս դրուածոց դիւրիմացից . նաև զբանս կարձագոյնս և զդիւրագոյնս առաջադրեալ շարադրել . և հանդերձ նոքօք հետևաբար զերկրորդ մասն քերականութեան ուսուցանէ . և՝ ի յուսուցա-նելն զայն՝ ոչ պարտի լռել ի հարցաքննելոյ երբեմն զաշակերտն՝ վերոգրեցելովք հարցմամբք , և ոչ դադարիլ ի տա-լոյ նոցին վերլուծանել զշարադրութիւնս դրուածոց , և վերլծանել զմնացեալսն դրութիւնս , այլ շարունակել պարտի զայսոսիկ երբեմնաբար մինչև վճարեալ բոլոր ուսումն և դասատուութեն երկրորդի և երրորդի մասին : Եւ զկնի վճարման եթէ տեսանիցէ զնո-սին տակաւին անբաւականա-ւոր ի առնել զշարադրութիւնս առանց սխալանաց , այնքան պարտի հետևաբար պարապե-ցուցանել զնոսին ի շարադրու-թիւնս , և ի քաղուածս՝ և ի յայլս վերոյ ասացեալս՝ մինչև բնաւք կանոնք բարեպէս ունակա-ցեալք ի միտս նոցին՝ լինիցին բաւականք առնելոյ զշարադրու-թիւնս առանց սխալանաց դիմա-դրողաց կանոնաց քերականու-թե . որով արդիւնաւորապէս կարիցեն անտէանիլ քերականք , և այժմանաւորապէս յառաջա-շարժիլ առ այլ բարձրագոյն ուսումն :

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՅԱՂԱԳԱՑ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ, ԵՒ ՆԱԽԱՊԵՏԱԿԱՆԱՑ ՄԱՍԱՆ ԵՐԿՈՒՔ ԲԱՆԻՒՔ

Յաղագս Վարդապետութեան, և նախապետականաց մասանց երկուց :

ԳԼՈՒԽ ԱՌԱՋԻՆ :

ԵՐԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆ Ի ԸՐՏԻՍՑ *ուղղասիրտ խօսելոյ՝ և անսխալապէս շարադրելոյ : Ընտրեաց արհեստ, որով հաճոյասիրելի ընծայելոյ արհեստիւ. և ոսկեայ ուղղախօս խօսելոյ, և այլն, որով յայլոց արհեստիւ զանազանիցի :*

Եւ նախապետական մասունք քերականութեան էին չորք. այ. Վէր, Ալ՝ անկ, Ուռ, և Ուան : Յորմէ պատճառ սորին է, զի առաքեալ արհեստի քերականութեան էին խօսք մարդկայինք, ըստ որում ուղղելիք՝ և կարգաւորելիք. և խօսք մարդկայինք լինին ՚ի բառմանց բառից. իսկ բառքն ՚ի վանկից, և վանկքն ՚ի գրոց. ուրեմն և քերականութիւն զամս պարտի ունել որպէս ղեկուցաւոր մասունս ինքեան առ ՚ի ուղղել, և կարգաւորել :

Վարձեալ, խօսք՝ կամ բանք մարդկայինք անմիջապէս բաղկանան ՚ի պետական բառից կարգաւորապէս շարամանեցելոց ՚ի միասին. վասն և արհեստն քերականութեան մանաւանդ ուսուցանէ զպետականն բառից, և զլարուրք կարգաւոր շարամանութեան նոցին : Ընդ՝ զպետականն բառից կանոնաւորէ կրկին կերպիւ. այ նախ՝ ուսուցանելով պարզա-

պէս

պես զհոլովմանց՝ և զլծորդութեանց նոցին, որ զբեղած յառաջնում մասին. և ապա վարդապետելով զյաւելուածն՝ և զպարագայից նոցունց. որ ցուցանի յայսմիկ երկրորդում մասին։

Լոկ զբաղբաղ կարգաց շարադրութեանցն՝ ունելով բառից ուսուցանել տալով զկանոնս յարմարեցեալս առ կարգն հանդերձ նոցին. և առ այնս՝ որս պարտ պահանջի մի բառն ի միւսոյն. և զայսմանէ ընձեռեալ ուսուցուք յերրորդում մասին։

Այժմ զայս կարգ պահել արհեստն քերականութեան, քանզի օրինակի խոհեմ ձարտարապետին է, որ նախայոյս կամի նաեւորել պատրաստել զպէս պէս նիւթս շինելոյ պատմութիւն։ Այնուհետեւ ուսուցանէ թէ այնք որ պարտին հարթիլ՝ և պեսպիսեաքար ձեւացուցանել։ Այժ ապա երրորդեալքար կանոնաւորի՝ թէ որք իւր որոց պարտին յարմարեալքար շարադրել, և որք իւր որոց պահանջին միաւորիլ։ Այդր՝ որ ի լինելին այսոցիկ ամենեցունց, եթէ քարք բահասք՝ հիւսք, և որմնադիրքն, որք են իւր ձեռամբ Ճարտարապետին, հնազանդիցին ամենեքին կանոնաց նորին, և ի միտ առեալ զայնս՝ ըմբռնիցեն զգործ ածելոցն, լինիցին արդարև շինօղք ազնուագործութեան պատուոյ. քանզի այսմ տարրասն նման աշակերտեցեալքն եթէ բարեպէս ի միտ առեալ զբնաւ կանոնս քերականութեան, ըմբռնիցեն զգործ ածելոցն զանուն՝ և զբայ՝ և զայլս մասունս բանի՝ ի շարադրելն, և ի խօսիլն, լինին ուղղախօսք՝ և անսխալաբար շարադրօղք, ՚ի, քերականք։

Այդ հանդերձեալ մեզ յայսմիկ մասին նախ ցուցանել՝ թէ զինչ իցէ գիր, վանկն, և բառն. և ապա ընձեռել զուրմ՝ և զգործ մասանց նորին, և հետեւաբար զբաժանմանց՝ և ըստ բաղադրեալից իրաբանչիւրոց մասանց։

Ի՞նչ է Գիր։

Գլուխ Առաջին։

Գիր ՚ի գիծ լինչ կայցեակաւ առ ՚ինչ նակել զտառն։ Այժ տառն՝ որ և առաջաբանի տարր, ՚ի հնչումն ինչ հեգելի՝ և յօդելի, զոր կարեն արտահնչել մարդիկ։

Այժ հեգելի, կիր յօդելի վիճ այնք ասի, զի միոյն կարէ ընդ միւսոյն հեգիլ՝ և կապիլ. և զկատարեալ ձայն արտահանել։ Այժ բառքն ասի առ, կիր տարր, զի ունի տարերքն են սկզբունքն մարմնոյ, այսպէս և տարրն են սկզբունք ձայնից։

Այդ՝ իրաբանչիւրում աղ՝ զի որքանք հեգելիք հնչմանք պիտոյացան ըստ պահանջման լեզուի և արտասանութեան իւրեանց, այնքան գիրք հնա-

հնարեցան, և առ՝ ինձանակել զայնս՝ կայուցան։ Իսկ մեր լեզու հայկական՝ ըստ առաւել լսելի պահանջմանն արտաբերելոյ և ձայնի իւրոյ՝ կարօտացաւ բազմից տառից, այլ, հեգելի հնչմանց. վասն որոյ՝ ի նախնեաց մերոց երեսունևերկու գիրք հնարեցան առ՝ ինձանակել զայնքանս տառս, ոմն զի լեզու մեր լաւ բազմազանութեամբ ձայնից, և արտաբերութեամբ ունիցի զամենայն ակզբունս ձայնից։ Եւ՝ երեսունևերկուքն գիրք մերք, որք առ՝ ի նշանակել զերեսունևերկուս տառս հնարեցան, են սոքին։

ա. բ. գ. դ. ե. զ. է. ը. թ.
ժ. ի. լ. խ. ծ. կ. հ. ձ. ղ.
ճ. մ. յ. ն. շ. ո. չ. պ. ջ.
ռ. ս. վ. տ. ր. ց. ւ. փ. ք.
օ. ֆ։

Յաւասալիոյս յայտ է, թէ սոքին որքան առ այս՝ զի գրեցան ոմն նշանք, ասին գիրք, կիր գիծք. իսկ որքան առ այս՝ զի հնչին՝ ի բերանոյ մարդկանց լծարց շարակապուեալ միոյն ընդ միւսոյն՝ ասին տառք։ Եւ ասացի լծարց շարակապուեալ, քանզի եթէ հնչիցի միայն այս ոչ ասի տառ. զի ոչ կ հնչուն հեգելի, այլ հեգեցեալ. զի՝ ի բառնոյ տառից է շարակապեցեալ. բայց յորժամ հնչի՝ ա. յայնժամ այնու այս գոլով հնչուն ինչ հնգելի, ասի տառ։ Իսկ մինաւորեալս միոյ հնչի բնն, ոչ ասի տառ, բայց միոյ բառից տամբ ընդ ընթացս հնչելի՝ բ, յայնժամ ասի տառ։

Եւ՝ ի փորձառուէ յայտնանի, զամբ՝ ի ծանօթութենի ձայնաւորաց, և բաղաձայնից տառից։ Եւ՝ անցն՝ ի մէջ երեսուն և ուրից տառից եօթն տառք թարց շարակցելոյ ընդ այլոսն, ի՝ ինչ՝ ընդարձակաբար տան զձայն, և արտաքոյ բերանոյ մարդոյ բաղխեն զօդն, ուստի և կոչին ձայնաւորք. և են այսոքիկ։

ա. ե. է. ը. ի. ո. օ։

Իսկ մնացեալքն յորժամ թարց շարակցուին ընդ այլոսն հնչին՝ թնդասփս՝ կամ խեղդատես՝ հպիւք բաղխեն զօդն շուրջ զշրթամբք, կիր զլեզուաւ, և կիր զխռիւնն, և արտաքոյ բերանոյ ոչ բաղխեն զօդն. վասն և կոչին բաղաձայնք, այլ, ի բաղադրիլն ընդ ձայնաւորաց տառից՝ առնօղք զձայնս, և են այսոքիկ.

բ. գ. դ. զ. թ. ժ. լ. խ. ծ. կ.
հ. ձ. ղ. ճ. մ. յ. ն. շ. չ. պ.
ջ. ռ. ս. վ. տ. ր. ց. ւ. փ. ք։
*. ֆ։

Պատճառ նախ գիտելի է, զի գիրն՝ և, հնարեցաւ միտեալ՝ նակ էին՝ և ե՛ւն՝ վասն առաւել պիտանաւորութեան գոլոյն առ շաղկապութեան բանից, զի մի կրկին գրով գրիցի, և ոչ վասն այլոյ պիտանաւորութեան. քանզի զնոյն ձայն հնչէ՝ և՛ն, զոր եւ՝ և՛ե՛ն. ուստի և ոչ գաւթ, ոչ ըստ ձայնաւորս, և ոչ ըստ բաղաձայնս. քան-

քանզի չէ տառ յատուկ, այլ երկու տառ՝ ի միասին ուղղոյ ինքեան զմի նշան։ Այլ յայտ-նման հեռւէ, զի զերեսուն-եւուն տառս ունիմք, և զե-րեսուն և ինն դիտս։ Այլ առայժ՝ ի յուսգանելն մեր զվիճս տա-ռից՝ զնոսն՝ ի կարգս գրոց ոչ եղաբ՝ ի վեր անդր։

Ա՝ երկայնդ՝ գիտեմի՛, զի ձայ-նաւորաց տառից երկուքն երկարք են, այ. է. օ։
Այլ երկուքն սուղք են. այ. է. ո։
Այլ երեքն միջակք են. այ. ա. ը. ի։

Ա՝ երկայնդ՝ գիտելի է, զի՝ ի մէջ բաղաձայնից ոմանք կիսաձայնք առին. զոմն զի զիտոքը լինէ ձայն հնչէն շըշա-պէս, կամ խխապէս, և են սոքին. շ. ժ. խ. հ. ղ. յ. չ. ս. ւ. վ. ր. փ։

Յակ ոմանք անձայնք առին, զի՝ ի միայնակ հնչելին՝ արդելուն զշունչն, և են սոքին. բ. գ. դ. ը. կ. ծ. ն. պ. տ. ֆ. ք։

Այլ ոմանք կրկնակք առին, զի զերկու բաղաձայնսն ոյժս ու-նին. և են սոքին. լ. ծ. յ. ճ. ղ. ջ. ց։

Ո՝ երկայնդ գիտելի է, զի տառս՝ ո, բացարձակապես ոչ ըն ձայնաւորս կարէ դասել, և ոչ՝ ի կարգս բաղաձայնից միալ. քանզի ըն որում առեղին պա-հանջէ, և շարակարգի ըն ինոյ, և ոչ, մերթ ոմն զբաղաձայն վարի, և մերթ ոմն զձայնաւո-ր։ Ասոյ առեւանելի է, եթէ ի շարակարգիլն ըն ոչ ոմն զոհ հնչէ, կ՝ ձայնաւոր. օրդոն, Ուրախ. լոր. և այլն։ Յակ եթէ ոմն զոհս հնչէ, կ՝ բաղաձայն. օրդոն, Ուղեձուծ, Ուռճախ. և այլն։ Այսպէս՝ ի շարա-կարգիլն ըն ինոյ՝ եթէ ոմն զոհս հնչէ, կ՝ ձայնաւոր. օրդոն, Ուր, Ընդ, սրունդ. և այլն։ Յակ եթէ ոմն զոհս հնչէիցի, կ՝ բաղաձայն. օրդոն. Ոտն. Ընծ. Հիւանդ. և այլն։ Այլ յայտ ուրեք՝ ուր ոմն զբաղա-ձայն վարի, միւսոն զնախընթաց զանիկա զայս՝ ՝, ի վեր իւր, Յառաջելոցս երևի, թէ հոն՝ ի շարակարգիլն ըն այլոց ձայ-նաւորաց միշտ միայ բաղա-ձայն. օրդոն. Ընծեղել. փընդել. և այլն։

Ի՝ երկայնդ գիտելի է, զի տառս՝ չէ, թէպէտ և բա-զաձայն, սակայն մինչ հեռև-մանել շարակցի այէ, և ոչ ոմն զբնական, յայնժամ ոմն զձայ-նաւոր հնչէ. օրդոն, Ախ. խոյ. սակայն. փոյթ։

Այայց յորժամ՝ նախադրեց-մամբ շարակցի, յայնժամ է բաղաձայն. օրդոն. Ցառաջ. յարուցանել. և այլն։ Ասոյն ոմն զբնական. քանզի եթէ չին՝ կիմ վըն զանազանելոյ զհոլովս անուանց, և զեղանակս բայից, կամ զհաստատակ անուանս՝ ի յատկից, և կիմ վըն լոկի տա-վտուածն՝ ի վանձանն բառից զնոցին զկնի ոչ, և այէ, ոչ՝ ձայնաւոր. նաև ոչ նակ գոնեա զկնդումն իւր ոմն զբաղաձայն

էլուզանէ. որդոն, Յոտք, յոտքայ. ինայ. չափանայ. ի վե-
րայ. և այլն։ Սակայն ի յայս-
պիսի առեղս՝ ուր չէ պատահ-
մամբ է մտեալ, եթէ լինելոյն
զի կամ հոլովմամբ, կամ բար-
դեցմամբ, և կի ածանցմամբ
պատահական չէ որ ի վախճա-
նի բառին է՝ ի մէջ անկցի,
յայնժամ սկսանի տալ զձայն,
և լինի ձայնաւոր. որդոն. ի
յոտքէ. ինայ. չափանայասէ. վե-
րայեան. և այլն։

Յաղագս Ա. անկ։

Պատճառ Այսորէր։

Ա՝նհնի է ձայն լինէ, որ
միով հնչմամբ ար-
տաբերի ի բերանոյ
մարդոյ. որդոն. է.
բա. բէ. բէ. գայ. դա. և այլն։
Ա՝յդ՝ յայտ է, զի սոքին են
ձայնք. և երեւի, զի միով հն-
չմամբ արտաբերին. ուրեմն են
վանկք. Ասաւ Թէ միագիր լի-
ցեն, և Թէ բազմագիր, Թէ
նշանականք լինեն, և Թէ աննը-
շանք, մինչ միով հնչմամբ ար-
տաբերին, ասին վանկք։ Ա՝յ
յայտնի է, զի ամ՛ տառք ձայ-
նաւորք՝ ասիլ կարեն վանկք։
Ա՝յնպէս և ամ՛ ձայնք նշա-
նականք իրաց, որք միով հն-
չմամբ արտաբերին՝ որքան ա-
ւելի՝ ասիլ կարեն վանկք. որ-
դոն. Ա՝յր. դար. և այլն։
Ա՝յլ ամ՛ ձայնք այնչափ, Թէ
մեռանիլ բառի լինեն, որդոն,
Ա՝ր, դա, յեաւ. և Թէ մեռանիլ
բառի ոչ լինեն, որդոն, հա, յա,
պա, ասին վանկք. քան զի միով

հնչմամբ արտաբերին։

Ա՝յլ վանկն հատարակաբար ունի
զայս; զի ինքն բաղկանայցէ ի
տառից, և լինելոյ բաղկացու-
ցիչ մասն բառից։ Ա՝յլ տառք
ձայնաւորք ոչ ըստ որում են
հեղհեղիք՝ ասին վանկք, այլ ըս-
րում են ձայնք միով հնչմամբ
արտաբերելոյք։ Ասեն ըստ
որում են հեղհեղիք՝ վերամնան
լինիլ բաղկացուցիչ մասն վան-
կի։ Ա՝յնպէս և բառք միա-
վանկք՝ ոչ ըստ որում են նշա-
նականք՝ ասին վանկք, այլ ըս-
րում միով հնչմամբ արտա-
բերին։ Ասորոյ ըստ որում նը-
շանականք՝ ասէին զնախադա-
սութիւն ի մի վանկ. ըստ այսմ
ուրեմն բարեպէս ասի, Թէ
վանկն բաղկանայ ի տառից,
և բառն ի վանկից։

Ա՝րդ՝ դ խոհեմ է նախ, զի վան-
կից ոմանք միաբարբառք
ասին. և ոմանք երկբարբառք։
Ա՝ինաբարբառք նոքին են, որք
ի յարտաբերելին միով հնչմամբ՝
զձայն միոյ ձայնաւորի տառի
հնչեն, որդոն, Ա՝ա է ծ է լ։
Ա՝յլ երկբարբառք նոքին են,
որք ի յարտաբերելին միով հն-
չմամբ՝ զերկուս ձայնս երկուց
ձայնաւորաց տառից իբրև զմի
ձայն հնչեն. որդոն, Ա՝օն աղ
է եաս։ Ա՝յս՝ առաջինն և յետինն
վանկքն են երկբարբառք. և
միջինն միաբարբառ։ Ա՝նկն
ի նախկնեմ վանկոջ՝ է, և
ո, որք են ձայնաւորք, զոն ի

միասին. և ի յեհանում եղեն, և այնե։ Լիր երկբարբառը վանկը յայնժամ լինիցի, յորժամ եղեն զկնի իւր ունիցի զայբ, կիզ զօ, որդան. ճեան, եօնն։ Այամ այնե ունիցի զկնի իւր զյե բնաւական. որդան, նայել։ Լիր կամ իկն ունիցի զկնի իւր ւեան անձամբ, որդան, էր։ Լիր կամ ոն ունիցի զկնի իւր զյե բնաւական. որդան, էոյ։ Սոտ այամ իմանալ և և զայլոց վանկից՝ յորս լինիցեն ասացեալք տառքն։

Երկրորդ գիտելի է, զի իւրաքանչիւր վանկ ի հարիւ ունի լինելեան զձայնաւոր ինչ տառ. ներգործութիք, և կամ զօրութիք. զի ի սակ բազմաձայնից որքան և բազումք ի կեն, ոչ կարէ վինիլ վանկ։ Ներգործութիք. որդան, Աքգաբե։ Օ օրութիք. որդան, Շնահ։ Ոչ ասացին զոն երկու վանկք. քանզի առաջինն վանկն ունի ընձայնաւորն զօրութիք, որ ի յեղերմանս տողից ի գրեալ գինի ներգործութիք. Օ որ օ բինակելի առաջին տառն չայ գայցէ ի վերջն տողին՝ գրի ընդ. և այսպէս ելեն՝ որ էր զօրութիք, գնի ներգործութիք. բան այամ և ի յայլս վանկս բազմանն լինելն զօրութիք ձայնաւորք, որք ի յոյսպիսեսւսմ պետանաւորութեի գնին ներգործութեամբ։

Յաղագս Խոսի։

Կամ Ձորդի։

Ոն ի ձայն նշանական։ Ի յինքն՝ ի ձայն ինն, որ միշտ նշանակէ զիր ինչ, կիզ զգործողութիւն իրին, և կիզ զպատճառ գործողութեան իրին, * Արդ, տեսանել, ընդ, ասկայն. և այլն։ Ոչ նա ասէն՝ Խոդ բառս նշանակէ զիր ինչ. ապաքեզն նշանակէ զգործողութիւն իրին։ Ոչ ընդն, և ասկայն՝ թեպետ զիր ինչ, և կամ զգործողութեան իրին ոչ նշանակեն, բայց նշանակեն զիմն շուրջ զիրօք։

Ոչ բառիցդ յատուկ ի բազկանալ ի վանկից, և լինիլ մասն բանի։ Ոչդ՝ ընդ բազկանալն ի վանկից՝ մերթ ի միոյ վանկէ բազկանան, մերթ յերկուց, մերթ յերից, և մերթ ի տորից և ի հնգից, և յատաւելագունից. որդան, * Արդ, հոգի, կենդանի, բարեկենդան, մարդասիրութիւն, քաղաքավարութիւն, աստղաբաշխութիւն. և այլն։ Ոչ ի լինելն մասն բանի ի ութեն ցեղս անջատին բառքն։

Ոչ առաջնոյ ցեղի են այնք, որք գոլով ձայնք նշանականք՝ միայն նշանակեն զգենչութիւն, և կ զպարտիութիւն իրաց. որդան։ Արդ, երիէր, ծով, ապրակ, վեց, և այլն։ և այսպիսիք բառքս կոչին անուանք։

Ա՛ղբերորդի ցեղի են այնք, որք գոլով ձայնք նշանականք զղէմս էութեց բայսորոշեցելոյ նշանակին. արդեօք, Այս, դու, նա. Ահա, այդ, այն, և այլն: և այսպիսիք բառքս կոչին դերանունք:

Բ՛ղբորդի ցեղի են այնք, որք գոլով ձայնք նշանականք՝ զգործս ոգւոյ կամ զիմերս էութեց ի ժամանակի նշանակեն. օրգոն Աիբէմ, սիբեցի. Ահա՛ցայց, այդ-ցայց, նաւէլ, ՆՋԷԼ. և այլն: և այսպիսիք բառքս կոչին բայք:

Գ՛ղբորդի ցեղի են այնք, որք գոլով ձայնք նշանականք՝ անուանականացեալ զիրն ի ձեռն արարեալոյ գործոյ, և կամ կրից նորին՝ նշանակին գիտաւորքն, ԱիբէՂ, արհեստ, հիւսող, հիւսեցեալ. և այլն: և այսպիսիք բառքս կոչին ընդունելութիւք:

Դ՛ղբորդի ցեղի են այնք, որք գոլով ձայնք նշանականք՝ զպարագայս իրին յուցանեն, ի՛նչ, զուարթութիւք գոլն, կամ յորում կոգման լինիլն նորին. օրգոն, Հետ, ՚ԷՂՋ, յայսկոյս, յայնկոյս, ընդ, ՚ի ՚ԷՂ, և այլն: և այսպիսիք բառքս կոչին հանգամանութիւք:

Ե՛ղբորդի ցեղի են այնք, որք գոլով ձայնք նշանականք՝ զպարագայս, կի՛ զեղանակս գործոցութեց, և կամ կրից իրին նշանակեն, օրգոն, ՀՂանկարճակի, այգի, ՚ԷՂՈՎ, ՚ի վաղուցէնէ, և այլն: և այսպիսիք բառքս կոչին մակբայք:

Զ՛ղբորդի ցեղի են այնք, որք գոլով ձայնք նշանականք զիմաստ կամ զիմերս էութեց կենդանեայ՝ յատուկ անուամբ, և կամ իմաստական ձայնիւք նշանակին. օրգոն. ՈՂ, հայ ՚ԷՆ, վՀՂ, և այլք նմանք: և այսպիսիք բառքս կոչին մակդիրք:

Է՛ղբորդի ցեղի են այնք, որք ՚ԷՂՈՎ ոչ նշանակեն բառյարձակապէս զգոյացուն, և կամ զգործոցութիւն իրի ուրուք, սակայն գոլով ձայնք նշանականք՝ նշանակեն զյատկութիւնս բանից առ իրեարս. որք պիտակեսցեն կերպիւ միաձորին. օրգոն, Ի, սա, հայն, բայց, ոՂՈՎՆ, և այլն: և այսպիսիք բառքս շաղկապք յորջորջին. զի շաղկապեն զբանս, և զմասունս բանի:

Ը՛րդ՝ բառքն, որ երեւի յատկելոյս. ՚ԷՂ որում կիւրեւանց լինելեանց մասանցն, ՚ԷՂ որում մասանելոյ զբանալատնութենի ցեղից, և ՚ԷՂ որում մասանելոյ զլինելն նոցին մասունք բանի՝ ասին ձայնք նշանականք, և կոչին միայն բառք: Ասի ՚ԷՂ որում մասանին բառք ժանեցեալք ՚ի յուՂեն ցեղս, կի՛ կացուցեալք առ ՚ի լինել մասունս բանի, յայնժամ ասինք ՚ի նոցանէ ասին Հնուն. ասինք

Վերանուն. ոմանք Նայ. ոմանք Ընդունելուն. ոմանք Ախտաբծին. ոմանք Ակբայ. ոմանք Ինքնակալ. և ոմանք Տալհայ, ոմն արդէն ասացեալ։

Յաղագս Նոանի։

Պետրոս Գնիփեցւոյ։

Ոդ՝ ի սկզբան ասացեալ, թէ դևնաւոր և նախապետական մասունք արհեստի քեռ բանիանուն են չորք. յր Պոնր, Ոանկ, Նաա, և Նան։ Ոջիոյ, զվանկէ, և զբառէ ասացեալ։

Նոանկ վասն բանին, որ ի պատուհանապոյն մասն, դիտելի է. զի Նանն ի շարամանաւոր բառից յայտնող տրամախոհութեանէ մասց մարդոյ։ Այլինքն՝ բան յայնժամ լինի, յորժամ այնպիսեաւք կարգաւ շարադրին, և շարամանին բառքն՝ զի հարկեցեն զներքին դասուցն մասց մարդոյն արտայայտել. որպէս. * Որ լուաւ, և ոչ ուսաւ, կամ ոչ կարաց, և կամ ոչ կամեցաւ։ Ընացն կարգաւ շարադրել. քանզի եթէ բառդ բառ առանց հարգի շարադրիցին, ոչ լսողիացուցանեն զբան. որպէս, Ի ծնաւ ինոյ որ ասաւ և ոչ կամ ինէ ցած և ոչ կամ ոչ։ Այս այսպիսի բառք են նոյնք ընդվերտեդելոց բառից, սակայն առանձն վ՚ն անկարդուն շարիցին՝ զրկին բան նշանակելոյ, որք՝ ի վեր անդր վասն բարւոք կարգաւորմանն նշանակեն, Ընաւյն՝ յայտնել կարիցեն զներքին տրամախոհուն, կիր զդասուցն մասց մարդոյն. զի առաքինքս այսոքիկ, Ամէն խոհեմ. Այո՛ ապիսակ. Ահմն Յնանեան, և այլք նմանք՝ թէպէտ լեցեն ի բազմաց բառից, բայց ոչ են բանք. զի ոչ զարամախոհութեի կամ զդասողուն մտաց, այլ միայն զպարզ յղայուն մտաց արտայայտեն։

Ընդ՝ բանից ոմանք են կատարեալք, և ոմանք անկատարք։ Կատարեալ բանն է, որ այնպէս շարամանի ի բազմաց բառից, զի զբոլոր զիտաւորութի մտաց արտայայտիցէ, որով միտ լսողին հանգչէցէ, և ոչ սպասիցէ այլոց բառից. որպէս, Ամենեքեան՝ որ ոչ երբէք ընէ խրատս, ոչ երբէք վերթի։

Ընդ այս է բան կատարեալ. զի ի սմին միտ լսողին հանգչի, և ոչ սպասէ այլոց բառից։

Նոանկ անկատար բանն է, որ թէպէտ շարամանի ի բազմաց բառից բարւոք կարգաւ, և նշանակէ զարամախոհութիւնն մտաց, բայց անկատարապէս. ուսաւ և զիտ լսողին թէպէտ զարթուցանէ առ ի հասկանալ զինն, բայց ոչ հանգուցանէ, որպէս. Մեծ յոյն բազմաց էին որ կային զբերին։

Ընդ այս է բան անկատար, և պահանջէ նաև զայլս բառս՝ զորով կատարիցի, որպէս,

բանիցյականք են այնոքիկ, որոնք զկոր ինչ այլոց հրամայեմք, և կամ զկոր ինչ յայլոց աղաչելով խնդրեմք ընդ ժամանակաւ ներկայից, կամ ապագայից, ոմանք։

* Լոյս զքեզ խոնարհ։
Երկար զասատուած։
Երեսոքիր և զնկերդ։
Լսումեա ինձ Աստուած։
Զորմեացի ձեզ մարդասէրն աջ. և այլն ॥

Ընձականք են այնոքիկ, որոնք զինչ որոյ մերոյ առնեմք ընդ ժամանակաւ ներկայից, կամ անցելով բացայայտեմք, ոմանք։ * Ընծայել ինձ յաւուրս քոյս զամենայն ինչս զնահատանդուն։
Երանի թէ նախասիրս ուսուսցիցէիր զխոնարհութիւն ॥

Վկայական բանք են այնոքիկ, որք յիւրեանս ինքեանս թէպէտ միշտ են անհատարք, սակայն հատարին, մինչ նոցունց առակին այլք բանք առնմանականք, կամ հրամայականք, ոմանք։ * Ինձ պահիցես զպատուիրանս սէր, մնասցես ի կեանս։

Ինձ ողորմեալիցեր աղքատաց, գտեալիցեր և դու զողորմութիւն։ Ինձ բարիոք հնազանդեալ եղիցիս, զնա՛ բարի ոչնախացիս ॥

Ընդ այսոսիկ առաջինք բանքն մինչև ի սորակիտան՝ են վկայականք, և միշտ անհատարք. որք լինին հատարեալք

Հաստ յոյժ սակաւք են՝ որ որպէս պարտ է ինձ ինձինն։

Հարձեալ, անկատարք են այսոքիկ բանք։

Օ՜ը բարիցիս Աստուած։
Ձ՜ինէ լսել ոչ ինձինս։
Ելցուք առաքել քաւիչիցէս էրէ էիր՝ ընդ ոչ էարելը հաւանիլ այնմ։
Ա՜րդ՝ այսոքիկ անկատարք, լինին հատարեալք՝ այսպէս։
* Օ՜ը բարիցիս Աստուած, զնոյնն վերստին ասացի։
Ա՜յժմ լսել ոչ կամիցիս, լսելոյդ ոչինչ կերպիւ օգտեսցիս։
Արքան առաքել փափաքիցիս ելի խմիք, և ոչ կարելոյ հանանիլ այնմ՝ այնքան առաքել վերստին ॥

Հարձեալ քիտելի է, զի բանիցյական ոմանք են Ահմանականք. ոմանք Հրամայականք. ոմանք Ընձականք. ոմանք Վկայականք. և ոմանք Ընդհատարարք։

Ահմանականք են այնոքիկ, որոյք բացորոշաբար զինք զմեզնէ, կամ զայլոց առեմք ընդ ժամանակաւ ներկայիւ, անցելով, և կամ ապագայիւ, ոմանք։ * Տեսի զքեզ ի աջմէ եղբօր քոյ։
Ընձայր քո ուսանի զխոնարհութիւն։
Ասուցից և քեզ զգործս խոնարհութեանն։
Խոնարհութիւնն է մայր՝ և պահապան ամենից առաքինութեանց։ Սիրաք խոնարհացեալք են սրբոյք խորհրդոյք։ և այլն ॥

Այս սահմանական բանս՝ բաժին է, առակեցուս անբաժանելի բանին, Արեւ ելանէ։ Այնպէս եւ հրամայական բան կոչի առակիլ. որպէս։ * Ջանա խմանալ զբանս. ի մտի պահել զայնս, եւ առիպ ի հնար առնուլ ։

Պարտեալ՝ գիտելի է, զի երբեմն ի միում բանի բազում եղանակք բայից գտանին, որպէս. Այնպէս կոչս տաներ ի հէնան, պանծա՛ պատուիրանս։ Այս սահմն երիք եղանակք բայիս մտին. այ, առարկայական, անեղեւոյթ, եւ հրամայական ։

Այսպէս այս բանս, Ա՛ռ զիւր հասանել ընդ աչս, ունի զերիս եղանակս բայիս. այ, կրկրամայական, ղանեղեւոյթ, եւ զսահմանական ։ Ասի երբեմն ի բազում բանս լինել մի եւ նոյն եղանակ բայի, որպէս ։ Ա՛ր դեակ, լո՛ր բանիդ ընդ, եւ անաւ պատուիրանաց Տեառն. ընկալ զբանն Աստուածոյ ի հեղ, եւ պահեա զայն ի սրտի քո ։

Այս սահմն չորք բանք են, եւ բնաւքն հրամայականք։

Այսպէս յայտնի, Պատուիրանք տեառն լոյս են, եւ լոյս տան ակաց. Այսուհետ Տեառն սկսեր է, եւ ընդ յաւիտեան, զոն չորք բանք ։ որոց բնաւքն են սահմանականք ։

Պարտեալ գիտելի է, զի մինչ մասունք բանին, եւ հատ եղերք նորին են ունին, ոչ ի վեր անդր յիշեցաւ, այլ։

ՀՀոան.

վերաբերուած սահմանականաց բանիս ։ Ասի պրեթէ ի յայտ պիտի զոյցս առացեալք լինին սահմանականք, կամ հրամայականք բանքն ենէթ Թէ՞ Թեան ։ Այնպէս առեալս այս, Այդանէս ի հէնան, է սահմանական բան. եւ առեալս այս, Այնպէս պատուիրանս ան, ի Թեականս. որոյ ի գնելն ձշմարտասիրս, ձշմարտին եւ ստհմնականն ։ Այսպէս եւ այսոքիկ՝ Տո՛ւր ինձ զքո՛ւդ՝ երբ էիր ցոտ։ Այնպէս կոչեցո՛, հրկիաւեա՛ ինձ ընդ քո՛ւդ. են Թեականք բանք, եւ ի ձեռն հրամայականաց բանիս կատարեալք. եւ վասն ինքեանք հրամայականք բանքն առացեալք լինին ենէթ այնց Թեականաց բանից. որպէս, լինին խնդրուածն ջրոյ ենէթ Թեուե ցրտուե, որ եթէ չկոչէ ցաբար, առաքինն այն Տո՛ւր ինձ զքո՛ւդ, գրեթէ կոչ առել, ի՛ դառ ։

Ընդհանրական են այնոքիկ, որոնք զինն առանց բաց բաշխման դիմաց՝ եւ ժամանակի առեմք, որպէս. * Սիրել զԱ՛ստուած. պատուել զծնօղս. Հնազանդիլ մեծաւորաց. եւ այլն ։

Այժ գիտելի է, զի այսպիսեաց բանից միշտ առակին ունին առհմանականք, եւ կիր հրամայականք բանք, որոնք կոչ առակելոցս հատկացեալք լինին. որպէս։ * Լաւ է սիրել զԱ՛ստուած. պատուել զծնօղս. Հնազանդիլ մեծաւորաց. եւ այլն ։

Լեզուն. դ Ընթանալ. բայ. և այլն, պիտոյ է մեզ զնախնիցն ուրոյն ուրոյն՝ և մանաւանդ որ աչքս սովոր է, Կանգն մինչ գիտութիւն արհեստի քերականութեանէ իսկ ուղղելն զբանս՝ և զխօսս մարդկայինս, Տարկաւորէ, զի զևրբանդ.լուրց մասանց բանին մասնաւորապէս ընձեռիցէ, և ըստ պահանջմանց պարագայիցն նոցին՝ չնորհիցէ զկանոնս, և կարգաւորիցէ. ըստորում և մերս այս ընձեռուածս յառաջանայ։

Հայոցս Լեզուն, և Նախնական Նորին։

Գլուխ Ա. Էջերորդ։

Ասանն է մասն բանի, որ զէութիւն իրին նշանակէ։

Այս գիտելի է, զի Թէպէտ՝ մասունք բանի նշանակեն զինն, բայց զէութիւն իրին միայն Անունն նշանակէ։ և այլք մասունքն բանի զգործողութիւն էուն, և կամ զինն պատկանեալ առ էութիւնն, և առ գործողութիւնն նշանակին։

Ասան որով զինքեան իրս, և զէուն իրայ ըմբռնեմք, և խնդրեմք՝ ի Հնուանց, ոմանք, երբ ասեմք, Աղուն, ծով, ցամաք, մարդ. գործ, սպառ, բարութիւն, և այլն՝ նմանեալք լինին ինքեանք իրքն, և ոչ նոցունց գործողութիւք, և կամ այլք պատկանեցեալք առ էութիւն նոցին։

Ո՞ զատանամանէ անուանն գիտելի է, զի անուանց ոմանք են Կոյականք, և ոմանք Ածականք։

Կոյականք են, որք ըստ ինքեանց կայանան՝ ի բանի՝ և՝ ի գրուցատրութենէ. և նշանակեն զիրս՝ որք կայացեալք են ըստ ինքեանց՝ և յինքեանս. և ոչ յեղեալք յայլում. օրդան, Աստղ, Ծովակ, Վարդապետութիւն, աղբ. և այլք նմանք. վասն զի մարդ, կամ Ծովակ, ի բանի՝ և ի գրուցատրութենէ կայանան ըստ ինքեանց, և հանգուցանեն զիւրս ըստ իրս, որք յինքեանս են կայացեալք, և ոչ յայլում։

Ածական Ածականք ասին այնոքիկ, որք ներհակ գոյակատնին՝ ոչ կայանան ըստ ինքեանց՝ ի բանի՝ և ի գրուցատրութենէ. և նշանակեն զայնպիսիս իրս, որք ոչ են կայացեալք ըստ ինքեանց՝ և յինքեանս, այլ յայլում էակօք, օրդան։ Ճաշ, սպիտակ, էլիայն, խոշ, բարի, էր, հնախօ, խորամանկ, և այլք նմանք։ Ոչ զի սեռն, կամ սպիտակն՝ ի գրուցատրութենէ ոչ կայանան ըստ ինքեանց, և ոչ հանգուցանեն զիւրս ըստ իրս։ Կանգն մինչ զի սպիտակ, որոնէ միտն՝ թէ ոչ իր ինչ սպիտակ։ Ոչ հետևաբար նշանակեն զայնպիսիս իրս, որք ոչ են կայացեալք յինքեանս՝ այլ յայլում էակս։ Կանգն՝ սպիտակն, կամ եր-

Էրկայն, և այլն, կայանան ընմարդում, կամ նուագը այլում էակով։ Նմ այսպիսիք անուանք առայս կոչեցան ածականք, վն զի առբերին, և ածին ի վերայ գոյականաց ուՆուանց, որպն, Ազդ բարի։ Նհա բարին որ ե ածական, առբերի, և ածի ի վրայ մարդ անուանն, որ ե գոյական։ Կանգն ևս կարէ ածականն հանդուրժանել զմիտ՝ եթէ ոչ առածիցի ի վերայ գոյականի, զոր օրինակ, Աբէլն, կարճ, և այլն, ոչ հանդուրժանեն զմիտ ի բանի, և ի զրուցատրութիւն. քանզ մինչ առածին ի վերայ գոյականաց այսու կերպիւ, Աբէլն բազուկ, կարճ մարդուկ, ապիկար մօրուս, սեամ ակն, բարի քոյր, լաւ արարած, յայնժամ հանդուրժանեն զմիտ լսողին։

Կարծեալ, կարէ ասել՝ Թէ ածականն է, որ զորպիսութիւն և կամ զորքանութիւն իրին նշանակէ։

Գոյականաց անուանց ումանք ասին Յատուկք, ումանք Հասարակք, և ումանք Հաւաքականք։

Յատուկն է, որ զմի անբաժանելի՝ և զանհատական իր նշանակէ, որպն, * Պետրոս, Պօղոս, Աբէլ, Աստղիկ, և այլք նմանք։ Օ՛ի Պետրոս անուանն ոչ զիտենք ինչ՝ ի բաղում անհատս մարդոյ նշանակէ, այլ միայն զմի անհատ էութիւն միոյ մարդոյ. և Աբէլ անուանն ոչ զիտենք ինչ՝ ի բազում մարդիկ գեաս նշանակէ, այլ միայն զմի անհատ էութիւն միոյ ուրումն, որում այս անուն յատկապէս դրեցաւ։

Հասարակն է, որ ընդհակ յատկի անուանն նշանակէ հաւաքական զրոյ հանուր էութիւն ինչ առբաժանեալ ազբաղումս անհատս, որպն, * Մարդ, կենդանի, ծառ, փայտ, աՆուռ, և այլք նմանք։ Օ՛ի մարդ անուանն ոչ միայն նշանակէ զայս մարդ՝ և զայն մարդ, այլ զիւրաքանչիւրան. վն զի զրոյհանուր՝ և զհաւաքական բնութիւն մարդոյ, որ է առբաժանեալ՝ ի բազում անհատս՝ նշանակէ։ Նոյն այսմ իմն և զայլոց հասարակաց անուանց, որք զբազմաց առանձնեալք լինին, և վասն այնր կոչին հասարակք։

Նոյն հանգամանքն է, որ զիտութիւն հանգամանաւք միայնեալս՝ իբրև զմի ինչ նշանակէ, որպն, * Աստղաբուխ, ամպոխ, շնորհ, երաժշտ, հօտ, և այլք նմանք։

Օ՛ի ծաղկեցաւն ոչ զմի մարդ, նաև ոչ զբազում մարդիկ զաւուրբար, այլ զբազում մարդիկ՝ որք հանգամանք եղեալք են ունի զմի ինչ, նշանակէ. և հօտն՝ ոչ զմի ոչխար, և ոչ զբազում ոչխարս յրուիեցեալս, այլ զբազում ոչխարս հանգամանք միացեալս նշանակէ։ Բայց այսմ իմն և զայլոց։

Ածականաց անուանց ումանք դրականք ասին. ումանք բաղ-

քաղդեատականք, և ունին գերադրական։

Վրացիք են ընդին, որք պարզապէս առանց Հնոցեացուցանելոյ, կի Նոճաստացուցանելոյ նշանակեն զորպիսութի՛ն, կամ զոչքանութի՛ն իրին. որգոն. Խարէ, շոր, սպիտակ, էրնայն, կարճ, և այլն։

Քաղդեատականք են ընդին, որք զորպիսութի՛ն միոյ իրի համեմատելով՝ և քաղդատելով որպիսութի՛ն միւսոյ իրին՝ Հնոցեացեալ կամ Նոճաստացեալ նշանակեն. որգոն, Խարեփոյն, չարափոյն, փոչրափոյն, սպիտակափոյն, կարճափոյն, և այլն։ Քայլինքն առաւել բարի, կամ չար։ Օն ունի միայն այս՝ փոյն, առադրեալ պարզի անուանն ածականի՝ նշանակէ զառաւելութի՛ն իմն։ Գերադրականք են ընդին, որք զորպիսութի՛ն միոյ իրի համեմատելով՝ և քաղդատելով որպիսութի՛ն միւսոյ իրի՝ յոյժ առաւել Հնոցեացեալ կամ Նոճաստացեալ նշանակեն. որգոն. Խարեփոանեղ, կամ ամենաբարի. չարափոանեղ, կամ ամենաչար, փոչրափոանեղ, սպիտակափոանեղ, կարճափոանեղ, և այլն։ Քայլինքն յոյժ առաւել բարի, կամ չար։ Գանգի ունի միայն այս՝ փոանեղ՝ վերջադրեալ ածականի պարզի անուան, կամ ունի միայն այս՝ ամենա, նախադրեալ՝ նշանակէն զյոյժ գերազանց առաւելութի՛ն, կամ զկարի Նոճաստութի՛ն ինչ։

Այլ գիտելի է, զի եթէ ածականք քաղդատականք և գերադրականք անուանն իցեն նշանակող Նոճաստութե՛ն, և անկատարելութե՛ն իրիք, քաղդատական, և գերադրական մանկունքն առատրեցեալք նմին՝ առաւել Նոճաստացուցանեն. որգոն, կարճ, կարճափոյն, կարճափոանեղ։ Իսկ եթէ իցէ նշանակող կատարելութե՛ն իրիք, առաւել Նոճաստացուցանեն, որգոն. Խարէ, բարեփոյն, բարեփոանեղ, կի՛ ամենաբարի։ Այս զի ասեմք, թէ մարթանաւ ասել զածականն է բարի. հրեշտակն է բարեփոյն, իսկ Աստ է բարեփոանեղ և ամենաբարի։ Գտանեալ ասեմք, Աղբեր է շոր. յաւետն Աստուած է չարափոյն. և վախճանական անդրջութե՛ն է չարափոանեղ։

Յաղագս Պարսփայից Հնոցեան՝ է հասարակի։

Պրոբ Ն. Օբնեդորդ։

Պարսիկք անուանեալ ասին այնորիկ, որք իբրու պարտեալք շուրջ կան զանուանեալ եւ թաքանչիւրում, և են վեցք. Ցի Աեռ, Զև, Տեասկ, Միհր, Հոլով, և Հոլովում։

Գանդի ունին գոյական անունն կամ արական է. որգոն, Պեդրոս, Հայր. կամ իգական, որգոն. Մարեա, Մայր. կամ չէզրական, ունի, Գար, Բոլղ. և կամ հասարակ, որգոն, Օ ասակ. կորիւն։ Այս որքան առեալ մնացեալ սեռն անուան Պարսիկաց՝ կամ անուն, կամ է

պարզ. ՈՐԳՈՆ, Ա՛ՐԴ. և կամ քարդեցեալ. ՈՐԳՈՆ, ՏԱՐԴԱՒՔ. և որքան առաջս՝ մնածի ձև անուանն։

Վարձեալ. ՈՒՄ անունն կամ դնախադասեալ է և արմատ. ՈՐԳՈՆ. Ա՛ՐԴ. և կամ ածանցեալ ՚ի յատկատոյ. ՈՐԳՈՆ. ՀԲՐԱՒՆ, և որքան առաջս՝ մնածի տեսակ անուանն։

Վարձեալ, ՈՒՄ անունն՝ կամ ՀԶԱԿԱՆ է, ՈՐԳՈՆ, ԲԱՂՔ. կամ յոչնականի, ՈՐԳՈՆ, ԲԱՂՔԻ. և որքան առաջս՝ մնածի թիւ անուանն։

Վարձեալ, ՈՒՄ անունն, կամ ուղղապէս անուանեալ զԻրն նշանակէ, ՈՐԳՈՆ, ՏԱՐԴ. և կամ հոլովապէս, ՈՐԳՈՆ, ՏԱՐԴՈՅ, ՂՏԱՐԴ, ՚Ի ՏԱՐԴՈՅ. և այլն. և որքան առաջս՝ մնածի հոլովումն անուանն։

Վարձեալ՝ վերջապէս՝ ՈՒՄ անունն՝ որ հոլովի կիսառառաջին հոլովումն պատկանի, ՈՐԳՈՆ, ՈՅԳ, ՖԱՅԻ. և կամ առ երկրորդն. ՈՐԳՈՆ, Ա՛ՐԴ, ՏԱՐԴՈՅ. և կամ առ այլս հետևեցեալս հոլովմունս. և որքան առաջս՝ մնածի հոլովումն անուանն։

Ա՛ ասնորոյ, անունս այս ՀՈՒՖ-ՈՒՓԻՒՄ, ըստ սեռին՝ է իգական. ըստ ձևոյն՝ պարզ. ըստ տեսակին՝ նախադասեալ. ըստ թուոյն՝ եզակի. ըստ հոլովին՝ գործիական. և ըստ հոլովմանն պատկանող առ առաջին տեսակն առաջնոյ հոլովմանն։

Վարձեալ՝ անունս այս՝ ՀԱՀՈՒՓԻՒՄ, ըստ սեռին է ԱՆԱՐԱԿԱՆ. ըստ ձևոյն՝ պարզ. ըստ տեսակին՝ ածանցական. ըստ թուոյն՝ յոչնական. ըստ հոլովին տեսական. և ըստ հոլովմանն պատկանող առ երկրորդ տեսակն առաջնոյ հոլովմանն։

Վարձեալ՝ անունս այս՝ ՕՀՓԱՒՔ, ըստ սեռին է ՀԱՅԱՐԱԿ. ըստ ձևոյն՝ բարդ. ըստ տեսակին նախադասեալ. ըստ թուոյն՝ եզակի. ըստ հոլովին հայցական. և ըստ հոլովմանն՝ պատկանող առ երկրորդ տեսակն առաջնոյ հոլովմանն։ Ի՝ սա այսմ իմանալի է և զայլ ևս բնաւից անուանց, զորոնք շրջականին վերադասեալք վերջ պարագային։

Յաղագս Հոլովման, և Յիշատակի պարագային անուան՝ ՚ի Տառնամարդի. Հոլովումն Յաղագս Առ, և ԶԻր անուան։

Գլուխ ԼԱ՝ Բերբերդ։

Ինդ անուանց մնածին որքան առաջս, զի գոյական անուն ինչ (՚ի մերս լեզու) կոչի արուական, եթէ նշանակեսցեալն նորին իցէ արու. ՈՐԳՈՆ. * ՊԵՏՐՈՍ, Ի՛ՄՐ, ՓԱՒԱՅ, Ա՛ՆԵՐ, ՀԱՅՐ, ՊԱՊ, ՀՂԲԱՅՐ. Ի՛ՆՁՆ, ԱՐՋԱՌ, ՔԱՂ, և այլք նմանք։ Իսկ եթէ նշանակեսցեալն իցէ էգ, կոչի իգական. ՈՐԳՈՆ, Ա՛ՐԻՒՄ, ԱՂՆԻ, ՀԱՐՍՆ, Ա՛ՆԵՐ, Օ՛ՐԱՆՑ. Ա՛ՅՐ, ՀԱՆԻ, ՔՈՅՐ, դա-

գայեակ · մատակ , երինջ , կով , և այլք նմանք ։

Այն եթէ նշանակեսցեն ոչ առ րու իցէ , և ոչ էգ , կոչի չեզոքական · օրգան , * Վարս , փայտ , թումբ , Ճրագ , մամ , առն , գուռն , երիսեթ , արոյր · և այլք նմանք ։

Բայց եթէ անուն ինչ գոյական՝ այնպէս հասարակաբար նշանակիցէ , զի նշանակեսցէ թէ արու իցէ , և թէ էգ՝ իմացեալ լինելոյն նոյնովիսով անուամբ , յայնժամ կոչի հասարակ , վասն նշանակելոյն զերկոսին սեռսն · օրգան , * Օձակ , թումն , կոզն · մնջուկ · կորիւն , ձագ · և այլք նմանք ։ Սոսա այսմ և առքին · աղաւնի , ծիծեռն , և այլք նմանք ի մեծ լեզու են հասարակք ։ Այսև ոչխար · յն · առիւծ · գոն , և այլք նմանք անուանք կենդանեաց՝ կարեն համարիլ հասարակք ։ Թէպէտ զաղջունդ կարճ լինիլ վարկուին , թէ միանչ արձակաբար ասին՝ նշանակեն զարուն · և միանչ ալիւոյանան նշանակել զէգն , ասին մատակ ձի · մատակ առիւծ · և այլն ։

Այն աստ գիտելի է , զի ի յայլ լեզուս՝ նաև այնք իրք որք ոչ արուք են՝ և ոչ էգ , արականաւ , իգականաւ , չեզոքականաւ , և հասարակաւ սեռիւ գոյականի անուանն նշանակել սովորք են · և մի այսորիկ բնաւք ածականք անուանք նոյնի՝ զերիս սեռս վերջաւորութեանց ունին · յի զականի , զիգականի , և զչեզոքականի · և ի շարադրութիւնս ածականք նոյնի ոչ միայն թուիւք և հոլովիւ , այլ նաև սեռիւ համաձայնին գոյականոյ ։ Սակայն ոչ ունելով միայն լեզու զայս սովորութեն , զի զիրս որք բնութեամբ ոչ արուք են՝ և ոչ էգ , արականաւ , կամ իգականաւ գոյականաւ անուամբ նշանակիցէ , հեռեւեալ է , զի և իւրոյ ածականոյ անուանն ոչ լինեն զանապանք սեռք ըստ վերջաւորութեց · Սուտ բարեպէս կարելիք ասել , օ՛ էհոյ , օ՛ հարբ , օ՛ փաճաք ։ Այն թէպէտ ի սակաւս ունիմք ածականս անուանս երեւի իգական վերջաւորութիւս այս , ահի , օրգան , * Սրբուհի Սարիամ · Սկայուհի Սայիանէ · և այլն ։ Սակայն նաև այս է վերջաւորութիւ ինչ ածանցականի · և ոչ կարէ ի գործ ածել ի բնաւս ածականս · Սանզի ոչ կարէ բարեպէս ասել · Խոհ հին · այլ ոյզ ասի , Հայր խոհեմ , նոյնպէս և ասի , Կին խոհեմ , Սարանոյ անուանք ածականք ի մեծ լեզու ի հարցանելն թէ զինչ իցեն ըստ սեռին , պատասխանելի է , թէ ոչ ունին զսեռս , և կամ սեռի է , թէ հասարակք են ։ Սակայն եթէ ածական անուն ինչ ունիցի զվերջաւորութիւս ղայս , ահի , ասելի է ըստ սեռին գոլ իգական · վասն զի միայն իգական գոյակա-

նաց առադրի այնպիսի ածա-
խման։

Յառացելոյս հետևի, թէ՝ ի
մէրս լեզու սեռաբ գոյականաց
անուանաց ոչ առնանկին՝ ի կեր-
պէ նշանակելոյն, այլ՝ ի սեռէ
իրաց որք նշանակին. որդոն,
եթէ նշանակեցեալն իցէ քնու-
թիւ արու, նշանակող անուանն
է արական. եթէ իցէ էգ, է
իգական. և եթէ ունիցի զեան
արուին և իգի, բայց միով ա-
նուամբ նշանակիցի, յոյն-
ժամ նշանակող անուանն է հա-
մարակ, ըստ որում՝ ի վերանգր
բացատրեցաք։

Լսակ զձևոց անուանց դիտելի
է, զի ձևք անուանց միա-
ձին որքան առ պարզուն լինին, և
առ բարդուին անուանց. քան-
զի իբրաքանչիւր անուն՝ մին-
ոչ է առակցեալ այլում ա-
նուան, կամ արմատոյ բայի,
ասի պարզ. ոչգոն, * Յարդ,
բարի, սեր, կամ. և այլն։
Լսակ յորժամ՝ ի ձեռն տուելոյս
այսոցիկ, ա, է, առակցի այ-
լում անուան, կամ արմատոյ
բայի, ասի բարդեցեալ. որ-
գոն, * Յարդասեր, բարե-
կամ, և այլն։
Լոչ գիտելի է, զի բարդեցեալ
անունն ոչ է երկու անուն,
այլ՝ ի յերկուց անուանց մի
անուն բաղադրեցեալ. և եթէ
երկու պարզ անուանք ոչ լի-
նիցին՝ ի ձեռն բաղադրութեան
ոչ զմի անուն, ոչ ասին բարդք,
այլ երկու անուանք շարադ-
ցեցեալք՝ ի միասին. որգոն,
* Լսէրտատ գետ. մարդ բա-
րի. և այլն։
Դարձեալ՝ անուանք բարդե-
ցեալք ըստ մեծի մասին ոչ
հոլովին այնպէս՝ ոյր հոլովին
անուանք յորոց ինքեանք բար-
դին, Օ՛ր օրինակ, փոթ. և
սեր՝ հոլովին այսպէս. փոթ,
փոթոյ. սեր, սիրոյ. բայց՝ ի բար-
դին՝ և՝ ի լինելն Յարդասեր,
բարեփոթ, հոլովին այսպէս.
որգոն, * Յարդասեր, մար-
դասիրի, բարեպոթ, բարե-
գոթի, և այլն։
Դարձեալ անուանք ոմանք
երբեմն բարդեցեալք լինին
և յայլ ոչ, և եչ շարադ-
ցեալ. որգոն, * Լսրկինի,
երկնգղ, տատանգէ, երկայ-
րի, և այլք նմանք։ և այսպի-
սիքս երբ վարին ոչ զմի անուն,
ասին բարդք, և ոչ երկու ա-
նուանք շարադեցեալք։
Դարձեալ դիտելի է, զի բար-
դեցելոց անուանց ոչ է հարկ
միշտ՝ ի յերկուց անուանց բա-
զադրեցեալ բարդիլ. քանզի
բազմիցս անուանն ընդ արմա-
տոյ բայի բարդի, և՝ ի բար-
դեցեալ գոլն վարիանի գտանին,
որգոն. * Ծառաեւ, Լսարբնակեց
և այլք նմանք։ Լսչ հետևա-
պէս հոլովի ոչ գտանին. որ-
գոն. * Լսարբնակեց, քարբն-
կեցի. և այլն։
Լսևս դիտելի է, զի երբեմն
բարդեցեալ անունն յերկից
անուանց բաղադրեցեալ բար-
դի,

դի, և կոչի · յորդաբարդ · որդոն, * Հարեկամանակ · հեծատասխանաբար · և այլն ॥ Սակայն հազիւ հանդիպի սովորական՝ ի բանի։

Յաղագս Երկրորդի Պարագային Անուան · և Հայկեանց յաղագս Տեսակի։

Գլուխ Ութերորդ։

Տեսակք անուանցն են՝ որպէս ասացաք, զի անուանքն թէ պարզք լինեն, և թէ բարդք, եթէ ի նախնականն կերպն նշանակուն իւրեանց լինեն, սոքին նախադասականքն։ Իսկ եթէ առակցեալքն մասն կամ ունիցեն զոչին նշանակողացն՝ ածեցեալք և անցուցեալք լինեն առ այլ ինչ կերպ նշանակուելոյ, սոքին ածանցականք։ Ի առնորոյ անուանքս այսոքիկ՝ Հայկ, Տարբաբեր, գոլով ի նախնականն կերպն նշանակուելոյ իւրեանց, սոքին նախադասականք, և կամ արմատք։ Իսկ անուանքս այսոքիկ, Հայկեան, Տարբաբերեա՛, գոլով ածեցեալք, և անցուցեալք ի նախնականն կերպն նշանակուն իւրեանց առ այլ ինչ կերպ նշանակուելոյ, սոքին ածանցականք, կամ բոլորեցեալք՝ իյարմնատոյ առադրութեամբ մասնիկանցս այսոցիկ՝ ան, ական. որք թէպէտ ղոչին նշանակեն ըստ ինքեանց, բայց առակցելով անուանցն նախադասականաց՝ փոփոխեն զնշանակութիւնս նոցին նախնականս, և առեալ այծեն առ ի նշանակել զայլ ինչ։ Ի առնորոյ և կոչին ածանցականք, զի կերտեն, և շինեն զանուանս ածանցեալս։

Պարտ գիտելի է, զի այսպիսիք ածանցականքն մասնակուք են բազմադիմիք։ Եւ ի յառակցիլն անուանցն նախադասականաց՝ զանազանեալ՝ և պէտս նշանակութեամբ ածանցեն. որպէս՝ անուանս այս՝ Հայոյ, նշանակէ զանձն Թագաւորի. բայց միւնչ առակցիցի նմա մասնիկս՝ ական, և ասիցի, Հայոյական, յայնժամ ո՛չ նշանակի անձն արքայի, այլ նշանակի իր ինչ՝ յատկութեամբ ի արքայի. որպէս, Վահագ, կամ պատառ, և կամ ո՛և իցէ իր, որ իցէ արքայի։ Ի առնորոյ ասեմք Հայոյական պատուական. Հայոյական Թագ. որով ոչ անձն Արքայի նշանակի, և ո՛չ Թագն ըստ ինքեան, այլ յոտ որում Թագն այն է արքայի։ Իսկ եթէ մասնիկս այս պան, առակցիցի Արքայի, յայնժամ նշանակի բնակուրան ինչ, յորում բնակի Արքայ. որպէս. Հայոյարան։ Այս այսմ իմանալի է և զայլսն մասնիկանս ածանցականս՝ հերոսից, որք ի զանազան և ի պէտս նշանակութիւնս վերածեն զանուանս՝ որոց առակցին։ Սոսկ այսպիսիք մասնիկքն թէպէտ ոչ են նշանականք,

կանք, բայց են առ՝ ինչանա-
կել. և որքան քաղցրք են,
այնքան և բազմապատիկք են գո-
րծելք նոցին առ՝ ինչանակել
մինչ շարակցին անուանց։
Ոչ թէպէտ այսպիսիքս են
յոլովք, բայց որք հասարա-
կաբար՝ և յաձախակի՝ ի գործ
ածին, են սոքին. եան, ոանի,
ական. գին, եղ. էակ, ակ, ոակ,
իկ. ակի, եղի, կին, անու. արան,
ոար, ոց, ապան. ար. որ, ոսկ.
ային, եայ, է. եղէն, ցու. ոան,
ոաց, ոար, ոձակ. ոանիան. ատ,
որդ, ած. իէ, պան. ոահի. ատ,
էար, էար, ուրդ, ոանդ, ոակ, իան,
ան. եանի, անք։

Ընդ՝ ի տացական ունիք կոչին
առատականք. զի զանձնական
անուն ինչ անուամբ առատա-
ղին ձևացուցեալ՝ բայայայ-
տեն զատացուածն. ուր ըստ ո
րում է ինքեան, այլ ըստ
որում է ստացողին։ Ոչ այս-
պիսիք են սոքին. եան. ոանի. ական.
որդան. * Աստիմա Վասիլեան.
Ներսէսեան. Մուրատ Հէրեցեան։
Ունիք կոչին առատականք։
վ՚ի զի անուամբ՝ որում առատա-
ցին, առատացուցանեն զնշա-
նակուածին. և այսպիսիք են
սոքին. գին, եղ. որդան.
Ո-ձգին, Օջրեղ։
Ունիք կոչին նուազականք. վ՚ի
զի անուամբ՝ որում առատացին,
նուազեցուցանեն զնշանակուած.
և այսպիսիք են սոքին. էակ,
ակ, ոակ, իկ. որդան. * Պա-
ռանեակ, դռնակ, գրքուկ,
քարիկ։

Ունիք կոչին ազգականք. զի
ցանուն ուրուք յանուանէ ազ-
գին, կամ քաղաքին, կամ
պողոյն. և կամ՝ աղանդոյն
ձևացուցանեն. և այսպիսիք
են սոքին. այի, եցի, ենի, անու.
որդան. * Ալբացի. Հռոմայ-
եցի, Նռնենցի, Հերուդիանոս,
արիանոս. և այլն։
Ունիք կոչին պատրաստականք.
զի ցանուն տեղւոյ իրիք յա-
նուանէ պատրաստակեցելոյն՝ ի
նմին՝ ձևացուցանեն. և այս-
պիսիք են սոքին. արան ատ,
ոց, ապան. որդան. * Կուա-
րան, Ծառուտ. Վարդոյ, Նա-
ստան։
Ունիք կոչին գոյացականք. վ՚ի
զի յանուանէ նիւթոյն, կամ
ենթակային՝ յորոց յատաչ-
գան իրք ունիք, ձևացուցա-
նեն նոցունց զանուանս. և
այսպիսիք են սոքին. այնի, եայ,
է, եղէն, ցու. որդան. * Արտ-
կայինն, քարեայ, արծաթի,
կաճեղէն, մահկանացու։
Ունիք կոչին մանրապատկանք.
վանս զի յանուանէ մածողին
ձևացուցանեն զանուն մածե-
ցելոյն. և այսպիսիք են սոքին.
ոտ, ոտի. որդան, * Ձիթոտ,
Ալեւրատ։
Ունիք կոչին բայածականք.
զի առակցելով բայիւ՝ ածան-
ցեն զբայն առ՝ ի լինել անուն,
և հոլովիլ. և այսպիսիք են առ-
քին. ոան, ոանի, ոատ, ոձակ.
որդան. * Ախրուն, ամուսին,
գալուստ, առեղծուած։
Բայց պիտանի է, զի մանրիկս
այս՝

այս՝ ոսոփ, երբեմն առաւակ՝ մակբայիցս այսոսիկ, ասփ, անդ· և նախատրութեամբ այսոսիկ, ի վեր, ի ներս· և ի յառաջ ընծայածանոյ վնասին առ ի նշանակել զայն՝ զոր նշանակէ հոլովն բացառական· օրդն, * Լ՝սաուսա, անդուսա, ի վերուսա, ի ներքուսա· և այլն։ Այլ ասի դիտելի է, զի մանաւանդ այս՝ ոռն, որ ընդ ածանոյականանակերտիչ մանկանց դասեցաւ, ասկս հանդիպելոյ հելլենական, ըստ ինքեան մնացեալ՝ կարէ ասել՝ թէ բարդէ զանուանս, որոց առաւակն· օրդն, գիտուռն, յր ունոյ զգիտաւութիւն· հայռն, յր ունոյ զկայ· և այլն։ Այլ պատճառն է, զի մանանիկ՝ ոռն, գոլով արմատ բայիս այսորիկ՝ ոռնմ, ի բան ինքեան նշանակեալ· և՝ի բարդիլն ևս պահէ զնոյն նշանակութիւն։ Առ ածանոյականանակերտիչ մանկանց յատուկ է ոչ գոլ այնպէս նշանակեալ՝ զի և՝ի յածանցելն պահիցեն զնոյն նշանակութիւն։

Ամանք ասին ունակականք· զի յանուանէ ունեցելոյն ձևացուցեալ զանուն գործոյն՝ ցուցանեն զանուն ունողին· և այսպիսիք են ոքին· ուր, որդ, ած· օրդն· * Օ ինուոր· վաճառանաւոր, առևտրորդ, հասարակորդ, միջնորդ, բաղնորդ, որսորդ, նախատորդ· ոդորմած, երկիւղած, և այլն։ Այլ ասի ընդունական· զի յանուանէ գործոյն ձևացուցեալ զանուն գործողին՝ ցուցանեն զընդունակութիւն նորին առ գործն։ Այլ այսպիսի է մանանիկս այս՝ էլ· օրդն· * Կարիչ, ձևիչ, լուսաւորիչ· և այլն։ Այլ ասի վերացեալ՝ զանի ի յառաջակցէն անուանն ումեք՝ որ նշանակէ զեռւ իրին կենդանակոյ՝ այնպէս առնէ, զի նշանակիցէ զեռւ իրին իբրու վերացեալ և զատեալ կենդանակէն, և ըստ ինքեան են կենդանացեալ ոչ զգայացական ինչ, և այսպիսի է մանանիկս այս՝ ոռնէ· օրդն· * Արդկութիւն, ապիտակութիւն· և այլն։ Այլ այս յայտ է այսու, զի մարդ անուանն նշանակէ զեռւթիւն մարդոյ՝ ի մարդոջ· բայց յորժամ առակս նմա մանանիկս՝ ոռնէ, և ասի մարդոռնէ, նշանակի է՝ ոռնէ մարդոյն իբրու վերացեալ՝ ի մարդոյն, և ըստ ինքեան կայացեալ։

Այլ ասի պակասական· որպիսի է մանանիկս այս՝ ոփ, որ՝ի յառակցէն անուան ումեք՝ զպակասութիւն նորին նշանակէ· օրդն, չեռնոփ, տափոփ, որոյ նշանակի պակասութիւն ձեռաց, և մատանց։

Այլ ասի իպական· որպիսի է մանանիկս այս ոռնի, որ՝ի յառակցէն ումեք անուան վերածէ զայն ասս՝ ի նշանակել իպականապէս· օրդն·

* Ա՛կայուհի, Տիրուհի, Ա՛ստղուհի։

Այլ ասի պաշտպանական· զի յանուանէ պահպանեցելոյ իրին ձևա-

ձևացուցանէ զանուն պահպանողին. և այսպիսի է մասնիկս այս՝ պան. օրդան։

*Վռնտապան, պատրիզպան։ Ասանք և այլ կոչին յատմատիանք. ինչ զի Թէպետ ոմն զվիճասացեալ մասնիկսն ոչ ոյլայլէն այնքան զնշանակութիւս անուանցն որոց առակցին, բայց վերածեն առ իմն յատմատիկերայ նշանակութիւն. և այսպիսիք են ասլին. Ախոռ, եսո ինչ, ոստր, ոանդ, ուէ, էան, ան. որդան. * Աբրաստ, համեստ, համպիտատ, ժողովուրդ, ծնունդ, վայելուչ. շինչիւն, մեռատան։ Ինչ աստ դիտելի է զի ոմանք զձայնս ցայս՝ հին, կոչեն լծորդական. և ասեն գոլ ածանցականատակերտ մասնիկ. բայց ոչ երեւի այնպէս. զի ձայնս այս հին՝ ոչ է աննշան մասնիկ, այլ ձայն նշանական. վասն որոյ ըստ որում և իցէ անուանն մինչ առակցի, լինի բարդեցեալ անուն, և ոչ ածանցական. Ասասի այսոքիկ, խորհրդական, շահական, և այլք նմանք, չեն ածանցականք, այլ բարդեցեալք անուանք։

Վասնձեալ դիտելի է, զի երբեմն մասնիկունք այսոքիկ եանի, անի, են ածանցականատակերտք. և կարեն կոչել հետևողականք. վասն զի յանուանէ հերկնակին ձևացուցանեն զմի անուն բազմոյ հետևողացոյ. օրդան. * Վարձեանք, Հռիփսիմեանք։ Ասլ ասլանանք, Սոքրատեանք։ Ինչ այս յայտնապէս երեւի, զի մի է Վարձ, և հետևողքն նորին ասին Վարձտոսեանք. Ասի երբ Հռիփսիմէ կոյս, և հետևողք ընկերք նորին ասին Հռիփսիմեանք։ Յակոբ և այլք՝ որք հետևին։ Ասատիերիս ասացեալք մասնիկունք մանաւանդ են ածանցականատակերտք, քան թէ յոգնականացուցիչք յատկից անուանց, ոչ դնեն ոմանք։ Ասի զի Հոգաման, կամ եսայեան ասելով՝ ոչ իմանին բազում ազգաք, և եսայիք, այլ միայն նահանդ հետևողքն նոցին։

Ասդ՝ կերպք ածանցականաց՝ ըստ որում և գրեցան, են վեշտասանք, որոյ անուանքն՝ ի հետևեալ տողս յայտնապէս պարունակին. ոմն զի դիւրին լինի աչակերտացն՝ ի միտ առնուլ։

Ասպետան, առատական.
Հոգեպան, և պզտկան.
Ագրառնական, գոյացական.
Ասիրտան, բայածական.
Ոնական, ընդառնական.
Ա էրացեալ, և պակասական.
Ափան, պաշտպանական.
Հպարտական, հերձական։

Վասնձեալ դիտելի է, զի ոմանք անուանք ածանցականք կարեն կրկին ածանցիլ, և յայնժամ ասին կրկնածանցականք. օրդան.

* Վառաւոր, փառաւորական.
Հասկնորդ, առաջնորդուել.
Հնոտիճեան, քնոտիճենական.
Տրուանի, Տրուանական.
Հարիւր, Հարիւրեակ.

Ասի-

Աստուածն, աստուածական։
Վայելուչ, վայելչական.
Կորով, զորաւորութիւն.
Կանանական, կանանականութի՛ւն։
և այլք նմանք։

Յաղագս Օրդրդի պարսպին անուամբ. Հռոմայ։

Պետրոս Տաւնեցրդ։

Որ՛ք անուանց մտածին որքան առայժ՝ զի ամ անուն՝ ի նշանակէն՝ կիր զմի միայն իր նշանակէ, և ըստ այսմ ասի եզական. որգոն. Վայր։ Ո՛չ կիր զբազումն նշանակէ. և ըստայսմ ասի յոգնական. որգոն, Վայրք։

Ո՛չ անդր անուանն ասի եզական՝ յայտնանէ, զի զեզակ իր ինչ նշանակէ. և ասի յոգնական յայտնանէ, զի զյոգնեան իրս նշանակէ։

Ո՛չ աստ գիտելի է նախ, զի՝ ի մերս լեզու գոն բազում անուանք, որք միշտ յոգնականաբեր վարին. և դժուարաբաժան՝ և կամ յոռեգոյս լինին նոցունց եզականք։ որպիսիք են սոքին. Ակռաներ, պարանոյք, ընկոյզ, գեաւ, արտ, ակն. և այլք բազումք, որոց եզականքն ոչ են որոնելիք։ Ո՛չ այսոքիկ ըստ մեծի մասին առեալ քեն՝ ի յարմատոյ բայից, և՝ ի ձեռն առադրելի վանկիս այսորիկ անց, և կամ՝ ուսուիս այսորիկ, ս, եղեալ քեն անուանք. և միշտ վարին յոգնականապէս։

Ո՛չ երկրորդ գիտելի է, զի թէպետ բնաւք անուանք եզականք՝ լինին յոգնականք առադրութիւք գեղ. որգոն, Լայն, լայնք։ Նշան, նշանք. ախոռ, ախոռք, և այլն. բայց ոմանց անուանց բարեպէս ոչ կարելով յարիլ տառն գէ, առ քարշէ ընդ ինքեան զինն՝ ի յերից վանկիցս այսոցիկ ոն, ին, ան. և այնու յարի անուան եզականի, և առնէ զնա յոգնական. որգոն. * Աղեգակն, արեգակունք. շուրթն, շրթունք. քար, քարինք. ձի, ձիանք. նու, նուանք։ ‖ Օ՛ն բարեպէս ոչ առաւելին. Աղեգպոյ, շրթոյ, քարոյ, ձիոյ, նուոյ։

Ո՛չ վանկս այս ոն՝ ըստ մեծի մասին առ քարշի՝ ի գէ էն՝ ի յոգնականս այնց անուանց, որք են ընդ առաջնով տեսակաւ երրորդի հոլովմանն. որգոն, Աղեգպոնք, եղեգպանց. շրթունք, շրթանց. և այլն։ Ո՛չ վանկս՝ էն մերթ առ քարշի՝ ի գէ էն՝ ի յոգնականս այնց անուանց, որոց եզականն ի՛ ըստ առաջնով հոլովմամբ, և յոգնականն ընդ երկրորդի, որգոն. Վարս, վարք, վարանց։ Ասկ վանկս ան, մերթ առ քարշի՝ ի գէ էն առ՝ ի կերտել զբարեգոյնս յոգնականս երկրորդականս. որգոն. Լոյս, հոսանք, ե յոգնական. բայց երկրորդական բարեգոյն յոգնական լինին, եթէ ասիցեմք, Լուսանք, հոսանաց։ Ըստ այսմ են և սոքին։

* Լաստակը, հատակից. հա-

* Հոգովեցին զբաժնեբարին յատմանս։

Կոտորեաց զընտիր ընտրեալ հասեալ։

Լաւ լաւ ակունք բերեցեալք եղեն առատի ձեր։

Լիամտաճ ձկամբք։ եւ այլն։

Յաշտ Հինգերորդի պարտէզ անուան։ որ է Հոլովն։ Լա՛ւ ես

Հաւերպոռնեց նորին։

Ի տուս Աստուածորդի։

Ալոմն ի զանազան հոլովաբերութեան մերոց եւ նոցին անուան։

Ի ասգի անուանս այս, Ա՛ստղ, հոլովաբերի եւ հոլովի մինչ ասեմք, Ա՛ստղս, յաստղ, ընդ աստղ, ի աստղոյ, ընդ աստղոյ, աստղով, ընդ աստղով, ըո աստղոյ, ո՛վ աստղ։

Ուր մինչ տասն կերպիւ լինի հոլովաբերութեան մերոց եւ նոցին անուան, ի հարկէ եւ նշանակութեան նորին տասն կերպիւ պէտ պիտանասցի։

Ազաւինն տան ուզղական, կամ անուանական. վասն զի անուանն մինչ ի նախկնայ կանի կայսեթէ իբրեւ է, ուղղականասցէ՝ եւ անմիջապար անուանէ զերն. եւ զկնի նորին պարզապէս՝ եւ ընդարձակաբար նշանակէ. սրգ. * Ա՛ստղ, ձի, առիւծ, տղամարդ, եւ այլն։ Նայց մինչ լինին սեռական, կամ տրական, եւ այլն, ոչ ուղղակի նշանակէ, այլ միշտ կոչականի՝ եւ հոլովական։ ոյլ յայտ եղանէ ի հետեւեալսն։

Ա՛րու

Ա՛րտ, ձի, առիւծ, տղամարդ, կամ անուանական։ Ա՛րուն, ձիոյ, առիւծոյ, տղամարդոյ։ Ա՛րու, ձիոյ, առիւծոյ, տղամարդոյ։ Ա՛ռ, ձի, առիւծ, տղամարդ։ Ա՛ր, ձիով, առիւծով, տղամարդով։ Ո՛վ ար, ձի, առիւծ, տղամարդ։ Ա՛րք, ձիք, առիւծք, տղամարդիկ։ Ա՛րանց, ձիոց, առիւծոց, տղամարդոց։ Ա՛րս, ձիս, առիւծս, տղամարդս։ Ա՛րսն, ձիսն, առիւծսն, տղամարդսն։ Ա՛րբ, ձիովք, առիւծովք, տղամարդովք։ Ո՛վ արք, ձիք, առիւծք, տղամարդիկ։

Ա՛ստղ, ձի, առիւծ, տղամարդ, կամ անուանական։ Ա՛ստղոյ, ձիոյ, առիւծոյ, տղամարդոյ։ Ա՛ստղու, ձիոյ, առիւծոյ, տղամարդոյ։ Ա՛ստղ, ձի, առիւծ, տղամարդ։ Ա՛ստղով, ձիով, առիւծով, տղամարդով։ Ո՛վ աստղ, ձի, առիւծ, տղամարդ։ Ա՛ստղք, ձիք, առիւծք, տղամարդիկ։ Ա՛ստղանց, ձիոց, առիւծոց, տղամարդոց։ Ա՛ստղս, ձիս, առիւծս, տղամարդս։ Ա՛ստղսն, ձիսն, առիւծսն, տղամարդսն։ Ա՛ստղբ, ձիովք, առիւծովք, տղամարդովք։ Ո՛վ աստղ

Չորրորդն կոչի հայցական. վասն զի անունն յորժամ ուղղակի ոչ նշանակէ զէութի՛ն իրին ըստորոգում է էութի՛ն, այլ ըստ որում նոյն էութի՛ն է հայցելի, խնդրելի, կամելի, սիրելի, և կամ առեալի, ասի հայցական. Վասն որի մինչ լսեմք, ղմարդ, ղաղջմահեան, ղհանգիստ, ոչ հանդիպի միտ մեր, մինչև ասիցի, հոգին մարդոյ, կամ ձեռն մարդոյ, և այլն, յորժամ հանդիպի միտ մեր։ Այսպէս և մինչ ասիցի, Պետրոսի, ոչ հանդիպի միտ լսողին մինչև առակելոյն նմա ինն, և ասիցի, ծնօղն Պետրոսի, կամ տեղն Պետրոսի. և կամ աղջն Պետրոսի։ Այլ առ այն՝ հոլովն այս կոչեցաւ աներական. զի աղջն, կամ ծնօղն և տեղն առնուք առեալ է կոչիլ աեռ. Ասասի հոլովս այս ի աեռէ ընկալաւ զանուն։

Հնգերորդն կոչի տրական. վասն զի անունն մինչ ոչ նշանակէ անմիջապէս զէութի՛ն իրին ըստ որում է էութի՛ն, այլ ըստ որում է ինն ըղձալի, կամ հայելի, կամ դիմելի, և կամ նմին իր ինչ տալի, ասի տրական։ Վասն որի մինչ լսեմք Պետրոսի, ի Պետրո, առ Պետրո, ց Պետրո, ոչ հանդիպի միտ մեր՝ մինչև ասիցի, ըղձայր Պետրոսի, կամ եռ Պետրոսի. Հայեցաւ ի Պետրոս. Կհնազանդեաւ Պետրոս. Լսէ ց Պետրոս, Հրոց քննաբէն են հոլովք տրականք։ Աւրինն առեալ Պետրոսի, ի Պետրո, ց Պետրո, կամ առ Պետրոս, ոչ լմբռնի Պետրոսն ըստ որում Պետրոս, այլ ըստ որում նոյն Պետրոսն է ենթակայ ըղձալոյ, հայելոյ, դիմելոյ, և այլն։

Վեցերորդն կոչի բայական. վասն զի անունն յորժամ ուղղակի ոչ նշանակէ զէութի՛ն իրին ըստորոգում է էութի՛ն, այլ ըստ որում նոյն էութի՛ն է ենթակայ, յորմէ իր ինչ ծագի, կամ ի բաց բաժնի, կամ

կամ եղանել, ասի բայաստեղծական։ Հանգել միտ մեր, միտքս ածել, ի մտի դնել, ի հաշիւ առնել, ի հաշուի առնել, ի մտաց ածել։ Ասի ի մտաց ածել, ի մտի դնել, ի հաշուի առնել, ի մտի առնել, ի մտաց ածել։ Ասի ի մտաց ածել, ի մտի դնել, ի հաշուի առնել, ի մտի առնել, ի մտաց ածել։

Առաքելորդին ասի պատմական. վասն զի անուանն անմիջապէս ոչ նշանակէ գործել իրին զոր ասի, այլ ասի պատմիչ, և կամ պատմական։ Հանգել միտ մեր, միտքս ածել, ի մտի դնել, ի հաշուի առնել, ի մտի առնել, ի մտաց ածել։

Առաքելորդին ասի դործական. վասն զի անուանն միջանկեալ ոչ նշանակէ գործել իրին զոր ասի, այլ ասի գործիական։ Հանգել միտ մեր, միտքս ածել, ի մտի դնել, ի հաշուի առնել, ի մտի առնել, ի մտաց ածել։

Առաքելորդին ասի դործիական. վասն զի անուանն միջանկեալ ոչ նշանակէ գործել իրին զոր ասի, այլ ասի գործիական։ Հանգել միտ մեր, միտքս ածել, ի մտի դնել, ի հաշուի առնել, ի մտի առնել, ի մտաց ածել։

Առաքելորդին ասի պատմական. վասն զի անուանն միջանկեալ ոչ նշանակէ գործել իրին զոր ասի, այլ ասի պատմիչ, և կամ պատմական։ Հանգել միտ մեր, միտքս ածել, ի մտի դնել, ի հաշուի առնել, ի մտի առնել, ի մտաց ածել։

Առաքելորդին ասի գործական. վասն զի անուանն միջանկեալ ոչ նշանակէ գործել իրին զոր ասի, այլ ասի գործիական։ Հանգել միտ մեր, միտքս ածել, ի մտի դնել, ի հաշուի առնել, ի մտի առնել, ի մտաց ածել։

Առաքելորդին ասի գ

ջի լաւելով մեզ, ոչ ինչ եւս ե-
ղէ, այլ ըմբռնեմք անմիջա-
պէս զիւրքն մարդոյն, կամ
պետրոսն, այլ զկոչին նորա։
Ընդ ի բնաւս վերստացեալս
հոլովի՝ ըմ այնորիկ առայժ-
մեայ ոչ ուղղակի, կամ անմի-
ջապէս իմանալին լրջին,
այլ զի անուղղակի, և հոլովեալքն
կամ կոզմնականապէս իմանալին
՝ի ձեռն հոլովիչիդ անուանց։
Կանգնի ամենայն ի յուղղա-
կանին ուղղակի, և առանիջա-
պէս նշանակի զկոչն. և ի հո-
լովելութիւր, անուղղակի և հո-
լովակի։

Ասացի թէ ոմն ձեւակերպելն
հոլովի անուանց՝ գիտելի
է. զի հոլովքն կամ զանազա-
նին ՝ի ձեռն ունելոյ նախադրու-
թեան, որք նախադրին առն-
ցին, և կամ ՝ի ձեռն զանա-
զանելոյ վերջաւորութեանց, որք
լինին ՝ի ձեռն ունելոյ տուեալ՝
և վանկիւ ՝ի վերջս անուանց։
Ընդ՝ անուանց սեռականաց
սկզբունքն են անփոփոխք, և
հոլովմանց հասարակաց հոլով-
մունք՝ են մեռացանք կերպք
վերջաւորութեանց սեռականաց,
որք են սքին. ի, ոյ, ւոյ, ան,
եան, եայ, այ, էր, եղ, էն, ոս,
ոջդոն։ * Ոյժ, խայէ, կամ
՝ի նշան, նշանի։ Ընթ, աթո-
ոոյ։ Ոնատանի, մատանւոյ։
Ողեգն, եղեգնի։ Ոսղու-
թիւն, լսողութեան։ Ոմնի,
ոմնեայ։ Ոարգան, վարդա-
պետ։ Ողեւր, աղեղներ։ Ոհաւտ,
սկաւառ։ Ոնձն, անձին։ Ցուլ,
ցլոյ։ Ոսկ որքան առ յոգնա-
կանն են հոլովեն, որք են ա-
քին. էդ. ոյ. ոյ. էայ. անդ. եանդ.
ոոջ։ ոջդոն, * Ոյժ, խա-
էից։ Ոշանք, նշանաց, կամ
ողբիւրք, ողբերաց, և կամ
սկտեղք, սկտեղաց։ Ընթ, ա-
ւթոոց։ Ոատանիք, մատա-
նեաց։ Ողեգունք, եղեգանց,
կամ անձինք, անձանց։ Ոս-
ղութիւք, լսողութեաց։ Ցուլք,
ցլոց։ Ոսայն հասարակաց
հոլովմանց. զի զվերջաւորու-
թեաց յատկից հոլովմանց ոչ
գոն պետք ձեռնելոյ, որովհետև
ըստ այնց ոչ հոլովին բազում
անուանք։

Ընտանեաց սեռականաց կրկին
է տեսակ։ Ոկինն կոչի վեր-
ջահոլով. և այնոյսիկ ըստ սեռա-
կանին. զի ըստ ձայնին ոչ տար-
բերի ՝ի նմանէ. Թէպէտ ըստ
նշանակութեան յոյժ տարբերի։
Ոսկ միւսն կոչի նախադրեալ
սեռական. և սորին վերջաւո-
րութիւնն ՝ի յեզականնոջ միշտ
անփոփոխ. բայց ՝ի յոգ-
նականսն՝ էն ուղղականին ՝ի
ան փոխարկի. ոջդոն. Ընկեր,
՝ի ընկերն։ Ոսկ սկզբունք սորին
պետրոսեալ այլայլին ըստ
պետրոսութեանց նախադրու-
թեան, որք սովորք են նախա-
դրիլ սմին. որք են այսոքիկ.
ց, ւ, յ, ՝ի, ս, ընդ. ոջդոն. Ընդ
ցնա, ընդ նմա ՝ի թէսաղոնի,
այլ

Ընծանց հայցականաց վերջաւորութիւնքն են ս. զ. ց. ծ. ձ. ղ. ջ. ն. ր. ւ. ի. ա. ե. ո. ու. եա. իա. ոյ. եայ. իայ. ոց. եաց. իաց. ոցս. եացս. իացս. ոցդ. եացդ. իացդ. ոցն. եացն. իացն. որպէս. * զ մարդոյ, զ ոտն, զ ձեռն, զ ականջ, զ ակն, զ ունկն, զ ոտն, զ ձեռն, զ ականջ, զ ակն, զ ունկն, զ քար, զ ծառ, զ ձի, զ եզն, զ ոչխար, զ այծ, զ գայլ, զ եղջիւր, զ ոսկր, զ ուղտ, զ ջորի, զ ոստր

Ի՛ր ոլ. որգոն. * Յ՛Աթոռում, ըն մատանւոջ. ըն ցլում:

Ւ՛նչ պատճառն է, զի յայտսիկ հոլովմունս բացառականքն ունին զվերջաւորութիւնս սեռականացդ իւրեանց. վասն որոյ եթէ սեռականաձեռջ լինին ինչ ներգոյականքն՝ շփոթին ընդ բացառականացդ:

Ւ՛նչ բաց յայսցանէ վերջաւորութիւնս այսոցիկ՝ ում, և ով երբեմն՝ ի գործ ածին՝ ի նորոց քերականաց՝ նաև յառաջնում հոլովմանն. և պատճառ նոցին է այս, զի գոն բաղումք առնեմք, որք երևին շփոթիլ ընդ բայիս՝ եթէ ներգոյականքն նոցին լինիցին սեռականացվերջք. որգոն. Ի հրապարակում է խաղալ, և ի հանդիսարանի պակի, ի տան լուսաւորի:

Ա՛հա ի սոսին անուանքս՝ տաղտկի, պակի, լուսաւորի, են ներգոյականք. և կարեն շփոթել զմիմս համբակագունից, և տալ կարծել՝ թէ իսկեն բայք. այլ պակիմ, պակիս, պակի. և այլն:

Ա՛ռն որոյ եթէ ներգոյականքն այնպիսեաց անուանցդ եղերին ի ում, կամ ի ոջ. քառնի շփոթութիւնն. որգոն. Ի հրապարակում է խաղալ. և այլն:

Ա՛կսկայն գոյ նաև այլ միջոց լուծանելոյն առ ի քառնալ զայն շփոթութիւն. և է, այս. զի այնպիսիք անուանքդ եթէ ածականք իցեն, նախադրեսին գոյականացդ. և թէ գոյականքդ իցեն, նախադրեսին ածականացդ. որգոն. * Ի քարտզի հրա-

Ւ՛նչ ասատ գիտելի է, զի եզակիանն ուղղութեան հոլովմանն ոչ ունի զյատուկ վերջաւորութեան գործիականի. այլ վերին վերջաւորութիւնքն սեռականի ի գործիական հոլովջ. որգոն. * Յուդայեցւոց. (գործիական) ցլու, ի յոչխարականն ունի. վն զի եզերի ի օ, կամ ի ոյ. որգոն, ղօ, ղինոյ, և այլն:

Ա՛նուանց պարտաւականաց վերջաւորութիւնքն միշտ են ըստ գործիականաց, իսկ սկզբանցն նոցին առաւդրի միայն նախդիրս այս, ը. որգոն. ը Ւղնոյ, և այլն:

Ա՛նուանց ներգոյականց սկզբունքն միշտ այսպիսին առնելով զինն ի ինախելոյացս յայցանէ, է. յ. է. ն. ըն: Ւ՛այսդիրքս. է. ըն, առաւդրին անուանց սկսանողաց ի բաղաձայնից. Ւսակ յ. ն, և է՝, առաւդրին անուանց սկսանողաց ի ձայնաւորաց տառից, որգոն. * է տան, ըն մարդոջ, յ Ւ՛նկեան, է յարեան, կիմ դարեան: Ւսակ վերջաւորութիւնք եզականաց ներգոյականաց անուանցդ այնպիսին այսպէս.

Ա՛նք որք պատկանին առ տառաջին, առ երրորդ, առ հինգերորդ, առ վեցերորդ, և առ եօթներորդ հոլովումն՝ եզերին ի յ ոմ, կամ ի ոջ. որգոն. ի Ւտալէ, ի Ւպեփան, յ Ւ՛ղբէտ, ի Ւհեղ, յ Ւ՛նէն. և այլն: Ւսակ որք պատկանին առ երկրորդ, և առ ութերորդ հոլովումն՝ եզերին ի յ ոմ, կամ

հրապարակականն. ՚ի պատակն հանդիսականն. ՚ի լուսաւորի տան. և այլն ։

Այլ վերջաւորութիւնք յոգնականաց ներգոյականաց են ըստ վերջաւորութեանց նախդրին որականաց. և լսես հնոց քերականաց՝ այսոքիկ երկու հոլովք զօրութիւն նշանակութեան զանազանին, և ոչ լսես արտաքին ձայնիւց. որդոյն, Յահեցայ ՚ի փոնս նոցին. Ահա անուանս այս, ՚ի փոնս՝ ՚ի բանի յայսմիկ ներգոյական ։ Այլ ՚ի սմին՝ գնացի ՚ի փոնս նոցին, ես նախդրին որական ։

Սակայն ըստ սմանց նորոց քերականաց՝ ամենից յոգնականացն ներգոյականացն միշտ դնի նախդիրս այս՝ ն, կամ ը. և այսու լինի զանազանութիւն. որդոյն, * Յամեցայ ըստ տունս նոցին ։ գնացի ՚ի տունս նոցին ։ Այլ ոչ մտաձաւոցայն երեւի, ՚ի հաւանիցն ներգոյականս յաղթել զնախդիրս զայսոսիկ ն և ը, բառնալ զհամեմատութիւն շարադրութեան. և հակառակին լինել հնոյ սովորութեանն լեզուին ։ Սակայն՝ եթէ ուրեք ծանրութիւն բանիցն պահանջիցէ զանազանել զնոսին ընդ երից զգուշութեամբ, յայնպիսեաւսի տեղւոջ ՚ի գործ ածելն զայնս ոչ զգեղ՝ ոչ է խոտելի։ Ես բազմից ՚ի յոմանց՝ նաև ՚ի յեղականոջ ՚ի գործ ածին, ն, և ը նախդիրքս. մանաւանդ ՚ի ներգոյականս երկրորդն, և ութերորդն հոլովմանն, և ՚ի յանուանս որք չիմոթիւ երեւին ընդ բայից. որդոյն, Ելի ընտաւքն ցորոյ. և այլն։ Հնարեալ առաւել քարեպէտ կարէ ասել և գրել ՚ի տարագրաւ, ՚ի մատանաւ, և այլն ։ Այլ մերթ՝ նաև դնել կարէ, յանուս. Լիւ. Յաթոռն մովսիսի նստան զակիրքն. և այլն ։

Եթէ ասես գիտեմ ես, զի յատկիւ անուանց ներգոյական հոլովն՝ թէ ՚ի յեզականոջ, և թէ ՚ի յոգնականոջ՝ ոչ զանազանին ՚ի նախդրիւք որականին. որդոյն.* Կատանի քան ՚ի Վեսպրոմն. ուստի մի ոմն առ դռեհիկ որ հայիկս ՚ի Վեսպրոն ։ Ահա ՚ի սմին քանի Վեսպրոն ՚ի յառաջնում տեղւոջ է ներգոյական. և յերկրորդում տեղւոջ նախդրիւ որական. և այսպէս միայն ՚ի ձեռն նշանակութեան իմանին զոլ զանազանք հոլովք ։ Եթէ ոմն յօտուկ անուանք բանականաց, նոյնպէս և յառուկ անուանք մասանց աշխարհի՝ գաւառաց, քաղաքաց, լերանց, և գետոց ոչ ունին զներգոյական հոլովս զանազանեցուցս ՚ի նախդրիւք որականաց. որդոյն, * Լ՚ոմս, ի Լ՚սիս. Լ՚փրիկա, ի Լ՚փրիկա. Լ՚ըրոպա, ի Լ՚ըրոպա. Լ՚մերիգա, ի Լ՚մերիկա։ Լ՚բարատ, ի Լ՚բարատ. Լ՚ասին, ՚ի Լ՚ասէն. Լ՚ոմ ; ՚ի Լ՚ոմ. Լ՚երասա՝ տիս, ՚ի Լ՚երասատիս. Վ՚ատլանտիս, ՚ի Վ՚ատլանտիս. Շ՚օշ, ՚ի Շ՚օշ. Լ՚եսուհ, ՚ի Լ՚եսուհ. Լ՚ամին, ՚ի Լ՚ամին. Լ՚ինտ, ՚ի Լ՚ինտ. Լ՚ի՝

Կարձեալ գիտելի է, զի երբ հասարակ գոյական անուանք առակին անուանց յատկիւ նշանակոլաց զկրս անզգայս, յայնժամ էրկու գոյականք գոլով մինն միւսոյն բացայայտին՝ կարեն ի միասին հոլովիլ. և այսպիսիք յատուկք անուանք՝ մերթ կարեն ունել զհոլովն ներգոյական. որգոն. * Ի գեսոջն յորդանանու. ի քաղաքին Հռօմոյ. ի լերինն սեպուհոյ։ և այլն ॥ Այսոյ մերթ նաև երկրեանն ինման Թարոյ վերջաւորեալք ներգոյականի. որգոն. * Ի գեսոն յորդանան. ի քաղաքն Հռօմ. ի լերուն սեպուհ։ Եւ մնանաւանդ յայնժամ, երբ հասարակ գոյականին առակցեալ է ածական անուն լինի. որգոն. * Ի քաղմամարդ քաղաքն շոշ ոչ գտանն այնքան պատերազմականք, որք զսահմանեալ Թիւնսին հալածէին ի Սինա. Յորդանան, ի Յորդանան. Տիբրիս, ի Տիբրիս. Եփբրատէս, յ Եփբրատէս. և այլն ॥

Կարձեալ գիտելի է, զի նաև ածականք անուանք որք առակին անուանց յատկիւ, ոչ ունին զվերջաւորութիւնս ներգոյականի, այլ վերին այնպէս՝ ոգի վարին յատուկ անուանքն, որոց են առակեցեալք, որգոն. Լարուոր ասի՝ ի ձեռն Հռօմ նոպի քոնանդրն Վինէ. և ոչ կարէ ասիլ՝ ի ձեռ Հռօմ։

Կարձեալ գիտելի է, զի երբ հասարակ գոյական անուանք առակին անուանց յատկիւ նշանակոլաց զկրս անզգայս, յայնժամ էրկու գոյականք գոլով մինն միւսոյն բացայայտին՝ կարեն ի միասին հոլովիլ. և այսպիսիք յատուկք անուանք՝ մերթ կարեն ունել զհոլովն ներգոյական. որգոն. * Ի գեսոջն յորդանանու. ի քաղաքին Հռօմոյ. ի լերինն սեպուհոյ։ և այլն ॥ Այսոյ մերթ նաև երկրեանն ինման Թարոյ վերջաւորեալք ներգոյականի. որգոն. * Ի գեսոն յորդանան. ի քաղաքն Հռօմ. ի լերուն սեպուհ։ Եւ մնանաւանդ յայնժամ, երբ հասարակ գոյականին առակցեալ է ածական անուն լինի. որգոն. * Ի քաղմամարդ քաղաքն շոշ ոչ գտանն այնքան պատերազմականք, որք զսահմանեալ Թիւնսին հալածէին ի Սինա. Յորդանան, ի Յորդանան. Տիբրիս, ի Տիբրիս. Եփբրատէս, յ Եփբրատէս. և այլն ॥

Կարձեալ գիտելի է, զի նաև ածականք անուանք որք առակին անուանց յատկիւ, ոչ ունին զվերջաւորութիւնս ներգոյականի, այլ վերին այնպէս՝ ոգի վարին յատուկ անուանքն, որոց են առակեցեալք, որգոն. Լարուոր ասի՝ ի ձեռն Հռօմ նոպի քոնանդրն Վինէ. և ոչ կարէ ասիլ՝ ի ձեռ Հռօմ։

Կարձեալ գիտելի է, զի երբ հասարակ գոյական անուանք առակին անուանց յատկիւ նշանակոլաց զկրս անզգայս. զի յատուկ անուանքն կենդանեայ՝ նաև ի յատուկսն առակին անուանց հասարակաց գոյականաց՝ ոչ կարեն ունել զհոլովն ներգոյական՝ զանազանեալ ի նախդրիւ տրականէ. որգոն. ոչ կարէ բարեպէս ասիլ, ի Ալեքսոս քաղանայի, քան՝ ի քաղաքն Ալեքսոս, այլ՝ ի Ալեքսոս քաղանայն, քան՝ ի քաղաքայ Ալեքսոն։ Եւ այսպէս՝ մինչ յատուկ ուանուն մարդոյ ոգի զբաղագոյնս ունի անուանն, նաև զհասարակ անուանն զրկէ ի հոլովել ներգոյականէ։

Կարձեալ են և այնոսանք ոմանք հասարակք գոյականք,

հանդերձ, որոց եզական ներգոյական հանդն լինի մերթ առաւելաբար ի նախդրին արտականէն, և մերթ ներգոյականաւելով. որդան. ի հայր, կամ ի հօր. ի մայր, կամ ի մօր. յեղբայր, կամ յեղբօր. և այլն: Այլ ներգոյականաւելով յայնժամ լինի մանաւանդ երբ ունի ընդ ինքեան դասական անուն ինչ. որդան. Հայնմ աւուր գիտացէք դուք. ըստ ես ի հօր իմոյ. Յով. 14. 20: Այլ անուաքերք յայնժամ լինին յորժամ դնին արձակաբար. որդան. Հաւատացէ՛ ինձ՝ եթէ ես ի հայր, և հայր յիս է. Յով. 14. 10: Ուստ այժմ լինի և զայլոց բառանց առաջնոյ առոգանութեան հաստատակաց գոյականաց՝ մանաւանդ նշանակութեան զկենդանիս. որդան. բարեաւթ ասէ, Ալ սիրէ զքնէրն, բնաւին ի չկայ. բան ասելոյ չկայ պատճառ: Այլ հաստատակաբար գիտելի է, զի այնք հաստատակ գոյականքն, որք ունին զզօրութիւն նշանակելոյ զիւրս, որք պարտականին լինքեանս զինն. որդան. պապանակ, պառն, երկիր. և այլք նմանք, զորս միշտ ունին զյատուկ ներգոյական.

որդան. ի դաշտ, ի պատանդէ. յերկիր. և այլն: Իսկ այնք առանձինք որք ոչ են այսպիսիք, լինին ըստ վերոյասացելոյ կերպին՝ մերթ ներգոյականաւելովք, և մերթ անուաքերքն ի նախդրին արտականէն:

Ընդհանուր մինչ լինին կոչականք, ոչ ինչ կերպիւ այլայլին, բայց միայն շարայարին նոցին մասնիկս այս ով, կամ ո. որդան. ով Մարդ. ո սէրելի: Այլ երբեմն նաև Թարց առաջելոյ մասնիկացս դնին, և միով չեշտիւ, կամ պարզուկաբ հասնանշանակեալք՝ զօրութիւն բանին խնդրելոյ. որդան. Նայդ եր, ու յերկինս ես: Տէր, օգնեա՛ ինձ: Հայե՛ դու Յի, Աստիա՛, ահա ի յայսոսիկ բանս, Նայդ է, Տէ՛, Աստիա՛, են կոչականք, և ոչ ունին ներգործեալ զմասնիկս զայս ինձ, կամ ո. բայց խնդրելոյ զօրութիւն:

Եւս զայսու ոչ է զանցառնելի. զի երբեմն անուանք յատուկք՝ մինչ են կոչականք, նմանաւորին. որդան. ով Պետրոս. Պետրոս. և այլն:

Գիրք Ա. Ալեքսանդրի պատմագրի անուամբ, որ է Ճշմարիտն։

Զի յաղագս Ալեքսանդրի Հայոց անուանեալ։

Զկնի Ալեքսանդրի պատմագրի։

Ալեքսանդր անուամբ՝ ի վաղահասութենէ և պետականութենէ վերջաւորութեանն եղականացաւ անուանս։ Քանզի ըստ որբանութեանն վերջաւորութեանն եղականացաւ անուանացաւ՝ բազմատարակի հոլովմունս անուանացաւ։

Ընդ՝ հասարակ վերջաւորութիւնքն եղականացաւ անուանացաւ են ութեթս պատճիկ. ջ է, ոյ, ան, այ, էր, էլ, ին, ոս. սոյն և խակ երեքին յատուկ ընձեռուածոյս, յորում հոլովեցան անուանքն. վասն որոյ և հասարակ հոլովմունքն ասացին են ութեթն. որոց չորք առաջինքն ունին և ղեկիրտականս. սոյ անդէն խակ երեքն։ Ասացի մինչ անուն իմն հարցանիցի՝ ե՞ք զինչ իցէ ըստ հոլովմանն, պատասխանելի է, պատճառ առ առաջին տեսակն, կամ առ երկրորդ տեսակն նախնոյ հոլովմանն, կամ երկրորդի հոլովմանն, և կամ առ այլ ոմն և իցէ հոլովումն. որպէս և ի վեր անդր ի յեօթանեքարդեան դէմսն հայ։

Ընդ սոսա դիտելի է, զի ի լեզուէ մէնջ մերում՝ դոյն անուանքս բազումք, որք ի տարածելն իւրեանց ենեթ առացեալ հոլովմանցն՝ ծնուցանեն ի միում հատկապատուհիկ զդէպս ուղիս՝ վն պետականաբար առնչմանցն իւրեանց. որպէս ի վայր երևեցի։ Ասան որոյ առանձն ընձեռեալք մնանուածքարար զիանոնաւորմանցն այնպիսեայ անուանցն՝ վերոյիշեալ մնամբ օրինակաց իւրաքանչիւրոյ հոլովմանցն՝ առ ի ցուցանել՝ թէ որպէ, և ոպիսիսք անուանքն անկանոնք պարունակին ըստ առաջնոյ հոլովմանցն, և որք ընդ երկրորդիւ, և երրորդիւ. և այլն։

Զի զոյգպիսեայ անուանցն ոչ հաճելոյ յառաջնում մնացին ընձեռել, առ ի ոչ շփոթել զմիտս ընթերցողաց, սոյն ի բարեպէս տպաւորիչին նախ ի միում նոցին հոլովք անուանցն կանոնաւորապէս, որք ըստ օրինակաց եղելոց տարածին անդէն ենեթ հոլովմանցն։ Իսկ առանձն ոչ միայն զանուանցն արտաքոյսարար տարածելոց, այլ նաև զանուանցն անեզականաց, և անյոգնականաց, և զանուանցն ածականացն, և բարդելոցն զինձեռեալք առ ի դիւրաւթիւն հասկացողացն։

Վ Լ խոհէ է ուբեմն, զի ա-
ռաջնոյ հոլովման նախ-
կին առեակն, որ է Լ-ա,
նոյէ, Լ-ան պարունակէ ընդ
ինքեամբ զանուանս ոմանս
անեզականս. որպիսիք են ա-
քին:

Վ	ղօթ,	աղօթից, աղօթիւք:
Վ	ղթարք,	ից, իւք:
Վ	ստորայք,	ից, իւք:
Վ	ուք,	ից, իւք:
Վ	հնայք,	ից, իւք:
Վ	ձեղերայք,	ից, իւք:
Վ	նկք,	ից, իւք:
Վ	նձաւք,	ից, իւք:
Վ	նչք,	ընչից, ընչիւք:
Վ	կիրք,	կրից, կրիւք:
Վ	կայք,	կայից, իւք:
Վ	մոյք,	մոյից, իւք:

Վ Ե կ ր դ՝ պարունակէ զան-
ուանս ոմանս անյոգնա-
կանս, նաեւ զբազումս անուանս
յատուկս, որոց հազիւ երբեք
պիտոյանայ լինել յոգնական.
որպիսիք են սոքին:

Վ	ծածկն,	ծնից, ծնիւք:
Վ	հեր,	ից, իւք:
Վ	մենապարգև,	ից, իւք:
Վ	գաթանպետ,	ից, իւք:
Վ	բեր,	բերից, բերիւք:
Վ	հարօն,	ից, իւք:
Վ	մբրոսիոս,	ից, իւք:
Վ	հնա,	հնայ: իւք:
Վ	բիսպապոս,	ից, իւք:
Վ	արդուզիմեոս,	ից, իւք:

Լինի եւս բարդուզիմ, բար-
դուզիմեայ, բարդուզիմեաւ,
կամ բարդուզիմիւք,

Վ	հարսեղ,	սից, սիւք:
Վ	հաթուել,	ից, իւք:
Վ	հեթղեհեմ,	ից, իւք:
Վ	հրիգոր,	ից, իւք:
Վ	հաբրիել,	ից, իւք:
Վ	հաբաւթօն,	ից, իւք:
Վ	համասկոս,	ից, իւք:
Վ	հարեհ,	ից, իւք:
Վ	հաւթիթ,	դաւթից, կ դաւթայ, դաւթիւք:
Վ	ինձա,	այից, այիւք:
Վ	ինձահէ,	սից, սիւք:
Վ	ինձաբէթ,	բեթից, բեթիւք:
Վ	պիսպոս,	ից, իւք:
Վ	Օսբէոս	ից, իւք:
Վ	Վահէոս,	ից, իւք:
Վ	ընքնեակ,	ից, իւք. կամ աւ:
Վ	արմենոս,	ից, իւք:
Վ	որնեթոս,	ից, իւք:
Վ	այրն,	կայենից, կայենիւք:
Վ	եբէոս,	ից, իւք:
Վ	Ֆաստէոս,	ից, իւք:
Վ	նտուէլ,	ից, իւք:
Վ	արկոս,	ից, իւք:
Վ	Եղքիսեդեկ,	ից, իւք:
Վ	Լբայէլ,	ից, իւք:
Վ	Իսայէլ,	ից, իւք:
Վ	արթաս,	թայից, իւք:
Վ	Լոյ,	նոյից, իւք:
Վ	Լեղոս,	ից, իւք:
Վ	Լերսես	սիսից, սիսիւք:
Վ	Մեսրոս,	ից, իւք:
Վ	Մօղոս,	ից, իւք:
Վ	Մօղիկարնաց,	ից, իւք:
Վ	Ասփայէլ,	ից, իւք:

լինի եւս Ասփայէլայ:

Վ	ամուէլ,	ուիլից, ուիլիւք:
Վ	ամիհօն,	օնից, իւք:
Վ	ինա,	այից, այիւք:
Վ	իմօն,	մօնից, իւք:

Ան-

Ալեկա, ի, ին, ից, ից
ա, այ, օք։
* Ալարդոս, ի, ին, ից, ից,
ա, այ, օք։
Ալոմոս, ի, ին, ից, ից,
ա, այ, օք։
Լքեանոս, ի, ին, ից, ից,
ա, այ, օք։
Շլոռոս, ի, ին, ից, ից,
ա, այ, օք։
* Պատանդ, ի, ին, ից, ից,
ա, այ, օք։
* Պատճար, ի, ին, ից, ից,
ա, այ, օք։
Պատճար, ի, ին, ից, ից,
ա, այ, օք։
Վարձեալ. Վարձահատաբ, ի,
ին, ից, ից։ Լինի և այ,
այ, օք։
Պատ այամ, լինին և տղին.
* Վաղմահատաբ, ի, ին, ից, ից,
այ, օք։
Վարահատաբ, ի, ին, ից, ից,
այ, օք։
* Վարանջան, ի, ին, ից, ից,
այ, օք։
* Վիրեզ, ի, ին, ից, ից,
այ, օք։
* Վիապատար, ի, ին, ից, ից,
այ, օք։
Ցուռապատար, ի, ին, ից, ից,
այ, օք։
* Տատնիճալանձ, ի, ին, ից, ից,
այ, օք։
* Տեղեմորթ, ի, ին, ից, ից,
այ, օք։
Փաճամորթ, ի, ին, ից, ից,
այ, օք։
Քամորթ, ի, ին, ից, ից,
այ, օք։

Փու-

Միհրա, միհրի, ին
Մարդիա, դի, դին։
Մեհեանոս, ի, ին։
Վահիկեան, ի, ին։
Վրիթասախտ, ի, ին։
Օդոստոս, ի, ին։
Եւ այսմ եւայլք բնաւք անունք
առնոյ Հռօմայեցւոց։

Պրոմոթ, պարտնակէ զբա-
զում անուանս այլահա-
զուդս, ըստ բազմազանակս, որք
բայ ի հոլովիլսն իւրեանց
ընդ այսու տեսակաւ,
հաղորդին ևս ի լոյսանս, կամ
ի բնաւս հոլովք այլոց հոլով-
մանց, որպիսիք են սոքին։
* Լեռն, ի, ին, ից, ից,
Լինի ևս, ան, այ, օք։ Պատ
այամ և սոքին, որք հետևին.
Աներոն, ի, ին, ից, ից,
ա, այ, օք։
Աերոն, ի, ին, ից, ից,
ա, այ, օք։
Արիոն, ի, ին, ից, ից,
ա, այ, օք։
Վրեմն, ի, ին, ից, ից,
ա, այ, օք։
* Վռումար. ի, ին, ից, ից,
ա, այ, օք։
Համադաւմար, ի, ին, ից, ից,
ա, այ, օք։
* Խնկազայ, ի, ին, ից, ից,
այ, օք։
Քաղաց, ի, ին, ից, ից,
ա, այ, օք։
* Կարկառ, ի, ին, ից, ից,
ա, այ, օք։
* Կեղեմ, ի, ին, ից, ից,
ա, այ, օք։

Աղբամարիա, ի, իւ, ից, իւք, ‖ ած, օք։
Ազատամարիա, ի, իւ, ից, իւք, ‖ ած, օք։
Ախամարիա, ի, իւ, ից, իւք, ‖ ած, օք։
Ասիկամարիա, ի, իւ, ից, իւք, ‖ ած, օք։
* Աղաղակել, ի, իւ, ից, իւք, ‖ ած, օք։
* Աղաչ, ի, իւ, ից, իւք, ‖ ած, օք։
* Ալա, ի, իւ, ից, իւք, ‖ ած, օք։
* Ալկոթ, ձկութի, իւ, ից, իւք, ‖ ած, օք։
* Ախտա, խտաի, իւ, ից, իւք, ‖ ած, օք։
Աղբեալ. Ալաք, ի, իւ, ից, իւք։ Լինի և այ, ած։ Յատ այամ լինի և ածլինի։
* Ամատար, ի, իւ, ից, իւք, ‖ ած։
* Ամոզ, ի, իւ, ից, իւք, ‖ ած։
* Ասմա, ի, իւ, ից, իւք, ‖ ած։

Աղբեալ. Ճ ամկատ, ի, իւ, ից, իւք։ Լինի և օք. յատ. հատ։ Յատ այամ և ածլինի յատ հետևին։
* Յաղնադէմ, դիմի, իւ, ից, իւք, ‖ օք։
* Օձատաղ, ի, իւ, ից, իւք։ ‖ օք։
* Ընձիղաղ, ի իւ, ից, իւք, ‖ օք։
* Ճնակ, ի, իւ, ից, իւք, ‖ օք։
* Ճերակատար, ի, իւ, ից, իւք, ‖ օք։

Վերակատար, ի, իւ, ից, իւք, ‖ օք։
* Ատման, ի, իւ, ից, իւք, ‖ օք։
* Վանդալ, ի, իւ, ից, իւք ‖ օք։
* Ջաղ, ի, իւ, ից, իւք ‖ օք։
* Պարզատաւան, ի, իւ, ից, իւք. ‖ օք։
* Լաեմ ի, իւ, ից, իւք ‖ օք։
* Պարտաեղատ, ի, իւ, ից, իւք ‖ օք։
* Ընկէղ, կիզի, իւ, ից, իւք, ‖ օք։
Ընձակէղ, կիզի, իւ, ից, իւք, ‖ օք։
* Չմարիտ, մարտի, իւ, ից, իւք, ‖ օք։
Պարզարիտ, գարտի, իւ, ից, իւք, ‖ օք։

Վերբեալ. Իմեան, ի, իւ, ից, իւք։ Լինի և այ, ած։
Վերբեալ. Պախուրդ, խրդի, իւ, ից, իւք։ Լինի և ածլինի խրդայ, խրդոյ, խրդով։
Վերբեալ. Պատուհաս, պհատի, իւ, ից, իւք։ Լինի և այ, ած, ով, ոց, ովք։ Յատ այամ են և ածլին։
* Վէղ, դիզի, իւ, ից, իւք ‖ ց, ով, ոց, ովք։
* Զող, ի, իւ, ից, իւք, ‖ ց, ով, ոց, ովք։

Վերբեալ. Գրաւ, ի, իւ, ից, իւք։ Լինի և այ, ով։ Յատ այամ լինին և այսպիսի։
* Վէրէզ, ի, իւ, ից, իւք, ‖ ց, ով։
* Վէրկ, ի, իւ, ից, իւք, ‖ ց, ով։

* Ասց.

* Խոց, ի, ին, ից, ից, ով, ով։
* Կանաչ, ի, ին, ից, ից, ով, ով։
* Կարտ, ի, ին, ից, ից, ով, ով։
* Կեղտ, ի, ին, ից, ից, ով, ով։
* Պարսաւ, ի, ին, ից, ից, ով, ով։
* Տոտիկ, ի, ին, ից, ից, ով, ով։
* Չղջիկն, ղջկան, ին, ից, ից, ով, ով։

Գարձեալ. Ճրագ. ի. ին. ից, ից։ Ի ինի եւս՝ Ճրագոյ։ Ըստ այսմ լինին և այսոքիկ։

* Հարած, ի, ին, ից, ից, ով։
* Գիւրասուն, անի, ին, ից, ից, ով։

Համեստասուն, անի, ին, ից, ից, ով։

Ջրասուն, անի, ին, ից, ից, ով։

* Խառնիմասուն, խառնի, խառնին, խառնիմասունք, խառնից, խառնիւք, ով։

Գարձեալ. Տարագ, ի, ին, ից, ից։ Ի ինի եւս՝ ու, ու։ ուց, ուք։

Գարձեալ. Հոխիմի. ի. ին. Ի ինի եւս՝ մեայ. մեաւ։

Գարձեալ. ամ. ի. ին. ամք. ամենից. ամենիւք։

Ի ինի եւս՝ ամբեան, կամ քին. ցն, կիս ցունց. ամենեքումբք, յամենեսեան, կիս յամենեսին։

Զորրորդ, պարունակէ զանունս ամանս, որք ոչ միով ձեռն միոց վանկի վերյաւելեցեալ լինին յոգնակեանք. և այնու նաև հետեւեն յայտնանէ տեսակէ՝ ի յոգնականոջ. որպիսիք են սոքին։

* Կար. ի. ին։ Կարիք. բեաց. բեաք. միոյ ձկարաղութեան նշանակէ։
* Նշմար. ի. ին. մարանք. մարանաց. մարանաք։ Ի ինի եւս՝ նշմարք. ից. իւք։
* Յած. ի. ին. ծունք. ծանց. ծիւք։
* Պար. ի. ին. ամք. լինք. բանց. բամբք։
* Կով. կուսի. ին։ Կուսանք. սանաց. սանաք։ Ի ինի եւս՝ Կոյաք. կուսից։
* Կարձառն. նի. նին։ Կարձառունք. ունից. ունիւք։ Ըստ այսմ են և սոքին։
* Ականջառձեռն. ձեռնի. ձեռնին. ձեռնիմ. ձեռինք. ձեռնից. ձեռնիւք։

Գատարկաձեռն. ձեռնի. ձեռնին. ձեռնիմ. ձեռինք. ձեռնից. ձեռնիւք։

Ընձեռն. ձեռնի. ին. ձեռինք. ձեռնից. ձեռնիւք։

Կարճաձեռն. ձեռնի. ձեռնին. ձեռնիմ. ձեռինք. ձեռնից. ձեռնիւք։

◆ Ինքերորդ, պարունակէ զանունս ամանս, որք ի միոյ տեսակի ոչ ունին զգբեաեր հոլովս, այլ են պակասաւորք, և զպակասութիւն իւրեանց լցուցանեն յայլոց հոլովմանց. և ի սոցանէ են ամանքս,

ումանք, որոց յոգնական սեռա-
կանն սկսեալ, և առնուն
զայն յայլսեռս, որպիսիք են
սոքին։

* Ձղօր. ք. իւ. ոյ, իւք։
* Ձյաւուց. ի. իւ. ոյ, իւք։
Ձհաւուց. ի. իւ. ոյ, իւք։
Ձայս այս. Ցար. ի. իւ. ոյ, իւք,
միոջ նշանակէ զնմին կարի։
Ձայլ միոջ նշանակէ զբարւոյն,
՚ի յեզականսն՝ լինի, չար, ի,
իւ, կամ աւ, կամ եաւ. և
՚ի յոգնականսն՝ Ցարիք, բեայ,
բեօք։

Ձարձեալ են ումանք, որոց
յոգնական գործիականն սկսեալ
կան. որպիսիք են սոքին։

* Ձըմբաքար. ի. իւ. ից. օք։
* Ձաշխ. ի. իւ. ից. օք։
* Ձիրանենգ. ի. իւ. ից. օք։
* Ձնքոյթ. ի, իւ, ից. օք։
Ձնախոյթ. ի. իւ. ից. օք։
* Ձօձաբեր. ի. իւ. ից. օք։
Ձուսաբեր. ի. իւ. ից. օք։
Ձէհատաբեր. ի. իւ. ից. օք։
Ձիաղաբեր. ի. իւ. ից. օք։
* Ձնիւն. ի. իւ. ից. օք։
* Ձրիւր. ի. իւ. ից. օք։
* Ձամխիւղ. ի. իւ. ից. օք։
* Ձնդհատրոն. ի. իւ. ից. օք։
Ձատրոն. ի. իւ. ից. օք։
* Ձհնչ. ընչի. իւ. ից. օք։
* Ձծաբան. ի. իւ. ից. օք։
Ձրամաբան. ի. իւ. ից. օք։
Ձռասպելաբան. ի. իւ. ից. օք։
* Ձնվիակ. ի. իւ. ից. օք։
* Ձնձրեւածին. ծնի. իւ. ից. օք։
Ձրկրածին. ծնի. իւ. ից. օք։
Ձուսածին. ծնի. իւ. ից. օք։
Ձոցածին. ծնի. իւ. ից. օք։
Ձաղկածին. ծնի. իւ. ից. օք։
Ձարդածին. ծնի. իւ. ից. օք։
Ձհնածին. ծնի. իւ. ից. օք։
Ձնդոծին. ծնի. իւ. ից. օք։
Ձոտացածին. ծնի. իւ. ից. օք։
Ձամածին. ծնի. իւ. ից. օք։
Ձգառածին. ծնի. իւ. ից. օք։
Ձնդրանկածին. ծնի. իւ. ից. օք։
Ձնծին. ծնի. իւ. ից. օք։
* Ձուղ. ագի. իւ. ից. օք։
Տրմուղ. մղի. իւ. ից. օք։
Ջրմուղ. մղի. իւ. ից. օք։
Խուղ. խղի. իւ. ից. օք։
* Ձոյլ. դուլի. իւ. ից. օք։
* Ձիւղ. ի. իւ. ից. օք։
Ձիւղ. ի. իւ. ից. օք։
Ձիւղ. ի. իւ. ից. օք։
Ձիւ գիտելի է, զի յեզանոց
երկիս անուանց եզական սեռա-
կանն մերթ եզերի ևս ՚ի ոյ.
որպէս. Ձիւղոյ, Ձիւղոյ.
շիւղոյ։

Ձարձեալ են ումանք, որոց
եզական սեռականն սկս-
կասի. որպիսիք են սոքին։

Ձատ. ոյ. իւ. ից. իւք։
* Ձաղբ. ոյ. իւ. ից. իւք։
Ձանդուդն. գիոյ. գիւնի.
գիւնք. գիւնից. գիւնիւք։
* Ձոտ. ոյ. իւ. ից. իւք։
* Ձոր. ոյ. իւ. ից. իւք։

Ձոյն ևս ումանք, որոց եզա-
կան՝ և յոգնական գոր-
ծիական մնքն սկսեալն, որպի-
սիք են սոքին։

Գոյ

Պատ. ի. ով. ից. ովք։
Շինէ. շինի. շինով. ից. ովք։
Խոլոր. ի. ով. ից. ովք։
Հայց սա միայն ի վերջ լինի ևս, իբր. ի՞ , որում նշանակի զբաղորա- կաձևն. լիի՞. Խոլորիւք վար- դից պսակիցուք։ Իմաստ։ 2։ 8։

Պարձեալ. են ումանք, որոց եզական անուանականն, և յոգնական գործիականն սա- կասին, որպիսիք են ասքին։
* Ինէր. ոյ. ինէ. ից. օք։
Ծնէր. ոյ. ինէ. ից. օք։
Պնէր. ոյ. ինէ. ից. օք։
Հայց միայն սակ. դէրսաէ, ի մակբայ։
Պժոնէար. ոյ. ինէ. ից. ովք։
Հայց միայն սակ՝ գժոնէրսաէ, ի մակբայ։

Եկեր որդ, պարսաւնակի զոմանս անուանս բազ- մանշանս, որք վասն ուղեղին զգայնական նշանակութեան, ըստ որոյ նշանակութեանէ պարսաւնա- կին ընդ այսու հոլովմամբ, և ըստ այլոց նշանակուածէ ըստ այլով. որպիսիք են ասքին։
Ահաղդեսա, ի, ին, ից, իւք։
Ի. յապէս հոլովեցեալ՝ ի ածա- կան անուն ինչ, որ առածի՛ ի վէր գոյականի ուրուք, նշա- նակելով զգեստաւորեցեալն առնականի զգեստուք։
Ահաղդեսա, ու, ու. ուց, ուք։
Ի. յապէս հոլովեցեալ՝ ի գոյա- կան անուն նշանակօղ զգե- գեստն առնական։
Ահնորհուրդ, հրդի, ին, ից, իւք։
Ի. յապէս հոլովեցեալ՝ ի ածա- կան անուն ինչ առաքեր- չեաց մարդկանց, որք են Թարց խորհրդածուածէ գոր- ծոցք։
Ահնորհուրդ. հրդոյ. ով. ոց. ովք։
Ի. յապէս հոլովեցեալ՝ ի ածա- կան անուն, որ առաքերի գոր- ծոց Թարց խորհրդոյ գործե- ցելոյ։
Յոհմանիւմ. նուռի. իմ. ից. իւք։
Ի. յապէս հոլովեցեալ՝ նշանա- կէ զանձն, որ Թուէ զտոհմ։
Յոհմանիւմ. նուռոյ. ով. ոց. ովք։
Ի. յապէս հոլովեցեալ՝ նշանա- կէ զԹուեցեալ տոհմի Թիւն։ Իսա այսմ են և ասքին։
Ի. զՔանԹիւ, Թուի. և այլն։ կամ Թուոյ. և այլն։
Ի. մանԹիւ, Թուի. և այլն։ կամ Թուոյ. և այլն։
Ի. ուանաԹիւ, Թուի. և այլն։ կամ Թուոյ. և այլն։
Ահանձլուր. լրի. իւ. ից. իւք։
Ի. յապէս հոլովեցեալ՝ նշանա- կէ զնա, որ լուծեալ զինն ակամբջօք։
Ահանձլուր. լրոյ. ով. ոց. ովք։
Ի. յապէս հոլովեցեալ՝ նշանա- կէ զինն որ լուծեալ ակամ- բջօք։ Իսա այսմ են և ասքին։
Օազուալուր, լրի. և այլն։ կամ լրոյ. և այլն։
Հեշտալուր, լրի. և այլն։ կամ լրոյ. և այլն։
Պորալուր, լրի. և այլն։ կամ լրոյ. և այլն։
Ի. հեատալուր, լրի. և այլն. կամ լրոյ. և այլն։
Ծարաճողով. ի. իւ. ից. իւք։
Ի. յապէս հոլովեցեալ՝ ոմն զա-

ծական առքերն ի վերայ առ-
րած՝ առ ի նշանակել զնա ժո-
ղովոյ տարայ։

Ողաքաղով, ոյ, ովս. ոյ, ովք։
Ա. յատկ հոլովեցեալ՝ առնանդի
ի նշանակութիւն չարութեան ժո-
ղովոյ ոչխարաց։ Ողաքաղ-
վէն առն այնմիկ ո՛չ պատահիմք
հետևել՝ մի գի նա եղև հե-
ռաւոյ չարաքաղվոյն դուռնայ։

Հմնիկ, ի, իս. իդ, իւք։ Ա. յա-
սիս հոլովի՝ մինչ նշանակէ
զոչ կարեցեալն. ոլիգոն, Հմնի-
կաւ պատմուճան, և այլն։

Հմնիկ, ի, ից. ից, օք։ Ա. յա-
սիս հոլովեցեալ՝ նշանակէ
զանկատըն առ գործ լինել։

Գոյլ, ի, իս. իդ, իւք, Ա. յա-
սիս հոլովեցեալ՝ նշանակէ
զարդելիս վայրան՝ որ է գոր-
ծի չարչարանաց, զոր ի քե-
զանս պատժատարաին դնեն
առ ի տանջել։

Գոյլ, ոյ, ովս. ոյ, ովք։ Ա. յատկս
հոլովեցեալ՝ նշանակէ զգա-
զանն որ է պատատօզ ոչ-
խարաց։

Գոմապահ, ի, իս. իդ, իւք։
Ա. յատկս հոլովեցեալ, նշա-
նակէ զնա՝ որ պահէ զգոմ։

Գոմապահ, ոյ, ովս. ոյ, օք։
Ա. յատկս հոլովեցեալ՝ նշանա-
կէ զգոմանապահութիւնն։

Սկրոն, ի, իս. իդ, իւք։ Ա. յա-
սիս հոլովեցեալ՝ նշանակէ
զսփռոց լինչ, կամ հատեալ
լոյծ, կամ պրատեալ, և կամ
մանկեալ։

Սկրոն, ի, ա։ Ա. յատկս հո-
լովեցեալ առանց յոգնակու-
նի՝ ի յատուկ անուն միոյ
քաղաքի։

Վոզ, ի, իս. իդ, իւք։ Ա. յատկս
հոլովեցեալ՝ նշանակէ զնա-
չանն կենդանւոյ։

Վոզ, ոյ, ովս. ոյ, ովք։ Ա. յա-
սիս հոլովեցեալ՝ նշանակէ
զիսոզն որ հնձէցուցանէ։

Իսկ մինչ անուանս այս՝ Վոզ՝
առնանդի վասն դրամոյ, յայն-
ժամ քան երկոցունցն ևս հո-
լովի։

Հմնռճափէն, փնի, իս. իդ, իւք։
և մերթ հաւս փնոյ, ովք։ Ա. յա-
սիս հոլովեցեալ՝ նշանակէ
զերդն որ ունի զլուծ, և զայլ
նիւթ գինւոյ։

Հմնռճափէն, փնոյ, փնիս. փնից,
փնիւք, ի փնովս, և ոչ փնի։ Ա. յա-
սիս հոլովեցեալ՝ ի ածանցա-
կան անուն. և փինն՝ ի ածանցա-
կանս ածականս մանկիկ։ Ըստ այսմ
ձևոյ և այսոքիկ որք հետևին։

* Հմնճափէն, փնի, և այլն։
Հմնճափէն փնոյ, և այլն։
* Հմնրափէն, փնի, և այլն։
Հմնրափէն, փնոյ, և այլն։
* Գխրափէն, փնի, և այլն։
Գխրափէն, փնոյ, և այլն։
* Հախաճափէն, փնի, և այլն։
Հախաճափէն, փնոյ, և այլն։

Խրմրափէն, փռանի, իս. իդ, իւք։
Ա. յատկս հոլովի՝ մինչ ի քաղ-
քատոհոմն։ Իսկ մինչ ի քար-
դեցեալ անուն, և նշանակէ
զոմնոյն կարմրոյ գունոյ, հո-
լովի այսպէս. Խրմրափէն, փռա-
նոյ, փռանովի, փռանոյ, փռանովք։
Բայց այսմ ևս և ասքին որք
հետևին։

Գոնդ-

* Պղեղնափոյն, փոռնի, և այլն։
Պղեղնափոյն, փոռնոյ, և այլն։
* Կաւափոյն, փոռնի, և այլն։
Կաւափոյն, փոռնոյ, և այլն։
* Կանաչափոյն, փոռնի, և այլն։
Կանաչափոյն, փոռնոյ, և այլն։

Գոն ևս անուանք ունինք, որք թէպէտ են քազմանշանք, բայց անտարբեր կերպիւ հոլովին. որպիսի է այս.

ՀՀՃընիլ, է, էր. էդ, էաւ. կամ ած, օտ։ Որ նշանակէ զայն, որ ընկալնուս զՀՃ. նաև զայն, որ ընկալեալ լինի ՀՃ։

Լաօմաներորդ, պարտեսակի զբազում անուանս բարդեցեալս. որք միայն ի բարդութեանց իւրեանց առ հոլովին այս պատկանին. և ի պարզ դոլն՝ առ այլ հոլովին. որպիսի է այս բարդեալ.

ՀՀնարծաթ, է, էր. էդ էաւ։ Որ ի պարզ գոլն հոլովի այլապէս օրգոն, ՀՃրծաթ, ոյ, ովք. ոյդ։ Իսկ՝ այսպիսիքն բարդեցեալք՝ են բազումք, որոց ոմանք ամբողջապէս հոլովին ըստ այսու տեսակի, և ոմանք ի յոգնահան գործիականաց հետևին։

Որք ամբողջապէս հոլովին՝ են ոքին, որք հետևին.

* Ոչխոտ. ի. իւր. ից. իւք։
Բարխոտ. ի. իւր. ից. իւք։
Տաժանախոտ. ի. իւր. ից. իւք։
Պատուհասախոտ. ի. իւր. ից. իւք։
Գանգախոտ. ի. իւր. ից. իւք։
* Հայլամանաս. ի. իւր. ից. իւք։
Ընդհանաս. ի. իւր. ից. իւք։
Հազմախնաս. ի. իւր. ից. իւք։
Ժանախնաս. ի. իւր. ից. իւք։
* Հազմապարդև. ի. իւր. ից. իւք։
Ռատապարդև. ի. իւր. ից. իւք։
* Ընձած. ի. իւր. ից. իւք։
* Ընարատ. ի. իւր. ից. իւք։
Հազմարատ. ի. իւր. ից. իւք։
* Ընհանձար. ի. իւր. ից. իւք։
Հազմահանձար. ի. իւր. ից. իւք։
Յոգնահանձար. ի. իւր. ից. իւք։
* Ընձնաւոգ. ի. իւր. ից. իւք։
Հազմաւոգ. ի. իւր. ից. իւք։
Յոգնաւոգ. ի. իւր. ից. իւք։
* Ընդիւթ. ի. իւր. ից. իւք։
Ոզանիւթ. ի. իւր. ից. իւք։
Հրանիւթ. ի. իւր. ից. իւք։
Ընարանիւթ. ի. իւր. ից. իւք։
* Ընխարատ. ի. իւր. ից. իւք։
Հարեխարատ. ի. իւր. ից. իւք։
Ընարախարատ. ի. իւր. ից. իւք։
* Ընտրատ. ի. իւր. ից. իւք։
Պնատրատ. ի. իւր. ից. իւք։
Պնհարատ. ի. իւր. ից. իւք։
Հրաշտարատ. ի. իւր. ից. իւք։
Համարատ. ի. իւր. ից. իւք։
* Ընարեձև. ի. իւր, ից իւք։
Կամարաձև. ի. իւր. ից. իւք։
Հակապաձև. ի. իւր. ից. իւք։
Պհաձև. ի. իւր. ից. իւք։
Ընձնաձև. ի. իւր. ից. իւք։
* Ընարեհամբաս. ի. իւր. ից. իւք։
Պեծահամբաս. ի. իւր. ից. իւք։
Պատահամբաս. ի. իւր. ից. իւք։
Պնահամբաս. ի. իւր. ից. իւք։
Ընհամբաս. ի. իւր. ից. իւք։
Ընարեհամ. ի. իւր. ից. իւք։
Ընհամ. ի. իւր. ից. իւք։
Պատնահամ. ի. իւր. ից. իւք։

Ընդհանուր. ի. իւ. ից, իւք։
Հաղորդահամ. ի. իւ. ից. իւք։
*Պատշահոտ. ի. իւ. ից. իւք։
Առնահոտ. ի. իւ. ից. իւք։
Ողբահոտ. ի. իւ. ից. իւք։
Անուահոտ. ի. իւ. ից. իւք։
Հահահոտ. ի. իւ. ից. իւք։
Ահահոտ. ի. իւ. ից. իւք։
Խնկահոտ. ի. իւ. ից. իւք։
*Ողբերես. ի. իւ. ից. իւք։
Առներես. ի. իւ. ից. իւք։
*Լուսազգեստ. ի. իւ. ից. իւք։
Արարչազգեստ. ի. իւ. ից. իւք։
Երեսազգեստ. ի. իւ. ից. իւք։
Խոշորազգեստ. ի. իւ. ից. իւք։
*Ընթերան. ի. իւ. ից. իւք։
Ողբերան. ի. իւ. ից. իւք։
*Անիակենցաղ. ի. իւ. ից. իւք։
Հաղորակենցաղ. ի. իւ. ից. իւք։
Անբրակենցաղ. ի. իւ. ից. իւք։
*Անիջակոտոր. ի. իւ. ից. իւք։
Արեւակոտոր. ի. իւ. ից. իւք։
Ջրակոտոր. ի. իւ. ից. իւք։
*Յաւետնաթև. ի. իւ. ից. իւք։
Ոլաթև. ի. իւ. ից. իւք։
Անկաթև. ի. իւ. ից. իւք։
Հառաթև. ի. իւ. ից. իւք։
*Լուսաշարդ. ի. իւ. ից. իւք։
*Յարտաւարտ. ի. իւ. ից. իւք։
Անտաղաւար. ի. իւ. ից. իւք։
*Պաղարակատ. ի. իւ. ից. իւք։
*Ընդհէն. զինի. իւ. ից. իւք։
Ջրահէն. զինի. իւ. ից. իւք։
Ընդհէն. զինի. իւ. ից. իւք։
*Ողոաբոյս. բոյսի. իւ. ից. իւք։
Ողոաբոյս. բոյսի. իւ. ից. իւք։
*Ընտանուն. անդի, իւ. ից, իւք։
Բարեանուն. անդի. իւ. ից. իւք։
Չարանուն. անդի, իւ. ից, իւք։
Ընչնանուն. անդի, իւ. ից, իւք։
Աստանանուն. անդի, իւ. ից, իւք։
Սրբանանուն. անդի. իւ. ից, իւք։
Սիրանանուն. անդի. իւ. ից, իւք։
*Խակակուճ. կճի. իւ. ից. իւք։
*Համաշունչ. շնչի. իւ. ից. իւք։
Ճաշունչ. շնչի. իւ. ից. իւք։
Խաշունչ. շնչի. իւ. ից. իւք։
Առնաշունչ. շնչի. իւ. ից. իւք։
Անհաշունչ. շնչի. իւ. ից. իւք։
*Ոգեկորուստ. բստի. իւ. ից. իւք։
Ընկորուստ. բստի. իւ. ից. իւք։
*Ոգեհանգիստ. գստի. իւ. ից. իւք։
Աւետհանգիստ. գստի. իւ. ից. իւք։
Ընհանգիստ. գստի. իւ. ից, իւք։
*Աստեղծոհուրդ. հրդի. իւ. ից, իւք։
Արարհորհուրդ. հրդի. իւ. ից. իւք։
Անտահորհուրդ. հրդի. իւ. ից. իւք։
*Ընդաւազուր. լրի. լրիւ. ից. իւք։
*Ընհաղնատեսիլ. տեսլի. իւ. ից. իւք։

Ամ

Ասկ որք ՚ի յոգնական գործ-
ածական հետեն, են
սոքին։

* Բազմերամ, ի, իւ, ից, օք։
Յոգներամ, ի, իւ, ից, օք։
Հոտաներամ, ի, իւ, ից, օք։
* Բարեկարգ, ի, իւ, ից, օք։
Ընկարգ, ի, իւ, ից, օք։
* Երեշտակապար, ի, իւ, ից, օք։
Արօթեապար, ի, իւ, ից, օք։
Օդապար, ի, իւ, ից, օք։
* Վհատամահ, ի, իւ, ից, օք։
Յուսամահ, ի, իւ, ից, օք։
Հեղձամահ, ի, իւ, ից, օք։
Օարամահ, ի, իւ, ից, օք։
Սոսամահ, ի, իւ, ից, օք։
* Ընդապարտ, ի, իւ, ից, օք։
Նահապարտ, ի, իւ, ից, օք։
Պատժապարտ, ի, իւ, ից, օք։
Մահապարտ, ի, իւ, ից, ից, օք։
* Ընդամենի, ենւոյ, ից, օք։
Բազմամենի, ենւոյ, իւ, ից, օք։
Յոգնամենի, ենւոյ, իւ, ից, օք։
* Ընդարագիր, գրի, իւ, ից, օք։
Ընկարագիր, գրի, իւ, ից, օք։
Շղագիր, գրի, իւ, ից, օք։
Անդամագիր, գրի, իւ, ից, օք։
* Ընծաշուք, շքի, իւ, ից, օք։

Ասելիորդ, պարունակէ
զայնս անուանս ածանցա-
կանս, որք վերջաւորին ՚ի տ-
ման. Ակ. ոտ. էղ. էան. աճ.
եսպ. ուտ. էայ. ուն. գին. էան.
ընէպ. ջէպ. այն։

Ակ, որդոյն, Ընկանջատ. ի.
իւ. ից. իւք։
Լեզուատ. ի. իւ. ից. իւք։
Վիսատ. ի. իւ. ից. իւք։
Վրդնատ. ի. իւ. ից. իւք։
Զեռնատ. ի. իւ, ից. իւք։
Պնչատ. ի. իւ. ից. իւք։
Ծղմատ. ի. իւ. ից. իւք։
Պնդատ. ի. իւ. ից. իւք։
Ոտ, ոտից, Ուռնատ. ի. իւ.
ից. իւք։
Գլխատ. ի. իւ. ից. իւք։
Սրատ, ի. իւ. ից. իւք։
Աքատ. ի. իւ. ից. իւք։
Պաշտատ, ի. իւ. ից. իւք։
Աղվաղկատ. ի. իւ. ից. իւք։
Եհերատ. ի. իւ. ից. իւք։
Խակատ. ի. իւ. ից. իւք։
Ջլմատ. ի. իւ. ից. իւք։
Յաւատ. ի. իւ. ից. իւք։
Յեղատ. ի. իւ. ից. իւք։
Պոռատ. ի. իւ. ից. իւք։
Ոպռատ. ի. իւ. ից. իւք։
Նայդ գիտելի է. զի ոմանք
ածանցականք այսպիսաբար
եղերեցեալք՝ հոլովին նաև ոմք
զնշան՝ նշանի. որպիսիք են
սոքին։
Բաջադկատ. ի. իւ. ից. իւք։
‖ աւ. այ. օք։
Յաչադկատ. ի. իւ. ից. իւք.
‖ աւ, այ, օք։
Յապադկատ. ի. իւ. ից. իւք։
‖ աւ, այ, օք։
Զիմատ. ի. իւ. ից. իւք։
‖ աւ, այ, օք։
Կռատ. ի. իւ. ից. իւք։
‖ աւ. այ. օք։
Խորատ. ի. իւ. ից. իւք։
‖ աւ. այ. օք։
Յաւազնատ. ի. իւ. ից. իւք։
‖ աւ. այ. օք։
Վիսակատ. ի. իւ. ից. իւք։
‖ աւ. այ. օք. և այլն։

Ան. որդոյ, Ընկեր. ի. իւ. ից. իւք։
Համով. ի. իւ. ից. իւք։ ‖ Եւ այ. օք։
Հանձարեղ. ի. իւ. ից. իւք։ ‖ Եւ այ, օք։
Հլեթեղ. ի. իւ. ից. իւք։ ‖ Եւ այ. օք։
Ճքեղ. ի. իւ. ից. իւք։ ‖ Եւ այ, օք։
Օրհեղ. ի. իւ. ից. իւք։ ‖ Եւ այ. օք։
Յամրեղ. ի. իւ. ից. իւք։ ‖ Եւ այ. օք։
Պատեղ. ի. իւ. ից. իւք։ ‖ Եւ այ, օք։
Ընդեղ. ի. իւ. ից. իւք։ ‖ Եւ այ, օք։
Ան. որդոյ. Արկեւմտեան, մենի, մենիւ, ից, իւք։
Արմնեբրիեան, փենի, իւ. ից, իւք։
Անմնաբրիեան, փենի, իւ. ից, իւք։
Ուղկեան, կենի, իւ, ից, իւք։
Արքեբրգեան, գենի, իւ. ից, իւք։
Նայց գիտելի է, զի եթէ՝ երբ յարի յաւարակ անուանն, ոչ հոլովի. որդոյ, Գաբեթեան, Պետրոսեան. Պօղոսեան. Նչալիկուբեան. և այլն։
Գործեալ՝ գոն և այլք ոմանք անուանք ածականակերք այսու վերջաւորութիւն, որք ի յիշեցականոնն նախադրեալ միայն հոլովին. որպիսիք են առքին։ Ներբողեան, քառակերպեան, չորեքկերպեան. որդոյ, ի. ներբողեան, ընդբողեան։ Նայց ի յոգնականոնն հոլովին. որդոյ, ի. ներբողեանս, ներբողեանց։
Ոակայն ոչ ունին զգործեակին։
Ած, որդոյ. Կատարած. ի. իւ. ից. իւք։
Համատարած. ի. իւ. ից, իւք։
Գոթած. ի. իւ. ից. իւք։
Նայց գիտելի է, զի ոմանք ի յայսպիսեացս հոլովին որպէս նշան նշանի. որդոյ։
Աղօթած. ի. ած, կամ իւ. ից. օք։
Արկիւզած. ի. ած, կամ իւ. ից. օք. և այլն։
Ամ. որդոյ. Համատ, ի. իւ. ից. իւք։
Պահեստ. ի. իւ. ից. իւք։
Գոմեստ. ի. իւ. ից. իւք։
Ամ. որդոյ, Համատատ. ի. իւ. ից. իւք։
Ամանուժատ. ի. իւ. ից. իւք։
Ծատատ. ի. իւ. ից. իւք։
Ծարատատ. ի. իւ. ից. իւք։
Այ. որդոյ, պաշտօնեայ. նէի. իւ. ից. իւք։
Հոգանութեայ. թէի. թէիւ. թէից. թէիւք։
Հրանութեայ. թէի. թէիւ. թէից. թէիւք։
Ձեռագործեայ. կէի. իւ. ից. իւք։
Պարտապանեայ. նէի. իւ. ից. իւք։
Ծամչեայ. չէի. իւ. ից. իւք։
Պատասխանեայ. բէի. իւ. ից, իւք։
Պատասխանեայ. ձէի. իւ. ից. իւք։
Պեայ. չէի. իւ. ից. իւք։
Նայց գիտելի է, զի գոն քառ-

զուարք այսպիսիք, որք գործա-
բահոլովք են. որպիսիք են
սոքին, Ախեայ, Տրեայ, Պղնեայ,
և այլք նմանք. սակայն տախ-
դիւր հոլովին։

Պ Տարձեալ գոն ևս ունիմք,
որք գոլով անեղականք,
Թեպետ եղերին 'ի եայ, բայց
այլապէս հոլովին. որդոն։

Հայաստանեայք, եայց։
Իրեաստանեայք, եայց։
Յոռեաստանեայք, եայց։
Ընծ սոցունց գործիական հո-
լովն պահեաք։

Ան. որդոն, Թագուն, ի, իւ.
ից. իք։
Անրուն, ի, իւ. ից, իք։
Հասուն, ի, իւ. ից, իք։
Բայց ունիմք 'ի յայսպիսեացս
'ի գործիականսն յոգնականին
եղերին 'ի օք, և ոչ 'ի է՛ս. որպիսի
է այս, Այրուն, ի, իւ. ից, օք։

Պ Տարձեալ. գոն և այլք 'ի սո-
ցանէ, որք ոչ հոլովին այլ
խառն խառն, այլ որպէս ամենա-
ամեներայ. որդոն։

Ո՛ զայրն, զգայրոյ, ով.
ոց, ովք։
Ո՛ ոճարքեաւն, զոճարքեանց,
ով. ոց, ովք։
Ամասուն, յամասունոյ, ով.
ոց, ովք։
Հասուասուն, ասունոյ, ով.
ոց, ովք։
Գխտուն, անոյ, ով. ոց, ովք։
Գան, որդոն. Ա շտապին, գնոյ
գնիւ. գնից, գնիւք, գնովք։
Ա՛ռաստաձապին, գնոյ, գնիւ.
գնից, գնիւք, գնովք։
Յաճապին, գնոյ, գնիւ. գնից,
գնիւք, գնովք։
Ա՛ռապին, գնոյ, գնիւ. գնից,
գնիւք, գնովք։
Ա՛հապին, գնոյ, գնիւ. գնից,
գնիւք, գնովք։
Ա՛ժդին, գնոյ, գնիւ. գնից,
գնիւք, գնովք։
Լան, որդոն. Հնչուն, գոլուն,
շաչուն։ Բայց գիտելի է, զի
առջին միայն նախադրիւ հոլո-
վին. և մինչ վերջաւորին 'ի
յոն, հոլովին լիապէս ոյն
եղիգն, եղեգան, որդոն.
հնչոն, հնչման. գոլոն, գոլման։
և այլն։

Ոյնպէս ընկէն, շաւաչէն,
որք բան եզականաց հոլովին
միայն նախադրիւ, ըստ յոգնակա-
նաց՝ լինին ընկըմանէ, ընկըմանց.
շաւաչմանէ, շաւաչմանց։

Բայց Ճ աչէն ոչ վերջաւորի 'ի
ոյն։

Ան. որդոն, Ո՛ ադիաւէտ,
ւետի, իւ. ից, իք։
Ճ ահաւէտ, ւետի, իւ. ից, իք։
Պ րիմաւէտ, ւետի, իւ. ից, իք։
Պ ողաւէտ, ւետի, իւ. ից, իք։
Ան, որդոն, Ա՛ ենդաժէտ,
ժետի, իւ. ից, իք։ ‖ աւ,
ոյ, օք։
Պ րկորաժէտ, ժետի, իւ. ից,
իք։ ‖ աւ, ոյ, օք։
Ի ջեւաժէտ, ժետի, իւ. ից,
իք։ ‖ աւ, ոյ, օք։
Ո՛ ստանաժէտ, ժետի, իւ. ից,
իք։ ‖ աւ, ոյ, օք։
Ա՛ խտաժէտ, ժետի, իւ. ից,
իք։ ‖ աւ, ոյ, օք։

Ակրոդէ տեսակին առաջնոյ հոլովմանն, որ ի նշան նշանէ, 'ակ' պարունակէ յիւրեանմէ զանուանս ունանս անեզականս. որպիսիք են սոքին։

Ա՛ղբ,	ագ,	ագ։
Ա՛ղաղակ,	ագ,	ագ։
Ա՛ղակ,	ագ,	ագ։
Ա՛ղբակ,	ագ,	ագ։
Ա՛ղտակ,	ագ,	ագ։
Ա՛ղտոտակ,	ագ,	ագ։
Ա՛ղտոր, ա՛ղտորոտ, ա՛ղտորոտակ,		

Նայ սա 'ի յեզակատաղ ունի զանուանականս, և նախդրին հոլովի, ոչգան, Ա՛ղտոտ, 'ի Տղտոտ. և այլն։

Ա՛յծ բայ յայսցանէ գոն նաև բազումք արմատք բայից, որք ուներուլ առակեցեալ ինքեանց զվանկս զայս՝ ակ, եղեալքեն անուանք անեզականք. որպիսիք են սոքին։

Ա՛մաչանք,	ագ,	ագ։
Ա՛ղաչանք,	ագ,	ագ։
Ա՛նցանք,	ագ,	ագ։
Ա՛պաշխարանք,	ագ,	ագ։
Ա՛շխատանք,	ագ,	ագ։
Ա՛պրանք,	ագ,	ագ։
Ա՛ռականք,	ագ,	ագ։
Ա՛նապատանք,	ագ,	ագ։
Ա՛ռջաղանք,	ագ,	ագ։
Ա՛ռջանք,	ագ,	ագ։
Ա՛ստաղանք,	ագ,	ագ։
Ա՛նարգանք,	ագ,	ագ։
Ա՛ղանք,	ագ,	ագ։
Ա՛յսանք,	ագ,	ագ։
Ա՛ոդանք,	ագ,	ագ։
Ա՛պաշտանք,	ագ,	ագ։
Ա՛ժրանք,	ագ,	ագ։
Ա՛ատրանք։	ագ,	ագ։
Ա՛ծոանք,	ագ,	ագ։
Ա՛ղաղանք,	ագ,	ագ։
Ա՛ղմանք,	ագ,	ագ։
Ա՛ղբերանք,	ագ,	ագ։
Ա՛փանք,	ագ,	ագ։
Ա՛ղկանք,	ագ,	ագ։
Ա՛արհուրանք,	ագ,	ագ։
Ա՛ահանք,	ագ,	ագ։
Ա՛ռանք,	ագ,	ագ։
Ա՛ստաշանք,	ագ,	ագ։
Ա՛րհամարհանք,	ագ,	ագ։

Ակրոդէ պարունակէ զանուանս յատուկս, որք են անյոգնականք. որպիսիք են սոքին։

Ա՛երակ,	ի,	ից։
Ա՛երմն,	ի,	ից։
Ա՛րտաւիճակ,	ի,	ից։
Յաոն,	ի,	ից։
Յաբէթ,	ի,	ից։

* Խոտակարար · ի · աւ · աց · օք · ‖ իւ · ից ։
Ատակարար · ի · աւ · աց · օք ։ ‖ իւ · ից ։
Երկարար · ի · աւ · աց · օք ։ ‖ իւ · ից ։
Ռուճարար · ի · աւ · աց · օք ։ ‖ իւ · ից ։
* Պալար · ի · աւ · աց · օք ։ ‖ իւ · ից ։
* Արանգ · ի · աւ · աց · օք ։ ‖ իւ · ից ։
Հահանգ · ի · աւ · աց · օք ։ ‖ իւ · ից ։
Պահանգ · ի · աւ · աց · օք ։ ‖ իւ · ից ։
* Անուղղն · ի · աւ · աց · օք ։ ‖ իւ · ից ։
Կիռամն · ի · աւ · աց · օք ։ ‖ իւ · ից ։
Արգեհոն · ի · աւ · աց · օք ։ ‖ իւ · ից ։
Բրաբիոն · ի · աւ · աց · օք ։ ‖ իւ · ից ։
Արդիոն · ի · աւ · աց · օք ։ ‖ իւ · ից ։
* Ոսկարտան · ի · աւ · աց · օք ։ ‖ իւ · ից ։
* Արեգ, ի · աւ · աց · օք ։ ‖ իւ · ից ։
* Ահանգեղ · ի · աւ · աց · օք ։ ‖ իւ · ից ։
* Ձարմանդ · ի · աւ · աց · օք ։ ‖ իւ · ից ։
* Ընդարփակ · ի · աւ · աց · օք ։ ‖ իւ · ից ։
Յատակ · ի · աւ · աց · օք ։ ‖ իւ · ից ։
Ընձակ · ի · աւ · աց · օք ։ ‖ իւ · ից ։

L l Ձա-

Ա ղբիւրդ, պարուճակէ զա-
նուանս այլահայելոցդ ա-
ոք բայ ի հոլովիւնն
իւրեանց լիապէս ընդ այսո-
սեռականէ, հայելոցին ևս ի յո-
մանս հոլովս այլոց հոլով-
մանց, որպիսիք են սոքին ։

Ա էխուռապետ · ի · աւ · աց · օք ։
Լինի ևս, իւ · ից ։
Բան այսմ լինին և սոքին ։
Խուռապետ · ի · աւ · աց · օք ։
‖ իւ · ից ։
Վահանապետ · ի · աւ · աց ·
օք ։ ‖ իւ · ից ։
Հաղանապետ · ի · աւ · աց · օք ։
‖ իւ · ից ։
Պետ · ի · աւ · աց · օք ։ ‖ իւ · ից ։
Զարապետ · ի · աւ · աց · օք ։
‖ իւ · ից ։
Զորավարդապետ · ի · աւ · աց ·
օք ։ ‖ իւ · ից ։
* Ամառոլապետ · ի · աւ · աց ·
օք ։ ‖ իւ · ից ։
Ջրջապետ · ի · աւ · աց · օք ։
‖ իւ · ից ։
Մակիապետ · ի · աւ · աց · օք ։
‖ իւ · ից ։
Ընտապետ · ի · աւ · աց · օք ։
‖ իւ · ից ։
Մանդակապետ · ի · աւ · աց ·
օք ։ ‖ իւ · ից ։
Մարշամակապետ · ի · աւ · աց ·
օք ։ ‖ իւ · ից ։
Փողապետ · ի · աւ · աց · օք ։
‖ իւ · ից ։
Խղապետ · ի · աւ · աց · օք ։
‖ իւ · ից ։
Ամապետ · ի · աւ · աց · օք ։
‖ իւ · ից ։

Ամպատ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

Տակատ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

Շուրջատ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

Խուրմատ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

* Խեղդ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

* Փոշտանակ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

* Խմուտ, Հմուխ. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

Ընդհմուտ. Հմուխ. առ. աց. օք ‖ իբ. խց։

Պանդոկ. ի. առ. աց. օք։ ‖ Լինի և՝ խց։

* Լեգեօն. ի. առ. աց. օք։ ‖ խց։

* Յատուկ. տկի. տկաճ. տկայ. տկօք. ‖ տկխց։

Շարաւղուկ. լկի. առ. աց. օք։ ‖ խց։

Սովաւղուկ, լկի. առ. աց. օք։ ‖ խց։

Վիճաւղուկ, լկի. առ. աց. օք։ ‖ խց։

Անհանձաւղուկ, լկի. առ. աց. օք։ ‖ խց։

* Յատաջադէմ. դիմի. առ. աց. օք։ ‖ խց։

Վիճապետ. ի. առ. աց. օք։ ‖ Լինի և՝ իբ։

Հայրապետ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ։

Աշխապետ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ։

Աղգապետ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ։

Տամարձակ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

Ընդարձակ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

Արձակ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

Արտակ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

Խազմարակ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

* Վիճակ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

* Անդամ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

* Գահ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

* Վէպ. վիպի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

Նահապետ. վիպի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

Երկրապետ, վիպի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

Օդապետ, վիպի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

* Ընժանդատ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

* Վէրեբեկ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

Հարեբեկ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

Արտաբեկ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

Ստնաբեկ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

* Ընթ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

* Ընտատ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

Հրաւատ. ի. առ. աց. օք։ ‖ իբ. խց։

Վաղաւիար . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Վաղիար . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Տիմար . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Յիմար . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Հաւաւիար . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Ոչաւիար . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Ինար . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
* Ասուար . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Պատահար . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Փայտահար . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Ի՞ահար . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Ոչհար , ի , աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Փոլահար , ի , աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Պիճահար . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
* Խորշակահար . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Ցաւճահար . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Տնարար . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Կաթսարար . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Մեծարար . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Գործարար . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։

Վաղաբաղեա . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Վերբինաղեա . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Օ՞օրաղեա . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Ջրեշտակաղեա . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Ա՞արտարաղեա . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
* Ասհակեր . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Պիշակեր . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Ճաւակեր . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Ընդակեր . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Մակեր . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Մարդակեր . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
* Կայտառձակ . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Ջերարձակ . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Անձարձակ . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Ժանդակ . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
* Ջամարար . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Կարերար . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Ղաւարար . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Հաճարար . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։
Մահարար . ի . աւ . ագ .
օք ։ ‖ իչ ։

Ակոտ-

Ակոտ. կցի. առ. այ.
օք ‖ իչ:

* Ակոտակից. կցի. առ. այ.
օք ‖ իչ:

Ակոտակից. կցի. առ. այ.
օք ‖ իչ:

Ակոտակից. կցի. առ. այ.
օք ‖ իչ:

* Ակոտակից. կցի. առ. այ.
օք ‖ իչ:

Ակակիոյ, կոյ, աւ. այ, օք։ ‖ իւ։
Գոյակիոյ, կոյ, աւ, այ. օք. ‖ իւ։
Համագոյակիոյ, կոյ, աւ, այ, օք. ‖ իւ։
Հանգունակիոյ, կոյ, աւ, այ, օք. ‖ իւ։
Յաւէտակիոյ, կոյ, աւ, այ, օք։ ‖ իւ։
Նմանակիոյ, կոյ, աւ, այ, օք։ ‖ իւ։
Հաւասակակիոյ, կոյ, աւ, այ, օք։ ‖ իւ։
Ամանակիոյ, կոյ, աւ, այ, օք։ ‖ իւ։
Ազգակիոյ, կոյ, աւ, այ, օք։ ‖ իւ։
Նաւակիոյ, կոյ, աւ, այ, օք։ ‖ իւ։
Համակիոյ, կոյ, աւ, այ, օք։ ‖ իւ։
Ճակիոյ կոյ, աւ, այ, օք։ ‖ իւ։
Յարակիոյ, կոյ, աւ, այ, օք։ ‖ իւ։
Արտակիոյ, կոյ, աւ, այ, օք։ ‖ իւ։
Վերեկիոյ, կոյ, աւ, այ, օք։ ‖ իւ։
* Ընկեակ, եկի, աւ. այ, օք։ ‖ իւ։
Գայեակ, եկի, աւ, այ, օք։ ‖ իւ։
Գղեակ, եկի, աւ, այ, օք։ ‖ իւ։
* Նրաժիշտ, ժշտի, աւ. այ, օք։ ‖ իւ։
Նաժիշտ, ժշտի, աւ, այ։ օք։ ‖ իւ։
Ամբարիշտ, ըշտի, աւ, այ, օք։ ‖ իւ։
Անիշտ, ուշտի, աւ, այ, օք։ ‖ իւ։
Վիշտ, վշտի, աւ, այ, օք։ ‖ իւ։
* Հոգիւ, վոյ, աւ. այ, օք։ ‖ իւ։
* Ցաւ, ժոյ, աւ, այ, օք։ ‖ իւ։
Ընձեռև, ի, աւ, այ, օք։ Լինի եւս, ոյ, ով, ոց, ովք։
Ընկանջ, ի, աւ. այ, օք։ Լինի եւս, ոյ, ով։
Գինեբեր, ի, աւ. այ, օք։ ‖ ոյ, ով։
Կրտսեր, ի, աւ, այ, օք։ ‖ ոյ, ով։
Պաշտաւ, ի, աւ, այ, օք։ ‖ ոյ, ով։
Պանդուխտ, դխտի, աւ, այ, օք։ ‖ ոյ, ով։
Ընկիւ, նուկի, աւ, այ, օք։ ‖ ոյ, ոց։
Վիմ, վիմի, աւ, այ, օք։ ‖ ով։
Պատեր, ի, աւ, այ, օք։ ‖ երք, երեք։
Գործոտի, պարտունակիչ զանուձանս ոմանս, որք ոչ միով ձեւով, այլ ի ձեռն միոյ վանկի վերյատելեցելոյ լինին յոգնականք. որպիսիք են սոքին։
Ընձաղ, ի, աւ. ուց, այ, օք։
Փսխաք, ի, աւ. աց, անաց, անօք։
Ինդերոտի, պարտունակիչ զանուձանս ոմանս, որք ի սակի տեսակիդ ոչ ունին ըզբնաւս հոլովս, այլ ունին պահպանեալ զհասուածոցք, և զպակասուածին իւր

Ա

Ա, ա, ասի, ա. տառ։
Ա՛, ա՛, ասի, ա. տառ։
Ա՛ա, ա՛ա, ասի, ա. տառ։
Ա՛ա՛, ա՛ա՛, ասի, ա. տառ։
Ա՛ա՛ա՛, ա՛ա՛ա՛, ասի, ա. տառ։
Ա՛ա՛ա՛ա՛, ա՛ա՛ա՛ա՛, ասի, ա. տառ։
Ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ասի, ա. տառ։
Ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ասի, ա. տառ։
Ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ասի, ա. տառ։
Ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ասի, ա. տառ։
Ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ասի, ա. տառ։
Ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ասի, ա. տառ։
Ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ասի, ա. տառ։
Ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ասի, ա. տառ։
Ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ասի, ա. տառ։
Ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ասի, ա. տառ։
Ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ասի, ա. տառ։
Ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ասի, ա. տառ։
Ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ասի, ա. տառ։
Ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ասի, ա. տառ։
Ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ասի, ա. տառ։
Ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛, ա՛, ասի, ա. տառ։

Ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛ա՛

Խափեր, փոյ, փոր. փոյ, փոր. այսպես հոլովիցեալ նշանակէ զգիւն կտակի. Ետ այսմ է եւս. աշխատիցեմ, աշխատիցիր. եւ այլն։

Ընդդէմ, է, ա. ից, օք։ Այսպէս հոլովիցեալ՝ նշանակէ զանձն որ ոչ ունի զգործ։

Ընդդէմ. ոյ, ոյ. ոյ ովք։ Այսպէս հոլովիցեալ՝ նշանակէ զերկիր, կամ զայլ ինչ նման որ ոչ է գործելեաւ։

Նախանձոտ, տի, ա. ից, օք։ Այսպէս հոլովիցեալ՝ նշանակէ զանձն, որ խնդրէ զբազում։

Նախանձոտ, տոյ, ոյ. ոց, ովք։ Այսպէս հոլովիցեալ՝ նշանակէ զբանս, զորոց լինին բազում խնդիրք։

Նահապետ, ապետ, ա. ից, օք։ Այսպէս հոլովիցեալ՝ նշանակէ զկուռօրէն բանիւ։

Նահապետ, ապետոյ, ով. ից, ովք։ Այսպէս հոլովիցեալ՝ նշանակէ զբանականութիւնն։ Ետ այսմ է և գանձապետն։

Ընդարձակ, ձակ, ա. ից, օք։ Այսպէս հոլովիցեալ՝ նշանակէ զարդարապէս վճռօրէն։

Ընդարձակ, ձակոյ, ով, ից, ովք։ Այսպէս հոլովիցեալ՝ նշանակէ զկրն արդարապէս վճռելեաւ։

Նոթներորդ, պարտունակէ զբազմութիւն անուանս բարդեցեալս, որք միայն վեց բարդութիւնս ունին իւրեանց առ հոլովումն այս պատկանին, և ի սպարզ դոն առ այլ. որպիսի է այս բարդեցեալ, Համարձակ, ից, ա. ից, օք։ Ուր ի սպարզ դոն հոլովի՝ արար, արարէ, և այլն։ Որք՝ այսոցիկք բարդեցեալք են բազումք, որոց ամենեքեան համարձակ հոլովին ընդ այսու առեալ։ և ամենք ի յեղանակս գործիականաց հետեւին։

Որք ամբողջապէս հոլովին են սոքին։

* Վրկարար, ի, ա. ից, օք։
* Ազգմանարդ, ի, ա. ից, օք։
Անկամարդ, ի, ա. ից, օք։
* Աստեղամարկ, ի, ա, ից, օք։
* Պատաղէն, զինի, ա, ից, օք։
Երկնակաղէն, զինի, ա. ից, օք։
* Ճաշեր, սիրի, ա. ից, օք։
Արքաշեր, սիրի, ա. ից, օք։
Պատճաշեր, սիրի, ա. ից, օք։
Հօնաշեր, սիրի, ա. ից, օք։
Արմնաշեր, սիրի, ա. ից, օք։
Ջերաշեր, սիրի, ա. ից, օք։
Երկրաշեր, սիրի, ա. ից, օք։
Հակառակաշեր, սիրի, ա. ից, օք։
* Պատմագիր, գրի, ա. ից, օք։
Այրագիր, գրի, ա. ից, օք։
Հայրագիր, գրի, ա. ից, օք։
Երդեգիր, գրի, ա. ից, օք։
Հարագիր, գրի, ա. ից, օք։
Ձեռագիր, գրի, ա. ից, օք։
* Համապատիճ, տուճի, ա, ից, օք։
Նախապատիճ, տուճի, ա. ից, օք։

Ասաղմասպատիւ, տուի, աւ. այ, օք։
Յոգնասպատիւ, տուի, աւ. այ, օք։
Ալեծասպատիւ, տուի, աւ. այ, օք։
Պերճասպատիւ, տուի, աւ. այ, օք։
* Ալահանձախնդիր, դրի, աւ. այ. օք։
Պարախնդիր, դրի, աւ. այ, օք։
Վինեախնդիր, դրի, աւ. այ. օք։
Ընժիւնդիր, դրի, աւ. այ, օք։
* Ասալմակուիւ. կուուի, աւ. այ, օք։
Յարակուիւ, կուուի, աւ. այ, օք։
Ասկ որք ի յեղական գործիս հանող հետեւեն, են սոքին,
* Օ ազրագործ, ի, իշ. այ, օք։
Ձանձագործ, ի, իշ. այ, օք։
Պարագործ, ի, իշ. այ, օք։
Ընդագործ, ի, իշ. այ, օք։
Հաճագործ, ի, իշ. այ, օք։
Ինագործ, ի, իշ. այ, օք։
Ձեռագործ, ի, իշ. այ, օք։
Կերպասագործ, ի, իշ. այ, օք։
Սակէգործ, ի, իշ. այ, օք։
Ինգրագործ, ի, իշ. այ, օք։
Պակագործ, ի, իշ. այ, օք։
Ասրեգործ, ի, իշ. այ, օք։
Կենագործ, ի, իշ. այ, օք։
Ընդագործ, ի, իշ. այ, օք։
Ղշանագործ, ի, իշ. այ, օք։
* Ղազագիր, դրի, իշ. այ, օք։
Պազիր, դրի, իշ. այ, օք։
Պղիտիր, դրի, իշ. այ, օք։

* Անակադիր, դրի, իշ. դրայ, դրօք։
Ասա այսմ են և սոքին. Ինքնագիր, դրի, իշ. դրայ, դրօք։
Ղշանագիր, դրի, իշ. դրայ, դրօք։
Աւելորդ, պարունակէ զայնս առնուելս ածանցականս, որք վերջաւորին ի սահմին։ Ան, ենի, ակ, պան, ուկ, ուր, փոր, որդ, ակուս, ոց, եղէն, ան, պատ, ուտ, ցուս, իկ, իչ, ական, ածոյ։
Ան, որդան, Յեղեղուկ, յեղեղկի, աւ. այ, օք։
Ընդուկ, ի, աւ. այ, օք։
Պրդուկ, փնան, գկաւ. փնուն, կամ գուկք, փնանց, կիս գկայ, գկօք։
Յեցուկ, ցնան, ցկաւ. ցնուն, կիս ցուկք, ցնանց, կիս ցկայ, ցկօք։
Ղեցուկ, ցնան, ցկաւ. ցնուն, կամ ցուկք. ցնանց, կիս ցկայ, ցկօք։
Ղեղջուկ, ջնան, ջկաւ. ջնուն, կամ ջուկք, ջնանց, կամ ջկայ, ջկօք։
Ասի ասա գիտելի է, զի գոն ումանք անուանք, որք եկերքին ի ուկ, բայց չեն ածանցականք. որպիսիք են սոքին. Ցոկուկ, Ընդելուկ. և այլք։
Ան, որդան, Յինանեբեակ, բեկի, աւ. այ, օք։ ‖ իշ։
Ասդեակ, դեկի, աւ. այ, օք։ ‖ իշ։
Ղեռասիւսեակ, սեկի, աւ. այ, օք։ ‖ իշ։

Ան-

Ընդեակ, դեկի. աւ. այ. օք: ‖ իմ:
Պատանեակ, նեկի. աւ. այ. օք. ‖ իմ:
Եւ գոն ոմանք անուամանք, որք եզերին ի եակ, բայց չեն ա-ծանոյականք, որդոն,
Դայեակ, յեկի, աւ. այ, օք. ‖ իմ:
Մորեակ, բեկի. աւ. այ. օք: ‖ իմ:
Աղէ, որդոն, Կնոտակ. ի. աւ. այ. օք:
Գշանակ. ի. աւ. այ. օք:
Ընդունակ. ի. աւ. այ. օք:
Միրունակ. ի. աւ. այ. օք:
Մրկնակ, ի. աւ. այ. օք:
Ոռնակ. ի. աւ. այ. օք:
Զախողակ. ի. աւ. այ. օք:
Յաջողակ. ի. աւ. այ. օք:
Խոտորնակ. ի. աւ. այ. օք:
Կաւակ. ի. աւ. այ. օք:
Օրակ. ի. աւ. այ. օք:
Փոսորակ. ի. աւ. այ. օք:
Վրապանակ. ի. աւ. այ. օք:
Մրահակ. ի. աւ. այ. օք:
Փոխանակ. ի. աւ. այ. օք:
Ձանգունակ. ի. աւ. այ. օք:
Խոտնակ. ի. աւ. այ. օք:
Որոշակ. ի. աւ. այ. օք:
Պան, որդոն, Կռնապան. ի. աւ. այ. օք:
Պարտիզպան. ի. աւ. այ. օք:
Պահապան. ի. աւ. այ. օք:
Պահակապան. ի. աւ. այ. օք:
Պարտապան. ի. աւ. այ. օք:
Ուղտապան, կամ ըղտապան, ի. աւ. այ. օք:
Ջրպան. ի. աւ. այ. օք:
Անեկապան. ի. աւ. այ. օք:
Ոռնապան. ի. աւ. այ. օք:
Փիլապան. ի. աւ. այ. օք:
Ի-է, որդոն, Տեսուչ, տեսչի, աւ. այ. օք:
Այբեղուչ, լչի. աւ. այ. օք:
Օտարատեսուչ, տեսչի. աւ. այ. օք:
Ուտ, որդոն, Ընդեղնաւոր. ի. աւ. այ. օք:
Ընդանդաւոր. ի. աւ. այ. օք:
Խնդիմնաւոր. ի. աւ. այ. օք:
Պագլաւոր. ի. աւ. այ. օք:
Ուզևոր. ի. աւ. այ. օք:
Պաղաւոր. ի. աւ. այ. օք:
Վիրաւոր. ի. աւ. այ. օք:
Կարևոր. ի. աւ. այ. օք:
Չարկաւոր. ի. աւ. այ. օք:
Վերջաւոր, ի. աւ. այ. օք:
Վերպաւոր. ի. աւ. այ. օք:
Ընչեւոր. ի. աւ. այ. օք:
Իղարկաւոր. ի. աւ. այ. օք:
Ծուռոր. ի. աւ. այ. օք:
Վինդաւոր. ի. աւ. այ. օք:
Պատգամաւոր. ի. աւ. այ. օք:
Գոտ, որդոն, Յաւատոր. ի. աւ. այ. օք: ‖ իմ:
Ինելատար. ի. աւ. այ. օք: ‖ իմ:
Ուսապատար. ի. աւ. այ. օք: ‖ իմ:
Ինզուապատար. ի. աւ. այ. օք: ‖ իմ:
Ուտ, որդոն, Կաղամորդ. ի. աւ. այ. օք: ‖ իմ:
Յանդորդ. ի. աւ. այ. օք: ‖ իմ:
Անջնորդ. ի. աւ. այ. օք: ‖ իմ:
Անագորդ. ի. աւ. այ. օք: ‖ իմ:

Աբգարեան · ի · ան · ից · ոյ ։
Աբեղեան · ի · ան · ից · ոյ ։
Աբրահամեան · ի · ան · ից · ոյ ։
Աբրամեան · ի · ան · ից · ոյ ։
Աբրահամեան · ի · ան · ից · ոյ ։
Աբրահամեան · ի · ան · ից · ոյ ։
Աբրահ

Ա առաքեալան. ի. աւ։
Ա՛ռնաւաան. ի. աւ։
* Ա՛ր ասա գիտելի է, զի Հայաստան, և որք զինի, հարկ ինչ ոչ ինչ ունին առնել։
Ա՛ռ, ածական, Ա՛ռհասարակ. ոյժի. աւ. այ. օք։
Ա՛ռհասարակ. ոյժի. աւ. այ. օք։
Ա՛ռհանապայման

Ա

Ա՛խկին տեսակն երկրորդի հոլովման. որ է Հնոմ՝ ախոռ. Նախ պարունակէ ընդհանուր զանուանս ոմանս անեզականս. որպիսիք են սոքին։

Վատասատունագիրք, գրոց, գրոցք։
Պատմագիրք, գրոց, գրոցք. Պահք, ոց, օք։

Ա՛րկղրդ, պարունակէ զանուանս ոմանս անյոգնականս, և զանուանս յաւտուկս, որք են անյոգնականք. սրգոն։

Ա՛մենագութ, գթոյ, գթով։
Ա՛սիա, սիոյ, սիաւ։
Ա՛րաբիա, բիոյ, բիաւ։
Ա՛ղրոպիա, պիոյ, պիաւ։
Ա՛թոռպիա, պիոյ, պիաւ։
Ա՛փրիկա, բիկոյ, բիկաւ։
Ի՛բիա, բիոյ, բիաւ։
Ա՛իւթանիա, նիոյ, նիաւ։
Ա՛ղթանիա, նիոյ, նիաւ։
Ա՛ուգանդիա, գիոյ, գիաւ։
Վա՛յմատիա, տիոյ, տիաւ։
Վատանդնատպօլիս, պօլսոյ, պօլսեաւ։
Ա՛ֆսարիա, բիոյ. բիաւ։

Ա՛ղ

եզերեցեալք ի ծղ, այսու կերպիւ. Ա՛ղբօղ. ողի, ղէ՛. այ, օք. և այլն։

Հայոց Լանդնամուրմանց անուանց, որ պարագին ենն Ներէրդէ հոլովման։

Դ՛ասն Ա՛ղեքսանդրեայ։

Ա՛ստուածածին, ծնի, ծնաւ. ծոյք, ծնաւոյ, ծնօք։
Ա՛ստուածածոյ, ծնի, ծնաւ. ծոյք, ծնաւոյ, ծնօք։
Ա՛ստուածոյ

Սահարիա, ըհոյ, ըհաւ։
Կարին, կարնոյ, կարնաւ։
Պայքեսահինէ, կիմ Պայքեսահին, տինոյ, տինաւ։

Ընդորոյզ, պարունակէ զանազան նշանակս այլահաղորդս, որք բաց ի հոլովիչէն իւրեանոյ ունին ընդ այսու տեսակաւ, հաղորդին ևս ի յոմանս հոլովմանց այլոց հոլովմանց, որպիսիք են սոքին։

Ձի, ոյ, ով, ոյ, ովք։ ‖ անք. անոյ. օք։
Ձու, ոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ անք, անոյ, օք։
Եզիւ, ոյ, ով, ոյ, ովք։ ‖ անք, անայ, օք։
* Շուն, շնոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ օք։
Պրաւ, ոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ օք։
Վաստակ, ոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ օք։
Նրաւ, ոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ օք։
* Հուր, հրոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ հուրբ, հուրբք։
* Ջուր, ջրոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ ուրբ, ուրոյ, ուրբք։
* Ուղտ, ոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ ի, իւ, ոյ։
* Ընհեղ, ոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ իւ, օք։
Հեզ, ոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ իւ, օք։
* Խոլ, ոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ ոյ, ուք։
Նրկաթ, ոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ ոյ, ուք։
Ոսկով, ոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ ոյ, ուք։
Ծնեթև, ոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ ոյ, ուք։
Գինձ, գնձոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ ոյ, ուք։
* Նրաւ, ոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ ոյ, օք։
* Նրկ, ոյ, ով. ոյ. ովք։ ‖ իւ, ոյ, ուք։
Ակուռ. կղոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ իւ, ոյ, ուք։
* Ոտ, ոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ ոյ։
Ախեթ, ոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ ոյ։
* Պղծ, պղծոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ իւ,
* Տուփ, տփոյ, ով. ոյ, ովք, ‖ տփի, ոյ, օք։
* Վաղոր, ոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ ի, իւ, ոյ, օք։
* Խուրձ, խրձոյ, ով։ Խուրձք. խրձոյ. ովք։
Ընկն ևս, խրձունք, խրձանոյ, ձամբք։
* Ոտնգունն, գնոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ աւ։
* Լու, լուծոյ, ով. կամ ամք. լուք, ոյ, ովք։
Ընկն ևս լուծանք, անոյ, ամբք։

Ընդորոյզ, պարունակէ զանազան նշանակս ոմանս, որք ունին միով տեսէ. այլ ի ձեռն միոյ վանկի վերյաւելեցելոյ լինին յոգնականք. և այնու նաև հետեւեն ոմանք յայսմանէ տեսակէ ի յոգնականաց. որպիսիք են սոքին։

Ոչեկն, ոյ, ով. ուեկնաւունք, ոյ, ովք։ ‖ նիւ, նոյ, նիւք։
Նու, նուոյ, ով, ‖ նուանք. նուանց. ամբք։
* Պառաւ, ոյ, ով, ունք, անց, ովք։

Վար-

Կարձեալ՝ մարդ. ոյ. ով. մարդիկ, կիմ մարդք. ոց. ովք։ Եւ ասա զկտակն է, զի անուն այս՝ մարդ, միայն երբեմն ասի, և կամ զկին, մարդիկ, ոչ ի հռոմաղական, այլ ձայնիւ եբրայական կանոնէ յոգնական, զի զբազում մարդիկ նշանակէ, և ամբողջական հոլովի ոմն եղէգն, եղէգան. ոյդան, Կարդիկ. գկան. ամբ. կիք. անց. ամիք։

Ինդեղրդի, պարուճակէ զանուճանս ոմանս, որք ի սմին տեսակի ոչ ունին զբնաւս հոլովս, այլ են պատկառաւորք, և զպակասութիւնս իւրեանց լցուցանեն յայլոց հոլովմանց. որպիսիք են առաքին։

Ընդունք, գիտ. ոյ. ով. էց. ովք։
Հաղմագունք, գիտ. ոյ. ով. էց. ովք։
Հարեգունք. գիտ. ոյ. ով. էց. ովք։
Ընբայազունն. աղնոյ. ով. էց. ովք։
Հայկազունն. աղնոյ. ով. էց. ովք։
Կատ. ոյ. ով. էց. ովք։
Կուտ. խտոյ. ով. էց. ովք։
Կարատուռ. ռոյ. ով. էց. ովք։
* Ընդ. ոյ. ով. էց. էւ, կամ ովք։ Ընդինքն՝ ասէ ձեռայ։
Կառատ. ոյ. ով. էց. էւ, կամ ովք։
* Կնիւր. ոյ. ով. ոաց. օ։
* Ծուր. արոյ. ով. ոյ. օ։
* Համբար. ոյ. ով. աց. ովք։
* Ակն. միջոյ. ով. աց. օ, կամ ովք։
Ձեռ. ոյ. ով. աց. օ, կամ ովք։
* Ձանուր. նրոյ. նդիւ, կամ նուրբ. նուրց. նուրբէ. կամ նրօ։
Ընդհանուր. նրոյ. նդիւ, կամ նուրբ. նուրց. նուրբէ, կամ նրօ։
* Աբեղ. ոյ. էւ. ոյ. էւ. կամ օ։
* Տաղանդ. ոյ. ով. կամ էւ. աց, կամ էց. ովք, կամ օ։
* Պատանուէ. խոյ. խոյով. խոյս. խոյք։
* Պատանի. ոյ. ով. էց. էւ։
Շաղափ. ոյ. ով. էց. էւ։
Տնտուկ. ոյ. ով. էց. էւ։
Կլուխ. ոյ. ով. էց. էւ։
Ձանգոյն. գունոյ. ով. էց. էւ։
* Թուրզ. քրձոյ, կամ դրձի. ով. էց. ովք, կամ օ։
* Ընկնիւ. նուճոյ, կամ նուճի. նուճով. կամ նուճա. նուճաց, կամ նուճէց. նուճովք։
* Կենցաղ. ոյ. ով. էց. օ։
* Ընդանին. նոյ. նովք. խնեաց. խնեօք։ Կամ աղանայր. նայց. նօք։
* Փոյթ, փուքոյ, ով. ոց, ովք։ Սա թէպէտ և կանոնաւոր, բայց ունի զիրկին նշանակութիւն. Ընդինքն նշանակէ զհոգի և զջան, զոր ունի ոք զգուշութիւն. նաև նշանակի զարտաքն և զբուսան։ Եւ որքան առ յետին նշանակութիւնն ի յեզակատ գործիսկանոջ մակբայանայ. և զարտաքութիւն նշանակէ. ոյդան, փուքով։
* Ոտ, հնգոյ. Ուտ, ոիցոյ. Ոտուանց գործիսկան հոլովն ասա-

Ա. Ա. Ա.

ԿՐՈՐԴ առեալն երկրորդի հոլովման, որ է Ապան, Տարան, Ալա պարունակէ զանուանս ոմանս անեզականս. որպիսիքեն սոքին.

Ալաճակատիք, կատեայ, եօք։
Ալիք, լեայ, եօք։
Ալիք, ղեայ, եօք։
Օդիք, դեայ, եօք։
Ալեւոիք, տեայ, եօք։
Կարծիք, ծեայ, եօք։
Հանիք, նեայ, եօք։
Հանիք, նեայ, եօք։
Ալնթրիք, թրեայ, եօք։
Ալրմտիք, տեայ, եօք։
Ձամակարիք, րեայ, եօք։
Ձարսանիք, եայ, եօք։
Ձառնամանիք, եայ, եօք։
Ձպատնալիք, լեայ, եօք։
Լուսալիք, լեայ, եօք։
Ալև Կարիք, րեայ, եօք. մինչ նշանակէ զպիտոյութիւն, կամ զկիրս, և կամ զհարկ։

ԵՐԿՐՈՐԴ, պարունակէ զանուանս ոմանս բարդեցեալս, որք միայն վերջաւորին ի թեով իբրեանց առ հոլովելումն այս պատկանին, և ի պարզ գոլն՝ առալ, որպիսիքեն սոքին։

Ձնորհալի, եաւ, եայ, եօք։
Ձնկալի, եաւ, եայ, եօք։
Ալն աստ պիտելի է, զի սեռական սոյնի բարեպէս ոչ կարելով ի գործածել՝ ի նախնեայ հայկն զտանին հոլովիցեալք. Ալասի Թէպէտ ի ձեռն է, բառիս, անթիւ բարդութիւք կարեն լինիլ, բայց ըստ եղականի սեռականին ոչ են հոլովելիք. որդոն, ոչ է բարւոք դնել՝ Ռիոնալէ, Ռիոնալոյ, կամ Ռիոնալէոյ, այլ ի բայ թողեալ զեզական սեռականն կարէ դնել՝ Ռիոնալեաս, Ռիոնալեայ, Ռիոնալեօք. և այլն։ Ձանաւանդ՝ զի այսպիսիքս գոլով ածականք՝ ոչ է հարկ զի միշտ հոլովիցին ընդ դէպ ականին. քանզի նախադրին գոյականայ, և այնու մնան անհոլով. որդոն,

* Ձնորհալի առն դիպեցայ, ի ձեռն որոյ ի Թիւնալի լեզուէ ամբարշտին այնորիկ զերծայ ։

ԵՐՐՈՐԴ, պարունակէ զայնս անուանս ածանցականս, որք վերջաւորին ի սոսին. է. ուհի. անի. ենի. ուանի. ացի. եցի. ուի. եղի։

Ի, որդոն, Ալծաթի, թեայ, եաւ, եայ, եօք։
Ալբառղի, ղեայ, եաւ. եայ, եօք։
Ալբամբի, բեայ, եաւ. եայ, եօք։
Ալաղանի, նեայ, եաւ. եայ, եօք։
Ձայանի, նեայ, եաւ. եայ, եօք։
Ալնջրդի, դեայ, եաւ. եայ, եօք։
Ալրկայրի, րեայ, եաւ. եայ, եօք։
Ալրեքկուղի, ղեայ, եաւ. եայ, եօք։

Զրե,

Զրի. բոյ. եաւ. եայ. եօք։
Այրի. բոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ոլի. ւոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ալանի. ւոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ալմանի. ւոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ալորեքկուսի. ւոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ջրաբելի. բոյ. եաւ. եայ. եօք։
Տաճատրի. ղոյ. եաւ. եայ. եօք։
Խազմադիմի. մոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ալոձի. ձոյ. եաւ. եայ, եօք։
Ալզի. ղոյ. եաւ. եայ. եօք։
Դալարի. բոյ. ուվ. եայ. ուվ։
Նարաձի. ջաձոյ, եաւ. եայ, եօք։
Ալհ, օրդոն, Ալբայուհի. հոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ալբանուհի. հոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ալազուհի. հոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ալբուհի. հոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ալ հայուհի. հոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ալանանուհի. հոյ. եաւ. եայ, եօք։
Ալգիպտուհի. հոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ալհ, օրդոն. Գողմանի. նոյ. եաւ. եայ. եօք։
Գիտանի. նոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ալհոռոմանի. նոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ալնտոանի. նոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ալեզուանի. նոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ալնուանի. նոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ալրժանի. նոյ. եաւ. եայ. եօք։ և այլն բազում։
Ալհ, օրդոն, Ալմաւենի. նոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ալզենի. նոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ալոզենի. նոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ալսրենի. նոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ալիթենի. նոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ալորենի. նոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ալընտենի. նոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ալշենի. նոյ. եաւ. եայ. եօք։
Ալարդենի. նոյ. եաւ. եայ. եօք։
Հայրենի. նոյ. եաւ. եայ. եօք։ և այլն։
Ալհ, օրդոն, Ալբունի. նոյ. եաւ. եայ, եօք։
Ալշակունի. նոյ. եաւ. եայ. եօք։
Պալհաւունի. նոյ. եաւ. եայ. եօք։
Պահունի. նոյ. եաւ. եայ. եօք։ և այլք բազում։
Ալհ, օրդոն, Դրացի. ցոյ. եաւ. եայ, եօք։
Ալանացի. ցոյ. եաւ. եայ. եօք։

Յաղագս Կանոնաճարմանց անուանց, որ պարագիրն էնեն հայելոց հոլովմանց։

Գլուխ Ինքեպատանեըդդ։

Ա՛ռաջին տեսակն եր- բորդի հոլովման, որ է Նղեփն, Եղեփոն.

Ա՛նա պարտնակէ զանուանս ոմանս անեզականս. որպէս սիք են սոքին. Ականունք, նաւոյ, նաւքը։

Յուռութուղունք, լանց, լամբք։
Ժամունք, ժամանց, ժամամբք։
Ւրաւունք, բաւանց, բաւամբք։
Ղրձունք, ձանց, ձամբք։

Ա՛րկղդդ, պարտնակէ զսահկաւս անուանս, որք ի սմին տեսակի ոչ ունին զգնաւս հոլովս. և զպակասութիւնս իւրեանց լցուցանեն յայլեսոսն. որպէս սիք են սոքին։

Գիտակն, կան. ի գիտակէ, գիտունք, անց, ամբք։
Ծունկն, ծնկան, կամբ. ծունկք, ծնկաց, կոբ։
* Նաև պարտնակէ զայս. Ա՛ղջիկն,

ջահարուհիս իբրեանց՝ թարց ածանցեալնն պատկանին առ այս. որպիսիք են սոքին։

Ա՛ծիւ, ծուոյ, ով, ոց, ովք։ Ինքն և ա, Ա՛ծուի, արծուոյ, արծուեաւ. արծուեաց, արծուեօք։

Տոհմ, ի, իւ, ից, իւք։ Ինքն և, տոհմոի, տոհմոյ, եաւ. եայ, եօք. և այլն։

Յաղագս Կանոնաճարմանց անուանց, որ պարագիրն էնեն հայելոց հոլովմանց։

Գլուխ Ինքեպատանեըդդ։

Ա՛ռաջին տեսակն եր- բորդի հոլովման, որ է Նղեփն, Եղեփոն.

Ա՛նա պարտնակէ զանուանս ոմանս անեզականս. որպիսիք են սոքին. Ականունք, նաւոյ, նաւքը։

Յուռութուղունք, լանց, լամբք։
Ժամունք, ժամանց, ժամամբք։
Ւրաւունք, բաւանց, բաւամբք։
Ղրձունք, ձանց, ձամբք։

Ա՛րկղդդ, պարտնակէ զսահկաւս անուանս, որք ի սմին տեսակի ոչ ունին զգնաւս հոլովս. և զպակասութիւնս իւրեանց լցուցանեն յայլեսոսն. որպիսիք են սոքին։

Գիտակն, կան. ի գիտակէ, գիտունք, անց, ամբք։
Ծունկն, ծնկան, կամբ. ծունկք, ծնկաց, կոբ։
* Նաև պարտնակէ զայս.

Ա՛ղջիկն,

Ա՛ղջիկ աստ պիտելի է, զի մինչ մանկիկ այս, աղջ, ածանցէ զանուն աղջկ, կամ քաղաքի ուրուք, այլապէս հոլովի, որպէս։

Հաղարացի, ցւոյ, ւով. ւոց, ւովք։
Ղաղաքացի, ցւոյ, ւով. ւոց, ւովք։
Ալեքսանդրացի, ցւոյ, ւով. ւոց, ւովք։
Ա՛ղբացի, ցւոյ, ւով. ւոց, ւովք։ և այլք բազումք։
Ա՛յդ, որպէս, Յուսմայեցի, ցւոյ, ւով, ւոց, ւովք։
Աստանդինուպոլսեցի, ցւոյ, ւով. ւոց, ւովք։
Ղրիմեցի, ցւոյ, ւով. ւոց, ւովք։
Ղբրայեցի, ցւոյ, ւով. ւոց, ւովք. և այլք բազումք, որք ածանցին յանուանց քաղաքաց, կամ աղգաց։
Ա՛յդ, որպէս, Ասեղի, ղւոյ, եաւ. եայ, եօք։
Աւէ, որպէս, Վարսամի, տւոյ, եաւ. եայ, եօք։
Ակեռլատի, տւոյ, եաւ. եայ, եօք. և այլն։

Ընդ այսու տեսակաւ հոլովին ՝ քանաք ընդունելոք թիք երիցեաւք ի լէ. որպէս, Վէլի, ւոյ, եաւ. եայ, եօք. և այլն։

Ա՛յդ աստ պիտելի է, զի դոն նաև ամանք անուանք ընդ այսու հոլովմամբ, որք թէպէտ բան ինքեանց առ այլս հոլովմունս պատկանին, բայց առաւելով վրաւն էնէ ի վերջ

Ամբան, ջամն, ջամբ. ամբիմբ, մանց. մամբք.

Ինի եւս, Ամբինն, ամբնոյ. ի մամբնոյ, մամբով. Ամբինանք, ամբնոց. ի մամբնոց, ամբնովք։

Ընդդէմ, պարտնակէ զայնս անտեսանս ածանցականս, որք վերջաւորին ի տառին. Ան. անդ. Անդ, որդան, Ընդդումն, դմանց, մամբ. դմանք, մանց, մամբք։

Ոտանն, տման, մամբ. տմանք, մանց, մամբք։

Ծնունդն, ծնանց, մամբ, ծնունդք, մանց, մամբք։

Ընծայն, չնանց, մամբ, չնունդք, մանց, մամբք։

Ընձան, ձնանց, մամբ, ձնունդք, մանց, մամբք և այլ բազումք։

Ընդ, որդան, Սուբխասանք. սանց։

Ընդանիանք, իանց։

Ընդարիանք, իանց։

Ընդ գործիական հոլովին օգտակաւ առնին. և եղակիանապէս վարին ոչ ի տարբերել։

Ընդհարդ տեսակն երրորդի հոլովման, որ ի Ընդ-ե՛ լսողեն, պարտնակէ զայնս անտեսանս ածանցականս, որք վերջաւորին ի տառին. Անուն, ոսպ, ինդ, ոանդ, Էանդ։

Անուն, որդան, Ընդհնածուն, Թեան, Թեամբ. Թեանց, Թեամբք, Ընդեսաշտուն, Թեան, Թեամբ. Թեանց, Թեամբք և այլն։

Անդ, որդան, Ընդհանուր, ոսպ, ինդ, ոանդ, Էանդ. Անդանց, Անդամբք։

Ոտն, որդան, Ընդհանուր, ոտնանց, ոտնամբք։

Ընդ, որդան, Ընդհանուր, Ընդանց, Ընդ

նիկա այս՝ եան՝ որ յարի յատկիչ անուանց, և ե ենթ կերպին հետևողական՝ (ոյ աստղաբ լինն գլխով) երբեմն մինչ հետևօղն է մի, վարի նաև առանց էի, այսինքն եզակատնական. որդան, Ոյ Պօղոսեան, Ոյ Հպօղոսեան, և Ոյ Կիպրեան, և ոչ հոլովի, զի ոչ լինի Պօղոսենի։

Ոչ միոյ հետևօղքն են քաղաքացիք, վարի յոգնականապես լսեալ որամ և է. որդան, Պօղոսեանք. եանց։ Կորնթացիք, եանց. և այլն։

Ոչ այսպէս այլ է ածանցականակերտ մասնիկն եան, որ է ենթ կերպին ստացականի, և յարելով յատկիչ անուանց ցուցանէ զատացուածս նոցին, և ոչ լինի յոգնական. որդան, Սալմոս Դաւթեան. Տոան Պետրոսեան. և այլ է մասնիկ այս՝ եան՝ դանդերձ եզականաւ խրոմ՝ եան. լսեալ կերպին վերատացեալ։

Նոյն եթէ մասնիկ այս՝ եան՝ յարիցի այլոց անուանց՝ որք ոչ են յատուկ, յոյնաբամ իբր ի լատինէն լսեալս հոլովի թէ՛ ի յեզականոջ. և թէ՛ ի յոգնականոջ՝ ոյ զ Ցայնելիստիոյն, Աօթեանցի, փենի. և այլն. լսեալ որամ գրեցաւ կերպիոտատնեանքրդամ գլխով։

Ոչ երկրորդ դիտելի է, զինուած ածանցականակերտ մասնիկն անդ, որ ի վեր անդր յիշեցաւ, ենթ նախկնոյ ատկի այսոցիկ հոլովմանն, մինչ յարի յատկիչ անուանցն ենթ կերպին հետևողական. որդան, Աոտիասանդ, Հպոլիանդ. և այլն։ Այլ մինչ նոյն մասնիկն անդ, յարի անուանց՝ որք ոչ են յատուկք, յոյնաբամ ի ածանցականակերտ մասնիկս, այլ յոգնականակերտ. որդան. Քլոտ, էլրանդ. Նշմար, Նշմարանդ. և այլն։

Ոչ ոյ յիշեցեալ կերպիոտատնեանքրդամ գլխով՝ սա երբեմն յարի նաև արմատոց բայից, և առնէ զնոսին անուանս անեզականս. որդան, Պարտել, պարտանդ. ապրել, ապրանդ. էրնել, էրնանդ։

Պարձակալ՝ ընդ այսու հոլովմամբ է և այս. Հպճեան. աՀեան, հիմնոյ. ոլ. Հպճեանդ. նոց, կամ նիկ, նոքա։

Ռաջին տեսակն չորրորդի Հոլովման, որ է Ոիմ՝ ոփնեայ, պարունակէ զանուանս յատուկս կանոնաւորելիս, որք են արքին. Պետեան, անդրեայ. Բաղտասարեան. յանդրեայ. գործիչեան, անդրեաս։

Ոչ լինի ևս Պետրեան, անդրեի. յանդրեի. անդրեին։

Տիգրես, Տիգրեայ, ի Տիգրեայ, Տիգրեաս։

Ոչ լինի ևս Տիգրես, Տիգրեսի, ի Տիգրեսէ, Տիգրեսին. և այլն։

Ընդարձակ տեսակն հորինեցաւ ի հոլովման, որ ի Արդեան, Վարդանայ, պատուհասակն զսահման անուանեան յատուկ հանդիսանալոյ. որպիսիք են առջին. Վերեվին, քեզեվայ։ Ինձնեվին, ամենեվայ։ Իր առջին են անուանք կարգաւոր ջոգայ։

Հոսոր, Հոսորայ, ի Հոսորայ, Հոսորայիս։

Նակ առջին, Ներնայիկա, Կանդակա. Հայելդակա, միայն չեւ հոլովին. ոչգոն. Ներեսայիկա, բեզեսայիկայ, բեզեսայիկաս. և այլն։

Հայց անուանս այս՝ Աբէա, մինչ լինի անուն մարդոյ, հոլովի ոմն զԱստեւեալն. և մինչ ի անուն դաճառի, հոլովի այսպէս. Աբա, Աբայ. ի Աբայէ. Աբայիս. և այլն։

Կայիափա, կայիափայ. Կայիափայ։ Ի լինի և Կայիափա, կայիափայն, ի կայիափայէ, կայիափայիս. և այլն։

Ընդերորդ հոլովումն, որ ի Աղբեր, աղբեր, ի, ամ պատուհասակ զսահման անուանն բազմահատորդս. որպիսիք են առջին։

* Ոտ. տեր, ինոտրէ, տերք. տերք, տերոյ, տերբք։

Ի լինի և նոտրի. տրիս. տրեց, տրիւք։

* Ընոտ, սեր, սրէ, սերք, սերք, սերոյ, սերբք։

Ի լինի և Ընոտ, սրի, իս, ից. իւք։

* Աղը, ղեր, ղրէ, ղերք. ղերք, ղերոյ, ղերբք։

Ի լինի և. Աղը, ղու, ղուէ. ղու, կամ ղրիս։

* Ատծր, ծեր, ծրէ, ծերք. ծերք, ծերոյ, ծերբք։

Ի լինի և Ատծր, ծրի, ծրէ, ծրիս. ծրունք, ծրից, ծրիւք։

* Ատրձր, ձեր, ձրէ, ձերք. ձերք, ձերոյ, ձերբք։

Ի լինի և Ատրձր, ձու. ձուէ, ձու. ձունք, ձանց։

* Ներ, ներ, նրէ, ներք. ներք, ներոյ, ներբք։

Ի լինի և Ներ, նու, նուէ, նու. նունք, նունց։

Փոքր, քեր, քրէ, քերք. քերք. քերոյ, քերբք։

Ի լինի և Փոքր, քու, քուէ, քու. քունք, քունց։

Ներ, ներ, նրէ, ներք. ներք, ներոյ, ներբք։

Ի լինի և Ներ, նու, նուէ, նու. նունք, նունց։

Ատղոր, ղեր, ղրէ, ղերք. ղերք, ղերոյ, ղերբք։

Ի լինի և Ատղոր, ղու, ղուէ, ղու. ղունք, ղունց։

Նակ պատուհասն հոլովի ընդ այսու հոլովմամբ՝ այսպէս. Ընոտ, սեր, սրէ, սերք։ Իր ժողովրդական յոգնականացեալ այսպէս, Ընոտներք, սերոյ, սերբք։

Հայց այլոյ ձայնիւ հոլովի որպէս զնշան՝ նշան, յոգնա-

նականն սորին. ոյզն։ Ոյզ-
ատասք, տասնեակ, տասնեօք.
և այլն։

Ոյժն շարադասի նաև ա-
նուանս այս՝ Յոժոնդ, որ ի
անեզականն. և Հոլովի այսպէս.
Յոժունք, դ ունց, դ ուն ք։
Նաև այս անեզական. Վնիք,
դնից, դ նիք։

Ա՛օրինեցորդ հոլովումն, որ
ի Հնչն՝ անկին, պարու-
նակէ զսահմանս անուանց բազ-
մահատորդս. որպիսիք են սո-
քին. Ողն, ողնի, ողամբ.
ողնիք, ողանց, ողամբք։
Ի լինի ևս, Ողք, ողից, ողիք։
Ապատողն, ղնի, ղամբ. ղնիք,
ղանց, ղամբք։
Ի լինի ևս Ապատողք, ղից,
ղիք։
Ակ անուանս այս՝ Ակն, հոլովի
այսպէս, Ակն, ականի, յականե,
ականէ, ականամբ. ականք, ականց,
ականս, և ոչ ականիք, ականանց։

Ե՛րիցորդ հոլովումն, որ ի
Ցո՛ն ելս, պարունակէ
լինդ ինքեամբ,
Ա՛ման՝ զսահմանս անուանց անե-
զականս. որպիսիք են սոքին.
Ա՛ղբք, ղբոյ, ղբոք։ Ա՛ղբք,
ղբոց, ղբոք։
Ա՛րկղորդ, պարունակէ զյա-
ւուկ անուանս անյոգնա-
կանս, որպիսիք են սոքին։
Ա՛պիխան, եպիխանու. Ա՛պ-
ղաւիկան, Ա՛պիխանու. Գոդ-
ծիւիկան, Ա՛պիխանու. և այլն։
Յօհաննէս, Յօհաննու, ՚ի Յո-
հաննէ. Յօհաննու։
Ղ՛ազար, ղազարու, ՚ի ղա-
զարէ. ու։
Մարիամ, ու. ՚ի մարիամայ։
Լինի ևս Մարիամայ, կամ
մարեմայ. ըիամաւ, կ ըեմաւ։
Յակոբ, ու. ՚ի յակոբայ։
Լինի ևս Յակոբ, կամ Յա-
կոբոս այ. աւ։
Փոկաս, փոկասու, ՚ի փոկա-
սէ, ու։
Թումաս, սու, կամ մայի. ՚ի
Թոմասէ, կամ ՚ի Թոմայէ.
Թոմասու։
Ծ՛այեթան, ծայեթանու, ՚ի ծայ-
եթանայ. ծայեթանու։
Կեդար, կեդարու, ՚ի կեդա-
րու. ու։
Լ՛եւանան, ու. ՚ի լեւանանէ,
ու։
Կահաթ, կահաթու. ՚ի կա-
հաթու, կահաթու։
Ք՛անան, քանանու, ՚ի քա-
նանէ. քանանու։
Ք՛ասիլ, քասիլու, ՚ի քասիլու.
քասիլու։
Նաև սոքին. Ա՛բրահամ, ու։
Որոյ բայաւոականն լինի ևս
յաբրահամէ. և գործիականն,
աբրահամաւ։
Կեփաս, ու։ Որոյ սեռականն
լինի ևս Կեփայի. և գործիա-
կանն, ս։
Նաթանայէլ. ու. ՚ի քաթանայե-
լու. ու։
Ստեփան. ու. ՚ի ստեփանու.
ու. և այլն։

Եր-

Ի, որորդ, պարտնակէ զամանս անուանս այլահաղորդս. որպիսիք են սոքին, Ի համ. ժամու. ՚ի ժամու. ժամու. ժամուց, ժամնք։

Լինի ևս ՚ի ժամէ. ժամու։

Իսրատ. խրատու. ՚ի խրատուէ. խրատու. խրատուց. խրատօք. կամ խրատուք։

Իմ. ծովու. ՚ի ծովու. ծովու. ծովուց. ծովօք։

Լինի ևս ՚ի ծովէ. ծովով։

Իմ. չափու. ՚ի չափու. չափու. չափուց. չափօք։

Լինի ևս չափով. չափովք։

Ինձ. ու. մեզ. ուց. Լինի ևս ի. իւ։

Իորորդ, պարտնակէ զամանս անուանս պակասաձեռս, որք յայլոց հոլովմանց ընտրեն զպակասումենիս իւրեանց. որպիսիք են սոքին.

Իմ. մեհու, կամ մեհուանի. ՚ի մեհու, կամ ՚ի մեհուանէ. մեհու, կամ մեհուամբ։

Իմք, կամ մեհունք. մեհուանց. զմեհս, կամ զմեհունս. ՚ի մեհուանց. մեհուամբք։

Իրեց, երեցու. յերեցուէ. երեցու, կամ երեցուամբ.

Իրեցք, կամ երեցունք. երեցանց. երեցամբք, կամ երեցօք։

Ի սա այսքան են սոքին. Ձեռնէրեց. ձեռնէրեցու. ՚ի ձեռնէրեցու. ձեռնէրեցուէ. ձեռնէրեցու, կամ ձեռնէրեցուամբ. Ձեռնէրեցք ձեռնէրեցանց. ձեռնէրեցամբք, կամ ձեռնէրեցօք։

Ոահէրեց, գահէրեցու, ՚ի գահէրեցուէ. գահէրեցու, կամ գահէրեցուամբ. Ոահէրեցք. գահէրեցանց. գահէրեցամբք, կամ գահէրեցօք։

Օր. զօրու. ՚ի զօրուէ. զօրու. զօրուց. զօրօք։

Ոհ. ու. ու։ շահք, եղ. է-ից։

Այգ. ու. ուէ. ու։ այգք. ուց, օք։

Ահ. ու. ՚ի հնաւէ. հնաւու. ՚ի հնաւէ. հնաւք. ուց. օք։

Յաշտս ԼՀնուանդ, որ նախադրէն գայն հոլովին։

Ի-ՌԵՐՈՒՐԴԻ ՀՈԼՎԱՆ։

Ատելի է, զիգոնհաւ այլք բազումք անուանք, որք միայն ՚ի ձեռն նախադրեաց հոլովին. վերոյ և ոչ կարեն վերաբերիլ առ այս, քան այն հոլովումն, և ՚ի սոցունց։

Ամանք են անեզականք. որպիսիք են սոքին։

Ելինք. ՚ի հելենս. հելենս. ՚ի հելենս։

Պետք. ՚ի պետս. զպետս. ՚ի պետս։

Ոահատունք, ՚ի գահատունս, զգահատունս. ՚ի գահատունս։

Ամանք են անյոգնականք. որպիսիք են սոքին.

Ունք. ՚ի ծունս. զծունս։

Երկեամ. յերկեամ. զերկեամ։

Տասս. ՚ի հասս. զհասս։

Ամեկն. ՚ի մեկն. զմեկն։

Ամարթ. ՚ի մարթ. զմարթ։

Յախտիլեթերս, ի յախտիլեթերս, զյախտիլեթերս:

Յուշ, ի յուշ, զյուշ: Այլ ինքն յիշումն: զի այլէ ասէ, զի նշանակէ զդիտումն և զուշնիլն զիտան ի վերայ իւր, և հոլովիլ կարէ ունել զնաև եւթէ: Տար, ի տար, զտար:

Շահատակիւն, ի շահատակիւն, զշահատակիւն:

Վիպան, ի վիպան, զվիպան:

Յայտ, ի յայտ, զյայտ:

Իրաւ, յիրաւ, զիրաւ:

Այրժան, յարժան, զարժան. սա ի պիտանաւորութեն կարէ հոլովիլ ունի նաև եւթէ:

Վաբեր, ի վաբեր, զվաբեր:

Լու, ի լու, զլու:

Պարս, ի պարս, զպարս:

Այն սատ գիտելի է, զի պարսն նշանակէ զերկիրն պարսից. և ե անհոլով, և անյոդնական:

Այն միանգ նշանակին բնակիչքն որք ի նմին՝ յարեաժամ ի գործածի անուանս այս պարսիկ, և հոլովի այսպէս. Պարսիկ, սկի, սկուհ. սկայ, սկօք:

Այաւ լինի, Պարսք, կամ պարսիկք, պարսից, մինչ հասարակաբար նշանակի երկիրն հանդերձ բնակիչօք. որդին, Այերկրին պարսից սատակեցաւ յորդեցան յայսմիկ ամի փեսայ արեանց, զան ընդ նահատակս ի դրախտս փեսայ Քրիստոսի: որդ ի նմին:

Պատանք են եզականք, և յոգնականք. որպիսիք են սոքին:

Ի յանականութ, ի յականականութ, զականականութ. Ի յանականութք, ի յականականութս, զականականութս:

Ընիծականութ, ի յանիծականութ, զանիծականութ:

Ընիծականութք, ի յանիծականութս, զանիծականութս:

Ընդուլ, ի յանդուլ, զանդուլ. Ընդուլք, և այլն:

Ընաեր, ի յանաեր, զանաեր, անաերք, և այլն:

Վուլ, ի վուլ, զվուլ. վուլք, և այլն:

Արբուն, ի յարբուն, զարբուն, արբունք, և այլն:

Վիպուկ, ի վիպուկ, զվիպուկ, վիպուկք. և այլն:

Վէպ, ի վէպ. զվէպ, վէպք և այլն:

Ընդէպ, ի յանդէպ, զանդէպ, անդէպք. և այլն:

Ընդաձուր, ի յընդաձուր, զընդաձուր, ընդաձուրք, և այլն:

Խոխոր, ի խոխոր, զխոխոր, խոխորք, և այլն:

Պատարուն, ի պատարուն, զպատարուն, պատարունք, և այլն:

Տրտում, ի տրտում, զտրտում, տրտումք, և այլն:

Յերևեան. ի յերևեան, զյերևեան, յերևեանք, և այլն:

Ոյն ի հոյն, զհոյն, հոյնք, և այլն:

Ընչին, ի յընչին, զընչին, ընչինք, և այլն:

Պատուհր, ի պատուհր, զպատուհր, պատուհրք, և այլն:

Ընտե-

Ընաեղեակ, յանտեղեակ, զանտեղեակ, անտեղեակք, և այլն։

Ալման, ՚ի նմանն, զնմանն, նմանք, և այլն։

Տեղեակ, ՚ի տեղեակ, զտեղեակ, տեղեակք, և այլն։

Ուրաստ, յուրաստ, զուրաստ, ուրաստք, և այլն։

Եւ աստէն ՚ի վախճանի կանոնաւորմանդ անուճանդ, ալա գիտելի է, զի անուճանքն, որք առաջին նախադրեալ միայն հոլովիլ, ոչ այնպէս իմանալին, թէ ոչ կարէ որ հոլովիլ զայնս վերջնահոլովաբար՝ եթէ կամիցի բռնաբարել զսովորութիւն լեզուին. այլ թէ հոլովիչն նոցին ընդդիմանայ սովորութիւն լեզուին։ Այսուամենայնիւ նաև ՚ի պիտոյութիւն ոչ են հոլովելիք. ասասի յոսի է առնէն՝ և կամ գրէին այսպէս. Տ՛ոյր պրպին. Դ՛ հեռանալ յիրաւէն, և չփոյլ լեր յանդիրէն։ Այլ ասելի է այսպէս. Տ՛ոյր նմա, որ է պրպտեալ, Դ՛ հեռանալ յայնմանէ, որ է իրաւ, և չփոյլ լեր ՚ի նմանէ որ է անէր։

Եւ այս կերպ շարադրութիւն կարէ ՚ի գործածել նաև զայնպ ածականացդ, որք Թարգ գոյականացդ իւրեանց լինին ՚ի բանի, և դժուարահոլովք են. և կամ հոլովիլն իւրեանց միանայ քաղցրաբանութիւն լեզուին։ Այսպէս՝ որք Թարգ գոյականացդ են, քանզի եթէ գոյականքն ներգործութիւն էին ՚ի բանի, նախադասին այնց, և ոչ բնաւ կարօտին հոլովիլ. որպէս։ * Տրտում դիմօք, անիրաւ բանիւք, և անսէր կամօք հատուցիր հաձոյանալ տեառն իւրում։ և այլն։

Երկրորդ գիտելի է, զի են և այս անուճանք ոմանք, և մանաւանդ բազում ածականք, որք յանկաւակի հոլովին, և միայն ՚ի մեծի պիտոյութիւն. որոց ունիմք թէպէտ յայսմիկ քերականութիւնս կանոնաւորմանդ հոլովեցան բաւ ամենից հոլովից, քայց այնու ոչ իմիք տրիլ ձանապարհ, զի յաճախ ուրեք ՚ի շարադրութիւնս Թարգ մեծի հարկաւորութիւն հոլովիցին ըստ ամենից հոլովից. վասն զի այլ է տալն զկանոն՝ Թէ այս ինչ անուն այսու կերպիւ հոլովիլ կարէ, և այլ է տալն զկանոն առ ՚ի գործ ածել զայն։ Վասն զի ածականացդ որք ոչ են ՚ի սովորութիւն միշտ հոլովիլ՝ պարտ է ՚ի գործ ածել. զընտրութիւն ՚ի ժամու շարադրութիւն։ Եւ մանաւանդ ըզգուշանալի է ՚ի գործիսկանէ հոլովէ. զի անուճանք ածականք բաւ մեծի մասին ՚ի գործիսկանացն անհոլով մնալ պահանջեն՝ մինչ ընդ ինքեանց ներգործութիւն ունին զգոյականն. որպէս, Խարտեաշ է ասել՝ Ո՞ պատմէր զբղխս էր դէմ՝ ձև չփեսպուտ, քան ասել՝ Դէմ ինչ չփեսպուտ. կամ չփեսպուտ Դէմ ինչ։ Այս այսմ խմա և զայլոց բազմաց նմանեսցես։

Կորսրդ դիտելի է, զի ՚ի կանոնաւորմանն անուանէ զայնց որք աստուած լինիլ ևս այ, կամ էր. լինիլ ևս էր, կամ ել. օր, կամ էր, ոչ իմանալ թէ անխտրաբար զորն և կամիցեմք սպարտիմք դնել ՚ի շարադրութիւնէ, այլ ընտրելի է յարմարն՝ ըստ պահանջմանց մերձակայից բառից. զոր օրինակ, երկեղանակ անուանս այս աբդէէն, բարեպէս կարէ եղերկիլ ՚ի էր յայսմիկ շարադրութիւնէ. որդոն, * Յերից սարդիանից վառաւեցելոց շահեցայ զհարիւր դահեկանս ։ և բարւոք կարէ եղերկիլ ՚ի այ, յայսմիկ բանից. որդոն. Լինի ընկալայ զբազմութիւնս ոսկեայ դահեկանաց, սակայն զրկեցայ ՚ի մեծամեծաց սարդիանաց ։ Ըստ այսմ իմա և զայլոց։ Հնձ Ելիկ յումանց հեղինակաց ուրեք ուրեք այլապէս քան զոր եղաք՝ գտանիցին սակաւք ոմանք, նորին ևս սակս պահանջմանց մերձակայից բառից այնպիսեաքար են ՚ի գործ ածեցեալք. որպէս և կարէ իսկ երևիլ մտադրաբար քննողաց. վասն որոյ ոչ են խոտելիք։

Կորսրդ դիտելի է, զի ՚ի մէջ անուանց կանոնաւորեցելոյ գոն բազմաց, որք թէպէտ են տարբերք, բայց ՚ի հոլովիլն իւրեանց երևին նոյնք. որդոն, Ոմն, որ նշանակէ զանօթն ջրհան. և գոլ, որ նշանակէ զհանդիսաց, կամ զպատար, թէպէտ են տարբերք, բայց մինչ գոյն հոլովին և լինի գոլ, գոլիս, և այլն, երևի գոլ նոյն ընդ այնմիկ որ է գոլ և նախդրեալ միայն հոլովին. որպէս ՚ի վերս անդր եդաք։ Ըստ այսմ մտաճելի է նաև զայլոց անուանց նմանեաց, և զգուշանալ, զի մի շփոթաբար իմանիցին։

Կինդերորդ դիտելի է, զի գոն և սուռ անք ոմանք, որք թէպէտ հանուանաւորապէս հոլովին որքան առաձայնն, բայց որքան առ նշանակութիւն թուոյն այլապէս նշանակեն. ոմն անուանք այսորիկ հանդիպ, ծախ, թէպէտ հոլովիլն պարզապէս ոմն հապառնի, հապառնոյ, բայց վանկս այս փ՝ մինչ առակից ցեալէ նոցին, ՚ի նախնեաց առեցեալքեն նշանակել զյաղագուն։ Ցի զբազում մանկունս, և զծառս, և ոչ զմի։ վասն որոյ թէպէտ նաև ձայնիւն յոգնականանան երբեմն, ոմն դրի. 2. Մակ. 2. 14։ և Հօբայ. 1. 15. բայց ՚ի բազում տեղիս եղակիանաւ ձայնիւն մնացեալք՝ յոգնականաբար նշանակեն. ըստ այսմ. Ոչ գմանկիցն որ աղաղակէին. Մատթ. 21. 15։ Ոչ, ասէ այս, ոչ հանն են հանդիպ, որ նստիցին ՚ի հրապարակս. Ա ուկ. 7. 32։ Ոչ՝ ՚ի յաստուածս՝ տեղիս այնպէս նշանակեն եղակիանաւ ձայնիւն եղեալք, ոմն նշանակելին՝ եթէ իցէին եղեալք ՚ի հանդիպան, որք աղաղակէին. նման են հանդիպոյ. և այլն։

Ըստ

Բաս այսմ հետազօտելիք են և այլք նմանք, հայելով ի սովրաբարի լեզուին, և ի հետևելիս նախնեաց. և ոչ ընդ տեսանելն զանուն ինչ ազատոյ հասարակի կանոնի, խնդրն ժպրհիլ և ասել, թէ այս այնպէս պարտիւք գոլ՝ և ոչ այսպէս։

Այլ զայսքանս սակաւուք առ այս վախճան բացատրեցաք ասասկն, զի մի գուցէ ոմանք ուսանելով զոմանս կանոնս՝ խնդրն վերացեալք՝ սրբագրիչք նախնեաց, և սովորութիւն լեզուի լինիցին. համաքաղաք խեղաթիւր իմաստասիրի, որ չև ևս կալեալ զսկզբունս գիտութիւն, երևակերպել զինքն գոլ՝ի գահոյի համալսարանի՝ իբրև զգաստասէր և զվճռաստուխնդրոյ՝ և կարծեաց Այրիստոտէլի, և Պղատոնի։

Հայոց Նախնեաց Հնոցեանց Ընտից. և Հոլովմանց Դասին։

Ոլոռ Անորոշաբանելոյք։

Ոմանք ասեն ընդհարձակ. զի ընդհարձակ նշանակէն. որպիսիք են սոքին։

Ա՝ է. էիւ. էրէ. էրդ. և այլն։

Ոմանք ասեն դասականք, զի ոչ նշանակեն արձակաբար, այլ ըստորում Թուհեցեալքն են դասաւորեցեալք. որպիսիք են սոքին. Ա՝ախին կամ աասքներդ. երկրդ. երդրդ. էրդրդ. հինգերդրդ. վեցերդրդ. եօթներդրդ. ոտներդրդ. իններդրդ. տասներդրդ. և այլն։

Ոմանք ասեն զատականք, զի զորս նշանակեն, զնոյնս իբրու առանձնացեալ՝ և զատեցեալ ցուցանեն, որպիսիք են սոքին. Ա՝էակ. երկեակ. երրեակ. չորեակ. հնգեակ. վեցեակ. եօթնեակ. ոտնեակ. իններեակ. տասնեակ. և այլն։

Ընդ սովաւ համաձուխիլ կան են և սոքին, դ դ. երկու երկու. երեք երեք. և այլն. որք և կարեն ասիլ տրամաբաշխականք սակայն մինչ ոչ հոլովին այսպիսիքս՝ կարեն հաշուիլ որպէս մակբայք։

Ոմանք ասեն անձնեբականք. զի զյոգունս ի միասին ենեթ միոյ Թուոյ իբրաքանչիւրա բար նշանակեն, որպիսիք են սոքին, Երկուքեան, երկուքին. երեքեան, երեքին. չորեքեան, չորեքին. հնգեքեան, հնգեքին. վեցեքեան, վեցեքին. եօթնեքեան, եօթնեքին. և այլն։

Այլ բարբառք ասին անձնեբականք, զի ասուխիս այս երկուքեան, կամ երեքեան, հաւասար է այսմիկ՝ եթէ ասիցի, իրաքանչիւրն երկուց, կամ երից։

Ոմանք ասին կրկնականք. զի նշանակեն զկրկնուխն Թուոյ իրիք՝ ի ձեռն այսորիկ վերջաւորուխե. պատիկ, որպիսիք են սոքին. Երկնապատիկ. եռապատիկ.

Երկու, կուց, կոքուքք։
Երեք, երից, երիւք։
Չորք, չորից, չորիւք։
Հինգ, հնգից, հնգիւք։
Վեց, վեցի, վեցից, վեցիւք։
Եօթն, թան, թամբ, թունք, թանց, թամբք։
Ութ, թից, թիւք։
Ինն, ընդի, ընդիւ, ինուք, ընդից, ընդիւք. կամ ինն, ինամբ, ինուքք, ինանց, կամ ինանց, ինամբք։
Տասն, սին, սամբ, սունք, սանց, սամբք։
Քեռասան, ից, իւք։
Երկոտասան, ից, իւք։
Երեքտասան, ից, իւք։
Չորեքտասան, ից, իւք։
Հնգետասան, ից, իւք։
Վեցետասան, ից, իւք։
Եօթնեւտասան, եօթանց և տասանց. եօթամբք և տասամբք։
Ութեւտասան, ութից և տասանց, ութիւք և տասամբք։
Կամ ութուտասանք, ից, իւք։
Իննեւտասան, ընդից և տասանց. ընդիւք և տասամբք, կիմ ինանց և տասանց. ինամբք և տասամբք։
Քսան, ից, իւք։
Քսանեւմի, ոյ, ով։
Քսանեւերկու, կուց, կոքուքք։
Քսանեւերեք, րից, րիւք։
Քսանեւչորք, չորից, չորիւք։
Քսանեւհինգ, հնգից, հնգիւք։
Քսանեւվեց, ից, իւք։
Քսանեւեօթն, թանց, ամբք։
Քսանեւութ, թից, թիւք։
Քսանեւինն, ընդից, ընդիւք։
Երեսուն, սնից, սնիւք։
Երեսունեւմի, Քառասունեւմի, և այլքն՝ հոլովին սոյ Քսանեւմի, քսանեւերկու. և այլն։
Քառասուն, սնից, սնիւք։
Հիսուն, սնից, սնիւք։
Վաթսուն, սնից, սնիւք։
Եօթանասուն, սնից, սնիւք։
Ութսուն, սնից, սնիւք։
Իննսուն, սնից, սնիւք։
Հարիւր, ոյ, ով. ոց, ովք, իւ, ից, օք։
Երկու հարիւրք, երկուց հարիւրոց, երկոքուքք հարիւրովք, կամ օք։
Կամ Երկերիւր, ի, իւ, ից, ովք։ կամ օք։

Երեք-

Երեքհարիւր, երից հարիւրոց, երիւք հարիւրօքով, կամ օք. ը այսմ և այլքն որք հետևին։

Հազար, ի ած, ից, օք։

Երկու հազար, երկուց հազարաց, երկոքումբք հազարօք. և այլն։

Տասն հազար, տասանից հազարաց, տասամբք հազարօք. և այլն։

Հարիւր հազար, հարիւրոց հազարաց, հարիւրովք հազարօք։

Բիւր, ոյ, ոլ. ուց, օք։

Երկու բիւր, երկուց բիւրոց. երկոքումբք բիւրօք. և այլն։

Պատասխան անուանք Թուոյ հոլովին ոմն ‘Նշան’ նշանէ. և յաճելեալ լինին նոցին եւ զրկան.

Առաջներորդ, ի, ած, կամ իւր. ից, օք։

Կամ, Առաջնորդ, առաջնորդի, դած, կամ դիւր. ից, օք։

Երկրորդ, ի, ած, կամ իւր. ից, օք. և այլն։

Տասներորդ, ի, ած կամ իւր. ից, օք։

Վեհասաներորդ, ի, ած, կամ իւր. ից. օք։

Երկոտասաներորդ, ի, ած, կամ իւր. ից. օք. և այլն։

Հօթնեւտասաներորդ, ի, ած, կամ իւր. ից. օք. և այլն։

Վատներորդ, ի, ած, կամ իւր. ից. օք։

Վատնեւմիներորդ, ի, ած, կամ իւր. ից. օք. և այլն։

Երեսներորդ, ի, ած, կամ իւր, ից, օք։

Երեսնեւմիներորդ, կ երեսունեւմիներորդ, ի, ած, կ իւր. ից, օք։

Երեսնեւերկուերորդ, կամ երեսունեւերկուերորդ, ի, ած, կամ իւր, ից, օք։

Քառասներորդ, ի, ած, կամ իւր, ից, օք։

Վաթառներորդ, ի, ած, կամ քառասուն և միերորդ, ի, ած, կամ իւր, ից, օք։ և այլն։

Յիսներորդ, ի, ած, կամ իւր, ից, օք։

Վաթսներորդ, ի, ած, կամ իւր, ից, օք։

Հօթանասներորդ, ի, ած, կամ իւր, ից, օք։

Ութներորդ, ի, ած, կամ իւր, ից, օք։

Հնսներորդ, ի, ած, կամ իւր, ից. օք։

Հարիւրերորդ, կամ հարիւրորդ, ի, ած, կամ իւր, ից, օք։

Հազարերորդ, ի, ած, կամ իւր, ից, օք։

Բիւրերորդ, ի, ած, կամ իւր, ից, օք։

Զանազ ժողովական անուանքս Թուոյ ասեցայ՝ զոր հաշար հարիւր երեսնհինգերորդ ասեն. Յորմէ հաշարեցորդի հարիւրերորդի երեսներորդի հինգերորդի. ըստ այսմ և զայլոց։ Այլոց դասական անուանքս այսոքիկ՝ Նախին, Հրաշին, Հոլովին որպես Հրաշ-ոյ։

Ո ածոյին անուանք թուոյ հոլովին ոմն ըստ նման՝ եւ յաւելեալ լինի նոյն ածականն որդոյն։

Ոկաւակ, ի, աւ, կամ իւ, այ, օք։
Ոկեակ, կեկի, աւ, կամ իւ. այ, օք։
Ոբեակ, բեկի, աւ, կամ իւ. այ, օք։
Ոռեակ, ռեկի, աւ, կամ իւ. այ, օք։
Պառեակ, ռեկի, աւ, կամ իւ, այ, օք։
Ոգեակ, գեկի, աւ, կամ իւ, այ, օք. եւ այլն։
Ոանեակ, նեկի, աւ, կամ իւ, այ, օք։
Ոչ ոչ, մեռաւանեակ. եւ այլն։
Պանեակ, նեկի, աւ, կամ իւ, այ, օք։
Եւ ոչ, Պանեւմիակ, կ Պանեւերկեակ։ Պատայամ եւ ոսքին։
Ոբանեակ, նեկի, աւ, կամ իւ, այ, օք։
Պառանեակ, նեկի, աւ, կամ իւ, այ, օք։
Ոխանեակ, նեկի, աւ, կամ իւ. այ, օք։
Ոլաթանեակ, նեկի, աւ, կամ իւ. այ, օք։
Ոլաթանանեակ, նեկի, աւ, կամ իւ, այ, օք։
Ոլաթանեակ, նեկի, աւ, կամ իւ, այ, օք։
Ոննանեակ, նեկի, աւ, կամ իւ, այ, օք։
Չարիւրեակ, րեկի, աւ, կամ իւ. այ, օք։
Որկհարիւրեակ, րեկի, աւ, կամ իւ. այ, օք։
Ոհարիւրեակ, րեկի, աւ, կամ իւ. այ, օք։
Պառհարիւրեակ, րեկի, աւ, կամ իւ. այ, օք։
Ինգհարիւրեակ, րեկի, աւ, կամ իւ. այ, օք. եւ այլն։
Հազարեակ, րեկի, աւ, կամ իւ. այ, օք։
Որկհազարեակ, րեկի, աւ, կամ իւ. այ, օք. եւ այլն։

Ն նձնեբականք անուանք թուոյ ի յեղականոջ ածէ հոլովին. բայց միայն ի յոգնականոջ. որդոյն։

Որկոքեան, կամ Որկոքին, երկոցունց. զերկոսեան, կամ զերկոսին. յերկոցունց, երկոքումբք. եւ այլն։
Որեքեան, կամ քին, եքեցունց, երեքումբք։
Ոորեքեան, կամ քին, եքեցունց, չորեքումբք։
Հոգեքեան, կամ քին, գեցունց, գեքումբք։
Ոյեքեան, կամ քին, յեցունց, յեքումբք։
Ոօթնեքեան, կամ եօթանեքեան, կամ, քին, նեցունց, նեքումբք։
Ոէնեքեան, կամ քին, նեցունց, նեքումբք։
Ոննեքեան, կամ քին, նեցունց, նեքումբք։
Տասնեքեան, կամ քին, նեցունց, նեքումբք։
Պեռասունեքեան, կամ քին, նեցունց, նեքումբք.
Որկոտասունեքեան, կամ քին, նեցունց, նեքումբք։

Երեք-

Արեքսասանեքեան, կամ քին, նեցունց, նեքսումբք։
Ոորեքսասանեքեան, կամ քին, նեցունց, նեքսումբք։
Հնգեսասանեքեան, կամ քին, նեցունց, նեքսումբք։
Վեցսասանեքեան, կամ քին, նեցունց, նեքսումբք։
Յոթնեսասանեքեան, կամ քին, նեցունց, նեքսումբք։
Ութեսասանեքեան, կամ քին, նեցունց, նեքսումբք։
Ինեսասանեքեան, կամ քին, նեցունց, նեքսումբք։
Տասանեան, կամ քին, նեցունց, նեքսումբք։
Տասնևերկոքեան, կամ քին, կոցունց, կոքսումբք. և այլք որք հետևին.
Արեսնեքեան, կամ քին, նեցունց, նեքսումբք։
Արեսնևերկոքեան, կամ քին, կոցունց, կոքսումբք. և այլք որք հետևին։
Տասսասանեքեան, կամ քին, նեցունց, նեքսումբք։
Յիսնեքեան, կամ քին, նեցունց. նեքսումբք։
Վաթսանեքեան, կամ քին, նեցունց, նեքսումբք։
Յոթսասանեքեան, կամ քին, նեցունց, նեքսումբք։
Ութսասանեքեան, կամ քին, նեցունց, նեքսումբք։
Ինսնեքեան, կամ քին, նեցունց, նեքսումբք. և այլն։
Հարիւրեքեան, կամ քին, կոցունց, կոքսումբք։
Հարիւրևերկոքեան, կամ քին, կոցունց, կոքսումբք. և այլք։
Երկհարիւրեքեան, կամ քին, կոցունց, կոքսումբք. և այլք։
Հազարեքեան, կամ քին, կոցունց. կոքսումբք. և այլն։
Երկհազարեքեան, կամ քին, կոցունց, կոքսումբք. և այլք քաղցումք.

Ասկ կրկնականք անուանքս Թուոց Հոլովին ունի նշան նշանի. և յաճախականին, եմ, ոյզ, ոն. Կրկնապատիկ, տկի, տկաւ, կամ տկիւ. տկայ, տկօք։
Երապատիկ, տկի, տկաւ, կամ տկիւ. տկայ, տկօք։
Վեցապատիկ, տկի, տկաւ, կամ տկիւ. տկայ, տկօք. և այլն։
Տասնապատիկ, տկի, տկաւ, կամ տկիւ. տկայ, տկօք։
Հետասանապատիկ, տկի, տկաւ, կամ տկիւ, տկայ, տկօք. և այլն։
Յոթնասանապատիկ, տկի. տկաւ, կամ տկիւ. տկայ, տկօք։
Ութսասանապատիկ, տկի, տկաւ, կամ տկիւ. տկայ, տկօք։
Ինսնապատիկ, տկի, տկաւ, կամ տկիւ. տկայ, տկօք։
Վասնապատիկ, տկի, տկաւ, կամ տկիւ. տկայ, տկօք։
Ըստ այսմ են և հետևեցեալքս այսոքիկ. Երեսնապատիկ, Վա-

Վառաւանապատիկ, Յիսնապատիկ, Ալաթանապատիկ, Նօթանասնապատիկ, Հարիւրապատիկ, Երկհարիւրապատիկ, կամ երկուհարիւրապատիկ. Եռհարիւրապատիկ, կամ երեքհարիւրապատիկ. Չորեքհարիւրապատիկ. Հինգհարիւրապատիկ, և այլն:

Դարձեալ գիտելի է, զի ոմանք անուանքն Թոմոյ երբեմն քաղաղրին 'ի դասականէն և 'ի զտասականէն. որպիսիք են սոքին. Նօննէրեակ, չեննէրեակ, որոյն էր՝ եթէ ասիցիւր եօննէրորդեակ չեննէրորդեակ. և այլն:

Դարձեալ, երբեմն անճնականք անուանքն Թոմոյ մինչ եզերին 'ի էն, ունին զնշանակութիւնն կրկնականի. և յաճելեալ լինի նոցին առաւայ՝ է. որպէս, Նրեէյին, Երեէյին, Քաանեէյին. Որ նոյն էր եթէ ասիցիւր, եոպոպէէ, Հոպոպէէ, Քաանոպոպէէ. Ըստ այսմ, Նէ ղր ղրէնէ, Հոպոյէ էրեէյին, Նյսինքն քառապատիկ. Նաև. 3. Մնաց. 18. 34. ասի, Նրեէնէնէ. Նյսինքն երկոյս կրկնեցէք, կամ եռապատկեցէք: Նէ աստուստ երևի՝ թէ երեէնին 'ի բայանսն լինի երեէնէմ, երեէնես, երեէնէ, և այլն. Նյսինքն երկոյս էրէնեմ, կամ եոպոպէեմ. ըստ այսմ խմա և զայլսդ:

Յաղագս Դերանունաց, և նորին Բաժանման։

Գլուխ Առնախադասողդ։

Դերանունն ի մեծն բանէ, որ զբացյո-
րոշեալ դէմն էութեց նշանակէ, Բարբառ ասի ըզ-
դէմն էութեյ նշանակել. քանզի յորժամ լսեմք՝ Ես, դու, նա, և այլն. իմանեմն երեք իրք դէ-
մունդրք. այ ունօղք զանձինս, կամ զննեմ ակայութիւն։ Եվ՝ ի ձեռն դերանունս ասյ՝ ես, իմանեմ առաջինն դէմն. այ նա՝ որ ի խօսողն. և՝ ի ձեռն դերանունս դու, իմանեմ երկրորդ դէմն. այսինքն նա՝ առ որ լինի խօսելն։ Եվ՝ ի ձեռն դերանունս նա, իմանեմ երրորդ դէմն, առ որ ոչ ի խօսելն, քայց սակայն վերաբերի և առ նա, և զնմանէ լինի խօսելն. Օ՞ր օրինակ. Ես վարդապետեմ, և դու ներհես, իսկ նա յօրանջէ։

Եվ զի դերանունն քայց ՚ինշյանակելոյն զդէմն էութեյ՝ վո-
խանակ անուանց և սովոր ի վարել. էր այսօրիկ դերանուն կոչեցաւ. այսինքն՝ փոխանակ անուանն. Օ՞ր օրինակ, ՚ի բանի յայսմիկ՝ Ինչ հայր ունի որդի զնէ ատ ինն, ես ատելիմ նմա կայն. զոն հինգ դերանունք. այսինքն. Ոչ, ոչինչ, որք զնին փոխանակ անուանն նորին, առ որ ի խօսելն. ինչն, նմա, որք զնին փոխանակ անուանն այս՝ հայր. Ոսկ եսն զնին փոխանակ անուանն խօսողին։

Դերանունն բաժանի ՚ի յիշական, ՚ի ստացական, ՚ի դիմորոշական, ՚ի ցուցական, և ՚ի յարաբերական։

Յիշական դերանունք ասին նորքին, որք զէութիւնս բացյորոշեալս յայլոց՝ որոշապէս և զատուցաբար նշանակեն. որպիսիք են որքին. ես, դու, ինքն, եր՝ երեան։

Ստացականք ասին այնք, որք զստացուածս բացյորոշեցեալ էութիւն նշանակեն. որպիսիք են որքին. իմ, ձո, ոեր, յեր, եր։ Յանգի մինչ լսեմք իմ, կամ՝ ձո, իմանամք զտուն, կամ զձեռն, և կամ զորդի ուրուք բացյորոշեցեալ էութիւն, իբրև զինն նոյնոյ էուէ. և անտուատ հետևի՝ զի ստացականք դերանունքն լինին ածականք, ոչ էութիւն ստացողին, այլ ստացուածոյ նորին։ Այլ պիտելի է, զի դերանունս այս եր, նաև վարի իականապէս՝ մինչ հոլովի եր, երեան. և այլն, ըստ որում ՚ի վեր անդր եղաւ։

Ցկմորոշականքն թէպետ հա-
մարին ընդ դերանունս, բայց յատկապէս ոչ ասին դերանունք, այլ յօդք. ըստ ոչ երբեք կարին վարիլ փոխա-

նակ անուանեալ. նաև հոլովիլ ոչ կարեն, այլ միայն յօդին և յարին անուանեալ, և մանաւանդ ընդունելութեամբ, և բացորոշեն զնոսին. նաև զդէմս որոշեն. և առ այն դիմորոշութիւնք կոչին։ Ինչ են սոքա. ս, դ, ն։ Ինչ թէ զնոյնդ յօդըս այսոքիկ իցեն բացորոշականք, յայտնապէս երևի՝ ի յայտսիկ բանս հետևեցեալս. որդոն, Վնէմ սա ընդբնեցեալ յայ։ Վնեմ յայսմանէ բանէ պակասի յօդս այս, դ, քաղցր բանն անբացորոշ մնայ։ Վմանաւանդ և յայսմանէ բանէ, Վափանայն խոբէ պատարագել. եթէ բառնիցի յօդս այս՝ ն, անբացորոշ մնայ բանն։ Վ ասն զի ոչ կարէ բարեպէս՝ ասել, Վնեմ սա ընդբնեցեալ յայ։ Վափանայ խոբէ պատարագել. ոչ և յայսմանէ իսկ է։ Վայլ եթէ ասիցի, Վնեմ զի սա ոչն ընդբնեցեալ յայ. և կամ Հղինայն չափանայ խոբէ պատարագել. լինին առանց յօդիցս՝ ն, դ։ Վ ասանզի մանանկանքն անուանք, և կիզերանուանքն յորժամ մատնեն ի յայսպիսիս բանս, ոչ կարօտին այնուհետև բանքն յօդիցոնջ ահա ի սմին բանի։ Վր սէրէ ղրդէ էր, խրատէ գնա. գոյ գերանուանս այս՝ էր. և ոչ կարօտի յօդից։ Վայլ եթէ ոչ գնիցուք էրն, ի հարկէ պիտոյ էր գնել՝ ն, այսպէս. Վր սէրէ ղրդէն, խրատէ գնա։

Նոյն յօդս այս՝ ս, միանգ յարն անուանեան, և կամ ընդունելութեամբ, պահանջէ զի անուանն որում յարի նախընթաց լինի նոյն դերանունն այս՝ ես, որդոն, * Կա ծնօղս որանէի զորդին իմ։

Կա քահանայս արձակիէի ի մեղաց ջնոսաւորանորդին իմ։ Կա վարդանս նաստէի ի պանդոկն։

Վարձեալ. յօդքս այսոքիկ միանգ յարին նաև բայից. որդոն, Վր խօսիմ. Վր տեսէր. Վր նայի։ Ինչ նոյն էր, եթէ ասիցեր. Վյս որ խօսիմ. Վյս որ տեսէր. Վյս որ նայի. և այլն։

Վարձեալ գիտելի է, զի յօդքն յարին երբեմն նաև ընդբնեանց դերանունանց ոմանց, և բացորոշեն զնոսին ի բանի. որդոն, Վյս. յդոյդ. էրն. այն. դոյդ. նոյնն. դուդ. նայն։ Վ աստ այնմ. * Վր գիտեմ զինչ դուդ ասես ‖. Վարկ. 14. 68։ * Օ՛ի զոր նայն առնէ, զնայն և որդին նմին նման դործէ ‖. Յօհ. 5. 19.

Յուցական դերանունքն ասին նոքին, որք իբրու յուցանելով զիրն այլոյ դնին փոխանակ անուանց. որպիսիք են սոքա. Վյս, դս, նս. այս, այդ, այն. սոյն, դոյն, նոյն։

Ինչ գիտելի է, զի սոքին յառաջադասելքեն ի յօդիցս յայտյանեն ս, դ, ն, և լուսն այնմ հաղորդեցեալք. և այսպէս քան երից դիմանց յուցանեն. Վնանզի յորժամ ասի սա, այս, սոյն, յուցանէ մերձակայն խօսողին,

որ

որ է առաջին դէմ. և մինչ ասի՝ դա, այդ, դոյն, նշանակէ մերձակայն նորին՝ առ որ լինի խօսելն, որ է երկրորդ դէմ. և երբ ասի՝ նա, այն, նոյն, նշանակի այն՝ զորմէ է խօսքն, և բացակայ է այնքան՝ ի խօսողէն՝ որքան յայտնանէ առ որ է խօսելն։

Եւ ասա գիտելի է, զի դերանունս նոյն, որ է ցուցական երրորդ դիմի, և յատկացուցանէ զնա, երբեմն կարէ ցուցանել նաև զառաջինն և զերկրորդ դէմսն. օրդոն, Նա նոյնա, դոա նոյնք. Նայց բարեպէս ոչ կարէ ասիլ Նա նոյնա, դոա դոյնք։ Նասա այսմ և էական դերանունս ոյց՝ ինչն, որ յատկացուցանէ զերրորդ դէմսն, կարէ նաև զառաջինն, և զերկրորդ դէմսն ցուցանել. օրդոն, Նա ինչն, դոա ինչն, նա ինչն. և այսպէս երկու դերանունքս այսորիկ՝ նոյն, ինչն, երբեմն են հասարակ երից դիմացն. Նակ այլք մնայեալքն ոչ այսպէս, այլ իւրաքանչիւրն զմի միայն դէմ բացայայտէ, և ցուցանէ։

Վարձեալ գիտելի է, զի այսոքիկ ցուցականք՝ սա, դա, նա, վարին ՚ի բանի դոյակատարպէս, ոմն և էականք դերանունքն։ Նակ մնայեալք ցուցականքն վարին ածականաբար, ոմն և սահմանականքն։

Յարաբերական դերանունն ասի այն, որ զնախընթաց անունն յառաջբերելով դնի վրայ նորին. որպիսի է այս, որ։ Նէ սա ասի դերանունն՝ քանզի որում դնի ՚ի տեղի անուանն. և կոչի յարաբերական, քանզի յառաջբերէ զանունն, որոյ վրայ դնի. օրդոն, * Վարդ որ ոչ անուայ բանի, կրկ զմանուճակ անբանի ॥ Նհա՝ ի սմին բանի՝ որն դնի վրայ անուան, և յառաջբերէ զնա։ Նէ երբեմն յարաբերելի անունն զուրացեալ դնի, և յարաբերեալն զայն. օրդոն, * Որ ոչ գայէ գինքն, ոչ է ինքեան տէր ինքն. ॥ ՚ի, * Վարդ որ ոչ գայէ գինքն, ոչ է ինքեան տէր ինքն ॥

Նէ գայմանի՝ թէ որքանապատակաբար յարաբերի զնախընթաց անունն՝ ի բանի, կիսպէս սասացուք յերրորդում մասին ընձեռուածոյս։

Յաղագս Վարբերական Դերանունն։

Գլուխ Ինն։

Ընդհանրապէս դերանունք են եօթն. այսինքն, սեռ, ձև, տեսակ, թիւ, դէմ, Հոլով, և Հոլովումն։

Սեռ դերանունի ՚ի մերս լինդու յատկապէս ոչ գոյ, վ՚ ոչ գոլոյն ՚ի սովորութիւն։ Նէ թէպէտ ամանոյ դերանունի իգական մասնիկս այս՝ ոն՝ կարէր յարիլ. օրդոն,

ինչոսոփէ, նոյնոսփէ, և այլն. բայց ոչ երբեք եղեալէ սովորութիւն. վասն որոյ անձամբ իմն է՝ ի գործ ածելն։ Աստի սեռք դերանունանց առնանկին՝ ի յաղնութեանց, որոյ փոխանակ դնին՝ ի բանի. որգոն, * Տիրուհին այն որ էանց, ոչ էր մայր քո։ Ոչհա՝ ի բանի յայսմիկ այնո, և որն կարէին համարիլ իգականք, զի փոխանակ իգականի անուանն եդան՝ ի բանի, ասացին լինն ասելիք իգականք, այլ հասարակ ամի սեռի։

Եվ դերանունանց է պարզութիւն և կամ բարդութիւն նոցին. և սոքին երբեմն ընդ անուանս բարդին. որգոն, Ոյնոափոյ, ինչնափոյ։ Երբեմն ընդ արմատոյ բայիւ. որգոն, Ինչնափաձ, ինչնափաձ, ինչնասէր, և այլն։ Ոչ երբեմն նոյն դերանունն կրկնեցեալ՝ լինի բարդեցեալ. որգոն, Ինչոչանչինչ։ Այսոքիկ որոյ մինչ ոչ են բարդեցեալք՝ ասին պարզք. և մինչ բարդին՝ ասին բարդք. և մինչ՝ ի վերջ բարդեցելոցն վերատրին այլք՝ ասին յատրբարդք. որգոն. Ինչոչանչինչոփոյաչիէ, և այլն։

Դեսակ դերանունանց մուտ ծի որքան առ նախկնական նշանակութիւնս իւրեանց, և որքան առ ածանցումն յայլ ինն կերպ նշանակութեան՝ ի ձեռն ոմանց անդրանականաց մասնիկանց։ Այսոքիկ որոյ դերանունք՝ որք են՝ ի նախկնական նշանակութեանէ իւրեանց, և կորզին նոցունց ածանցիկ յայլ ինն կերպ նշանակութեանէ, ասին նախագաղափարք, որպիսիքն են սոքին. Ինչ. որ. Ոյնչ. Ինչ. նոյն. ինչն։ Այնմ մինչ ածքին՝ ի ձեռն այսոցիկ մասնիկանց այիկ, ակառ, ևիւռ, ին, ածանցին առ այլինն կերպ նշանակութեան, ասին ածանցականք։

Ոյնչին, որգոն, Ինայնչին, Ոչրայնչին, Ոչրայնչին, Ինրայնչին։

Ոյնչիկառ, որգոն, Ոյնոափոյնչիկառ, Ինչնափոյնչիկառ։

Ոյնչիւռ, որգոն, Ոյնոափոյնչիւռ, Ինչնափոյնչիւռ։

Ոյնչին, որգոն, Ինայնչին. և այլն։

Այնմ աստ դիտելի է, զի ածանցական դերանունս այս՝ նոյնին, դնին փոխանակ ասելոյ՝ նոյայնին. և ի հոլովիլն ոչ լինի նոյնին, նոյնոյ, այլ նոյնին, նոյայնոյ, նոյայնով. նոյնիս, նոյայնոց, նոյայնովք. և այլն։ Այնմ գի նոյայնին ոչ այնքան բարեկիցս արտասրբերի, վասն որոյ առայեալ լինի՝ ի յանուանականսն՝ նոյնին. Թէև մերթ ասիլ կարելոյ նոյայնին։

Դնմէ դերանունանց յիւրեանց ինքեանց յայտ են. և դիմաւոր գոլն սեփական ինն է նոցին, ոմն՝ ի վերանալոյ բայաստրեցեալ. բայց ոչ այնպէս՝ զի իւրաքանչիւր դերանունն ունիցի զերիս դէմս, այլ ոմանք զառաջինն, ոմանք զերկրորդն. և ոմանք զերրորդն, որպէս և յայտ է։

Ասկ

Ինչ յարաբերական դերանունս այս՝ որ, զոլովին դեմ սեփականէ. այլ անտարբերաբար յարաբերի զնախընթաց անունն՝ և զդերանուն՝ յորմէ դիմոջ և իցեն. որպէս, * Այս որ տեսի. Դու որ լուար. Այն որ հաճեաւաց. և այլն ։

Ինչ սա յայն սակս միայն զնի՛ ի կարգս դերանունաց, զի՛ յարաբերելոյն զնախընթաց ասնուն, նաև փոխանակ անուանն վարի։

Թէպէտ դերանունք մտածին որքան առայս՝ զի դերանունն միշտ փոխանակ միոյ իրի դիմաւորի առնանի, ասի եզակի կան. որպէս, Այս, դա, նա. և այլն։ Այլ միշտ փոխանակ բազմաց իրաց զնոյն դեմ ոնղղայ առնանի, ասի յոգնակի կան. որպէս. Այդ, դոյդ, նոյա, և այլն։

Զոլովք դերանունք են զանազանքը շրջաբերութիւնք միոյ և նոյնոյ դերանունն, ըստ որում՝ ի մեռասանեներորդում գլխոջ գրեցաք զՀոլովից ասնունց։

Իսկ վասն հոլովմանց դերանունաց գիտելի է, զի ոմանք՝ ի հոլովին՝ ըստ ասմի փոփոխեն զձայնս իւրեանց, զորս ունէին՝ ի յանուանականսն, Թէպէտ զնշանակութիւնն պահեն այնպէս՝ ոնղ և պահեն այլք դերանունք պահօղք զձայնսն. և այսպիսիք են երկու դերանունքս այսոքիկ՝ ես. դու. որպէս, Ես, ես, ինձ, ասես, ինձ, ինձ, ինձ

Հայոց Նոյն, և Նախադասութիւն նորին։

Վերսիս Վասանդրեայ։

ԶԱյն է մտան բանի, որ զառաւ, և կամ վկիրս էութեան ընդ ժամանակաւ նշանակէ։ Զայսպէս զառաւ, և կամ զվկիրս էութեան նշանակէ, քանզի ան և իցէ բայ, կամ զառաւ, այսինքն զարթուս և զգործս էութեայ նշանակէ. օրդան, Վերս սիրէ. Հօրն այրէ. Վահանայն աղջիկ, և կամ զվկիրս էութեայ նշանակէ, որդան. Վերս սիրէ. Հօրն այրէ. Վերս խոսի. և այլն։

Զայսպիսի ըստ ժամանակաւ նշանակէ, զի միոյ լսեմք, թէ Վերս սիրէ, զարթուն Վերսոսի ընդ ներկայիս ժամանակաւ՝ ի միում ածեմք, և միոյ լսեմք, Վերս սիրեաց, զարթուն նոյնպէս ենթ անցելոյ ժամանակի՝ ի միում մեր առբերեմք. ըստ այսմ լմանալ և զայլոց։

Բայիկ ումանք ասին էականք. և ումանք առքականք։

Էականք են չորքս այսոքիկ. Լինիմ, Կամ, Լինանիմ, Ի ինչ, Լինասին էականք, զի ոչ զգոյ ծողութիւնս կէութեէ յառաջեկիսալ

եկիսալ

Ժամ հոլովի յետինն միայն. օրդան, Խրատանէիր, խրատանէիրդ, խրատանէիրդ, խրատանէիրդ. և այլն։

Լինի երբեմն նաև զանազանք դէրանուանքն երևիլն բարդիլ, բայց այնպիսիքն ոչ են բարդեալք, այլ կրկնեցեալք, և կամ վերակրկնեցեալք. որպիսիք են օրդին։ * Լինս նոյն նոյնակայ. նա ինքն՝ ի վերայ ծովուն. ես նոյն ինքն. դու նոյն ինքն. և այլն։

Այսոսիկ երբեմն պիտոյանան։

Այսոսիկ երբեմն պիտոյանան մտաբերել հոլովիլ։

Լինի վերջապէս գիտելի է, զի այն գոն առանձինն անուանքն ածականաց, նմանապէս գոն և առանձնքն ումանց դէրանուանց, որք լինին դրականք, բաղդատականքն, և գերադրականքն. օրդան, Լոյն, նոյնափոյն, նոյնափոանէղ. ինչն, ինչնափոն, ինչնափոանէղ։ Այսոցիկ հաղիւ երբեմն պիտոյանան։

եկեալս, այլ զյառաջածելն ինքեան էառնել, և կամ զվերնելն նորին ընդ ժամանակաւ նշանակել։

Նոքա առքականք են այլք ամք բայք. և ասին առքականք, զի զարտարս յէառաջ եկեալս, և կամ զկիրս նոցունց ընդ ժամանակաւ նշանակեն. օրդոն. Ուրբեմ, Հզօրեմ, Լանդիմ, Յաւէմ. և այլն։

Զի բայք առքականք բաժանեն ի կանոնաւորն, և յանկանոն։

Կանոնաւորք են, որք ի վերացմունս իւրեանց ունին անփոփոխ ձայնիւք, և անթերի ժամանակաւք, և դիմաւք. որպիսիք են բայքս այսորիկ Ուրբեմ, Հզօրեմ, Տեսանեմ, Լամանամ, Լանամ, Լանամ, Լնդունամ, Լնամ, Լողամ, Լնդերձանամ, Ալեկնամ, Հզօրեմ, Ալարկեմ, Լուսանիմ. և այլք բնաւք, որք պարբերական են օրօք. ոմք և դրեցաւ յառաջնում մասին։

Նոքա անկանոնապէս բայիւ՝ ունին ձայնն այլայլի ի վերացմունս, և կոչին արտաւղիք. և ունին ժամանակն պակասի, և կոչին պակասաւորք. Նոքա ունին դիմին պակասի. և ասին

դիմաղաւորք։

Արտաւղիք են նոքին, որոց կատարեալ ժամանակին ձայնն ոչ է նոյն ընդ ձայնի ներկայի ժամանակին. օրդոն, բայս այս՝ Լոպեմ, ի վերացմանն մինչ Հատանել՝ ի կատարեալ ժամանակն՝ արտաքսանի՝ Լշատի ձայնի իւրոյ, և լինի Լերի, Եբեր, Եկեր. և այլն։ Այսոցիկ և բայս այսորիկ, Հզօրեմ, արբի։ Յառնեմ, յարեայ, Կամ, եկի։ Տամ, եդու։ Լինեմ, եղէ։ Երթամ, գոփայ. և այլն։

Նոքա պակասաւորք են նոքին, որոց պակասին ժամանակք ունանք. և կամ ի յոմանց ժամանակս պակասին դիմք ունանք. և այսպիսիքս զպակասութիւնս իւրեանց լցուցանեն յայլոց կանոնաւորաց բայից. ոմք դրեցաւ յառաջնում մասին յերկրորդաւորդում դլխոջ։

Դիմաղուրկք են նոքին, որոց պակասի առաջին, և երկրորդ դիմն. նաև յոմանցունց դէպ ոչ կարեն, քանզ որում են դիմաղուրկք։

Որք ի սպասել են ունանք, որք քանզ բնութեանց իւրեանց՝ և յատկապէս առեալք են դիմաղուրկք, և ոչինչ կերպիւ կարեն ունել զառաջինն, և զերկրորդ դիմն, և միշտ ինանց եղականք. որպիսիք են սոքին. Պատ է, Վայն է, Օղղ է. և այլն։

Որք են ունանք, որք քանզ բնութեանց իւրեանց առեալք են դիմաղուրկք, բայց մինչ անդրադարձաբար առնուին՝ կարեն վարիլ ոմք զերայս դիմաձևս, նաև ունել զպատճառս. որպիսիք են սոքին. Ընդ, Վայլապատիլ, Ներփիլ, և այլն։

և այլն։ Օգր օրինակ, Ձիւնեցեր Թէպէտ ոչ գնուէին ի վերայ գլխոյ և ծնօտից առնս այսորիկ յոյժ առատապէս, բայց ի տան նորին վայելատաց կեցին զնա զբօրեօք հրոյ քարկուէին այնքան առաւէլ, զի և զձիւնապեալ հերսն ջերմացուցեալ բոցակիզէցին քարակրատպէս։

Նչ են ոմանք, որք ըն գնուէին իւրեանց ոչ են դիմաշրջուկք, այլ ըն պատահմանն, և ի սովորութէ. որպիսիք են առջին. Նանդիպէ, Պատճանի, Նրեխ. և այլք, Օ որոց լիապէս գրեցաւ յառաջնում մասին։

Յաշտա Պարտքայէ Նայէ. Նէ նախ յաշտա Սեռէ, Զհոց, և Տեսակաց։

Գլուխ Քառասնհերորդ։

Նրատպայք բայից են ուղեն. յաղթ, ձև, առեսակ, թիւ, դէմ, ժամանակ, եղանակ, և լծորդութիւն։

Սեռք բայից մնասցին որքան առ ներգործականութէն, և առ կրաւորականութէն նոյնին։ Ոմանք ըն ունի անուն ինչ մինչ առն արտականն, նմանին և նոպատկանն, նոյնպէս ևս մինչ առն բայ ինչ, ներգործական, նմանին և կրաւորականն. և ունի անուն ինչ մինչ ոչ արտական է, և ոչ նպատական՝ առն չէզոքական, այսպէս և բայն մինչ ոչ ներգործական է, և ոչ կրաւորականն, առն չէզոքական. և ունի անուն ինչ մինչ նոյնով ձայնիւ նշանակի զարթ և զկոչն հասարակ, այսպէս և բայ ինչ մինչ նոյնով ձայնիւ նշանակի զներգործելն և զկրելն, առն հասարակ։

Յառացելոցս հետևի թէ չորք են սեռք բայից, այ ներգործական, կրաւորական, չէզոքական, և հասարակ։

Ներգործական, օրդն, Օ արդարբէմ, էմանամ, ընամ. և այլն։ Նչ ներգործականք առնն, զի նշանակեն զգործողութիւնն այնպէս երևակիլ՝ զի այլ ոք կրեսցէ յայնմանէ գործողութէ. Ոյան զի մինչ զարդարէ ոք, զարդարեցեալ լինի այլ ինն իր. մինչ իմանայ ոք, իմանեցեալ լինի այլ ինն իր. և մինչ ընու ոք, ընանեցեալ լինի այլ ինն իր։

Կրաւորական, օրպակ, Օ արդարբիմ, էմանիմ, ընանիմ, և այլն։ Նչ կրաւորականք առնն, զի նշանակեն զկիրս կրողին այնպէս հանդիպել նմին՝ զի յուժեքէ առնողէ եղէ յառաջացեալ։ Ոյանզի մինչ զարդարի, կամ իմանի, և կամ ընանի իր ինչ, յուժեքէ առնողէ լինի զարդարեցեալ, իմանացեալ, և ընանեցեալ։

Չէզոքական, օրդն, Նչնէմ, նդամ, լինամ, աձիմ, և այլք։ Նչ առնն առն չէզոքականք, զի գործողութիւնքն որք նշանակին ի ձեռն այսոցիսեայ բայից,

նանք. որք ըստ ձայնին Թ-ի պէտ երևին կրաւորականք, բայց ոչ նշանակեն զկրել յայլմէ. վասն որոյ ոչ ասին կրաւորականք, այլ կոչին ձայնակրականք, իբր ձայնք նոյնին են ձայնք կրաւորականին, այլ ոչ նշանակութիւնքն։

Լակ Հառաբակ. որդոն, խոռովանիմ, խորհիմ. և այլն։ Զհառաբակն ասին, զի ի ձեռն միոյ և նոյնոյ ձայնի՝ մերթ զգործողութիւնն նշանակեն եղեալ գոլ յոմանէ առնողէ առ այլ որ կրօղ. և մերթ նշանակեն զկրումն ինչ եղեալ գոլ ի կրօղն յայլմէ ոմանէ առնողէ։ Օ՛ր օրինակ, միով ասի, խոռովանիմ, խորհիմ, այսօրիւք ձայնիւք այնքան կարէ իմանալ Թէ ես զայլ ոմն խոռովանիմ, և կամ խորհիմ, որքան կարէ իմանալ Թէ ես յայլմէ ոմանէ խոռովանիմ, և խորհիմ. և վասն այսորիկ այսպիսիքս կոչին բայք հաւարակք։

Զևք բայից մտածին՝ որք չեն առ պարզութիւն, առ բարդութիւն, և առ բայնզդրութիւն նոցին. վասն զի ի բայից ոմանք են պարզք. որք են, Սիրեմ, գրեմ, գնեմ, և այլն։ Զի այսպիսիքս վասն այնորիկ ասին պարզք, զի զմի պարզ նշանակութիւն առեալ, և կամ կրելոյ է՛ութեամբ ի միտս մեր բերեն։

Զայնակրականն, որդոն, ՂՁեմ, խոռովանիմ, խորհիմ, և այլք

բայից, ոչ են յոմանէ առնողէ առ կրօղ ոք, այլ ի նոսին առնողս վերաւնան։

Պարձեալ, բայք չէզոքաց կանք անջատին ի ներգործակերպ չէզոքականն, ի չէզոքակերպն, և ի ձայնակրականն։

Ներգործակերպ, որդոն, Ընկեմ, խնդամ, և այլք նմանք. որք թէպէտ ըստ ձայնին երևին ներգործականք, բայց ոչ նշանակեն զգործողութիւնն վերաբերիլ առ այլ ոմն կրօղ. վասն որոյ ոչ ասին ներգործականք, այլ ներգործակերպ չէզոքականք։

Ընդմիջակերպ. որդոն, Էնամ, պրպտանամ, և այլք նմանք. որք թէպէտ ըստ ձայնին իբրեն ներգործակերպք, և կրաւորակերպք, բայց ոչ գործողութիւն առ այլ ոմն կրօղ վերաբերիլ նշանակեն, և ոչ զկրումն ինչ յոմանէ յայլմէ առնողէ ի կրօղ ոք լեալ նշանակեն. վասորոյ ոչ ներգործականք ասին, և ոչ կրաւորականք, այլ ընդմիջակերպ չէզոքականք, զի առհմանականին ներկայէն, և որք հետևին նմոյ՝ լծորդին ամ չէզոքաց ձևով։ Լակ հառաբակ ժամանակքն, և որք հետևին նմոյ՝ լծորդին ըստ գկրաւորականս. լաւ պրտմ յայտ է ի լծորդութիւն բայից յառաջնոյմ մասին։

Ա՛յն անունք են բարդք, որ զոր. Հաղթասիրեմ, սրբափրեմ, բանապրեմ, և այլն։ Այն այսպիսիքս կոչին այնու ասին բարդք, զի զերկուս իմայոճաձս առից, և կի՛ կրկնեցի՛ ի միասս մեր բերին։ Ասան զի սիրելի՛ որ զսիրոյ ներդործուի՛ ի միասս մեր բերի, Հաղթասիրեմ՝ Հանդերձ աշխատութիւն զսիրոյ ներդործուելի՛ ի միասս մեր բերի։ Կ՛ասի՛ որ զգլուխն ներդործուելի՛ ի միասս մեր բերի, սրբափրեմ՝ Հանդերձ սրբատալումն զներդործուելի՛ ի միասս մեր բերի։ Կ՛ասի՛ այսպիսիքս բարդք։

Նո՛ր անունք են բաղադրեալք. որպէս. Տրամաբանեմ, Տաճատղեմ, Նաղաշրեմ. և այլն։ Կ՛ասին այսպիսիքս ասին բաղադրեալք, քանզի բայն միչ է պարզ՝ ունի զպարզ նշանակութիւն, բայց միչ այսպիսիքս մասնկամբք բաղադրի, յայնժամ կամ փոխարկէ զնշանակութիւն իւր, և կամ կրկնապատկէ։ Այսան զի լեզուս մասնկունքն ըստ ինքեանց առեալք՝ ոչ ունին նշանակութիւն, և լինի ոչ զարդեցեալ. բայց ասի բաղադրեցեալ որքան առ այս՝ զի մասնկունքն ըստ ինքեանց առեալք՝ ոչ են անուանք ընդարձակք և հոլովելիք, այլ մասնկունքն բաղադրելիք, որք նաև ընդ առնումն բաղադրին երբեմն. ոչ յառաջնում՝ մասին զբաղադրեալն։

Նո՛ր մասնիկունքն, որք չեն ինքեանց են անշնանք, բայց առնչանականք, զի՛ ի բնչել դրիլն ընդ այլոց նշանականքն, և փոխարկօղք զնշանակութիւն նոցին ընդ որոց բաղադրին, են սոքին. Հն, ած, ած, ո, ա՛, և այլն։

Կ՛ասի բաղադրին ընդ բայից, այսպէս. * Ցայտեմ, առգեմ. վարիմ, ապաւարիմ, գոհանամ, փ՛ոխ հան. կաշխատեմ, ամբարտաւանեմ, գործակցեմ, գործադրեմ, գործակատարեմ, գործավարեմ, գործավաստակեմ, գործավարձեմ, գործավճարեմ, գործավնասեմ, գործավնասեցուցանեմ, գործավնասեցուցանիմ, գործավնասիմ, գործավնասուիմ, գործավնասուցանեմ, գործավնասուցանիմ, գործավնասուցեալ, գործավնասուցեալ եմ, գործավնասուցեալ էի, գործավնասուցեալ իցեմ, գործավնասուցեալ լինիմ, գործավնասուցեալ լիցիմ, գործավնասուցեալ կայց, գործավնասուցեալ կացի, գործավնասուցեալ կացից, գործավնասուցեալ կացուցանեմ, գործավնասուցեալ կացուցանիմ, գործավնասուցեալ կացուցեալ եմ, գործավնասուցեալ կացուցեալ էի, գործավնասուցեալ կացուցեալ իցեմ, գործավնասուցեալ կացուցեալ լինիմ, գործավնասուցեալ կացուցեալ լիցիմ, գործավնասուցեալ կացուցեալ կայց, գործավնասուցեալ կացուցեալ կացի, գործավնասուցեալ կացուցեալ կացից, գործավնասուցեալ կացուցեալ կացուցանեմ, գործավնասուցեալ կացուցեալ կացուցանիմ, գործավնասուցեալ կաց

ՀԱՅԵՐԷՆ ԶՈՒԳԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ. 307

Տեսակք բայից մտածին ոլորան առ նախկնական և առ երկրորդական նշանակութիւնս բայից։ Օ՛ի՛ բայ ունիմք նախադասելագոյնս ասին՝ ըստ որում են սկզբունք, և արմատք՝ յորոց յառաջագային այլք. որպիսիք են առնել։ Ունել, ածել, ընդունել, բռնել, և այլն։ Այս ունիմք ասին ածանցականք, զի՛ ի ձեռն ածանցականաձևից մանկանացոյն՝ ածանցին՝ ի նախադասելագոյնսն, և նշանակեն միով ձայնիւն ոչ միայն զգործողութիւն նշանակելոյ այնու բայիւ, որ է նախադասելագոյն, այլ նաև նշանակեն զիւս այլ գործողութիւն որ նշանակի ածանցելոյ բայիւն. օրդոն. միոջ ասի, Լիճեցոյանէ, ոչ միայն նշանակին առ քո նորին որ ածի, այլ նաև նշանակին առ քո ածեցուցանողին՝ որ առնէ զի նոյն այլն ածիցէ. զի առնելոյն, ի առնելոյ առնել. ուստի աս՝ որ առնեցուցանէ, զգործն իւր անցուցանէ առ այլ՝ առնելով այնպէս՝ զի նոյն այլն ածիցէ. և ըստ առայս՝ բայք ածանցականք՝ անցողականք ասին, նաև երկուց առիւ նշանականք։

Այն գիտելի է, զի մանուածանդ ձայնակրականք բայքն լինին անցողականք, օրդոն,

* Այսիմ, հատուցանեմ. Ծաղկիմ, ծաղկեցուցանեմ. Ներկիմ, ներկեցուցանեմ.

Ծանոթ-

այլայլէ. քանզի՛ ի պարզ գոլն՝ հատարեալն իւր լինի, եդէ. և ոչ զարտուղի վերանայ. Ուստ՝ ի բարդեցեալ գոլն է կատարեալ բայ, և ծորդի ընդ նախկնոյ առեալի առաջնոյ ծորդեաւ. օրդոն, Վախադրեմ, վախադրեցի. վախադրեա՛, և այլն։ Այլ ոչ միայն սա, այլ նաև այլք ունիմք բայք՝ ի բազատրեցեալ գոլն ոչ այնպէս վերանան, ոչ վերանան՝ ի պարզ գոլն իւրեանց. օրդոն,

* Կտանեմ, գամ, գաւեր. Առգտանեմ, առգտանեցի, առգտանեցեր։ Լսեմ, լսեցայ, լսեցար։ Ջարախոսեմ, ջարախոսեցի, ջարախոսեցեր։ Կերեմ, բերի. բերեր, եբեր, բեր. Համբերեմ, համբերեցի, համբերեցեր, համբերեաց. համբերեան։ Այլ ի բերել լինի և համբերէ, համբեր. բայց համբերեր ոչ լինի։ Այլ բերեմ բայն բերեցի՝ բերեա՛ առնելիմբ ոչ լինի. Ուստի յայտ է՝ թէ բազմից բայք ունիմք՝ ի բարդիլն այլապէս ծորդին։ Սակայն ունիմք. քանզի գան և այլք՝ որք այնպէս ծորդին՝ ի բարդեցեալ գոլն իւրեանց՝ ոչ և ծորդին՝ ի պարզ գոլն. օրդոն. * Սիրեմ, սիրեցի, սիրեա. Աշխատասիրեմ, աշխատասիրեցի, աշխատասիրեա։ Գործեմ, գործեցի, գործեա. Կենագործեմ, կենագործեցի, կենագործեա. և այլն։ ||

ձայնակերպականաց բայից. բայց ոչ յամենից, այլ ի յոմանց. վասն զի են բաղումք, զորս ոչ լինիցի զօրութիւն անցողականաց. որպիսիք են այսոքիկ. ՀՀՃԻՀ, Լսել, Խոսանիմ, և այլն. Ոչ գի ոչ կարէ դնել՝ ՀՀՃԵՀ, Լսել, Խոսանիմ, այլ Հարկաւոր է գի դնիցի ոսկան ձայնիկս, և ասիցի՝ ՀՀՃԵՑՈՑԱՆԵՄ, Լսուցանել, Խոսուցանեմ. և այլն։

Յաղագս ձայնից, գործոց, և կամաւորից բայից։

Զգործս Վրանաբերիցուբդ։

Ամբ բայից մասածին որպես առ եղակիսն, թէ և առ յոգնակիսն ընդդէմ նոցին։ Ոմանք գի բայքն՝ կամ են եզականք, և կամ յոգնականք։

Եզականք, որպես, Սիրեմ, Ուսանիմ, Խոսանիմ, Տեսանիմ, և այլն։ Եզ եզականք ասին, գի զմիակն ներգործուԹի, և կամ զկրնայն միոյ անձին՝ որ է ներգործօղ, կամ կրօղ, ի միում մեր բերին։

Յոգնականք, որպես. Ուրեմք, Լսանիմք, Ուսանիմք, Տեսանիմք, և այլն։ Եզ յոգնականք ասին, գի զբազումս ներգործուԹիս, կամ գկրնայն բազմայ անձանց ներգործօղաց, կամ կրօղաց՝ ի միում մեր բերին։

Եզ գիտելի է, գի այս պատճառս՝ Թէպետ ամենից բայից

Ընդդէմ, հանգուցանեմ. Ուսուցի՝ մատուցանեմ. Ցածի՝ յարգեցուցանեմ. Խոտորիմ, խոտորեցուցանեմ. և այլն։ Եզ մերթ նաև այլք սեռք բայից լինին անցողականք. որպես. Խոսիմ, բարձրացուցանեմ. Լինիմ, պինեցուցանեմ. Ընկնիմ, ընկեցուցանեմ. Հրթռանամ, արթռուցանեմ. Լնում, լցուցանեմ. և այլն։

Գիտելի է, գի ածանցականաձեւքս մինչեւ այս՝ ածին, մինչ ներմուծեալ երեւի ի մէջ բայի, ոչ Թէ զբայն ածանցեալ, այլ անուն որ այնու մանկամբ է ածանցական, եղեալ բայ. որպես, * Արդաւոր, հոգաւորեմ. Ուսաւոր, ուսաւորեմ. Ճաղաւոր, Թաղաւորեմ. Փառաւոր, փառաւորեմ. Պարտաւոր, պարտաւորեմ. և այլն։

Գիտելի է, գի բայք ամենք են անցողականք զօրութեամբ. որք Թէպետ ոչ ունին զմանրիկս ցոյց՝ ոմանց, բայց ազնուին նշանակեն՝ օնի նշանակեին ի յոմանցին ցոյն. որպես, * Ողաղկեմ, Արիմանեմ, Օ ինեմ օրեմ, Խոտորեմ, Յուսահատեմ։ և նոյն էր Թէ ասիցեր, * Ողաղկեցուցանեմ, Արիմանեցուցանեմ, Օ ինեցուցանեմ, Խոտորեցուցանեմ, Յուսահատեցուցանեմ, և այլն։

Եզ այսպիսեաք միշտ լինին ի

բայից Նանդխոլ, բայց զի մասնաւորին լոռի Նանդխոլ է, ոչ ունի զայդ նշանակիչ, այլ միայն եղականաբար վերին, Ի մանաւանդ և ամենից բայից անեղութեան ներկայքն, անցեալքն, ապառնիքն, և դերբայքն ոչ ունին զայդ պատճառ. զի ոչ լինին յոգնականք, ոչ և յայտ է։

Վարձեալ գիտելի է, զի բայից ամանց մերձ յատ եղեալ լինին միանգ ի յերկուց մասանկանցս այսոցիկ՝ ա, ո, և յաձախէ զնչմանակութիւնս նոցին. ըստ բազմապատկէ, որ գոն, Ինչ ասի՝ բեկել, ի մանի զգաճատան ինչ, և կամ զայլ իմն նմանէ իր երկու կոտոր առնել. բայց միանգ ասի բեկոտել, նշանակի ոչ միայն երկու կոտոր առնել, այլ աճելի քան զերկուսն ի բազում կոտորս անջատել. լատ այսմ են և ասքին. Կոտել, կորտել. Խոշել, խոշոտել. Պատռել, պռատռոտել. և այլն. Ոչ այսոցիսիքս կոչին բայք յաձախականք, և ունին իմնաւոր զգօրութիւն յոգնականէ որպես առ այս՝ զի զատաւելութիւն գործոցն նշանակեն, և ոչ որքանութեան՝ զի զբազմութիւն գործոցն նշանակիչքեն։

Կայ գիտելի է, զի այսպիսիք մասնիկունք ոչ յարին ամենից բայից, այլ սակաւուց ումանց, որք են ի տալ երկուքէ. ուստի բայիւ՝ որք ոչ են սովորք լինել յաձախականք, ոչ պարտին առնել զնշանակիչն։

Կայ բայք այսպիսիք, ինչպէս, ինչոփել, ինչոտփել, թէպէտ ունին զմանկուանս զայսոցիկ, ոտ, ատ, սակայն ոչ են յաձախականք, այլ ածանցականք անուանցն բայագեալք. քանզի ինչոտքն ոչ զայլ ինչ նշանակէ՝ եթէ ոչ առնել զոք ձիլճատ, որպէս և յայտ է։

Վարձեալ գիտելի է, զի ի և այլ իմն կերպ, որով բայքն լինին յաձախականք. քանզի թէ բայ ինչ ի ձեռն գերբայի կրկնիցի, նշանակէ զբազատուածն գործոցէ, և այնուհետև կարէ յաձախական։ օրինակ, * Ուտ՝ օրհնեալ օրհնեցից զքեզ։ Պատուիրեալ պատուիրեաց. և այլն։ Ուր այսու կերպիւ գրեթէ հանապազ բայք կարեն լինել յաձախականք։

Զեռք բայից մատածին որքան առայս, զի գործողութիւնք և կիրք, կի մնաց ծին գոլ նորին որ խօսի, կամ նորին առ որ լինի խօսիլն, և կամ նորին զոմն լինի խօսիլն։

Ասի՝ միանգ բայն նշանակել զգործողութիւն, և կի զկիրս նորին որ է խօսող, յայնժամ է առաջնոյ դիմի. օրինակ. Ուտեմ. Ասի՝ և առն զի այսու նշանակի գործողութիւն նորին, որ է խօսող. Ուրեմն միանգ նշանակէ զգործողութիւն, կամ զկիրս նո-

յաներևոյթ եղանակօք, զի որ ծողուածին, և կամ վիճիս վերացեալ նշանակէ, և ոչ յաւէտ հետեւակայօք. և պատճառն է, զի մինչ ասէ երէն, կամ երէլ, ոչ նշանակի թէ այս որ բացարձակապէս ասէ, կամ ասիլ, այլ նշանակի ինքն ասիլեն, կամ ասիլուն ըստ որում է գործողութեան, և կամ վիճիս ինչ՝ որոյ դիմի և իցէ։

Յառմանակք բայից մատածին որքան առայս, զի բայքն որք զառս և զվիճիս ընդ ժամանակաւ նշանակեն, կամ՝ ի ներկայի ժամանակի լինել նշանակեն, կամ՝ ի յառաջեալ ժամանակի եղեալ, և կամ յապառնի գալոց. և այսու հանդիպին բայից ժամանակք ներկայ, անցեալ, և ապառնի։

Յանց անցեալ ժամանակն բառակաբար մատածի. այլ կամ անցեալ անկատարելապէս, կամ անցեալ կատարելապէս, կամ անցեալ կատարելագոնապէս, և կամ անցեալ կատարելագոնեզապէս։ Առաջինն կոչի անցեալ անկատար. Երկրորդն անցեալ կատարեալ. Երրորդն անցեալ յաւարակատար. Յանց չորրորդն անցեալ գերակատար։ Եւ այսպէս ժամանակք բայից ասին վեցք. այլ Ներկայ, Անկատար, Կատարեալ, Յաւարակատար, Վերակատար, և Ապառնի։

Ներկայ դիտելի է, զի Հրամայականի եղանակին բայից առդմանէ յաչեռականն ապառնոյն պակասի առաջին դէմն. և պատճառն է, զի ոչղբ է ինքն ինքեան Հրամայօղ, կամ ինքն զինքն աղերսօղ, այլ միշտ Հրամայելն և աղաչելն, կամ աղերսելն լինի առ այլ ոք։ Վասն որոյ գործողութիքն, կամ կիրքն՝ ի Հրամայականի եղանակի միշտ նշմարին՝ ի նմին առ որ է խօսիլն, և կամ զորմէ լինի խօսիլն. և այն եւ՝ ոչ իբրու թէ եղեալիցէ գործողութինն, և կամ կիրքն՝ ի նմա, այլ զի լինիցի. և վասն այսորիկ է, զի Հրամայական եղանակն ոչ ունի զանցեալ ժամանակ։

Նոյնպէս ապառնի ժամանակն անցեալ անկատարի եղանակին պակաս բացորոշեցեալ դէմ. քանզի բայն մինչ է՝ ի նոյնն առ որ լինի խօսիլն, յայնժամ ասի երկրորդի դէմի. որպէս. Դու սիրէս. վասն զի այսու նշանակի գործողութիւն նորին առ որ է խօսիլն. Եւ մինչ նշանակէ զգործողութիւն, կամ զկիրս նորին՝ զորմէ լինի խօսիլն, յայնժամ ասի երրորդի դիմի. որպէս, Նա սիրէ. վասն զի այսու նշանակի գործողութիւն նորին զորմէ է խօսիլն։ Եւ այսպէս առաջին դէմն է նա, յորմէ է բանն. երկրորդ դէմն է նա, առ որ է բանն. և երրորդ դէմն է նա, զորմէ է բանն։

Երկայ. ոլորտն, Երեմ, ե-
րեա, երէ. կամ Երեմ, ե-
րեա, երէ։ Նշ այսպիսեքս ասին
հերկայք, զի բայն միով այս-
պիսեաք վերջաւորուբքք եղե-
րի, նշանակի ներգործուԹի
առնողին, և կամ կրաւ-
ղին նորատակ լինել՝ ինոյնսում
մնալոյն ժամանակի. և կամ
առնօղն գոլ՝ ի մէջ գործոյ
սիրման, և կրօղն գոլ՝ ի մէջ
հրից սիրելոյման. և ոչ լինի ժա-
մանակ անցեալ՝ յորմէ հետե
սկսեալէ առնօղն գործել, և
կամ կրօղն կրել։

Ընկատար, ոլոգոն, Երէե,
երէեր, երէր. կամ Երեեե,
երէեեր, երէր։ Նշ այսպիսեքս
ասին անկատարք, զի միով
բայն այսպիսեաք վերջաւոր-
ԹիքՔ եղերի, նշանակի ներ-
գործուԹի առնողին, և կամ
կրաւղին գոլ սկսեալ և
գոլ՝ ի չհանապարհի առ՝ ի լի-
նիլ անցեալ. վն որոյ գրելոՀ
գործողուԹինն նշանակի լինիլ
՝ի մէջ միջոցի ներկայի և ան-
ցելոյ. բայց զի դիմէ առ ան-
ցեալն, վն այնորիկ ասի ան-
ցեալ անկատար, իբրու ԹԷ
կ՝ առ՝ի լինիլ անցեալ։

Կատարեալ, ոլոգոն, Երեյէ,
երէեյեր, երէեայ. կամ Երէ-
ցայ, երէեյար, երէեյա։ Նշ այս-
պիսեքս ասին կատարեալք, զի
միով բայն այսպիսեաք վեր-
ջաւորուԹիՔք եղերի, նշանակի
ԹԷ գործողուԹի առնողին, և
կի կիրք կրողին՝ ոչ ԹԷ, ինոյ-
նուսմ մնասին ժամանակի լինին,
այլ յիմիք մասին անցելոյ ժա-
մանակի եղեալքեն, և այնու
եղերեցեալք, և վՀարեցեալք։

Յարակատար. ոլոգոն, Երեա-
եմ, երէեալես, երէեալէ. կամ
Երէեցեալեմ, երէեցեալես, երէ-
ցեալէ։ Նշ այսպիսեքս ասին յա-
րակատարք, զի բայն միով այս-
պիսեաք վերջաւորուԹիՔք եղե-
րի, նշանակի գործողուԹի առ-
նողին, և կի կիրք կրողին ոչ
միայն եղերեցեալ՝ և վՀարե-
ցեալ, այլ նաև ժամանակ մինչ
անցեալ զինն վՀարեցմանն։

Պերակատար, ոլոգոն, Ե-
րեալէի, երէեալէիր, երէեալէր.
կամ Երէեցեալէի, երէեցեալէիր,
երէեցեալէր։ Նշ այսպիսեքս ա-
սին գերակատարք, զի բայն
միով այսպիսեաք վերջաւոր-
ԹիՔք եղերի, նշանակի գոր-
ծողուԹի առնողին, և կի կիրք
կրողին ոչ միայն եղերեցեալ գոլ՝
այլ նաև թագուամ ժամանակ
անցեալ զինն եղերեցմանն։

Ապառնի, ոլոգոն, Երէեցէ,
երէեցես, երէեցէ. կամ Ե-
րեցայց, երէեցես, երէեցէ։ Նշ
այսպիսեքս ասին ապառնիք, զի
բայն միով այսպիսեաք վեր-
ջաւորուԹիՔք եղերի, ոչ նշա-
նակի գործողուԹի առնողին,
կի կիրք կրողին եղեալ գոլ, և կ
սկսեալ, այլ եղանելոյ։

Նշ ասա գիտելի է, զի բայցն
միայն ՝ի սահմանականն և
զանակոյ ունին զվեցեսին ժա-
մանակս վերոյ ասացեալս.
Տակ ՝ի յաներեւուԹի եղանա-
կոյ՝

նշանակեն զառն՝ և զկիրս բայից ըստ պատեհի, և ըստ այսմ մեռանի՛ն սահմանական եղանակն. և կամ նշանակեն զառն՝ և զկիրս անբացորոշապէս, և ըստ այսմ մեռածի՛ աներևոյթ եղանակն. կամ՝ ի նշանակել զառն և զկիրս ոչ արձակաբար, այլ վերաբերութեա՛ն իւրեք, կամ նշանակեն զհրամայելին առեալ, և կրելոյ, և ըստ այսմ է հրամայական եղանակն. կամ զղջացեալ լինելն առեալ, և կրելոյ, և ըստ այսմ է ղջեական եղանակն։ Նո՛ր կամ ենթ իրիք թէ՛ ուր նշանակեն զառն՝ և զկիրս, այսինքն՝ ոչ միայն զեղեալս, և կամ որպէս զեղանելիս արձակաբար, այլ իբրու, եթէ՛ կրելին եղեալք, և կամ եթէ՛ եղանելիքին, և ըստ այսմ է սաորակեալական եղանակն։ Ասասի հինգ են եղանակք բայից. այ՛, Սահմանական, Հրամայական, Ղջեական, Սաորակեալական, և Անեղեալ։

Գասասելոյս հետևի՛ թէ սահմանական եղանակն է, յորում բայքն՝ ի բնութիւն ժամանակս իբրեանց արձակուպէս՝ և բացորոշ դիմօք, Թարգ կախելութեա՛ն իրիք և թէութեա՛ն նշանակեն զառն, և կի՛ զկիրս էութեա՛ն։ Նո՛ր առ այս սահմանեալ կոչեցեալ եղանակս այս, զի բայն սահմանորէն՝ և բացորոշապէս նշանակէ՛ ի սմին. և ամէն բանք, թէ պատմականք, թէ

կոչ՝ յորում գործողութի՛ն, և կիրք վերացեալաբար նշանակին, բաւականանան բայիս երեք ժամանակք. այ՛ Ներկայ, անցեալ, և ապառնի։ Նո՛ր հրամայականի եղանակին պակասի անցեալ ժամանակն. վասն զի զանցելոյ իրաց ո՛չ լինի հրամայել. ոչ ի՛ վերաստացի։

Նո՛ր բայից մինչ են ի՛ ղջեականի, և ի՛ սաորակեալականի եղանակի՛ պակասի կատարեալ ժամանակն, և յապառնի կատարն լծուցանէ զտեղին նորին. և ապառնի ժամանակն հանդիպի, սակայն իմնապէս նաև ներկայ ժամանակն պատկառելով՝ ապառնին լծուցանէ զպակասութի՛ն նորին։ Նո՛ր բայք սակայն՝ ի կրաւորականի և՝ ի չէզոքականի սեռի սաորակեալ եղանակն ունի զյաւտակ ապառնի, և զներկայ. որպէս երևի յառաջնում մասին՝ ի լծորդութի՛ս բայից։

Յաղագս Նշանակաց, և Լծորդութեա՛ն բայից։

Գլուխ Ա՛ասանեերկրորդ։

Զանակք բայից մեծաւն որքան առ այս, զի բայքն, որք զառս, կի՛ զկիրս էութեա՛ն նշանակեն, մերթ արձակաբար նշանակեն զայնս, և մերթ վերաբերութի՛ւ իւիք։ Նո՛ր՝ ի նշանակելն արձակաբար՝ կամ նշանակելն զառս՝ և զկիրս բայից ըստ պատեհի, և ըստ այսմ մեռածի՛ սահմանական եղանակն. և կամ նշանակելն զառս՝ և զկիրս անբացորոշապէս, և ըստ այսմ մեռածի՛ աներևոյթ եղանակն. կամ՝ ի նշանակելն զառս և զկիրս ոչ արձակաբար, այլ վերաբերութի՛ւ իւիք, կամ նշանակեն զհրամայելին առեալ, և կրելոյ, և ըստ այսմ է հրամայական եղանակն. կամ՝ զղջացեալ լինելն առեալ, և կրելոյ, և ըստ այսմ է ղջեական եղանակն։ Նո՛ր կամ ենթ իրիք թէ՛ ուր նշանակեն զառս՝ և զկիրս, այսինքն՝ ոչ միայն զեղեալս, և կամ որպէս զեղանելիս արձակաբար, այլ իբրու, եթէ՛ կրելին եղեալք, և կամ եթէ՛ եղանելիքին, և ըստ այսմ է սաորակեալական եղանակն։ Ասասի հինգ են եղանակք բայից. այ՛, Սահմանական, Հրամայական, Ղջեական, Սաորակեալական, և Անեղեալ։

Գասասելոյս հետևի՛ թէ սահմանական եղանակն է, յորում բայքն՝ ի բնութիւն ժամանակս իբրեանց արձակուպէս՝ և բացորոշ դիմօք, Թարգ կախելութեա՛ն իրիք և թէութեա՛ն նշանակեն զառս, և կի՛ զկիրս էութեա՛ն։ Նո՛ր առ այս սահմանեալ կոչեցեալ եղանակս այս, զի բայն սահմանորէն՝ և բացորոշապէս նշանակէ՛ ի սմին. և ամէն բանք, թէ պատմականք, թէ

Ի ձեռակիր եղանակին է, յորում բայքն ոչ արձակաբար եւ զկիրս էութեց, այլ զկատարածական եւ զկիրս էութեց, զի ամենայն եղանակ ունի զիմն առնել քեզ։ Կամ այսպէս. Ցեացես զնա ի վաղիւն, եւ խրատեսցես։ Կամ այսպէս։ Սիրեսցէ զքեզ Հայր բո, եւ արասցէ քեզ զնմ բարի, վն զի ուշիմութիւն վարիս ի համայնս գործս քոյս։

Ընդ թեպէտ յատուկ է հրամայականաց ապառնեաց շեշտանել ի վերջնում վանկ որ նուազանին, որում դիւրաբար զանազանին ի յատուկ ներկայ ասհմանականին, բայց բազմից ի յանհոգ դէպս զանց արարեալ լինի։

Ընդձական եղանակն է, յորում բայքն ոչ արձակաբար զառս եւ զկիրս էութեց, այլ զկիրս ուրուք առանց նշանակին։ Ընդ ի սմին եղանակիս լինին այնք բանք, որք են ընդձականք, եւ սեռականք։ որդոյն,

* Ես-

Ես ծանուցանեմ, եւ թէ ասհմանականք՝ որովք տրին ասհմանք իրաց՝ ի սմին եղանակ նակոյ լինին, որդոյն։

* Ար ջանիւ եւ սիրով ուսանիմ՝ ի շահմարանս փիլիսոփայութեան ։

* Ջանայր ուսանիլ եւ դալ քերականս, բայց ոչ կամէր յօժարութիւբ հանդարտիլ ի սիրտ խղճին ։

* Ասաբ զբերթողութիւն բայ, բայց ոչ զբերթողութիւն բարուց ։

* Ասեալ է, բայց ոչ ի յախտոց խոսեալ։

* Ասուցցէ զբեզ մանաւանդ կիրառութիւն, քան նորոց իրաց առութիւն։

Թրամայական եղանակն է, յորում բայքն զառս՝ եւ զկիրս էութեց նշանակին՝ ոչ արձակաբար, այլ ըստ որում հրամայելոյ, կամ մաղթեցեալքն։ Նէ ի սմին եղանակ կոչ լինին ամ բանք հրամայականք, մաղթողականք, խրատականք, եւ պահանջողականք, որդոյն։

* Ասիր զմոռասուիլն, ոչ զի ասիցես, այլ զի նայես նմա։ յի, այժմ ասիր։

* Ասուածիք հետևողաց ձերոյ ոչ քաղձալ զի ասիցին իմաստունք, այլ քաղձալ միայն զի նոքեր իմաստունք յի, Աստուածիք։

Նէ առ պիտեալ է, զի առնմանական ապառնին ըստ ձեծի մասին լինելոյ նման

* Աղանի՛ թէ զմեծ մնան կե-
նայ յմոց տայցեմ՝ ի կրթու-
թի՛ խոնարհութ։ Աղանի՛ թէ
միշտ կարիցեն պարտական՝ ի
ծառայութի՛ տեղծողին լմից։
Աղանի՛ թէ զի՛ օր ըս արժան-
ոյն ծառայեալիցեմ։ Ած։
և այլն։

Աստրակցական եղանակն է,
յորում բայքն զառս, և
զկիրս էութեց ոչ արձակաբար
և կատարեալապէս նշանակեն,
այլ անկատարելաբար, և այն-
պէս՝ իբրու թէ՝ եթէ իցեն ե-
ղեալք, և կամ եթէ լինիցին։ Ասասէ ոչ աստրասեն
եղեալ գոլ զայնս՝ զորս նշա-
նակեն ձայնք բայից։ Ասկայն
եթէ բայք սահմանականք, և
կամ հրամայականք հետևիցին ինքեանց, յայնժամ՝ ի
ձեռն նոցին նշանակեն կատա-
րեալապէս։ Օ՛ր օրինակ։

* Աղթէ տեսանի՛ցէ՛, փախ-
չի՛։
* Աղթէ առնլի՛ցեմ՝ վճա-
րե՛մ։
* Աղթէ կերեալի՛ցէ՛, յագի՛։
* Աղթէ ընթանայցեմ, շար-
ժի՛մ։

Ա՛հա՝ ի յայսոսիկ բանս ոչ են
թաղտրի փեսանել՝ առնուլն, ու-
տելն, և ընդհանուր իբրու թէ
իցեն եղեալք, այլ եթէ իցէ՛ին
լեալք, հետևիւբ գոլոյն՝ վճա-
րելն, յագելն, և շարժելն։ Ա՛ս-
տուստ է, զի բանքն՝ մինչ են
յայսմիկ եղանակի՝ միշտ են
անկատարք։ և յայնժամ կա-
տարին՝ երբ առակցին հետև-
եղեալք բայից։ և եղանակս
այս վեց այսորիկ կոչի աստրակ-
ցական, զի աստրակցէ նմին
միշտ այլ բան՝ որով կատարի։
Աղ ամք թէականք բանք
յայսմիկ եղանակի լինին՝ ի
զրուցասարութե՛։

Աղ եթէ երբեմն՝ ի սահմանա-
կանի եղանակի առնանիցին
բայքն հանդերձ մասնիկամբ՝
Աղթէ, յայնժամ և ունին
զնոյն զօրութիւն. օրըգոն.

* Աղթէ տեսանի՛ցէ՛, փախչի՛ցէ՛։
* Աղթէ առնլի՛ցեմ, վճարե՛մ։
կամ եթէ առի, վճարեմ։
* Աղթէ կերեալի՛ցէ՛, յագի՛ցէ՛։
* Աղթէ արշաւելիցի՝ շարժե-
ցայց։ կամ Աղթէ արշաւեմ՝
շարժի՛մ։

Աղ գիտելի է, զի նոյն է,
թէև բայսառակսն լինիցին
բանքն. օրըգոն, Աղթէ ոչ գոլա-
նայքէ, ոչ կախեալ։ Աղանդի թէ-
պէտ՝ ի յայսպիսիս երեւի են-
թադրիլ եղեալ գոլ առ-
գոլութեան, բայց ստիպեն
բայքն և աստրակցական, զի
աստրակցի նմին այլ բան. ոչ.
ոչ կախեալ. և քաւականն է, զի
ոչ ասի անմիջապէս՝ թէ Աո-
ղայաս՝ վասն այնորիկ կախեցած։
Աղ եթէ ասիցուբ, ի սահմա-
նական եղանակն մտանէիր
բանն։

Աարձեալ՝ այս բանս. Աղպէս
զի ասիցես՝ ոչիոյէ տեղ աշխա-
տել, և աստրակցական. և ի
բանս պատճառականն՝ ի գործ
ածի։ և աստէն՝ ասիցես բայն
ոչ նշանակէ զառս ուրուք արձա-

Ծորդումն քայլիցն է զանազան վերջաւորութեամբ անհմանականի ներկային։

Այժ սյսպիսիք վերջաւորութիւնք են չորք. այ, ակ, ամ, ահ, էմ։ Այժ առջին ասին լծորդութիւնը, վոր զի քայքն գրեթէ լծին սոքք՝ զօրութիւն չորից ձայնաւորացս առեալ, որք են՝ ի ասին. և այնու վերանան, այ հոլովին՝ պահելով իւր՝ ի բազումս զառաւն ձայնաւոր, և այլոյ լերով զառաձայնն։

Այժ՝ ի չորեքին վերջաւորութիւնս չորեքին ձայնաւորքն են այսոքիկ. է, ա, ո, է։ Այժ առջին ասին լծորդաւորք, և կամ նշանք. վասն զի՝ ի ձեռն ասոյին

«Ասա՛ ինձ, որոյ երկրորդ դէմն է. և մինչ ասի՝ Ասա՛, որոյ երկրորդ դէմն։

Այժ իւրաքանչիւրոյ դերանուանց զանազանութիւք վերջաւորութիւք յարի քայն. քայլ՝ ի յաներեւութի եղանակաց, և՝ ի դերբայս՝ նոյնով վերջաւորութիւք յարի. քանզի կարէ ասել. Ասա՛ է սէրել, դո՛ է սիրել, նա՛ է սիրել. Ասա՛ սիրելով, դո՛ սիրելով, նա՛ սիրելով. և այլն։ Ասա՛ զայս ոչ է դանդաղանել. զի սեռական հոլովիւ աներեւութի՝ ի ձեռն նախադրութեամբ կարէ յարիլ դերանուանն, որպէս, Ասա՛ վասն սիրելոյ, դո՛ վասն սիրելոյ. նա՛ վասն սիրելոյ. կամ այսպէս. Ասա՛ սիրելոյ աշխատասիրութեան, դո՛ սիրելոյ աշխատասիրութեան. նա՛ սիրելոյ աշխատասիրութեան. և այլն։

Ասակ մի դերբայիս գիտելի է, զի աներեւութի ներկայն՝ ի հոլովիւն լինի դերբայ. և ասի դերբայ, զի փոխանակ քայլ վարի՝ ի բանս. և ունի աներեւոյթն, նոյնպէս և աս նշանակէ զառաւ և զկրիս վերացեալ բար, և առանց բայորոշման դիմաց։ Ասացի առանց բայորոշման դիմաց, քանզի՝ ի յայլս եղանակս որոշին դէմքն զանազանութեամբ ձայնիւց, զի մինչ ասի՝ Ասա՛ սիրեմ. որոյ առաջին դէմն է. և մինչ ասի՝ Ասա՛ սիրես, որոյ երկրորդ դէմն է. և մինչ ասի՝ Ասա՛ սիրէ, որոյ երրորդ դէմն։

Այժ իւրաքանչիւրոյ դերանուանց զանազանութեամբ վերջաւորութեամբ յարի քայն. քայլ՝ ի յաներեւութի եղանակս, և՝ ի դերբայս՝ նոյնով վերջաւորութեամբ յարի. քանզի կարէ ասել. Ասա՛ է սիրելն, դո՛ է սիրելն, նա՛ է սիրելն. Ասա՛ սիրելով, դո՛ սիրելով, նա՛ սիրելով. և այլն։ Ասա՛ զայս ոչ է դանդաղանելի. զի սեռական հոլովիւ աներեւութի՝ ի ձեռն նախադրութեան կարէ յարիլ դերանուանն, որպէս, Ասա՛ վասն սիրելոյ, դո՛ վասն սիրելոյ. նա՛ վասն սիրելոյ. կամ այսպէս. Ասա՛ սիրելոյ աշխատասիրութեան, դո՛ սիրելոյ աշխատասիրութեան. նա՛ սիրելոյ աշխատասիրութեան. և այլն։

Ասակ մի դերբայիս գիտելի է, զի աներեւութի ներկայն՝ ի հոլովիւն լինի դերբայ. և ասի դերբայ, զի փոխանակ քայլ վարի՝ ի բանս. և ունի աներեւոյթն, նոյնպէս և աս նշանակէ զառաւ և զկրիս վերացեալ բար, և առանց բայորոշման դիմաց։ Ասացի առանց բայորոշման դիմաց, քանզի՝ ի յայլս եղանակս որոշին դէմքն զանազանութեամբ ձայնիւց, զի մինչ ասի՝ Ասա՛ սիրեմ. որոյ առաջին դէմն է. և մինչ ասի՝ Ասա՛ սիրես, որոյ երկրորդ դէմն է. և մինչ ասի՝ Ասա՛ սիրէ, որոյ երրորդ դէմն։

Ասա՛ ինձ, որոյ երկրորդ դէմն է. և մինչ ասի՝ Ասա՛ սիրէ, որոյ երրորդ դէմն։

Այժ իւրաքանչիւրոյ դերանուանց զանազանութեամբ վերջաւորութեամբ յարի քայն. քայլ՝ ի յաներեւութի եղանակս, և՝ ի դերբայս՝ նոյնով վերջաւորութեամբ յարի. քանզի կարէ ասել. Ասա՛ է սիրելն, դո՛ է սիրելն, նա՛ է սիրելն. Ասա՛ սիրելով, դո՛ սիրելով, նա՛ սիրելով. և այլն։ Ասա՛ զայս ոչ է դանդաղանելի. զի սեռական հոլովիւ աներեւութի՝ ի ձեռն նախադրութեան կարէ յարիլ դերանուանն, որպէս, Ասա՛ վասն սիրելոյ, դո՛ վասն սիրելոյ. նա՛ վասն սիրելոյ. կամ այսպէս. Ասա՛ սիրելոյ աշխատասիրութեան, դո՛ սիրելոյ աշխատասիրութեան. նա՛ սիրելոյ աշխատասիրութեան. և այլն։

Ծորդումն քայլիցն է զանազան վերջաւորութեամբ անհմանականի ներկային։

Այժ այսպիսիք վերջաւորութիւնք են չորք. այ, ակ, ամ, ահ, էմ։ Այժ առջին ասին լծորդութիւնը, վոր զի քայքն գրեթէ լծին սոքք՝ զօրութիւն չորից ձայնաւորացս առեալ, որք են՝ ի ասին. և այնու վերանան, այ հոլովին՝ պահելով իւր՝ ի բազումս զառաւն ձայնաւոր, և այլոյ լերով զառաձայնն։

Այժ՝ ի չորեքին վերջաւորութեամբ չորեքին ձայնաւորքն են այսոքիկ. է, ա, ո, է։ Այժ առջին ասին լծորդաւորք, և կամ նշանք. վասն զի՝ ի ձեռն

գրեալ, այլ այնպէս՝ իբրու թէ, ոչ զի լինելոյն առքն այն ուսուցեալ, պիտոյ է աշխատիլ։ Այժ եթէ զայսպիսիս առ թէականն տարածել կամիցիմք, լինի հակադարձիւն. որպէս. Այնէ աշխատիչն՝ երէցեա. Այս նոյն է եթէ ասիցիւր. Այդէս չէ ոչ՝ այլ՝ երէցեա՝ պիտոյ է ինչ աշխատիլ։

Ընդհանրական եղանակն է, յորում քայն արձակութեամբ նշանակէ զառաւ և զկիրս երեք թարց բայորոշման դիմաց, կամ թուոյ առնուլին, և կրպէին. վասն որոյ նոյնով ձայնիւք աներեւոյթ քայն կարէ վերաբերիլ հասարակաբար առ իւրաքանչիւրս դէմս, և թիւս. որպէս.

* Գրելն իմ, գրելն քո, գրելն նորա.

* Գրելն մեր, գրելն ձեր, գրելն նոցին.

* Գրեալ գոլ իմ, գրեալ գոլ քո, գրեալ գոլ նո՛ր. և այլն։

Յաղագս Ի ծորդուբեղ Լսելոյ։

Ի ծորդուբեղ լսել, ասի երկրորդ դի լծորդուբեղ, որպէս, Ի նշել, նշեմ, նշեա, նշեաց։ Ի ծայրն որք վիճակին եղերման ի յա, ասին երկրորդի լծորդուբեղ. որպէս, Ի մեծանալ, մեծամ, մեծայ, մեծաց։ Ի ծայրն որք վիճակին եղերման ի յո, ասին երկրորդի լծորդուբեղ. որպէս, Ի ծանուցանել, ծանուցանեմ, ծանուցի, ծանուցից։ Ի ծայրն որք վիճակին եղերման ի յէ, ասին երկրորդի լծորդուբեղ. որպէս, Ի ծանրանալ, ծանրանամ, ծանրացայ, ծանրասցայ։ Ի ծայրն որք վիճակին եղերման ի յի, ասին երկրորդի լծորդուբեղ. որպէս, Ի ծանրանալ, ծանրանամ, ծանրացայ, ծանրասցայ։ Ի ծայրն որք վիճակին եղերման ի յու, ասին երկրորդի լծորդուբեղ. որպէս, Ի ծանրանալ, ծանրանամ, ծանրացայ, ծանրասցայ։ Ի ծայրն որք վիճակին եղերման ի յը, ասին երկրորդի լծորդուբեղ. որպէս, Ի ծանրանալ, ծանրանամ, ծանրացայ, ծանրասցայ։ Ի ծայրն որք վիճակին եղերման ի յա, ասին երկրորդի լծորդուբեղ. որպէս, Ի ծանրանալ, ծանրանամ, ծանրացայ, ծանրասցայ։ Ի ծայրն որք վիճակին եղերման ի յո, ասին երկրորդի լծորդուբեղ. որպէս, Ի ծանրանալ, ծանրանամ, ծանրացայ, ծանրասցայ

արմատ բային է փեսն. նախընթաց վանկին լծորդատուն է անն. լծորդատուն է էին. դիմնաւորիչ է ինն. և յոգնահանապազիչ է էն։ Այսպէս բայս այս՝ սէր է մ. ունի արմատ զսէրն. լծորդատուս՝ զէին. դիմնաւորիչ զինն. և յոգնահանապազիչ զէն։

Այսպէս բայն մինչ է եզակեան, մնացեալն՝ ի նմին երեք միայնոյն, արմատ, լծորդատուս, և դիմնաւորիչ. նաև մերթ՝ ի յոգնահանապազիչ վանկ, և կամ տուս։ Այլ՝ արմատն որ՝ ի բայս, ոչ կորնչի. բայց լծորդատուն, և դիմնաւորիչն մերթ կորնչին, և մերթ փոխին յոգնահանապազիչ վանկն. Այսպէս և նախընթաց վանկն, և կամ տուն, մերթ փոփոխի, մերթ մնայ, և մերթ կորնչի. որպէս ստորև երևեալքս յայտնին։

Ահմանական Եղանակ Երկայն։

Սիրե Ես Տէսան	եմ , ես , է ։	Եմք , էք , են ։
Ուսանի Նայի	ամ , աս , այ ։	Ամք , այք , ան ։

Ընդհանուր

Ընկեն Ին Ընդ Ընթեռն Ընդհան	ում, ուս, ու։	Ումք, ուք, ումն։	
Ընդ Առաջ Հոլովի	իմ, իս, ի։	Ումք, իք, ին։	

Ընդ՝ դիտելի է, զի առաջին դիմն սահմանականին ներկայի միշտ կազմի յինքենէ արմատոյն՝ և՝ ի միոյ ծոդադաւոր՝ ի չորիցն՝ որում վիճակեցեալիցէ, և՝ ի դիմաւորել տառէ յայսմանէ ՀՈ. ոյզ և երևի՝ ի վերոյ եղեալ օրինակս։ Իսկ առ՝ ի կազմել զինեալ դիմս, նոյն դիմնաբերել ձևն փոխարկեցեալ՝ ի՝ ե՝ բղխի երկրորդ դիմն, և՝ ի կորնչին բղխի երրորդ դիմն. ՝ի մնալն՝ և՝ ի առնուլն զ՝ ե՝ բղխի առաջին դիմն յոգնականին. ընդ փոխիլն՝ ի ո՝ բղխի երկրորդ դիմն. և՝ ի յեզաչորիլն՝ ի նո՝ բղխի երրորդ դիմն։ Այլ հանդիպի այս՝ զի յառաջնում ծոդադրութեանն ել՝ յերրորդում դիմնջ եղականին, և յերկրորդում դիմնջ յոգնականին՝ փոխարկի՝ ի ե. օրդն, * Ասէ, սերեք. Ասէ, առէք. Տեառն է, տեառնէք։ Իսկ յերկրորդում ծոդադրութեանն՝ ծոդադառաւելն յաճախեալ վինի առաւ այս չ՝ ի յայնս առացեալ դիմս. օրդն, * Ուսանայ, ուսանայք. Խնամայ, խնամայք. բանայ, բանայք. այլ և յայլս է։

Այլ առ՝ ի լինել հրամայական առաւելոց բայից ներգործականաց, ծոդադառաւելն իբրաքանչիւրոց փոխարկին՝ ի յայ ենէ. և յերրորդում ծոդադրութեանն՝ ծոդադառաւելն փոխարկեցելոց յարի և վանից առ. օրդն. * Ընկենում, ընկենա իմ. Նետում, ընտիր. Ծաղում, ծաղանիմ. Ընթեռնում, ընթեռնանիմ. օրպէս և յայլսն է։

Ընդհանուր Հոլովում։

Սիրե Ես Տեսան	ի՛ր	ի՛ր, ի՛ր, ի՛ր։	Ի՛րաք,	ի՛րք, ի՛րն։
Ուսման Գնման Կոչման	այ	այ, այր, այր։	Ա՛յրաք,	այ՛րք, այ՛րն։
Ընկերն Ես Ձիոյ Ընթերցո Պատին	ոջ	ոջ, ոջը, այր։	Ո՛ջաք,	ո՛ջք, ո՛ջն։
Ես Պատուհ Բռնան	ի՛ր	ի՛ր, ի՛ր, իւր, կամ ի՛ր։	Ի՛րաք,	ի՛րք, ի՛րն։

Ի սմին ժամանակաց դիմաւորիչ ինչն առաջնոյ դիմի ներհակին՝ փոխարկեցեալ՝ ի յ ենդ՝ բղխի առաջին դէմն եզականին. Հեղաշրջեալ՝ ի յ էդ, բղխի երկրորդ դէմն. Ի՛ր փոխարկեցեալ՝ ի յէ, բղխի երրորդ դէմն։ Ոսկ ընդ փոխարկիչն՝ ի ա՝ բղխի առաջին դէմն յոգնականին. Հեղաշրջեալ՝ ի յ էդ, երկրորդ դէմն. Ի՛ր փոխարկեցեալ՝ ի յն՝ երրորդ դէմն։

Նոյն հանդիպելին առնուն. զի առաջնոյ, և երրորդի լծորդաւորաքն փոխարկին՝ ի է. ոլորգն։

* Սիրեմ,

դան, * Լուանայ, լուանալ է. Լուանայի, լուանալի. Լուանալ, լուանալ է. Լուանալ իմն ակն ընդունելի եր- րորդի ընդունելեն փոխարկի- ցի 'ի է՝ առնելով նախընթաց ինքեան զվանկս ան. օրդան, * Ընկենում, ընկենանէ է. Ընդունում, ընդունանէ է. Ընդունում, ընդունանէ է. Թողում, թողանէ է. Ընդհեռնում, ընդհեռնանէ է. Հայցատոյն սահ- կայն երրորդ դէմն եղական, որ ոչ եղերն 'ի էր, այլ միշտ 'ի էր. օրդան, * Սիրիւր, ասիւր, տեսանիւր, լուանիւր, խմանիւր, ըսոնիւր, ընկենանիւր, ընդունանիւր, ընդհեռնանիւր:

Ընդհանուր կերպարանքն պրել զկատարեալ ժամանակէ, և զըղձեցեալ ցն 'ի նմանէ, մինչև եղերիցեմք ասել զայնց՝ որք անմիջապէս բղխին յառաջնոյ դիմէ ահմանականի ներկայի:

Հրամայական եղանակի Ներգոյ, Հայցական.

****
դ' Սիր *
դ' Ա՛ս > եր. էք:
դ' Տեսան *
****

****
դ' Լուան *
դ' Խման > ար. այք,
դ' Կան *
****

Նոյն փոխարկումն ներգործա- կանաց ունին 'ի կրաւորա- կան՝ լինի այսու. պի ընդհա- տուն առաջնոյ ընդունելի, որ փոխեցեալ ասէին 'ի է, մնալով անփոփոխ՝ առնուցա- յառաջընթաց ինքեան զատուն եղ. օրդան, * Սիրէի, սիրէ էի. Ասէի, ասէ էի. Տեսանէի, տեսանէ էի: Այլ ընդհատուն երկրորդի ընդունելեն հան- դերձ ինքեան հետևեցեալ չ ատուչն փոխարկեցի 'ի է, որ-

դան, * Լուանայ, լուանալ է. Լուանայի, լուանալի. Լուանալ, լուանալ է. Լուանալ իմն ակն ընդունելի եր- րորդի ընդունելեն փոխարկի- ցի 'ի է՝ առնելով նախընթաց ինքեան զվանկս ան. օրդան, * Ընկենում, ընկենանէ է. Ընդունում, ընդունանէ է. Ընդունում, ընդունանէ է. Թողում, թողանէ է. Ընդհեռնում, ընդհեռնանէ է. Հայցատոյն սահ- կայն երրորդ դէմն եղական, որ ոչ եղերն 'ի էր, այլ միշտ 'ի էր. օրդան, * Սիրիւր, ասիւր, տեսանիւր, լուանիւր, խմանիւր, ըսոնիւր, ընկենանիւր, ընդունանիւր, ընդհեռնանիւր:

Ընդհանուր կերպարանքն պրել զկատարեալ ժամանակէ, և զըղձեցեալ ցն 'ի նմանէ, մինչև եղերիցեմք ասել զայնց՝ որք անմիջապէս բղխին յառաջնոյ դիմէ ահմանականի ներկայի:

Հրամայական եղանակի Ներգոյ, Հայցական.

****
դ' Սիր *
դ' Ա՛ս > եր. էք:
դ' Տեսան *
****

****
դ' Լուան *
դ' Խման > ար. այք,
դ' Կան *
****

Նոյն փոխարկումն ներգործա- կանաց ունին 'ի կրաւորա- կան՝ լինի այսու. պի ընդհա- տուն առաջնոյ ընդունելի, որ փոխեցեալ ասէին 'ի է, մնալով անփոփոխ՝ առնուցա- յառաջընթաց ինքեան զատուն եղ. օրդան, * Սիրէի, սիրէ էի. Ասէի, ասէ էի. Տեսանէի, տեսանէ էի: Այլ ընդհատուն երկրորդի ընդունելեն հան- դերձ ինքեան հետևեցեալ չ ատուչն փոխարկեցի 'ի է, որ-

Դ՝ Ինձեն		
Դ՝ Ին		
Դ՝ Ինձ	՝	ուբ. ուբ:
Դ՝ Ինքեան		
Դ՝ Ինքն		

Դ՝ Ին		
Դ՝ Ինաւք	՝	իբ. իբ:
Դ՝ Ինոցան		

Ինքնայատկականքն եղանակօք ներկայի երկրորդ դէմն եզակի և բազմաւորեան գրեսի յառաջնոյ դիմէ սահմանակատնի ներկայի՝ փոխարկմամբ դիմաւորիչ ձենին՝ ի ըբ. որդոյն, * Սիրե՛ս, մի սիրե՛ր. Լսե՛ս, մի լսե՛ր. և այլն: ոյլ երևի՝ ի վերուերեալ գաղափարոյն: Իսկ յոգնականն սորին նոյն է ընդ յոգնականն երկրորդի դիմի սահմանակատնի ներկայի. որդոյն, սէրէ՛ք. Լսեա՛ք՝ ի հրամայականքն բազմաւորեան դնդ

Հրամայականն եղանակօք՝ ներկայի երկրորդ դէմն եզակի և բազմաւորեան գրեսի յառաջնոյ դիմէ սահմանակատնի ներկայի՝ փոխարկմամբ դիմաւորիչ ձենին՝ ի ըբ. որդոյն, * Սիրե՛ս, մի սիրե՛ր. Լսե՛ս, մի լսե՛ր. և այլն: ոյլ երևի՝ ի վերուերեալ գաղափարոյն: Իսկ յոգնականն սորին նոյն է ընդ յոգնականն երկրորդի դիմի սահմանակատնի ներկայի. որդոյն, սէրէ՛ք. Լսեա՛ք՝ ի հրամայականքն բազմաւորեան դնդ յաւելեալ լինի, և ասի, * Սիրեցէ՛ք, մի՛ սիրեցէք, մի՛ լսեա՛ք, մի՛ լսէք, մի՛ ածէք. և այլն:

Ըստ սոսա պիտի է, զի երբոյր դիմն ներկայի սորին, ըստ սատրատակատն, և ըստ բաց յատակատն, և բնաւքը բացատակատնք դիմք ապատնեայ սորին նոյն են ընդ ըղձականի ներկայի և ապատնեայ. զորմէ տորեր ասելոյք եմք. Իսկ ինայեալք դիմք սորին բղխին՝ ի կատարեալ ժամանակէ. զորմէ՝ ի տեղւոջ իւրում խոսելոյքեմք:

Իսկ փոխարկումն ներդործական յայսմիկ սահմանեալ դիմանք՝ լինի՝ ի ձեռն փոխման ըստ որդոյն. տարէյն՝ ի էի. որդոյն.
* Սի՛ սիրեր, մի՛ սիրեր. մի՛ լսեանար, մի՛ լսեանէր:

Նոյն յերրորդում ըստ որդոյն՝ թեան ըստ որդոյտոյն՝ սինչ փոխարկի՝ ի էի, առնուն նախընթաց ինքեան զնանկս ան. որդոյն. * Սի՛ ընտր, մի՛ ընտրէր. մի՛ ընտրեք, մի՛ ընտրէք. և այլն:

Ինչպիսի Հրամանք Հայրիայ և Հռոմոսի։

եմ։ Տեամ եր։ Ես եր։ Ի՛նչ եմ։ Ինչ	}	իցեմ, իցես, իցէ։ Ունեմք, իցէք, իցեն։
եմ։ Ասեմ եր։ Ասես եմ։ Ասէ եմ։ Ասեն	}	այցեմ, այցես, այցէ։ Ունեմք, այցէք, այցեն։
եմ։ Ուզեմ եր։ Ուզես եմ։ Ո՛չ եմ։ Ունիմ եմ։ Ունիս եմ։ Ունի	}	ուզեմ, ուզես, ուզե։ Ունեմք, ուզէք, ուզեն։
եմ։ Ունիմ եր։ Ունիս եմ։ Ունի եմ։ Ունին	}	իցեմ, իցես, իցէ։ Ունեմք, իցէք, իցեն։

Եւ այսպէս ենթադրական և ժամանակական բնաւորք դէմք ըստ վերջաւորութեանց իւրեանց նոյնք են ընդ դիմաց սահմանական ներկային. և տարբերին միայն ի տալին, զի ունի ոչ ունէ, և ի չորրորդում ընդունին ընդ պատուականն առնուն նախընթաց ինքեանց ղվանկս եղ։ Երրորդում ընդունէ ղվանկս ոչ։ Առայց ի յերկրորդում ընդունէ ղվանկս այլ՝ փոխեալմբ այէ ընդունին ի իւ. որպէս երեւի ի յօրինակէդ։

Նոկ փոխարկումն ներգործականաց սոցին՝ ի կրաւորական՝ լինի այսու. զի Յառաջնում լծորդութեանն եղ փոխարկին՝ ի իւ. օրդոն, * Սիրեմ, սիրիմ, և այլն։ Երկրորդում լծորդութեանն (որ փոխարկմամբ ե էւ։) փոխարկին յ էնի. և այլ վանկն՝ ի էց. օրդոն. * Ընտրեմ, ընտրիմ. և այլն։ Նոկ յերրորդում լծորդութեան՝ լծորդաւոնն փոխարկին յ էնի. և այլ վանկն փոխարկին՝ ի էց առնելով նախընթաց ինքեան զվանկս ա՛ն. օրդոն, * Ընտրեմ, ընտրիմ. և այլն։

Ընդհանուր եղանակք Հնդեւրոպաց։

Ես		
Դու	>	եցէ, եցիր, եցը։ Ունեաք, եցէք, եցին։
Նա		
Մենք		
Դուք	>	այցէ, այցիր, այցը։ Ունիք, այցէք, այցին։
Նոքա		
Ես		
Դու		
Նա	>	ուցուի, ուցուիր, ուցոյր։ Ունիմք, ուցուիք, ուցուին։
Մենք		
Դուք		
Նոքա		
Ես		
Դու		
Նա	>	եցէ, եցիր, եցու, նմ եցը։ Ունիմք, եցէք, եցին։
Մենք		
Դուք		
Նոքա		

Եղանակք բայից։

Ի ամին ժամանակօք դիմիցն ամենևեքին նոյնք են ընդ դիմայ սահմանականին, հաւասարին ընդ վերջաւորութեանց իւրեանց. բայց միայն յառաջնում, և ի չորրորդում լծորդութիւն՝ լծորդաւորքն առնուն նախընթաց ինքեանց ձևանկս էն. Յերրորդում լծորդութիւն ձևանկ՝ ոչ. Իսկ յերկրորդում լծորդութեան փոխանակ լծորդաւորի այնր՝ ի է, առնուն ձևանկս այդ։

Իսկ փոխարկումն ներգործականացն ասցին ի կրաւորական՝ լինի այսու. զի Յառաջնում լծորդութիւն լծորդաւորն՝ է առնու նախընթաց ինքեան զաւրն եւ. որպէս, * Ասրիցեմ, ասրիցեմ եմ։ Յերկրորդում լծորդութիւն՝ այդ ձևանկն փոխարկի ի էց. որպէս, | ոչնայցեմ, լուծանիցեմ։ Յերրորդում լծորդութեան՝ լծորդաւորն ո՝ փոխարկի ի է. և վանկն ոչ ի էց, առնելով նախընթաց ինքեան ձևանկսն. որպէս, * | նուաճու ի, ընտանիցեմ։

Հաւաստոյն սակայն երրորդ դէմն եզականին, որ ոչ եղերի ի էր, այլ ի էր. որպէս, Ասրիցէր, լուծանիցէր, ընտանիցէր. և այլն։

Իսկ ինչ զզեցականք եղանակի առնոյր, նոյնն նմանի և զաւրականակցականք եղանակի։ Իսկ դէմք հաւասարին, և զգերհաւասարիչ առոյնց խոսիմք յետոյ։

Իսկ

Եղանակք երկայնաւորի ըստ Յերիսոսի, և Ակտոսի։

********	
Ասիր	*
Ասիր	է Ա, ըց գԼ։
Ցեան	*
********	
********	
Ասան	*
Ասան	ա Ա, ըց գԼ։
Ասան	*
********	
********	
Ասիկն	*
Ասի	*
Ասոզ	ո Ա, ըց գԼ։
Ասնքեան	*
Ասակն	*
********	
********	
Ասէ	*
Ասաւ	է Ա, եըց գԼ։
Ասուսան	*
********	

Երկայն սորին բաղխի յառաջնոյ դիմի սահմանականի ներկայի՝ փոխարկմամբ դիմաւորիչ ձևին ի էն. ոյդ և յայտ իսկ է։ Իսկ անցեալ ժամանակն բաղխի ի սահմանական կատարելոյն. զորմէ խոսիմք յետոյ։

Իսկ

Հատանաւոր Հայոց։

Նախնեաց ի հոլովին. որպես։

* Հիրելոյ, ի սիրել, սիրելով, ի սիրելն։ | Ուսանելոյ, ի լուսանալ, լուսանալով, ի լուսանալն. և այլն։ | Ոչ միայն ենն կրաւորականք, այլ եւ միջնոյն գործականք, որպես, * Հիրելոյ, ի սիրել, սիրելով, ի սիրելն։ | Ուսանելոյ, ի լուսանալ, լուսանալով, ի լուսանալն։

Նոյն իսկ հոլովին։

Հայոց բայ կրաւորական լծորդութեան, որոյ ամենայն անկանք ենն նախադրեալք, ունին զնոյն հոլովումն, զոր ունի եւ ներգործականն, զերծայն ի հոլովին կորուսանելն զլծորդութեան ի վերջահոլովին. որպես, * Նաւել, ընդոյ, ի ընդոյ, ընդով։ Բացի ի վերջահոլովին, զի ուր նախադրեալ է հոլովն, ան կորուսանի լծորդութեան. որպես, ի ընդուլ, ընդուլ, ի ընդուլն։ Նոյն միջնոյ անկանց է կրաւորական, զոր ինն կոչեցի. որպես, * Նանիլ, ընանիլոյ, ի ընանիլ, ընանիլով, ի ընանիլն։

Նոյն ըստ երրորդում լծորդութեան, յորում են բայք ձայնակրաւորականք, և անկանց միջոյ ներկայն միշտ ելեալ ի էն, զերծայն ի բազմահնգամեայ անկանց ենն վերջահոլովք, զլծորդութեան իւրն փոխարկեն ի էն. որպես * Ընդել, առնելոյ, ի յառնելոյ. առնելով։ Ասացի, մատչելոյ, ի մատչելոյ, մատչելով։ Ուսանիլ, ըստանելոյ, ի ըստանելոյ, ըստանելով։ Ասա-

Ներգործականք։

Ներգործականք են ներգործականք, ունին զլծորդութեան զոր ունի կրաւորականն, զերծայն ի հոլովին կորուսանելն զլծորդութեան ի վերջահոլովին. որպես, * Ասել, առնել, ի ասել, ասելով, ի ասելն։ | Ուսանել, ի լուսանալ, լուսանալով, ի լուսանալն։ և այլն։ | Ոչ միայն ենն կրաւորականք, այլ եւ միջնոյն գործականք, որպես, * Հիրել, ի սիրել, սիրելով, ի սիրելն։ | Ուսանել, ի լուսանալ, լուսանալով, ի լուսանալն։

Նոյն իսկ հոլովին։

Հայոց բայ կրաւորական լծորդութեան, որոյ ամենայն անկանք ենն ներգործականք, զերծայն ի հոլովին կորուսանելն զլծորդութեան ի վերջահոլովին. որպես, * Նաւել, ընդոյ, ի ընդոյ, ընդով։ Բացի ի վերջահոլովին, զի ուր նախադրեալ է հոլովն, ան կորուսանի լծորդութեան. որպես, ի ընդուլ, ընդուլ, ի ընդուլն։ Նոյն միջնոյ անկանց է կրաւորական, զոր ինն կոչեցի. որպես, * Նանիլ, ընանիլոյ, ի ընանիլ, ընանիլով, ի ընանիլն։

Նոյն ըստ երրորդում լծորդութեան, յորում են բայք ձայնակրաւորականք, և անկանց միջոյ ներկայն միշտ ելեալ ի էն, զերծայն ի բազմահնգամեայ անկանց ենն վերջահոլովք, զլծորդութեան իւրն փոխարկեն ի էն. որպես * Ընդել, առնելոյ, ի յառնելոյ. առնելով։ Ասացի, մատչելոյ, ի մատչելոյ, մատչելով։ Ուսանիլ, ըստանելոյ, ի ըստանելոյ, ըստանելով։ Ասա-

Ներգործականք։

Ներգործականք են ներգործականք, ունին զլծորդութեան զոր ունի կրաւորականն, զերծայն ի հոլովին կորուսանելն զլծորդութեան ի վերջահոլովին. որպես, * Ասել, առնել, ի ասել, ասելով, ի ասելն։ | Ուսանել, ի լուսանալ, լուսանալով, ի լուսանալն։ և այլն։ | Ոչ միայն ենն կրաւորականք, այլ եւ միջնոյն գործականք, որպես, * Հիրել, ի սիրել, սիրելով, ի սիրելն։ | Ուսանել, ի լուսանալ, լուսանալով, ի լուսանալն։

Նոյն իսկ հոլովին։

Հայոց բայ կրաւորական լծորդութեան, որոյ ամենայն անկանք ենն ներգործականք, զերծայն ի հոլովին կորուսանելն զլծորդութեան ի վերջահոլովին. որպես, * Նաւել, ընդոյ, ի ընդոյ, ընդով։ Բացի ի վերջահոլովին, զի ուր նախադրեալ է հոլովն, ան կորուսանի լծորդութեան. որպես, ի ընդուլ, ընդուլ, ի ընդուլն։ Նոյն միջնոյ անկանց է կրաւորական, զոր ինն կոչեցի. որպես, * Նանիլ, ընանիլոյ, ի ընանիլ, ընանիլով, ի ընանիլն։

Նոյն ըստ երրորդում լծորդութեան, յորում են բայք ձայնակրաւորականք, և անկանց միջոյ ներկայն միշտ ելեալ ի էն, զերծայն ի բազմահնգամեայ անկանց ենն վերջահոլովք, զլծորդութեան իւրն փոխարկեն ի էն. որպես * Ընդել, առնելոյ, ի յառնելոյ. առնելով։ Ասացի, մատչելոյ, ի մատչելոյ, մատչելով։ Ուսանիլ, ըստանելոյ, ի ըստանելոյ, ըստանելով։ Ասա-

Ներգործականք։

Ներգործականք են ներգործականք, ունին զլծորդութեան զոր ունի կրաւորականն, զերծայն ի հոլովին կորուսանելն զլծորդութեան ի վերջահոլովին. որպես, * Ասել, առնել, ի ասել, ասելով, ի ասելն։ | Ուսանել, ի լուսանալ, լուսանալով, ի լուսանալն։ և այլն։ | Ոչ միայն ենն կրաւորականք, այլ եւ միջնոյն գործականք, որպես, * Հիրել, ի սիրել, սիրելով, ի սիրելն։ | Ուսանել, ի լուսանալ, լուսանալով, ի լուսանալն։

Նոյն իսկ հոլովին։

Հայոց բայ կրաւորական լծորդութեան, որոյ ամենայն անկանք ենն ներգործականք, զերծայն ի հոլովին կորուսանելն զլծորդութեան ի վերջահոլովին. որպես, * Նաւել, ընդոյ, ի ընդոյ, ընդով։ Բացի ի վերջահոլովին, զի ուր նախադրեալ է հոլովն, ան կորուսանի լծորդութեան. որպես, ի ընդուլ, ընդուլ, ի ընդուլն։ Նոյն միջնոյ անկանց է կրաւորական, զոր ինն կոչեցի. որպես, * Նանիլ, ընանիլոյ, ի ընանիլ, ընանիլով, ի ընանիլն։

Նոյն ըստ երրորդում լծորդութեան, յորում են բայք ձայնակրաւորականք, և անկանց միջոյ ներկայն միշտ ելեալ ի էն, զերծայն ի բազմահնգամեայ անկանց ենն վերջահոլովք, զլծորդութեան իւրն փոխարկեն ի էն. որպես * Ընդել, առնելոյ, ի յառնելոյ. առնելով։ Ասացի, մատչելոյ, ի մատչելոյ, մատչելով։ Ուսանիլ, ըստանելոյ, ի ըստանելոյ, ըստանելով։ Ասա-

Ներգործականք։

Ներգործականք են ներգործականք, ունին զլծորդութեան զոր ունի կրաւորականն, զերծայն ի հոլովին կորուսանելն զլծորդութեան ի վերջահոլովին. որպես, * Ասել, առնել, ի ասել, ասելով, ի ասելն։ | Ուսանել, ի լուսանալ, լուսանալով, ի լուսանալն։ և այլն։ | Ոչ միայն ենն կրաւորականք, այլ եւ միջնոյն գործականք, որպես, * Հիրել, ի սիրել, սիրելով, ի սիրելն։ | Ուսանել, ի լուսանալ, լուսանալով, ի լուսանալն։

Նոյն իսկ հոլովին։

Հայոց բայ կրաւորական լծորդութեան, որոյ ամենայն անկանք ենն ներգործականք, զերծայն ի հոլովին կորուսանելն զլծորդութեան ի վերջահոլովին. որպես, * Նաւել, ընդոյ, ի ընդոյ, ընդով։ Բացի ի վերջահոլովին, զի ուր նախադրեալ է հոլովն, ան կորուսանի լծորդութեան. որպես, ի ընդուլ, ընդուլ, ի ընդուլն։ Նոյն միջնոյ անկանց է կրաւորական, զոր ինն կոչեցի. որպես, * Նանիլ, ընանիլոյ, ի ընանիլ, ընանիլով, ի ընանիլն։

Նոյն ըստ երրորդում լծորդութեան, յորում են բայք ձայնակրաւորականք, և անկանց միջոյ ներկայն միշտ ելեալ ի էն, զերծայն ի բազմահնգամեայ անկանց ենն վերջահոլովք, զլծորդութեան իւրն փոխարկեն ի էն. որպես * Ընդել, առնելոյ, ի յառնելոյ. առնելով։ Ասացի, մատչելոյ, ի մատչելոյ, մատչելով։ Ուսանիլ, ըստանելոյ, ի ըստանելոյ, ըստանելով։ Ասա-

Ածականաւոր եղանակի ներկայ ժամանակ։

Ես	ե	ցի,	ցեր,	ևայ,	ցաք,	ցիք,	ցին,
Դու	ես	ցիր,	ցեր,	այ,	ցաք,	ցիք,	ցին,
Նա	է	ցի,	ցեր,	է տեսս,	ա՛ք,	է՛ք,	ի՛ն,
Ես	եմ	ցեայ,	ցեալ,	ցա՛ք,	ցեալք,	ցեան,	
Դու	ես	ցեայ,	ցեալ,	ցա՛ք,	ցեալք,	ցեան,	
Նա	է	ցի,	ցեր,	է ցեայ,	ա՛ք,	է՛ք,	ի՛ն,
Ընկ	է	ցի,	ցեր,	ընկ էց,	ցաք,	ցիք,	ցին,
Ես	ի	ր,	եր,	ե լից,	ա՛ք,	է՛ք,	ի՛ն,
Թող	ի	ր,	եր,	ե թող,	ա՛ք,	է՛ք,	ի՛ն,
Ընթերց	այ	ար,	ա՛ք,	ա՛ք,	այք,	ա՛ն,	
Պահ	է	այ,	ար,	ա՛ք,	ա՛ք,	այք,	ա՛ն,
Ես	եմ	ցայ,	ցար,	ցա՛ք,	ցաք,	ցայք,	ցան,
Դու	ես	այ,	ար,	ա՛ք,	ա՛ք,	այք,	ա՛ն,
Նա	է	այ,	ար,	ա՛ք,	ա՛ք,	այք,	ա՛ն։

Ա՛ստ՝

Ժամանակաց եղանակ։

Ժամանակաց եղանակ կոչի՝ որ ցուցանէ զգործողութիւն ի ժամանակի, կամ ի յաւիտենից։ Ունի երկու ժամանակս, զներկայ եւ զանկատելի անցեալ։

Ներկայ ժամանակ ցուցանէ զգործողութիւն ի ներկայ ժամանակի, կամ ի յաւիտենից։ Կազմի ի յորոշիչ ներկայ ժամանակէ, փոխարկելով զնշանն ի ց՝ որ է նշան անկատելի անցելոյ ժամանակի։ Ունի զսոյն կերպարանս, զոր եւ անկատելի անցեալ ժամանակն, միայն ի տարբերութիւն ունելով զնշան ներկայ ժամանակին։ Ունի եւ զհրամայական եղանակ։

Ներկայ ժամանակ։

Ես ե՛մ, դու ե՛ս, նա է՛։ Մեք ե՛նք, դուք ե՛ք, նոքա ե՛ն։

Անկատելի անցեալ ժամանակ։

Ես ի՛ր, դու ե՛ր, նա է՛ր։ Մեք ի՛նք, դուք ի՛ք, նոքա ի՛ն։

Ապառնի ժամանակ։

Ես ի՛մ, դու ի՛ս, նա ի՛։ Մեք ի՛մք, դուք ի՛ք, նոքա ի՛ն։

Հրամայական եղանակ։

Ներկայ ժամանակ։

Եղիր դու, եղիցի նա։ Եղիցուք մեք, եղէ՛ք դուք, եղիցեն նոքա։

Ապառնի ժամանակ։

Եղիցես դու, եղիցի նա։ Եղիցուք մեք, եղիցէք դուք, եղիցեն նոքա։

Ենթադրական եղանակ։

Ներկայ ժամանակ։

Եթէ ես լինիցիմ, եթէ դու լինիցիս, եթէ նա լինիցի։ Եթէ մեք լինիցիմք, եթէ դուք լինիցիք, եթէ նոքա լինիցին։

Անկատելի անցեալ ժամանակ։

Եթէ ես լինէի, եթէ դու լինէիր, եթէ նա լինէր։ Եթէ մեք լինէաք, եթէ դուք լինէիք, եթէ նոքա լինէին։

Ապառնի ժամանակ։

Եթէ ես եղէց, եթէ դու եղիցիս, եթէ նա եղիցի։ Եթէ մեք եղիցուք, եթէ դուք եղիցիք, եթէ նոքա եղիցին։

Անորոշ եղանակ։

Ներկայ ժամանակ։

Լինել։

Անկատելի անցեալ ժամանակ։

Եղեալ։

Ապառնի ժամանակ։

Լինելոց։

Ածական անուն։

Ներկայ ժամանակ։

Լինելի

Ա ԲԴ՝ Թէպէտ յայտական՝ ոմանք ոչք են զանազանեալ առեակաց՝ երևին գոլ նոյնոյ առեակի՝ ի սմին ժամանակս և՝ ի բազմեցեալսն յայտանել, բայց ոչ են այնպէս. վերջի գործել զանազանի լծորդութեամբ տարբերին՝ ի սահմանակացն ներկայոջ, և՝ ի բազմեցեալսն յայտնանել. այլ յայտ է՝ ի տաւին. Տեսի, Ռաղէ, որք երևին՝ ի սմին գոլ նոյնոյ առեակի՝ բայց՝ ի ներկայոջ են տարբերք. որդոյն, Տեսանեմ, Ռաղամ։ Ետես այսմ և տպին, Էջ, Էջի. նման տպին, էմայոյ, ընկերոյ. և այլոց։ Ասացեալ որոյ ըստ իրաւանցդ հնդեվրոպատառն կերպով, կամ առեակք. Թէպէտ ոմանք զտակուձս բայս պարտուանակին։

Բայց թէ այսոքիկ որպէս բազմին պէսպիսութեամբ՝ ի սահմանականն ներկայ, ուր միայն են երք առեակք ըստ բնոյ լծորդութեանց, գիտելի է. զի Հայաստնեաւ լծորդութեամբ դիմաւորիչ ձևն երբեմն պահմամբ լծորդատառն փոխարկի՝ ի ցի. և այսպէս բազմի կատարեալն առաջնոյ կերպի. որդոյն, Սիրեմ, սիրեցի։ Երբեմն փոխարկմամբ լծորդատառն յերդաչին՝ ի ցի. և այսպէս բազմի կատարեալն երկրորդի կերպի. որդոյն։ Ասեմ, ասացի։ Երբեմն կորուսմամբ լծորդատառն, և նախընթացի վանկին՝ փոխարկի՝ ի ձին. և այսպէս բազմի կատարեալն երրորդի կերպի. որդոյն, * Տեսանեմ, տեսի։ Ըստ այսոցս առաջնոյ լծորդութեան վիճակին երեք տեսակք։

Այլ գիտելի է. զի Թէպէտ ընդ երրորդիւ տեսակաւ երեքայ բայիդ՝ ան վանկն նախընթացի բառնի, բայց կարեն գոլ բայք ոմանք, որք վանդ ոչ ունելոյն՝ ի ներկայոջ զայլ վանկս յարմատոջ իւրեանց, ի կատարեալ ժամանակոջ՝ ի կորուսանելն զծորդատառն ոչ կորուսանելոյն զվանկին նախընթացի. որդոյն, Հանեմ, հանի, հանեալ եմ. և այլն։

Ի երկրորդում լծորդութեան դիմաւորիչ ձևն ոչ սահմանականն ներկայի՝ երբեմն պահմամբ լծորդատառն, և կորուսմամբ ան վանկին (եմ է իցէ) փոխարկի՝ ի ցի. և այսու բազմի կատարեալն առաջնոյ կերպի. որդոյն։ * Լուանամ, լուայ. Հաստատամ, հաստատայ։

Երրեմն պահմամբ լծորդատառն, և կորուսմամբ ան վանկին (եմ իցէ) փոխարկի՝ ի ցայ. և այսու բազմի կատարեալն երկրորդի կերպի. որդոյն. * Ասմանամ, խնդացայ. Ասեմ, ասացայ. և այլն։

Նոյն եմ է ասել զի վանկն իցէ նախընթացի լծորդատառն, ձայնդատառն, և ձայն բառնին. և ելն ասայ. որդոյն, * Ներձեռամ, ներձեցայ. Երթամ, որթեցայ. և այլն։

կալ։ Իսկ երբեմն փոխանակ լծորդաւոր են՝ եւ կրճատեալ նախընթացի նոյնաւորն՝ յեղաշրջի՛ւ ու՝ եւ այսու բղխի կատարեալն հինգերորդի կերպի. օրդոն, * Վախ-դոմ, պակէ՛ս. եւ այլն։

Վակ՛ ի չորրորդում լծորդութեան դիմաւորիչ ինն առհասնականի ներկայի երբեմն փոխանակ լծորդաւորն՝ ի՛ եւ՝ յեղաշրջի՛ւ ու՝ եւ՝ յեղաշրջի՛ւ ու՝ եւ այսու բղխի կատարեալն առաջնոյ կերպի. օրդոն. * Ի՛ձէմ, աձէ՛ս։ Երբեմն կրճատեալ նախընթացի ՝ւս՝ առն, եւ փոխանակ լծորդաւորն՝ ի՛ եւ՝ փոխարկի՛ ի ու՝ եւ այսու բղխի կատարեալն երկրորդի կերպի. օրդոն, * Նաա ՚էմ, մնա՛ս։ Իսկ երբեմն կրճատեալ նախընթացի ան վանկին՝ (եթէ կայ,) փոխարկի՛ ի ու՝ եւ քան այսմ բղխի կատարեալն երրորդի կերպի. օրդոն, * Նուա անէմ, բուա՛ս. Նստա՛ս. եւ այլն։

Ոմանք՝ զի կտրելի է, զի բնաւք բայք կատարեալք յառաջնում դիմիզ եղականին, ոչ յայտ է՝ ի վերոգրելոցս, վերջաւորին՝ համառուտ էին, եւ համառուտս այլ հանդերձ չեն, որ ոչ հնդի. եւ առին յոյժ բարեկեցն նկատելիք են. վասն զի մինչ բայն վերանայ ի յոյլ դէմն՝ եւ ի ժամանակս, այսքիկ առաք՝ կամ ինան, կամ բառնին, եւ կամ փոխին։

Ընդ երբեմն կրճատեալ լծորդաւորն, եւ նախընթացի նոյնաւորն (եթէ կայ,) յեղաշրջի՛ւ ու՝ եւ այսու բղխի կատարեալն երրորդի կերպի. օրդոն, * Ընդ-դոմ, թաղի՛ս. եւ այլն։

Ի երրորդում լծորդութեան դիմաւորիչ ինն առհասնականի ներկայի երբեմն փոխանակ լծորդաւորն՝ ի՛ եւ՝ եւ կրճատեալ եւն վանկին փոխարկի՛ ի ու՝ եւ այսու բղխի կատարեալն առաջնոյ կերպի. օրդոն, * Ինակ ենոմ, բնակ եղի՛։ Երբեմն կրճատեալ լծորդաւորն, եւ փոխանակ նախընթացի նոյ՝ ասելն՝ փոխարկի՛ ի ու՝ յեղաշրջի՛ւ ու՝ եւ այսու բղխի կատարեալն երկրորդի կերպի. օրդոն, * Նաա՛մ, ուտա՛ս։ Երբեմն կրճատեալ լծորդաւորն, նաեւ նախընթացի ան վանկին՝ (եթէ կայ,) փոխարկի՛ ի ու՝ եւ քան այսմ բղխի կատարեալն երրորդի կերպի. օրդոն, * Նուա՛մ, լքի՛ս, առնո՛մ, առի՛։ (Սակայն նախընթացս ոչ ասէն եթէ անմիջապէս հետեւեալին ասելի ձայնաւորն, այլ կորնչի. օրդոն, * Ենոմ, վէնի՛ս։) Երբեմն կրճատեալ լծորդաւորն, եւ փոխանակ նախընթացի ոչ ասելն՝ յեղաշրջի՛ւ ու՝ եւ կիր կրճատեալ, փոխարկի՛ ի ու՝ եւ այսու բղխի կատարեալն չորրորդի կերպի. օրդոն * Ընդ-դէնոմ, ընդ-դէր ցայ. Ընդ-դէնոմ, ընդ-դէ՛ս ցայ. Ընդ-դէնոմ, ընդ-դէ՛ց ցայ։

Ի ձէ, ելից. Ի ծաղէ, ելեալ ի ծաղէ։ Ի նէ այսոցիկ չորք բայք, և որք են ընդ սոքօք, կարեն կոչել արմատաւէմք, զի արմատն իւրեանց լինի ինքեանց երրորդ դէմ ըն կատարելոցն, և երկրորդ դէմ՝ ի հրամայական ներկայոջ։ (Թէպէտ ոմանք յայտնիսեալ ոչ առնուն նախընթաց արմատոյ իւրեանց զատուն էլ, այլ զէ. օրդոն. Կիզէ, է կիզ։ Ի ոմանք զոչ լինն տառ առնուն. օրդոն. Ա՛րդելի, արգել։)

Ի ուր եղերի՝ ի չէ, թէ լծորդատառն իսկ այէ, կորնչի ինքն, և բղխի երրորդ դէմն եզակահնին. օրդոն, * Ա՛սայ է, ասայ. Ո՛ւսայ է, լուսայ։ Իսկ եթէ էլ իսկ լծորդատառն, ինայմամբ լծորդատառին՝ չ վանկն փոխարկի՝ ի այ. օրդոն, * Ա՛իրէչ, սիրէ այ։ Ի այց եթէ լծորդատառն փոխարկմամբ իսկ էլ, կորուսամբ նորին չ վանկն փոխարկի՝ ի էց. օրդոն. * Ի՛նկ եչ, ընկ էց։ Ա՛լկայն ուր առաջին դէմն եզերի՝ ի այ, կամ՝ ի չայ, անձայն չ՝ փոխարկի՝ ի ա՛ւ, և այնու բղխի երրորդ դէմն եզակահնին. օրդոն. * Ի՛մացայ, իմացայ. Ի՛նկեայ, ընկեայ. Պահեայ, պահեայ. Ի՛ձեայ. աձեայ. և այլն։

Ի՛սկ՝ ի սին ժամանակի փոխարկումն ներգործականաց բայից՝ ի կրաւորականս՝ լինի այսու կերպիւ. զի ուր ներգործականն առնուն զնշան

լինել, և կամ լինել փոխարկուած տեղւոյ, առ ի զանազանել ի ներգործականին. օրք առ կայն ի յոմանս տեսակս երեւին աւելորդք. օրդան, մինչ ասի. Մէնեցայ. անհեթեթ իմն է ենէն. վասն զի մէրեցայ ն ջոլով հատարակ ծառայէ այնքան ներգործականին՝ որքան և կրաւորականին. ունի և սոքին. Նէհեցայ, Հաւացայ՝ են հատարակք երկուց սեռից. բայց ի յայլ մնացեալս տեսակս կարէն մնալ. հատարակք, և կարէն ի կրաւորականն զանազանել. օրդան, Տեսայ, կամ տեսանեցայ. Լուայ, կամ լսանեցայ, լայ, կամ ընդունեցայ. Մոռացայ, կամ ընդունեցայ. Մոռացայ, կամ ընդունեցայ. Մոռաց

Յարձակաբար, և Ոչնչակատար,
Ահմանաձանի եղանակէ:

Սէր
Ատայ
Տես
Ուսայ
Ուսայ
Ուսայ եւ եմ,եամ,ես,եք,են,
Ընկենոյ եւ ենկեցի,ենկեր,ենկաք,ենկէք,
ենկին:
Ց
Ծուռ
Ընթերց
Ծուռ ոյ
Ուչեց
Ուսաս ոյ
Ուսաս

Ա՛րկու ժամանակս այսոքիկ բղխեն ՚ի յառաջնոյ դիմէ կատարելոյն այսպէս.

Ա՛ռաջնոյ Լծորդութեան նախկին առեալին կորուսեալոյ Լծորդաւորն՝ զոր վանկն եղելոյ ՚ի վերայ. և առնու զդիմաձորիսն զայսոսիկ եմ, ես, է. էք, էիր, էր. օրդոն, * Ա՛ր ըե՛ն. սիրեալեմ. սիրեալիմ. և այլն:

Ո՛րք հինգերորդ առեալին երրորդի Լծորդութեան, և երկրորդ առեալին չորրորդի Լծորդութեան կորուսեալոյ Լծորդաւորն՝ վերակոչին զերծելոյ վանկն՝ ես, էիր, էր, էք, էիք, էին. օրդոն. * Ա՛ր ըե՛ն. սիրեցեալեմ. սիրեցեալիմ. և այլն:

Ո՛րք հինգերորդ առեալին երրորդի Լծորդութեան, և երկրորդ առեալին չորրորդի Լծորդութեան կորուսեալոյ Լծորդաւորն՝ վերակոչին զերծելոյ վանկն՝ ես, էիր, էր, էք, էիք, էին. օրդոն. * Ա՛ր ըե՛ն. սիրեցեալեմ. սիրեցեալիմ. և այլն:

Ո՛րք վերջակէտ ունին զերծելոյ վանկն՝ ես, էիր, էր, էք, էիք, էին. օրդոն. * Ա՛ր ըե՛ն. սիրեցեալեմ. սիրեցեալիմ. և այլն:

Ո՛րք

Թողեցեալ. և այլն։ Նայ երբեմն ա՛ վանին և յաւելլով լինի՝ ի յեռոյն երկուս առաքս։ արգ։ * Ետան եցեալեմ, Թողան եցեալեմ։ Ած ի յայլս ինայնալս հինգ առեալն՝ ներմուծանել անէ կի՛ նանէ վանին՝ բաս տորոյ հեղեղակայ, արգ։ * Ոճանեցեալեմ, խմանեցեալեմ. քանէցեալեմ. լնանէցեալեմ. ընթեռնանէցեալեմ. և այլն։ Ի՛ պէտս բաղումք ի՛ հնոյ նաև զասին գրեն սոյ գիտարակ, այ սոյ գիներգործականն՝ նայն պէս և գկրաւորականն գրեն. * Ճաչեալ. խմայեալ. բայեալ. լցեալ. ընդերցեալ։ Այլ յիս նաւանգ յայժամ կարեն ի գործ ածել այսպիսիքս փոխառեալ կրաւորականն՝ յորժամ բնդ էականն բայն շարակցին. արգ։ * Ցեալ։ ընդերցեալ եղէ. և այլն։ Ցայսմ և առբին. այ Տեսեալ. Ընդեալ. Ուրեալ. առանց վանիկս այսպիսիկ եղ՝ փոխառեալ կրաւորականն գնել գրեալ երևին ի հինն գբառաձս. և ի՛ ձեռն էականի բայն, և կամ ի՛ ձեռն խնդրոյ խնամեին գոլ կրաւորականք. արգ։ Ծաղեալ էին հեղեղք ջո։

Ոչ առ գիտել է, գի ուրուք առանց գյարակատարի, և գդերակատարի առնիանականին, նոյնն առնել է և գյարակատարիւ, և գդերակատարիւ ընձեռանին և առարկայականին, նաև գկրաւորականն՝ ունել առանձին առարկայականին, և գանցեալ կատարեալ անեղեւ ձին, և ընդունել անեղեւ ձին. որոց բնաւքն եղելոյն ի եալ. և այս միայն ի. առբերու ձի. գի ի յընձանկանող գիանաձորիչքն եմ, ես, ե, առնուն նախընթաց ինքեանց գիանկս է. արգ։ Ուրեալեղէմ, ուրեցեալեղեմ. և այլն։ Ոչ առանձին առարկայական նին առնու գէակն բայս այս եղէ. արգ։ Ուրեցեալեղէ. և այլն։ Ոչ անցեալն անեղեւ ձին՝ փոխառեալ գիանաձորչին առեւ գէակն բայս գայ՝ փոլ. արգ։ Ուրեալ փոլ. Ուրեցեալ փոլ. և այլն։ Ոչ ընդունելու ձեան անցեալն ոչ պատեհ ունել գիանաձորիչ. արգ։ Ուրեալ. Ուրեցեալ. և այլն։

Ա. պատճառական ժամանակին առաջին դէմն եղակիան բաղխե
յառաջնոյ դիմի կատարելոյն վերածեր ու թ ջ առ-
ուիս.

Կուռ	այ ց , ցիս ,	ցի ,	ցուք ,	ցիք ,	ցին .
* Աւատ է	այ ց , ի ցես ,	ի ցէ ,	ի ցուք ,	ի ցէք ,	ի ցեն .
* Լէզ է	ցայ ց , ացիս ,	ացի ,	ի ցուք ,	ացիք ,	ացին .
* Վնակ է	այ ց , ի ցիս ,	ի ցի ,	ի ցուք ,	ի ցիք ,	ի ցին .
Կնթերց	այ ց , ցիս ,	ցի ,	ցուք ,	ցիք ,	ցին .
Ծառ ի Ձիւղ ի	ց , ցես ,	ցէ ,	ցուք ,	ցէք ,	ցեն .
Ընկէ է ցի	ց , ացես ,	ացէ ,	ացուք ,	ացէք ,	ացեն .
Լուծ ի Լար ի	ց , ցես ,	ցէ ,	ցուք ,	ցէք ,	ցեն .
Լար ա ցի Լուծ ա ցի	ց , ացես ,	ացէ ,	ացուք ,	ացէք ,	ացեն .
Տես ի	ց , ցես ,	ցէ ,	ցուք ,	ցէք ,	ցեն .
Լա ա ցի Սիր է ցի	ց , ացես ,	ացէ ,	ացուք ,	ացէք ,	ացեն .

ախս. որգոն, * Սիրեցի, սի-
րեցէ՛ք. Ասացի, ասացէ՛ք. Ըս-
ացամ և այլք բնաբք։

Ասյդ որքան առ ինացեալս դէմն՝ գիտելի է. զի առաջին, և երկրորդ տեսակք բայիւ առաջնոյ լծորդութեան, և Առաջին, և երկրորդ տեսակք երկրորդի լծորդութեան, որք ունին յինքեանս զլծորդառաւ, ի ժամանակ՝ որք Հետեւին լծորդառաւից իւրեանց, և ի առնուլն զվանկն ոչս, բղխէ երկրորդ դէմն եզականին. որգոն. * Սիրե՛մ, սիրե՛ս. Ասա՛մ, ասա՛ս. Լսե՛մ, լսե՛ս. Սիրե՛մ, սիրե՛ս. Ընկե՛մ, ընկե՛ս։ Ած ի յառնուլն զվանկն՝ ոչ, բղխի երրորդ դէմն. որգոն, * Սիրե՛ց. Ասա՛ց. Լսե՛ց. Սիրե՛ց. Ընկե՛ց։ Ի յառնուլն զվանկն ոչ՝, բղխի առաջին դէմն յոգնականին. որգոն, Սիրե՛ցո՛ք, Ասա՛ցո՛ք. Լսե՛ցո՛ք. Սիրե՛ցո՛ք. Ընկե՛ցո՛ք։ Ի յառնուլն զվանկն ոչ՝, բղխի երկրորդ դէմն. որգոն, * Սիրե՛ցէ՛ք. Ասա՛ցէ՛ք, Լսե՛ցէ՛ք. Սիրե՛ցէ՛ք. Ընկե՛ցէ՛ք։ Ի յառնուլն ոչն, բղխի երրորդ դէմն. որգոն, * Սիրե՛ցին. Ասա՛ցին. Լսե՛ցին. Սիրե՛ցին. Ընկե՛ցին։

Ած երրորդ տեսակն առաջնոյ լծորդութեան, և երրորդ տեսակն երկրորդի լծորդութեան, նաև երկրորդ, և երրորդ տեսակն երրորդի լծորդութեան, որք՝ ի կատարելոյն ոչ ունին յինքեանս զլծորդառաւն, Թողլով զդիմաձորիչ ինն տառն, և առնլով զվերջին տառայեալ վանկն Թարց առաջնոյ ոչին՝ ի վերայ արմատոյ իւրեանց, զոր ինքն վերաձեալք դէմքն. որգոն, Տեսի, տեսը, տեսը, տեսո՛ք, տեսէ՛ք, տեսի՛ն։ Ասացեալ են և առին. * Կայի, կայը, կայը, կայո՛ք, կայէ՛ք, կայի՛ն։ Ձի, լցը, լցի, լցո՛ք, լցէ՛ք, լցի՛ն. Թողի, Թողը, Թողը. Թողո՛ք, Թողէ՛ք, Թողի՛ն. ոչնաև՝ ի վերանգր՝ ի գաղափարն երեին։

Ած չորրորդ տեսակն երրորդի լծորդութեան, և երրորդ տեսակն չորրորդի լծորդութեան, որք՝ ի այ եզերին՝ ի կատարելոյն, և կորուսեալքն զլծորդառաւն, ի առնուլն՝ ի վերայ արմատոյ իւրեանց զվանկս զայսոսիկ ձը, ձէ, ձո՛ք, ձէ՛ք, ձի՛ն, բղխին վերաձեալք դէմքն. որգոն. * Ընթերց այ, ընթերցը, ընթերցո՛ք, ընթերցէ՛ք. ընթերցի՛ն։ Ասաց, քաւ ձը, քաւ ձի. քաւ ձո՛ք, քաւ ձէ՛ք. քաւ ձի՛ն։

Ասյդ վերաձեալք եթէ՛ք տեսակքն, որոց գոն լծորդառաւքն՝ բայց փոփոխեալք, զանազանաբար ձեւացուցանին՝ ի միացեալս դէմս. Առնլով կատարելոյ առաջին դէմն

դիմն հինգերորդի առաջի երրորդի լծորդութեանն՝ զլծորդաւորն ա՝ գոլով փոխարկեալ ՚ի ե, և եղերեցեալ ՚ի այ, նոյն փոխանակեցեալ եւ լծորդաւորն՝ փոխարկի յինչ, և առնու զինն իւր զվանկս զայսոսիկ ցիս, ցիս. ցո՜ւ, ցիւ, ցին. և բղխին վերաձեռացեալը դիմքն. օրդան, * Պահնա՜մ, պակ եայ, պակ էիս, պակ էի. պակ էցո՜ւ, պակ էին, պակ էին։ Յառաջին առաջին եղորդի լծորդութեանն զլծորդաւորն ինչ՝ գոլով փոխարկեալ ՚ի ե՝ յառաջնում դիմանջ կատարէցին, և եղերեցեալ ՚ի ոյ, պահէ ՚ի ամէն զփոխանակեցեալ եւ ՚ի յեզականսջ նա, և ՚ի յերկրորդ, և յերրորդ դէմս յոգնականին, և ՚ի յառաջնում դիմի յոգնականին վերատին փոխելով յինչ, առնու զայսոսիկ վանկս, ացիս, ացիս, ացո՜ւ, ացիւ, ացին. և այնու բղխին վերաձեռացեալ դէմքն. օրդան, * Ի՚ձէմ, առնեցայ. առնեացիս, առնեացիս. առնեցո՜ւ, առնեացիւ, առնեացին։

Նոյն երկրորդ առաջին չորրորդի լծորդութեանն գոլով փոխարկեալ զլծորդաւորն ինչ ՚ի ե, ՚ի յառաջին դէմն կատարելոյն՝ նոյն փոխանակեցեալ լծորդաւորն մինչ վերատին փոխի յինչ, և առնու զինն իւր զվանկս զայսոսիկ ցիս, ցիս. ցո՜ւ, ցիւ, ցին, բղխին վերաձեռացեալը դէմքն, օրդան, * Ի՚ատեայ, մատեցիս, մատեցիս. մատեցո՜ւ, մատեցիւ, մատեցին։

Նոյնակ փոխարկութիւն ներգործականացն ասելն ՚ի կրաւորականս լինի այսու կերպիւ. զի յեզականսջ առաջին դէմքն ներգործականացն ապառնեայ, որք եղերին ՚ի ես, փոխին ՚ի այ. օրդան, * Ակրեայ ես, ակրեայ. Ակրեայ է, ակրեայ. Ակրեայ ք, ակրեայ ք. Ակրեայ ն, ակրեայ ն։ Ըստ այսմ և այլք բնաւորն։

Յառաջին դէմք ընդհանուր բայիս ՚ի ամէն ժամանակսջ՝ բայ ՚ի յառաջնոյ դիմի եզականին, և յոգնականին՝ են հատարակք երկուց սեռիցն։

Յառաջին դէմք յոգնականացն վերատացեալոց քղխին կրաւորականացն բղխին այսու կերպիւ. Ի՚անկն կրաւորականն ահմանականին ներկայ առաջ-

Եա դեմ հրամայականի, որքան առ եզականն ըստ-
ղի յառաջնոյ դիմի ահմնառա-
նուն կատարելոյն, այսու կեր-
պիւ. Ասէք որք ի կատարելոյն
եղ լծորդաւորիւ եղերին ի ղ,
վանկն ջ փոխարկի ի այ.
օրդոն, * Ասրեջ, սիրեա՛.
Կոչեջ, Կոչեա՛. Ընդ որք այլ
լծորդաւորիւ եղերին ի ղ,
կորնչի վանկն ջ. օրդոն,
Ասացէք, ասա՛. Լուացէք, լուա՛.
Ասացէք, ասա՛. Լուացէք, լուա՛.
Ասացէք, ասա՛. Լուացէք, լուա՛.

Յաշխ Ընդհանուց

Ասացէք, ասա՛. Լուացէք, լուա՛.
Ասացէք, ասա՛. Լուացէք, լուա՛.
Ասացէք, ասա՛. Լուացէք, լուա՛.

րեան ՛ի սա, և կամ են եղեալ ՛ի նմա, այսպիսիկ վանկք փոխադրին ՛ի էջ, կամ ՛ի արտ, և կամ ՛ի երտ. որպես՝

* Ընթերց սա, ընթերց էջ. վարդ նմա, պարկ էջ. Աստ նմա, մնաս էջ. կամ մնաս երտ. Հանս սա, բռնաւորտ։

Պարագայ գիտելի է, զի ոմանք բառք, որք են ընդ երրորդ պիսի առեալսն առաջնոյ լծորդութեանն, ՛ի լինելն հրամայականն զառաջ ինչ ՛ի վերայ արմատին բառ որում էր ՛ի կատարելոյ յաւելուածն, և կամ փոխեն. և այս վասն կարձութեանն արմատին. որպիսիք են տալին. * Տուր, գիտ. ինձ, ինձ. մուռ, մնաս. Աղէ, հնար. լեր. լերեա, կամ լիր. և այլն ։

Այժ զի արմատքն ասեին են առին. Տուր, էջ, նր, և այլն որոյ նման ինձ տուր ոչ յաւելեալ և միթիմարիութեան տառի ոչ լինելով բառիս այս արտաբերին ։ Առ այսմ և մեզ ընդ բառն ՛ի կատարելոյն լինի էջ, ՛ի հրամայականսն լինի էջ։

Ա՛ռ բայիս կրաւորականին այսպիսիկ պիտի ՛ի յիշատակոջ՝ որքան առ երիս տեսակս առաջնոյ լծորդութեանն, և որքան առ երկրորդ, և երրորդ տեսակն երրորդի լծորդութեանն, արմատոց բառիցն զոր ասեմ են ՛ի ներգործականէն՝ առաջին

վանկն է. որպես, * Ասէր եմ, սէր էր. Ասա. առէր. Ձեռ, առեալ էր. Հայ, բայէր. Լից, լցեալ էր. Ծածկ, ծածկեալ էր։

Որքան առ առաջին տեսակին երկրորդի, և երրորդի լծորդութեանն՝ պիտի լծորդատուին (բայաձեռնմարկ այլոց առաջիկայ ներքին պիտի նորին) առաջին վանկս չէր, որպես. * Լուա, լուա չէր. Ընկեա, ընկէ չէր։

Որքան առ երկրորդ տեսակին երկրորդի լծորդութեանն՝ պիտի լծորդատուին առաջին վանկս չէր. որպես, Ամա, ամանէր։

Չէ երրորդի լծորդութեան չորրորդ տեսակն ոչ ունի պիտառուկ կրաւորական. այլ ըստ երկոցունց տեսակացն լինի ընթերցիլ ։

Իսկ ՛ի յոգնականսն՝ որքան առ առաջին, և առ երրորդ տեսակն առաջնոյ լծորդութեան, և որքան առ առաջին, և առ երրորդ տեսակն երրորդի լծորդութեան՝ ներգործականին հրամայականսն առաջին ձայնս այս՝ եցարուք. որպես, * Ասեցարուք, ասէր եցարուք. Ձեռ, առեցարուք. Ընկեա, ընկէ եցարուք. Ածուխ, ածուխ եցարուք։

Որքան առ երկրորդ տեսակն առաջնոյ լծորդութեան, և առ առաջին տեսակն երկրորդի լծորդութեանն՝ առաջին ներգործականին հրամայականին ձայնս այս՝ ցարուք. որպես, * Լսեա, լսեցարուք. Լուա, լուցարուք։

Իսկ որքան առ երկրորդ տեսակն երկրորդի լծորդութեան՝ առա-

լծորդառաւելն զվանկս զայս ՔԸ, բղխել երկրորդ դէմն հրամայականին ապառնւոյ. որդան, * Սիրե՛ք, սիրե՛ք ՔԸ. Ա՛ռաք, առա՛ք ՔԸ. Ա՛ռէք, առա՛ք ՔԸ. Ա՛ռէ՛ք, առա՛ք ՔԸ. Ա՛ռնէք, ընկե՛ք ՔԸ. Ասկ մինչ ոչ ունի զլծորդառաւ՝ է առնուելն զվանկս զայս՝ ՔԸ զինէ արմատոյն, բղխել. որդան, * Տե՛ս, առա՛ք ՔԸ. Ա՛ռայ, բա՛յ ՔԸ. Ա՛ց, լա՛ց ՔԸ. Ծո՛ղ, թո՛ղ ՔԸ. Ա՛ռնելոյ, ընկե՛լ ՔԸ. Ա՛ռեալ, բռա՛ ՔԸ. Ասկայց վերջին բայս՝ մերթ լինի և առ բռասանէՔԸ։ Ասկայն հինգերորդ առեալն երրորդի լծորդութիւն, նաև առաջին՝ և երկրորդ առեալն չորրորդի լծորդութիւն զոմն չէզքա՛հանք, և լծորդառաւ քն վոխելեկալ ՚ի կատարեալ ժամանակի՝ առնուն ՚ի վերոյ արմատոյ իւրեանց զվանկս զայս՝ ԷՔԸ, և այնու ձեւացեալ զերկրորդ դէմն ապառնւոյն. որդան, * Պակ եա՛յ, պակէ՛ՔԸ. Ա՛ծեայ, ած՛ՔԸ. Ա՛առեայ, մա՛ռէՔԸ։

Ասկ վոխարկութիւն ներգործականաց ապին ՚ի կրաւորականն, լինի այսպէս. Օ՛ի կրաւորականն առաջինն դէմն կալեալ լինի, և դիմաւորիչ ձեռն փոխի ՚ի ԸՔ. որդան, * Սիրի՛մ, սիրի՛ՔԸ. Ա՛սի՛մ, ասի՛ՔԸ. Տեսանի՛մ, տեսանի՛ՔԸ. լսա՛մ և այլք բնաւ՛ք։

Ասկ յոգնականաւոր ապին

Վ ա ղ ա յ

Հրամայականին եղանակի ապառնւոյ

Երկրորդ դէմ։

{ Սիր ե ապիր.
{ Ա՛ռ ա ապիր.
{ Տե՛ս ջիր.

{ Ած ա ապիր.
{ Մ՛ա ապիր.
{ Ասա ջիր.

{ Պակ ե ապիր.
{ Ե՛ջ ջիր.
{ Ծո՛ղ ջիր.
{ Ընկե՛ցջիր.
{ Վի՛ակ ջիր.

{ Ա՛ծ ջիր.
{ Ա՛առ ջիր.
{ Տե՛ս ջիր. կամ անջիր.

Պատ բղխեցման երկրորդ դէմ դիմի ապառնւոյ հրամայականին գնեալ է. զի ասկնոյն դէմն մինչ ունի զծորձառաւ, ընդ առնուելն զվանկ

յայտ է, զի լինի փոխարկմամբ վերջնոյ ձեին ՚ի ե. ոլորտն. * Սիրեաջի՛ր, սիրեաջի՛ե. սիրեաջի՛ր, սիրեաջի՛ե. Տեսջի՛ր, տեսջի՛ե. տեսանիջի՛ր, տեսանիջի՛ե. ըստ այսմ և այլքն։

Ո՛չ այս շատ լեալ յաղագս բաղմանոց դիմաց, և ժամուանակաց բայից, որք գրեցան առ այս միայն՝ զի կարիցեն աշակերտքն Հայեցողապէս ձեռնհաս լինել զայնմ՝ ընթերնելով զիա՛ հառաս, և ոչ առ այս՝ զի սերտողաբար ՚ի միտ առնուցուն զայնս։ Վա՛ զի մինչ զգործեցաւան օրինակս բայից գործեցաւանից տեսակաց չորից լծորդութեց յոյժ բազում՝ և սերտողաբար ունկնդրին ՚ի մուխ, այնուհետև զբնաւս բայս դիւրաբար լծորդել կարեն։

Յաղագս Կանոնաձևմանց Բայից ոմանց, որ են ընդ չորեքտասներորդ պեսակս չորից լծորդութեանց։

Գլուխ Ա. Կանոնաձևիչք երկբայք։

Կ՚ելս գիտել է, զի ընդ առաջնով տեսակաւ առաջնոյ լծորդութե՛ գտանին բայք բազումք, որք ոչ միայն վարին ներգործականապէս՝ ունելով և զիրաւորական, այլև վարին ձայնակրականապէս. որգոն, բայս այս Կ՚ածեմ, որ է ներգործական, որոյ կրաւորականն է Կ՚ածիմ, ՚ի վարին ներգործականապէս նման ոմն արածելն հոտսն ընդհարս, և ՚ի վարին կրաւորականապէս նման ոմն արածիլն ոչխարաց ՚ի հովիւէն. Նոյն միով անաւանոց ինքեամբ արածիլն նմանիսի, յայնժամ արածիմ բայս է ձայնակրական. և պարտի դնել այսպէս. Կ՚արածեին այծ՛ վայրենի՛ ՚ի լերինս. և ոչ եմ, Կ՚արածեին այծ՛. և այլն։ Ո՛չ զօրինակն յայսմիկ ժամանակի վասն այնր եդաք, զի կրաւորականք այսորիկ տեսակի, և ձայնակրականքն որք են ընդ առաջնով տեսակաւ չորրորդի լծորդութե՛ ՚ի սմին ժամանակի տարբերին յիրերաց։ Բաց այսմ օրինակի են նաև Հետեւեալ բայքս այսոքիկ. * Խաժամեմ. Օ՚ինեմ. Օ՚ուզեմ. Օ՚ուզախառնեմ. Ընկերակցեմ. Ի ծակցեմ. Խմբեմ. Խառնեմ. Խոտառնեմ. Կարկեցեմ. Կենակցեմ. Կցորդեմ. Կաշեմ. Կոկեմ. Կամուզուզեմ. Կամաւորեմ. Կապրեմ. Կամակցեմ. Կաղտոտեմ. Զայնակցեմ. Ղեկեմ. Ղարակեմ. Ղահաւորեմ. Ղաշեմ. Ճանգեմ. Ճարակեմ. Ճգեւորեմ. Պանրատեմ. Պատրաստեմ. Պատակեմ. Պատեմ. Պատապինեմ. Պատրաստուզեմ. Պատրաստեմ. Պ՚ինամեմ. Պ՚ախանեմ. Տարբերեմ. Խուժեմ. և այլն ॥։

«Ասա զայսու ոչ է զանցառնելի. զի բազումք յասացեալոց բայիցս ունին լինանալիս զգօրութիւն անցողականի բայի. ինչ զի նշանակեն այնպէս առնել՝ ի կրօղն՝ զի կրօղն թարց առնողի ինքեամբ և ոչ նկատ կարօղ ունելոյ զայնս կիրս. բայց յայտնիկ միայն զանազանին յանցողականացս, զի անցողականքն երբեմն այնպէս նշանակեն առնել՝ ի կրօղն՝ զի կրօղն ինքեամբ ոչ իցէ քաւականութեան զայնս կիրս. որդոն, մինչ ասի, Ես երազոցանէմ զբարն՝ ի յօդս. նոյն քարն՝ եթէ ոչ իցէ այլոք առնօղ՝ ինքեամբ ոչ երբեք կարէր վերանալ՝ ի յօդս. բայց մինչ ասի, Ես յառնացանէմ զպաշտնէն. նոյն ազատնին ինքեամբ և կարէր թռչիլ. և որքան առ այսմիսի անցողական՝ վերոգրեցեալք բայքն ունին զնմանութիւն։

«Նարձակ՝ են նաև ոմանք բայք ներգործականք, որք կրաւորականացն մինչ յաւելեալ լինի ան վանից, լինին հասարակ բայք. Ես երթ և թարց իրիք յաւելման. որդոն, Ես արկի, հասայ, են ներգործականք. որոց կրաւորականքն լինին՝ վարկի, հասայ. բայց մինչ ասիցի, վարկանի, է հասարակ. նոյնպէս և հասայն բայս՝ մինչ ոչ նշանակէ զերծումն՝ է հասարակ. որդոն, Հասայն զբեզ ի տեղի հասարան։

«Նարձակ. են և ոմանք բայք ներգործականք, որք առնելով զվանից ան՝ կամ փոխելով զգործողսառանն՝ առնին նաև ընդ այլովք առեալ կիր այլոյ գործողութեան. որպիսիք են սոքին.

* Ես, եղծեմ, եղծեայ. որ և լինի եղծանեմ, եղծի։ Ես եղծեմ, զեղծեայ. որ և լինի, զեղծանեմ, զեղծի։ Ես կիզեմ, կիզեայ. որ և լինի, կիզուսեմ, կիզի։ Ես ծփեմ, ծփեայ. որ և լինի էջղոչականապէս՝ ծփամ, ծփացի։ Ես առեղծեմ, առեղծեայ. որ և լինի առեղծանեմ, առեղծի. և առեղծուսեմ, առեղծի։ Ես ասեմ, հասեայ. որ և լինի հասուսեմ, հասուս. և այլն։

Բայց սա՝ ի հաստարեալ ժամանակի՝ և ի բղխեցեալսն յայտնանել ոչ տարբերի. վասն զի ոչ լինի. Ես, ես. այլ Ես ասեցի, հասեայ. և այլն։

Ես այսու ձայնիւ զոյ և բայ ձայնակրաւականացն. որդոն, Ես բայց նշանակութիւն է տարբեր, զի սա զգործարկեցն նշանակէ. Ես ոչ միւսն զկատուածն ցուրենոյ՝ ի կալն։ Ես ասէս և Ես բղխեմ բայս ներգործականացն՝ զգործարձուցանելն նշանակէ, Ես բղխեմ բայն ձայնակրաւականն՝ նոյնով ձայնիւ ոչ զգործարձուցանելն, այլ զբղխացեալսն նշանակէ։

Ես ներգործական բայս այս՝ Ես ընդեմ, ի նոյնութեան սեռէ մնալով զերասպատիկ նշանակութիւնս ունի. այր բաժանման, և

և արդարանալ. օրդան, Ինէնեցը ջրին յայծեաց. յիր բաժանեալ: Ինէնեայ ջնեան, եւ ընկալաւ. յիր տարածեայ: Ինէնեայ պատանին աւետարանն. յիր պարզաբանեայ: Կամ կրօնաւորական ասելն որ է Ինէնիմ, ինչ նշանակէ զբաժանիչն, բազմից վարի ձայնակրական նախդ. օրդան, * Ի մէկնել ի հօրէ. և այլն:

Դարձեալ դիտելի է, զի ի չէզոքականաց բայից եմն անանց, որք երբեմն կրաւորական կոչին վարին ի յոմանս ժամանակս ըստ պիտանաւորում տեղւոյ. օրդան, Ասացի բայս է չէզոքական, և խնդրէ զՀոգին սրտից, և ոչ գնայցից. բայց կարէ երբեմն վարել կրաւորականապէս բաց այսմ օրինակի: Ասղիցս առաջեաւ պատուիրեալ չինէն, և ոչ ուղիցս: Բաց այսմ օրինակի են և ասելն. * Ելանեմ. Պարաշաւեմ. Խաւսարկեմ. Ծուռասարկեմ. Ծուռարկեմ. Իշնայեմ. Կնանամածեմ: Կնանամարկեմ. Յառաջեմ. Դարձեալ. Ասառեմ. Ասառարկեմ. Ապառեմ. Ծռեմ: և այլն:

Դարձեալ. չէզոքական բայս այս՝ Օչարեմ, ոչ լինի ի կրաւորելոյն դնարեցի, այլ ընդեցայ: Կամ պատճառն է, զի ձայնակրական բայն Օչարիմ, լինի դնարեցայ. և կրաւորական ծորդի ինձ առաջնոյ տեսակի չորրորդի ծնորդութեանէ. և դնարեմ բայն գոլով պակասաւոր, լցուցանել անտի: Կամ պակասին ինչ ինքեան կատարեալ ժամանակն, և բղխեցեալքն յայնմանէ:

Դակ չէզոքական բայս այս՝ Ընկնալեմ, լինի և Ընկնամ. Ասաի ունի կատարեալն առաջնոյն լինի ինկալեցի. և ապառնին՝ ինկալեցից. և հրամայականն ինկալեա. և այլն. այսպէս և երկրորդին կատարեալն լինի ինկալայ. և ապառնին՝ ինկալայց, ինկալցիս, ինկալցի. Հրամայականն ինկիր. Ի՛ ինկալնուր. և այլն: Կամ ի ընդ չորրորդի տեսակս երրորդի ծորդութեան:

Դարձեալ. բայս այս՝ Վառեմ, որ է չէզոքական, կարէ վարիլ նաև ունի զձայնակրական. օրդան, Վառեցի, փանփարեցի, փանփարեցիմ. լինի և փանփարիմ, փանփարեցայ, փանփարեցայ. և այլն:

Երկրորդ դիտելի է վասն երրորդի տեսակի առաջնոյ ծորդութեանէ, զի ի նեղութեան ծանանայ բայիդ՝ որք են ընդ առաջ, ոմանք բարձմամբ ան վանկին տարածին նաև ընդ առաջնով տեսակս նոյնոյ ծորդութեանէ. օրդան, Ընկնիմ, անիծ. լինի և ընկնիմ, անիծեցի: Ինէնեմ, բերէ. լինի և բերեմ, բերեցի: Ինոճանեմ, բոյծ. լինի և բոյծեմ, բոյծեցի. և այլն: Ոմանք այսպէս ի մեծի պիտանաւորում միայն տարածել կարեն.

Կր-

Ընդդէմ դիտելի է վասն առաջնոյ տեսակի երկրորդի լծորդութեանն. զի ընդ սովաւ գտանին ոմանք բայք ներգործականք չեզոքականք, որք երբեմն ի պատառութեանն կարեն ի ձեռն էականի բայի վարել կրաւորականաձեւս. որպիսիք են ստգիլ. խաշամ, ափսոսամ, անամ. որպէս. * Խայտացեալ լինիմ. ախտացեալ լինիմ. անառոյգեալ լինիմ. և այլն։

Պարձեալ. գոն և ոմանք բայք, որք յատկանշեն զի վանկիս առաջնոյ երկրորդիւ տեսակաւ այսորիկ լծորդութեանն. որպիսիք են սոքին. * Կաղամ, կաղացի. որ և լինի Կաղանամ, կաղացայ։ Խրոխտամ, խրոխտացի. որ և լինի Խրոխտանամ, խրոխտացայ. և այլն։

Ընդդէմ դիտելի է, զի բայք ներգործականք, որք են ընդ երկրորդիւ տեսակաւ երկրորդի լծորդութեանն, թէ վասն հնոյ սովորութեանն, և թէ ի համեմատութեանն, կարեն երբեմն էականաւ բայիւ լինել կրաւորականք. որպէս,* Օձանամ, զղայեալ լինիմ. Յղանամ, յղայեալ լինիմ. Ուճանամ, ուճայեալ լինիմ. և այլն։

Պարձեալ. ընդ սովաւ են բազումք բայք ընդմիջակիւրայ չեզոքականք, ի սկզբան որոց ոմանք այնպէս ունին զձայնս զայս՝ անամ, որք կարեն ևս ի բոլոր ձայնին առնուլ զնոյն, և լինիլ ընդ առաջնով լծորդութեանն. և ոմանք առնուլ զնոյն, և լինիլ ընդ չորրորդիւ լծորդութեանն. որպէս։

* Ընդքանամ, լինի ևս անդքեմ, անդքեցայ։

Ընզմանամ, լինի ևս եղերեմ, եղերեցի, եղերիմ, եղերեցայ։

Ընկերանամ, լինի ևս ընկերեմ, ընկերեցի։

Ընդմանամ, լինի ևս լսմեմ, լսմեցի, լսմեցայ։

Ստահանամ, լինի ևս ստահեմ, ստահեցայ։

Ծշնամանանամ, լինի ևս ծշնամանեմ, ծշնամանեցի, ծշնամանիմ, ծշնամանեցայ. և այլն։

Պարձեալ. են և ոմանք, որոց ան վանկին միոյ բաւական է, լինին ընդ առաջնով տեսակաւ այսորիկ լծորդութեանն. որպիսիք են սոքին. Օղղանամ. հեղփանամ, փաղփանամ. որք լինին ևս ղղամ, հեղփամ, փաղփամ։ Սակայն միոյն ի ներկայից սահմանականին, և անեալութեան զի ըստ կատարելոյն ոչ լինի առ փաղփացի. ղղացի, հեղփացի. այլ փաղփացայ, ղղացայ, հեղփացայ։

Պարձեալ. ընդ սովաւ են նաև բայք ոմանք, որք թէպէտ են չեզոքականք, բայց երբեմն ի պատառութեան

ուրեմն ՚ի ձեռն էակական բայի կազմի նոցունց կրաւորական. որպիսիք են ասքին. փրփամ, փընչամ, ցանկամ. որք կարեն լինել կրաւորականք այսպէս. փարփացեալ լինիմ. փընչացեալ լինիմ. ցանկացեալ լինիմ. և այլն։

Ընդ այսու խմբ և զայս, զի՝ բայս այս՝ ՚Ի ծրծամ, թէ՝ սիա է ընդհանրական ՚Ի ծրծան, ասկայն այսու ձայնիւ մերձ փոխանակ բայաւարկութեան լինելոյն առնելով զհայցական վարն որպէս զներդործական. զոր որում ՚ի դէպս, ՚Ի ծրծայ պաճառանն էմ փոխանակ դնելոյ, ՚Ի ծրծայ՚ պաճառանէ էմն։ ՚Այսու մերձ լինին ՚Ի ծրծէ, ՚Ի ծրծէիր, ՚Ի ծրծէ. և յայնժամ է զօրութիւն անցողական։ ՚Ի ծրծել ևս յերրորդ դիմիւ կատարելոյն, և ապառնւոյն դնի, ՚Ի ծրծայէ։ ՚Ի ծրծասջ զբ ղպարդ ինչ. և այլն. և ՚ի յայսպիսիս ևս է զօրութիւն անցողական։

Ինգերորդ գիտելի է, զի՝ ՚Ի ներդործականաց բայից, որք են ՚Ի երրորդիւ տեսակաւ ՚Ի երրորդի լծորդութիւն, ոմանք տարածին նաև ընդ առաջնոյ տեսակաւ առաջնոյ լծորդութիւն. որպիսի է բայս այս՝ փեր՚ծոմ, որ լինի ևս փերծէմ, փերծեցի. ըստ այսմ խմբ և զայս բայ՝ ՚Ի ծրծոմ. և այլն։

Ի՚արձակ. Ընծոմ բայս ՚Ի՚ միջակերպ, որ է ՚Ի՚ այսու տեսակաւ, լինի ևս ձայնակրաւորական. ծրծոմ, ընծոմ, ընծայ. և այլն։ Այսպէս գիտելի է, զի՝ ՚Ի կատարեալ ժամանակի նոյնանան ձայնիւ, այլ և նոյն են նշանակութիւք. զի երրորդ տեսակն չորրորդի լծորդութիւն՝ ՚Ի կատարեալ ժամանակի, և ՚Ի բղխեցեալսն յայտնանէ՝ ուր զանազանի ՚Ի կրաւորականէ այսորիկ տեսակի, վասն որոյ և ուր տարբերն յայտնի ՚Ի յընդմիջակերպին։

Վեցերորդ գիտելի է, զի՝ ընդ հինգերորդիւ տեսակաւ երրորդի լծորդութիւն պարունակեցեալք բայքն են չեզրականք։ ՚Ի՚ ընդ այսու տեսակաւ է բայս այս՝ փախոմ. որ ընդ առնուլն զայլ լծորդատառս լինի ձայնակրաւորական. ծրծոմ, փախչիմ, փախայ։ ՚Ի՚ ՚Ի կատարեալ ժամանակի՚ և ՚Ի բղխեցեալս յայտնանի, բայ ՚Ի յերկրորդէ, և յերրորդէ դիմացն ապառնւոյն՝ նոյնանան ձայնիւ, ոչ ևնչանակութիւք։ ՚Ի՚ասացն բայ ՚Ի յերկրորդէ՝ և յերրորդէ դիմացն ապառնւոյն. զի փախոմ բայս այս ՚Ի յայտնի դէմս լինին փախիցիս, փախցի. փախիցիք, փախցին։ ՚Ի՚ փախչիմ բայն լինին փախիցես, փախցէ. փախիցեք, փախցին։ բայց մանաւանդ փախչիմ բայիս ապառնին ՚Ի գործ ածի՝ քան զփախոմ բային. ոչ և յայտ է։

Ա՛օմնեբորդ գիտելի է, զի ընդ առաջնով տեսակաւ չորրորդի լծորդութիւն են ունիմք բայք, որք փոփոխմամբ վերջաւորութեանց լինին և ընդ երկրորդիւ տեսակաւ երկրորդի լծորդութիւն. որպէս սիք են օրինակ. * Ընդգամիմ, անդգամանամ. Գործարիմ, գործարանամ. Ընդդիմանամ, ընդդիմակայանամ. Տապիմ, տապանամ։

Այս օրինակք քննաբէն են ընդմիջակէտիկ չէզոքականք։ Այսոքիկ օրինակ. Տրամաբանիմ. Ա իմաբանիմ, փոխմամբ վերջաւորութեանց լինին ընդ առաջնով տեսակաւ առաջնոյ լծորդուէ այսպէս, Տրամաբանեմ, Վիճաբանեմ. և են հերգործակէտիկ չէզոքականք։

Երկրորդ գիտելի է, զի ընդ երկրորդիւ տեսակաւ չորրորդի լծորդութիւն պարզանախադեալք բայքն ի յարատևական, և ի գերբակատարողջ նոյնանան ձայնիւ ընդ բայից անցողականաց գոյականացեալ քանց. քանզի փակեմ բայս այս ի յարատևականս լինի փակուցեալ. նոյնպէս և փակուցանեմ բայս ի յարատևականս լինի փակուցեալ։ Սոյա այսմ խնդ և զայլոց բնաւից՝ ոչ միայն գերելոյն ընդ այլովք տեսակօք. որոց յարատևականն եղելն ի ուղեալ. օրինակ, Ջեռնամ, կամ՝ Ջեռանիմ. Յարատևական, Ջեռուցեալ եմ։ Ընդպատական, Ջեռուցանեմ. Յարատևական, Ջեռուցեալ։ Զի այսպէս ընդունելութիւն այս Ջեռուցեալ՝ ծագիլ կարէ յերից յայսցանէ. Ջեռնում, Ջեռանիմ, Ջեռուցանեմ։

Զի՛ ի մէջ հասարակաց բայից՝ բայս այս՝ հագիմ, երբեմն լինի և ջորութիւն անցողականս. օրինակ, * Հագեմ, հագիս, հագէ. և այլն։ Սակայնմ, * Ունք հագեցուք զինս, և զձեզ անհագս արասցուք։ Որ նոյն էր եթէ ասիցեր. Ունէ հագեցուցուք զինս։ Հագել զինս ամբոխին. յիր հագեցուցանել զինս ամբոխին, և այլն։

Յաղագս Տարբերութեանց Հեղինակացն ի Յհաւելեցուածս գիտից, և Ժամանակաց բայից։

Գլուխ Ութսունևչորրորդ։

Ա՛ստ պէսպիսութեանց ձևակերպութեանց մեր՝ և ժամանակաց բայից՝ գիտելի է. զի ի գանազանել հեղինակացն պէսպիսութիւն ձևակերպիցն ոմանք գիմք բայից, մանաւանդ ի կրաւորականն սեռի։ Զի մեք զայնս որք յարմարագոյնք թուեցան, ընկալաք, և ըստ այնց ձևակերպեցաք, և եդաք այնքան յառաջնում մասին՝ որքան յայտիկ մասին՝ միջոցեալ դիմաց բայից ընձեռեցաք։ Զի առանձն կամիմք ցուցանել զայս միայն՝ թէ ուր որ

արդեօք տարաձայնին հեղինակքն, և ուր միաբանին։

Պատմ. նախ դիտելի է զսահմանական ներկայ. զի որքան առ բնաւս տեսակս առաջնոյ լծորդութեան ոչ լինի տարբերութիւն գոյանի ի մէջ հեղինակաց. բայց որքան առ տեսակս երկրորդի, և երրորդի լծորդութեանն գոյանին այսքիկ տարբերութիւնք։

Ալան զի բոլ ունոյց հեղինակն հնոյ՝ բայքն յերկրորդումն, և յերրորդումն լծորդութենէ՝ ի լինելն կրաւորական՝ ոչ ձեւակերպին այսպէս։

* Լուանամ, խնամիմ, բաղնիմ, ընկենամիմ, ընամիմ, Թողամիմ, այլ լուացեալ լինիմ, խնամեալ լինիմ, բաղեալ լինիմ. և այլն ‖։

Ալակ ըստ այլոց հեղինակաց հնոյ նաև նորոյ գնին, Լուանիմ, խնամիմ. և այլն։ Ես միք առայս համահաւանեալք. բայց այսպէս, զի ունիք բայքն ներգործականք, որք են ըստ ասացեալ տեսակս, և դիւրաւ ոչ լինին կրաւորականք վանիցին ան, լինելոյին էականաւ բայիւ ըստ հնոյ սովորութեան. ոմն և ի վեր անդր յիշեցեալ ի բազումն տեղիս։ Ես և նա նաև այնք բայք՝ որք ան վանիցին քաղեցեալ լինին կրաւորականք, կարեն միով ևս հասանել շարադրութեան ուրեք ուրեք էականաւ բայիւ լինել կրաւորականք. որպէս, * Լանքանիցս լցեալ լինիս ընտրիօք, որքանիցս խոնարհեցիս մուօք ‖։

Ես այս տարբերութեան, որ առաջի, ոչ միայն խնամալի է զգայանել ժամանակիւ, այլ նաև զայնց ժամանակաց, որք գոլիցին ի սմանէ։

Պարձեալ. ըստ ոմանց հեղինակաց նորոյ՝ կրաւորականքն երրորդի լծորդութեան լինին այսպէս, * Լնկենամիմ, ընամիմ, Թողամիմ, ընթեռնամիմ ‖. Սակայն այս գոհեցական իմն է, և առ աշխատասիրեալսն պատկանի։

Պարձեալ. այսոքիկ լծորդութեան գերկրորդ դիմին ներգործականն յորդորական ոչ ունեն ձեւակերպին այսպէս. Լնկենոյ, ընոյ, Թողոյ։ Սակ այլք ունին, որոց և մեք հետևիմք, ձեւակերպեն այսպէս. Լնկենոյ, ընոյ, Թողոյ, ընթեռնոյ։

Երկրորդ գիտելի է զանազատութիւն ժամանակի. զի լ ներգործականաց՝ որքան առ առաջին, և առ երկրորդ լծորդութենն ոչ լինի տարբերութիւն գոյ ի մէջ հեղինակաց. բայց որքան առ երրորդ լծորդութենն գոյանի այս տարբերութիւն, զի ունին ձեւակերպին այսպէս. * Լնկենոյի, ընկենոյիր, ընկենոյր. ընկենոյաք, ընկենոյիք, ընկենոյին. Լնոյի, ընոյիր, և այլն. Թողոյի, Թողոյիր. և այլն.

և այլն. Ընդհանուր, ընդհանուրք և այլն։

Բայց այլք հեղինակք, որոց և սովորութիւն է, զառաջինն ի՛ չ՛ եթէ ոչ յերկրորդում դիմել եզականն. ուստի ձևակերպեն այսպէս. * Ընկենուլ, ընկենուլք, ընկենոյր. ընկենուաք, ընկենուլք, ընկենուլն։ Նոյնպէս և Նոաւ, Նոաւք, ընդհանուր. և այլն ॥

Ոմանք ի կրաւորականաց, որքան առ առաջին լծորդութիւնն զերծանել այս տարբերութիւն. զի ամենեքին նոր հեղինակք զառաջինն է, որ ի՛ ներգործականաց, փոխարկին ի՛ էլ ի կրաւորականս, և ձևակերպեն այսպէս. * Սիրեմ, սիրէիր, սիրուիբ. սիրեաք, սիրէիք, սիրեին. Ասեմ. և այլն։ Տեսանեմ և այլն։ Այլ զայս յոյժ զանգուռեալ, նաև զանկատարն ձայնակերպական, և հասարակաց բայից ձևակերպեն էլէ՛. և ոչ էէ՛, որ այսպիսի, Լսոտանիմ, Հաձեմ, Խոլիմ, Բռաստանիմ. և այլն։

Բայց զոմանց հեղինակաց, զոմանս որում երևի ի գրուածս ձեռագիրս, յայսմիկ լծորդութիւն անկատարն ձևակերպեալ էէ՛ ի հասարակ երկոցունց սեռից. որպէս, * Սիրեմ զքեզ, սիրեմ ի քէն։ Այլ միայն յերրորդում դիմի եզականին՝ կրաւորականն լինել. Սիրեաւ, ասիաւ, պեսանիաւ։ Եւ այլք հեղինակք, որոց և սովորութիւն է, զառաջինն ի՛ չ՛ եթէ ոչ յերկրորդում դիմի եզականին՝ ներգործականն և զառաջինն էլ նախընթաց հոյնոյ էին, և այսու ձևակերպեն զանկատարն կրաւորականն. որպէս, * Սիրեմի, սիրեիր, սիրուբ. Ասեմի, ասեիր, ասուբ. Տեսանեմի և այլն։ Այլ զձայնակրականաց անկատարսն ձևակերպեն էէ՛. որպէս, * Ընձեմաւոյի, բռաստանիի. և այլն։

Զարձեալ. որքան առ երրորդ լծորդութիւնն՝ այնք հեղինակք, որք ի՛ ներգործականսն ի՛ ոյ, ի՛ ոյր եղերն զդիմի անկատարի ժամանակին՝ ոմանք ի՛ նոցանէ նաև ի՛ կրաւորականսն ոյ զհասարակ եղերն ի՛ ոյ, ի՛ ոյր. որպէս, * Ընդհենոյի, ընդհենոյիր. Ընդի, ընդոյիր. և այլն։ Ոմանք որք ի՛ ոյ եղերն ի՛ ներգործականսն, որոց և սովորութիւն զկրաւորականսն ձևակերպեն այսպէս. Ընդհենանէի. ընդհենանէիր, ընդհենանէր. ընդհենանէին. և այլն։

Երրորդ գիտելի է զկատարեալ ժամանակէ, զի որքան առ առաջին լծորդութիւն ներգործականի՝ առաջին դիմին յոգնական՝ բաւ ամենայն հոլովս հեղինակաց եղերն ի՛ նմա, և կրաւորականսն ի՛ ա։ որպէս. Սիրեցի՛, սիրեցար. Հաստատ, առաջ. Տեսի՛, տեսար. և այլն։

Ի՝ակ բան այլոց ունոյց հելինակաց՝ ներգործականն ելելի՝ ի եղած. և կրաւորականն՝ ի եղած. որդան, Ակեցած, սիրեցած. Հաւատացած, ասեցած. և այլն։

Ի՝այլ բան այլոց հելինակաց նոցա, և հնոց, որոց և մեք հետևեցաք, Թէ ներգործականն, և Թէ կրաւորականն ելելի՝ ի եղած, ինչպէս հատուածակ երկուց սեռից. որդան, Սիրեցաք զձեզ. սիրեցաք՝ ի ձէնջ. Տեսաք զձեզ. տեսաք՝ ի ձէնջ. կամ տեսաք նեցաք՝ ի ձէնջ ||։ Ի՝մանաւանդ և որքան առ առաջին, և առ երրորդ տեսակն երկրորդի ընդորոշեալ՝ զնոյն ասացին Լատինացիք, լսեցած. Ի՝այլ յայլոց ունոյց՝ լսեցած. Ի՝ակ բան հնոց՝ ներգործական, և կրաւորական, լսեցած. Ի՝նոցած։

Ի՝ակայն մեք հետևեալ երկուցունց յիւրանցն եղաք զներգործականն՝ լսեցած, բացած. Ի՝ակ կրաւորականն՝ լսեցած, կամ լսեցեալ. բացած, կամ բացեալ։

Ի՝ակ որքան առ երկրորդ տեսակն այսոքիկ ընդորոշեալ՝ դիտելի է. զի բան հնոցն՝ ասացեալ դէպն նաև յայսմիկ տեսակի՝ զնոսա հետևողք հատուածակ երկուց սեռից. որդան, Ի՝նոցած ունէք. ինոցած՝ ի ձէնջ. և՝ ի տալ-ասանելոցս տեղիս առ՝ ի զանազանել զկրաւորականն՝ զնոսա ներգործականացն՝ զի ոչ ասասցուք՝ տուեալ ես ինձ. այլ՝ տուած ես ինձ։

Ի՝այլ բան հնոց, որոց և մեք հետևեցաք, զնո՝ ներգործականն, ընդերցած. կրաւորականն՝ ընդերցեալ։

Դորդոր գիտելի է զկատարածն, և զդերասանական կատարել, որք ի նախնեաց դրադիմք յարանուանեն. Օի քան հնոց հեղինակաց ամանոյ բնաւք դրադիմք առնեին լծորդութեանց՝ են հասարակք երկուց տեսից. որդոն, Սիրեալեմ զնա. սիրեալեմ ի նմանէ. Տեսեալեմ զինէ. փեսեալեմ ի նմանէ. քան այսմ և այլքն։ ոչ ի ռաչեալ. խմեալ. բաչեալ. ընդեղեալ. ևղեալ. խաղեալ. ընդերձեալ. և այլն։

Իսկ քան այլոց ոմանց հեղինակաց հնոց՝ և նորոց՝ առաջնոյ լծորդութեանն նախկնոյ տեսակի դրադիմք, ի ներդործականաց լինին նաև. և ի կրաւորականաց՝ եղեալ. որդոն, * Սիրեալ. սիրեցեալ։ Քան այլոց ոմանց տեսակաց՝ և լծորդութեան դրադիմքն ոմանք հասարակք։

Իսկ քան այլոց նորոց հեղինակաց՝ իբրաքանչիւրոց տեսակաց լծորդութեանց դրադիմքն ոչ են հասարակք, այլ մանաւանդ ես, կիմանան վանկիս լինելն որոշակի կրաւորականաց. որդոն, * Սիրեցեալ. ասեցեալ, տեսեալ, ի տեսանելեալ. լուանալեալ. իմանալեալ. ընտանեցեալ. ծաղանեցեալ, կիմ ծաղեցեալ. ընծեռնանելեալ. և այլն։

Սակայն մեք հետեւեալք հնոց, դդրադիմն երկրորդի տեսակի առաջնոյ լծորդութեանց, և դդրադիմն առաջնոյ տեսակի երրորդի լծորդութեանց՝ եղեալ հասարակ երկուց տեսից. որդոն. Հաստատ. ընդեղեալ. Իսկ զայլս ինացեալս եղեալ ըստ հնոցն հեղինակաց։

Դարձեալ. ունիմք զդրադիմն ընդեղեալ բային՝ ի ներդործականացն դնեն ընդեղեալ. և ի կրաւորականացն ընդեղեալ. Սակայն հասարակ ինալն առնել համաձայն է դրուածոյ. ըստ այսմ։ * Ընդհանրապէս զանգամս իւր յարեալ, և եկն առ նմա։ Արդ։ 10. 50.

Ընդերձեալ դիտելի է զդրադիմս ներգործականացն. զի որքան առ առաջին դէմն յոգնականին դասին տարբերութեամբ ի միջ հեղինակաց հնոց, և նորոց, այն զի բան հնոց, ոմն ի ներգործականաց եղելոցն ի ներգործականացն, նոյնպէս և ի կրաւորականացն. որդոն, * Սիրեցեալ զնոչ. սիրեալ ի նմանէ. կամ սիրեալ լինել ի նմանէ. բան այսմ և այլք բնաւքն։

Իսկ բան նորոց հեղինակաց, բնաւից տեսակաց կրաւորականացն լինին որոշակի, և ձեւ կերպին այսպէս. * Սիրելեցեալ. ասելեցեալ. տեսանելեցեալ. լուանալեցեալ. իմանալեցեալ. բանիելեցեալ. ընկալեցեալ. կամ ընկալեալ. ընտանեցեալ. լցեցեալ, կամ լցեալ. ծաղանելեցեալ. լինելեցեալ։

Ի մեք առ այս հաձելեալ. և ի յոմանս տեսակս այլ զերկրորդականն ծաղանել նաև կրաւորա-

արականին ՚ի հնոց սովորութիւն։ Որդոն, * Ղանիկոյք, կամ ղոյք։

Ոարձակ. բան հնոց հեղինակաց՝ նաև առանձին առանց յոլովման ընդունի ը ծայրագրեալ, որ ի ձայնակրաւորեան, և հատ ցրակ բայքն, որք են ընդ տալ, ՚ի ՚ի ՚ի

ռոյն, այլ սոյն գլաուուկ լինէ հրամայականն եղանակին ներկայի. որդւոյ, * Սիրեսջիր կամ սիրեսցես. սի սիրեսցես. և այլն։

Լ Ծօմնեորդ գիտելի ժամանակայ ըղձականի եղանակին. զի սինչ այսորիկ եղանակն նեղկայ ժամանակն պակասիլ երևի, Սմանք ի հելլենական զասհմանականի անկատարն դնեն փոխանակ նեղկայի, և անկատարի. և ասեն. ըղձկանի նէրկայ, և անկատարի. Կրանալ թե սիրել, սիրեիր, սիրեր. Լոճանայի, լոճանայիր. Լնուլ, լնուիլ. Լձգել, ածիլել, և այլն։ Լյն գլ՝ ապառնւոյ դնեն զայս. Լրանալ թե սիրեցեմ. և այլն։

Լսակ այլք հելլենակք, որոց և մեք հետևեցաք, ձևա- կերպեն գլ՝ ըղձականին զորոշակի անկատար ժամանակ, այսպէս, * Լրանալ թե սիրեցել, լոճանայցել, ընկենուցուլ, ածիցել. և այլն։ Լյն զասպառնին այսորիկ եղանակի դնեն նաև փոխանակ նեղկայի, այսպէս. Լերկայ՝ և ապառնի. * Լրանալ թե սիրեցեմ. լոճանայցեմ. ընկենուցում. ածիցեմ. և այլն։

Վարձեալ. որքան առ երթող լծորդութիւն՝ զանկատար ժամանակ զոյ և այլ ինչ առըերեալ. զի սմանք ըզ- նեղգործականս նորին ձևա- կերպեն այսպէս. Լրանի ըե * Լնակենիցել. ընկենուցել. թո- զիցել. ընկեռնուցել. պակ- նիցել. և այլն։

Լսակ այլք սմանք, որոց և մեք հետևեցաք, ձևակերպեն այս- պէս. Լրանի՞ ըե * Լնակենու- ցուն. ընուցուն. թողլսցուն. ընկեռնուցուն. պակնուցուն. և այլն։

Լերթորդ գիտելի է ժա- մանակայ առորակցականի եղանակին. Օր սմանք հելլ- նակք զասհմանականի նեղ- կայն, զանկատարն, զգլաբակա- տարն, և զգերկատարն առ- նալ՝ կազմեն զեղանակս զայս՝ առաքսեք սմանկանցս, ԵՒԲ, յորժամ. գինէ. որդւոյ, * Լրեմ սիրեմ. եթէ լոճանամ. և այլն։ Լյն վասն ապառնւոյ դնեն զասպառնին ըղձականի եղա- նակի, այսպէս. Լրեմ սիրեցեմ. սիրեցես. և այլն։

Լսակ այլք հելլենակք, որոց և մեք հետևեցաք, ժամանակս ըղձականին առեալ՝ փոխելով գերանին ի ԵՒԲ, կազմեն զոստ- քսակցական սրոշակի. Սակայն սմանք կազմեն գլաուուկ ա- պառնի այսորիկ եղանակի՝ այ- սու կերպիւ. Լրեմ սիրեցեալ եղէց, սիրեցեալ եղէցես. և այլն։

Լայլ այլք սմանք ոչ գնան կազմեն։

Լսակ մեք որքան առ նեղգոր- ծականս ոչ կազմեցաք զորո- շակի ապառնի. բայց որքան առ

առ կրաճօրականս, և առ չէ-
զոքականս կալմեցաք ասացեալս.
Այրե սիրեցեալ եղեյ. երե փեսա-
նեցեալ եղեյ. երե ննջեալ եղեյ.
և այլն։ Որք եթէ նաև Թարգ
վանկինն եյ, կամ անեյ գնե-
ցին, տակաւինն են կրաճօրական
ասացուածք ատորակցականն,
ածդոն, Այրե սիրեալ եղեյ. փե-
սեալ եղեյ. և այլն։

Այլ ասա գիտելի է, զի նախ-
նիք մեր ի գործ ածին զատո-
րակցական եղանակն կրկին
կերպիւ. Այսու զի մերթ
զմանկուսն՝ երե, յորժամ, ա-
ռաջերկին ժամանակաց սահ-
մանական եղանակին, և այ-
նու կազմէին զատորակցական
եղանակն. և մերթ յաճե-
լուին այնց զվանկս եյ, այյ,
ոյ. և այնու կազմէին զորս-
շակի ատորակցական. որպէս
և երևի յայտնապէս ի հին
գրուածս. մի որոյ նաև մեր
Թէպէտ ի ձեռն վանկիցս եյ,
այյ, ոյ, եդաք զորոշակի ատո-
րակցական, բայց ի շարադրու-
Թիս մեր բազմիցս նաև Թարգ
ասացելոց վանկիցս գնեմք
զատորակցականս. որպէս։

* Եթէ զամենեցունց գիտի,
անդր քան զնոսին երկարիւր։

Ընդհերոյդ գիտելի է զա-
նազանութիւն եղանակի. զի
քան ունանց հերինակաց եղա-
նակս այս քան որում ոչ ունի
զԹիւ, և զաւարտիչ ձեռագիրդ,
նոյնպէս և ոչ ունի զժամա-
նակ. և այսպէս քան մնաց
նոցին՝ միոյ ասի սիրել, սիրել
ոչ իմանալ ներկայ. և հետևա-
քար ոչ ունի զանցեալ, և զ-
պառնի. և որք ի դիրս գտա-
նին եղեալք, Սիրեալ, սիրելոց.
լսեալ, լսելոյ, են ան-
ցեալք, և ապառնիք ընդունե-
լութեան։

Սակայն քան այլոց հերինա-
կաց, որոյ և մեք հետևեցաք,
Թէպէտ եղանակիս այսմիկ
պակասի Թիւ, և դէմ. բայց
ոչ պակասի ժամանակ ան-
ցեալ, և ապառնի. քան որում
եղեալքեամբ յաճելմամբ ե-
ականի բայիս այսորիկ գոլ։

Տանելորդ գիտելի զբե-
բայից, զընդունելութեց,
և զբայանուածից, այ զբայա-
ծականաց։ Օի քան ոմանց
հերինակաց, դերբայք, և ըն-
դունելութիք ոչ դնին ըստ բայից,
այլ միայն զկին անդրևութիւն
դնին բայանուածքն։

Սակ քան այլոց, որոյ և մեք
հետևեցաք, զկին անդրևու-
Թիւն դնին ընդունելութիքն,
և դերբայքն. և ի բայ Թո-
ղանին բայանուածքն. վասն
զի նոքին մանաւանդ վերաբե-
րին առ ածականսն անուանս.

Յաղագս որոյ և դնին
անդէն։

Յաղագս Բայանեաց, եւ որպէս, եւ որքանեաւ կերպիւ բղխին ի բայից:

Գլուխ Ա. Բայանեցողնեղուդ:

Բայանեանք, որք շարակարգեցան ընդ անուանս ածանցեալ, բղխին ի բայից. Ա ման որոյ նաև ղբղխիմանց նոյնն պարտիմք ընծեռել

Ասաի նախ դիտելի է, զի բնաւք բայանեանք ոչ ի միոջէ դիմէ, և կամ ժամանակէ բայից բղխին, այլ ի զանազանից. Բանզի ոմանք ի յառաջնոյ դիմէ կատարելոյ ժամանակի սահմանականին բղխին. Ոմանք ի յառաջնոյ դիմէ սահմանականին ներկային. և ոմանք ի յընդունելութէ անցելոյ ժամանակին: Որք յառաջնոյ դիմէ կատարելոյ ժամանակին բղխին, ի նոսին դիմաւորիչ ինչ է, և կամ այլ տառն նոյնոյ դիմի փոխարկի ի ոմն. օրգոն.

* Ներելի, սիրելութիւն. Ընա- կի առատութիւն: Ցկսի, առաջին. Ի ոճացի, լուծացութիւն. Ի մնոյայ, խնայութիւն. Ի տացի, Տալութիւն. Ընդ ի ձգի, ընդ ձգելութիւն. Ի ցի, լցութիւն. Ի մտի, Թափելութիւն. Ընդ ի ձգոյ, ընդ ձգելութիւն. Ընդ որք յառաջնոյ դիմէ ներկային բղխին, ի նոսին դիմաւորիչ ինն, և լծորդաւորն նոյնոյ դիմի ներկային փոխարկի ի ոմն. օրգոն, Հայիմ, հայիս. Ի ոմն. օրգոն, Հայիմ, հայիս. Ի ոմն. օրգոն, Հայիմ, հայիս.

զանգի միոյ Հարկ ի վերայ ոչ գոյ վարին ունի զհաստատակ։ Ա՛յնմանապէս նաև որքան առ երկրորդ լծորդութիւնն՝ ի նոսա գործականաց բայիդ գոլոյ եաւ բայանութեանցն Թէպէտ ունի զհաստատակ վարին, սակայն ի պիտանաւորութեան՝ ուր գոյ վաղագ չիմոձիսն մնայ բաղնին՝ կարէ մուծանել ի նոսին զվանկս առ ի կազմել կրաւորականս։ Որպէս, * Ուսանելոյ. խնամելոյ. բանեցելոյ։ Խայց յայլոց միացելոց առաւելաց յատկարարին ոչ կարեն կազմիլ կրաւորականք բայանութեանք. զանգի ոչ լինի բարեկիս ասել, * Տեսանելոյ, առանելոյ. ընկերանելոյ. ընտանելոյ. Թողանելոյ. ընծայառնանելոյ. և այլն։

Այժ Թէ զինչ գործ հանդիպիլ կարէ պիտանաւորութեան, զի բայանութեանցն կրաւորականքդ դիցին, կամ քեզ օրինակ տացս. Այինչ ասեմք, Տօն է ուրախանալոյ հոգին, ոչ բացորոշի արդեօք զայնմանէն՝ որում կոյս զՆա յղացեալ, ասի, Թէ զուրանալոյ մանկին, որում կոյս յղացեալ եղև Այ՛նոսիկ. ուստի՝ ի գնելն՝ Տօն է ուրանալոյն հոգին, իսկ ի յղանելն կոսին՝ ի Այ՛նոսիկ, և այսմ իսիս և զայլոց։

Որպէս գիտելի է զբայից նոյնանոց բոլորեցելոց՝ ի զբաւականաց, և յանցուցականաց բայից։ Օն՝ ի սոցանէ ոմանք բոլորին՝ ի ներկայ ասելոյ մանաւանդին. և ոմանք՝ ի կալ առելոյ ժամանակի։ Խայտ նոյնանք յատուկացեալք՝ ի յայնց էգզբականաց՝ որք են ընդ առաջնով սեռական առաջնոյ լծորդութեանն միշտ բոլորին՝ ի սահմանականէ ներկայէ. որպէս, * Ընդեմ, ընդումն. Ինդեմ, խնայումն. և այլն։ Խայտանութեանք յատուկացեալք՝ ի յայնց էգզբականաց՝ որք են ընդ երրորդիւ սեռական առաջնոյ լծորդութեանն, և ընդ երկրորդիւ, և երրորդիւ սեռական երկրորդի լծորդութեանն, և ընդ սեռակաւ երրորդի լծորդութեանն. և կամ յատուկացեալք՝ ի բայից անցողականաց՝ միշտ բոլորին՝ ի կատարեալ ժամանակ. որպէս, * Ելի, ելումն. Ելի, իջումն. Օ՛տարացայ, զարմացումն. Կացի, կացումն. Կեցի, կեցումն. Պչեցայ, պչեցումն. Խոյի, խոցումն. Կեցայ, կեցումն. Հեծայ, հեծումն. Ջնուայ, ջնուումն. Անուցի, անուցումն. Ասացի, ասացումն, և այլն։ Խայց բարեբեր. զի բայանութեանցն Ա՛մ, և Ե՛մ բայից վերծանելոց վերացեալքդ՝ ի գործ ածիցին. որպէս, * Ամացի, կացումեն. Ակեցի, հեծումեն. Ա՛ստ զի երբ՝ ի բազումս ուր բայքն գործառութեանցն, ի ձեռն վերացուցիչ մանկանս ոչ՝ կարեն լինել անուանք վերացեալք, և լծորդանել գոհելոյ բայանութեանց։

Ունել երթալ գիտելի է, զի բայանութեանցն որք յատաձգեալ կրաւորականք են ընդ առաջիւ ունեն զերկրորդի լծորդութեան ի միջա բղխին ի կատարեալ ժամանակի, այլ ոմանք յայնց բղխին ի ներկային. որպէս ասելիս. Ասեմ, ասես. դնեմ, դնես։ Չէ ոմանք ի կատարելոյն, ոյք ասին, Ինայ, գնացաւ. հնացի, հնացաւ. և այլն։

Պարձեալ գիտելի է, զի մերթ և ոմանք բայանութեանք առանց առնլոյ գրոցն կարեցեալք ի բայէ՝ միով չէիւ բայանութեանն. որպէս. Ընդունայ, ընդնայք. գնամ, գնաս. գարմանամ, գարմանաս. ընդունամ, ընդունաս. Ընդ առաջիւ ունին զերկրորդի լծորդութեան, բղխին ի կատարեալ ժամանակի ընդունելոյ. որպէս, * Պատուհասեցի, պատուհասեցար. զարթուցի, զարթուցար. խրատեցի, խրատեցար. շրջեցի, շրջեցար. ընդոստուցի, ընդոստուցար։ Ունին բայանութեանք այս՝ Ծառանամ, բղխեն ի ներկային. ծառացայ, ծառացար. հիւանդանամ, հիւանդացայ, հիւանդացար. և այլն։

Ունին երթալ գիտելի է, զի բայանութեանցն որք յատաձգեալ կրաւորականաց հինգերորդի տեսակի երրորդի լծորդութեան, բղխին ի կատարեալ ժամանակի ընդունելոյ. որպէս, * Պատուհասեցի, պատուհասեցար. զարթուցի, զարթուցար. խրատեցի, խրատեցար. շրջեցի, շրջեցար. ընդոստուցի, ընդոստուցար։ Ունին բայանութեանք այս՝ Ծառանամ, բղխեն ի ներկային. ծառացայ, ծառացար. հիւանդանամ, հիւանդացայ, հիւանդացար. և այլն։

Ունին երթալ գիտելի է, զի բայանութեանցն որք յատաձգեալ կրաւորականաց հինգերորդի տեսակի երրորդի լծորդութեան՝ բղխին ի կատարեալ ժամանակի. որպէս, * Ինամ, անուն. անձեայ, անձեցուն. Օմայլիմ, գմայլեցուն. գմայլեցայ, գմայլեցուն. և այլն։

Ունին բայանութեանք բղխեցեալք յերկրորդէ տեսակէ նոյնոյ լծորդութեան՝ բղխին մնացեալոք ի յընդունելոյ անցելոյ ժամանակի. որպէս, * Պատուհասեցեալ, մատուհասեցուն. Փախուցեալ, փախուցուն. Փաղաքուցեալ, փաղաքուցուն. Պարտուցեալ, մարտուցուն. Հանդուցեալ, հանդուցուն. Կորուսեալ, կորուսուն. Թողուցեալ, թողուցուն, և այլն։ Ունին վախճան այսոցիկ հանգուցուն, կորուսուն, փախուցուն, ընդոստուցուն, թարգման է գնել հանգիւտ, կորոյս, փախոյս, խրատ, ընդոստ։ Չէ ասա գիտելի է, զի բայս այս՝ Տարանձիմ, ի բայանութեանցն կարէ լինել և տարանձուն, բայց այն կարէ յատուկ տարանձուն հնդկիլ։ Չէ բայանութեանք բղխեցեալք յերկրորդէ տեսակէ նոյնոյ լծորդութեան՝ բղխին ի կատարեալ ժամանակի, որպէս, * Ուսայ, քաւուն. Ինայ, անկուն. Ինայ, աւանդուն. Ինայ, ընտուն. Ինայ, քեռուն. Ինայ, քեռուն. Ինայ, քեռ

Հայոց Պատմութեան, ի պարսից տէրութեան։

Գլուխ Ա. Առանձնաւորագրութ.

ՔԱղաղութիւն է ժամանակաց քանի որ դէպքն իրաց, նաև զառս, և կամ դիպիցն ընդ ժամանակաւ նշանակէ։

Ասացի, զի ոչ իրաց նշանակիւ. քանզի ընդունելութիւն երբեմն վարի ունի զանուն, և ընդունի զժամանս պարագայս առնուան. որպէս. * Ժամացոյն խմաստիկ՝ ասէր սիրելոյն, խնդրելոյն ժամ զբան, և՝ ի գայրացելոյն մի սպասեր ոտասխանաւոյ։ Ահա՛ ի սմին բանի բառս ոչ ասին զի ոչ ունին զայս ընդունելութիւնս, այլ ընդունելութիւնք, և վարին ոչ պակաս գտանին՝ գոլով անուն բայի, և խնդիր։ Ասացի և զառս, կամ դիպիցս դէպքիցն ընդ ժամանակաւ նշանակել. վն դի ընդունելութիւնն վարի նաև ունի զբայ. և ընդունի զժամանս պարագայս բայի. որպէս, * Աղանաղն յառաջարանին՝ յարգելոյ զայն ի քէն՝ եկեւ գնալոյ ի տուն սիրելոյն ի քէն

բազմից մի և նոյն ընդունելութիւն՝ ի շարադրութեան բանից հոլովեցեալ ոչ զանուն, և եղեալ խնդիրք բայի, և առաջաբերին ընդունի զնոսին ոչ զբայ. օրինակ, * Ինդրողին լինին զըղձակերտեցեալն՝ ի քէն, ոչ իբրև սիրելոյ լինին պատասխանեցի, այլ իբրև առելոյ ի քէն ||։

Ահա յայսմիկ բանի ընդունելութիւնս այս՝ ենդրոյ, և հոլովեցեալ, և դնի խնդիրք բային՝ պատասխանել. Եւս և ոչ ոչ զբայ, զի առնու անմիջապէս զերկուս խնդիրս. յիշ զբայական, և գհայցական, ոչ և երեւի, քան այսմ էնս և ուրացեալք ընդունելութիւնք, յիշ ընծայեցի, սիրէի, և սիրէի, որք էնս խնդիրք բային՝ պատասխանել. և ի միասին բայք, և ունօղք խնդրոյ բայական՝ քան պահանջման կրաւորական ընդունելոյն խրթնոյ։

Ոչ սակս գիտելի է, զի մանաւանդ այս յորջորջեցաւ ընդունելութիւն, առ այս, զի թէ՝ ի բայէ, և թէ յանուանէ ընդունի զհարադրայս, և գյատկութիւնս։ Ոչ ևս լիքն՝ ի բայէ, և՝ ի կրոյ խրթնոյ՝ այսու մնասուն ընդունին զանուանս. քանզի որ ընդունի՝ ի ընդունելոյն անուանէն ընդունող. և որ կատարի՝ ի կատարելոյն յորջորջի կատարիչ։ Եւս զի մինչ ընդունելութիւն վարի ոչ զբայ, ընդունի յիրեւան, յի՝ ի բանի խրթնոյ՝ զանուն բայի, և զջրնթացս պարունակի զայն. օրինակ, մինչ առայեալ լինի այս, Երբոյն գուսանն ոչ ապէ գիշեր, հաճասար է այսմիկ առ առաքեան, նա որ սիրէ գուսանն, ոչ ապէ գիշերոյն։ Ոչ այսու յայտ է, թէ անուն բային որ՝ ի սմին եղաւ նա որ, զջրնթացն պարունակիւր՝ ի յընդունելոյն բառանց՝ սիրոյն։

Ընդունելութեանց վերջաւորութիւնքն են չորք. յի օշ, եալ, լոյ, լի։ Ոչ սմանիք յատկութեան նահ զիշ. սակայն էնն ի սմանիկ ածանցականիկ. յառ որոյ և եղաւ՝ ի տեղւոջ իւրում։ Ոչայլ զի՝ ի յսմանս բայս երեւի ունել զնոյն հնչառակութիւն զջրնթացի ընդ վերջաւորութեան՝ օշ, առ այս հնամարեցեալ յսմանց վերջաւորութեանն ընդունելութեան. որպէս. *Ոտրոշ, կարիչ, գնահոշ, գնահիչ. լուսաւորոշ, լուսաւորիչ ||։ Սակայն առաւել ոչ հետեւի՝ թէ նոյն վերջաւորութեան ընդունելութիւն զի ոչ կարէ յարիլ առնիոց բայից՝ ոչ կարէ յարիլ վերջաւորութեան օշ։ Ոչանցն բառեակս առ նոտոշ, լոշ, սիրոշ, ննջոշ, շարժոշ. Ոչայլ ոչ երբէք կարէ բառեիցս առիլ նոտիչ, լուիչ, և այլն։ Ոչ բայ յայտնի՝ նոյն վերջ յարի սմանց առաջաւոր բային, և բնաւից անցուցականաց, ոչ կարէ վարիլ ոչ զբայ, և առնուլ զինդիր բային յորմէ բղխեցեալ

ցեալէ, այլ միայն առնուս զինդիր սեռական. օրդան, * Հասիլ արուսեակաց. սնուցիչ հոգւոց. մխիթարիչ վշտացելոց՝ և զարձուցիչ մոլորելոց ։ և ուր կարէ ասիլ՝ հապէ զաբաաոա, անուանէ զնոսին։ Աբեմն վերաւմնայ թէ չորք միայն իցեն վերջաւորութիք ընդունելութեան։

Աղդ՝ թէ ութսն, և զիսդր բոլորն ընդունելութիք ։ և չորից վերջաւորութեց՝ ի յոյժ մնացոյ բայիւ՝ աստղեալ եղև՝ ի վերանալ՝ ի 24. գլխոյն. և այժմ վերաւմնայ մեզ ասել զպարագայիս ընդունելութէ, որք են վեց. ձր սեռ, ձև, սեռական, թիւ, հոլով, և ժամանակ։

Սեռն գիտելի է, զի ընդունելութիք՝ որք՝ ի օղ էզին, սեփականեն զասացեալ վէց պարագայս՝ այսու կերպիւ. զի առնուն զՀոլովսն ՝ի յանուանէ. օրդան, * Տեառնօղ, տեառնողն. և այլն, * Տեառնօղք, տեառնողաց, և այլն։

Յոգ զձեռն և զժամանակն առնուն ՝ի բայէ. օրդան, Աչերգործական, լուսաւոր։ Արուեստական, լուսաւոր։ Ընդմիջակերպ, ներգործական, ներգեալ։ Ընդմիջակերպ, ներգործական, ներգեալ։ Չայրենական, ածեալ։ Արուեստական, ներքին։ Ընդհոլովական, զարմանալի։ Չայրենական, հրճռնելի։

Տեսակ, օրդան, Աչսեռագաղափար, Աչոքեալ, հրճռնելի։ Աչնցողական, Աչոքացնեալ, հրճռնեցուցանելի։ Աչն ՝ի կողմանէ ժամանակին՝ եաղն է անցեալ. և լինի ապառնի. ոմն և յոյժ է։ Աստղ զձև, և զթիւ առնուն յերկոցունցն։

Չև, օրդան, Պարզ, Աչնչեալ, չնչելի։ Աստղ, Աչարտչեալ, չարտչելի։

Ծիւր, օրդան, Աչզական, Աչնեալ, չնչելի։ Աչոգնական, Աչնեալ, չնչելի։ և այլն։

Նոյն ընդունելութիք եղերեցեալք ՝ի եալ, և ՝ի ել, ընդունին զվէց պարագայս այսպէս կերպիւ. Օր զՀոլովն առնուն յանուանէն. օրդան, Ներեալ, ներելոյ. ներելի, ներելոյ. և այլն։ Ներելի, ներելոյ, ներելոյ։ և այլն։

Նոյն զձեռ, զսեռական, և զժամանակ առնուն ՝ի բայէ։ Ներ. օրդան, Աչերգործական, ներեալ։ Աչրաւորական, ներեցեալ։ Աչզբական, ննջեալ։ Աչնդմիջակերպ, ներգործական, ներեալ։ Չայրենական, ածեալ։ Աչրաւորական, ներելի։ Աչզբական, ննջելի։ Չայրենական, հրճռնելի։

Տեսակ, օրդան, Աչսեռագաղափար, Աչոքեալ, հրճռնելի։ Աչնցողական, Աչոքացնեալ, հրճռնեցուցանելի։ Աչն ՝ի կողմանէ ժամանակին՝ եաղն է անցեալ. և լինի ապառնի. ոմն և յոյժ է։ Աստղ զձև, և զթիւ առնուն յերկոցունցն։

Չև, օրդան, Պարզ, Աչնչեալ, չնչելի։ Աստղ, Աչարտչեալ, չարտչելի։

Ծիւր, օրդան, Աչզական, Աչնեալ, չնչելի։ Աչոգնական, Աչնեալ, չնչելի։ և այլն։

Ա՛ն ընդունելութիւնը եղե-
բեկաւք ի ըս, ընդունիմ
միայն զհինգ պարագայս. ի-
զանս, զձև, զոռնակ, զթիւ,
և զժամանակ. վասն զի հո-
լովն պահանջողին։

Սեռ, որգոն, Ներգործա-
կան, սրբելոյ։ Հնդգրական,
ընդ սրբելոյ։ Հայրական, ած սրբելոյ։
Ձև, որգոն, Պարզ, սրբել։
Խարդ, խարդախրել։

Տեսակ, որգոն, Ալախոտաղա-
փար, ըսչանալոյ։ Ընդոլական,
պայթողական։

Ինչ, որգոն, Ընդհանուր, սր-
բելոյ։ Յորդական, սրբելոյ։

Ա՛ն ի կողմանէ ժամանակին՝
ընդունելութիւնը եղելեցեալը
ի ըս, են ապառնիքը։

Ա՛ն առ գիտելի է, զի ըն-
դունելութիւնը ի ներգոր
ծականաց բայից գոլեին միայն
երիւք վերջաւորութիւք, որք
են օղ, եալ, ըս։ որգոն, Ներքոյ,
սրբեալ, սրբելոյ։ Ալմնաւորեա և
ի կրաւորականաց բայից՝ միայն
երիւք վերջաւորութիւք. որք
են օղ, եալ, լի։ Ինչ ի բայից
չերգործականաց, և Հասարակաց
գոլեին կարին բնաւ իւք չորիւք
վերջաւորութեամբք իւրեանց.
որք են օղ, եալ, ըս, լի. որ-
գոն, * Օտարացօղ, զարմա-
նացեալ, զարմանալոյ, զարմա-
նալի։

Ինամակօղ, բնակեալ, բնակե-
լոյ, բնակելի. Ուշօղ, ու-
նեալ, ունելոյ, ունելի.
և այլն։

Յաշափս առիմանի Ալախոտրուն, և
որպիսութիւն նորին։

Պատճառ Ալանուիննէրոյ։

Ալհատուածին է
մանն բանի, որ զպա-
րագայս էութեանց ը-
ցանակէ։ Ալասցաւ
մանն բանի, զի նաև սա մաս-
նէ ի շարադրութեան բանիս։

Ալասցաւ, թէ զպարագայս
էութեանց նշանակէ, զի սա ոչ
գէութեան իրին, և ոչ զգա-
ծողութեան, կամ գկիսոս էու-
թեանց նշանակէ, այլ զայնա-
որք են շուրջ գէութիւք. և
սոքա պարագայք էութեանց, գի
շրջակային ընդօքա. որգոն, միւս
սահմանք, Ալաղ, խմանամք գէ-
ութեան մարդոյ. բայց միւս սա
սահմանք, Ալաղաքն, Ինդրոյ, յաոաք-
քան, վասն, ըստ, Ներքոյ, և այլն.
ոչ խմանամք գէութեան մարդոյ,
այլ զպարագայս էութեան մար-
դոյ, կամ այլոյ իրի. որք կամ
ի կողմանէ գրեին, և սեղանոյն,
և կամ ի կողմանէ ժամանակի-
նին, և պատճառին, և կամ
ի կողմանէ հանգամանաւք, և
կարելութեան պարագային
մարդոյ, և կամ այլոյ իրի,
Օր օրինակ. * Ալաղաքն մար-
դոյն եղեալ Ալ զմահ, և
գկեանս, և Ինդրոյ անձինք-
խանութեան տորին Թագեալք
գնատրեն. ուստի յաոաք քան
գհեռանիլն կարէ ընտրել մարդն
կան իւր գործս և կամի՝ ըստ
անձ-

Թէպէտ բառք այսորիկ՝ ի ՀԲ-
րայ, ի Յերէմեայ, առաքէ, ջինի,
յառաջան, և այլքն՝ երևելիս նը-
շանակել զտեղի ինչ, կամ
ժամանակ, բայց ոչ են այս-
պէս, այլ կատարեալ անուանք,
ոչ ի զատարտագայս Հա-
թեցոյ՝ ի կոչմանէ տեղւոյ, կամ
ժամանակի, և կամ՝ ի կոչ-
մանէ այլոց յատկութեանցն
նշանակիչեն։

Ո՛չ բաժանմանց նախատրա-
թեցոյ, և ոչ Հոլովառութեց
նոցին՝ առանց յառաջնում
մասին։

Եթէ զատարտագայիցն նոցին պի-
տելի է, զի միանչ նախատ-
րութիւնք ոչ նշանակիչն զիւ-
թիս լինոյ, այլ զատարտագա
նոցին, ոչ պատահին ինքեանց
պարագայք, ոչ սեռ, և ոչ
ձևոյ, ոչ տեսակի, ոչ թուոյ.
և ոչ Հոլովմանն. ոչ և յայտ
իսկ է։ Ո՛չ եթէ երբեմն Հան-
դիպիցի, զի բառ ինչ Հոլո-
վիցի, և այն՝ նաև ի մէջ նա-
խատրութեց դասանիցի, բառն
այն ի նմին սեռոջ վարի ոչ
զտնուն, և ոչ ոչ դնախատ-
րութիւն. ոչ սոքին, Հեռուն,
հեռի, որք նաև ոչ գտնուն հա-
րեն Հոլովիլ, և լինիլ ի բա-
ղին. Օրը օրինակ, * Ընդ
մարդոյ մեկուսուց մի շատա-
խօսիցես. և բաղդի հեռուց մի
ընձայցես ։ Այլ՝ այսպիսիքս
գոլով Հոլովեցեալք՝ ածականս
անուն գոն իրերանց յայտ-
նապէս երևի. բայց միանչ ոչ

անձնիշխան կամոյ իւրոյ. բայց ընտրութիւն կենայ ոչ ի
Նոյն Ալճամոյ շնարհայ ։
Ա՛հա ի բանի յայսմիկ նախա-
դրութիւնս ասէ, պարագայի
մարդոյն ի կոչմանէ գրոյն։
Ալախադրութիւնս ի՝ նշանակէ,
թագայի անձնիշխանութիւն մար-
դոյն ի կոչմանէ իւրոյ տեղւոյ։
Ալախադրութիւնս յառաջան՝ պա-
թագայի մահուան մարդոյն ի
կոչմանէ ժամանակին։ Ալա-
խադրութիւնս վասն՝ պարագայի
ինքեան մարդոյն ի կոչմանէ
պատճառին։ Ալախադրութիւնս
քան՝ պարագայի անձնիշխան
կամոյ մարդոյն՝ ի կոչմանէ
Համեմատութեան։ Ո՛չ նախա-
դրութիւնս Խոյ՝ պարագայի ընտ-
րութեանէ մարդոյն ի կոչմանէ
հակառութեան։ Ալ ասն զի ո՛ և
իցէ առեղծուածս՝ մինչ անու-
անել, նշանակի էութեան իւր.
բայց մինչ առեղծուածն ունի
և զայս, զի առաջի իւր, կամ
յետոյս իւր իցէ իմն. և կամ
յետքան գինքն, և յառաջքան
գինքն լինելի իմն, և կամ մէջ
իւր, և վասն այլոց առնելոյ
գիմն. և կամ բառ այսմ առնելոյ, և
կամ այսմ առնելոյ, և կամ
հակառութեանէ, և առանց կա-
տարութեան առնելոյ գիմն, նշա-
նակին այսպիսիքս ի ձեռն նա-
խատրութեցոյ։
Ո՛չ առաւել հետևի՝ զի նա-
խատրութիւնքն առնուն զպէս-
պէս խնդիրս, որպէս զի այ-
նու նշանակիչեն՝ թէ որպէս
ոմանք պարտ այնն. Ալանզի

Յաղագս առհմանի Մակբայի, և որպէսութեանն նորին։

Գլուխ Երեսներորդ։

Մակբայն է մասն բանի, որ զգեղանակս գործողութեանց, և կրից հնչմանէ։ Ասացաւ մասն բանի, քանզի և սա մասանէ ի շարադրութենէ բանից։ Ասացաւ զգեղանակս գործողութեանց, և կրից նշանակել, վասնզի մակբայիւ բացորոշին թիւք, և պարագայք գործողութեանց, և կրից։ Ընդ որքանիւք պիտոյ ասէաք եղանակօք ի ձեռն մակբայից բացորոշին նշանակութեանցն, այնքան էն և առասակ մակբայիցն՝ զորոց յառաջնում մասին գրեցաք։ Ոմանք որոյ մինչ ասէ, մակբայն զգեղանակս գործողութեանց, և կրից հնչմանէ, ոչ իմանեմ միով կերպիւ նշանակել զայն, այլ այսպիսեաբար։ Օ՛ի երբեմն նշանակէ՝ և բացորոշէ զգեղանակս գործողութեանց, և կրից՝ ի կողմանէ արակութեան։ Արդեակ ուսանէիր, եթէ մարդկօրէն կեցցաւ[1] ։ Ընդ՝ ի սմին բանի բերէ՝ և Հարդիօրէն որպիսացուցանէն զուսանիլն, և զկենցաղասարիլն։ Երբեմն՝ ի կողմանէ բանակութեան։ Արդ, * Ընդքան ընդ նիւթս հնարօք, որքան խոնարհիցես մաօք։

զամսական անուն՝ երևի չիթել, սակայն զանազանին այսոքն, զի ի գոլն իրբեանց նախադրութեն՝ ունին և զհանդիր իրբեանց։ բայց ի գոլն անուն՝ ոչ ունին զհնդիր։ որդոն, * Ընդ մեկուսի (ընդ ի յոտացեալ) ի փառս Ընդ, ի բազմոյ վտանգից փրկի։ Ընդ նախարարն հեռի ունուլացն զսէր ոչ թուի հեռի[1]։

Ընդ այս յայտնի քանս են անուանք ածականք։ Այլ եթէ ասիցի, * Ալեբաղ զնա մեկուսի յամբոխէ անսոի խօսելոյն ընդ նմա։ և ապա զտեղիս առեալ նստան հեռի ի քաղաքէն իբրև աստարիզօք հնգեասան[1], յայնժամ են նախադրութիւք։ Ասա այսմ և բառս այս պաճառ, թէպէտ և անուն գոյական, բայց մերթ ի նախադրիւ արականաց՝ և ի գործիս կանոչ վարի ունի զհնախադրութեն։ որդոն, ի պաճառս էր, պաճառաս ինոյ։ և նշանակի ասել, վասն ձեր, սակս քոյ։

Ընդ այս բառ է վասն նախադրութեան։

Լ՚ը երբեմն ՚ի կողմանէ ժամանակին. որգոն, * Ինչ երեկոյա հանգիստն լաւիք. առաւօտուց եղիցի ուրախութի՛ն ։ ըստ այսմ իմանալի է և զայլոց տեսակաց մակբայից ։

Վարձեալ գիտելի է, զի մանուկս այս առացաւ մակբայ, և ՚ի յոմանց հնոյ կոչեցեալ առեալ, զի վերադրի բայի, և ունի զկնիսուն առ բայն, պակասէ որակութիւ՛ և կամ քանակութեամբ բայորոշելով զնշանակութի՛ն նորին ։ Լ՚ը զի ուրարք գործողութեանց սիմէոն տեղծուածք, առանձն ՚ի ժամանակի, և ՚ի տեղւոջ, վասն որոյ մակբայն նաև զտեղն, և զերթն գործողութեանց՝ և կրկին նշանակէ ՚ի ձեռն ժամանակական, և տեղական տեսակաց իւրոց ։

Վասն պարագայից սորին գիտելին է, զի մակբայք գոլով իւրաքանչիւր պարագայք գործողութեանց, և կրկին, ոչ ունին ՚ի ինքեանց զյատուկ պարագայս Համանունս բայից, կամ անուանց ։ Վասն զի տեսեալ ոչ է ՚ի նոսին, որովհետև ոչք ՚ի մակբայից պարագաներ կի՛ իւրականանան, ներդործական՝ նշանակէ՝ և կամ կրաւորական նշանակէ ։

Զհն և Հարիւ երեւ ՚ի նոսին, քանզի երկու մակբայք Հարիւ կարեն բարդիլ, և կերտել զայլ մակբայ ։

Լ՚ը Թէպէտ լոտ ունոյց զնոյն ձեւն այսու կերպիւ, վաղ պարզ. վաղվաղ բարդ. և վաղվաղիւն յօրինաբարդ. սակայն ոչ այնպիսի երեւի յարմար. զի ակն ՚ի մանրիկ մակբայիւքս, և ոչ լոտ ինրեանս մակբայ. վն որոյ մակբայս՝ վաղվաղակի առաւել կարեւոր ածանցական, քան յարմարագոյն. Լայլ երբեմն մակբայքն բարդին ՚ի յանուանց, կամ յայլոց մասանց. որգոն, Յաճախակրն. գոյնըն-եաց. և այլն։ Լ՚ը զարձեալ, ունոյք ՚ի մակբայից կազմեցեալքն՝ կամ յերկուց անուանց, կամ յանուանէ՝ և ՚ի գերանուանէ, կամ ՚ի գերբայէ՝ և յանուանէ. և կամ յանուանէ՝ և ՚ի նախադրութենէ. որպիսիք են որգոն. Ալ գովէ՛ք. յայլայլաբերման՝ ՚ի գրոնել ակն. յայլկոյս, յայնկոյս, առնա՛ ինչ. ընդ առաւօտս. յամ օրէ. և այլն։ Լ՚ան ունոյք կրկնելոյ զբարն. որպիսիք են որգոն. Ալ աղաղ, երամ երամ, ջոկ ջոկ, և այլն։ Լայոց ամենեքեան իմնասիս կարեն ասել բարդեցեալք, կամ շարակցեցեալք ։ Լ՚երթ և բարդեցեալք անուանք մակբայական, և որքան առայս և՝ մակբայն իմնասիս բարդեցեալ երեւի. որգոն, Հանապազաբար, Տարապարագէս. և այլք նմանք ։

Ասկ տեսակն իմնասիս երեւի ՚ի մակբայս. որգոն, Լայսաւգաւտիսար, Հաստատուն, վաղվաղ, Հանուանէ՛ն, և այլն։ Լ՚ծանցականն, Հաստատաբար, վաղվաղիւ, Հանուա-

Յաղագս Աղքարիուեան։

Վասն Հրէութեանդերծ։

Աղքարիութիւն է մտանել տանէ, որ զկնիս հոգւոյ նշանակէ։ Առանց մտանել տանէ. զի և առ մտանել ի շարադրութիւնս բառից, Թէպէտ ցանցառակի առանց նշանակել զկնիս հոգւոյ. զի Թէպէտ առ զէութիւն իրացն ոչ նշանակէ, բայց զկնիս հոգւոյ կենդանեաց ըստ որում խնդրութիւն, կամ արհամարհութիւն, զարմացմամբ, կամ ցաւակցութիւն, և կամ այլովք ոմանք պիտեօք զգածեցեալք են՝ նշանակէ։

Բառաւանութիւնք ասին են ըստ սեռականին զորս եդաք յառաջնում մտին։ Ոչ ի կողմանէ պարագայից դիտելի է, զի ոչ հանդիպին ամին պարագայք. քանզի ոչ զնոսա ունի, և ոչ դնէ. ոչ զսեռական, և ոչ զԹիւր, կամ զՀոլով, այլ եզականաւս ձայնիւք, Թողից հոլովմանն պարզապէս նշանակիւ զսխտս և զկնիս հոգւոյ կենդանեաց. և զայս ոչ ըստ որում կենդանիքն կրեն յոմեքեր, այլ ըստ որում զգայ ծին այնոքիւք կրիւք յիւրեանս ընթեռնուն՝ նկատմամբ ինքեանց, կիրայեցոյ. պրպտեն, միանչ առարկեալ լինին այս բանս, Արդ՝ նե՞ ընդ գի օր ոանհաւ էջէ, յո-

տամ ըստ պիծանաւոյն Թարգմանչի։

Հանաւանդպէս. և այլն։ Ոչ եթէ նախադասութիւնն ոչ յինքնին, այլ յայլոց մասանց բառից առնուլին, զոր այսմ բանիս որակականք մտկբայք, և այլք որք ի ձեռն մասնկանց մակբայականերանիկ մակբայացեալքն, առնէ կարելիս ածականք։

Լակ Թիւ, և հոլով ոչ են ի մտկբայս։ Ոչ եթէ երեւելիս հոլովիլ ունիք բառք, որք ներգործեն նաև ի տեսական մակբայիկ, այնոքիկ վարին որպէս զանոսն, և ոչ ունի զմակբայ. որպէս, * Ամենքեանց բարեաց հոգեկանաց հասցես, յորքանեաց հեշտուԹեաց մարմնոյ զրկել ի բաց քարշիցես ։

Ահա ի բանի յայսմիկ ասեն, և որպէս վարին ունի զանոսն, և ոչ որպէս զմակբայ։ Ոչ ասա գիտելի է, զի տեսական մակբայք ունիք երբեմն գնին փոխանակ յոգեկանաց դերանանց. որպէս, Ընդէ՞ ի ձեմբաւորութենէ անտի էիցեմ։ յիւ յայտնանդ։

Ա՛ի՛ է փոնդ ասա. յիւ յայտնիկ, Ասա այսմ իմա և զայլոց միասելոց։

Ոչ այս բառ է յատկապա Անակբայից։

ակին ումեք, կամ ինչ եան, է ցաւակցական։ Կամ ապա եթէ ինչ ասի, ո՛, եթէ զարմանալով ի վերայ այլոյ ասիցի, է զարմացական։ Կամ եթէ բացականչելոյ ազգաւոր ասիցի, է բացականչական։ Կամ այսպէս ևս կարի լինի ասել զայլոց նմանեալ։

Եւ այս բան է յաղագս Ակնարկութեան։

Յաղագս Շաբաթի.

Վերոյ Արիստոնեբիոեբրէ։

Ակիան է մանր բանի, որ շարակից երեքեան զինաւորեալ բանիւնանէ վինբեանս բանս։ Ասացի մանր բանի. զի և սա մուծանի ի բան։ Ասացի շարակից երեքեան զինաւորեալ բանի, և զբանս։ Կանխի շաբաթ կոչի ոչ վէրոլէ[1] երից ինչ նշանակէ, և ոչ զգործս, և կամ զիւիս նոցին, այլ զինչանութիւն զոյնս զոյնսիկ շարակապ լե երեքեան, ոչ առանձին զինաւորեալ առանձական։ Օր օրինակ, * Պետրոս, և պօղոս եկին ի տաճարն։ Կամ այսպէս։ * Օ օրացաւ գամ[2] ի վերայ գոյնանալոյ, և քաջապէս եհար, և եաւան գնաց։ Ահա յառաջնում տան են շարակից երեքեան զինաւորեալ զանուանքն զոյնսիկ շաբաթ երեքեան

ակին ումեք, կամ ինչ եան, է ցաւակցական։ Կամ ապա եթէ ինչ ասի, ո՛, եթէ զարմանալով ի վերայ այլոյ ասիցի, է զարմացական։ Կամ եթէ բացականչելոյ ազգաւոր ասիցի, է բացականչական։ Կամ այսպէս ևս կարի լինի ասել զայլոց նմանեալ։

Եւ այս բան է յաղագս Ակնարկութեան։

Յաղագս Շաբաթի.

Վերոյ Արիստոնեբիոեբրէ։

Ակիան է մանր բանի, որ շարակից երեքեան զինաւորեալ բանիւնանէ վինբեանս բանս։ Ասացի մանր բանի. զի և սա մուծանի ի բան։ Ասացի շարակից երեքեան զինաւորեալ բանի, և զբանս։ Կանխի շաբաթ կոչի ոչ վէրոլէ[1] երից ինչ նշանակէ, և ոչ զգործս, և կամ զիւիս նոցին, այլ զինչանութիւն զոյնս զոյնսիկ շարակապ լե երեքեան, ոչ առանձին զինաւորեալ առանձական։ Օր օրինակ, * Պետրոս, և պօղոս եկին ի տաճարն։ Կամ այսպէս։ * Օ օրացաւ գամ[2] ի վերայ գոյնանալոյ, և քաջապէս եհար, և եաւան գնաց։ Ահա յառաջնում տան են շարակից երեքեան զինաւորեալ զանուանքն զոյնսիկ շաբաթ երեքեան

նշանակէ զայս. Այլ գոհեմի ես, այլ երանի ոմն խօսեցաւ ընդ մեզ։

Զարձեալ գիտելի է, զի ո-
մանք նախադրութեամբ հան-
դերձ խնդրեալ իւրեանց եղե-
ալք են շաղկապք, որպիսիք են
սակայն. Այսուհետ, ասէ տէր.
և այլք նմանք, որք են շաղ-
կապք՝ մինչ դերանունքս այ-
սոքիկ՝ ոք, այս, այդ, այն, միայ-
նակ՝ և եզակիանապէս շարակցին
նախադրութեամբ. օրդոն, * Ա-
րեղ զարձաձեն, վասն այնուհետ
երդուաւ առաքել։ Ասէ են
նախադրութիւնք հանդերձ խնդ-
րեալ մինչ ոչ դնին նոյնք դե-
րանունքն միայնակք. օրդոն,
* Ասէ այսուհետ լսիր եկին առ
քեզ. և ասէ այնուհետ բանի ա-
ռաքելոյ՝ լուծին վշտացեալ։

Ասացին նոյնք դերանունք, զի
այլք դերանունք թէ և միայ-
նակ և եզակի լինիցին խնդիր
նախադրութեան, ոչ կարեն
լինել շաղկապք, օրդոն։
* Ասէ քոյ, վասն իմ, վասն
նորա, վասն իւր, վասն ինձ
քեան. և այլք նմանք։

Զաւ բառս այս, ասա այն,
մերթ ի շաղկապս պատճառա-
կան. օրդոն, * Ուշիմութեամբ
խօսէր. և ասա այն յառաջագոյն ի
լսել, այն, վասն այնորիկ յա-
ղագս ի լսել։

Զի՞ մերթապէս դիտելի է,
զի ինն և ոմանք շաղկապք,
որք ի ներքոյ զանազանեալ տե-
սակս գտանին. օրդոն, Ասէ ո-
մանք զի բաղձականս, նաև բա-
ղձական, զոր ի ներքոյ ասեմ։

Զի՞ մերթապէս դիտելի է, զի ո-
մանք նախադրութեամբ հան-
դերձ խնդրեալ իւրեանց եղե-
ալք են շաղկապք, որպիսիք են
սակայն. Այսուհետ, ասէ տէր.
և այլք նմանք, որք են շաղ-
կապք՝ մինչ դերանունքս այ-
սոքիկ՝ ոք, այս, այդ, այն, միայ-
նակ՝ և եզակիանապէս շարակցին
նախադրութեամբ. օրդոն, * Ա-
րեղ զարձաձեն, վասն այնուհետ
երդուաւ առաքել։ Ասէ են
նախադրութիւնք հանդերձ խնդ-
րեալ մինչ ոչ դնին նոյնք դե-
րանունքն միայնակք. օրդոն,
* Ասէ այսուհետ լսիր եկին առ
քեզ. և ասէ այնուհետ բանի ա-
ռաքելոյ՝ լուծին վշտացեալ։

Ասացին նոյնք դերանունք, զի
այլք դերանունք թէ և միայ-
նակ և եզակի լինիցին խնդիր
նախադրութեան, ոչ կարեն
լինել շաղկապք, օրդոն։
* Ասէ քոյ, վասն իմ, վասն
նորա, վասն իւր, վասն ինձ
քեան. և այլք նմանք։

Զաւ բառս այս, ասա այն,
մերթ ի շաղկապս պատճառա-
կան. օրդոն, * Ուշիմութեամբ
խօսէր. և ասա այն յառաջագոյն ի
լսել, այն, վասն այնորիկ յա-
ղագս ի լսել։

Զի՞ մերթապէս դիտելի է,
զի ինն և ոմանք շաղկապք,
որք ի ներքոյ զանազանեալ տե-
սակս գտանին. օրդոն, Ասէ ո-
մանք զի բաղձականս, նաև բա-
ղձական, զոր ի ներքոյ ասեմ։

Զարձեալ

ցառոցական. նաև մերթ մակբայ։

Այո՛ն է բաղհիւսական. նաև արուհական։

Այրէ, ըէ, են թէական, նաև թարմատարք։

Ամէն է սկզբնաւորական, նաև մակաբերական. զորոյ նաև՝ ի վախճանի առաջնոյ մասին յիշեցաւ։

Այնչ այսորիկ ամենեքեան՝ ի ձեռն զօրութեանն կարեն ձանաչել։

Վանդի էին է բաղհիւսական՝ մինչ դնի այսպէս.

* Որք խօսին համառօտաբար՝ համառօտք են. էին որք խեղկատակին խենեշարար՝ խենեշք և անզգայք են ։

Այնչ է բացառականն, մինչ դնի այսպէս.

* Յանդիմանեաց զքեզ, էին ո՛չ մերժեաց ։

Այնչ գիտելն է, զի շահկապս էին՝ երբ՝ ի բացումն այնպէս մոռանէ՝ ի բանս՝ զի թէ բաղհիւսական հանդերձի, և թէ բացառականն՝ ո՛չ ինեաք մնայ բանին։ Այսու մերթ փոխանակ ժամանակականին մակբայիս՝ ասէին, կամ փոխանակ առարաւականին մակբայիս՝ ասէաք, և կամ առ՝ ի զուրկ՝ և առ բառուք յարմարութիւն շարադրութեանդնի. որպէս, * ի մովսիսի էին յօրինեա զբեալէ. յի՛ ի մովսիսի օրէնսն արդարև, կամ արդէն գրեալէ։

* Այս էին եմ յարութի՛ն և կեանք. յի՛ էս արդարև, կամ արդէն եմ յարութի՛ն, և կեանք։

* Այս յայդ էին ծնեալէմ, և ի դոյն էին եկեալ. յի՛ էս յայդ ծնեալեմ, և ի դոյն եկեալ։ և դնի ի ամին բառս էին առ բարբառ յարմարութիւն շարադրութեանդնի. որպիսիք են շարկապքն թարմատարք։

Այոն է բաղհիւսական՝ մինչ դնի այսպէս.

* Այնմէ զերկուս, էին զերիս ժամն ուշմատաբար կացեալէիր, գտանիցիր զնեբուն։

Այնչ է արուհական՝ յորժամ դնի այսպէս.

* Այո դու էս առա, էին նա։

Այրէն, և ըէն են պատճառականք՝ մինչ դնին այսպէս.

* Այրէ ոչ նախատեալէիր, ոչ վշտանայր. և ըէ ոչ էիր ձաղկեալ, ոչ լայր ։

Այսիկ են թարմատարք, մինչ դնին այսպէս.

* Այս ասացի նմա ըէ մի խեղկատակեր. և նա ասաց էրէ կամիմ խեղկատակել. և առ այն զպայրացեալ ձաղկեցի զնա ։

Ամէն է սկզբնաւորական՝ մինչ դնի այսպէս.

Ամէն՝ եթէ կամիս, այժմ սկսեայուք առնել զբննութիւն ։

Այսիկ է մակաբերական՝ մինչ դնի այսպէս։

* Այնմէ երանի զղջացար՝ ի մեղեացեալ գործոյդ, այլ դարձեայ ։

Օրէն է սպասաւորական շաղ-
կապ՝ որպէս այսպէս,
* Ալ եթող նմա զբաժակն
գինւոյ, և կամեր արբե-
նել ։

Կամ է թարմատար. որպէս դնել
այսպէս, * Օրինակ կացին է
արարիչ քեզ. մինչեւ էիր ինձ
օրէն Թողուլ զքեզ անխրատ.
և այլն։

Այս այս բառս է յաղագս Հոլովմանն Հայկազեան։

ՄԱՍՆ ԵՐԲՈՐԴ

ՅԱՂԱԳՍ ՀՈՐԻՆ ՄԵՒՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՆՑ ՄԱՍԱՆՑ ԲԱՆԻՆ · ԵՒ ԿԻՐԱՌՈՒԱԾ ԹՎԱՆՑ ՆՈՑԻՆ

Յաղագս Հորին Մեռնի համաձայնութեանց Մասանց բանի ՚ի հասարակի։

Գլուխ Ա.։

ԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆՔ ՄԱՍԱՆՑ բանին են ընդ միմեանս։ Ա. առաջինն է համաձայնութիւն բայի ընդ անուանն։ Վասն որոյ մինչ անուն ինչ չարայարի ընդ բայի, այնու նշանակութիւն, զի բայն որ գործողութիւնս, կամ գկիրս նշանակէ, անունն այն գոր գործողութեան, կամ կրոյ նշանակիցէ, յայնժամ հարկաւոր է, զի այնպիսի անունն՝ և բայն՝ թուով և դէմբք համաձայնիցին։ Որ եթէ անունն իցէ էգական, բայն ևս իցէ էգական. եթէ անունն իցէ յոգնական, բայն ևս իցէ յոգնական։ Կամ նապէս եթէ անունն իցէ առաջնոյ դիմի, բայն ևս իցէ առաջնոյ դիմի. եթէ անունն իցէ երկրորդի, կամ երրորդի դիմի, բայն ևս իցէ նմանապէս։

Եւ թէպէտ անունն ոչ ունի զդէմս, բայց ՚ի ձեռն դիմաբոյականաց առանց դիմաւորի. նաև դերանունն՝ որ ունի զդէմս, ստորանանի ՚ի տեղի անուան։ Եւ այս է առաջին համաձայնութիւնն, որ պարտ լինել ՚ի շարայարութեան մասանց բանին։ Օ. *Որ օրինակ, *Մեռանիցէ արարածոյ զհային կենաց ետ քաղցելոց։

Ահա ՚ի սմին բանի շարայարեցեալքն անունս այս՝ հա-

Երկրորդ Համաձայնութեիւն է ածականին անուան ընդ գոյականին իւրում։ Ինչ գոյական անուն ինչ որ պզոյացութեի նշանակէ, լինի ի բանի, և ածական անուն ինչ առ ի նշանակել զորակութեի, և կամ զորքանութեի նոյնոյ գոյացութեի՝ շարադրի ընդ նմին, պիտոյ է զի յորում թուով և կամ հոլովով իցէ գոյական անունն, ի նմին թուով և հոլովով իցէ և ածականն։ Այր եթէ եղիցի գոյականն՝ եղիցի և ածականն։ և եթէ հայցական իցէ գոյականն, կիսբացառական՝ և կամ այլինչ հոլով, լինիցի նմանապէս և ածականն։ Որպէս, * Ինչ լարութիւք մեզ զայս իսուն փոքունս զաստականիս այդեաց։ Ինչ ի սմին բանի սակ գոյականն անուն այս՝ չարաբեսուն՝ է յոգնական, և հայցական, նոյնպէս և ի դէր, և ապականիչն, որք են ածականք նորին, են յոգնականք և հայցականք, և համաձայնին ընդ գոյականի իւրեանց թուով, և հոլովիւ։

Երրորդ Համաձայնութեիւն է յարաբերականի դերանունն ընդ նախընթացի իւրում։ Ասա զի՝ եամ յարաբերական դերանուն ի հարկէ ունի նախ քան զինքն զանուն ինչ, զոր յարաբերի, և պարտի համաձայնել ընդ նմին թուով։ այր եթէ նախընթաց անուն

գաւառ, և բայս այս՝ եղ։ և անուն՝ այր գործողութեի արարման լինելով համաձայնի ընդ նմին բայս դիմաւ, և թուով։ Վանդի այր նախաձեռն է եղելական, և երրորդ դիմի՝ ի ձեռն դիմորոշականի նու ասելին, նոյնպէս և եղ բայս է եղելական, և երրորդ դիմի։

Այր թագաւոր՝ ի սմին բանի գոն և այլք անուանք, այր արարած, ջինջ, կենդ, դաշնելոց։ բայց նոյնոցն ոչ գոյ պիտոյութիւն համաձայնելոյ՝ ընդ բային։ վի զի ոչ են տեսակք գործողութեան, զոր նշանակէ բայն, այլ են կամ նշանակիօղք իրաց առարկելոյ գործողութեի, և կամ բացառիչք նոցին։ վի որոյ և են պէտք առարկելոյ գործողութեի Հոլովեցեալք։ Վանդի անուանս այս չինդ, է լինելիք բային լաս տեղին, և նշանակէ զառարկելեալն գործողութեան արման։ Ինուհա այս՝ դաշնելոց՝ է լինելիք բային լի բնութեի, և նշանակէ զայնա առ որս եղելի գործողութիւն արման հային։

Ուակ անուանս այս՝ կենդ՝ բացառիչ՝ և յատկացուցանէ զկոչն ոչ զոչ ո և իցէ հայ, այլ կենդ հայ։ Ուստ այսմ և անուանս այս՝ արարածոց՝ յատկացուցանէ և բացառիչ զնոցանէն, ոչ զի ոչ իանդիպի Թագաւոր ոչ միոյ կոչման ծի, այլ Թագաւորն ամ արարածոց։

անուանն

Յաղագս Հրաժարման համաձայնութեան,
որ է Լուծել ընդ առաքեալն
զ Տաճառումբն։

Գլուխ Երկրորդ։

ԼՍան առաքելոյ համաձայնութիւն, որ է բայլ ընդ առնելոյն դիտել զ, զի եթէ ուրեք հանդիպի բայիւն ներգործել ունել զառնուն գոյականն, ընդ որում և համաձայնի. որդոն,

* Լ.յր արդար խոլհի զիրաւանոյ ‖։

Ներգործել լինի զի միայն զածականն ունիցի ներգործել, և զգոյականն զօրութ. որդոն;

* Լ.րդարն խոլհի զիրաւանոյ ‖։

Լե մերթ լինի՝ զի բաւ ասել զօրութիւն ունիցի զանունն ընդ որում համաձայնի. որդոն,

* Լե

անունն իցէ եզական, կամ յոգնական, յարաբերականն ևս իցէ նոյնպէս. որդոն,

* Լանիկ սրբոց վարդապետացդ եկեղեցւոյ, որք ուսուցին զչմարտութիւնն հաւատոյ՝ հնազանդիկ պարտիք, զի մի բանիկ նորին՝ որ կը զոլ եւ աւետարակ վարդապետական շարադրութեանց այլոց՝ հեռեւիլ հարկաւորիցիք ‖։

Լ.հա՝ ի սմին բանի՝ առաջին յարաբերական ոչն է յոգնական, զի նաև նախընթացն անունն զոր յարաբերի՝ է յոգնական, յիր վարդապետաց. Լանիկ երկրորդ յարաբերական ոչն՝ է եզական, զի և նախընթացն անունն է եզական. յիր նորին։

Լչ հոլովիւ ոչ է հարկ համաձայնել, զի յարաբերական դերանունն ոչ՝ առանց խորհելոյ զնախընթացն անունն յորում հոլովիւ և իցէ յարաբերի. և ինքն ձև ունիցի այնպիսեաւ հոլովիւ, ըստ որում պիտոյանայ բայիւն՝ որոյ ինքն լինի ածի, և կամ խնդիր։

Որոշիչ համաձայնութիւնն է պատասխանուցն ընդ հարցմանն։ Ասան զի ամ պատասխանի ունի յառաջագոյ խնդրեան զհարցումն, և պարտի համաձայնիլ ընդ նմին գոյնեա հոլովիւ. որդոն, * Ուր-ցուսն։ Օ՞ր խնդրես։ Պատասխան։ Օ՞ պետրոս։ Ուշ՝ ասացեր՝ Պօղոսն։ Ուրոյ կարես յայտնել զայլազգութիւնս հոլովացն։

Ուրոշիչ համաձայնութիւնն է պատասխանուցն ընդ հարցմանն։ Ասան զի ամ պատասխանի ունի յառաջագոյ խնդրեան զհարցումն, և պարտի համաձայնիլ ընդ նմին գոյնեա հոլովիւ. որդոն, * Ուր-ցուսն։ Օ՞ր խնդրես։ Պատասխան։ Օ՞ պետրոս։ Ուշ՝ ասացեր՝ Պօղոսն։ Ուրոյ կարես յայտնել զայլազգութիւնս հոլովացն։

* Աւանդել զբերականութիւն. կամ զհաստատութիւն։ Յիշատակարանութիւն ուսանի զբերականութիւն. Վահանայն կամ զհաստատութիւն։

Եւ ոչ պէտ անուանք բայից որք ասին առաջք նոցին, երբեմն դնին զօրութիւք, և ի ձեռն բայից իմանին, նոյնպէս և բայքն երբեմն դնին զօրութիք, և ի ձեռն անուանն բային՝ և խնդրոյն իմանին. օրդն,

* Ինք յիմարք վասն Քրիստի. և դուք իմաստունք ի Քրիստոս. Ինք լոյսք յիմարք վասն Քրիստի, և դուք երկրք իմաստունք ի Քրիստոս։

Երկրորդ գիտելի է, զի անուանն բային ոչ միշտ հանդիպի անմիջապէս նախադրել բայից. որպիսի է այս, Պետրոս ուսանի զբերականութիւն. այլ բազմիցս ի մէջ բային և անուանն դնին միջադրին նախադրութիք, և խնդիրքն նոցին. ածականքն, և խնդիրքն նոցին, և իմաստ յատկացուցիչ անուանքն. նաև մերթ բայն նախադրի անուանն իւրում. օրդն, * Մեհեկապետն արքային ի ձեռն զօրաւորաց բանից իւրոց հաձեցոյց զարքայն՝ ընդհատել այսմիկ մահապարտի զկեանս։ Ահա ի սմին բանի անուն է անուն բային՝ հաձեցոյց. և այնքան տարակայ է ի բային, Վարձեալ օրինակ. * Հաձեցուցանէր զարքայն ի ձեռն զօրաւորաց բանից իւրոց մեհեկապետն արքային. և առնել զկեանս ընդհատել զմահապարտն։ Ահա ի սմին բանի անուն բային՝ հաձեցոյցանէր, է անենկապետն, և յե՛ տադրեցեալ բային.

Երրորդ գիտելի է, զի յորժամ բազումք անուանք եզականք շարակցեալք լինիցին երեսաց լինին անուն բային, բայն պարտի դալ յոգնականս. օրդն, * Ասէին, և ահաբեկ գնային առ փարաւէոն. և այլեւ՝ Ի պատճառն է, զի բազում եզական անուանք ուղին զոյժ միոյ յոգնականի։ Յիմանապէս և այնք անուանք ածականքն՝ որք եզականաձայնին են ածականքն յոգնականացն գոյականացն, ընդ լինիլն անուն բային՝ բայն նոցին պարտի դալ յոգնական. օրդն, * Երկաքանչիւրքն խօսեցան. Ինդ ի նոցանէ յիմարքն էին։ Յօթանեքինն կալան զնա կին։ Հայց գիտելի է, զի մինչ ասի, Տան են պապփամ Ազնիկոյ. Եօթն են խորհուրդք եկեղեցւոյ. Անուն բային են պապփան, և խորհուրդն. և խնդիրքն բային լինին եօթն, և պատ. օրդն, * Խորհուրդք եկեղեցւոյ են եօթն. Պատուարք Աստուածայինք են տասն։

Ինչ ասա գիտելի է, զի մերթ հանդիպիլ կարէ բազմից անուանց եզականաց շարակցեցեալ՝ լինիլ անուն բային եզականի. օրդն, * Երեւի ի պատանեդ յայդ խոհեմութիւն, և հանճար։

Ինչ

խոսիմք լինել բայի ընդ անուն, ոչ միայն իմանալ զանուանէ, որ պետութիւն կրացն նշանակէ, այլ նաև զայլոց ամենայն մասանց բանին, որք կարեն անուանական, և կամ փոխանակ անուան լինել և առարկայանալ անուն բայի ուրուք։ Զայն որով Թէ դնանուն լիցի, Թէ ընդունելութիւն, և Թէ բայ անկրեալ, կարէ դոլ անուն բայի. և բայն պարտ ունել ընդ նմին զհամաձայնութիւն Թուոյ և դիմաց. որպէս, * Հայր քո խրատեաց զքեզ, և դու ոչ զգաստացար. առահակիզ հայտ նեցար, և առահակիզ ոչ պատկառեցար. Արեգեալն հասկանայ, և գրելոյն առումին ‖։ Զհա ի սմին բանի՝ այնքան անուանն, որքան դեր անուանն, ընդունելութիւնն, և անկրեալ բայն եղեն անուն բայի։ Զոր եթէ միայեալք մասունք բանին նկատեսցուք պէս առնանիցին. այ, ըստ որում են բառք ամանք՝ և ոչ ըստ որում մասունք բանի, նաև նոքին կատարեն լինիլ անուն բայի. որպէս. * Սիրեմն ի բայ. ընդն ի նախատրութիւն. դիւրապէս ի մակբայ. վերջ ի միջարկութիւն, և քանելին ի շաղկապ ‖։

Զայդ ի յայսոսիկ բանս՝ բայն միշտ նախատակառականն դիմին հետևին. ապա Թէ ոչ խոնդարի բանն. զի ոչ երբեք լինի ասել, Այս և դու ընդունիս զայս. կամ դու և նա խոստովանին զայդ.

Ընդերորդ դիտելի է, զի հանձայնութիւնս այս՝ զորմէ խոսեալ եմք, ոչ միայն ի բայոց անկրելոցն է, այլ և ի բայոց ներգործականացն. որպէս, Ես սիրեմ զքեզ, և դու սիրես զիս. Ես ողորմիմ քեզ, և դու ողորմիս ինձ. Ես ուսուցանեմ քեզ, և դու ուսուցանես ինձ. Ես հարկանեմ զքեզ, և դու հարկանես զիս. Ես տեսանեմ զքեզ, և դու տեսանես զիս. Ես լսեմ զքեզ, և դու լսես զիս. Ես սիրեցի զքեզ, և դու սիրեցեր զիս. Ես ողորմեցայ քեզ, և դու ողորմեցար ինձ. Ես ուսուցի քեզ, և դու ուսուցեր ինձ. Ես հարի զքեզ, և դու հարեր զիս. Ես տեսի զքեզ, և դու տեսեր զիս. Ես լուայ զքեզ, և դու լուար ինձ. Ես սիրեցեալ եմ քեզ, և դու սիրեցեալ ես ինձ. Ես ողորմեցեալ եմ քեզ, և դու ողորմեցեալ ես ինձ. Ես ուսուցեալ եմ քեզ, և դու ուսուցեալ ես ինձ. Ես հարեալ եմ զքեզ, և դու հարեալ ես զիս. Ես տեսեալ եմ զքեզ, և դու տեսեալ ես զիս. Ես լուեալ եմ զքեզ, և դու լուեալ ես զիս. Ես սիրելի եմ քեզ, և դու սիրելի ես ինձ. Ես ողորմելի եմ քեզ, և դու ողորմելի ես ինձ. Ես ուսուցանելի եմ քեզ, և դու ուսուցանելի ես ինձ. Ես հարկանելի եմ զքեզ, և դու հարկանելի ես զիս. Ես տեսանելի եմ զքեզ, և դու տեսանելի ես զիս. Ես լսելի եմ զքեզ, և դու լսելի ես զիս. Ես սիրեցուցանեմ զքեզ, և դու սիրեցուցանես զիս. Ես ողորմեցուցանեմ քեզ, և դու ողորմեցուցանես ինձ. Ես ուսուցանեցուցանեմ քեզ, և դու ուսուցանեցուցանես ինձ. Ես հարկանեցուցանեմ զքեզ, և դու հարկանեցուցանես զիս. Ես տեսանեցուցանեմ զքեզ, և դու տեսանեցուցանես զիս. Ես լսելի եմ զքեզ, և դու լսելի ես զիս. Ես սիրեցուցանեմ զքեզ, և դու սիրեցուցանես զիս. Ես ողորմեցուցանեմ քեզ, և դու ողորմեցուցանես ինձ. Ես ուսուցանեցուցանեմ քեզ, և դու ուսուցանեցուցանես ինձ. Ես հարկանեցուցանեմ զքեզ, և դու հարկանեցուցանես զիս. Ես տեսանեցուցանեմ զքեզ, և դու տեսանեցուցանես զիս. Ես լսելի եմ զքեզ, և դու լսելի ես զիս.

Ընդերորդ դիտելի է, զի երբեմն անուն բային, և

լինելին զոլով վերստաբերել-
եալք առ մի և նոյն իր, գրեթէ
զոր նշանակէ անուն բային,
վնասին, կամ զպատահմունս
նմոյն նշանակէ և ինդիրն.
որպէս, * Աստ եմք օտարք.
դուք էք ընտանիք. սոքին են
քաղաքացիք, և դոքին դիւղա-
կանք։

Արդէս ծերութիւնն է ինքնին
հիւանդութիւն, այսպէս և
անպէտութիւնն է ինքնին դա-
տապարտութիւն։

Աղքն է ձանապարհ դժոխոյ,
սոխորութիւնն է դուռն. և
անպէտութիւնն է ինքն դժոխք։
Ծանր է քարն, և դժուարա-
բառնալի է աւազն։

Այս անուանի Պետրոս. և դու
կոչես Յովհաննէս։

Նակ երբեմն և բուն մեծի մա-
սին անուն բային, և ինդիրն
վերստաբերին առ զանազան իրս,
որպէս, * Ես միայն առեղծ
եմ զ, և ոչ այլ ոք. ուրեմն և
մեք սիրեսցուք զԱստ միայն վե-
հըս, և ոչ վիշ այլոյ։

Արդէս հուրն մաշէ զփայտ,
այսպէս և նախանձն զսիրտ
առն չարաբարոյի.

Ես որ եմ մեզ զգոյ, և գիտեալ
առաստաձեռնէ և զնամ պիտոյս
որով կարիցեմք կեալ։

Այս ի յայսոսիկ բանս՝ անուն
բային, և ինդիրն առ իրս
տարբերս յերեսաց վերստաբե-
րին։

Յօժաներորդ պիտելի է, զի
անուն բային որ պարտի
գոլ ուղղական՝ և համաձայ-
նիլ ընդ բային դիմաց, և
թուոմ, որքան առ բայս պի-
տանիս պարտի իմանիլ, և ո՛չ
որքան առ բայս՝ որք ոչ ունին
զդէմս. որպիսիք են բայք ա-
ներևոյթք, դերբայքն, և
ընդունելութիւնք վարուց մեզ
զբայս. վասն զի մինչ բայն ոչ ու-
նի զդէմն, անուն նորին թէ
դիմաւոր իցէ, և թէ անդէմ,
թէ եզական իցէ, և թէ յոգ-
նական, թէ անձնական
իցէ, և թէ հոլովեցեալ, ան-
տարբերաբար ծառայէ՝ և լի-
նի ամ գործոլութեամբ. որպէս,
* Աստանելն Պետրոսի ի տա-
ճարն՝ եղև արդիւնաւոր։

Այս ի սմին բանի՝ անուն
բային այսորիկ հասանէ՝ ա-
ռակաս։

Այլ պիտելի է, զի ի յայս-
պիսիս բանս՝ աներևոյթ բայն
որ ունի ինքեան զանուն, և
առեալ զինդիրս, միանդա-
մայն նաև ինքն լինի անուն
էականն բային, ոմ երևի ի
վերոյ եղեալ օրինակին, այ։

Աստանելն եղև արդիւնաւոր։

Զարձեալ օրինակ. * Այր խո-
հեմ ի սմանէնհարելն զսխտոս
իւր յոյժ նուազ վշտացնի,
քան զայլ յիմարս՝ որ թողու
զինքն հեռևիլ ախտից։ Այս
ի սմին բանի՝ այն է անուն
դերբայիս՝ ի սանձահարելն, և
միանդամայն անուն դիմաւորի
բային՝ վշտացնի։

Զարձեալ օրինակ. * Այս-
չափեր, զի մի դուշխ ի
տեսանելն ընչասէր զբեզ յու-
սա-

Յաղագս Աբրոյդի հոմաձայնութեան, որ է Հաճախանի անուանն ընդ գոյականի։

Գլուխ Աբրոյդ։

Աբրոյդ որպէս նախ գիտելի է, զի ամ անուն ՚ի շարադրութիւն բանի ունի զերբս գոյական անուն, որում ինքն եղեալ ածական. և եթէ ներգործութիւն ոչ ինչ եղեալ անուանն գոյական, զօրութիւն ենթիմացեալ լինի. և քերականքն ՚ի վերլուծելն զշարադրութիւնս պարտին ճանաչել. որգոն, * Արդ բարի ՚ի բարի գանձուց սրտի իւրոյ բղխէ զբարի ։

Հա ՚ի բանի յայսմիկ անուանս այս՝ բարի է ածական. և յառաջնում, նաև յերկրորդում տեղւոջ ունի զգոյական հնարգործութիւն. այր զմարդն, և զվանիչն. բայց յերրորդում տեղւոջ ոչ ունի, սակայն ենթիմանալի զօրութիւն. այր եղիւ

զբան բարի։

Դարձեալ. * Լ՚ըստ սրտի մերձանի յոտոցայ. և մխիթարական նորա մնասցի ամբարիշտն։ Հա ՚ի սմին բանի՝ արդարն, որոշին, և ամբարիշտն՝ որք են ածականք, զօրութիւն ունին գգոյականս իւրեանց. այր այդ արդար յոտանց որոշեայ երջանիկ, և փոխանակ նորա մատնէ այդ ամբարիշտ։ Նոյա այսմ

տաբեկ՝ հակառակորդաբար լինելոյ քեանս յարձակիցին ՚ի վերայ քոյ, և առնիցեն զքեզ ահաբեկ ։

Հա ՚ի սմին բանի՝ անուն զերբային է յոգնականն, և սեռական։

Դարձեալ օրինակ. * Լ՚ես առեալ էմ զձեզ նստեալ յայնպիսեաւս առանձին՝ որտեղեայ. և դուք ոչ իմացեալ զայն՝ ցնծալիք, վասն որոյ բարկասցայ։

Հա ՚ի սմին բանի՝ ընդունելութիւնս պէսպէս՝ ունի զանուն սեռական, և եզական, և ընդունելութիւնս այս՝ էմպեալ՝ ունի զանուն ուղղական՝ և յոգնական. և այսպէս յայտ է, թէ առնպահութիւնս ոչ միշտ պահանջեն զի անուն իւրեանց լիցի ուղղական, և համաձայնիցի ընթերցանդ դիտել և թոռմել։

Աբրոյդ դիտելի է, զի երբեմն նաև բայիւ զերբակատարութիւն ունին զանուն բայիւ ՚ի սեռականի հոլովոջ. որգոն. * Լ՚թէ ժողովրդեան էդոյ լուեալ լիներ ինձ։ Մի եթէ չէր եկեալ և խօսեցեալ լ՚ը նմա, մեղ ինչ ոչ գոյր նոցա ։ և այլն։

իմանալի է և զայլոց բնաւորեց ։

Ի երկրորդ գիտելի է, զի առնուանք ածականք երբեմն նախադասին գոյականացս իւրեանց, և երբեմն ստորադասին. օրգոն, * Համեստաբան լեզուն սրբոյն Աւետարանին զանելալի բարբառն այնպես արտաբերէր ի լսելիս ունկնդրողացն մարդկանց ։ Հա՛ ի սմին բանի՝ անուանքս այսոքիկ՝ հեղապաբան, աբ, պենչալէ, առնդրող, և դաշդրաւոր, են ածականք. և նախադասեալք են գոյականացս իւրեանց ։

Դարձեալ օրինակ. * Արդ խարի, և այլ արդար ձնաւորէ ի բարեբարելոյն այլոց, և ի յարդարասիրս վարելոյն ընդ ամենեսին ։ Հա՛ ի սմին բանի՝ ածականքն ստորադասին գոյականացս ։

Ի երրորդ գիտելի է, զի շատ ածական անուն մինչ ստորադասի գոյականին, հարկաւոր է զի համաձայնիցի ընդ նմին թուով և հոլովիւ. օրգոն, * Ոչն արդարոյ ոչ պակասին բարիք. վասնզոյգ զի մեռա՛ ար այր արդար. խնդրեա՛ զայր արդար. և մի՛ հեռանար յառնէ արդարոյ. և այլն ։ Տա՛ր զկարաս արանց արդարոց. և ձառեա՛ զարանց արդարոց. երի՛ ի ձանապարհ արդարս. և ի յարս արդարս հանգո զսիրտ քո ։

Ի երրորդ գիտելի է, զի մինչ ածական անուանքն նախադասին գոյականացս իւրեանց՝ ոչ միշտ և հանապազ ունին զհարկաւորութիւն ներգործութիւնն համաձայնելոյ ընդ գոյականացս իւրեանց թուով, և հոլովիւ. այլ կարեն ածականքն մնալով եզակի և ուղղական՝ գոյականքն հոլովիլ և յոգնականանալ. և հոլովմամբ գոյականացս ստորիմանելն հոլովեցեալ գոլ և ածականքն. օրգոն, * Ալ ան բարեպաշտ Թագաւորին, և Ծառայք իշխանացն, զօրավարացն, և զօրացն նոցին զայր ազատ էնոյսք ։ Հա՛ ի բանի յայսմիկ՝ բարեպաշտն, և ազատքն են ածականքն նախադրեալք, և եզակիք. և ոչ համաձայնին գոյականացս իւրեանց թուով և հոլովիւ ներգործութիւն. զի են եզականք, և ուղղականք. բայց զօրութիւն ստորիմանելոյն գոլ յոգնականք և սեռականք՝ ի ձեռն յոգնականութեան, և սեռականութեան գոյականացն ։ Ըստ սասպելոյս բազմիցս վարեցան նախնիքն մեր ի շատրատրութիս բանից, որպէս և երևի. վասն զի յարմարութիւն արտաբերմանն բառից մերոց ի բազումս տեղիս պահանջէ զայն ։

Ոչ եթէ ոք բառնաբարեալ զսովորութիւնն լեզուին՝ յամարդ

ուրեք կամիցի ներգործել զհամաձայնեցուցանել զնախադասել ածականն գոյականի իբրեւ թոռնով եւ հոլովիւ, ՚ի բառսում առեիս մերժել զքաղցրութիւն արտաբերմանց բառից, եւ անհարթ առնել զշարադրութիւնս. մանաւանդ մինչ գժուարահոլովից ածականաց հանդիպիցի։ Աւասիկ բարւոք ասես. Յամենեցունց էմք էրկեցեր աչս. քան ասիցի. յամենեցունց եմք էրկեցեր աչս։ Կարեւոր ասես, Ի մամ հոփաւոյ հաճախայ. քան ասիցի, Ի ամ հոփաւոյ հաճախայ։ Կարեւոր ասես. Պատեցաւ սրբովք քաջօք. քան ասիցի, Պատեցաւ սրբովք քաջօք։ Կարեւոր ասես, Ադոյդ եմ, եւ ամբիծ սրբիւք. քան ասիցի, Ադովք եմ քաջօք, եւ ամբիծք սրբիւք։ Կարեւոր ասես ՚Ի ոտից բանի, քան ասիցի, ՚Ի ոտից բանի։ Կարեւոր ասես, Նա ի վերայ ամենայն իշխեցոյց իմ բոյել է. քան ասիցի, ի վերայ ամ բոյ չաղաչաց։ Մակայն այսու՝ զոր ասացաք, ոչ է պարտ իմանալ՝ թէ ՚ի համեմատ հարկ է թողուլ զնախադասեցեալ ածականն անհոլով. վասն զի ՚ի բառսում առեիս կարէ համարեալ հոլովիլ, եւ ներգործութիւն համաձայնիլ գոյականին. որպէս. * Ամենայն մարդոյ ՚ի սկզբան ընդդիմանալն՝ քաջալերէ զընդդիմայօդն, եւ ահաբեկ առնէ զդէս։

Նշան ասա գիտելի է, զի մինչ ածականն՝ եւ գոյականն նախադրեալ իցեն հոլովեցեալք, նախդիրն միայն նախատասել զնոյն պարտի դնիլ, թէ ածական իցէ նախատասեցեալն, եւ թէ գոյական. որպէս, * ՚Ի մարդոյ չարէ փրկեա զիս. եւ ՚ի չարաւարոյից արանց ապրեցո զիս։ Նշան ոչ է դնելի՝ ՚է հարցոյ ՚է լուծ, կամ ՚է լարաբերոյից բոյից յարանց։

Կարձեալ գիտելի է, զի եթէ նախատասեցեալ ածականն ունիցի զպիտոյութիւն դիմորոշականի տառի, հարկաւոր է զի ընդ տրամակայնին այնու՝ համաձայնիցի ընդ գոյականի իբրեւ թոռնով եւ հոլովիւ. որպէս, * Ընդ պետրոս. սրբոյն պետրոսի ‖. եւ այլն։ Այլ մինչ ոչ ունիցի զպիտոյութիւն դիմորոշականի, կարէ ինքնին անհոլով, եւ կարէ հոլովիլ. որպէս. * Ընդ, կամ սրբոյ առաքելոյն պետրոսի տուան փականք արբայութեան երկնից ‖։

Ընդհերորդ գիտելի է, զի երբեմն ՚ի մէջ ածականի եւ գոյականին ներմուծանեն բայք, եւ կամ այլ ինչ մասն բանի. եւ յայնժամ պիտոյ է, զի թէեւ նախադասեցեալ իցէ ածականն՝ համաձայնիցի ընդ գոյականի իբրեւ թոռնով եւ հոլովիւ. որպէս, * Ալ ՚ի քրօջէ[1]

[1] Ձեռագրին քաղքեցեր

զծագրիկ ‖ : Ա՛հա ի սմին բանիս բայս, Բղխեցեր, ներմուծեալ ի մէջ ածականին և գոյականին : Եւ ի յայսպիսիս մինչ անուանն նախդրին կոչի հոլովեցեալ, պիտոյ է զի նաև նախդիրն կրկնիցի. այլ ոչ միայն դիմի ածականին, այլ և գոյականին. ոյր երեւի ի յօրինակս վերոգրեալս :

Եղեբորդ գիտելի է, զի մինչ երկու գոյական եզական անուանց դասին շաղկապեալք, ածականն որ հանդիպի նոցին՝ պարտի գոլ յոգնական. վասն զի երկու եզականք, ոյր ի վեր առացաւ, ունին զոյժ միոյ յոգնականի. օրդն, * Պետրոս, և Պօղոս ընտրեալքն Նահատակեցան ի Հռօմ, Պետրոսի, և Պօղոսի ընտրելոյն հետևեցան բազումք : ‖ և այլն :

Դարձեալ օրինակ, * Ռուբէն, և Եղէն տարբերքդ յիրերաց պատուական ընդ միով սեռիւ. Ռուբէնս և Եղէն տարբերելոց յիրերաց մի՛ տար զհաւասարութիւն. և այլն :

Անշեղորդ գիտելի է, զի եթէ երկու ածականք անուանք շաղկապեալք ըլ իրեարս՝ լինիցին նախադրեալք միոյ գոյականի, կամ երկոքեանն և պարտին համաձայնել ի թուոյ և հոլովիւ. և կամ ոչ. օրդն, * Գտակարաց, և բարեաց բաղդից դիպեցան որդիք ձեր ‖ : Կամ այսպէս, * Գտակար, և բարի բաղդից դիպեցան ‖ : Այլ ոչ երբեք պարտի դնել՝ Գթոյ, և Բարեաց բաղդից. կամ Գթոյից, և Բարի բաղդից. և այլն :

Այլ այս պահելի է ոչ միայն ի յայսպիսիս, այլ և մինչ ածականն անուն լինի հանդերձ գոյականաւն շաղկապեալ անմիջապէս ընդ այլում ածականի ունոյլ զգոյական. օրդն, * Աստուածասիրեայ մանկանց, և հանճարեղոյ պատանեայ պակասին ձաղանք, և յանձնախին խնամք ‖ : Կամ այսպէս. Աստուածասէր մանկանց, և հանճարեղ պատանեայ : Այլ ոչ երբեք պարտի ասել՝ Աստուածասիրեայ մանկանց, և հանճարեղ պատանեայ : Կամ Աստուածասէր մանկանց, և հանճարեղոյ պատանեայ. և այլն :

Ութերորդ գիտելի է, զի երկու ածականք շաղկապելոյ, ի նախադրելն իւրեանց գոյականի անուանն մինչ նախդրիւ լեզուն հոլովելոյ, երկոցունց և պիտոյ է դնել նախադրութիւն, և գոյականին ոչ. օրդն, * Օսի, և զամբիծ այր՝ կամիք անել բաւական դատել ‖ :

* Օ մինչ արդեօք օգտիցիս ի մեծածախ, և յայտնաշէն սեղնեկի քանակելոյդ, մինչ գկեանս ոսկի վարես, և գոհիկն ‖ : * Ոչ ի բարձրագունէ և ի փառաւորէ կայութիւն օգտեցան սքանչ ունանք, այլ ի յորժանաւորէ, և ի համառօտ

տասխանոյն զործոյ բարձրա-
դունն և վիրաւորն կացուցեալ
իրեանց ։

Եթէ ածականքն շաղկա-
պեցեալք առորոշասիոյն գոյ-
ականին , յոյնաժամ միայն
գոյականին պիտոյ է նախդիր ,
և ոչ ածականացն . որպէս ,
* Օ այր ամբիծ և արդարատա-
նին ՝ ի մահ լերուք անօրինաց ։
Ի մարդոյ չարէ և անիրաւէ
մի սպասեր բարերարիլ ։ Սակ
եթէ ՝ ի մէջ այսպիսեաց շաղ-
կապելոյ ածականաց ներ-
անկանիցի այլ ինչ մասն բա-
նի , յոյնաժամ դնելի է նախ-
դիր . որպէս , * Ի մարդոյ չա-
րէ և անիրաւէ , և մանաւանդ
յագահէ մի սպասեր բարերա-
րիլ ։

Կրնայ դիտելի է , զի մինչ
առորոշական դերանունքն
շարադրին առնուն գոյակա-
նաց՝ և լինին ածականք , ոչ
այնքան նախադասիլ , այլ մա-
նաւանդ առորոշասիլ պար-
տին . և այնու համաձայնիլ
թուով և հոլովիւ . որպէս
* Ասէի մեր . որդւոյ մերոյ .
որդւոյ մերում . զորդի մեր .
և այլն ։

Ուր եթէ նախադասեալն ու-
րեք ուրեք , դիմորոշականաս-
տաւիւ առորոշասիլ պարտին .
որպէս . * Օ մերն որդի առա-
քեալ առ ձեզ ։

Տրանկերորդ դիտելի է , զի
ցուցական դերանունքս
այսոքիկ՝ այս , այդ , այն , մինչ
յարին գոյականաց առնուն ,

ի առորոշասիլն՝ պարտին ոչ
միայն համաձայնիլ թուով և
հոլովիւ , այլ և ունելով ըզ-
նախդիրսն ներդործութիւն .
որպէս , * Օ այրս զայս ածիլ
կապեալ առիս ։ Ի բայ կա-
ցեք յարանցդ յայդցանէ ։ Ի
բարւոյ առաքսորեալ յայս-
մանէ մի հեռանար ։ Ընդ եղ
համբաւս այս ընդ ամ երկիրն
ընդ այն ։ Յարիցեն ՝ ի դա-
տաստանն ընդ ազգիս իմ այս-
միկ ։ ‖ և այլն ։ Եթէ միանգ նա-
խադասիցին , թէպէտ տա-
կաւին պարտին համաձայնիլ
թուով և հոլովիւ , բայց ոչ
է հարկ զի նախադրեալ հոլո-
վեցելոյ նախդիրքն երկրոր-
դեալք դնիցին ներդործութ .
որպէս . * Ընդայն այդմիկ մար-
դոյ՝ յայնմանէ որոգայթէ
զգուշանալ . և յայսմանէ բար-
ւոյ խրատու ոչ խոտորիլ .
բայց դա զայս բարւոյ ոչ կամի .
և զայն որոգայթ ընկճակեր-
պ ։

Սակ ցուցական դերանունքս
այսոքիկ , այն , դուն , նոյն , զրե-
թէ միշտ նախադասին գոյա-
կանաց , և համաձայնին թուո-
վ և հոլովիւ . որպէս , * Ի
նոյնոյ զանգուածոյ եղև գոյն
հացդ , զորմէ ոչինչ հայել
անհնարն գոյ ասել ։

Երբեմն ՝ ի հին գրուածս
վոխանակ ասելոյ ՝ Ի նոյնոյ նո-
ցա , ՝ ի նոյնոյ ծնողաց՝ գրեն ՝ ի նոյն
նոցա . ՝ ի նոյն ծնողաց ։ Սակայն
բարւոյ է համաձայնեցուցա-
նելն զայսպիսիս միանգ խոր-

թաւալի ինչ ոչ ծագի, կամ զայսու ոչ ե զանցառնել, զի ցուցական դերանունքս այսոքիկ այս, այդ, այն, երբեմն համառօտութեամբ ասացաւ զօրութիւն խնդրելն ենեմ նախադրութեան՝ ը. և ոչ դնելն ներգործութեամբ. ոմանք, * Այսպիսիք զվասն մեզայն ։ այր ընդ որ մի մեզայ ։ * Տնօրէն զկայսերն կայսեր. ։ այր ընդ որ կայսեր ։ * Ո՛ր որ ոչ օգտէր առ հեռանն Հոգեկան, ըղձակիրառէր ։ այր ընդ որ ոչ օգտէր ։

Յաղագս Աղերսից հոմանիշութեան, որ ե Յարաբերականի դերանունն ընդ նախընթացին։

Կետ Առաջին։

Զասն որոյ նախ պիտելի ե, զի յարաբերական դերանունն, որ, ի շարադրութեան բանից՝ ի բազում առեղիս կարի օգտակարապէս ծառայէ, և զործածուն որոյն դիւրացուցանէ զոնն շարադրութեանց. զի զանուանս անցեալս յառաջքեկ ինդեառնէ. և ըստ որում պիտոյանայ անուանց լինել անուն բայի, և կամ խնդիր, ինքն ըստ պահանջման տեղւոյն հոլովիցեալ՝ առորակացուցանէ փոխանակ նոցին. և վա այսոքիկ ե, զի առ ընդ նախընթացի իւրում ոչ համաձայնի հոլովիւ, այլ թուով միայն. Օրինակ. * Ո՛վ Տէր, որոյ հետեւօք ասիմք մեք, ոչ փախուցեալ մարթիմք, այլ յարտասաւ՝ և խոյս տալ ի մէնջ ախտ, զիարդ ուրեմն մեք զփախուցեալ մարթիմք կոչ մարթիմք զդա խոտեալ՝ նախատասել կարիցեմք յարտասաւ՝ և խոյս, զդա նա ըստ դրիւեալ։ Ո՛հա ի բանի յայսմիկ որ ոմն ե տրտիան, և յաւելել զՆա՝ առ ի լինել խնդիր ընդունելոյն՝ հետեւոյ, Ո՛ր առաջին զդն ե հայցական, և յարաբերել զՓարիսեցին առ ի լինել խնդիր բայիս՝ խոսեաց։ Ո՛ր երկրորդ զդն յարաբերել զՀարկաւորն, և զխոյն յոգնականապէս՝ առ ի լինել խնդիր բայիս՝ ընդդէմեաց։

Ո՛րդ եթէ ի սկիզն բանի յարաբերականքս այսոքիկ ոչ ի գործածիցեն, նոյն բանս ոչ կարեր այնու յարմարիւք և համառօտիւ կերպիւ շարադրել, այլ այսպէս. * Որոյ ոչ փախուցեալ մարթիմք, այլ յարտասաւ՝ և խոյս տալ ի մէնջ սիրոյ, և մինչ մեք ասիմք հետեւօք Նմին, զխոյս ուրեմն մեք զփախուցեալ մարթիմք նախատասել կարիցեմք յարտասաւ՝ և խոյս, մինչ հառաջասաւ և զարտասաւ և զխոյն ընդ գրիւեալ խոտեալ, և զարտասաւ և զխոյն ընդ ։

Կետ Բ։

Ո՛հա տեսանել թէ որքան երկար բանն, և բառնի համեղութիւնն. վ՚ որոյ գոյ մեծագոյն պիտոյութիւն կիրառման յարաբերականի, և վերակայի ծանր հարկաւորութիւնն

բա-

լինն՝ է արդիւնաւոր. որով եթէ վարիցի արիւնքինն է բանաւոր. ըստ եթէ պարտաւորութիւն իրիք ջերմեռանդակամք, են գործունեայք. և յորմ եթէ հիմնիցին ի և իցէ գործք քարիք, են արդիւնաւորք առ կեանն երանելոյն ‖։

Երրորդ գիտելի է, զի յապաքարեբարական դերանունս ը, երբեմն յատաբերէ և զգոյս անուանական՝ որք առոգագասին ինքեան. օրինակ, Ա՛ր Թագուհեայ էս առնօղ ՀՀԾ։ Ա՛ր լուսատու էս տիեզերայ Վ՚Ն Ն՚Ծ։ Ա՛րք կանգնեալ էք հանդէպ մեր, արք զօրութեայ, օգնականք վառանդելոցս ի պատերազմի ‖։

Ա՚նա ի յայսոսիկ բանս՝ առաջնոյ ասեն զոն յատաբերէ զՀՀԾ. երկրորդին՝ զՎ՚Ն ՀՀԾ, իսկ երրորդին՝ յատաբերէ զաբն զօրութեայ. և յատաբերականքն ի յայսոսիկս բանս երեք ի բազում են կոչականք. և յատաբերական զոն ուղղական, և ոչ հոլովիցեալ։

Չորրորդ գիտելի է, զի երբեմն յատաբերական զոն զնախընթաց անունն ոչ ունի եղեալ ներգործութիւն, այլ իմանալ ունել զօրութիւն. և ի յայսոսիկս ոչ միայն Թուով, այլ և հոլովիւ լինին համաձայնութիւն, զի յատաբերելի անունն նեղմտակի լինքեան. օրինակ, Ա՚ր եկեալքեմք ի յուսանել, պարտիմք աշխատել

բարեկիս անվեհատալոյ զայնմանէ։

Երկրորդ գիտելի է, զի յապաքարեբարական դերանունս ը, մինչ զանուն ինչ յատաբերէ, լաւ պիտանաւորութիւն և լաւ պահանջման բանին՝ զնոյնն ի և իցէ հոլովիւ նոքա կայացուցանել կարէ. օրինակ, * Ա՚ն Թէ ո՚րքան գովելի է խոնարհութիւնն, ո՚րոյ արդիւնքն է հարատագունել, ո՚րոյ հետեւօղքն են խոհեմագունեղք, ո՚ր յօժարօղքն են բարձրագունեղք. զոր ըղձակիրառն վախճաքոյ երջանկութեան. յորմէ ոչ հեռանան սիրոյքն կեցուցիչ. զորմէ Հառնէն վարպետն Հնմարտութեան. որով յաղթեն Թշնամանոյն մերոսիկքն արիւնքինն, զորով փարին սիրօղքն ողջախոհութեան. և յորմ կայացուցանեն զկեանս առաքինակաս անեղծացօղքն կատարելութիւն ‖։

Ա՚ն նոյն բան է, եթէ յատաբերելի անունն իցէ հոլովիցեալ. օրինակ, * Իսկ ո՚վ զնոյնարհութիւն, որ է հիմն և սնաբոյս առաքինութեանց, ո՚ւ վերայ որոյ շինակեալ առաքինութիւնքն են կայունք. ո՚ր վերայ հոյակ հնազանդութիւնն է պարզ. որո՚ համեմատեցեալ համբերութիւն է յարատեւօղ. զոր Թէ ողջախոհութիւնն ունիցի ինչ թեւս պահապան, է անկասկած. յորմէ ոչ խոտորիցի խոհեմութիւնն՝ է լուսաւոր. զորմէ եթէ փոյթ ունիցի դիտող

տիլ՝ զի զոր առաջադրեն մեզ՝ ուսցուք. և յորոց խորհեցուցանեն՝ խորհցուք։ Յորում դրեթէ առացեալ լինի այս. * Ինչ որք եկեալքեմք՝ ի յուսանիլ՝ պարտիմք աշխատիլ՝ զի զարհեստն զոր առաջադրեն մեզ՝ ուսցուք, և յարհեստից յորոց խորհեցուցանեն՝ խորհցուք։ Սակայն եթէ՝ ի յայսպիսի բանս այլապէս քան զոր եդաք՝ դնիցին, այլայլի յարաբերական ոչն. ոլորգոն, * Ինչ որք եկեալքեմք՝ ի յուսանիլ՝ պարտիմք աշխատիլ՝ զի զոր արհեստ առաջադրիցեն մեզ՝ ուսցուք, և յորոց արհեստից խորհեցուցանիցեն՝ խորհցուք։

Ա. Հա՝ ի սմին բանի առաջինն ոչն յոգնական՝ է յարաբերական, զի յարաբերել զէ՛ն, բայց զոր, և յորոյն ոչ են յարաբերականք արհեստին, այլ ածականք նորին, զի են իբրև պարզ դերանունք, և զիարդեւթեց ցուցանելոք։ Վն որոյ նոյնպէս՝ ի վերս անդր, յորում յարաբերականքն (զոր, և յորոյ) զօրութիւն ունին զնախընթաց անուանն, զկրկին լուծուն պատհանիցն. ոլորգոն, Եթէ բառս արհեստ՝ զօրութիւն նախադրիցի, զոր՝ և յորոյն են յարաբերականք. Ուստ եթէ առորոշասիցի, են ածականք նորին։

Ընդհերոյդ գիտելի է, զի հարցական ոչն, և յարաբերական, նոյնպէս շաղկապ ոչն, և ոչն վարօղ ոչ զպարտ զարեաց, սակայն եթէ յորոյ չարեաց՝ եայ

դերանուն՝ այսպէս զանազանին. Օ՞ հարցական ոչն զուլիմն յարաբերէ, այլ վհարցանելն իրն ուրուք նշանակէ. ոլորգոն. Օ՞ ոչն՝ ի յարհեստից կամիս ուսանիլ, և որոմ առաւել փոփաքիս. Ուստ ոչն յարաբերական՝ միշտ զնախընթաց անուն ինչ յարաբերէ, ոչ՝ ի վեր անդր ցուցանէ։ Ուսյց շաղկապ ոչն թարմատար՝ յայտնի է, զի ոչ որպէս զպարզ դերանուն վարէ, և ոչ ոչ զյարաբերականն, կամ զհարցական, այլ փոխանակ շաղկապիցս ընդ, կամ զի՝ դնի. ոլորգոն, * Տեսի որ ոչ զուս, և ոչ եղբայր քո կամիք ուղղել զձեզ՝ ։ Ուշնոյն էր, եթէ ասիցիւր, Տեսի՝ զի ոչ ցուս, և ոչ եղբայր ցո։ Կամ Տեսի՝ ընդ ոչ ցուս, և ոչ եղբայր ցո. և այլն։ Յասացելոյս երևի՝ և դիւրապէս հանդուիլ կարել ոչն այն որ վարի ոչ զպարզ դերանունն. Վանզի մինչ տեսանի՝ զի ոչն, թէ հոլովելեալիցէ, և թէ ուղղական, զոչ լինն անուն յարաբերել, և ոչ ունի զզօրութիւն լինն հարցականութե, և ոչ է շաղկապ թարմատար, այլ համաձայնի թուով և հոլովի այնմ, որում է ածական, յայնժամ նշան է՝ թէ լոկ՝ ի նմին տեղւոջ պարզ դերանուն ոլորգոն. * Արդիւկ խնդրեմք զբարին, բայց թէ որոյ բարեայ խնդրօղք պարտին զոլ ոչ ունին զվոյթ։ Խորհին՝ ի

եայ

եաց մանաւանդ խորհիլ պարտին՝ ոչ մտածեն։ Կրձակերտեն խօսիլ, բայց թէ զորոյ իրաց պատեհիկ խօսիլ պարտին՝ ոչ հետազօտեն։

Ահա ի սմին բանի՝ որն է պարզ դերանուն յիւրաքանչիւրում տան։

Ա Ւեղերորդ վիճելի է, զի դերանուանքս այսոքիկ, սա. դա. նա. որք գոյականաւելս նշանակեն, երբեմն բայ ի յուսանելոյն գիրս՝ նաև յարաբերեն զնախընթաց անուն ինչ։ Ընդ ևս տեղական մակբայս որ, անդ, յարաբերեն զտեղին. օրգան, * Ինչ նատեալքեաք յուտել, նատեալ էր և Պետրոս ընդ մեզ ի սեղան. սա յանկարծակի յարեաւ անտի, և գնաց առ վերակացուն. և նա եհարց, զինչ կամիս։ և խահարարն պատասխանեաց, դա զոչ այլ ինչ կամի՝ եթէ ոչ զսկաւտղ՝ ուր դնեմ զբաժին խորտիկին իւր։ Ահա ի սմին բանի՝ սա՝ և դա՝ յարաբերեն զԱնդրս. նա՝ զՀնդկաստան. անդ՝ զերկիրն. և որն զսկսաւղն։

Նոյնպէս յոյժ հանճարեղ* Հնարէիս հեղգացար ի գրել, բայց այն ներբեցար նախ. սակայն մինչ յամառեցար ի հետգումն, զայսմանէ գրեցար ի տեառնակն ամենասուրբ հոգին. և յորժամ ի վերայ այսր ամի ընդդիմացար ոգի առնողին, այդու պարտաւորս գառնս ծանրագունեն պատժոյ։ Ահա ի սմին բանի՝ այն յարաբերեն զհեղգանալն. զայսմանէն զյառնելն. և այդոսն զընդդիմանալն։ Նմանեալ օրինակ. * Արժան զայն ամ զոր ինչ պարտիկ առնել բաղցրութիւն, և այնու ոչ օգտեցար. ասասեցի նմա, և ապաւնացայ, նաև այսու ոչ շահեցար. և դու որ զմանս բանս հանապարհ խօսիլ կամիս դմա, միթէ այդու ուղղելոյ հայէ զինքն։

Ահա ի սմին բանի՝ զայն ի ածականն էրէն, որ զօրութիւն իմանալի ենթ ամին. յի արարիչ զայն ամ իր. և այնոսն յարաբերեն զառնելն ինձ էր. Հայոսն յարաբերեն զասպելն. և զպատանելն. և այդոսն յարաբերեն զխօսելն զբանս հպատակս։

Յաղագս Ղորդոյի հանդիսանալոյ, որ է Պատարագաց ընդ հարցման։

Գլուխ Քսնփերորդ։

Զայն արդեն նախ գիտել է, զի պատասխանին ըստ հարցմանն պարտ համաձայնիլ ոչ միայն հոլովիւ, այլև յարմարութիւք իրին։ Զայն զի մինչ պատասխանին համաձայնի ըստ հարցմանն հոլովիւ միայն, այնու լինի համաձայնութիւն քառից՝ որք են՝ ի հարցմանն. բայց մինչ լինի համաձայնութիւն նաև յարմարութիւք իրին՝ յայնժամ լինի համաձայնութիւն բանի պատասխանւոյն՝ ընդ բանի հարցմանն. օրինակ, Հարցումն. Ո՞վ է որ նստի։ Պատասխան. Աթոռոյն։ Սխալ է որ նստի։ Պատասխան. Աթոռոյն։ Ճիշդ է որ նստի։ Պատասխան. Աթոռոյ։ Եւ Ընծաներ։ Հարց. Ո՞ւստի էին։ Պատ. Յարեւելից։ Հարց. Ո՞ր գնացեալ էք։ Պատ. Յերուսաղէմ։ Հարց. Ո՞վ անուն ժամանակ է յորմէ հետէ եկեալ էք։ Պատ. Ոչ ասէ։ Ոչ ասէ՞ր ասան։ Ոչ՝ ի բանին յայտնի՝ ոչ ոք, որպէսզի, և չանէն են ուղղակիք, այսպէս և Պետրոս, բարեպաշտն, և պատն, որք են պատասխանիք նոցին, են ուղղակիք. և ոչ ոքն ունի ըստ իւրեանց զգօրութիւն նախադրեալ ուրականին, թէպէտ իցէ մակբայ, և ոչ հոլովիցի,

այսպէս և յերուսաղէմն՝ որ է պատասխանին նմին՝ ի նախադրեալ ուրականն։ և ոչ ոքն ըստ իւրեանց ունի զգօրութիւն բացառականին՝ թէպէտ իցէ մակբայ՝ և ոչ հոլովիցի, այսպէս և չանապարէն որ է պատասխանին նմին՝ ի բացառականն։ Այլ ոչ այս որքան առ համաձայնութիւն բառիցն՝ ի ձեռն հոլովմանն։

Այլ որքան առ համաձայնութիւն բանիցն՝ որ լինին՝ ի ձեռն յարմարութիւն իրին, ահա՝ ի նմին բանի՝ ոչ ոչն է հարցումն գոյական՝ նմինապէս և պատասխանին է գոյականաւ անուամբ. զի առայսմ՝ Պետրոս։ Այլ ոչ ոչ պիտի է հարցումն պատասխանի, նոյնպէս և պատասխանին եղև պատասխանաւ անուամբ, այլ ածականաւ. զի առայսմ, բարեպաշտ։ Այլ ոչ ոչ պիտի է տեղւոյ հարցումն մակբայ իբրու յորմէ. նոյնպէս և պատասխանին է անուն տեղւոյ՝ ի բացառական հոլովիչ, որ է իբրու յորմէ. զի առայսմ, չանապարէ։ Այլ ոչ ոչ պիտի է տեղական մակբայ իբրու առ որ, նոյնպէս և պատասխանին է անուն տեղւոյ իբրու առ որ. զի առայսմ, չերուսաղէմ։ Այլ ոչ ոչ պիտի է անուն քանակի, այսպէս և պատասխանին է անուն քանակի. զի առայսմ՝

Գլուխ քսնվեցերորդ։

Այլ քանզի առակիւբ քանի՝ ասի նաև ժամանակ՝ որով իմանիւբ քանակութիւն ժամանակի,

նակի,

նակի, և ոչ քանակութեի զե-
նարի, կամ այլոյ իրի, վասն
այսորիկ և պատասխանին եղև
քանակութեք ժամանակի. զի
առասցաւ՝ աստուր պատ։

Արկարդ գիտելի է, զի բայքն
որք են ի հարցման՝ միշտ
գոյանին զօրութեք նաև ի պա-
տասխանւոջ. արդեօք. Երդ. Յո՞
դիմեա։ Պատ. Ես ոչինչ։ Երդ.
Ո՞ւրեք ես։ Պատ. Ո՞չ ինչ
խոնարհութեք։ Ես՝ ի պա-
տասխանիս յայսոսիկ զօրութեք
իմանին բայքս այսոքիկ դնիմ,
և խնդրեմ. յո՞ դիմեա՞ առ Ք՞ս,
և խնդրեմ զչնորհ խոնար-
հութեան։

Եւ եթէ բայն հարցման ու-
նիցի և զայլ խնդիր բայ ի
խնդրոյն, որ ի իսկ ինքն առնուն
հարցականն, յայնժամ նաև
նոյն խնդիրն զօրութեք ենթա-
իմանի ի պատասխանւոջ, որ
ներգործութեք էր ի հարցմանն.
օրդեօն, Ինչ հարցանիցի,
Յոհաննէ՞ առեր զնորդ զայդ. և
պատասխանիցի, Ի Ք՞ե, ենթա-
իմանի առեր, Ի Ք՞ե առ զնորդս
զայս։

Արկարդ գիտելի է, զի երբ-
եմն պատասխանին հա-
մաձայնի ընդ հարցմանն ոչ
միայն հոլովիւք, այլ և թուիւ.
օրդեօն, Երդ. Ալ է պաշտ-
պան սքեն քո։ Պատ. Սքեն
Յովհեփ։ Երդ. Ալ՞ը է փեսայ։
Պատ. Կուսին Մարիամու։
Երդ. Ալ՞ը ծառայքդ։ Պատ.
Ալրեսիսդ կուսին. և Ք՞ի
փրկչին։ Երդ. Ո՞ւր ընդ-

համայնասէր։ Պատ. Ո կուսա-
կերտեր։ Պատ. Ո կուսա-
մշտնջենաւոր։ Երդ. Յորմէ
առաւել գարշելոր։ Պատ. Ի
մեղաց։ Երդ. Ո որմէ խոհակը
և խոսեր։ Պատ. Զնչնչ
Ք՞ի։ Երդ. Ալրոյ զմայլելոր։
Պատ. Ո առաւելով Ք՞ի, և
մեր նորին։ Երդ. Ո որով խան-
դաղատիս։ Պատ. ԶՔ՞ի։
Երդ. Յորում կայսցուցեալ
էր պայս իւր։ Պատ. Ի
Ս՞ս Ք՞ս։
Վարձեալ օրինակ. Երդ. Ալ-
ևն բարեկամք Ք՞ի։ Պատ.
Ա՞ստքեալքն։ Երդ. Ալրոյ են որ-
դիք։ Պատ. Լուսոյ երկնից։ Երդ.
Ալրոյ եղեն հետեւողք։ Պատ.
Ա՞ստքինակացոյց գործոց, և
կատարելոյն։ Երդ. Ա՞ստր
առաքեցան նախատէս։ Պատ.
Ա՞ստ ոչխարս կորուսեալս տանն
Իսրայէլի։ Երդ. Ո որպիսոյ անձինս
լուսաւորեցին։ Պատ. Ո քա-
զումս բիւրս։ Երդ. Յորոց ա-
ռաել խորհիցին։ Պատ. Ի
փառաց, ի յարծաթոյ, և ի
հեշտութենց մարմնոյ։ Երդ.
Ո որոց քարոզիցին։ Պատ.
ԶՔ՞ստոչէնութեանց փրկչին.
զերկրպագութեք անձանց սուրբ
Ա՞ծուածք, և զբարեաց գոր-
ծոց ընծայողաց զմարդկային ա-
կեանս երանակոնս։ Երդ. Ա-
րդեօք սիրելի առնիցէ Ք՞ս
զմեզ սիրելիս առնել Հօր։ Պատ.
Ա՞ստ ոչ միայն, այլ և զթշնամիս
ա՞ստ։ Երդ. Ի յորս աեղիս

զառանձին Հանդիսու։ Պետս։ Ի առնու զղջայելոց մեղաց։ Ա. Հա՛ ի յայտնութիւն բանս ոչ միայն հոգւոյն, այլ և ի մեծ հանդիսական պատասխանեցն ընդ հարցմանց. առ կոյս այս է բան պատասխանի. վասն զի բազմից եղելոցն հարցման կարէ լինել յոյժ ի պատասխանի. ոչ առացեալ յառաջնում դէմս։

Ա՛ն զարձեալ դիտելի է, զի ի Թէպէտ եղելոցն հարցման Թարց առաքեալ իրիք կարէ արիլ յոչնախարհութիւն պատասխանի, առկոյս յոգնականի հարցման՝ միոջ ձեռնադրելի իրին պահանջելոյ առ զոյս առաքելոյն եղելոցն յայնժամ պատասխանողն հանդերձ առնուլ պարտ է իրիք պատասխանել պարտ. զիպոն, Ա՛ն։ Ա՛յդ ես որք եկիմ առ քեզ։ Պետս. Ա՛ղագայն իմ միայն։ Ա՛ն. Արդ եառաջ ինչ։ Պետս. Ա՛ստէն պետութիւն Ա՛ն. Օ՛ր ի նոցանէ ընտրեցեր. Պետս. Օ՛ պետութեան միայն։ զատ այլոց իմանալի է և զայլոց։

Օ՛րէնսդրէ դիտելի է, զի հարցականքն այսոքիկ՝ ո՛չ. ո՛. ի յուղղականէ, և ի հայցականէ, կատարք առնլոք են լինել հարցականք առնուն, և զառնոյն ինչ ընդ ինքեանս ունել. որդի, Ա՛ն։ Ա՛ի ես որդի Պետս. Պետրոսն. Ա՛ն. Օ՛ հ՛ն խնդրէ. Պետս. Օ՛ հ՛ն ոչ կարէ յարմարապէս առնլ ո՛չէ, կամ ո՛չ է. և զատ առանձինն զՀանդիսու։ Պետս։ Ի առնու զղջայելոց մեղաց։ Ա. Հա՛ ի յայտնութիւն բանս ոչ միայն հոգւոյն, այլ և ի մեծ հանդիսական պատասխանեցն ընդ հարցմանց. առ կոյս այս է բան պատասխանի. վասն զի բազմից եղելոցն հարցման կարէ լինել յոյժ ի պատասխանի. ոչ առացեալ յառաջնում դէմս։

Ա՛ն զարձեալ դիտելի է, զի Թէպէտ եղելոցն հարցման Թարց առաքեալ իրիք կարէ արիլ յոչնախարհութիւն պատասխանի, առկոյս յոգնականի հարցման՝ միոջ ձեռնադրելի իրին պահանջելոյ առ զոյս առաքելոյն եղելոցն յայնժամ պատասխանողն հանդերձ առնուլ պարտ է իրիք պատասխանել պարտ. զիպոն, Ա՛ն։ Ա՛յդ ես որք եկիմ առ քեզ։ Պետս. Ա՛ղագայն իմ միայն։ Ա՛ն. Արդ եառաջ ինչ։ Պետս. Ա՛ստէն պետութիւն Ա՛ն. Օ՛ր ի նոցանէ ընտրեցեր. Պետս. Օ՛ պետութեան միայն։ զատ այլոց իմանալի է և զայլոց։

Օ՛րէնսդրէ դիտելի է, զի հարցականքն այսոքիկ՝ ո՛չ. ո՛. ի յուղղականէ, և ի հայցականէ, կատարք առնլոք են լինել հարցականք առնուն, և զառնոյն ինչ ընդ ինքեանս ունել. որդի, Ա՛ն։ Ա՛ի ես որդի Պետս. Պետրոսն. Ա՛ն. Օ՛ հ՛ն խնդրէ. Պետս. Օ՛ հ՛ն ոչ կարէ յարմարապէս առնլ ո՛չէ, կամ ո՛չ է. և զատ

որք հետևին։ Արդեօք. Արդեօ. Արդեօ. Արդեօ

այս՝ պրէօ, միշտ ենթիմանի զօրութիւն. և ուրեք ուրեք դնեն և ներկայ ածութիւն, ոչ երեւի՝ ի յատուկ օրինակի։

Ներողութիւն դիտելի է, զի հարցումն լոկ քայլիւ մակբայնանալ եղեալ՝ ոչ միշտ կարօտի պատասխանոյ. և այսու զանազանի՝ ի հարցմանց վերոտառացելոց, որք միշտ կարօտին. որպէս, * Ինձի՞ առեր զայն՝ մինչ վտանգակալ գոլ քեզ գիտէիր. և կր ծանուցեր զքեզ գոլ հաճառութիւն, մինչ զհաճառարուիլն պահել ոչ գիտէիր։ Օ՜ մեռացար զընկալեալ բարիս՝ մինչ զնա հանապազօր առաքի ոչացդ ունէիր. և զիարդ ոչ յիշես զաղնուական գոյն կեանցդ գոյ, զոր յառաջքան զայս վարէիր։ Պատասխանի է և՝ զայլոց։

Յաշտա Ընդվզուածին Աստուծոյ բանի՝ ի հաւարածէ։

Գլուխ Ա Երեսուն։

Ալի գիտելի է, զի հոլովուած մասունքը բանին՝ ի շարադարելին իւրեանց պահանջեն զհոլով յարմարեցեալս ինքեանց. և այսպիսիք են բայք, ընդունելութիւնք, անուանք ածականք, և նախադրութիւնք։ Պանդի բայքն յետ հասու ձայնելոյն ընդ անուանց իւրեանց

Ներողութիւն դիտելի է, զի ի յայտնի բանս մասնիկս ձեռն եւևէջուածք ձայնի, զոր առ ի ցուցանել դնի պատասխանեան, ո՛և ինչ մասն բանի, նաև բոլոր բան ինչ կարէ լինիլ հարցական. որպէս, Ո՞վ։ Ո՞ւմ։ Ո՞ւմմէ։ Ո՞ւմով։ Ո՞ւմ մասին։ Ո՞ւմ համար։ Ո՞ւմ մէջ։ Ո՞ւմ վրայ։ Ո՞ւմ քով։ Ո՞ւմ հետ։ Ո՞ւմ ետեւ։ Ո՞ւմ առաջ։ Ո՞ւմ վերեւ։ Ո՞ւմ ներքեւ։ Ո՞ւմ կողմ։ Ո՞ւմ կողմանէ։ Ո՞ւմ կողմանէն։ Ո՞ւմ կողմանէն։ Ո՞ւմ կողմանէն

եանց դիմաւ, և Թուով, պա-
հանջեն զինն ինքեանց, կամ
նախքան զինքեանս զանուն
լինել, որ ասի խնդիր բայի, ոչ
զի լինիցի բան. և պահանջե-
ցեալ անուն՝ յայնմհետէ
հոլովիջ պարտի գոլ, որ ինչ
յարմար բնութեան բային. ար-
դեն, *Վերտոս ննջեր՝ ի բան-
ակին ‖։ Հա անուն այս՝ բանա-
որով հոլովիւ յարմարիւր բա-
նութեան բային այսորիկ ննջեր,
այնու հոլովիւ եղաւ. և եթէ
այլով հոլովիւ գնասցիւր՝ ոչ
յարմարիւր նմին. քանզի ոչ
լինիւր ասել, Վերտոս ննջեր՝ ի
բանիւ, կամ ընդ բանիւ. և այլն։
Ասա այսմ խնդ և զննդոսնե-
լութեանդ, և զանուանդ ածա-
կանացդ, և զնախադրութեանդ.
արդեն, * Հի սեռական իմ գնա
՝ի վերայ մնացեալ հիւանդութեան
կանգնեաւ՝ ի յոտին, զարմա-
ցայ. և առայդ նմա, լեր
զուարթ արտիւ, և մի կասկա-
ծիր ‖։ Հա՝ ի առնն բանի ըն-
դունելութիւս այս՝ պէսպէս, ըս-
որում է՝ ի սեռի ներգործա-
կանի, առեալ զհոլովիւն հոգ-
ւոյական, այ գնա. և խնդիրն ըս
յարմարութեամբ բնութեան իւրոյ
է զօրութիւն, որ պարտի գոլ
գործիական, այ ալօք ։ Ի վերայն
է նախատրութիւն, և առեալ
զկնդիրն սեռական, այ հիւան-
դութեան, ըստ պահանջմանն բնութեան։
Հի միւս սեռականն, այ հիւան-
դութեան, ի յատկացեալ հոգ-
ւոյն ։ Ասի միւս ընդունելու-
թիւն՝ կանգնեալ, առեալ խնդիր
ըստ յարմարութեամբ բնութեան
զհոլովիւն ներգործական, այ ի
յոտին։ Հի ընդունին, որ ի անուն
ածական, առեալ ըստ յար-
մարութեամբ բնութեան զհոլովիւն
գործիական. այ ալօք ։

Հի աստ պիտի է, զի եր-
բեմն նաև բայանուանքն
անունք զկնդիրս՝ ի բայից՝
առնուն զնոյն բայիցն յորոց
են բղխեալք. արդեն.

* Տաղտկացումն՝ ի գործոյ
բարեաց, և անդադումն զպատ-
ուիրանացն՝ պատճառեն
զգլխովին յերկնայնոց փառաց.
Ասի զգջումն՝ ի մեզայ, հա-
ւատացաք առ Հ։Ձ, և դիմումն
առ երն այ՝ պատճառեն զգ-
լուխն՝ ի յաւիտենական ու-
րախութիւս Հ։Ծայնն փառաց ‖։
Հի թէպէտ մերկ նաև անունք
գոյականք անուանք երևին
առնուլ զկնդիր. արդեն. * Այլ
առ Հ։Ձ. իզձ առ բարին ‖, և
այլն. Ասկայն՝ ի յայսպիսեա-
դեն էակաւն բայք զօրութիւ-
արդեն. * Երն որ է առ Հ։Ձ.
իզձն որ է առ բարին ‖, և էա-
կան բայն նախընթաց անուա-
ւն իւրոյ ունելով զհայեակս
անուն՝ առնու ըս յարմարու-
զնախադրիւ տրականն. որ եթէ
ունիցէր զայլ անուն, կարէր
առնուլ ըս յարմարութեամբ զայլ
խնդիր. արդեն. * Վերտոս
որ է՝ ի տան. մարդն որ է՝ ի
հոգւոյ ‖. և այլն։

Դարձեալ. միևնոյն ասի՝ առնէր
զնէր առ Հ։Ձ, և զիշէ առ բարին.
նախադրիւ տրականքն հասարակին
մա-

մանաւանդ խնդիրը բայիս՝ ուռնի, քան խնդիրը խնդրոյն. քանզի ուռնի բայն ունելով խնդիր սեռի գոյէին՝ ըստ յարմարութեան պահանջէ դնաւթիւն արական. որ եթէ ուրեմն ունիցէր խնդիրը սեռի գայլ ինչ անուն, կարէր պահանջել ըստ յարմարութեան գայլ հոլով. օրինակ. * Անհեր գլուխ ոգնոյն ի ձեռին ։ և այլն ։

Առանձին յատուկ բանիւ Անհոգ գնահատիչ ի տուրս պրեսբեցոյ. բառս այս՝ ի տուրս, որ է նախդիր արական, է մանաւանդ խնդիր անուանաւ՝ համաձայնի, քան երկրորդ խնդիր բային՝ ուռնի ։ Ուստ այսմ իմն և զոյ լոյ բառիս նմանեալ ։

Երկրորդ դիտելի է, զի մինչ հոլովառու մասունք բանին առնուն զհոլովս իւրեանց՝ բառիդ հանդիպի զի առեղծուց հոլովին հետևիցին անուանք ոմանք ի սեռականի հոլովէ, որք ոչ են խնդիրք, և այ սեռականք գոյականաց. այլ են բացատրօղք, և յատկացուցիչք այնոց անուանց, որք են խնդիրք բայից, կիմաստից. և այսպիսիքս ուշադրաբար նկատելիք են. օրինակ, * Ոմն բարեկեր նախարարին Հայոց իբրև սեռին զարմանք առաւ անուն քահանային նուաճել ի վերայ ամենայն արբոյն Հայոց, ի սկզբան և ի յետին ժամուցեալ ուշադրեալ եղեն, զարմանք տարածեր նախարարքին առնէին զիարտասուելն հան-

դէպ խրախուսէին ճարտասանելն, առ զոմանսն առակս նախանձուն խրելոյն ։

Ահա ի սմին բանի՝ նախարարին է անուն բայն. բարեկերդն՝ ածական նորին. և հայոցն է յատկացուցիչ նախարարաց ։ Զարմանք, անուն՝ է խնդիրք նախադրեալ ըստ ի վերոյ ։ Առ հասն է յատկացուցիչ անուանն և արբոյն՝ է ածական խոհիչ ։ Զարմանք. խրախուսիէն է խնդիրք ածականին անուանաւ հանդիպեցան. և նախաձորդին է յատկացուցիչ խրախուսիէն ։

Զարմանք. պատճէն է յատկացուցիչ զովացուցանէ. և առ խանդուն է յատկացուցիչ պատճէն. և խրեանցն է յատկացուցիչ նախանձուն ։

Երրորդ դիտելի է, զի անուանք գոյականք՝ մինչ նոյնով հոլովիւ շարակցեցեալք ընդ խրեաց՝ ի ձեռն շարակցական՝ և, լինին՝ ի բանի, յայնժամ կիմ են անուն բայն, կամ խնդիր, և կամ յատկացուցիչք. օրինակ, * Ձիուն, և սատն, հոգի, և մարմին՝ գոյ սպասաւորք հրամանին Աստուծոյ՝ խոնարհեցին յայսմիկ ամի գծառս, զայգիս, և զնոմ բանջարս պարտիզաց, և գառս։ Ահա ի սմին բանի երիք առաջինք անուանքն գոյականքն շարակցեալք՝ են անուն բայիս՝ նախդիրն. և խնդիր բնութիւն բային է սմին՝ ածականս հանդուրժել ի ներգոյականին հոլովի. Ասակ երիք անուանքն հետ-

հեռևեցեալք՝ են միակիւ հոգեցական լինելոք նոցուն բայն. և երկու անուանք վկայեցեալք են յառկայութենչէ. Կամ երբեմն նաև Թադէոս շաղիսափն՝ և, շարակցին. այլ՝ ի վերոգրեալ օրինակի երեսի. բայց զօրութ ենէ խնդրանն միւռ շաղիսատն և, Յիսուս նոյնն։

Կամ այլ գոյականքն անուանքն, նոյնպէս և ածականքն շարակցին ըստ երեսոյ՝ ի ձեռն շաղկապին՝ և, մինչ են նոյնակ հոլովիւ. որպէս, * Բարին, և չարն, խնամառուն, և չխնամարն, մեծատունն, և ազքատներն հակին երեսոյ ։ Կամ կամ այլոցն։ * Կարդ այդ կամի առնուլ զմեծն, և զփոքրն, զաճառոյնն, և զչաճեզոյնն, զարատաճառն, և զանարատն ։ և այլն։

Կամ ենէ այսպիսեաց ածականաց զօրութիւ առարկանն անուանքն գոյականքն, որոց եղելոքեն խրեւոքք ածականք. ապա Թէ ոչ՝ համարիւն անուանք վերացեալք և գոյականք. Կանդի մինչ ասի, Բարին, և չարն ներկայիցի, խնդրենի ենէ նոցունն բան, կամ Տէր. որպէս, Բարի բան, և չար բան ներկայիցի երեսոյ ։ Կամ եթէ այսպէս ոչ իմանայի, բարին, և չարն վերոնգրեալ բարոքեն, և չարոքեն եղեալ իմանին, որ են անուանքն վերացեալք, և գոյականքն։

Հարկեցուցիչ գիտելի է, զի մինչ երկու գոյականք, կամ երկու ածականք անուանք զմի և զնոյն իր նշանակոքք լինին՝ ի բանի նոյնում հոլովիւ առանց շաղկապին՝ և, յայնժամ մինն ի միոցն բացայայտէ. որպէս, * Սիմոն Պետրոս, Սիմոն Պետրոսի. յՍիմոն Պետրոս. և այլն։ Հօր հայր, այր հօր. Յե Յե. Յեի Յեի. Ասրիամ մայր, մարիամոյ մօր. Կին անդամանդ, անդամանդի. Վեռն եմփրատ, վեռոյն եմփրատայ. Հուսմ քաղաք, հուսմոյ քաղաքի, և այլն։ Հարկաւոր բառ։ Հարկաւորի բառոյ. առ հարկաւոր բառի. Վհարկաւոր բառի, Վհարկաւորէ մեծ. առ վհարկաւոր մեծ ։ և այլն։

Հնար երեսոյդ գիտելի է, զի մինչ երկու գոյականաց անուանք, առարերեսոյ իրայ նշանականք՝ զանազան հոլովիւ շարակցին՝ և երեսոյ՝ ի բանի, յայնժամ մինն լինի՝ ի առեալ հոլովի՝ և ասի յատկացուցիչ միւոյն. որպէս, * Ասրհդակիչն ազբայի է առ՝ ի առանէ զբանն վերոնգրեալ ծառայն առաքեալոյն, և ետ առանել զիւս առ ենէ պաշտօնեայս ընդհանրական բանտապետին ։ Կամ՝ ի սմին բանի խոնդրեցին է աղքան. և արձակ՝ սեռական. է փանէ՝ բացառական. և զբան՝ սեռական. ծառայ՝ հայցական. և առաքեալոյն՝ սեռական. առ ընդհանրական։

ղիան. և բանապետին՝ սեռա-
ղիան. և՛ ի բնաբան՝ սեռականն
է յատկացուցիչ։ Այսու որոյ
միջ այսպիսի երկու գոյական
անուանք՝ ի միասին հոլովի-
ցին, յատկացուցիչն միշտ մնայ
՛ի սեռականի հոլովիդ. և յատ-
կացեալն հոլովի. օրդան.
* Խորհրդակից արքային. առ
քեռհրդակիցն արքայի, զխոր-
հրդակիցն արքայի. և այլն։
Կայ գիտելի է, զի եթէ եր-
կու գոյական անուանք՝ ի զու-
գադան հոլովս հանդիպեցեալք
իրերաց՝ եղեալքինեն խնդիրք
քայի ուրուք, յայնժամ՝ թէև
միևն նոցին իցէ սեռական,
ոչ համարի յատկացուցիչ.
օրդան, Ա աճառեաց պատանի գ-
նարաց էին՝ Հա՛ ի սմին քա-
նի, պատն, և գինարն են գոյա-
կանք, և շարակցեցեալք եր-
կուքեան, քայց յատկապէս ոչ
առնի շարակցեցեալք, այլ
հանդիպեալք իրերաց. վասն
որոյ սեռականն ոչ է յատկա-
ցուցիչ հայցականին։ Ուստ
եթէ միևն ի նոցունց ոչ իցէ
սեռական, յայնժամ յայտ-
նապէս երևին երկոքեանն ևս
գոլ խնդիրք, և ոչ ոք ՛ի նո-
ցունց յատկացուցիչ. քանզի
յատկացուցչին հարկաւոր է
գոլ միշտ ՛ի սեռականի հո-
լովի։

Վարձեալ գիտելի է, զի մինչ
յատկացուցեալն լինի ՛ի սե-
ռականի հոլովի, յատկա-
ցուցչին ևս գոլով սեռական,
երևին շփոթիլ. սակայն ոչ
շփոթին. քանզի յայնժամ
հայր յատկացուցեալն ևս է
յատկացուցիչ այլոց անուանց.
և հայր յատկացուցեալն եւ-
եալ խնդիր նախադրութեան
իրիք սեռականանալոյ. և
հայր՝ ՛ի սեռականի հոլովի
անուն իրիք քայի ընդունել
զդէմս. օրդան։ * Աշխարհ-
դակից արքային նատեալ ՛ի
ներքոյ հովանւոյ ծառոյն՝
հայէր ՛ի մեզ։ Հա՛ ՛ի սմին
քանի արդեօն է յատկացու-
ցիչ խորհրդակիցն, որ եղեալ
անուն ընդունելութեան նախ.
և ծառոյն՝ է յատկացուցիչ հո-
վանոյն, որ եղեալ խնդիր
նախադրութեամբ ՛ի սեռականի
հոլովի.

Ա Եկերոյզ գիտելի է, զի
մինչ երկու ածականք ա-
նուանք տարբերից իրաց նշա-
նականք զանազան հոլովիւք
շարակցին ընդ իրերաց ՛ի քա-
նի, և մինն նոցա ՛ի սեռականի
հոլովի, սեռականն այն՝ գոյ
է յատկացուցիչ միւսոյն, որ-
դան. * Զվնիւն առաքինեաց
է խոնարհն հնազանդից. վն
որոյ զխոնարհն հնազանդից
առաքել գովեմք քան զիմաս-
տունն հնազանդից։ (Հա՛ ՛ի
սմին քանի առաքինեացն՝ որ է
ածական, է յատկացուցիչ
պատճառն, որ է ածական, Այն-
պէս և յերկուս սեղանս՝ հնազան-
դէին է յատկացուցիչ խոնարհին.)
Ընդ կամ է սակ զխնդիր՝ օր-
դան. Ա Եկերոս եղև սէրզ խոնար-
հող. ընդրոզ բարեաց, և ի առաջ-

դել հոգեպատիեղէտ։ Ա՛հա ՚ի սմին բանի՝ սեռական ածականքն են խնդիրք անուանականաց ածականաց, որք անուանականք լինեն հոլովիչին, առնուն զնոյն խնդիր սեռական. որգոն, Ինէ ղերջան խոնարհող, եղուա սիրոյն խոնարհող, փնացի առ սիրոյն խոնարհող. և այլն։ Այլ եթէ ոչոք իցէ ՚ի սեռականն հոլովիչ, յայնժամ վերադրութեանց զի իցէ միոյն խնդիր միւսոյն. որգոն, Վերջոյ եղեւ հակառակ ընդառեաց, համակամ բարեխոհաց, փարաչոյն վերադրաց, և համաչոյն արդարոց։ Ա՛հա ՚ի սմին բանի բնաւ՚ք անուանք ածականք առեալքն խնդիր ինքեանց զածականս ՚ի սեռական հոլովիչ։

Ա՛ոմանցն երկրորդ գիտելի է, զի անուանք գոյականք միոյ յարին ածականաց անուանց զանազան հոլովիչս ՚ի բանի, կիմ են յատկացուցիչք, և կամ խնդիրք։ Յատկացուցիչք, որգոն, * Ասի ընտրեա զՀառ մեռան զբօսանաց, այնպէս ընտրեա և զօգտակարն խոհականէ. և ոմն ըղձակեր առն զմեծն պատկաց, այդպէս ընտրեա և զմեծն առաքինութեանէ։ Ա՛հա ՚ի սմին բանի չորք անուանքն գոյականքն, այր ղբօր, խոհական, պատիւ, և առաքինութիւն՝ են յատկացուցիչք ածականացս՝ հաճոյ, օգտակար, և ճար։ Խնդիրքն, որգոն, Այր հանգամ եղեն պղծութեան սիրոյ ձշմարտի փիլոսոփէ, եղեն օտար ՚ի մոլորութենէ, և փարեալ ՚ի խնդիրս։ Ա՛հա ՚ի սմին բանի՝ պղծութեան ածական՝ առեալ ըստ պահանջման բնութեանն զինդիր տրական. այր սիրոյ՝ Հպատակ ՚ի յատկացուցիչ սիրոյն։ Ձշմարտին ՚ի ածականն փիլոսոփէ։ ( )տարն, և փարեալքն առեալքեն զինդիրս բայական ըստ բնութեանն։

Ա՛ոմանցն եռակի գիտելի է, զի երբեմն հանդիպի հոլովառութեանցս առնուլ զինդիր ՚ի սեռականի հոլովիչ, և խնդիրն այն գոլով ածական՝ կարելի է թէ պահանջիցէ զինդիր սեռական, և այս խնդիրն պահանջիցէ զյատկացուցիչ. և այսպէս բաղումք սեռականք շարայարիցին, որգոն, Պարծեցոյց ՚ի վերայ պաշտօնէից Հպատակեցոյն աբրահամու՝ խոշոյանէր զրաժն և զանգուռ վերակացուս։ Ա՛հա ՚ի սմին բանի՝ Պաշտօնէից ՚ի ածական. և ՚ի խնդիր նախատրութեանէ ՚ի սեռականի հոլովիչ. Հպատակեցոյն՝ ՚ի խնդիր ածականէն. և Վերակացուս ՚ի յատկացուցիչ Հպատակեցոյն։ Զանազանիլ որպէս զյատկացուցիչ սրգոն. * Պատրաստեա նմա. Ձ. քառ. յորենոյ. Ծ. մատ ձիթոյ։ Ձ. քառ. յորենոյն. Ծ. մատ ձիթ։ Սոսա այսպէս են և սքեմն. * Ձա նմա. Ձ. առ

Պատճառ Հոլովումն։

Ոյն կատարեալ ներգործականաց, և կամ հոլովառութեց բայից նախ պիտի ի-նիմ բայներգործականաւն իբրև առնու զՀոլումն Հայցականն. և այն կոչի խնդիր անուն. զի առարկեցեալն ներգործեալ որ ի կրօն՝ լինի խնդիր բայ՝ Ներգործական բայ՝ Ես ասեմ զայս։ Ներգործական բայ՝ Ես ասեմ զայս։ Ներգործական բայ՝ Ես ասեմ զայս։

Երկրորդ դիտել է, զի բայք ներգործականք առնուն նաև զինդիր բնութիւն՝ ըստ նշանակութեան իւրեանց։ Այսպէս զի ներգործութիւն զոր նշանակէ բայն՝ եթէ ելանէ ասէցի, և ընձեռնէր զինն ումեք, պահանջէ զարտաքսն. և եթէ ելանէ արձակէր, անջատէր և վերծուցանէր զինն ումեք, պահանջէ զբացատրականն. օրդոն, * Ընձեռեմ քեզ զկանն քեզ քեռական. և միանգամայն ասեմ քեզ զերսուս Հոգեկան. ոչ զի արձակիցեմ զքեզ ի կապանաց սգոյ, և միանգամայն անջատիցեմ ի կացութենէ մելամաղձոյ, և վերծուցանիցեմ ի վտանգից հոգւոյ՝ և մարմնոյ ։

Երրորդ դիտել է, զի բայիւ ներգործականաց ոմանք բայ ի ինդիր սեռին առնուն զմի միայն ինդիր բնութիւն. օրդոն, * Տիր, հան ի բանտէ զանձն իմ ։ Ոմանք առնուն զերկուս ինդիրս բնութիւն. օրդոն, * Պատմեմ ձեզ զայս զնմանէ. ։ և այլն ։

Չորրորդ դիտել է, զի բայիւ ներգործականաց, ոմանք զինն ինդրոյ սեռին առնուն զանուանական. օրդոն՝

պնդիք են սրբին ։

Ընդունէք զինս Պետրոս.

Ընդունաւորէք զքեզ յոմանէն։

Ընդունիլ զեզբայրը. զո՛ւր խոհեմ։
Ողջ զեզ վշտացեալ։
Լուծ զնուաստ անվարժ։
Լայտնանալ զմեզ խլեան։
Լուծ զձեզ վարժ։
Ընանալ զբեզ գիտուն։
Խեղճանալ զնա մարդ։
Ծանիլ զբեզ Թագաւոր։ և այլն։
Մանր խնդրեն զսեռական։ օրգան։
Նահատիլ զպատերազմն հազա՛ր մի՛ զնետաթոյ։
Ապրիլ զառուն քանի՛ դա՛ հեւկառաց։ և այլն։
Մանր խնդրեն զինի հայցա՛ կանին զվերջահոլով որա՛ կան։ և այսպիսիք են բա՛ ղաւմբ։ որոց զանունս դիցուք՝ օրգան։
Ամօթ զայն նմա։
Ամօթել զայն ինձ։
Ամօթել նոցա զբեռն։
Ամօթել զդրամն տեարց։
Ամօթիլ զայն ինձ։
Ամօթալ զայս քեզ։
Ամօթանալ զդրդուկնդուս։
Ամպոռ քեզ զխնդրեալն քո։
Ամուռ մեզ զայն։
Ամբանել ձեզ զօրէն։
Ամբէտ նոցա զգալուստն։
Ամբէտարան մեզ զուրախութի՛։
Ամեղ զայս ձեզ։
Նաշխատիլ մեզ զպատրո՛ւհս։
Նաշխել զինչս իւր ապրեստից։
Նայցել ձեզ զվարդապետութի՛ան։
Նայերնոջ մեզ զՀերոդեան Պօլոսին։
Նայդատ զՊետրոսն Պօլոսին։
Նայցելել ձեզ զկամն իւր։
Նածել նմա զվարձն։
Նմատիլ զինքն վտանգի՛։
Նբեռ զերդս Նաստուծոյ։
Նընծայել զինքն հրամանատ։
Նընդդրդռել քեզ զառաքն։
Ոհմակ ոմն զաւազակացն։
Ընձայել Նմ զանձն իւր։
Ծոլշոտ քեզ զմեզս քոյ։
Ծնեալ զայս նմա։
Ծուր նմա զվտակայ Թ։
Յոտանոյ զայս քեզ։
Յրամանիլ զայն մեզ։
Կեղծել զայս ձեզ։
Կինել նմա զառապեալն։
Կրնել զնա բարեաց։
Հանդատ զնմանաուռնեցին լուսոյ։
Հրապարակել զայս ժողովրդեան։
Ճանել զընծայն արքային։
Պատկառել ձեզ զպիտոյս։
Պատուանել նմա զողջակէզ։
Ցայտնել զկամս իւր մեզ։
Ցանձնել զինքն կամաց ոմն։
Ցաջողել ձեզ զՀոնաապարհ։
Նախատրաստել ձեզ զարքայ ութիւն։
Նախատուն զՀոգին մարմնոյ։
Նընդել զինքն Վնո՛։
Նորհել ձեզ զոգի։
Նխոտ մեզ զարքայութի՛։
Նղջանիլել զանձն իւր Նստուծոյ։
Պարգեւել ձեզ զընտրհս։
Պատուել պարուսաւեան զորդին։
Պատանանել զայս քեզ։
Պատուիրել զայն մեզ։
Չափանել մեզ զկայսրութի՛։
Պահ-

Ապականեալք զեզ զկարգ.
Պղծեալք զմտացն հնարեցեալ.
Պղծագործք զկրօտերն մեծա-
գունին.

Ա արդարեալք զայս մեզ.
Ա երբնծայք զսիրտ իւր ետն.
Ա երեալք այնմ զայլ լինի.
Ա ձայք զաւարտեան.
Ա ճեանափեալք զտնեան Ա.Յ.
Յ ուսանել նման զայն.
Վ ախտալք զեզ զհինգ փող.
Ո րինալք մեզ զայն.
և այլն։

Ա մանք պահանջեն զինի հայ-
ցական հնտախոլիւ ոտա-
կան. և այսպիսիքս են բա-
զումք. որոց զմանան զկցուք
որդին,

Ա ՀՀՃԵ զնա առ դատաւորն.
Ա ՀՀՐՔԱՆԵ զնա ի բանտ,
Ա ՀՀՐՃԱՐՃԵ ի ձեզ զբանն.
Ա ՀՀԱՏԵ զիւրան ի քաղաքէ.
Ա ՀՀՄԱՅ զնոսա ի ծով.
Ա ՀՀՄԲԱՌԱՅ զձեռս իւր յերկինս.
Խ ՆԱՌԱՏԱՊԵ զմեզ ի ձայն.
Խ ՈՐԲՈՑԵ զեզբայրն ի բար-
կութիւն.
Կ ՈՏԵ զՀոգւոյն ի քրիստ.
Կ ՈՐՓԵ զաամենեսեան ի բար-
կութիւն.
Կ ՈՏԱՓԱՊԱՐՔ զնա ի մահ.
Կ ՆԴԱՐՁԱԿԵ զձեռն առ ալ-
քատս.
Կ ՈՂՎԵ զնոսա ի տուն.
Օ ՓԵ զայն ի սիրտս ձեր.
Օ ԱՓԵ զդեներան ի շինուա-
ցան.

Լ ուծ զձեզ յորդեդրութիւն.
Լ ՀՀ սատ բայս Լուծ նշանակէ
զհրաժարելն։

Հ ոգեւորք զհոգեւորս ստա-
նան.
Ա ռաքինեալք զարդարեալ.
Ա ռատաձեռնք զմարդասէր.
Ա ռատաձիք զկատարեալ յերկիր
ծովինս.
Ա երչէ զիմոյդան յերկրեա մա-
սունս.
Ա ղտեալ զգետակն ի խոնարհ.
Ա մբառնայ զտէս իւր յերկինս.
Ա րտաբերէ զձեզ ի մէջ.
Ա ղեղս զինուորդ ջոյն յերկիր.
Ա րտադրէ զնա ի մեզս.
Զ էկ զձեռն ի նա.
Զ ՆԵՂԵՔ զսէր յերկրեա.
Զ ՆԵՂԷ զկատարն ի մատուռն.
Ի ՆՁ զզօրսն ի մարտ.
Ի ՆՈՒՃԱՆԵ զքեզ ի տուն.
Յ ՈՒՂԻՂԷ զտրդի ին ի խաւարժա-
րան.
Յ ՈՒՏԵՐԵ զնա ի յաւուրսն.
Շ ԱՒԱՓԵՂԵ զշոյգն առ մեզ.
Շ ՆԱՅ ի նա զոգի ի կենդան.
Շ ԱՐԱԽԱՐՓԵ զմիջոցն առ վար-
ձան.

Ո ՂՂԵ զմիտն առ այն.
Ո ՐԴԱՅ զնա ի տնտ.
Ո ՒՐԱՑ զնա ի խորս ծովու.
Ո ԱՓՆԵ զդրամն ի պէտս իւր.
Տ ՐԱՄԱՓԵ զայն ի մատուռն.
Տ ՐԱՄԱՐԵ զանձն ի համբե-
րութիւն.
Փ ԱՌՆ զձեզ ի մի.
Ք ՈՒՒԵ զդեներան ի յաղ-
քատս.
Ք ՆԴԵ զիմոյշն ի յօդս.
Փ ՈԽԱՐՁԵ զքուրն ի զինն.
և այլն։

Ա մանք խնդրեն զհոլովն հայ-
ոցական բառ առելն, և այ-
նու գրեթէ բառիւանանան,
ու այնքան պահանջելոյ զայլ
հոլով բառ գնուելէ, ոչ ի
վեր առացաւ։ Ուր այսպիսիքս
են

են բառքս, որոց զուգակ դիպուած. որպէս,

ԱՂԱՀԱՂԵ զբանն.
ԱՂԱՂԱՐԵ զպատիւն.
ԱՂԱՆԴԱՀՆԱՐԵ զզոյգն.
ԱՂԱՓԱՐԵ զընկերն.
ԱՂԱՂԱՐԵ զկեանս.
ԱՂԱՒԱՐԵ զընկերն.
ԱՂԱՓՈՎԵ զնոսին.
ԱՂԱՓԱՐԵ զնաւն.
ԱՂԱՐԵՂԱՐԴԵ զերկկինս.
ԱՂՆՁՈՒՐԵ զքեզ.
ԱՂԸԱՐԵ զառատացնէածդան.
ԱՂԸԱՂԵ զքշնէառացեալն.
ԱՂԸՐԴԵ զգործն.
ԱՂԸՐԲԵ զմեհեանս.
ԱՂԲԱՐԴԵ զերգս.
ԱՂՊԱՒԵ զընկերն.
ՆՐԵ զերկիր.
ՆԱՆԱՐԴԵ զյանդուգնն.
ՆԱՆՅԱՀԱՐԵ զնա.
ՆԱՂՄԱՂԱՆԵ զխորտիկն.
ՆԵՎԲԵՒԵ զբարբառն.
ՆԱՐԵԽԱՐՓԵ զառնն.
ՆԱՐԵՂԱՐԴԵ զհոգին.
ՆԵՓԱՆԵ զհայ.
ՆՈՒՃԱՆԵ զընտանիսն.
ՆԽՈՒՀԱՐՓԵ զընձեռուածդն.
ՆԵՂԱՂԱՐԴԵ զաբգանն.
ՆՐՒՒԵ զհոյն.
ՆԵՂԲԵՂԵ զերգն.
ՆԻՂԱՐԵ զորսն.
ՆԼԱՒԱՃԱՐԵ զբանն.
ՆԼԱՐԵ զմեհեանսդ.
ՆԵԼՈ զաղնա.
ՆԵՐՃՈ զգլուխն.
ՆՓՈՒԲԵ զնա.
ՆԱՐԵ զամէնառատանեցեալն։
ՆՐՕՂԵ զարձանն.
ՆՒԵ զառիւնս.

ՆՐՈՆԵ զկաղն.
ՆՂՁԱՆԵ զանկրատ զոյգս.
ՕՀՈՒԵ զգինին.
ՕՐՄԵ զկեանս.
ՕՓԵՆԵ զգաւն.
ՕՔՈՒ զուրն.
ՕԱՐՏԱՐԵ զաբելանն.
ՒՆՔՓՐԵ զմիշտս.
ՒՆՁԵ զամբարտաւանն.
ՒՆՂՈՓՆԵ զաշխարհս։
ՖԱՓԱՂԱՐԴԵ զյաղթօղն.
ՖՈՒԵ զգանդուածդն.
ՖԱՄԲԵ զերիվարն.
ՖԱԼԱՆԵ զառուն.
ՖԱՒԵ զառատհաւն.
ՖՈՒԵ զծախն.
ՀԱՌԱՆՓԵ զայգին.
ՀԱՌԱՆՓԱՓԱՓԵ զօրդին.
ՀՅՈՒՆԵ զձրագ.
ՀԼԵ զնոսին.
ՀԻՂԱՆԵ զհօղ.
ՀՃԱՆԵ զհանգստուն.
ՇԱՃԱՆԵ զթշնամիսն.
ՇԵՂՔԵ զնոսին.
ՇՂԵ զշղթայսն.
ՇԱՐԵ զայն.
ՇԱՐՐԵ զձուլեալն.
ՇՐԱՄԱՐԵ զպարիսպն.
ՉՈՒՆԱՒԵ զընկերն.
ՉՈՒՀԱՐՐԵ զհանդերձն.
ՉՈՒՅՐԱՐԵ զմեռաւեանն.
ՉՈՒՐԲԵ զգոչն.
ՉՈՒԼԵ զկուռն.
ԼՈՒԵ զնա.
ԼՈՒԵ զառախտաւորն.
ԼՈՒԱՆԵ զքարն.
ԼՇԱՒԵ զդաւառն.
ԼՇԵ զաակին.
ԼՈՒԱՒԵ զմեհեանս.
ԼՈՒՀԱՐԵ զհանդերձն.

Ա ամբարձիչ զվերակացու.
Ա ամբարձիչ զվերակացու.
Ա ամբարձիչ զվերակացու.

Ձիդաձորէ զառուկան.
Ձիաշորէ զբարգաքն.
Ձկէ զգայն.
Ձոխէ զգալուկան.
Ձօղէ զերեսան.
Ձրէ զգաւշոյն.
Ճպանանէ զաճապատկան.
Ճեղէ զքեզ.
Ճեղքափորձէ զամենեսեան.
Ճոռոփաբանէ զքառն.
Ճփփանէ զինքն.
Ճրեղէ զանօթն.
Մգայ զմեզս իւր.
Մկանայ զբարեկամս.
Մայրէ զբարիս.
Մխէ զզաճակն.
Յնոյէ զնա.
Յորէ զուխտն.
Յետոյ զվարագոյրն.
Յետաձորէ զհոնարհս.
Յետաբանէ զբէս.
Յետապատուէ զառաքինիս.
Յետապարդէ զհնազանդն.
Յեռեփէ զհօտն.
Յոփոխէ զօրինս.
Յորէ զգուբ.
Յրփափորձէ զմեզ.
Յոդոփէ զմահասպարտն.
Ղանդէ զմեհեանն.
Ղերեզմէ զքենեաքն.
Ղերծու զփայտս դալարս.
Ոգնաբանէ զնա.
Ոչդէ զնոսին: և այլն:

Նշ. աստ գիտելի է, զի վերջակետաւ բայքն ոչ թէ ոչ երբէք առնուն զայլ խնդիր բայ՝ ի հայցականն, այլ միայն զի ոչ այնքան առեալ հանդիսին նոցին ունել զայլ խնդիր. և որքան առ այս՝ առին բառիս

Նայէ՝ Ներփոքրատառից.

նանալ միով հայցականաւ, այլապէս՝ գործիականն հոլովիւ ներ-պիտոյանայիւք, և՝ ի գործ ածիւն, ոչ միայն առնուն քնաւիւ կարէ յարիլ, այլ գրեթէ նաև ամենից այլոց բայից, մինչ եղանակ, և կամ պարագայ ինչ գործոյն ցուցանիլ հարկաւորիւն:

Ամենք խնդրեն զկնի հայցականին զհոլովն բացառական, որպիսիք են այսքիկ.

ՀՀՃոփէ զնա՝ ի բորոտութէ.
ՀՀնբասրէ զինքն՝ ի մեղաց.
ՀՀրյոկէ զմեզ՝ ի կապանաց.
ՀՀրոաբասրէ զերգայրն՝ ի յանցանաց.
ՀՀրոաբերէ զայն՝ ի բերանոյ.
ՀՀշալակէ զայդ՝ ի մէնջ.
ՀՀտուր զձեզ՝ ի քաղաքէ.
ՀՀնդրդեռե զքուրս՝ ի ջուրց.
ՀՀրոաերծէ զքուռն յինքենէ.
ՀՀրոահերծէ զձանձրու՝ ի յանձնոյ.
ՀՀզապէ զմեզ՝ ի մահաբանէ.
ՀՀոնու զվարձս՝ ի նմանէ.
ՀՀրէլու զերան՝ ի մեզաց.
ՀՀրոաւէ զծառայն՝ ի տանէ.
Խուծէ զնա՝ ի տկարութէ.
Խնշէ զբեզ՝ ի հիւանդութէ.
Խայոյէ զհանդերձն յանձնէ.
Խաշանէ զոտին՝ ի հօրէ.
Խառնայ զբարն՝ ի նոցանէ,
Ղողանայ զգրամ՝ ի քսակէ.
Ղոտարէ զոգին՝ ի գերեզմանաց.
Օպէ զերեզուն՝ ի խոսելոյ.
Օանապանէ զբաւն՝ ի վատթարէն.
Օրնէ զինքն՝ ի հանգստուէ.
Օ՚ծէ

Օգնե զկնի ի մղոյ.
Ծածկե զծածկեալ ի ծակատեայ խորոյ.
Ծայրիկե զկերակուրն ի բերանոյ.
Ծուե զոյն ի նմանել.
Ճոճանե զնաւա ի կատարեալ.
Լծորդե զաղօթս ի նմանել.
Խոնարհե զաղաչանս ի բերանոյ.
Ծնանի զկաթն ի ստենել.
Կերե զհաւատացեալն.
Կրե զբարեացն ի հաւատակոչեալ.
Հերկե զանօրինել ի տունկ.
Ձգե զկնի ի վառանգել.
Ձորձե զմեզ ի մեղայ.
Ձակաբնդրե զայս յայնմանել.
Ղեկաւորե զջուրն ի տղմոյ.
Ղրկե զմեզ ի հնուլթե.
Ջոկե զուրն ի գառանել.
Քննե զարատան ի հոգւոյն.
Ճանչե զբերոյն ի խօսելոյ.
Տարաբերձե զախտն ի սրտե.
Տրոհե զոսկին ի պղինձոյ.
Տապալե զառուն ի հիմանել.
Վարագե զերկիւղն ի նմանել.
Վրիժե զմեզ ի մահուանել։
Պաղե զհասակս յանդոյ.
Պեղե զորդիսն ի հեռոյ մարդոյ.
Ցրնաւե զայս յայնմանել. և այլն։

Անունք պահանջեն զկնի հայցականին զհոլովիմն պատմահան. որպիսիք են սոքին.

Ոտարանդե զայս գնմանել.
Օշանայ զայդ զամանել.

Այրծե զայս զբերն.
Դեածե զբարիս զերբօրէն.
Երաբերե զայն զբերն.
Խրթնայ զայս գնմանել.
Պոյծրե զայս զանմեզին.
Պոտրոփե զայս զկենդանուցն.
Ջերծե զդրուագաս գլխոյն.
Ջերպիտե զայս գնմանել.
Ջիւղե զբար զոսոխին.
Ջճոե զայս զմերզապարտեն. և այլն։

Անունք պահանջեն զկնի հայցականին զդերբճականն, որպիսիք են սոքին։

Աշոե զբարն սրտիւ.
Աչխե զառուն հրով.
Բրհամարհե գնա նախատանօք.
Բյայլե գնաս խօսիւք.
Բլէծե գնոսին զրուցատրութեբ.
Բղճատե զամենեսեան բանիւ.
Բմրափակե զդուռն նդօք.
Բնարժե գնաս անպատուութեբ.
Բրբաւաճորե զանդն օրհնութեբ.
Բզոպանե զանձն աղաեղութեբ.
Բնիճանե գնոսին սրտիւ.
Ընծաւորե գՀոգին մեղօք.
Ընարեբանե գնա գովեստիւք.
Ընարեհոլակե զընկերն սիրով.
Ընոե զորմն կրով.
Ընաղկե զդուռն ուռամբ.
Ընեղնաւորե գնա ծննդովք.
Ընոյակերե զերեսն հրով.
Ընամբառե զընկերն չարութեամբ.
Ընարեկառանե զգինին ջրով.
Ըներահոլակե զառաքինին զրովք

Ոտնեմ զվեհոգոյնն յար-
դումբ.
Ոհմտանեմ զայր երգով.
Ոերյարգեմ զիշխանն մեծա-
րանօք.
Ոսփռանեմ զերգեալսն նեն-
դումբ.
Ոսրովեմ զգովելին չարու-
թեամբ.
Ոչնչացեմ զառնն եղևնա-
փայտիւք.
Ոչնչացի զինս խնասուիլ.
Ոսեմ զընկերն նենգու-
թեամբ.
Ոպերեմ զինս քանիւք.
Ոբիւրապնդեմ զմահիճն պատա-
ռօք.
Ոբինեմ զքեզ յաւօք.
Օանգեմ զուռչինն իւղով.
Օննեմ զնոսին հանձարով.
Օչրահեմ զզօրապետան վեր-
տիւք.
Պէբեանեմ զհակառական զօ-
րեղիւք բանիւք.
Ռոպեմ զինս գաւազանաւ.
Ռափարեմ զինս պատուանօք.
Ռովեմ զօձն կախարդուքեամբ.
Ռշնամանեմ զընկերն նախա-
տանօք.
Ռդրեմ զզանգուածն իւ-
ղով.
Ռախանձեմ զինս լեզուաւ.
Ռրծեմ զսպիտան հրով.
Ցխորեմ զսայն ոտիւք.
Ւրակեմ զայդ նենգութեամբ.
Ւափեմ զջուրն լեզուաւ.
Ւասաձուլեմ զազգն հաւատով.
Ւնաեմ զիւրան գթով.
Ւսերնիմ զհակառական
լեզուաւ.

Տայեմ զինս պատրաստեալ.
Տաւեմ զհաստատակուռելին
քուեամբ.
Տպչեղեմ զվշտասին սրով.
Տանձեմ զմարմինն շան-
թիւք.
Տրտսեմ զորդիսն զգօնու-
թեամբ.
Տոմեմ զաշխարհս նմա-
նուելոյ.
Տրովեմ զմիսն հրով.
Տպշտամեմ զձեռն եռացեալ
ջրով.
Տնեմ զկուռն մատամբ.
Տճղեմ զորովայնն խորա-
կօք.
Տաբեմ զընկերն նենգու-
թեամբ.
Տայրեմ զինս լեզուաւ.
Տածափեմ զայն առատամբք.
Տոդոփեմ զինքն աշտիճ.
Տանփարեմ զժողովուրդն
թիւրուելոյ.
Ցոսեմ զունկն հերամբ.
Ցոսոտեմ զինս նիզակաւ.
Ցոամեմ զմարմին իւր ա-
տամամբ.
Ցոասեմ զայն ծամելոք.
Ցոաղեմ զընկերն այպանօք.
Ցոտեմ զորմն գաճիճ.
Վաղդարեմ զանձն կերակրով.
Վեղեմ զատունն հրով.
Վղատահեմ զատահակն քա-
նիւք.
Վնտեմ զերեսն նշանաւ
սրբոյ խաչին.
Վերակրեմ զաղքատսն հա-
ցիւ.
Ֆերեմ զերկիրն արօրաւ.
Ֆատուճեմ զորդին գանիւ.

Ֆոր-

Յարձանել զձեզ գաւազա-
նեմ։
Ունել զմարմին իւր սա-
հօք։
Ծնանել զոզիացեալ բռնաւոր։
Ծնանել զնա բանիւք։
Ծնանել զբաղցեալն կե-
րակրել։
Ծախել զնա խօսիւք։
Ծուխել զայն ձեռօք։
Ծաղկել զայն մեղեդիք։
Ընդել զՀանդերձեալն ջրով։
Ընդել զբեզ ասլերանօք։
Ընդել զկուսէն Հանդ-
նեաւ։
Ընդարձակել զնոսա գանձիւ։
Պատել զնա պատուհաս-
կաւոր։
Պատել զնոսին կերակրով։
Պատճառել զդեսին ասպով։
Պատճառել զանցաւորսն
Հարուածոյ։
Պատուել զնա բանիւ։
Պատել զՀիւրն մեծարա-
նօք։
Ջոկել զոսկերսն մահա-
կօք։
Ջախջախել զանօթեն քարամբ։
Ջրծել զսիրտն յօտառ-
դրութիւք։
Ոչ էրածանել զմերկան Հանդեր-
ձիւ։
Ոչ շտանել զձեզ գաւազա-
նեաւ։
Տանջել զձեզ սովու։
Տածել զանձն փափկութիւ։
Տրտմել զապտուղն ջրով։
Փշրել զնա բանիւ։
Փնտռել զՀամանեղինգամբն։
Քակել զնա բանիւ։
Քնարել զՀոգին ձեռամբ։

Քարկոծել զոսկերս հրով։
Վիրաւորել զնա բանիւ։
Վիրաւորել զանուշութիւն քեր-
չաւ։
Վիրաւորել զինքն բօղով։
Օծանել զՎ.Ծ բերանով։
և այլն։

Անունք սահմանիչն զՀոգոյն պատճառական. բայց ոչ բնդ Հայցականին, այլ կամ զՀայցականին, և կամ ընդ խոնարհ Հայցականին զնպատակ ունական. որպիսիք են առքին։

Ընդ էլատիկեցին զբաղարքն, կամ զբաղաքաւ։
Ընդ էլատիկեցին զտունն, կամ տուամբ։
Հաղիսարհեցին զնա, կամ զինեւ։
Լարի զնա, կամ. Լարի զնոսա։
Պատուին զնա. կամ զնոսա։
Պատուեցին զբեզ, կամ զքեւ։
Լայր զիտելի է, զի երբեմն նաև այլք բայք, որք բնութիւն ոչ պահանջեն զՀոգոյն պատճառական։ զոր առնուլով խնդիր սեռի զանուանս զայսոսիկ պէտ պատիճ, օշմանեակ, և զայլս նմանս, առնուն զինք տալին զՀոգոյն պատճառական։

Անցեցին զբաղարքն, կամ զբաղաքաւ։
Հաբտան պատուհաս զբանա-
կեւ։
Լծեցին օղամանեակ զպատ-
րանցաւ. և այլն։

Այլ այսպիսիք անուանք են անտրոյ Հայցականք։

Ասանք առնուն զինն հայցատ-
կանին զհոլովն ներգոյա-
կան. որպիսիք են այսոքիկ.

Ընթանք զհօտն ի գաշտն.
Դիմանք զբան ի մատենին.
Դիմանք զայն ի թղթին.
Դիմանք զբանն ի քար-
տիզն.
Գիմանք զմեռեալն ի պար-
տիզն.
Լուանք զիսկունն յանկանին,
կամ առատամբք.
Ծուարանք զդրանն ի վար-
շամակն.
Ծուրանք զբանն ի քար-
տիզն.
Ծամբարանք զցորեան ի շտե-
մարանին.
Ծառայանք զհնա ի հաճառս.
Ծիլինք զայն յորմուռ.
Խեղդանք զառիւտակ ի ձո-
մարանին.
Մախաղանք զբանն ի տախ-
տակն.
Նշանայ զհմայուճածն ի
մոմ.
Շրջմարք զայս ի նման.
Շարք զհնոսին ի թեզանի.
Սրունք զեղջայրն ի փո-
ղոցն.
Վինդք զհնա ի կոճղաղ.
Վերք զհնա ի տախտակի.
Տրոճարք զբանն ի հիշա-
ղութիւն.
Տպաւորք զգիրսն ի մատա-
ղաթի.
Փորագրք զայն ի տախտակի.
Քանդակք զանեռնն ի վիմի.
և այլն։

Նայեայ Ներգործականաց։

◆ Ինդեւորդ գիտելի է, զի
են և ոմանք բայք ներ-
գործականք, որք զինեն
հայցականին առնուն զինդիր
միջնորդութիւն նախադրութեան.
որոց Ասանք միջնորդութիւն
նախադրութեան՝ ընդ, առնուն
զվերջահոլով տրական. որպի-
սիք են սոքին.

Խաղիմաք զմեռաքսն ընդ
ասուիլ.
Խաշնաձորք զվիշտսն ընդ
վայրսն.
Օդափք զմի սիւնն ընդ
միւսոյն.
Օդափեմք զմինն ընդ միւսոյն.
Օդափախառնք զմեղր ընդ հա-
լուխի.
Ընկերակիցք զսա ընդ նմա.
Ծնօտակիցք զքեզ ընդ նոսա.
Ծնօտարկիք զայս ընդ նմա.
Ճաք զեզն ընդ եզին.
Կցք զմինն ընդ միւսոյն.
Համալիք զքեզ ընդ նմա.
Միաբանք զայս ընդ այսմ.
Միաւորք զմին ընդ միւսոյն.
Շաղկապք զմի մասն ընդ միւս-
ոյ մասին.
Շիրմք զջուրն ընդ գինւոյ.
Պնդմանք զայս ընդ սեզ.
Պատիք զսա ընդ նմա.
Վերամանք զպարտեզն ընդ այ-
գւոյ. և այլն։

Ասանք զինն հայցականին
միջնորդութիւն նախադրութեան
ի վերայ, առնուն զսեռականն.
որպիսիք են սոքին.

Խորք զայս ի վերայ նորա.
Խորտիք զայն ի վերայ գո-
րոյ.

Խաղ-

Խաղեցէք զայս ի վերայ ընկերին.

Յարեք զկող ի վերայ մարմնոյն.

Զրաւեցէք զառաւտուանս ի վերայ մերոյ.

Ճնեք զառն ի վերայ հօտից.

Ճեղքեցէք զմեզս ի վերայ մեզոյ.

Արեք զքուր ի վերայ դամբարանին.

Սիրեցէք զընկերն ի վերայ առախտակի.

Յանեք զխոշն ի վերայ նորա. և այլն.

Որպէս զկնի հայցականին միջնորդութիւնն նախադրեալ ընդդէմ առնուն զվերջաւորութիւն հոլով տրականի. օրինակք են սոքա.

Ընծեցէք զընկերն ընդդէմ մեզ.

Ընծեցէք զայն ընդդէմ ձեզ. կամ հնարէք զայն զձեզնէ.

Ածէք զշուրն ընդդէմ ձեզ. և այլն.

Որպէս զկնի հայցականին առնուն զսեռական միջնորդութիւնն նախադրութեամբ՝ առաջի. օրինակ,

Պահպանիցէ զՏէրն առաջի մեր.

Պատուիրէ զերեքեանսն առաջի ձեր։

Այժ առաջ գիտելի է, զի նոքա գործական բայս այս՝ բաղդեմ, որպէս առնու միջնորդութիւնն նախադրութեամբ ընդ, զվերջահոլով տրական. որդոն, Խաղաղիցէ զնոսա ընդ

ամէն։ Որպէս առնու զբացայտական. որդոն, Խաղաղիցէ զնոսա ընդ ինքեանս։ Եւ յետին։

Որպէս մերթ միանգ վարուի զձայնակիրական, առանց առնելոյ զՏայցական՝ պահանջէ տալ կամ զայնս հոլով. օրդոն, Այս բաղադրի ընդ նմա. և ևս Առաքինին բաղադրի ի երեք պարբերաց. և այլն։

Եսկերորդ գիտելի է, զի էն և այլ ոմանք բայք ներգործականք, որք բացայայտին ի վերադիրոյ կատարմանց. Որպէս ոմանք բայ ի միոյ բնականէ խնդրոյ բնութեանց իւրեանց՝ մերթ առնուն նաև զերկրորդականն կոչ դիր բնութեան. օրդոն.

Հարուածէ զքեզ ի գաճառէ ի գաճառ.

Կուշկիէ զայս հօր քոմ զքեն.

Ընչեաւէ զայս ձեզ զկանոնաց.

Ծածկէ զմիրգսն չինքեանէ ի ծով.

Կոչէ զսիրտն առաջս նոմա.

Խլածէ զնթան ի քաղաքէ ի քաղաք.

Համբուէ զայս գնումանէ ընդ ամէն երկիր.

Խօսէ նոցա զայդ զՊօիոսէ.

Ասէ զայս քեզ գնումանէ.

Ասէ մեզ զայս գհաւատոյդն.

Ասէ

Ա՛ռաջ մեզ զայս գիր՝ զայլ հանդիսացն.

Ա՛ռաջադրէ նոցա զայս գիտացի հատուածին.

Ա՛ռաքեալ ձեզ զայս զգիմանէ.

Ա՛յտաբերէ մեզ զայս՝ ի թիւ թուոյ.

Պարտ է մեզ զայս գնոյատնել.

Պատասխանէ նոցա զայս գիտացի ածմունն.

Պատմաբեր զայս ձեզ զանցեալ.

Հոսիմ զայս ի նամակի.

Ի ծրագրէ մեզ զայս՝ ի խոհարարէ՝ ի լոյս.

Ի ծրագառ իշխանին զայս գբին.

Ի ծէ մեզ զայն գհօրէ իւրմէ.

Ի ծոնէ գիւրան՝ ի քաղաքէ յայսմանէ.

Ի ծոնադրէ գնա յերկիրն յեր- կինս. և այլն.

Ա՛յն և ոմանք, որք Հեպէտ առնուն գերկուս իմաստս քնութիւն, բայց ոչ՝ ի միասին, այլ մերթ գիմին, և մերթ գիմեան. որպէս.

Ա՛ծնանիմ գնա յերկուս, կամ յերկուսին.

Ա՛րդէ գհայ՝ ի կուր. կամ էրդէ գհայ քաղցեալ.

Ա՛րտաբէ գինքն՝ ի ծառայ ազիս առնու. կամ ծառնոնց ազգնոյ.

Ա՛ծանիմ զայս՝ ի նամանէ. կամ նամանէ.

Ա՛ծանիմ զայս գնամանէ. կամ՝ ի նամին.

Ա՛ծանի գնա՝ ի յուսումն. կամ ուսմանէ.

Ա՛ծանէ գնա՝ ի քաղաքէ. կամ փանէ գնա՝ ի լեառնէ.

Ա՛ծաղիմ գնա գիտուն. կամ ընդ գիտունս.

Ա՛ծոյլ զանձն՝ ի մարտ. կամ մարտիւ.

Ա՛ղաչէ գնա քահանայ. կամ՝ ի հոգւոյ, կամ Ա՛ղաչ զայս նմա։ Ա՛յժմ այսմիկ բայիւ մինչ ընդառաջելութեանն անուանք նշանակեալ կոչէ չափոյ և կշռոյ, ուստի զայնա՝ ի նոսխադրիւ տրականոյ. և կամ՝ ի բացատականոյ. որպէս, * Ա՛ղաչ զբարձրութիւնն տանն՝ ի չափ քան կանգնոյ։ Ա՛ղաչ, արար՝ ի քաղաքն կանգնոյ զերկայնութիւն նորա, և՝ ի քան կանգնոյ զլայնութիւնն. և այլն։

Ա՛մանք միշտ փոխանակ հայցականին որ ի խնդիր սեռի առնուն զայլ հոլով. և զայն ունին փոխանակ խնդրոյ սեռի՝ և բնութիւն. որպէս. Ա՛մաստոնն իշխէ ապեղայ՝ և ոչ իշխէ՝ ի նոցանէ։

Ա՛ր առաջնորդէ ձեզ. և ոչ առաջնորդէ՝ ի միջոյ։

Պետրոս երկրպագէ քրիստոսի. և ոչ երկրպագէ՝ ի նմա նէ։

Ա՛սէ ոմանք ոչ միշտ, այլ երբեմն փոխանակ խնդրոյ սեռին որ սպասու գալ հայցական, առնուն զայլ հոլով. որպէս,

Ա՛ղաչեմք զեղբայրն առ մեզ. կամ զեղբօրէն.

Ա՛սա-

Ասպիարկել զպատանին, կամ պատանեացն.
Լինել զբահանային, կամ քահանայիցն.
Ծաղկել զայն, կամ ի նմանէ.
Խորտիկել զթուղթն, կամ ի թղթոյն.
Լիցուր զջուր, կամ ի ջրոյն.
Լմնել զգինի, կամ ի գինւոյն.
Ալաչտարել զքեզ, կամ քեզ.
Խոտ զհայ, կամ ի հայէ անտի.
Յաղել զնա. կամ նմա.
Խեղդտրել զայն, կամ զայնմանէ.
Յինել զքեզ, կամ զքէն.
Յանդգնել զնա, կամ նմա.
Յովսէ զնոսա, կամ նոցա.
Պարսպել զնոսա, կամ զնոքօք.
Պնդել զայս, կամ առ այս.
Տնօրինել մեզ զսահս, կամ զսահ հոգ.
Ծաղկել զքեզ, կամ զքէն.
Յիշեցուել զնա, կամ զնմանէ.
Յիշեցուել զսա, կամ զսմանէ.
Խարդանել զնա, կամ ցնա, կամ նմա. և կամ ի նոցանէ.
Վարդայ զնա, կամ առ նա։

Նշ բայս այս՝ հարցման, վասն զանազանութեան նշանակութեանց լինի այսպէս. զի յառաջնում տեղւոջ նշանակէ զկոչելն. և յերկրորդում տեղւոջ զսահելն։

Յաճախեաց զնա. կամ նմա. և կամ ի նոցա. լինի և՝ Յաճախեաց զայս նմա։

Յամուղեմ զքեզ առ այս. կամ Յամուղեմ քեզ զայս. և այլն։

Ի սկ վասն անցողականաց բայից, որք են նեղբայ ծականք, գիտելի է. զի որքին զինի խնդրոյ տեղւոյն առնուն խնդիր բնութեանց զայնց հոլովս. զորս առնուն բայքն՝ յորոց ածանցեցեալքն են։ Ուանզի որպէս բայս ջրանամ, առնու զգործիականն, բայս՝ ջրեմ՝ զնախդրեալ սրտականն, բայս՝ ջրեցուանեմ՝ զբացատրականն, նոյնպէս և անցողականք բլխեցեալք ի ծոցանէ՝ զինի հայցականին առնուն զայնս հոլովս. որպէս,

Ողջացուցանէ	զքեզ զնոսա.
Ջրեցուցանէ	զորդին առուուն.
Ջինուորեցուցանէ	զնա թագաւորին.
Հեռացուցանէ	զինքն ի մեզանէ.

Բայ այսպէս իմանալի է և զայլոց։

Յիշատակարանք Հոլովաւորաց բառից Հնդկաբանաց՝ ի մատենադրի։

Վրուխ Ալեքսեյեվ։

Ամէն լեզուաբանք երբեմն ունին զիւր ինքեան, երբեմն զերկուս, և երբեմն զրեթէ զոչ լիս ինչ իւրեանց։ Ասեմ դնեմք առաջին նախ զայնս, որք ունին զինդիր. և ապա զայնս որք ոչ ունին։

Պիտելի է ուրեմն, զի քանզի լեզուաբանք՝ թէ ներգործական կերպաւ իցեն, թէ ընդհակառակ կերպաւ, և թէ ձայնակրական, ոչ ասեն ունել զինդիր սեռի, այլ ունել զինդիր ըստ պահանջման բնութեան իւրեանց. Որոց ոմանք պահանջեն զանուանական. որպիսիք են սոքին.

Ինդիկայանաց	մարդ.
Ի՝	խոհեմ.
Իննէ	առաքինի.
Ալբպանաց	հեղգանի.
Հայ	դասարկ.
Համայնեանաց	մարմին.
Անաց	տրտում.
Յարակայանաց	ծառայ։

Ունայ գիտելի է, զի այսոքիկ վերոյգրեցեալք բայք՝ մերթ պահանջեն և զայլ հոլով. որպիսի,

Ինդիկայանաց	ի՝ նմանի.
Ի՝	ի նմանէ. կամ ի նմին.
Իննէ	առ նոսա.
Ալբպանաց	ի հողոյ.
Հայէ	Ելեւմտական։
Հայ	յատնիկ.
Համայնեանաց	հոգւոյ.
Անաց	ի տան.
Յարակայանաց	ի նմա.

Ինչ թէպետ են և բայք ծանանք, որք երևին առնուլ զանուանական. որպիսի, Ծառիմ ընդնա. Ձեռամբ կռնաբն. բայց յայսոսիկս ընդնան, և կռնաբն, որք են ածականք, երևին ունել զգործութեն նշանակութեն մակբայն։

Ինչ առ գիտելի է, զի կան բայքն մինչ առնուն զանուանական, որք են նշանակականք ժամանակաց, կիր գնոյ, և կամ չափոյ, պահանջեն զսեռական. որպիսի, * Ինչ քո էր ամաց վաթսուն։ Ինչիսարն էր երեսունից ութից դահեկանաց։ Կարճ րութեն էր երկուց կանգնոյ ॥։ Ունայ յետինս այս՝ մերթ լինի և բացառականաւ. որպիսի, * Ինչիսարն էր ի քսան կանգնոյ ॥։ Ասացի ի յայսոսիկս զօրութեն իմանել չարին ի տրական հոլովոջ. որպիսի, * Ինչիսարն էր ի չորս քսանից կանգնոյ ॥։

Ունանք պահանջին զվերջնահոլով տրական. որպիսիք են սոքին։

Հրէշտանաց	պատուոյ.
Նարկիանաց	ձեզ,
Վերիպայի	նոցա.
Վիշտասպանաց	ձեզ.
Վեմակայի	նմա.
Օպրոնաց	ընկերին.

Ինչ-

Ինձէրէք նման.
Ինձէրէք ձեզ.
Ինդառանաց նոցա.
Ինդէլանաց մեզ.
Ինձբանաց ուսմանէ.
Ինդրէմանաց մեզանէ.
Ինդրէմառդրէք ձշմարտութեբ.
Իհամանակէք նոցա.
Իանօլանաց մեզ.
Իառաչէ ինն.
Իանէքէմանաց ձեզ.
Իարձանաց նման.
Իմանաց դրոց.
Իպատկէ առաջնորդին.
Ինալանդէ օրինաց.
Իհաւատկէ մեզանէ.
Իանդառդէք յաւիտ.
Իանաց ընկերին.
Իարձանաց նման.
Իապիանաց ոմանց.
Իհամագհէ իշխանաց.
Իհանէ մեծագործել.
Իերհակէ անօրինաց.
Իհանէյէ լաւագործել.
Ինէոյանաց ձեզ.
Իքրիանաց հեթանոսաց.
Իպատաճրէ նոցա.
Իենէյ բարեաց.
Իարդողէ ձեզ.
Իաճկէյէ փրկչին.
Իանկաց խաչին.
Իհեաչանաց նման.

Հաղորդութեան արդարութեանէ այլն, և զի ասու գիտելի է, զի բայք ոմանք մերթ առնուն զվերջահոլով տրականն, և մերթ զնախադրիւք տրականն. որպիսիք են սոքին.

Իամանէ առ ընկերան. կամ ընկերային.

Իմանք ևս մերթ առնուն զվերջահոլով տրականն, և մերթ զբացատրականն. որպիսիք են սոքին.

Իսէ նման, կամ լսէ ի խօսելոյ.
Իհամակերպէ այդմ, կամ յայդմանէ.
Իանդիպէ այնմ, կամ յայնմանէ.
Իպատահէ սմա, կամ ի սմանէ.

Իայն և այլք ոմանք, որք մերթ առնուն զվերջահոլով տրականն, և մերթ զգործիականն. որպիսիք են սոքին.

Իհիւրանալ ձեզ, կամ Իհիւրանալ ընդ ձեզ.
Իանդրանալ ձեզ, կամ Իանդրանալ ընդ ձեզ.
Իամեղանալ նոցա, կամ Իամեղանալ ընդ նոսա.

Իայս այս՝ հերքապիտի, մերթ առնու զվերջահոլով տրականն, և մերթ միջնորդութեբ՝ նախադրութեամբ՝ ընդ, առնու զսեռականն. որպէս, Իհերքի ընդ նմա, կամ ընդ նմա.

Իայս այս՝ ծաղրեմ, մերթ առնու զվերջահոլով տրականն. որպէս, Իսարսեմ ընդ նոսա. Իմերթ զբացատրականն. որպէս. Իսարսեմ ի փողոց: Իմերթ զնախադրիւ տրականն. որպէս, Իսարսեմ առ նոսա:

Իսակ բայս այս՝ պեղեկանամ, մերթ առնու զվերջահոլով տրականն, որպէս. Իպեղեկանամ նոցա գրոց:

Իմերթ առնու զպատուհա-

Նայիլ ընդ արեւելս.
Նիւնայ ընդ այն.
Նախուդէ առ այս.
Նեծնա յերիւսալ.
Նրշանայ ընդ այս.
Նաւլէ ի սեղան.
Նաւանէ ի տուն.
Նինջորդէ առ դատաւորն.
Նոլէ ի սէր արծա-
թոյն.
Նէրչենայ ի պատուն քաղա-
քին.
Շալաղէ առ ընկերն.
Շծապամախ ի գործն.
Շարէ ի նոսա.
Շանդփնի ի բանս.
Ցերասրդէ ի գործն այլոց.
Ո ղղղէ ի դիմս նոր.
Ոպոնա ի վէր.
Ոյնա առ այն.
Ոտաղէ ի գործս.
Ոտփամաճուրէ առ ժողովուրդն.
Ոլանայ ի յօդն.
Ոսհափէ առ վերակացուն.
Ոահի ի մէզս.
Ոպրդէ ի ներքս.
Ոշաշաղէ առ դատաւորան.
Ոաղէ ընդ այս.
Ոէրափնէ առ փառատէսն.
Ոչոսի ի նոսա.
Պոնփայ առ ընկերսն.

Նայց դիտելի է, զի են ոմանք, որք բայ ի նախադիր ածակա- նէն առնուն և զայլս հոլովս. որպիսիք են առին.

Հաղնէ առ Ի՛ծ մուօք.
Պոայ յառաջարակէ ի տուն.
Իլանէ ի գաշաղ ի լեառն.
Ցոռչէ ի լեռնէ ի լեառն.
Խարչրանայ յերկրէ յերկինս.

Նայ

Նայիլ ընդ արեւելս.
Նիւնայ ընդ այն.
Նախուդէ առ այս.
Նեծնա յերիւսալ.
Նրշանայ ընդ այս.
Նաւլէ ի սեղան.
Նաւանէ ի տուն.
Նինջորդէ առ դատաւորն.
Նոլէ ի սէր արծա-
թոյն.
Նէրչենայ ի պատուն քաղա-
քին.
Շալաղէ առ ընկերն.
Շծապամախ ի գործն.
Շարէ ի նոսա.
Շանդփնի ի բանս.
Ցերասրդէ ի գործն այլոց.
Ո ղղղէ ի դիմս նոր.
Ոպոնա ի վէր.
Ոյնա առ այն.
Ոտաղէ ի գործս.
Ոտփամաճուրէ առ ժողովուրդն.
Ոլանայ ի յօդն.
Ոսհափէ առ վերակացուն.
Ոահի ի մէզս.
Ոպրդէ ի ներքս.
Ոշաշաղէ առ դատաւորան.
Ոաղէ ընդ այս.
Ոէրափնէ առ փառատէսն.
Ոչոսի ի նոսա.
Պոնփայ առ ընկերսն.

Նայց դիտելի է, զի են ոմանք, որք բայ ի նախադիր ածակա- նէն առնուն և զայլս հոլովս. որպիսիք են առին.

Հաղնէ առ Ի՛ծ մուօք.
Պոայ յառաջարակէ ի տուն.
Իլանէ ի գաշաղ ի լեառն.
Ցոռչէ ի լեռնէ ի լեառն.
Խարչրանայ յերկրէ յերկինս.

Նայ

կան, որպէս. Տէղեկանայ ինձանէ.

Նշ երբեմն առնու նաև զհայցական, և զինեն ոտին զատա- կանն, կամ զբացատական, որպէս. Տէղեկանայ զայս ինձ. կամ Տէղեկանայ զայս ինձանէ: Նշ ոչ ի զատկանէ ևս բայս այս երբեմն առնուցու զհայց- ական. բանզի յայտնիսիս առելոս վարի որպէս զբայ ներ- գործական.

Ոանդ որպիսիք են ոտ- տարան. որպիսիք են այ- ոտիկ.

Հաշաղէ առ Ի՛ծ.
Հաւածօք առ նոա.
Հանայ ի յընկերն.
Հանրշաւ ընդ այս.
Հանդաւէ ի գործ.
Հանարանայ առ այդ.
Հանմարդանայ առ ծնօղսն.
Նարեթօք առ Թադաւորն.
Նաղրէ առ դատաւորս.
Նոսայ առ նոսա.
Պոսայ առ մեզ.
Պանայ ի պատնէշսն.
Պնդէ առ իշխանան.
Պնիմանայ ընդ երկար ժամա- նակ.
Նրբիայնամէ առ նոսա.
Նիւաւորէ ի տաճարն.
Նրնայ ի տուն.
Օրէ առ այնս.
Ոնդոսպեռա ի վէր.
Ոնափանէ ի սերտն.
Ոպոն առ այն.
Ոտիմանէ ընդ բանսն.
Ոտղէ առ իշխանան.
Ոանէ առ զօրապետսն.

Ոանդ որպիսիք են ոտ- տարան. որպիսիք են այ- ոտիկ.

Հաշաղէ առ Ի՛ծ.
Հաւածօք առ նոա.
Հանայ ի յընկերն.
Հանրշաւ ընդ այս.
Հանդաւէ ի գործ.
Հանարանայ առ այդ.
Հանմարդանայ առ ծնօղսն.
Նարեթօք առ Թադաւորն.
Նաղրէ առ դատաւորս.
Նոսայ առ նոսա.
Պոսայ առ մեզ.
Պանայ ի պատնէշսն.
Պնդէ առ իշխանան.
Պնիմանայ ընդ երկար ժամա- նակ.
Նրբիայնամէ առ նոսա.
Նիւաւորէ ի տաճարն.
Նրնայ ի տուն.
Օրէ առ այնս.
Ոնդոսպեռա ի վէր.
Ոնափանէ ի սերտն.
Ոպոն առ այն.
Ոտիմանէ ընդ բանսն.
Ոտղէ առ իշխանան.
Ոանէ առ զօրապետսն.

Ցանկ հոլովառուին.

Ա

Ասել — ի հեղհեղատակ, ի վկայել.
Ասպատակել — ի ասպատակ.
Աստանալ — ի ստանալ.
Աստանալ — ի ստանալ.
Աստանալ — ի ստանալ

Բառանի յերկրէ, կամ յերկրի.
Ի արտաքուստ յայնմանէ, կամ այնմ.
Ի ծառայանայ ի գործոյ, կամ ի ծառայանայ արտիւ.
Ի տափէն ի նմանէ, կամ ի նմանից.
Ի սակաւ ի նոցանէ, կամ ինձանէ.
Ի տուին ի խոսելոյ, կամ Ի տուին լեզուաւ.
Ի տուէ ի սրտէ, կամ սրտիւ.
Ի անդրանայ յայնմանէ, կամ այնմ.
Ի ելոյր ի ձմեռապարհէն, կամ Ի ելոյր ի ձմեռապարհին.
Ի եռանէ ի սովոյ, կամ սովոյ, կամ Ի եռանէ ի մեղս.
Ի գնէ ի պակասուէ կերակրոյ, կամ Ի գնէ ի ձմեռապարհի.
Ի ոտաղ ի քաղցու, կամ Ի ոտաղ սրտիւ.
Ի ջեռանայ ի լուսոյ, կամ Ի ջեռանայ հուրով.
Ի տերեւուր ի ձմեռապուռքէ, կամ Ի տերեւուր ի քանս.
Ի պատեցին յերկիւղէ, կամ երկիւղիւ.
Ի ուխտ յայնէն, կամ Ի ուխտ մատնիմով.
Ի ման ի հողոյ, կամ Ի ման ի ջուրս, և կամ Ի ման սրբուլի.
Ի շրջանայ յայնմանէ, կամ այնմանէ.
Ի գոնեցի յայսմանէ, կամ այսմ.
Ի տուայն ի ցաւոյ, կամ ցաւով.
Ի տափեցին յերկիւղէ, կամ երկիւղիւ.
Ի ցամաքի ի ձիմեռապէնէ, կամ Ի ցամաքի մատնիմով.
Ի ցրուանայ յեռանդէ, կամ Ի ցրուանայ անձամբ։

Ի այեց Ի ԷԼԴՈՒԱԿԱՆԱՑ։

Ի անունք խնդրեն զպատմական. որպիսիք են սոքին.
Ի ուհանայ զինէ.
Ի ուհանալի զինմանէ.
Ի ընդէ զամանէ.
Ի դրանէ զմէնջ.
Ի բրինձէ զձէնջ.
Ի այլ գիտելի է, զի էն և անունք բայք, որք մերթ առնուն զպատմական. և մերթ զայլ հոլով. որպիսիք էն սոքին.
Ի անոփանայ զայնմանէ, կամ զայնմ.
Ի տարուսէ զնմանէ, կամ ի վերայ նորա.
Ի գիմէ զայնմանէ, կամ առ այն, և կամ ի յայնս.
Ի գնէալ զնմանէ, կամ առ այն. և կամ Ի գնէալ ի քանս.
Ի տուրպասէրէ զայսմանէ. կամ ի սմին.
Ի արքարէանայ զնմանէ, կամ նոցա, կամ առ նոսա. և կամ նմանէ.
Ի՛ ասա զիտելի է, զի մերթ բայն՝ տափարէանայ՝ վարի նեղ գործականապէս. և յայնժամ առնու նաև զհայցականն. որդին, Ի արդարեացաւ զայս նոցա։
Ի ման պահանջին զգործիսն կան. որպիսիք էն սոքին.
Ի ընդարանայ քանիւ.
Ի խոտանայ մսրիմով.
Ի համարանայ մուօք.
Ի նահանանայ շնորհօք.
Ի ընանանայ կերակարանօք.
Ի ինանայ բարուք.
Ի ընդողջանայ մատամբք.

Ի ա-

Հաշիւ մասն.
Հաշտութիւն մասն.
Հաշտ մասն.
Հաշտել մասն.
Հաբեթեանաց հիմնարութիւն.
Հարբեցուցանել վիսաբ.
Հարամ մասն.
Հարուածանել վարել.
Հեղինակութիւն դիմաբ.
Հերանալ մարմնոյ.
Հեռանալ բառնալ.
Հեռացուցանել խորհրդով-
րութիւն.
Հեռանալ բառնութիւն.
Հիմն սրտիւ.
Հիմնել հաստատել.
Հիւանդանալ հոգեվ.
Հիւանդութիւն ցաւ.
Հիւանդ հոգեվ.
Հիւծել մարմնոյ.
Հիւթ մասն.
Հիւսել շինել.
Հնարել գիւտ.
Հնարագիտութիւն գիտութիւն.
Հնարագէտ գիտուն.
Հնարք գործ.
Հնձել հնձան.
Հնձան հնձել.
Հնձուորութիւն հնձան.
Հնձուոր հնձան.
Հնչել ձայն.
Հնչեցուցանել ձայնել.
Հնչիւն ձայն.
Հոգալ հոգեվ.
Հոգեվարել հոգեվ.
Հոգեվարք հոգեվ.
Հոգի հոգեվ.
Հոգնել հոգեվ.
Հոգնութիւն հոգեվ.
Հոգնեցուցանել հոգեվ.
Հոգնեցուցիչ հոգեվ.
Հոգնիլ հոգեվ.
Հոգնոտ հոգեվ.
Հոգնոտանալ հոգեվ.
Հոգնոտութիւն հոգեվ.
Հոգնոտեցուցանել հոգեվ.
Հոգնոտեցուցիչ հոգեվ.
Հոգնոտիլ հոգեվ.
Հոգնոտոտ հոգեվ.
Հոգնոտոտանալ հոգեվ.
Հոգնոտոտութիւն հոգեվ.
Հոգնոտոտեցուցանել հոգեվ.
Հոգնոտոտեցուցիչ հոգեվ.
Հոգնոտոտիլ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտանալ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտութիւն հոգեվ.
Հոգնոտոտոտեցուցանել հոգեվ.
Հոգնոտոտոտեցուցիչ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտիլ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտանալ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտութիւն հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտեցուցանել հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտեցուցիչ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտիլ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտանալ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտութիւն հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտեցուցանել հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտեցուցիչ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտիլ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտանալ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտութիւն հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտեցուցանել հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտեցուցիչ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտիլ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտանալ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտութիւն հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտեցուցանել հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտեցուցիչ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտիլ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտանալ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտութիւն հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտեցուցանել հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտեցուցիչ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտիլ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտանալ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտութիւն հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտեցուցանել հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտեցուցիչ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտիլ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտանալ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտութիւն հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտեցուցանել հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտեցուցիչ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտիլ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտանալ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտութիւն հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտեցուցանել հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտեցուցիչ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտիլ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտանալ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտութիւն հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտեցուցանել հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտեցուցիչ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտիլ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտանալ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտութիւն հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտեցուցանել հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտեցուցիչ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտիլ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտանալ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտութիւն հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտեցուցանել հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտեցուցիչ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտիլ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտանալ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտութիւն հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտեցուցանել հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտեցուցիչ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտիլ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտանալ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտութիւն հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտեցուցանել հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտեցուցիչ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտիլ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտանալ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտութիւն հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտեցուցանել հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտեցուցիչ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտիլ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտանալ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտութիւն հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտեցուցանել հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտեցուցիչ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտիլ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտանալ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտութիւն հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտեցուցանել հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտեցուցիչ հոգեվ.
Հոգնոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտոտիլ հոգեվ.
Հոգնոտ հոգեվ.
Հոգնոտանալ հոգեվ.
Հոգնոտութիւն հոգեվ.
Հոգնոտեցուցանել հոգեվ.
Հոգնոտեցուցիչ հոգեվ.
Հոգնոտիլ հոգեվ.
Հոգնոտ հոգեվ.
Հոգնոտանալ հոգեվ.
Հոգնոտութիւն հոգեվ.
Հոգնոտեցուցանել հոգեվ.
Հոգնոտեցուցիչ հոգեվ.
Հոգնոտիլ հոգեվ.
Հոգնոտ հոգեվ.
Հոգնոտանալ հոգեվ.
Հոգնոտութիւն հոգեվ.
Հոգնոտեցուցանել հոգեվ.
Հոգնոտեցուցիչ հոգեվ.
Հոգնոտիլ հոգեվ.
Հոգնոտ հոգեվ.
Հոգնոտանալ հոգեվ.
Հոգնոտութիւն հոգեվ.
Հոգնոտեցուցանել հոգեվ.
Հոգնոտեցուցիչ հոգեվ.
Հոգնոտ

Պարթամանաց մարմնով.
Պերճանաց փառաց.
Պերմախոյանաց մարմնով.
Պ Երմանաց սիրով.
Պ Երեսանդիպանաց հոգւով.
Պատկանաց վարուք.
Պրեհանաց հոգւով.
Պիպականաց գոռոզով.
Պռուայանաց մարմնով.
Պատփանաց կերմուկք.
Պաշտոն կերպարանք.

գոռոզք.

Պասուն անձամբ.
Պ տղեցանաց բարուք.
Պ այբենաց դժնդակութ.
Պ ապ մարմնով.
Պ շոփին արտիւ.
Պ ատուն մարք.
Պանձանաց հոգւով.
Պաբուանաց այնու.
Պնոր զգայութ.
Պտիծ մարմնով.
Պրծիր վարդուք.
Պարեանաց ընդուք.
Պ ալանաց արմութ.
Պարան արիւն.

Ասայ գիտելի է, զի ամենք բայք մերթ զգածական առնուն, և մերթ զայլ հոլով պահին ըստ ասելոյն։

Ախտաւոր վարուք, կամ Ախտաւոր ի ծախս.
Ագռաւաձի մարմնով, կամ Ագռաւաձի դառն ի գալ.
Աբրանաց այնու, կամ ի տանին.
Օ մայիր Աստուծով, կամ ի Աստուած.

Ա.Ե.

Ականաց ատրուք, կամ Ականաց գնդատարտկն. և կամ Ականաց ըստ ձանապարհն։

Ասմունք

Ագռաւ ի ագռաւոյ.
Ագռաւ ի ագռաւոյ.
Ագռաւ ի ագռաւոյ.

Ածել ՝ի վերայ մտնել.
Ընդունիլ բարձրանալ.
Ընդունիլ ամբարձեալ.
Ընդունիլ մարդ ՝ի վերայ.
Ընդունիլ մեղ.
Ընդունիլ մեզ.
Ընդունիլ ՝ի վերայ նստել. կամ ընդ նմա.
Ընդունիլ ՝ի վերայ մեր.
Ընդունիլ ՝ի վերայ գոլ.
Ընդունիլ ՝ի վերայ նստել.
Ընդունիլ ընդ նստել.
Ընդունիլ ՝ի վերայ նստել.
Ընդունիլ ՝ի վերայ մտնել.

Ընդունիլ զհոտ մեղ նեղութեան մերոյ. որպիսիք են ասելն

Ա՛ն ևս բայք ումանք (ոմն) ի վեր անդր հիշեցաւ-
ցին ի մեզ ոչ լինի հոլով-
ման ։

Ա՛ստ ընդդէմ նմա , կամ ընդդիմ նմա ։
Ա՛ստանել ընդդէմ մեզ ։
Ա՛տել ընդ ընկերին ։
Ա՛ղեցուցանել ընդ մեզ ։
Ա՛ղաչել ընդ եղբարցն ։
Ա՛ղաչանալ ընդդէմ նոցա ։
Ա՛ղաչել ընդդէմ բանա-
կին ։
Ա՛ղարտել ընդ զինուորսդ ։
Ա՛նդել ընդդէմ Թշնամեաց ,
կամ ի վերայ նոցա ։
Ա՛նդա ի վերայ նորա , կամ
ընդդէմ նմա ։
Ա՛նդ ընդ գործացն ։
Ա՛նդմել ի վերայ գաճաճացն ։
Ա՛ղանել ընդդէմ նմա , կամ
ի նա ։
Ա՛յրհալ ի վերայ արանցն ։
Ա՛յտնանալ ընդ մեզ ։
Ա՛փսոս ընդ նմա ։
Ա՛րտոյտ ի վերայ նորա ։
Ա՛ռնել ընդ նմա ։
Ա՛նել զինի նորա ։
Ա՛ռանձնանալ ի վերայ նորա , կամ
ընդ այն ։
Ա՛ղա ի վերայ երկրի , կամ ընդ
երկիր ։
Ա՛լէտ ընդ մեզ ։
Ա՛ղբիւր ի վերայ նոցա ։
Ա՛ղբիւր ի վերայ մեր ։
Ա՛ռաւել ընդդէմ իմէ , կամ
ընդ իս ։ և այլն ։

Բ

Բա՛ն ևս բայք ումանք (ոմն) ի վեր անդր հիշեցաւ-
ցին ի մեզ ոչ լինի հոլով-
ման ։

Բա՛ղձալ ի վերայ նորա ։
Բա՛ղձանալ ի վերայ նորա ։
Բա՛ղդատել ընդ ընկերին ։
Բա՛ժանել ի վերայ նորա , կամ
ընդդէմ նմա ։
Բա՛ժանիլ ընդդէմ մեզ ։
Բա՛ռնել ընդ ընկերին ։
Բա՛ռնանալ ընդ մեզ ։
Բա՛ղանալ ընդ եղբարցն ։
Բա՛ղանալ ընդդէմ նոցա ։
Բա՛ղել ընդդէմ բանա-
կին ։
Բա՛ռնել ընդ զինուորսդ ։
Բա՛նալ ընդդէմ Թշնամեաց ,
կամ ի վերայ նոցա ։
Բա՛նդ ընդ գործացն ։
Բա՛ռնել ի վերայ գաճաճացն ։
Բա՛ղանել ընդդէմ նմա , կամ
ի նա ։
Բա՛ղանալ ի վերայ արանցն ։
Բա՛ղդատել ընդ մեզ ։
Բա՛ղձալ ընդ նմա ։
Բա՛ռնել ի վերայ նորա ։
Բա՛նալ զինի նորա ։
Բա՛ժանանալ ի վերայ նորա , կամ
ընդ այն ։
Բա՛ղա ի վերայ երկրի , կամ ընդ
երկիր ։
Բա՛ղձալ ընդ մեզ ։
Բա՛ղբիւր ի վերայ նոցա ։
Բա՛ղբիւր ի վերայ մեր ։
Բա՛ռաւել ընդդէմ իմէ , կամ
ընդ իս ։ և այլն ։

Գ

Գա՛ն ևս բայք ումանք (ոմն) ի վեր անդր հիշեցաւ-
ցին ի մեզ ոչ լինի հոլով-
ման ։

Գա՛ղտնել ընդ ընկերին ։
Գա՛ղտնանալ ընդ մեզ ։
Գա՛ղտնել ընդդէմ նոցա ։
Գա՛ղտնել ընդդէմ բանա-
կին ։
Գա՛ղտնել ընդ զինուորսդ ։
Գա՛ղտնանալ ընդդէմ Թշնամեաց ,
կամ ի վերայ նոցա ։
Գա՛ղտնել ընդ գործացն ։
Գա՛ղտնել ի վերայ գաճաճացն ։
Գա՛ղտնանալ ընդդէմ նմա , կամ
ի նա ։
Գա՛ղտնել ի վերայ արանցն ։
Գա՛ղտնել ընդ մեզ ։
Գա՛ղտնել ընդ նմա ։
Գա՛ղտնել ի վերայ նորա ։
Գա՛ղտնել զինի նորա ։
Գա՛ղտնել ի վերայ նորա , կամ
ընդ այն ։
Գա՛ղտնել ի վերայ երկրի , կամ ընդ
երկիր ։
Գա՛ղտնել ընդ մեզ ։
Գա՛ղտնել ի վերայ նոցա ։
Գա՛ղտնել ի վերայ մեր ։
Գա՛ղտնել ընդդէմ իմէ , կամ
ընդ իս ։ և այլն ։

Դ

Դա՛ն ևս բայք ումանք (ոմն) ի վեր անդր հիշեցաւ-
ցին ի մեզ ոչ լինի հոլով-
ման ։

Դա՛ղել ընդ ընկերին ։
Դա՛ղանալ ընդ մեզ ։
Դա՛ղել ընդդէմ նոցա ։
Դա՛ղել ընդդէմ բանա-
կին ։
Դա՛ղել ընդ զինուորսդ ։
Դա՛ղանալ ընդդէմ Թշնամեաց ,
կամ ի վերայ նոցա ։
Դա՛ղել ընդ գործացն ։
Դա՛ղել ի վերայ գաճաճացն ։
Դա՛ղանալ ընդդէմ նմա , կամ
ի նա ։
Դա՛ղանալ ի վերայ արանցն ։
Դա՛ղել ընդ մեզ ։
Դա՛ղել ընդ նմա ։
Դա՛ղել ի վերայ նորա ։
Դա՛ղել զինի նորա ։
Դա՛ղել ի վերայ նորա , կամ
ընդ այն ։
Դա՛ղել ի վերայ երկրի , կամ ընդ
երկիր ։
Դա՛ղել ընդ մեզ ։
Դա՛ղել ի վերայ նոցա ։
Դա՛ղել ի վերայ մեր ։
Դա՛ղել ընդդէմ իմէ , կամ
ընդ իս ։ և այլն ։

Հայէ Հոլովառութիւն

ապահանջել , առակայն դեր-
բայն ի ներգործականն հոլովի
կարէն յաւել նոյնն ի բառս
իւրեւ զարտաքսական ինչ ։
որպէս ,

Հ՛յանգել ի վիճակն ։
Հ՛ինդնանալ ի բարկանալն ։
Հ՛ուշանալ ի խօսելն ։
Հ՛ուսանել ի հակառակելն ։
Օ՛ջախլել ի վարդապետելն ։
Ո՛ստոխել ի սրամտաբանելն ։
Ո՛ստրել ի հարցանելն ։
Ո՛տել ի ննջելն ։
Ո՛ղջել ի յարշաւելն ։
Ո՛խտել ի մտածելն ։
Ո՛կնել ի պատասխանելն ։
Ո՛ռել ի քայլելն ։
Ո՛ճիլել ի շնչելն ։
Ո՛ղել ի յաղթելն ։
Ո՛ղջել ի յուսահատանալն ։
Ո՛ղջել ի նահատիլն ։
Ո՛ղջել ի յանդիմանելն ։
Ո՛ղջել ի գրելն ։
Ո՛ղջել ի յերկնաբեռնելն ։
Ո՛ղջել ի յաղջունելն ։
Ո՛ղջել ի յուսելն ։
Ո՛ղջել ի սրամտիլն ։
Ո՛ղջել ի յերկնանալն ։
Ո՛ղջել ի յերկնելն ։
Ո՛ղջել ի զսխանալն . և այլն ։

Յաղագս Խոլովառութեան Բառից Հաւատոյ, և Աւետարանին։

Պետրոս Անդրադարձ։

Զան բազում հաստատակայ նախ գիտելի է, զի սոքին միով ձայնիւ երկուց սեռից ծառայելով, յերեսին արձականեն, և կրաւորականի, առնուն զերկուս խնդիրս սեռի. յիշ գՀայցական, և զաւարտականն՝ ոչ սակայն զերիսեանն՝ ի միասին, այլ առնուն զՀայցականն՝ միոյ վարին ոմն զնեարդարձականն. և առնուն զաւարտականն՝ միոյ վարին որպէս զկրաւորականն. որդոյն, Խոստովանիմ զքեզ. խոստովանիմ ՚ի քէն. և այլն։

Ոչ՝ ՚ի բազում հաստատակայ ոմանք զկին խնդրոյ սեռին առնուն զանանձնականն.

որդոյն,

Խոստովի զքեզ Տէր խոստովանեցայ ՚ի քէն
Խոստովի զքեզ Տէր խոստովանեցայ ՚ի քէն
Խոստովանեցայ քեզ խոստովանեցայ ՚ի քէն

Ոմանք առնուն մերթ զանանձնականն, և մերթ զընդհանրականն. զի՝ ընդհանրականն.

որդոյն,

Ողորմեա ինձ Տէր ողորմեա ինձ
Ողորմեա ՚ի քէն ողորմեա ինձ

զի՝ անանձնականն.

Ողորմեա ինձ Տէր ողորմեա ինձ
Ողորմեա ՚ի քէն ողորմեա ինձ

Ոմանք առնուն զնեարդարձականն. որդոյն,

Ողորմեա ինձ Տէր ողորմեա ինձ
Ողորմեա ՚ի քէն ողորմեա ինձ
Ողորմեցայ ինձ Տէր ողորմեցայ ՚ի քէն
Ողորմեցայ ինձ Տէր ողորմեցայ ՚ի քէն
Ողորմեցեալ լինիմ ես Տէր ողորմեցեալ լինիմ ՚ի քէն
Ողորմեցեալ լինիմ ես Տէր ողորմեցեալ լինիմ ՚ի քէն
Ողորմեսցիս ինձ Տէր ողորմեսցիս ինձ
Ողորմեսցի ինձ Տէր ողորմեսցի ինձ
Ողորմեսցիս ինձ Տէր ողորմեսցիս ինձ
Ողորմեսցի ինձ Տէր ողորմեսցի ինձ
Ողորմեսցիս ինձ Տէր ողորմեսցիս ինձ
Ողորմեսցի ինձ Տէր ողորմեսցի ինձ
Ողորմեսցիս ինձ Տէր ողորմեսցիս ինձ
Ողորմեսցի ինձ Տէր ողորմեսցի ինձ

Ոմանք

Ամանք մերժ առնուն զինդիր սեռի միայն. և մերթ զինի ինդրոյ սեռին առնուն զպատմական. որպէս,

Խորհիս ջայս.
Խորհի, կամ խորհեցեալ լինի այս ՚ի ՚էն.

Խօսիս ջայս.
Խօսի, կամ խօսեցեալ լինի այս ՚ի ՚էն.

Խորհիս ջայս ջնոանէ.
Խորհի, կամ խորհեցեալ լինի այս ՚ի ՚էն ջնոանէ.

Խօսիս ջայս ջնոանէ, կամ նոա.
Խօսի, կի՛ խօսեցեալ լինի այս ՚ի ՚էն ջնոանէ, կամ նոա։

Ա՛ն ամանք զինի ինդրոյ սեռին առնուն զՀոլովն պատճառական. որպէս,

Սիտծանիս զհանդերձն ՚ի ՚էն զիլով։
Սիտծանի հանդերձն ՚ի ՚էն զիլով։

Ամանք և մերթ առնուն զինդիր սեռի միայն. և մերթ զինի ինդրոյ սեռին զվերջահոլով տրական. որպէս.

Ասիս ջայս.
Ասի, կամ հասեցեալ լինի այս ՚ի ՚էն.

Ասիս ջայս նոա.
Ասի, կամ հասեցեալ լինի այս ՚ի ՚էն նոա։

Ա՛ն և ամանք բայք հասարակք, որք առնուն զինդիր սեռի ո՛չ միայն ՚ի հայցականի հոլովջ, այլ նաև յայլսում. և այսպիսիքս գրեթէ ոչ ունին զինդիր քննել. որպիսիք են սոքին.

Խորժիս ջայս, կամ առ այս, և կամ ընդ այս.
Խոյս ախորժի, կամ ախորժեցեալ լինի ՚ի ՚էն.

Համիս ջայս, կամ առ այս. և կամ ընդ այս.
Խոյս հաձի կամ հաձեցեալ լինի ՚ի ՚էն.

Համանիս ջայս, կամ նմա, և կամ առ այս.
Խոյս համանի, կամ համանեցեալ լինի ՚ի ՚էն։

Ա՛ն առ գիտելիք, զի թէպէտ ամանք յոսացելոց բայիցս երևին առնուլ երբեմն և զայլս խնդիրս, բայց այնպիսիք խնդիրքն են արտաքսականք, և պատահականք. որպէս,

Ընձա նմա ջրդիս. կամ ծ՛ուած ջնոա ՚ի ՚ա։

Ա՛հա ՚ի յայսոսիկ բանս՝ հոլովքն տրականք ո՛չ են խնդիրք բայիս՝ ծնած՝ ՚ի մանկանէ և ՚ի բանս յայսոսիկ՝ (Օ՛այս խօսեցաւ ՚էջ ՚ի գան։ Լ՛ուծ ջ՛էջ ՚ջերէկեան ածուքն.) ներգոյականք հոլովքն յատկապէս ո՛չ են խնդիրք բայիցս՝ խօսիմ, պեսանիմ. այլ են մանաւանդ բայաստրոյք տեղւոյ, և ժամանակի, յորս լինին գործողութիքն. ըստ այսմ իմա և զայլսոյ բազմայ նմանեալ։

Ո՛ւսարձեալ. երբեմն բայք ոմանք առնուն զխնդիրս ոչ յատուկս, բայց ՚ի յայնպիսիս խնդիրս զօրութիք ներփակեն նախադրութեանցն այն՝ զան.

վան. որդոյն. Ուսանելոյ յեղ գանձոյ. փեսեցեաց յեղ ընտանւոյ. Ուլայ է, գանձելոյ՛ք վան յեր գանձաւանակելոյք վան յեր զայգիս։ Ըստ այսմ խնա և զայլոց բազմայ նմանեսցես։

Եակ վանն բայիւ դիմազրկիւ գիտելի է, զի որպէս յառաջնում մասին ասացաւ, ունեաք ի սոցանէ ըստ ինքեանց են դիմազրկք. և ունեաք ի սովորութէ, և ըստ պատահմանն։

Եայնք որք ըստ ինքեանց են դիմազրկք, հայրիւ և ցանցառակի առնուն զխնդիր. որպիսիք են սոքին.

Ձիւնդ	ի յեղ.
Ընձրևէ	ի ձեղ.
Ցօղէ	ի նոտա.
Ցրտէ	ի դոտա.
Ցաղդ	ի տեղ.
Լմպէ	ձեղ.
Կերկ	առ նոտա։
Կարկտէ	առ դոտա.
Փայլատակդ	ընձա.
Ոսանոյ	յեղ.
Ըռաչօտանոյ	նմա.
Ալիքանոյ	ամա.
Կրակոյանոյ	ձեղ.
Փրչերանոյ	յեղ. և այլն։

Ընդայն հայրիւ և ցանցառակի առնուն զխնդիր. Ուանդի այսպիսիք բայք ըստ որում են դիմազրկք, ոչ միշտ պահանջեն զխնդիր, և կամ զանուն բայի բացադրութեամբ։ Ուայց յորժամ առին զխնդիրք, իմանալ պարտին գունեա զոր թողեալ՝ և անուանք բայից.

որդոն,

Լմպդն	անձրևէ ի ձեղ.
Ցդն	ձիւնէ ի յեղ.
Ցդն	լուսանայ ձեղ, և երկոյանայ յեղ.
Ցդն	փայլատակէ ընձա.
Լմպդն	վայելէ նմա. և այլն։

Եակ այնք որք ըստ պատահմանն են դիմազրկք, առնուն զայնս խնդիրս՝ զորս պահանջէին ի դիմաձոր գոլն իւրեանց. որպիսիք են սոքին.

Ալարկ	ընձա.
Ցնծէ	նմա.
Պատահի	դմա.
Հանդիպի	ամա.
Պատկանի	այնմ.
Ների	ձեղ.
Վայել	ձեղ, կամ ընձա.
Կարծի	ընդանէ.
Տրի	այնմ։

Վարձեալ գիտելի է, զի մերթ անուանք ունեաք յարելով հականի բայի՝ վերին ոմն զբայս դիմազրկս, և առնուն զվերջահոլով տրականն. օրդոն.

Ախթ է	յեղ.
Պարտ է	ձեղ.
Պայծ է	նոցա.
Հարկ է	դոցա.
Գիտաւ է	սոցա.
Պատշաճ է	ամա.
Հարկ է	նմա.
Վայել է	դմա.

Յաշտիք Հրեշտակաց խնդրոյ բայից։

Ըստ որում մերձ է յերեսս աներևոյթ ոմն բայն արիւնանին, և մերձ գործոյ։

Պետրոս Տառներուդ։

Յաղագս արդելման խնդրոյ բայից նախադասեալ դիտելի է, զի երբեմն բայն աներևոյթ ընդառաջ ելեալ նեթդ արձականէ իրեք դիմաւորսն ի շարադրութեան, արդելու զինդ նոցա նորին, և պահանջէ զինդիր բուս յարմարութեամբ բնութեան իւրոյ. օրինակ։ * Ոչնաւոյ աւանդեաց որդւոյ իւրոյ ոչ լինել զինեալ։ ոչ Աւանդեաց զնա ոչ լինել։ * Ոչ մեղայ քեզ հոգի՛ իմ ի սենեկի։ ոչ Մեղեայ զնա ոչ լինել։ * Ոչ կեղծեցեր լինել ընկեր։ ոչ Կեղծեցեր զնա ոչ լինել։ * Ոչ ամօթեաց քեզ առնել զոմն։ ոչ Ամօթեաց զնա առնել։ * Պատուիրեաց մեզ Տիրոջ կիրակի օրինադ։ ոչ Տիրոջ կիրակի օրինադ։ * Աղաչեաց խորշել ի մոլութենէ։ ոչ Խորշեաց ի մոլութենէ։ * Անկնել ցերկիր մատանեաց պահել զօրէնս։ ոչ Անկնել զերկիր մատանեաց պահել զօրէնս։ * Կարծէր մաքրել արտաքոյ բանից։ ոչ Մաքրեցաւ ի նմանէ արտաքոյ բանից։

Բայք ընդ առնուն զբայն աներևոյթ, ի տեղի այնոսիկ ուստի անուանց բայից նեթդառնել ինքն աներևոյթ բայն օրինակ, Պարտ է ինձ ճոռանել. յոր Ճոռանել պարտ է ինձ, Պիտոյ է յինէ աշխատիլ. յոր Աշխատիլ պիտոյ է յինէ։ Պատշաճ է դոցա հնազանդել. յոր Հնազանդել պատշաճ է դոցա, և այլն։

Բայք ընդ առնուն զբայն աներևոյթ, ի տեղի այնոսիկ ուստի անուանց բայից նեթդառնել ինքն աներևոյթ բայն օրինակ, Պարտ է ինձ ճոռանել. յոր Ճոռանել պարտ է ինձ, Պիտոյ է յինէ աշխատիլ. յոր Աշխատիլ պիտոյ է յինէ։ Պատշաճ է դոցա հնազանդել. յոր Հնազանդել պատշաճ է դոցա, և այլն։

Պիտոյ է	ինձ.
Օգուտ է	ինէ.
Պարտ է	ինէ.
Պատուական է	ինէ.
Պատեհ է	ինէ.
Յարմար է	ինէ.
Պատկան է	ինէ.
Ընծայեալ է	ինէ.
Ներելի է	ինէ.
Օրէն է	ինէ.
Կարի է	ինէ. և այլն։

Բայք նկատելի է, զի այսոքիկ ունին զինդիրն բուսոյ զինդիրն ազգակոչին առնուն զբայն ո ներելոյն. օրինակ.

Պարտ է	ինէ ճոռանել յայն հանիւթեան.
Պիտոյ է	յինէ աշխատիլ.
Պատշաճ է	նոցա հնազանդիլ. և այլն։

Ոչ միայն են առեալք ընդբայն աներևոյթ՝ անուն բայն զօրութիւք իմանալի այս, կամ այն, և կամ այն. օրինակ,

Ինձ	պարտ է ինէ.
Ինէ	պիտոյ է յինէ.
Ինձն	պատշաճ է դոցա. և այլն։

Ընդեւնի եւ ինդիր բայիս դի-
մաւորի ի զօրութիւն. եւ յայն-
ժամ անեղեալն ընդառաջ
եղեալ նմա՝ գոլով զօրութիւն
դերբայ՝ եւ երկրորդ խնդիր՝
ոչ ի արգելոյ խնդրոյ. որ-
պէս, * Առնադատեայ ուտել.
եւ Հարկադրեայ ըմպել ։ յո-
գնադատեայ զմեզ ի յու-
տել. եւ հարկադրեայ զձեզ
ի յըմպել. եւ այլն։

Ներգի եւս անեղեալ բայն
ընդառաջ եղեալ բայի դի-
մաւորի չոգոյն զայլ խնդիր՝
ինքն լինի խնդիր՝ գոլով զօ-
րութիւն դերբայ. օրպէս,
* Ներգեայ կալնուլ ։ յո՛ ի կալնուլ։

Ներգի եւս ընդառաջ եղանի
ունողի զինդիր ներգործու-
թիւն, եւ ինքն գոլով զօրութիւն
դերբայ՝ լինի երկրորդ խնդիր.
օրպէս, * Յարեւաւ ի տեղւոջ
ինն տեսանել զինս ։ յո՛, ի
տեսանել զինս ։ բուռ այամ եւ
այլք բազումք։

Որորդի դիտելի է, զի ոչ
ամ բայի դիմաւորի յատ-
մարիլ կարէ՝ զի ի ձեռն անեղե-
ալոյ բայի հանդիսանի ար-
դելումն խնդրոյ. Այնոցի եւս
ունիք բայք, որք միշտ զայս-
պիսիս խնդիրս պահանջեն,
որք իւրեանց նշանակութիւնք բնու-
թեանց իրաց. որպիսիք են
ծնանիլ, ածել, ծնեալ-
ել, ելանել, ապանանիլ, խաղխաղել,
խրատել, ատպաւել, խեղդել և
այլն։

Ընդեւնի եւս խնդիր բայիս դի-
մաւորի ի զօրութիւն. եւ յայն-
ժամ անեղեալն ընդառաջ
եղեալ նմա՝ գոլով զօրութիւն
դերբայ՝ եւ երկրորդ խնդիր՝
ոչ ի արգելոյ խնդրոյ. որ-
պէս, * Առնադատեայ ուտել.
եւ Հարկադրեայ ըմպել ։ յո՛
առնադատեայ զմեզ ի յու-
տել. եւ հարկադրեայ զձեզ
ի յըմպել. եւ այլն։

Ներգի եւս անեղեալ բայն
ընդառաջ եղեալ բայի դի-
մաւորի չոգոյն զայլ խնդիր՝
ինքն լինի խնդիր՝ գոլով զօ-
րութիւն դերբայ. օրպէս,
* Ներգեայ կալնուլ ։ յո՛ ի կալ-
ն

մանօրի բային, զի առեալ
ինքեան զնդիկի՝ լինիցի քան,
և այնպէս եղանիցի փոխանակ
խնդրոյ բային. որպէս,
* Կատարէ զաղաւնա-
վաճառս, և զգնացս ի տա-
ճարին. Կատար արեւտրանել
զարբայութիւն Ա. Ի հայ-
ոյնում քան՝ դիմաւորի
բային պատ, խնդիր եղեալ
բոլոր քան այս, ոյր Ահան պա-
շտօնավաճառս, և գինոյ ի տաճ-
րէն։ Ա օթնեցորդ գիտելի է, զի
երբեմն արգելանի խնդիր
բային այլով կերպիւ. զի փո-
խանակ խնդրոյն դնի բոլոր
քան ինչ. և թէպէտ զօրութիւն
իմանի նաև խնդիրն, բայց
ոչ ասի զօրութիւն, զի ընդ-
առաջ եկեալ բոլոր քանն է
փոխանակ խնդրոյ. որպէս,
* Ընդ ասէ Անդրիամ, Ի հաճա-
սիկ կամ աղախին ինն։
Ոչ կայ տախտակ, և ասէ.
Ի օհաննէս է անուն դորա,
Լուր երիկին, և ուշկնդիր եր-
կիր, զի այր խօսեցաւ. Արդեւ
ծնայ՝ և բարձրացուցի. և այլն
Ի հա՝ ի յայտնական քանն՝ բայքն
առ, և խօսի՝ պահանջեն միայ-
նական հոլովս. բայց փոխա-
նակ այնց դնին բոլոր քանդ։

Ա եթերորդ գիտելի է, զի եր-
բեմն և արգելանի խնդիր
բային ևս համառօտութեամբ,
և կամ ևան քաղցրաբանու-
թեամբ. և յայնժամ զօրութիւն
իմանի. որպէս.

* Ասաց

և այլք բազումք. որպէս,
Ընդհին գնաց ի քանտ։ Ի ծին
զմեզ առ գառատէրն։ Խողո-
վեցին գնասա ի մի վայր։
Ոչ եթէ ուրեք ասիցի, Հրեշտակ
առ Դեղ առաքեալ. իմանի հայցա-
կան խնդիրն զօրութիւն. նաև
աներևոյթն է զօրութիւն գեր-
բայ. որպէս, Հրեշտակ պղտրանին
առ Դեղ ի յուսանել։

Ի նգերորդ գիտելի է, զի
երբեմն կարեն երկու ա-
ներևոյթ բայք ընդառաջել-
նել զիմաւորի բային. և յայն-
ժամ մերթ հանդիպի՝ զի ա-
ռաջին աներևոյթն իսկ ար-
գելիչ խնդրոյ գիմաւոր բային,
և երկրորդ աներևոյթն իսկ
արգելիչ խնդրոյ առաջնոյ
աներևութեան. որպէս. Պարծեր
կոչել ասանել. յր Պարծիր
զկարելոյն. կամ պարծիր կա-
րել զառանուէն։
Ա՝երթ հանդիպի, զի առաջին
աներևոյթն է արգելիչ խնդ-
րոյ գիմաւորի բային, և երկ-
րորդն է զօրութիւն գերբայ,
և խնդիր աներևութեան առաջ-
նոյ. որպէս, Ստիպանայր փաղ
օգնել Դեղ. յր խոստանայր
զգալուստ առ ի յօգնել մեզ։
Կամ նաև կարէ ունկնիլ այս-
պէս. խոստանայր գալ և օգ-
նել մեզ. և այլն.
Ոչ որ ինչ այլ կերպիւ հան-
դիպիցի, յառաջելոցս գիտա-
բար իմանալ։

Ա եցերորդ գիտելի է, զի
երբեմն բայն աներևոյթ
այնպէս ըստ առաջ եկանէ գի-
մաւորի բային, զի առեալ
ինքեան զնդիկի՝ լինիցի քան,
և այնպէս եղանիցի փոխանակ
խնդրոյ բային. որպէս,
* Կատարէ զաղաւնավաճառս, և զգնացս ի տաճարին. Կատար արեւտրանել զարբայութիւն Ա. Ի հայոյնում քան՝ գիմաւորի բային ոչ ասի, խնդիր եղեալ բոլոր քան այս, ոյր Ահան պաշտօնավաճառս, և գինոյ ի տաճարէն։ Ա օթնեցորդ գիտելի է, զի երբեմն արգելանի խնդիր բային այլով կերպիւ. զի փոխանակ խնդրոյն դնի բոլոր քան ինչ. և թէպէտ զօրութիւն իմանի նաև խնդիրն, բայց ոչ ասի զօրութիւն, զի ընդառաջ եկեալ բոլոր քանն է փոխանակ խնդրոյ. որպէս,
* Ընդ ասէ Անդրիամ, Ի հաճասիկ կամ աղախին ինն։
Ոչ կայ տախտակ, և ասէ.
Ի օհաննէս է անուն դորա,
Լուր երիկին, և ուշկնդիր երկիր, զի այր խօսեցաւ. Արդեւ ծնայ՝ և բարձրացուցի. և այլն
Ի հա՝ ի յայտնական քանն՝ բայքն առ, և խօսի՝ պահանջեն միայնական հոլովս. բայց փոխանակ այնց դնին բոլոր քանդ։

Ա եթերորդ գիտելի է, զի երբեմն և արգելանի խնդիր բային ևս համառօտութեամբ, և կամ ևան քաղցրաբանութեամբ. և յայնժամ զօրութիւն իմանի. որպէս.

* Ասաց

Ասի կառավարման ընդունելութեանց նախ դիտելիք. զի ընդունելութեանն վարօղ ոմն զքահայ, իբր ի բաղումս միանչ թարց բայի դիմաւորի լինի ի բանին, հանգոյն ստորակայակա նի բայի առնէ զբանս անկատար. ործգոն, * Նէ տեսեալ Յոհ զինի զժողովուրդս։ Տեսանողն զձեզ։ Ախրելին ի ձէնջ, առ ձեզ գալոց ։ և այլն։ Ասաց եթէ առաքեցին բայք զի մաւորք, լինին կատարեալք. ործգոն,

* Նէ տեսեալ Յոհ զժողովուրդս, եւ ի լեառն։

* Տեսանողն զձեզ եկն առ մեզ ։

* Ախրելին ի ձէնջ խօսեցաւ ընդ մեզ ։

* Պետրոս եղև առ ձեզ գալոց ։ և այլն։ Առայի իբր ի բաղումս, վասն զի երբեմն ընդունելութիւնք վարօղք ոմն զանուն՝ մերթ լինին անուն բայի, ործգոն,

* Վասաւերապետն մանկանց՝ ներգեաց եկամտից նոցունց հայրենեաց ։

* Վասաւերապետն ոչ կարէ հատուցանել զինքեանն զվձիւռ ։

* Աղբիկրոպագելին հրեշտակաց կա-

րգաւորեալ ի վերայ ազգաց եւ ի վերայ ամենայն երկրի։

* Աղբիկրոպագելին հրեշտակաց զբանս ասէ, զի ոչ ինչ ինքեանց ներգործութիւն զգի- նան ունել, այլ զամենայն կատարեալս առանց ուրեքէ յիւ ր

Յաղագս Աստուածային Ընդունելութեան, որ եղեւ ի օր։

Գլուխ Առաջին։

Զան սորին գիտելի է, զի ի օր եկեղեցեաց ընդունելութիւնն որք գոլին ի գործս գործականաց բայից պատկանեցեալ առ աստուածն եւ որպէսին՝ ոչ կարեն յարմարապէս ունել զեռն կրաւորական, թէ պէտ ի նորոց հնոցիննական ոմանց եղեալ լինի. զոմն զինչ առեմք, Իրեղէն, ոչեղէն, և այլն, ոչ նշանակի սիրեցեալ լինօղն. զոմն որոյ բարւոք է զանցառնէն. և եթէ պիտոյ առցի՝ կարեմք ի գործածել զբայն էական՝ դնելով այսպէս. Սիրեցեալ լինօղ. և այլն։ Զոյնպէս և ի բայս հնարս ոչ յարմարապէս դնի խոսովանեցող, այլ խոսովանեցեալ լինօղ։

Ականջն ի յայլս բայս ներ- գործականս որք պատահանին

յատկացուցիչ իրիք առնուլան։ Ոմանք ոչ կարեն գոլ հոլովիչեալ ածականք, զի կարի մնալով անհոլով, և կի նախադրեալ միայն հոլովելով լինել ածականն իրիք առնուլան. որպէս,

* Պուշախեաց Աստուածն զգաստ պատուհասան ։ Կամ այսպէս։

* Զան գալոց մահն ոչ զգաստ ապաչխ զնոսին ։ և այլն։

Յաղագս Աստուածային Ընդունելութեան, որ եղեւ ի օր։

Գլուխ Առաջին։

Զան սորին գիտելի է, զի ի օր եկեղեցեաց ընդունելութիւնն որք գոլին ի գործս գործականաց բայից պատկանեցեալ առ աստուածն եւ որպէսին՝ ոչ կարեն յարմարապէս ունել զեռն կրաւորական, թէ պէտ ի նորոց հնոցիննական ոմանց եղեալ լինի. զոմն զինչ առեմք, Իրեղէն, ոչեղէն, և այլն, ոչ նշանակի սիրեցեալ լինօղն. զոմն որոյ բարւոք է զանցառնէն. և եթէ պիտոյ առցի՝ կարեմք ի գործածել զբայն էական՝ դնելով այսպէս. Սիրեցեալ լինօղ. և այլն։ Զոյնպէս և ի բայս հնարս ոչ յարմարապէս դնի խոսովանեցող, այլ խոսովանեցեալ լինօղ։

Ականջն ի յայլս բայս ներ- գործականս որք պատահանին

առ երկրորդ և առ երրորդ լծորդութիւնն, ընդունելութիւնն եղերեցեալ՝ ի օդ՝ կարէ ունել զեռն կրաւորական. որպէս, Ոսնանօղ, խմանօղ, բանօղ, ընկենանօղ, ընանօղ, խողանօղ, ընկենանանօղ։ Այլ պատճառն է այս, զի՝ ի յայսոսիկ բայս ներգործական ընդունելութիւն առանց ան վանկի կալի. և կրաւորականքն այսոցիկ բայից՝ միշտ ան վանկիւ ձևանան. ուստի կարէ՝ ի ձեռն նոյնոց ան վանկի կազմել ընդունելութեան կրաւորականն։ Այլ առ առաջին լծորդութեան պատկանեցելոց բայից՝ կրաւորականքն ոչ ձևանան ան վանկիւ, այլ միայն լծորդատառն եւ վերադրին՝ ի յինն. օրդան, Սիրեմ, սիրեմ. ասեմ, ասիմ. փեսանիմ, փեսանիմ։ վասն որոյ ներգործական ընդունելութիւնն միանգ լինի սիրող, փեսանօղ, ոչ կարէ զոլեալ կրաւորական ընդունելութեամբ՝ ի սահմանական ներկայ կրաւորական բային. Բայց ան վանկն ոչ մուծանի՝ ի նա. և եթէ ոք՝ ի ձեռն վանկիս եղ՝ կապիտիէ զկրաւորական ընդունելութիւն բղխեցուցանելով՝ ի կատարեալ ժամանակ կրաւորականին, այսպէս՝ Ես յիշեցայ, յիշեցեալ. էլսեցայ, էլսեցեալ. ոչ յաղագս. և այս վասն երից. Նախ՝ զի ոչ նշանակէ կրաւորական. Երկրորդ՝ զի կրաւորականք ընդունելութիւնք՝ ի սահմանականն ներկայ պարտին բղխել, փոխարկեալ զիմն՝ ի օղ. և ոչ՝ ի կատարեալ ժամանակէ։ Երրորդ՝ զի՝ ի հինն գրուածս եղ վանկն մուծանել սովոր է նաև՝ ի յիմն դասնելութիւն ներգործականացն ասի՝ ի յաղագսիցոյն. Ոչ պարձեալ բնաւին անկիանօղ առնէր։ Ոչ դարձեալ ասի. Ի՛վ երանելի՛ փէր վանան փողինեաց էլսեցօղ։ Որ նոյն էր՝ եթէ ասիցէր. էլսօղ։ Որ և յայսոսիկ ձայնակրականն բայս՝ զնոյն նշանակէ ասել, ածող, ածեցօղ. բնաւիօղ, բնաւիեցօղ. ղմայլօղ. ղմայլեցօղ. և այլն։

Ընդունելութիւն ներգործականաց բայից՝ ի օղ։

Ասակ որբան առ հոլովառութիւն ներգործականաց ընդունելութեանց, որք՝ ի օղ եղելին, գիտելի է, զի մերթ առնուն զհայցական. և յաղեաւմ կապեն առնուլ և զինդիր բնութիւն բային. օրդան, * Ոչխարն փողացօղ զդրան յինէն, խնդրօղ զկերակուս՝ ի քէն, և բարձօղ զերկիսն՝ ի սրտէն ըմբռնեցաւ։ Ոչ սոքին նաև՝ ի հոլովին նմանապէս առնուն զինդիրս. օրդան, * Ոչուն փողացօղ զդրան յինէն՝ գիտեցան չարիք։ Ոչ մերթ զոյն՝ զոր՝ ի հայցականն հոլովիք պարտէին առնուլ՝ առնուն՝ ի սեռականն հոլովիք, և կորուսանեն զինդիր բնութիւն բային. օրդան, * Զողացօղն դրամոյ, և խնդրօղն խրատուց՝ ըմբռնեցաւ։

Բայց ընդունելութեանց՝ ի օղ ածարտուցելոց, որք ոչ բղխին՝ ի ներգործականաց բայից,

ոչ հանդիպի առնուլ զայն, այլ առնուն միայն զինուորքն քայքի՝ յորոց ինքեանք են ծագեցեալք։ ՚Ո՛րպէս, * Աւր ցնծացող հոգեւոյ, նոքա՛ ի սենեկի, հնալանդող վերնագունի՝ ունի զմեծագոյն քարն։ և այլն։

Յաղագս Աստուածային Ընդունելութեան որ եղիցի ՚ի երկն։

Գլուխ Առաջին։

Ա՚ռանն սորին նախ գիտել է, զի ընդունելութիւնք բղխեցեալք ՚ի քայքէ ընդհանրական, զոր եղերին ՚ի երկն Թարգմանչացն յաստուածընկալ, քանզի որովք են ներգործականք՝ ոչ կարեն անուճանանալ, և հոլովիլ. և հետեւաբար՝ ոչ կարեն գոլ խնդիր, կամ անուն քայքի, և կամ ածական՝ և յատկացուցիչ ուրուք անուճան, այլ միշտ վարին ունի զքայ ներգործական։ Աչք աստուածընկալ մերոց հարցն մանաւանդ ՚ի քայս անցողականս, որոց ընդունելութիւնքն եղերեալք ՚ի երկն են հասարակք երկուց սեռից։ Ա՚նդղն մի և նոյն ձայնիւ ընդունելութիւնն ուր ուրեք կրաւորապէս նշանակէ՝ կարէ հոլովիլ և անուճանանալ, և լինիլ անուն քայքի, և խնդիր, նաև ածական ուրուք գոյացման. ունի ահաւասիկ ՚ի սմին

քանի երեւի. * Աստուածընկալ ոչ խնդրէ զնեղութիւն մարմնոյ, և ոչ առնէ զինքն հաղորդ աստուածընկալն ՚ի աստուածայնէ, այլ փախչի ՚ի նոցանէ ունի յիւրից անուճելոց ՚ի բարութիւն։ Ուստ ուր ուրեք նշանակէ ներգործականապէս, միշտ վարի որպէս զքայ, և ոչ անուճանայ. ՚Ո՛րպէս,

* Աչք նա աստուածընկալ զմանուկն՝ և բազեցուցեալ ՚ի վերայ աթոռոյ՝ ելոյն ՚ի կառս. և այսպէս ներքինացուցեալ զնա ծնողացն էառ զբազմապատիկ վարձս։ Յաստուածընկալս յայտնապէս երեւի՝ թէ ՚ի բնաւս գրուածս նախանձեալ հետ լինակաց մերոց, ուր այսպիսիք ընդունելութիւնք ՚ի ներգործականայ քայքէ բղխեցեալք՝ եղերին ՚ի երկն, և վարին ունի զանուն, քնաւքն լսեն կրաւորականք, և ասես այնպէս անուճանայեալք, և եղեալք ածականք. քանզի միով ոչ ունին զհայցական խնդիրն զինել իբրեանց՝ գոնեա զօրութիւն, ոչ են նշանակօղք ՚ի ներգործականն սեռի, այլ ՚ի կրաւորականի. և այնու կարեն առնուլ և զինդիր քայքառական. ՚Ո՛րպէս, * Աչք իշխանն հանեալ ՚ի պատուէն զսուրն արեալ ՚ի սպասաւորէն՝ եհատ զգլուխ սպասաւորին։ ‖ Աչհա ՚ի քանի յայսմիկ ընդունելութիւնն հանէալ՝ վարի ունի զքայ ներգործական, և ոչ կարէ անուճանալ՝ և լինիլ ածական իշխանին, միով իշխանն է այլ

գոլ-

գործողութեան՝ ի ձեռն ներգործակցութեան ընդունելութեանս այսորիկ՝ կանեալ։ Այլ ընդունելութեանս այս՝ ոչ թէ որ վարին ոչ զանուն, նշանակիւ՝ ի սեռի կրաւորականի. և վն այսորիկ եղեալ ածական սրոյն. նաև առեալ զինդ իր բացառական ըստ կրաւորականութեան, Ա առն որոյ՝ ի շարադրութեան նախնեաց՝ միոյ ասի, * Ո՛ՀՆԵԱԼ այր, ուսանիմ զսրբադարութեան։

Թիս քո։

Ո՛Ճ մեծ հզօր՝ և ֆառաձրեալ։ Այլ զի ֆառաձրեալ մնօք միշտ զՀաձոյսքո արասցուք։ Նշանակեն՝ ի կրաւորականի սեռի, և այնու են ածականանունականք, և զնոյն նշանակեն, զոր նշանակեին՝ եթէ լցեին եզեալք այսպէս. Ո՛ՐՆեցեալ, ֆառաձրեցեալ, ՀռիՆեցեալ, լուսաձրեցեալ։

Ո՛Չ թէպէտ միոյ վանկս է՝ նեղմուծանի՝ առաքել բայ յայսպսոել երևի զսեռն կրաւորական, բայց ոչ այնքան վանկս է բայոյայտ՝ որքան պակասութիւնն Հայցականի հանդոյն, և անուանանալն իբր. վն զի երբեմն նաև՝ ի չեզոքականս ընդունելութիս նեղմուծանի վանկս է, բայց այնու ոչ փոխեն զսեռս իբրեանց. որպէս, ԼՀՆեցեալ, աՃեցեալ, յաՆեցեալ. այլ մնան՝ ի չեզոքականութեանէ իբրեանց։

Վարձեալ՝ ի յանուանականեալ կրաւորական ընդունելութենս եզեր եզերեցեալս՝ ի նմ՝ ի յոմանս տեղիս՝ ուր առաքել պատահեաց է գնել զվանկն եղ՝ բայոյայտ և ոչ զանոյ առնել. որպէս, * Ա՛յլ ՆաղելոյՑ մեղայ ոչ լինել վերաժանդութեանէ, այսպէս և առելոյ ընդհանուր ոչ պարտ լինել բացամերժութեան։ Ա՛յս՝ ի յայսպիսիս՝ առ բայոյայտութիւն՝ պատահէ յաՆելանել վանկն եղ. որպէս. Ա՛ղաղելոյ հեղաց և առելոյ ընդհանուր. և այլն։ Ա՛սկայն եթէ նաև թարց եղ վանկն ուրեք ուրեք գտանիցին եզեալք՝ ի հնոյ, են կրաւորականք ընդունելութենէ, և են ածականք այնոյ՝ առ որս է գործողութիւն. յոր այնոյ՝ որք են առարկեցեալք, և կամ կրօղք գործողութեան։

Ո՛Րկրորդ դիտելի է, զի ընդունելութիք սմանք բղխեցեալք՝ ի բայից ներգործականաց եզերեցեալք՝ ի եալ՝ հանդերձ նախընթացիւ ցոյն՝ երբեմն կարեն անուանանալ նաև՝ ի ներգործականութենէ իւրեանց. Ա՛նզի այսպիսիքս՝ ի լինելն ածական՝ երբեմն ներգործականապէս նշանակեն զայն՝ յորմէ է գործն, այլ զառնօղն. և երբեմն կրաւորականապէս զայն, առ որ է գործն։ Ո՛չ սասցեաղն մեր յայսոսպիսի երևի՝ ի հետևեալ օրինակս բաղմազանս։

Ո՛ռաջին օրինակ։ * Ա՛րդոյ լուացեալ ջրով սրբոյ աՃապանին, առն կաՃառացելոյ խորհրդոյ սրբոյ եկեղեցւոյ, և մերկ լուծոյն ոգեացելոյ զմեղս իւր, զի

պիտոյ հակառակիլ ժպրծիս ։ Ընդ ի սմին բանի՝ լուացելոյն և աճապարանք կրօնին. Իսկ հաստատելոյ, ողբացելոյ՝ են աճապարանք առնուլին. այլ նաև ի խնդրոյ իւրեանց երևին։ Ընդ՝ եթէ խոցք պիտոյանայի, և հատած չիմանայ, բարւոք էր դնել, լուանելոյն ջրով։ լսոս այսմ իմանալիք են և այլքն։

Նշմարտիլ օրինակ ։ * Մովսէս մերձաւոր հաստատելոյ զ իւրին և ճաղել, բայց իրաց փողոցելոյ հարկաւոր և վերահաստատութիւն ։ * Վանգել հաստատելոյն վնաս իւրեանց ոչի արձակուին, բայց փողոցելոյն զկոս օտարաց ոչ ոչի ։ Ընդ ի յայտնիկ քանի՝ յառաջնում ասն՝ կրաձորապէս վարին ընդունելութեանս այսոքիկ հաստատել, փողոցեալ. և յերկրորդում ասն՝ ներդործականապէս։

Նշմարտիլ օրինակ ։ * Վանն բարձելոյ սկաճառակիլ մի այնքան ոչ ոչար, որքան վանն ընդելոյ հանդերձիցդ ։

* Օ՛ի բարձելոյն զսկաճառակիդ կարես հաստանիլ, բայց ընդելոյն զհանդերձս քոյս ոչ կարես ժամանակ ։

Ընդ նաև ասելն յառաջնում ասն կրաձորապէս վարին. և յերկրորդում ասն ներդործականապէս։

Ընդրդիտ օրինակ ։ * Ընդ հանդերձ ընկեցելոյ, և յայլմէ չէ ընդելոյ. զսակաւոյ ոչ ևս ելոյ ի յաղբերկ խնելոյ մի լինի քեզ միոյմէ, այլ առ ոչնոյ զնոյ առեալ ընդունելիք ։ Ընդ ի սմին բանի առաջեալ ընդունելութեանս նշանակեն կրաձորապէս, և են աճապարանք կրօնին, և ոչ առնուլին։ Ընդ եթէ խոցք պիտոյանայի, կարէր ներմուծանիլ նաև վանին նոյնէ. որպէս, Ընկենանեցելոյ, ընծանելոյ. և այլն։

Հնդեվրոպդ օրինակ ։ * Ընկենելոյն զձորձս իւր յերկիրն քարկուսէ, և չէնելոյն զայն յաւիտեանս ուսէ, ելելոյն զսաստիկ դառն ջրով, և խչելոյն զաղբիւրն կապարաւ՝ կարէք մեզադրել, բայց ոչ ընդերձելոյն զգուեալն վասն նոցունց ։

Ընդ ի սմին բանի բնաւքն ներդործականապէս նշանակելով են աճապարանք առնուլին, և ոչ կրօնին։

Ընդրդիտ դիտել ի՝ զի չէզոքականք ընդունելութեանք ելելոյեալք ի՛ եա, կամ ի՛ ցել, թէ ի ներդործականաց չէզոքականաց բայիդ իցեն ելելոյեալք, թէ ի յընդունակ, և թէ ի ձայնակ, բնաւքն եթէ հոլովին՝ և առնականացն, ունին են ի չէզոքականութիւնն իւրեանց, միշտ նշանակեն զայն յորմէ ի գործն. և ի նոսա առնուլին ածականք առնուլին, և ունին զգալութիւն ընդունելուն, որ ելելոյ ի ոչ. որպէս յայտ եղանի ի յօրինակացս, որք հետևին ։

Ընդաջին օրինակ ։ * Ընդ արշաւելոյ յասպարիզի, և

գնե-

փինդելոյ ի յերկնաւոյս այլ առաքելոյ յաղթանակ, և մարդոյ ցանելոյ ի ձանապարհին և ոչ նախաճոմանելոյ ի յօթեվանն միում գեռ է տիւ դժուարաւ գտանելի։ Ահա ի յայսոսիկ բանս այնք ընդունելութիւնք՝ որք Թարգ էր վանկիս էդան, Թէև գնոյնէին էր վանկիւ, գնոյն նշանակէին. և որք էր վանկիւ էդան, եԹէ Թարգ այժմ գնոյնէին, տակաւինն գնոյնն նշանակէին՝ գոլով ածականք առնուլոյն յօրոյ է գործն. այլ Թէ ասկիւր. Ընդն արշաւող յաստարիզն և գինող ի յերկնաւոյս այ առաքելոյ յաղթանակ. և մարդոյ ցամոզի ի ձանապարհին և այ նախաճոմանող ի յօթեվանն միում է տիւ, դժուարաւ գտանի տեղի։

Երկրորդ օրինակ։ * Ասէ՝ զօր գործ ի ձեռն Հոգւոյն Սրբոյ, և երթայնոդելոյ հօր գործ, և ընդ ինքեանս ասացին, նաև խրախուսելոյն ի մարտ պատերազմի, և խանգնելոյն առ այն՝ գոլոյնն սիրոյ մատուցանել։ Ահա ի սմին բանի՝ հոգևորելոյն ընդունելութիւնքն են ածականք առնուլոյն յօրոյ են գործքն. և նոյն էր, Թէև ասկիւր, Ընդն գօր գործ գերազանցող է, և հօր գործ երթայնոդող է, և այլն։

Երրորդ օրինակ. * Ասելոյն ի մարտ պատերազմի, և ելելոյն ի քաղաքէն՝ պատրաստեցեք զկերակուր. և մեզ յեղկատակ, և ընդ առ մեզ յեղկատակ, և ընդ ելելոյն ի քաղաքէն՝ պատրաստեցեք զկերակուր։ Ընդ ասելոյն ի մարտ պատերազմի, և ելելոյն ի քաղաքէն՝ պատրաստեցեք զկերակուր։

Չորրորդ օրինակ. * Ասացելոյն ի տունն Աբ ընդդիմանալոյ, և ընդ ասացելոյն ի խրախճանիլ դատարկաբանս. Հոռանչելոյն ի անեռիկն ասս զարհուրելոյն, և ընդ ասացելոյն ի գինարբուս՝ զընդարձակութիւն, Հոռանչելոյն ի վիշտ զայրանալոյ, և հոռանչելոյն առ դրունս քոյ ասս զվարձս։

Հինգերորդ օրինակ։ * Պատրաստելոյն ի ձեզ. և ցասուցելոյն ընդ դեմ մեր՝ արասցուք զբաղդ պատասխանի։

Ասայց գիտելի է, զի եԹէ երբեմն ամենք այսպիսիք, որք ունին զվարդիս ոգեաբ՝ լինելոյն ածականք հրոյ են, յայնժամ նմանին գոլ ընդունելութիւնք անցողականաց բայից. օրգոն, * Ընտրեցեալն ի հրոյ ձերմպատասխեցաւ առաւծ, և ընտրեցեալն ի նմանէ հանդիսեցան ամենայն։

Վեցերորդ օրինակ։ * Ընդառնն չեղելոյ ի զօրութեան իւր, և ընդ մարդոյ հնձելոյ ի վերայ կատարելոյ երկնարի, և ծանօթի չբռնելոյ ի վտանգաւոր տեղիս, և ընդ կենդանւոյ բաժանութեամբ հոգելոյ մի ընդհերակեցիս։

Եւթներորդ օրինակ. Ընդունելութիւնս այս՝ երդնուլ, երբեմն կարի առնուլ և գնանկս է. և յայնժամ նշանակէ՝ ոչ գերդումն, այլ գինքն երդնուն. օրգոն. * Չերդնուիք երդումն առանց խոհեմութեան։

Ութերորդ

զի ոչ նշանակեն զոմն ի ստոյգս, այլ միայն զգործելն ընդ անցեալ ժամանակաւ. Ասաի ի սիրանաւորութենէ՝ ինչ խանդակ սոյնն դնի աղջիկ, աղջկեղ ոչ նշանակէ զանձն որ աղջկեցաւ. այլ զի, * Ասացէք աղջկեցողացդ եղբարց զգաստանալ, և մտադրութիւն կալ յաղօթս ։

Նաև առացաւ ի վերոյ, թէ մինչ են ի ընդունականութենէ իրեանց. վասն զի ոմանք քննդունելութենէ բղխեցեալք ի բայից ընդունականաց՝ ի յանուանականսն և ի հոլովիչն միշտ կրաւորականապէս վարին՝ լինելով ածականք կրողաց միայն՝ առաւս են գործողութիւնք. ոչ երեւի ի հետեւեալ օրինակս. այրգոն, * Ալ ցանկար զատաստանի ալաւեցնել, և մի նախանձիր անձին անկայելոյ՝ և մարդոյ բարերարելոյ. այլ նաև զոր չէր օգնական առն խնամարկելոյ, և ի յայլոյ նպաստելոյ ։ Ահա ի սմին բանի՝ թէ այնք որք են վանկիւս են հոլովեցեալք, և թէ այնք՝ որք լծարց այնմ, միշտ են ածականք, ոչ անձանց աշատողաց, անխայտղաց, և բարեբարոզաց, այլ այնց՝ առ որս, կամ զորոց է աշատումն, անխայտումն, և այլն։

Վարձեալ օրինակ առ նոյնն։ * Օ այդ՝ մանաւանդ առաքեսցես պնդելոյ պատասխանոյն, քան առաքեսցես երիտասարդին, և մի վերատահեր առ ի տալ ապաշխարել։

Նոյնպէս ասացաւ ի վերոյ, եթէ հոլովիչն և անուանականացն են. վասն զի ոմանք լինելութիւնք չէզոքականաց դժուարահոլովք են, և ոչ կարեն դիւրապէս անուանանալ, այլ գրեթէ միշտ վարին ոմն զգոյշ որպիսիք են առին. Հղօրեալ, աղաչեալ, առաւծոբեալ, բարեխաւսեալ, դոհեալ, երախտեալ, համբերեալ, ըմբերեալ, ղօղանջեալ, ձնեալ, ձիւնորդեալ, մարմաջեալ, հանջեալ, յաւազեալ, յօրանջեալ, շշնջեալ, առեալ, պղպջեալ, ֆնչեալ, փրփրջեալ, և այլք. վասն զի ոչ յարմարապէս առի հղօրեալ, աղօրելոյ, աղօրեալ, աղօրելոյ. Նաև ոչ լինի առել. աղօրեցեալ, աղօրեցելոյ։

Նոյնպէս ասեն է, զի ոչ կարեն լինել ածականք առ նոյն զոր յորմէ է գործն. և կամ կրոլինն առ որ է գործն. ինանն

վանգաւորս, և ոչ անոյշ-
լոյծ խրատուց՝ վայելէ պա-
տիժ ։ Ա՛հա ի սմին բանի ըն-
դունելութիւնքն սասցեալք՝ են
ածականք առնողաց, որք հո-
գան, ախտան, խաղան,
անսան. և այլն։

Ողորմոտ օրինակ։ * Ի՛ պար-
տս այժմ մտածել զհո-
գեղոյ իրաց, զափսոսալոյ
կորստեանց, և զխաղալոյ խա-
ղից, այլ զանսալոյ աղաչա-
նաց քոյոց։

Ա՛հա ի սմին բանի ընդունե-
լութիւնք սասցեալք՝ են ածա-
կանք ոչ առնողաց, այ հո-
գալոյն, և ախտասացողին,
և այլն, այլ ըստ եզև հո-
գալուն, ախտասացուն, խա-
ղացուն, և անսացուն։

Ողորմոտ դիտելի է, զի ըն-
դունելութիւք բղխեցեալք
ի բայից պատճանեցելոց առ
առաջին տեսական ողորմոտ ի
լծորդութենէ մինչ եզերին ի եալ,
և հոլովին, ի սեռականաջ
երևին շփոթիլ ընդ դերբայ-
ից օրգան. Ի՛նալիւալ, ինալի-
լոյ. ինալիլ, ինալելոյ. ըստ այսմ
և կրաւորականք, և չեզոքա-
կանք ընդունելութիւք առաջնոյ
տեսակի առաջնոյ լծորդու-
թեան, որք եզերին ի եալ,
ի հոլովին երևին շփոթիլ.
օրգան, Ի՛նդրեալ, ընդրելոյ. ընդ-
րել, ընդրելոյ. թոռթեալ, թոռ-
թելոյ. թոռթել, թոռթելոյ. և այլն։
Ապագայն ի զօրութիւ բանին
յայտնապէս ձանաչին. զի
այնք որք են ընդունելութիւք հո-
լովք

վանգաւորս, և ոչ անոյշ-
լոյծ խրատուց՝ վայելէ պա-
տիժ ։ Ա՛հա ի սմին բանի ըն-
դունելութիւնքն սասցեալք՝ են
ածականք առնողաց, որք հո-
գան, ախտան, խաղան,
անսան. և այլն։

Ողորմոտ օրինակ։ * Ի՛ պար-
տս այժմ մտածել զհո-
գեղոյ իրաց, զափսոսալոյ
կորստեանց, և զխաղալոյ խա-
ղից, այլ զանսալոյ աղաչա-
նաց քոյոց։

Ա՛հա ի սմին բանի ընդունե-
լութիւք սասցեալք՝ են ածա-
կանք ոչ առնողաց, այ հո-
գալոյն, և ախտասացողին,
և այլն, այլ ըստ եզև հո-
գալուն, ախտասացուն, խա-
ղացուն, և անսացուն։

Ողորմոտ դիտելի է, զի ըն-
դունելութիւք բղխեցեալք
ի բայից պատճանեցելոց առ
առաջին տեսական ողորմոտ ի
լծորդութենէ մինչ եզերին ի եալ,
և հոլովին, ի սեռականաջ
երևին շփոթիլ ընդ դերբայ-
ից օրգան. Ի՛նալիւալ, ինալի-
լոյ. ինալիլ, ինալելոյ. ըստ այսմ
և կրաւորականք, և չեզոքա-
կանք ընդունելութիւք առաջնոյ
տեսակի առաջնոյ լծորդու-
թեան, որք եզերին ի եալ,
ի հոլովին երևին շփոթիլ.
օրգան, Ի՛նդրեալ, ընդրելոյ. ըն-
դրել, ընդրելոյ. թոռթեալ, թոռ-
թելոյ. թոռթել, թոռթելոյ. և այլն։
Ապագայն ի զօրութիւ բանին
յայտնապէս ձանաչին. զի
այնք որք են ընդունելութիւք հո-
լովք

ակել զայլ ունայնք ի հոլովին
և ի յայտնականացն այնքան
կարեն վարիլ կրաւորական-
նապէս, նշանակելով զայն
առ որ է գործն, որքան չէ-
զոքականապէս՝ նշանակելով
զայն յորմէ է գործն. ոյք երևի
ի հետևեալ օրինակս։

Առաջին օրինակ։ * Ընձանոյ
ախնալելոյ վիրաւորէ, և ապա-
շաւելոյ ի մեզայ, և աճապարե-
լոյ առ բաւարարութիւնն ոչ
սակասին ընտրհք ։

Ա՛հա ի սմին բանի ընդունե-
լութիւնքն են ածականք առնո-
ղացն յորոց է գործն, թէ և
ել վանկիւն լինիցին եղեալք.
օրգան, Ընձանոյ ախնալելոյ
ջլուածոյ։ և այլն։

Երկրորդ օրինակ։ * Ընձի ժա-
մանել իցէիր ախնալելոյ ընտր-
հայ, միշտ գտանէիր ի յոգա-
շաւելոյ մեզայդ, և ին-
դայիր ջաճապարելոյ բաւարա-
րութեանց ։ Ա՛հա ի սմին բանի
ընդունելութիւնքն են ածականք
ացնոյ առ որս է գործն, և յոյժ
բարեպէս նշանակեն մինչ դնին
ել վանկիւն։

Երրորդ օրինակ։ * Ոսկրդոյ
հոփոխելոյ զկենաց, և ափսոսալոյն
զնրաց ձերոց՝ վայելէ պատիճ.
Ասայց ձեզ խաղալոյդ զհոգաս

ակել զայլ ունայնք ի հոլովին
և ի յայտնականացն այնքան
կարեն վարիլ կրաւորական-
նապէս, նշանակելով զայն
առ որ է գործն, որքան չէ-
զոքականապէս՝ նշանակելով
զայն յորմէ է գործն. ոյք երևի
ի հետևեալ օրինակս։

Առաջին օրինակ։ * Ընձանոյ
ախնալելոյ վիրաւորէ, և ապա-
շաւելոյ ի մեզայ, և աճապարե-
լոյ առ բաւարարութիւնն ոչ
սակասին ընտրհք ։

Ա՛հա ի սմին բանի ընդունե-
լութիւնքն են ածականք առնո-
ղացն յորոց է գործն, թէ և
ել վանկիւն լինիցին եղեալք.
օրգան, Ընձանոյ ախնալելոյ
ջլուածոյ։ և այլն։

Երկրորդ օրինակ։ * Ընձի ժա-
մանել իցէիր ախնալելոյ ընտր-
հայ, միշտ գտանէիր ի յոգա-
շաւելոյ մեզայդ, և ին-
դայիր ջաճապարելոյ բաւարա-
րութեանց ։ Ա՛հա ի սմին բանի
ընդունելութիւնքն են ածականք
ացնոյ առ որս է գործն, և յոյժ
բարեպէս նշանակեն մինչ դնին
ել վանկիւն։

Երրորդ օրինակ։ * Ոսկրդոյ
հոփոխելոյ զկենաց, և ափսոսալոյն
զնրաց ձերոց՝ վայելէ պատիճ.
Ասայց ձեզ խաղալոյդ զհոգաս

լսելեաւքդ, միշտ են ածա-
կանք. Նախ այնք՝ որք են դեր-
բասք, միշտ վարին սուղ զբաղ-
որք եթէ իցեն ներդործա-
կանք՝ միշտ ունին զինադիրս
հայցականս. որդոյն, * Նա-
մաժողովիմք այսօր վասն ընդ-
բնելոյ զվերակացուս։ ‖ Այլ եթէ
իցեն չէզոքականք, և՛ ի ձեռն
խնդրոյն ոչ ձանաչիցին, ձա-
նաչին այսու՝ զի ոչ սուղ զանուն
ածականն, այլ սուղ զդերբայ
վարին. որդոյն, * Կտնամ՛ ի
յանկողնին մեռանիլոյ. Ընդ-
զառն յաղագս բնակելոյ. Ա՛ր-
շաւեմ՝ արագապէս տակս գա-
նանելոյ. ‖ և այլն.

Այլ այսպիսի բառք, ընդելոյ,
բնակելոյ, գամանելոյ. միանգ սուղ
առաւելութեանց ընդունելութեանցդ
գնին՝ ոչ վարին սուղ զդերբայ,
այլ սուղ զածականն անուն. սուղ
ասի գա յոգնանին՝ ի հետևեալ
օրինակս. * Ընդ մարդոյ ընդե-
լոյ սի խօսիցիս. և ընդ առն
բնակելոյ խաղաղութիւն ի տան
իւրում սի վինձաբանիցիս։

Այլ եթէ այսպիսիք ածականք
միայնակք իցեն, ունին զդի-
մորոշականս, և այնու ձանա-
չին. որդոյն. Ընակելոյն ի յեր-
կինս. և այլն։

Այլ աստ գիտելի է, զի առա-
ջեալք ընդունելութիւնք՝ ի
գործիականն հոլովոջ պահան-
չին զվանիկն եդ. մանաւանդ
չէզոքականքն, ապա թէ ոչ՝
ներգործականքն բարեպէս ոչ
նշանակեն, և չէզոքականքն
չիմանիցին ընդ դերբայն գոր-
ծիականն. զի անուանն գոյա-
կան որում բնդունելութիւնն գոր-
ծիական լինի ածական՝ երևի
գոլ ինդիր գերբայի. որդոյն,
* Ընդրելով ծառայիցն, գնելով
աղախնաւն ևս ընդ առաջ
իշխանին։ ‖ Այ՛ի սիրն բանի
ընդունելութիւնն ընդրելի՛ է ա-
ծականն ծառայիցն. և գնելի՛ է
ածական ազախնոյն. բայց ոչ
այնպան բարեպէս նշանակին
որպան նշանակիցին՝ եթէ ասի-
ցիս. Ընդրելով ծառայիցն,
և գնելով աղախնաւն՝ ևս ընդ
առաջ իշխանին։

Ասարձեալ. եթէ ասիցի այս-
պէս, Հմալելով գիմաւ, և ղբա-
րելով պրիւ, աձելով մարմով, և
նուաղելով հոգւով վերապարյծ-
առ ձեղ, ոչ կարէ զանազանիլ
թէ գործականքս այսպիսի
արդեօք գերբայք իցեն, թէ
ընդունելութիւք հոլովեցեալք։
բայց յորժամ ասիցի, Հմա-
նելով գիմաւ, և ղբարելով
պրիւ, աձելով մարմով, և
նուաղելով հոգւով վերապարյծ-
առ ձեղ, յայնժամ յայտնապէս
իմանին գոլ ածական ընդ-
դունելութիւք. Թեպէտ և քան
յայսպիսիս՝ ածականայ ան-
հոլով մնալն իսկ բարեբար քան
զհոլովիլն. որդոյն. * Վա-
նելով գիմաւ և զարթեցեալ
պրիւ. աձեցեալ մարմնով, և
նուաղեցեալ հոգւով. և այլն։
Ընտրեցեալ ծառայիւ, գնե-
ցեալ ազախնոյ. և այլն։
Ընդերծոյդ գիտելի է, զի
միանգ վերատացեալ ընդու-
նե-

նելութիւնք եկեղեցեալք ՚ի նա՝ հոլովին, ՚ի յոգնականս սեռա- կանսն՝ շփոթիւ երևին ընդ- ապառնոյ ընդունելութեան. որ եղերի ՚ի ըղ. օրդան, Ընդրելոյ, ընդրելոց. բնակեալ, բնակելոց. պահեալ, պահելոց. հնչեալ, հնչելոց. և այլն։

Այլ թէպէտ որքան առ ոմանս կարի ներմուծանիլ վանկս եղ ՚ի հոլովելն, օրդան, Ընդրեղեալ, ընդրեղելոց. բնակիեղեալ, բնակիեղելոց. և այսու դիւրաւ սիպ զանազանին ՚ի յապառնեայ, քայց սակայն ոմանք, ՚ի յորս ոչ կարէ ներմուծանիլ վանկս եղ. օրդան, Ո՛չ լինի ասել, Տնեղեալ, պահեղելոց. հնեղեալ, հնեղելոց. և այլն. վասն որոյ առ ՚ի բառնալ զչփոթութիւնն՝ առեմք զայս. Ուրուբեք այսպիսիքս ունին զկնի ինքեանց զբայն էական, և չեն ածականք գոյականի իրիք, էն ապառնիք ընդունելութեան. օրդան, Ընդրելոց եմ գմինն ՚ի աւետեկացդ, և բնակելոց ՚ի նմին, յորում ՚ի տունջեան պահելոց եմ, և ՚ի գիշերի հնելոց ॥։

Յառ յորժամ վարին ոմն գածական անուն, և ոչ ունին անմիջապէս զբայն էական, թէև ունիցին զկնդիրս ոմն ունին՝ մինչ են ապառնիքն, են ընդունելութիւնք անցեալք; և յոգնականք՝ ՚ի սեռականսն հոլովջ. օրդան, * Ընդրելոց մարտիրոսաց՝ բնակելոց ՚ի յերկինս տացի գովութիւն. Ձգնաւորաց պահելոց ՚ի Ձգանս, և կուսանաց հնելոց ՚ի գիշերի ընձեռեսցի յարդութիւն ॥։ և այլն։

Յաղագս Աստուածային ընդունելութեան, որ եղերին ՚ի ըղ, և ՚ի լն.

Գլուխ Հրեքտասաներորդ։

Ան ասին նախ դիտելի է, զի ընդունելութիւնք, որք եղերին ՚ի ըղ, և են բղխեցեալք ՚ի բայից ներգործականաց, միշտ գոլով նաև ինքեանք ներգործականք, նշանակեն զառնօղն յորմէ է գործն, և առնուն զհայցական կնդիր, նաև զկնդիր բնութեան բային։ Իսկ որք եղերին ՚ի լն, և բղխեցեալքեն ՚ի բայից հրաժարականաց, միշտ գոլով նաև ինքեանք հրաժարականք, ՚ի հոլովին իւրեանց նշանակեն զկրօղն, և լինին ածականք նորին, և առնուն զկնդիր բայական, նաև զկնդիր բնութեան բային, օրդան. * Որ գրէցդ է մեզ զպատուականի, այժմ ոչ գրե. քանզի տումնակի գրելոյ ինքեան ՚ի բարեկամէ իւրմէ՝ սպասէ ॥։

Երկրորդ գիտելի է, զի ՚ի յառաջին՝ և յերկրորդ լծորդութեան թարց իրիք դժուարութիւն վարին ներգործական, և հրաժարական ընդունելութիւնքս այսոքիկ. քայց յերրորդում լծորդութեն կրեն

գործ ածարուեմբ. վ՚ր զի բան կանոնն պատուին եղերիլ այսպէս. Ընկենուց, ընկենուի, ընկեց, ընկենի. հիւծուց, հիւծուի. գերծուց, գերծի։ Որ՝ որք ՚ի ուղ եղերին՝ ոչ հոլովին, այլ եւ յայտ է. Ասացայն նաեւ որք ՚ի ուի եղերին, ունելով այնպէս՝ գործարարաբար հոլովին. արդեան, ընուի, ընուոյ. ընուի, ընուոյ. հիւծուի, հիւծուոյ. գերծուի, գերծուոյ. որք են անհայրեմբ, եւ անհեմեմբ. վասն որոյ առ բարձուին այսորիկ գործարարեմբ, բան որում՝ եւ նախնիքն մեր ՚ի գործ ածին, բարեաւթ է որբան առ այսպիսի կրաճարանան ընդունելուիս ՚ի գործ ածել զվանկն ան, մնասցէ անզ ՚ի հոլովին. որդեան, ընկենանուի, ընկենանելոյ. ընկենանելիւ, ընկենանելոյ. ընանուի, ընանելոյ. ընանելիւ, ընանելոյ. ընանելիւ, ընանելոյ. ընաւանուի, ընաւանելոյ. ընաւանելիւ, ընաւանելոյ. հիւծանուի, հիւծանելոյ. հիւծանելիւ, հիւծանելոյ. եւ այլն։

Ատացի մնասուանզ ՚ի հոլովին. զի միով բան վերջաւորութեամբն ունեն հոլովեցեալք, կարեն դնել ՚ի բանի թարց վանկին՝ ան. որդեան. ընաւզի, ՚ի ընաւզի. ընաւզի. եւ այլն։

Ձորրորդ գիտելի է, զի առաջեալք ընդունելութիւն միոյ բանին ՚ի էգզրաւականաց բայից, թէպէտ երկաքանչիւրքն եւս են էգզրաւականք, եւ ոչ ունին զբան ներգործականութեամբ, եւ կրաճրաւականութեամբ. սակայն երբեմն ունին զնման ինչ. որդեան, * Ասանելոյն ՚ի առաձարն՝ արդելաւ, զի ընդդիմ նորին փակեցեալ եղեւ տապանի առաձարն ։ Ահա ՚ի սմին բանի ընդունելութիւնն եղերեցեալ ՚ի ուց՝ նշանակէ զառնօղն յորմէ է գործն. եւ ընդունելութիւնն եղերեցեալ ՚ի ի՝ նշանակէ ոչ զառնօղն յորմէ է գործն, այլ զկրն առ որ է գործն, լինելով ածական նորին։

Չորրորդ գիտելի է, զի ընդունելութիւնն որ ՚ի ուց առաքեալ, կարէ գալեալ յառնէ չէզրաւականաց բայից, եւ նշանակէ զառնօղն յորմէ է գործն. որդեան, Ընդունուց, ելանուց, փնաւց, ղարհանաւց, հեւց, յենուց, հեծնուց, պատուց, աձեւց, մաքրեւց, բռնաւանեւց. եւ այլն։

Հինգերորդ գիտելի է, զի առ ընդունելութիւն եղերեցեալ ՚ի է, թէ հոլովելի իցէ, եւ թէ ոչ, կարէ երբեմն արձակապէս կայանալ ՚ի բանի ՚ի ձեռն հակառակ բայիւ երրորդում դիմաց, եւ նշանակել զկիսոյութիւն այնորիկ իրի՝ զոր ձայնն իւր նշանակէ. որդեան, * Առաջելի է զՆէ. եւ աղօթելի առ նա. զօրանալի է հնարհօք, եւ յենուլի ՚ի նա. հպատակելի է խրատուս, եւ խոնարհելի առնելոյն ։ եւ այլն։ Ահա ՚ի սմին բանի ընդունելութիւնն եղերեցեալ ՚ի ի՝ վասն արձակապատ, եւ առնու զնանդիր, եւ ոչ է ոչ զածականն

կան անուն գոյականի իրիք. այլ ոչ անուն ինչ արձակաբար առեալեաւ, և ի հականի բայի որպէս զիմաստուրկ բայ եղեալ՝ նշանակէ հրամարտիչ՝ պատրաստ զոլ, ի լինելի նրա հումն այն, զոր ձայն իւր նշանակէ. արդեօք, Պատճէն է պէտ. յո պարտ է ի լինելի մնասականն զԻնէ։ Հաղորդել է առնու. յո պարտ է ի լինելի աղօթք առնու. բան այսմ և գոյականանանեալ պարտ է իմանալ։

Եղերորդ գիտելի է, զի՝ ի լինելի եղերեցելոց ընդունելութեանց լրեալեցելոց՝ ի բայից հիզբակատաց՝ են անունք, որք հոլովին, և նշանակեն գոյացութիւն որ է գործն. և լինին ածականք այնց. ոչ երեւին՝ ի յընդունելութիւնս հետեւեցելոց բանից, որք վասն օրինակի դնին։

Ընտրեալն օրինակ, * ի դնելոյ գրեկին հրաժարիս, և բարերարելոյս ինեւոցոյ հանդիսանայիս. գնամանելոյս օթեւան զանց առնես, և գնացեալոյ գեղջին խորհիս։

Երկրորդ օրինակ, * Հմայելոյս գործոց գիրիս արկանես, և գաղտնելոյս յանցաւորաց ոչ խոհաս. ալաւելոյ գաւառանայն ակնունիս. և ի վճռելոյ պատուհասին ոչ հասանես։

Երրորդ օրինակ. * Տգիտելոյ արբառանին փախչիս, և յելանելոյ պանդոկին ոչ հեռանաս. յիշանելոյ վիհն գժոխոց ոչ ապրիս, և գանգատելոյ հրեշտակն գեհոյ քաշարանին ոչ խոհաս։ Այլ գիտելի է, զի ընդունելութիւնս այս՝ ելանեն՝ մերթ լինին ածականն անուն հանդիսին. օրդան, Ելանելի փոյն։ Եւ մերթ լինին ածականն այնմ առ որ լինին եղումն. օրդան, Ելանելի ապիճան։

Ընդարձակ օրինակ. * Որպէս ընթանայ Ձմեռնապարհայդ խոհակս, ապա պինայ օթեւանդ պիտոյ գրաս. մինչ գնացեալոյ պատահմանդ մուտ ածես, ապա գնանալոյ գործոց գինոյ գիտես. մինչ գնդացեալոյ երեսկութեանդ ոչ ունիս դիտել, գիտէդ գնդացեալոյ երեսդ առնել։

Կարիսես դգուեցութիւն։

Հինգերորդ օրինակ. * Կարի արմանալոյ պատանուդ գիտելոյայ, որ ոչ ունի գիտելի գընդանալոյ Ձմեռնապարհին, և գնդացեալոյ ուսմանին. այլ ընձայկերտ գիտես գիտոյ պաղփալեայ, և անդրնդալեայ գոլով ի գոռնալեայ երեսկութեան գանգատալեալ, և ի գնդեցեալոյ երեսդն հետայեալ։

Եղերորդ օրինակ. * Ի ցնծալեայ վարձատրութեանդ առաքել կրեացես գինոս քան ի կատարողեալ հնձելոյ երեսփոխացոյ առաջի գինոյ առատ գործոց ասացեալ երդմանդ երդնելոյ ոսկի ստացողդ գգանձս Հարստութեան։

Օրհնեցերորդ օրինակ. * Ձեզ գիշերելոյ լուսեղինդ աղաւոյ, գնդակելոյ յարկիդ արքունի, և գերեզմելոյ ուրախութիւնդ վերջ

նոյ գաճառելն իսկայեցն յառաջ քեացեն՝ ի յոգւոջ քում՝ փա խուսաք յերայ պմայնէնայ Ծիս, և տեսնել զնոսին ղղրնելնայ նորին։

Աւելեորդ օրինակ. * Ինձ յերայ զարմանալնայ, և խորհրդեցայ Ծիս զօրհնութեցեալ խոստովիցիս, հրճուելնայ փառաց հեթանոսաց յաճախանականն կենին զժուժարատիս արժանաւորեցեալ։

Ինեներորդ օրինակ. * Ինձ ի հայելնայ բարեաց զաչաղ զարձուցեր, և երկեայելնայ բանի զրնդ զուռնն մատուցեր, ոչ միայն պածանելնայ, այլև ցամելնայ երակութեց զբեզ ծառայ կարգեցեր։

Տասներորդ օրինակ. * Ինձ հզելնայ երայ Ծիս՝ ոչ հայցիս, նաև ի ապրելնայ նորին ոչ ասասիցիս. Ինակ եթէ ի առանելնայ նորին ասասանիցիս, ի ժամու ապրափելոյ վճռոյ դատաստանին վասանգելոյիս։

Աւեստասաներորդ օրինակ. * Երայ փախելնայ Ծիս ինեներ կայի կենիս գիրկ ած, զի յերկնելնայ երայ հանդերձելոյ կենին լինիցիս ապահով. Ապաշխարելնայ օրհնեալնայ պանդխտութեամբ վայրիս մի լինիցիս սեփհական, զի օրհնեալնայ արդարոյ ի յերկինս լինիցիս ժառանգաւոր. և այլն։

Ինն և ոմանք, որք հոլովին, և նշանակեն գինքեանս գործս, և լինին ածականք այնոց. որպիսիք են ասքին. Ասղթել, ննջել, խաղալ. և այլն, որոց, * ի յաղթելոյ ասղթելոյ, այլ ի ննջելոյ քնոյդ, և ի խաղալոյ խաղիդ հրաժարեցայ։

Ինն և ոմանք, որք դիւրաւիւք ոչ կարեն հոլովիլ, վասն որոյ և ոչ լինին ածականք իրիք, այլ միայն արձակաբար կարեն դնել ի քանի ի ձեռն էականն բայի, ոյ ի վեր առասցուք. որպիսիք են ասքին, որք երևին ի հետևեցեալ քանի՝ որք վն օրինակի դնին։ Առաջին օրինակ. * Ղաղակել և զղմանել առ դատաւորն, և բողոգել, և ոչ բարեխօսել։

Երկրորդ օրինակ. * Ժամ մնանաւանդ ինչել և քան մրինջել։

Երրորդ օրինակ. * Ստղալ և այդը. փշտալ և առա. հեալ և մարմնով, և բռալ ձայնիւ։

Չորրորդ օրինակ. * Ըրա բանալ ի մեղայ. և առանձնանալ և ի մարդկանե. Ընհետանալիք են մեղաքիք, և բարձրանալիք արդարութիք։

Հինգերորդ օրինակ. * Ես ուզել և ի յանապատն, այլ զբօսանել և ի բռնասատան, և ջեռնել առ հուրն. Ես ուռնել և մոօք, և այտնել սրտիւ, այլ զարթնել և ի քնոյ մեղաց, խրտնել ի մեղուէ. շտնել ի յախտից, ընդոստնել ի թեղադրելոյ դիւին, պակսել ի սոկալոյ դատաստանէն, և քաղցնել ի ճայնոյ բանից։

Վե-

Ա եղերորդ օրինակ. * Զատա-
նել ի ընդդէմ զօրացն Թշնա-
մեաց, հնազանդել և զօրա-
պետացն, հպատակել և հա-
զարապետացն, և հաշտել ի
ընդ նոսին ազնուականացն։
Ճոպազնել ի ի մարդկանէ,
և հանդչել ի քո. անանել ի
ընտրեա. և մեռանել վնասն։

Այն և ոմանք ընդունելովք,
եղերեցեալք ի էին, բղխե-
ցեալք ի ձայնակրաւականաց
բայից պատկանելոց առ
առաջին տեսակն չորրորդի
լծորդութեանն, որք ի պիտանա-
ւորութեանն կարեն հոլովիլ և
նշանակել զառնօղն յորմէ ի
գործն, և լինիլ ածականք
նմին, որպիսիք են սոքին.
Հաչահարել, աղաչել, անո-
րինել, անիրաւել, ամբարշտել,
չինաւորել, չեղխել. և այլն.
որպէս, * Ասաւրին ի այսոհա-
րել ասաց զգազանսն՝ զան
ախտակրելեացն զախտից տանձա-
հարութեան։

Այն անօրինելեացն իսկոյն
զօրինայ, և անիրաւելեայ՝ զի-
րաւանդ, զորոյ արդեօք խոսո-
վոյ իցես ամբարշտելեացն, եթէ
ոչ զբարեպաշտութեանդ։

Այն չինաւորելեացն վարդա-
պետս զգեցուել է, չեղխե-
լեացն ուսոյ զժուժկալութե-
նէ։

Ասացի ի պիտանաւորութեն.
Ոչ անգի այսպիսիքս մնասա-
նդ արձակապէս լինին ի բա-
նի, քան հոլովեցեալք, և ի
դնին հոլովեցեալք՝ միոյ լե-
նին ածականք առնողին յոր-
մէ լինելոյ է գործն՝ ունին
զօրութեն ընդունելութե, որ
եղերն ի ընդ։ Ոչ անգի առա-
ջինս այս, ի յանձնոյ անօրինելեաց
պետ-ղեկուցիչ, հաճասար է այսմ,
Յանձնոյ որ անօրինելեայ են պետ-
ղեկուցիչ. և այլն։

Այ վերջապէս դիտել է, զի
որինչ միանգամ ցայս վայր
ասացաք զընդունելութե, ոչ
թէ միայն ըստ այնց օրինա-
կաց, և այնու առնմամբ միշտ
կացին, այլ ըստ պահանջ-
մանն տեղւոյն պիտանաբար
կարեն ենթադրիլ. որպէս,
Այն ընդունելութե որ լինի
ածական կրողին առ որ է
գործն՝ կալով և մերթ լինիլ
նշանակօղ առնողին յորմէ
է գործն. որպէս, Ուսանիլ,
ուսանելոյ. ուսանելի, ուսանելեայ.
Սիրել սիրելոյ. սիրելի, սի-
րելեայ. Հաւանիլ, առանելոյ.
առանելի, առանելեայ, թէպէտ
նշանակեն զկրօղն, առ որ է
գործն. այլ նշանակեն կրաւո-
րապէս. սակայն ուրեք ուրեք
նշանակեն նաև զառնօղն յոր-
մէ է գործն. այլ զառնօղն, զսի-
րօղն, և այլն. ըստ օրում և
նախնիքն մեր ուրեք ուրեք ի
գործ ածին, մանաւանդ ի
յոգնակեանսն. ըստ այսմ,
Այնչափ առաքինի ուսանելեայն Յու-
այլ ունողացն Յոյն. Ուսուցիչ.
ւ. ւ6ւ Օ որ խոսողաց սիրելեայ
էրոյ. այլ սիրողաց իւրոյ։

Այլեայ առաքել պարիս ուսանի

դան զքառանն զանն առնելէ. յր առանն առնօղն. Ածբ. 3. 3. Ասա երբեմն այսպիսաբար եզերբ ցիէքն ո՛չ գայիս, առ որ է գործն և ո՛չ գայիս յորմէ է գործն նշանակին, այլ գայիս որով լինի գործն. որդոն, Ինչ ասէ, օձանելէ, օձանելէ, երբեմն նշանակին նախէքն, որով լինի օձումն։ Նոա այսմ ևս երբեմն մինչ ասին պեսանելէ, հոգոպելէ, նշանակին գործարանքն՝ որով լինին անօսն, և հոտառումն։ Ըր այսմ իմա և զբազմոց այլոց նմանեալ։

Ինչ դարձեալ. յայոց ընդունելութեց, որք եդան գժ ուսարահօղով, կարին ամանք ալ հարկի լինի ուրեք ուրեք հոտոտիլ. և մինչ հոտոտիցին, լինին նոա ածականք երին, յորմէ, կամ առ որ է գործն, զոր կարելութեն նշանակութեց իւրեանց։

Նայց ամանք ո՛չ երբէք կարեն հոտոտիլ. և այս ո՛չ ալ գժուար թարգմանել, այլ գի բայք նոցին ոչ ունին գայնպիսի նշանակութեն զօրութեն, որով ընդունելութեն կարիցեն գոլ ածականք այլոց իրի. Օ՛ր օրինակ, բայս այս՝ Ինդուդեմ, ո՛չ ունի գայնպիսի նշանակութեն զօրութեն, գի կամ միջնորդութեն գործն, կի միջնորդօղն, և կամ առ որ լինի միջնորդութեն՝ լինիցին էնթակայք ընդունելութեն նորին, ոմն գի ընդունելութեն լինիցի ածականն միոյն, կամ միւսոյն. գի որոյ ընդունելութեն՝ Ինդուդեալ. գԻնդուդեմ՝ ոչ կարեն հոտոտիլ՝ ոչ վասն ձայնին միոյ դիւրաբար ունելին՝ գԻնդուդեալ, գԻնդուդելոյ, գԻնդուդեմ, գԻնդուդելոյ. այլ վասն ոչ ունելոյն գէնթակայն՝ որով լինիցին ածականք։ Ասան միոյն միշտ վարի ոմն գայլոց. որդոն, Ես նա գԻնդուդեալ վասն իմ։ Ոմն միւսոյն արձակաբար գնի ի բաղնի, որդոն, * Ինդունդեցի ի քեզ վն ասցին՝ գի խաղաղասցին։ Նայց բայս այս՝ հոտոտիմ, ունի գայնպիսի նշանակութեն զօրութեն, որոյ գործն, յր մուտն թէպետ ո՛չ կրօղ գոլ ենթակայ ընդունելութեն իւրոյ, բայց մուտնօղն, և կամ՝ ի յոր լինի մուտանելն՝ կարեն գոլ ենթակայք. վասն որոյ և ընդունելութեքն կարեն հոլովիլ. եւն լինելով ածական մուտնօղին. և էն ածական այնմ՝ ի յոր լինի մուտնումն. որդոն, * Ինեցին ի յուսումն ասացելոյս՝ հոտոտեցեալք լինին մուտք բազմայ այլոց Տպանելէաց ուսմանց։

և այլն։

Յաշտիս Հինոմանց ածականաց, և հոլովառութեանց նոցին։

Վերնագիր Ինքեպատառերդդ։

Զան անուանցդ ածականդ կանայդ դիտելի է, զի ոչ ամ անուն որ է պատահականացդ իւրայ՝ կարէ կոչիլ ածական, այլ այն միայն, որ ըստ ինքեան ոչ կարէ կայանալ՝ ի բանի, և կարէ ածիլ՝ ի վերայ գոյացեալոյ, ի ձեռն որոյ կայացեալ կարիցէ ։ Ի սակաւոյ առ՝ ի բաւականս չունայնել զանուանս ածականս՝ ի քերթողական առեղծեալ՝ պիտոյանայ դիտել զայսոսիկ յատկական բաժանմունս անուանցդ ։ Ոմանք ոչ մանք են գոյականք, ոմանք ածականք, և ոմանք կարեն ասել միջականք՝ ի մէջ երկուցունց, որք արդարև են պատահականք՝ բայց վարին գոյացեալոյ։

Գոյականք յատկապէս առեղծեալք են նոքին, որք՝ ի բնութէ յատկացելոյ և ընդհանրական էնթակայելոյ իրաց, կամ մասանց նոցին են նշանակիչք. օրինակ, Ի՝արտ, հրեշտակ, հոգի, մարդն, երկին, երկիր, ջուր, աչք, ականջ, ձեռք, ոտք, եակ, և այլն ։ Ընդ կամ իւրաքանչիւր էնթակայելոյ իրաց են նշանակիչք. օրինակ, Ի՝արդիւնէ, պիտակաւորէ, գոյն, համ, հոտ. և այլ զանազան։ Ոմանք անուանք իրաց յատկացելոյ յատկութեանց. որպիսիք են ասելիս, Հրեշտակ, դրան, առաստաղ, նաւ, առագաստ, պատուհան, մանգաղ. և այլք նմանք։ Ոմանք անուանքդ, որք ի գործոցելոյ յատկացեալոյ, և նշանակեն զինն վերացեալ, որով ոչ առնչեալն գործոցն, կամ կրօցն, այլ զրեթէ ի մէջ երկուցունց վերացեալքդ հայացեալն. որպիսի է անուանացն՝ պայման, որ ոչ զպայմանեցեալն, առնչեալ, այլ զինքն զպայմանեալն։ և այսպիսիք են հետևեցեալք անուանցդ այսոքիկ. Հաղ, երկն, ցաւ, ախտ, վէրք, օրէն, հրով, հրաշ, աղօթք, խղճմտանք, աշանդ, ապուշ, բանադրանք, դատ, պրաս, համբոյր, կանոն, խափան, հաճոյ, յոյս, սէր, առ, խնդիր, նպաստ, ողբ, պեծառ, վիշտ, վտանգ, ֆարձիւ, վճիռ, տրտունջ, աշխատ, ձեղ, հաղ, դրունկիւն, դաղդ, ծարաւ, հանդէս, մարտ, ջեղ, խորհուրդ, և այլք նմանք բազումք, որք ասելիս զրեթէ գոյացուն բայաձականն։

Ածականք՝ են անուանքդ՝ ի գործոցելոյ յատկացեալք, որք ոչ զգործօնն, և ոչ զկրօնն, նաև ոչ զվերացեալ իրն՝ ի մէջ երկուցունց հաւասար նշանակեն, այլ զայլ իրն իր արտաքոյ սոցին բանադրացեալոցդ. որք՝ ի վարձելոյն յատկացեալ գայլ անուանս այս՝ վարէ, որ

ոչ գվարձուն, ոչ գվարձե-
ցեալն, և ոչ գվարձուելն, այլ
զդրամ, և կամ զայլ իր ինչ
դրամ վարձուն տայ ի վձար
վարձեցելոյն՝ նշանակէ. և ըս-
այամ են անուանքս այսոքիկ.
Վարակ, առիման, փերէ, առաքատ,
Ընափ, հաշատ, հղիտ, ծրատ, ղարդ,
Տրտակ, և այլք նմանք, որք են
նշանականք իրաց անհոգեա-
ցեալոց։

Նոյնակ ածականքս անուանքն, ոմանք
և առացեալք, են այսոքիկ,
որք ոչ կայանան միայնակ ի
բանի, այլ առածին ի մէջ
գոյականաց, որով կայանա-
ցին ի բանի։ Այս ի սոցանէ ո-
մանք արմատապատ են ածա-
կանքն, որպիսիք են սոքին,
Վաշխար, դառն, ճեծ, փոյթ,
Հակառակ, նման, հաճատար. և այլն։
Ոմանք ի բարդութենէ յառա-
ջացեալք՝ եղեալքին ածա-
կանք. որպիսիք են սոքին.
Աստղատեր, Հաճոպաշտ, Բարե-
համ, և այլն։
Ոմանք ի յածանցմանէ անուա-
նէ գոյականաց յառաջա-
ցեալք՝ եղեալք են ածականք.
որպիսիք են սոքին, Ողորմելեան,
Ղօրեղ, արժանի, չարեաց, Տարտ-
հային, ազգական, քաղաքեր, հաւ-
ելեն, յիշող, և այլն։
Ոմանք ևս գոլով առացական,
և կամ յուգականն գերանուա-
նէ՝ վարին որպէս ածականն.
որգոն, Ով, որ, ոեր, յեր, այս, այդ,
այն, սոյն, դոյն, նոյն. և այլն։
Նոյնակ ոմանք գոլով ընդունե-
լութիւնք՝ ինչ վարին ոմանք ա-
նուն, վարին ածականաբար,
ոմն և յայտ ի ի ձեռն դրե-
ցելոյ ի վերանդր։

Այս միջականքս են նոքին,
որք ըստ առման, և ըստ
տեղւոյն մերթ վարին ածա-
կանաբար, և մերթ գոյակա-
նապէս. և կամ ըստ քերա-
կանաց են գոյականքն, և ա-
փիլեսոփայս ածականք։

Այն ի սոցանէ են ոմանք, որք
գոլով ի գործողութենէ յա-
ռաջացեալք՝ նշանակեն զգոր-
ծօղն. որգոն, ի գործողու-
թէ քաւագործելոյն անուանի
որ ըստ այմ են
հետեւեցեալքս. քան զի լինի
անուանիլ.

Ընծաւոր՝ ի կրօնաւորելոյն.
Ուղեան՝ ի յիշեալելոյն.
Ուղեորդ՝ ի յառաջնորդելոյն.
Վաստիակ՝ ի գաստիարակե-
լոյն.
Օգնուր՝ ի գիւնուորելոյն.
Ոչնչամարդ՝ ի չարմեշամարտե-
լոյն.
Խոշդակ՝ ի խարդախելոյն.
Խոտորնակ՝ ի խոտորնակելոյն.
Հակամարտ՝ ի հակամարտելոյն.
Մոռնիչ՝ ի սուտնիկելոյն.
Ուսանող՝ ի ըստնուտելոյն.
Ոգի՝ ի մոլելոյն.
Ոգեղէն՝ ի յերկնակերանալոյն.
Ոտրուկ՝ ի ստրկանալոյն.
Պատուհար՝ ի ապատուհարելոյն.
Հաշտարէզ՝ ի յամբարշտելոյն.
Խարեխոս՝ ի թարեխոսելոյն.
Ժառանգեալ՝ ի ժառանգելոյն.
Ընծիղ՝ ի բժշկելոյն.
Ոտն՝ ի գողանալոյն.

Ոտն՝

Դնէ՝ ի դիտելոյն.
Լսէ՝ ի լսելոյն.
Տեսանէ՝ ի տեսանելոյն.
Տապտպէ՝ ի յիմնատապտպելոյն. և այլք նմանք. Սոյն բնաւքն են գրելոյ ունօղք զգօրութիւն ընդունելու ներկայի, որ ի օշ եղերի. և կամ անցելոյ՝ որ ի եալ եղերի. ունի յայտ և վար՝ ձեւաբար նկատողաց։

Ո՞ւր են անունք, որք ի կրկնութեան գոլով յատուկ յատկութեան նշանակեն զկրօնն. արգոն, ի կրմանց զոհեցեալ գոլոյն՝

Ոհեցեալն անունեանի կոհ.
Ընծայեցեալն՝ ընծայ.
Շնորհեցեալն՝ շնորհ.
Նուիրեցեալն՝ նուէր.
Ողջակիզեցեալն՝ ողջակէզ.
Պարգեւեցեալն՝ պարգեւ.
Պատանդեցեալն՝ պատանդ.
Գրաւեցեալն՝ գրաւ.
Յանձնարեցեալն՝ այանձար.
Ծնեալն՝ ծնունդ.
Ծանօթացեալն՝ ծանօթ.
Ուսեալն՝ ուս.
Վիճակեցեալն՝ վիճակ.
Պատասխանեցեալն՝ պատասխան, կամ պատասխանի.
Պատուիրեցեալն՝ պատուէր.
Ասեալն՝ ասք.
Հանդերձեալն՝ անդր. և այլք նմանք, որք ունին զգօրութիւն կրաւորականի ընդունելութեան, որ եղերի ի եցեալ։

Գ՞արձեալ. կրկնիլ միջականաց համաձայնին նաև անունք վերաբերականք. յոր առ ընտականք. որպիսիք են առին. Հայր, որդի. մայր, դուստր. տայր, եղբայր. ոսպր. պէ, ծառայ. հարսն, դեսպան. պապ, հանի. վարդապետ, աշակերտ. և այլն։

Կրկ՝ դիտելի ե, զի բնաւքն անունանք միջականք միևչ վարին գոյականաբար՝ ոչ առնուն զինդիս, այլ յարին ծոյնց յատկացուցիչ ի սեռականի հոլովիչ. և միևչ վարին ածականաբար՝ առնուն զինդիս բան բնութեան քայիին, յորոց ծագեցեալք են։ Ո՞չ թէպէտ ունանք անուանք միջականք՝ նաև ի վարին գոյականապէս երևին առնուլ զինդիս, արգոն, Ծառայ որ. պէ. ծառայի. դասպետաց հանգանց. և այլն. բայց սոքին ոչ են խնդիրք, այլ յատկացուցիչք ի սեռականի հոլովիչ. և բայն սոցին ոչ զսեռական, այլ զտրական պահանջէ. արգոն, Ծառայեաց նմա. պէրեաց չեղ. դասպետաց եղ. և այլն։

Գ՞արձեալ. ի սոցանէ թէպէտ էն և ունանք, որք երևին առնուլ զնոյն խնդիր, զոր առնուն բայք խբեանց, արգոն. Հաւաքողաց չեղ. ծանօթ չեղ. և այլն. բայց այսպիսիք խնդիրք՝ վն այնպիսի հանգիպին, զի ասացեալք անունքն եղեալքեն խնդիրք ունին բայիչ, որք բայք որականալով բնութ այնպիսեայ խնդրոյ խբեանց՝ առնուն զայնս խնդիրս. արգոն. Ի՞նչ առաջնորդ չեղ. էր ծանօթ նմա. և այլն։ Ի՞սկ ի սոսին որպէս էակա-

բայքն, թէպէտ ՚ի բնութենէ իբրեանց ոչ առնուին զայն պիսիս խնդիրս, բայց առնին՝ հաղորդելով բնութենէ անուանց որոց բայքն զայնպիսիս խնդիրս առնուն. նոյնպէս և անուանքն այնոքիկ՝ թէպէտ ինչ են միայնակք ոչ առնուն զայնս խնդիրս, բայց ասոնք առնին վասն հաղորդեցեալ դասէն իբրեանց ընդ բայն. ուստի այսպիսիքն խնդիրք են հաղորդութենէ երկոցունց, և ոչ միայնակ էականի բային, կամ նոյնպիսեաց անուանց:

Վարձեալ, եթէ երբեմն երևիցին և այլք ոմանք այսպիսիք անուանք, որք նաև ՚ի դոն միայնակ առնուն զայնս խնդիրս զորս առնուն բայքն՝ յորոց ինքեանք են ծագեալք, յայնժամ այնպիսիք միշտ անուանքն վարին ունել զածականս. օրինակ:

Հայր մարմնով. դիմաւորութիւն:

Ահա ոմն բայքն այսպիսիք, պէտք է, պէտք լինի, պահանջեն զգործիական, նոյնպէս և այսոքիկ անուանքն, որք վարին որպէս զածականն:

Արդ՝ առ ՚ի յուցանել՝ թէ ՚ի մէջ ածականաց այլք են որք առնուն զխնդիրս, և այլք ոչ, դիտելի է, զի այնք առնեբեանք ածականք՝ որք ոչ բղխին ՚ի բայից, և կամ ոչ բղխեն զբայս, ոչ պահանջեն զխնդիրս ՚ի բանի. որպիսիքն են սոքին. Ամ, տո, ռէր, յէր, Հաշտպաղտ, դաւղեան, արքունի, հարեան, տարտիպին, արծուիէ, հաճեղէն, ծռոտ, և այլք նմանք:

Իսկ այնք որք ՚ի բայից բղխեցեալքեն, և կամ բայք բղխին յինքեանց, կարեն ըստ յարմարութեան, և պահանջմանն բայիցն ինքեանք և առնուլ զխնդիրս. որպիսիքն են արմատաբար ածականքն, և ընդունելութիքն. նաև ՚ի բարդեցեալից, և կամ ՚ի յածանցմանց անուանց յատուկացեալ ածականքն. օրինակ:

Արդասէր	՚ի նոսա.
Արեկամ	յԵղ.
Տառաճոր	Տարփով.
Օրեղ	Հոգեով.
Ոսոտ	յԵռամէ. և այլն:

Եւ պատճառն է, զի ՚ի սոցանէ բղխին բայք որք զայնս խնդիրս պահանջեն. օրինակ,

Արդասիրեր	՚ի նոսա.
Արեկամանայր	յԵղ.
Տառաճորիւր	Տարփով.
Օրեղանայր	Հոգեով.
Ոսոտիւր	յԵռամէ. և այլն:

Եւ դարձեալ. ՚ի մէջ ածականայ ընդունողայ վիճակ՝ են ոմանք՝ որք ունին զզօրութի՛ն ընդունելութեան, որ եղերի ՚ի օղ. որպիսիքն են առքին. Հակառակ, ափսի, ընդդիմամարտ, խորամանկ. և այլք բազումք, որք գրեթէ զնոյն առնեն՝ զոր առնեն սոքին, Հակառակող. ափսիող. ընդդիմամարտող. խորամանկող. և այլն:

Եւն և ոմանք, որք ունին զզօրութի՛ն ընդունելութեան

որ

որ եզերի ի ել՝ կրաւորական նաւ կերպիւ. որպիսիք են առ քին. Հալոյ, նորոգ, հմուտ, յոգնակ, ղուրկ, նուաճ. և այլք բազումք, որք զինոյն ասեն, զոր ասեն առին. Հալոցեալ, նորոգեցեալ, հմտացեալ, յոգնացեալ, ղրկեցեալ, նուաճեցեալ. և այլն։

Ան և ամանք, որք առնուն զգօրութիւն երկաքանչիւրոցն անդանդաղանաքար. որպիսիք են առին. Համայն, փերակայ, հնազանդ, հպատակ, նուաստ, հաճառ, և այլն։ Ոմանցն զինոյն ասեն՝ զոր ասեն առին, Համայնացոյց, կամ համայնացեալ. փերակացոյց, կամ փերակացեալ. հնազանդոց, կամ հնազանդեալ. հպատակոց, կամ հպատակեալ. նուաստոց, կամ նուաստեալ. հաճառոց, կամ հաճառեալ. և այլք բազումք, որք գիւրաւ պէս ձանաչել կարին, եթէ ուշադրաբար հետազօտիցին ի առնել ի խոտմբա լծադրաառնոյ ածականաց։

Ան աստ գիտել է, զի բազմաք ածականք, որք ի հներգործականաց բայից են բղխեցեալք, և ունին զգօրութիւն ընդունելութեան, որ ի օղ եզերի, ոչ առնուն զինդիրս քնութեան բային՝ յորմէ բղխեցեալքն, այլ պահանջին զկոչումն սեռական. ոյգպէս, Պահապան խոյակի. Ընթարիչ ջրոյ, և ջրից. և այլն։

Ուրդ՝ բայաստեալ զայս ամ, դիցաբ նաև զմնոյս օրինակ՝ վն համբակագոնոյ, սակս խնդրոյ ածականացոյ, ի ձեռն որոյ խմանիլ կարին և մեռացեալքն։

Ածականաց անուանց ամանք պահանջին զկոչումն սեռական. որպիսիք են թուականաց ածականքս այսոքիկ. ոյգպէս.

Ինն նոցին.
Քսան փասանց.
Հարիւրն նոցին.
Հազարն օդոց։

Որք նաև երբեմն առնուն զբազատասկան. ոյգպէս,

Ինն ի նոցանէ.
Քսան ի փասանց.
Հարիւրն ի նոցանէ.
Հազարն յոցանէ։

Ասա այսմ և այլք նմանք։ բնդառնուն ի և բարդեցեալ դերանունս այս, խոտմանիկ. ոյգպէս,

Ուրոյքանչիւրն նոցունց, կամ ի նոցանէ։

Ամանք պահանջին բաց քնութեան բայից ընդ որոյ ունին զհաղորդութիւն, զվերջաւորիչ սրական. որպիսիք են այսոքիկ.

Հանդէպ դէմ.
Համեմատ նման.
Հարդ հեղ.
Հալոյ ջեղ.
Համաձայն նոցա.
Հերակայ նոցա.
Ժուռարկին դոցա.
Մերձ նմա.

Ոմանք պահանջին զհոլովիլ
արական որպիսիք են սոքա։

Ձիաձայն ՚ի ձիաձայնէ։
Ձիակոտ ՚ի ձիակոտէ։
Ձիապան ՚ի ձիապանէ։
Ձիարած ՚ի ձիարածէ։
Ձիավար ՚ի ձիավարէ։
Ձիավարժ ՚ի ձիավարժէ։
Ձիավարժուհի ՚ի ձիավարժուհւոյ։
Ձիավարուհի ՚ի ձիավարուհւոյ։
Ձիավաստակ ՚ի ձիավաստակէ։
Ձիավոր ՚ի ձիաւորէ։
Ձիավորուհի ՚ի ձիաւորուհւոյ։
Ձիավուր ՚ի ձիաւրէ։
Ձիավրէժ ՚ի ձիավրէժէ։
Ձիավրէժուհի ՚ի ձիավրէժուհւոյ։
Ձիավրէժք ՚ի ձիավրէժից։
Ձիավրէժս ՚ի ձիավրէժսէ։
Ձիավրէժսք ՚ի ձիավրէժսից։
Ձիավրէժօք ՚ի ձիավրէժսիւք։
Ձիավրէժօքս ՚ի ձիավրէժսիւքս։
Ձիավրէժօքսք ՚ի ձիավրէժսիւքսք։
Ձիավրէժօքն ՚ի ձիավրէժսիւքն։
Ձիավրէժօքնք ՚ի ձիավրէժսիւքնք։
Ձիավրէժօքդ ՚ի ձիավրէժսիւքդ։
Ձիավրէժօքդք ՚ի ձիավրէժսիւքդք։
Ձիավրէժօքն ՚ի ձիավրէժսիւքն։
Ձիավրէժօքնք ՚ի ձիավրէժսիւքն

Անունք այսոցանիկ ղպրոցական են առ քեզն.

Ձեռն	պեղեամբ.
Ոտն	հոփաով.
Ականջք	բերնոյ.
Ծունր	տարինով.
Արմունկ	համբառնով.
Երեսունք	վարդապետութենէ.
Արեխառն	որդւոյն.
Աբրահամ	անուամբ.
Աբրամեծար	պարոնով.
Աղեքսիկ	պինդ.
Աբրարդոյ	արքանաւագրաւճառէ.
Ուսամբ	որդւոյն.
Ոգար	հոփաով.
Ոնիսկ	տղոյ.
Ամբոխք	անդամոյ.
Ատամն	բերդ.
Ատուն	համով.
Ածնդակ	բարուոյ.
Ախտար	տղոյ.
Աղդոխք	բաղնիոյ.
Անտուս	բարուոյ.
Ամանոր	պինդ.
Անարձ	պինդ.
Անարիճ	արդիւ.
Այրջանիկ	հոփաով.
Գաւառ	տղոյ.
Գօն	հանձարով.
Դաւիճ	տարինով.
Դշուառ	հոփաով.
Կին	անուամբ.
Կնքնահաւատն	տղոյ.
Մատուռն	խորհրդով.
Ի	շնորհոյ.
Իրիկ	տարինով.
Ուրբք	պիտոյիւքն.
Իգիւ	համով.
Յօնէ	տարինով.
Ովեր	հրաւիրաւ.

Յոհեմ	խորհրդով.
Յոնաթհ	արդիւ.
Յիսուս	վարուոյ.
Յրեխայ	տղոյ.
Լայր	աղոյ.
Լորդ	վարուոյ.
Լուշտ	պրուցապրուքէ.
Լապտյու	երանելոյ.
Լարմիր	գունով.
Խնամդ	անդամբ.
Խամր	լեզուաւս.
Խանձարուղ	տղոյ.
Խորուատ	գոյնոյ.
Խիզ	բարուոյ.
Խղօր	պօրուքէ.
Ծոխ	անդամբ.
Ծարտար	լեզուաւս.
Ծաղատ	գլխով.
Հեղկ	արդիւ.
Հեղմ	ձայնիւ.
Հանուկ	հասակաւս.
Ձողդողդ	խորհրդով.
Ղուրբ	տղոյ.
Ճիզ	անդամբ.
Ղէդ	տղոյ.
Ղրսախս	պինդ.
Ղարի	վարուոյ.
Ճգնաւոր	պեղեամբ.
Պարարտ	տարինով.
Չէրմ	սիրով.
Չէրմեռանդ	ընչիւ.
Շուրթ	արդիւ.
Շամիկ	վարուոյ.
Պիղծ	բարուոյ.
Ոար	հոմոյ.
Ոտուար	տարինով.
Ոսոխար	խորհրդով.
Ոայրենի	բարուոյ.
Ցուրտ	որդւոյն.
Վարդաւոր	ընչիւք.

Վերջ.

Ընտառակ վարուժ։
Արկաւ անձամբ։
Ամանակոր սրտիմ։
Ասղ ոսկի։
Ձանիկ խորհրդով։
Եհերատ գործմամբ։
Ձարտամ ծով։
Խուր դիմօք։
Կար ձեռօք։
Ձանր ծարմնով։
Ընդուն ծով։
Ստատատուն չարագործութիւք։
Ասեղ խօսիւք։
Պատաճեր պէսպիսի։
Երկայն ձեռօք։
Արձ ձիով։
Ձանդուգն խօսիւք։
Ասաղ սրտիմ։
Ընարձր դրամիւ։
Երեսի դիմօք։
Որ անձամբ։
Ձարդախտ ձիւնոյաղաւորութիւք։
Որկ երեսօք։
Արիւն չարագործ։
Ել անդիւք։
Ուր պէսպիսի։
Ուրծ ծով։
Ուրոգ ձագոյնութիւք։
Քեզաւար ծով։
Ատայօգ ընդունայն։
Գեղ երեսօք։
Ուրչ վարուժ։
Ընծիծ խորհրդով։
Ընարատ փութով։
Ընթուն ծով։
Ծարմ ծարդով. և այլք բազումք։

Ամանք պահանջին զպարտականս. որպիսիք են տրքին։

Ճղջող պրպտիչ։
Ծխնաղող պէսպիսի։
Ծարեալ պիղծ։
Ընդեալ պղծութիւնս։ և այլն։

Ամանք պահանջին զնեղջոյականս. որպիսիք են տրքին։

Ընդակօղ ի պնասպանի։
Ձատօղ ի պենիչի։
Ծեռեղեալ ի խայտառակ։ և այլն։

Վարձեալ գիտելի է, զի երբեմն անուանք ածականք լինին. Թարց բայիւ, և առնուն ինքեանց խնդիր զգործ ծիսական, և կիր զվերջաւորով տրական, ոչ երեխն զանազանել՝ որբան առ այս, արդեօք իցեն զօրութիւն հոլովեցեալ ածականքն հետևեցելոյ գոյական նայ, կ Թէ ինքեանք ոչ զխնդիր առեալ իցեն զայնս. օրինակ, Ընդունակ բարուժ. հակառակ վարպետութ։ Նայ սակայն լինի են հանդերձ բայիւք, յայտնապէս զանազանին զօրութիւք բանին. ոչ ի հետևեցելոյ երկուց օրինակացս երեխն ( )րինակ առաջինն. Ընդ բայ չո է գործակ բարուժ. ս ընդեր իւր է հակառակ վարպետութ։ Ընդ ի սմին բանի ածականքն առնուն խնդիր զգոյականն ( )րինակ երկրորդ. Ընդ գեղբայրն չո գործակ բարուժ խոտ ընդ հակառակ վարպետութ։ Ընդ ի սմին բանի նոյնպէս ածականք ոչ Թէ զգոյականն առնուն խնդիր, այլ են ածականք նոյնն, գործակ զօրութիւք հոլո-

հոլովեցեալք, որպէս · Ինդեր եղբայրն ս֊ո թիւնդափօր քաւոր խոսի ընդ հայոսակաց վարդապետիսն։

Պարտ է և զմանուածսն բազդատականսն, և զ֊ենթադրականսն, որք են ածականք, և ի յաճախականայ յաւելեալք, ըստ որում են բազդատականք՝ ոչ առնուն զինդիլս հետևեալով բնութեանն ածականացն յորոց ինքեանք յառաջագային, այլ պահանջեն զայլազան հոլովս ըստ բնաւորութեանն բազդատակացութեանն իւրեանց, կամ զենթադրականութեանն. վասն որոյ մերթ ի ձեռն նախադրութեան ոմն՝ առնուն զհոլովն հայցականն. որպէս, Սպիտակագոյն ոչ ջիւռն. և կարմրագունեղ ոչ կարիւն։

Մերթ առնուն զսեռական. որպէս, Զօրագոյնն նոցանից, և տկարագունեղն նոցանից։

Մերթ առնուն զբացատականն. որպէս · Պարարտագոյնն ի նոցանէ · և պայծառագունեղն ի նոցանէ ·

Մերթ և առնուն զնեղոցականն, որպէս, Զօրագոյնն ի ձենգանին, կամ ի ձիզ ձենգանեաց՝ է առաւծն · և խամաճանագունեղն ի ֆիլէոֆոյս, կամ ի ձիզ ֆիլէոֆոյէ՝ է Արիստոտել։

Զի այսպիսիք զանազանքն ենդիրք սոցին գրեթէ զնոյն զօրութիւն ունին · զի մի և նոյն առնուն առնուլ կարէ զևբազանչիւրն · քայց այսու և՝ զանազանին · զի առաջինն որ լինի հայցականաւ հոլովիւ, կարէ ի նմին լինիլ բազդատուումն առայնս՝ որք են բազմութեամբ, և առ այն՝ որ է մի · որպէս, Զօրագոյն քան զառիւծ · կամ՝ Զաժանագունեղ քան զփա֊ղանս։ Իսկ միացեալքն երեքն՝ որք լինին սեռականաւք, բացայտականաւք, և ներգոյականաւք հոլովիւք, ի նոսին բազդատուումն միշտ լինի առ բազումս, և ոչ առ մին · ոյր և յայտ է։ Եւ զանազանին այսու, զի ի յառաջնում կերպի կարի գործիական հոլովն երբեմն ներսոյդիլ ըստ պահանջմանն բնութեանն ածականին յորմէ յառաջացեալէ բազդատականն · որպէս, Պարարտագոյն մարմնով քան զնոսա · Ազաժանագունեղ պիճօք քան զարջս։ Այլ ի հետևեալսն երեսինան ոչ կարէ գիւրապէս՝ ներսոյդիլ ոյ երևի հետազօտողացն։

Զ՚ոմ վերջապէս դիտելի է, զի բազմիցս Հանդիպի ածականացս անուանց ոչ տրամայեցելոց մանկամբք գոյ, և կամ գոնեղ, վարիլ որպէս զբազդատականս ենդրադրականս, որք ասիլ կարեն բազդատականք զօրութիւն · և այսպիսիքս առնուն զինդիր որոց բնութիւն իւրեանց՝ վէ գոլոյն բազդատականք զօրութիւն · և ի ձեռն խնդրոյ իւրեանց չանայլին վարիլ որպէս զբազդատականս · որպէս, Պարարտ քան զնոսա · Հզօր քան զնոսա ·

մակբայ՝ եթէ պիտոյ իցէ։ Աւելեցուրդ՝ բայն։ Կնեցուրդ՝ լինդիր բային։ Յանեցուրդ՝ ածական նորին։ Ընդ իւրաքանչիւրոյ անուան՝ ի տեղւոջ իւրում դնի յատկացուցիչն եթէ պիտոյ իցէ. օրդոն,

* 1 Արդապետ եպիսկոպոս 2 փարթամք 3 իմաստութիւն 4 գինի 5 առաքելոց 6 սրբոց 7 յոյժ պարզաբար 8 քաղցրաբանութիւն 9 մեզ զբանս հաճոյս 10 ղուղիս ‖։

Կայցէ մինչ ոչ մնացեալ կարգն բնական ոճ եղաւք, այլ կարգն արհեստական, և ոչն որ ի յարմար արտաբերման՝ և քաղցրաբանութիւն, դնի այլապէս։ օրդոն, * 1 Գինի սրբոց առաքելոցն վարդապետք եկեղեցւոյ փարթամք իմաստութիւն, զուղիղ բանս հաճոյս յոյժ պարզաբար քաղցրաբանութիւն մեզ։ ‖ Կայ ի սմին երևին մնասունք բանին երբ ի բազում յեռեւառաջադրել արտաքոյ բնականի կարգի։ Կամ շարադրողին ոչ է հարկ հայիլ ի կարգն բնական, այլ ի կարգն արհեստական, և ի յոչն որ ի յարմար արտաբերման։

Ընկերուրդ գիտելի է, զի առհասարութեամբ միոյ պարբերութեան ոչ միշտ հարկաւորի դնել զայնքանս մասունս՝ զորքանս եդաք, այլ ըստ պահանջման բանին յաւէտ՝ կամ նուազ. վասն զի ոչ միշտ պահանջի թէ ի միում պարբերութեան

ոխած. Լիմաստուն կամ գաւազանաւ. դեղեցիկն ախոյ. մեծն ի նոցանէ. կարօղն ի նոսին. կամ ի ձի նոցին. հնազանդն ի նոսին. կամ ի ձի նոցին. և այլն։

Կատարն յիշելի է և այս, զի ոչ ամ ածականն կարէ լինիլ շնորհաւորածուէ քաղաքական. օրդոն, Ոչ լինի ասել արուեստ ընկերական, բարեխոհական, կամ բարեխոհական. զի քաղաքն միոյ քաղաքացոյ պահանջի, լինելն զօրութեամբ քաղաքական, և առնուն յոյժ քարեխոհ զինդիրս քաղաքականաց. օրդոն, Արքայընթացք կամ ընթացք. արընթացք կամ ընթաց. քարեխոհութիւն կամ ընկերութիւն. և այլն։

Հայաստան Արքաւորման Մասանց բանի ի շարադրութենէ, հանդերձ օրինակօք ոմանցէ։

Գլուխ Ա. Ընկերասանեցուրդ։

Ընկեր գիտելի է, զի ի շարադրութենէ եթէ մնասածխոյ բնական կարգ. մնասանց բանի, ասի՝ զնի այն որ է անուն բային։ Ընկերուրդ՝ նորին ածականն՝ եթէ պիտոյ իցէ։ Ընդերուրդ՝ լինդիրն ածականին։ Ընդերուրդ՝ նախադրութիւն եթէ պիտոյ իցէ։ Ընդերուրդ՝ նախադրութիւն։ Ա եցերուրդ՝ ածական նորին՝ եթէ պիտոյ իցէ։ Ընդերուրդ՝

քուլն իցեն մանկտայք, իցեն նախատրուելիքը, և կամ միշտ իցեն ածականքը, և յատկացուցիչք. բայց հարկաւոր է զի իցէ մի բայ, և անուանքը գոնեա երկու, որոց միոյն իցէ անուն բային, և միւսն խնդիր. և այս՝ կամ ներգործուելիք. օրգոն. Պէտու նորա՝ ի պեղան. կամ զօրուելիք. օրգոն, Պէտու նորա։ յն մարմնով։

Երրորդ գիտելի է, զի առ՛ի համարմանել զմի պատրաստուելի բանի՝ պիտոյ է զննել և խնամալ նախ՝ թէ ուր, և կամ ումն իցէ անուն բային, բայն, և խնդիր նորին. թէ ներգործուելիք իցեն եղեալք, և թէ զօրուելիք։ Այսպէս սկսցուսանել զածականսն՝ եթէ իցեն, և ձանաչել՝ արդեօք որոյ գոյականայ իցեն ածականքն. զի բազմիցս ածականքն՝ տարակայք՝ ի գոյականացս իւրեանց իրեանց դնին։ Այսպէս հարկաւոր է քննել զյատուկ բերականն դերանունն, և տեսանել՝ թէ զո՞ յատկացուցանէ, նաև ձանաչել զդերանուէանս, որոց արդեօք փոխանակ եղեալք իցեն։ Այլ վերջապէս զանազանել զյատկացուցիչսն՝ ի խնդրոց, և դարակել՝ թէ ո՞յք իցեն յատկացուցիչք. և այսպէս զայլոց մնացեալ հետաքննել։ Որոց դնեմք առաջին օրինակ զբանս զայս, * Յօհաննէս Սկրտիչն ամենեցունց մարգարէից գոյն նախագունից՝ ի Քրիստոս վկայեաց։

Երկրորդ օրինակ. Ամենեցուն մարգարէից գոյն նախագունից՝ ի Քրիստոս վկայեաց։ Այս՝ ի սմին բանի կան երկու յատկացուցիչք, զոր են երկու յատկացուցիչք, զոր են ամենեցուն մարգարէից գոյն նախագունից՝ ի Քրիստոս վկայեաց։ Այս՝ ի սմին բանի վն յետևեալսառաջադրութեանն գործարանաւ երևի բառս՝ վկայեաց՝ որ է խնդիր բնութեան բային։ Բառս՝ մարգարէից, որ է խնդիր բառին, վկայեաց։ Բառս՝ նախագունից՝ որ է ածական բառին՝ մարգարէից։ Այլ բառս՝ քան զինքն, որ է խնդիր բառին՝ նախագունից։ Այս պարզաբանի այսպէս. * Յօհաննէս Սկրտիչն ամենեցուն մարգարէից գոյն նախագունից քան զինքն։

Երկրորդ օրինակ. * Ամէն ումն ինչ ձեռն սկրտելիր առնուն՝ կիւդ յառաջ քան զմարմնոյդ՝ հնազանդուելի։

Երրորդ օրինակ. * Ամէն ումն բանի գործարարաձառնալ երևի բառս՝ ամէն ումն բանի՝ որ է խնդիր բնութեան բային։ Բառս՝ գործարարաձառնալ՝ որ է խնդիր բառին՝ ամէն ումն բանի։ Այլ բառս՝ կիւդ յառաջ քան զմարմնոյդ՝ հնազանդուելի՝ որ է ածական բառին՝ ամէն ումն բանի։ Այս պարզաբանի այսպէս. * Ամէն ումն բանի գործարարաձառնալ երևի կիւդ յառաջ քան զմարմնոյդ՝ հնազանդուելի։

Չորրորդ օրինակ. * Ամէն ումն բանի գործարարաձառնալ երևի բառս՝ ամէն ումն բանի՝ որ է խնդիր բնութեան բային։ Բառս՝ գործարարաձառնալ՝ որ է խնդիր բառին՝ ամէն ումն բանի։ Այլ բառս՝ կիւդ յառաջ քան զմարմնոյդ՝ հնազանդուելի՝ որ է ածական բառին՝ ամէն ումն բանի։ Այս պարզաբանի այսպէս. * Ամէն ումն բանի գործարարաձառնալ երևի կիւդ յառաջ քան զմարմնոյդ՝ հնազանդուելի։

պարսից ։ Ա-

եղեալ օրինակ . * Ա՛ն ես դանդաղիմ ասել զձեզ ուսեալս՝ և խնամառուն , որ ոչ տեսանեմ զձեզ տաղտկացեալս յուսմանէ ։ Ա՛ն ամին բանի յառաջնում ասէ , որ և քաւական , որ մատնագրել կարիցէր զՔրիստոս ողբալեաց , որք պատեալ պաշարեցին զտարմանգնեայս մեր ի ժամանակի կործանման Երուսաղէմի պատրաստ պատեալք պաշարել ։ Ա՛ն ամին բանի յարաբերեալ կանքն՝ Թէպէտ այնց զոր յարաբերեն՝ իսկն մերձակայք , բայց ի բայիցն՝ որոց լինին ա նշանակք , են տարտկացք . նաև խնդրելք բայիս բազմաք միջոցիք յառաջէն զբայս ։ Ա՛ն

բացատրէ այսպէս ։

* Ա՛ն ես իմ իսկ պարտապուրդ ոչ և քաւական , որ մատնագրել կարիցէր զՔրիստոս ողբալեաց , որք պատեալ պաշարեցին զտարմանգնեայս մեր ի ժամանակի կործանման Երուսաղէմի պարսից ։

Ա՛ն օրինեցորդ օրինակ . * Ա՛ն ես իմ իսկ պարտապուրդ ոչ և քաւական , որ զՔրիստոս ողբալեաց՝ որք զտարտմանգնեայս մեր ի ժամանակի կործանման Երուսաղէմի պատրաստ պատեալք պաշարել զնա , մատնագրել կարիցէր ։ Ա՛ն ամին բանի յարաբերեալ կանքն՝ Թէպէտ այնց զոր յարաբերեն՝ իսկն մերձակայք , բայց ի բայիցն՝ որոց լինին անշանակք , են տարտկացք . նաև խնդրելք բայիս բազմաք միջոցիք յառաջէն զբայս ։ Ա՛ն

բացատրէ այսպէս ։

* Ա՛ն ես իմ իսկ պարտապուրդ ոչ և քաւական , որ մատնագրել կարիցէր զՔրիստոս ողբալեաց , որք պատեալ պաշարեցին զտարմանգնեայս մեր ի ժամանակի կործանման Երուսաղէմի պարսից ։

Ա՛ն եղեալ օրինակ . * Ա՛ն ես դանդաղիմ ասել զձեզ ուսեալս՝ և խնամառուն , որ ոչ տեսանեմ զձեզ տաղտկացեալս յուսմանէ ։ Ա՛ն ամին բանի յառաջնում ասէ , որ և քաւական , որ մատնագրել կարիցէր զՔրիստոս ողբալեաց , որք պատեալ պաշարեցին զտարմանգնեայս մեր ի ժամանակի կործանման Երուսաղէմի պարսից ։

Ա՛ն օրինեցորդ օրինակ . * Տեսի զձեզ ուսեալս՝ և խնամառուն , որ ոչ տեսանեմ զձեզ տաղտկացեալս յուսմանէ ։ Ա՛ն ամին բանի առաջին ածականն է տարտկաց՝ ի գոյական հանին . և երկրորդ ածականն նախադրեցեալ գոյականին .

Ա՛ն պարզաբանի այսպէս ։

Տեսի զձեզիսկեալս եղեալս զս՝ ի գաշտի առ երեսաց երկայնանալ նանատիճ առնել զՀաւատոյ Թիւն ։

Ա՛ն եղեալ օրինակ . * Ո՛ ի ծանիցես զառ յիս հալածատարմանգնեայս բանից , նաև՝ ի տոմսակի նշանագրելոյ զիմատոյ իմոյ զյղայեալս խոր հուրդս ։

Ա՛ն ամին բանի դժուարիմացութիւն ծագի , զի հայցականաց գոյից նախադիրն , ոչ , նա՝ ի ադրի նախադրեալ էցս առ , և ՝ի . ՝ի վերջնում բանում կրկնի և առնոյն , զ , Ա՛ն բացատրէ այսպէս . * Ո՛ ի ծանիցես զհալածատարմանգնեայս բանից իմոց առ քեզ , նշանագրելոյ նաև ՝ի տոմսակի զխորհուրդս յղայեալս ՝ի մտաց իմոց ։

Ելեր երդ օրինակ. * Յետ
աւարտելոյն Պատարագի
գնաւորն ոչ կարէ դիւրաբար
առաւարել այնպիսիք բանք և
խորհուրդք, որք ի պատարագի
կակղել կարիցեն զեռաւուն ։
Ի սմին բանի սահմանեն ի
գոյականէ միջադրութիւ բայիւ
տարաձգել, և նախդիրն՝ ի՝
երկոյնեան և առաջել ։ Այս
բացատրի այսպէս. Որք պատրաստեալ
սիս խառնուածիս կակղել կա-
րիցեն ։

Ութներորդ օրինակ. * Յետ
հրամանելոյն Պիղատոսի զի արձակեսցէ Բարաբաս, և զՅիսուս մատնեսցէ ի կամս նոցա, ասէ Ղուկաս. Եւ Պիղատոս հրամայեաց լինել հանդիպմանն նոցա ։ Ի սմին բանի դնեն զայս նորին՝ որ ի յատկապաշտիչ, յորում բանի զՊիղատոս ի սեռականի հոլովի ։ Այս դիպաւորեալ է հայցականի խնդրիւ անեղեալ ի բային ։ Այս բացատրի այսպէս, * Յետ հարկանելոյն Պիղատոսի զի արձակեսցէ Բարաբաս՝ երկարեալ զբանս իւր մինչև ի ժամն ձիգս՝ առ ընտանիս դարձեալ. և ապա հրամայեաց առաքել զդիսակատուս ի բազմահոգի շէնքն կատարածոյ ։

Տասներորդ օրինակ, և հանգամանական լուծումն շարադրելոյ ի մասունս իւր ։ * Արքայն գաւիթ ոչ ի չբաժանել

ղինկս եղեալ՝ վասն շահասիրութեան ոչ ինչ կարէ զբաղել զիւրեանս զօրականսն քաջ, այլ ի գիտութիւ առնելոյ, և վասն բասրելի ցուցանելոյ զՅովաբ իշխան զօրուն՝ որ զարիւն պատերազմի ի խաղաղութեան խնդրեաց ։

Ի սմին բանի՝ դնէին ի անուն բայի, Հրամայ՝ ածական նորին. Ուն ի մակբայ. Այնպէս ի ընդունելութիւն ։ Ի ընդունիմ՝ խնդիր նորին ։ Նայ այսպիսի ընդունելութիւն, և խնդիր՝ կարգեն զանկատար բան լինի՝ որ ունի զգօրութի գործելոյ նի, և ներմուծանի ոչ զատեալ բան լինի ի բանէ. (Ի Արքայն Գաւիթ ոչ էր մեղիկ լինելով, կամ՝ չէր մեղիկ լինելոյ վասն ոչնայ) ։ Ան՝ ի նախադրութիւ. Շ ածական նորին ի խնդիր ։ (Նայ նաև որին կարգեն պատեհական բան լինի ի բանի) Ուղիղ ի բայ։ Ունուն բային ի վեր անդր առանց. Հրամայ Գաւիթ ։ Օ աբեներ՝ ի խնդիր բայի ըստ սեռին. Օգուտն ի միջական անուն, և առանձն ի ածական աբեներայ. Ուր երեսելեաւն՝ և գոն են ածականք զօրականին՝ որ վերահայեցմամբ առնուին համարի գոյական. Ամն՝ ի շաղկապ բացառականն ։ (Այս զկնի նորին մտանել զօրութիւ բայս այն՝ ընծեղեալ.) ի գնորին ի խնդիր սեռի ։ Ամեծ՝ յատկացուցիչ խնդրոյն ։) Այս վերա-

տին մուտանէ զկնի սորին զօրութիւն քան զՀղեսոյ. և ինդիրն՝ զՀՀիեննէր։) Եւն՝ շալակաւոր. վասն՝ նախադրութիւն. ցուցանէլոյ՝ ինդիր նախադրութիւն. զՀղեսովբ՝ ինդիր սեռի դերբային՝ որ եղև ինդիր նախադրութիւն. էշխան՝ ածական յովաբայ. զջրոն՝ յատկացուցիչ. Բաբելէն՝ էր ինդիր քննութիւն դերբային՝ որում՝ նախադրեցաւ։ Ուրն՝ յարաբերիչ զյովաբ, և լինի անուն քայլ։ Այնդբեցոն է քայլ. զարէն՝ է ինդիր սեռի քայլին. Պապեղաչի՝ է յատկացուցիչ ինդրոյն. ի խաղաղութիւն, է ինդիր քննութիւն քայլին։ Նայց այս ինդիր զջրութիւն ունի զբաւս՝ ձամանակ, որ եթէ ներգործութիւն դնիցի, լինի ձամանակն ներգոյական ինդիր. և խաղաղութիւն՝ ի սեռականի հոլովոջ յատկացուցիչ նորին. որպէս, ի ժամանակի խաղաղութիւն։

և այլն։

Յաղագս Օրանալոյն Հերոդէս Շարադրելոյ նախնեաց, Հանդերձ առաջադրութիւն ոմանց բանից արտաքոյ հանելոյ ի գրուածոց նորին, առ ի լինել օրինակ համեմատութեան։

Վերոյ Այնոսիկ առնելոյդ։

Ալ քան թէ դնել ցեմ զոմանս օրինակս շարադրութեանց նախնեայ մերոց, պիտեալ է, զի եռեակ կերպ շարադրութեամբ գտանին ի քանս նախնեաց մերոց ի քնաւթ գրուածոցն։

Առաջինն է այն՝ որ սահմանի՝ իշխանարեալ ասել դիւրահասկանալի է ամենից. որպիսի է շարադրութիւն Այսմանէ։

Երկրորդն է, որ միջակ կալեալ ունի ի շխնարեալ ասելն, և ի քաղցրաբանութեան, և ոչ է այնքան դիւրահասկանալի ամենից. որպիսի է շարադրութիւն Ճաշոցն գրոց եւ մեծագործութեան մասին։

Երրորդն է, որ կատարեալ պէս ունի ի շխնարեալ ասելն, և ի քաղցրաբանութեան. և ոչ է հասկանալի ամենեցունց, այլ միայն ի միջ դիտնոց ունի զգալ իւր. և այսպիսի է շարադրութիւն դպոցին Ածախի խորենացւոյն, Ագրիգորի նարեկացւոյն, Գէորսիսկ

զինև,

* Աստ ակնարկէ ի պատմութիւնն Յեսուայ որ ի Ես. Ի. 10. 12. 13. եւ ի Յեսու Ժ. 12. 13. ուր գրի թէ կայր արեգակն ի միջօկի երկնից եւ ոչ երթայր առ մայր մի աւր, մինչեւ վրէժխնդրեցաւ ազգն ի թշնամեաց իւրոց։ Ոմանք կարծեն զայս ոչ եղեալ իրաւամբ, այլ ի կամս Աստուծոյ, որ ոչ ինչ ինչ գործէ ձեռն քահանայի։

* Ոմանք ընդ սա ունին զայս. Ոչ ոք ոք ոք

զինեա, բայց դու ի հրապարա-
կիդ մի ագանիցիս ։ Առակ.
19. 20։

Ա. յանձն, պահատուքեդ պէտ
քոյոց եղիցի զինեա, և
ի վերայ իմ. իբրու թէ իմ
ելիցին պահատուքիք քոյք, զո-
րոց ի հարկէ նախահոգամ։
* Առատիկաց ի ժողովրդենէ
անտի ուրեք հազար արանց։
Առակ. 20. 25։ Ի զանձինս արանց
ուրեք հազարաց ։ Յորում
արանց ես յատուկացուցիչ հայ-
ցականի ենդրոյն, որ ես զօ-
քուն թէ. և ուրեք հազարն ես ածա-
կան արանց։
* Ոչ սիտան հարկանել վի-
բասջոս ի ժողովրդենէ անտի
ոմի մի անգամին և միւս անգամին
առ ձանապարհօքն, որոց միոնն
ելաներ ի բեթէլ, և միւսն
ելաներ ի Վաջաստա ։ Առակ.
20. 31։

Ա. յանձն, որոց իբ միոնն գնաց-
ցօղն ելաներ ի բեթէլ. և այլն։
Ոչ զի գնացօղն ընդ ձանա-
պարհ ինչ՝ ելանէ ուրեք, և
առ այս նաև ձանապարհն ասի
ելանել ուրեք։
* Հեղում զանձն իմ առաջի
նոր ։ 1. Թագ. 1. 15։

Ա. յանձն՝ տարածեմ զհոգի
իմ աղօթիւք առաջի նոր։
Ոչ է ած ինն առնել, որալ
ցուցանի ի խորոց սրտիդ հան-
դրել զինին յուժիքդ։
* Ոչ էտ նոյ տեղի ի վերոյ
կաշտակռացոյն իբրև զերեսուն
արամբ ։ 1. Թագ. 9 22։

Ա. յանձն զերազանցեալ իբրև
զերեսուն արամբ. համ զնոր-
քան զերեսուն արս։
* Ի քէն և այսր ի փրկնն ։
1. Թագ. 20. 21։

Ա. յանձն՝ այսր քան զքեզ ի
փրկնն ։ Սա այսմ է և այն
Առաքամ է ի չէնն անդր ձանա-
պարհ ։ 3. Թագ. 19. 7։

Ա. յանձն, ի կայեալ տեղւոյ-
քեզ և անդր բազում է ձանա-
պարհ։
* Ոչ եղև թիւր աճուրդ զորս
նոսաւոյ Առաքեն յանդիման այ-
լազգեայ, աճուրդ ընդ ա-
մսոյ ։ 1. Թագ. 27. 7։

Ա. սան նոսա՝ բայն առնու-
զնեզդ զոյական. ի չանդին. և
մինչ ասի, զոր նոսաւ, հայցաք
կանուս այս յարաթելէ զոսաւ
աճուրդ ։ Իբր ևթէ ասիցէ,
Առաքեն նոսաւ յանդիման այլ-
ազգեայ զաճուրդս հազար չո-
րեքհարիւր վաճառուն, որք են
աւուրք ընդ ամսոյ։
Ոչ ի այսմ նաև այլոց բանից ոչ
պահանջողայ զհայցականն մինչ
ի առաջ եկանեն ևթէ ամսոյ
և աճուրդ, հայցականաւ հա-
լածիւ եկանեն. արդեն, * Ի կայ
զաճուրդս երեսուն ։ և այլն ։
Իմ այսպես. * Ոչ եղև թիւր
աճուրդ զորս եհայ առ մեզ,
աճուրդ միոյ ամսոյ. և այլն։
Ոյն է և այս. Առաքեն ձանա-
պարհ չեմ աճուրդ ամսոյ եղեալ
2. Թագ. 14. 28։
* Ոչ բան ինչ յառնել մի
դիցես ի սրտի քում ։ 1. Թագ.
29. 10։

Ա. յանձն՝ զբան ինչ յառն ։

Այնչ ըստ այսմ բռնկիցս հանդիսել՝ զի վտանգաւոր գիտելոյ զգոյական անուն ինչ ածականս հանսու հանդերձ՝ ի հայցականս հոլովմամբ՝ ածականն վերացուցանել և՝ ի սեռականս հոլովմամբ դնել յատկացուցիչ նմին. որպէս, աշակերտ Քրիստոսի, նոյն է Քրիստոս աշակերտ, կամ քրիստոնեայ։

* Այնչ եղև ձեռն երիվարաց աւերեալ. ‖ 2. Թագ. 13. 23.

Այրեհայն է ածականն անուանց. և հոլովի՝ երիվարաց՝ երիվարի. և այլն։ Այնչ նոյն է՝ հետ ասելոյն։ Այնչ ձեռն ոչ ոք էջին աշխարհէն ասաց։ Յորում ամաչեն է յատկացուցիչ անուանցն. և էջին է ածականն ասացեալ։

* Այնինչ դեռ դու խօսիցիս անդ ընդ արքային, ես մտից՝ և լցից զբանս քո ‖ 3. Թագ. 1. 14.

Այսինքն՝ հատարկագործիդ ձերոյ զբան քո. կամ հատաւածոյ։ և այլն։

* Այնչ ահա՛ ի կեաս չէ զօր պատերազմին ինձ իմաստութեամբ ‖ 3. Թագ. 10. 7.

Այսինքն, ահա այն զօր պատերազմին ինձ՝ չի՛ ի կեանս իմաստութեամբ։

* Այնչ ոչինչ էր նմա զինչ հատանել ընդ ձեռն երիվարացն ‖ 3. Թագ. 16. 31.

Այսինքն՝ ոչ լինն էր ասպրեալ նմա զինչ ընդ ձեռն երիվարացն հատանել, այլ էր նոյն։

* Այնչ սեղմիլ, զի պատանեալ լինն նա առ նա ‖ 4. Թագ. 5. 7.

Այսինքն՝ զպատանեալ լինն որոնել նա առ նա։

* Այրիկամուհեք իբր զդպանել հարան ‖ 1. Պետ. 2. 24.

Այսինքն՝ ի դպանութիւն հարան։ Այլ և այն՝ որ ասի, Այրիկամուհեք ընդ երէց. յոր ի քար։

* Այն ինչ կամէր առաքեսն՝ ի դիշերոյն մերկանալ ‖ 1. Պետ. 5. 30.

Այսինքն՝ մինչ կամէր լցեալն առաքեսն՝ ի քաց վանել զերաւար դիշերոյն։

* Օսերան, և զիմաստն նգովել առնապատիս վառեալ՝ քաղաքաւք յառաջ մատուցեալ՝ առեր ‖ 2. Պետ. 7. 21.

Այ՛ զերեցիկ լինն ոմ, որ զբազմացոյց նմանեալ առեբերի. որպէս, Օ բանս, և գիտաս հանիկանէ պիղ, ըստ առաքեալ ծերոյ կարճառօրէն, վարահաբար՝ ի յապերախտ ոգիս ընկալեալ պատասխանեցի։

* Այնչ այնիք չարագուշակ էին որք առ աչին յիմարութեամբ՝ ընդ իւրեանց գէնս եկանէին ‖ 2. Պետ. 12. 22.

Այսինքն՝ վասն այնի, որ է առ յիմարութեամբ. ընդ իւրեանց գէնս եկանէին. յոր անկանելով՝ ի վերոյ գլուխ իւրեանց գերեզմանք մնային։

* Այնչ կամ ոչ կրկին՝ քան զոր ետուն ինչ էր յատաջագոյն ‖ Յովել. 2. 42. 10.

Այսինքն՝ կամ գկրկնապատկութիւն առաքեցին։ Այնչ է ոչ լինն առաքել գնել զհանն մեսոյն. և զօրութիւն իմանալ ինդ կրօն՝ գոյն։

Այնչ

Նոյն զքաղաքս իրաց կարէ առնել. որպէս, Որպէն անենկայ մերոց եղև կրկին քան որչափ էր յառաջագոյն. այլ քան զայն, որչափ էր յառաջագոյն։

* Երհամարհէ զբաղաքակիցս այլ պակասութիւն։ ‖ Ղեւտ. 11. 12.

Նատէն անուն բային է՝ ի վերջն բանին։ Նոյն է ոմն իմն, որ ասի զազգէ, զգաճառէ, զդրացուկէ, և զառանէ. որպէս, Նոյ յիմաստ արհամարհէ զգաճառականիցս իւր. ըստ այսմ և այլն։

* Նդարագոյգ զանձն իւր ապստամբութեան ինչ առ ուխտազանցութեան յուդայ ‖։ Երեմ. 3. 11.

Նյսինքն՝ բաղդատեալ առ ուխտազանցութեանն յուդայ. ըստ այսմէ և այն. Օրինէ յորդոյ ‖։ Երեմ. 23. 28.

* Նատէսցեն՝ ի Տոբեթին առ տեղւոյն չթաւալել ‖։ Երեմ. 7. 32.

Նատէն առնէ վասն. Նյսինքն վն չթաւալել տեղւոյն։

* Օր ի բանս՝ ի գործ արարչին ունիլ զիս ‖։ Երեմ. 18. 22.

Նյսինքն, զխօսս էդին՝ ի մէջ իւրեանց առ՝ ի կալնուլ զիս։

* Նայլ ձեռն Նքրիկամայ էր ընդ երեմիայի ‖։ Երեմ. 26. 24.

Նյսինքն՝ օգնութեանն, կամ խորհուրդն, կամ կարողութեանն, և կամ սիրտն աքիկամայ էր ընդ երեմիայի։

* Օր ոչ եւ՝ ի վեր բանն ‖։ Երեմ. 38. 27.

Լերդեն Շ արտրուեց։

Նյսինքն ոչ յայտնեցաւ։

* Կտո ակն կալեալ հայեաք ‖։ Ղեւ. 4. 17.

Նյսինքն՝ որպէս զակն դիտել կալեալ զաչս մեր՝ հայեաք. կամ ուշ եղեալ հայեաք։

* Ի ձեր սակս սիտն արօրատիրը լիցի ‖։ Միւայ. 3. 12.

Նյսինքն՝ վասն ձեր։

* Նո աբխաթարաւ քահանայապետիւ ‖։ Արդ. 2. 26.

Նյսինքն՝ ի ժամանակի նորին։ Այլ և այն բան։ Ար եղեաւ Կիլոբեաւ։ Գործ. 11. 28.

Նյսինքն՝ ի ժամանակի Կիլոզեայ կայսեր։ ըստ այսմ են և այլք բազումք։

* Հաներ զգիշերն՝ ի գլուխ յաղօթան Նառաջոյ ‖։ Գ Թագ. 6. 12.

Նյսինքն՝ զբոլոր գիշերն մինչ՝ ի կառաւոն անցուցանէր՝ ի յաղօթս. ըստ այսմ են և այլք բազումք։

* Ար ոչ ընդունիցի զարբայութիւն այ իբրև զմանուկ ‖։ Գ Թագ. 18. 17.

Նյսինքն ոչ մանուկն ընդունող գիտի. և ոչ թէ արբայութիւնն ընդունելոյ՝ համարիլ պարտ ունի զմանուկ։ Նոյն այսպիսիք բազումք հանդիսին՝ ի բանս, որք առարծոշիլ պարտին։

* Ի՞ իբրև աճուրս բազումն հանիցին անդ ‖։ Գործ. 25. 14.

Նյսինքն՝ անցուցանիցին զաճուրս բազումն։

Ի գրոցածոյ Անտիի Խորենացւոյն։

* Եւ Սիմեան հրամայեաց զիմաստն պղնձիս դնել, և յոտաքաղ առեալ զձեռնատն իւր իբրև զարծուի կերասան կաքաւուց խոյանային։ Ի սմին բանի հայցականն այս՝ պղծոյն, ոչ է խնդիր բայիւն հրամայեաց, այլ է խնդիր անեղեալ բայիւն գուշեցուցանել։

* Այլ զայս ամ գործէ յաղաչառեալ Թէն Ա. որպէս կամք են ասել իմոյ բանի, յաղագս որ ի մեզ փրկութիւն Ձանապարհ. ապա Թէ ոչ՝ որոյ յոտոյ ակնունելով զմանուկն Պաղեհաիկ ի Հռոմայեցւոց իշխանութիւն մուծանէին՝ Պետ ընծայելին հաճասցոյ։

Ի սմին բանի փոխանակ ասելոյ կամ են ինչ ասել, դնել՝ կամ են ասել իմոյ բանի։ Ձի փոխանակ, յաղագս այնր որ ի մեզ, դնել յաղագս որ. և սեռական հանդիպիս այս՝ այնր, իմանալի զօրութիւն։ Պետ ընծայելին հաճասցոյ. Ա. յիշելն զմանուկն Պաղեհաիկ, որ էր ոչն Պետրոս առաքելոյն մեր, ի կեսարիա, որ էր ընդ իշխանութիւն Հռոմայեցւոց, մուծանէին, և ընծայելին հաճասցոյն Պետ։

* Որք ոչ զպատիւն յինքեանս ձգելին, այլ պատիւն զհնա-

հագոյս ընծայասցէ։

Ա. Այս է գեղեցիկ լինն ոչ առաւե-

լեալ, և առատաձեռն լինին առանց զղջմանց որքան Պետրոս լուաւորչին մեզոյ. և կարէ ասել նաև զայլոց նմանեաց։

* Յակ Թագաւորն Տրդատ. ամ հայոսատանեաց իջեալ ի դաշտն Վարդարատոյ, պատահէ հիւսիսականացն Ձաղկաստոս պատերազմի, և ի խառնել երկոցունց կողմանցն յերկուս Ձեղջ զամբոխ Թշնամեացն, ակայաբար շահատակելով. Ա. կարեմ ասել զերապուճի Ձեռինն, որ անբաւք ի նմանէ յերկիր անկեալ Թագաւորը խոտորին. օրինակ լինի, իբրև ի գեղեցիկ ցանցորդէ լի Ձկամբ յերկիր Թօթափելոյ ցանցոյն, կայտառացին յերկուս երկրի։

Ի սմին բանի, Ձոխագոն է գործնական խնդիր՝ պատահէ բայիւն. հիւսիսականացն՝ է տրամական խնդիր. պատերազմին՝ է յառակացուցիչ Ձոկատուն։ Ա. անդ՝ ուր գնէ օրինակ լինի, կամ ասել, Օրք օրինակ։

* Օգոստս ժամանակաւ կատարէ Տրդատ զշինուածս սմիոյին գաւառոյ, զոր որձաքար՝ և կոփածոյ վիմօք, երկայնագաւառ, և կապարաւ սնծուցեալ, յորում շինեալ և տուն հոգևոյ սնհարձանաքոյ արանցելի գրօշնածոյ՝ բարձր քանդակօք՝ ի համար բեռ իւրոյ խոտորմիլխատոյ։ Ի սմին բանի գնէ բառս՝ է համար, փոխանակ նախադրութեան՝ վասն, կամ առն։

* Ա՛յլ պատմութիւն յաղագս արբոյն Տրդատայ Հայոց Հայրենասէր, զանգիր արձանագրել նմա դեղ մահու, զոր կերեալ ի լուսոյ շնորհայ Աստուածայնոյ նորա, որ Թագաւորեաց ամս յիսուն և վեց ։

Ի սմին բանի ճառագիրն ե յաստիացուցիչ լուսոյն. և շնորհաց ե յաստիացուցիչ Աստուածայնոյն ։

Ի գրոցածոյ սբ֊ին Գրիգորէ Նարեկացւոյն ։

* Պատճինն հօր, և քեզ անդրանիկ. որդի քո ծննդեամբ, և տէր արարչութեամբ ։

Ի սմին բանի էական բայ՝ է, խնամեի զօրութիւն. ոգիդ, Աստ արբուհի կոյս, ոչ միածինն ե հօր՝ և քեզ անդրանիկ. ե որդի քո ծննդեամբ, և տէր արարչութեամբ ։

* Ամենայն յոյժգին ընթացեալ՝ ընկալայ առատապէս. յանչափին ձգտիլ՝ խմոյն ոչ հասի. ի մեծագոյնն ամբառնալ՝ առատաւտ գլորեցայ. ի զգուշանալն առաւել՝ յատեան ելեալ. կարծելով ընդ ամենայն մոլիլ՝ յաջն գթեցի. ի ձերկրորդն խուզիլն՝ ընդնաքնին կորուսի. ի խնդիր առակաւն՝ ի կարևորացն զգեցայ. ի փոքունցն փախուցեալ՝ մեծացն մատնեցայ ։

Ի սմին բանի նախդիրն դերբային, այն է, դնի հետապետ որդեն, ի ձերկրորդն խուզիլն յորում խնամեն այս, ի խուզելն զերկրորդն։ Նմա այս բոլոր բան ե դեղեցիկ օրինակ լինել, թատ կերպել որոյ կարեն շարադրել և այլք բանք բազումք ։

* Օ աշխարհատեզ թերատոյդ գի՛ ձեղէն անձրևացդ զկեցուցանողն կամ֊ուճած մատոյ լսելեացս դրանդ բացարան, որով զօձին խորամանկութեն թանատարկուչին Թիւնից բարձեալ՝ և բժշկեալս ։

Ի սմին բանի կամ֊ուճածն ե հայցական խնդիր բային Տալ. և նախդիրն իւր ի, ե համանգանակ՝ ի յերիս բառս յայտնի՝ զկեցուցանող, որ ե ածական խնդրոյն. զկ՛ձեղէն, որ ե ածական յատկացուցչի խնդրոյն, այ անձրևաց. զաշխարհատեզ՝ որ ե ածական յատկացուցչի յատկացուցչին, այ բերատոյն. որդոյն Օկամ֊ուճածն կեցուցանող զ՛ձեղինաց անձրևաց աշխարհատեզի բերատոյդ, զ՛յինքն՝ զկամ֊ուճածն Թքոյդ՝ մատոյ լսելեացս դրանդ բացարան. այ բացող. ունկերեւին արարեր մինչ Թքեր յանկնջս խուլ և համր դիւահարին, և բժշկեցեր ։

Ի գրութեան սրբոյն Կերպին, Ալեքսիոս, ընդ գրեցս առ համօրէն հայտնեա առնին։

* Օ Իմարդ կարկեցմէ և գբահանայապետա- կան գաւառէորութենէ՝ ի գործ արկանել առ ազգ այնպիսի, որք ոչ միայն գաւառատանին Վ.ծային օրինացն ոչ են՝ ի նեղբոյ անկեալ, այլև գաւառէորդ եկեղեցւոյ նաւթին գաւառէորք անխրատութենէ. և ինքեանք գերանալից այօք եղեալ՝ գաւեն միշտ չարաչար բամբասանօք, և անդուռն բերանով զՔրիստս յանդգնեալ

վարուց նոցա։ ‖

Ի սմին բանի նախ քայն առնեալ զերկուս խնդիրս. յր զարեական, և զանձնականն. զի ասէ, գաւառէորդ եկեղեցւոյ նաւթին գաւառէորք. յր նաւթին՝ ի գաւել զգաւառէորս եկեղեցւոյ. կամ նաւթին որպէս գաւառէորք վասն գաւառէորդ եկեղեցւոյ։ Օ այս ասէր առ՝ ի յանդիմանել զյանդգնութիւն աշխարհականաց, որք ժամ- հելին նաև գՔրիստոսական իւր- հանդ գաւել, և բամբասել. վասն որոյ և սկզն հրաժարիւր՝ ի գործ ածելոյ զգաւառէորու- թիւն իւր ի նոսին։

Ա ՅԺ եմք իբրև զայծեամն յօրսորդաց՝ և ի շանդ փա- խուցեալք ի քարանձաւս յայս

Mmm 2 քարո-

քանակելով, յորում ոչ և մար- միական հարկաւորս պիտոյիւք շահագործեալք՝ ի գիւղից, կիմ յա- գարակաց, յորոց ուրեմք և ոչ մի։ Ի սմին բանի յորմէն յարուցեալ զբարեչաշն. և ըն- դունելովն՝ շարժեալ՝ առեալ ի գինդիկն գործիականն նախ- քան գինքն, և հետևեալ քա- ղաքաւարանքն են երկրորդ կան- դիր ընդունելութենն։ Ըստ այս ի գիւղէցիկ խիլն ոչ առեալ, միոչ առակ երկրորդի կան- դրոյն՝ յորոց ոանիկ և ոչ մի. ըստ ի գիւղից, և յագարակաց։

* Ասկ փութալ՝ ի խրատել և յուսուցանել զայս ան- տիձանիս գործոյ հարկաւո- րութենէ, և միշտ ձմեռել լեզուաւ զկաղեն բանին նոյ՝ ի բերան հոգւոց տղայոցելոց՝ ի Վն, ասա յանհնարինն է՝ բան մե- ղադրելոյդ այժմ ժամանակի՝ և առելոյ՝ անձամբ մերով զայս առնել ‖։

Ի սմին բանի բառս այս՝ հա- կառութիւն, ի սեռական խնդիր նախադրեալ. և բառս՝ գործոյ, ի յատկացուցիչ հարկաւորին. և ապա ձանին՝ ի յատկացուցիչ գործոյն. և այս բան, ձմեռել լեզուաւ պիտոն բանին ես, ի գե- ղեցիկ ոչ խիլն առեալ, որ դնի փոխանակ այսմ, լեզուաւ խրատել ձեզ զբանն ես։ վասն զի ընդարձակ հայրապետն մեր՝ ի սմին ժամանակի ոչ կարէր անձամբ գնալ՝ և շրջիլ՝ ի գա- նազան գաւառս հայոց առ՝ ի

քարոզել. և առ այս թղթով խրատել զնոսին։ Կամ այն քան՝ որ ասէ, Հմի յանձնարին է, իմանալ այս, է անհնար։ Կամ ուր ասի, այնմ ժամանակի՝ և ոչ այս, իմանալ ըստ ժամանակի՝ և ըստ տեղւոյն որ այժմ, Կանգնել ի ժամանակին յայնմիկ կարի յանձխեցեալք էին բանակք, և Հակառակ շրջապատեալ զայն փոքրիկն հոյաստանեայցն, և ինքն փախստեայ անկանել ի գերեակն Հռոմկլա։

* Կամ արդ՝ ոմն ի մատուռնս մարմնոյ քան զնա՝ պատճառականացոյն և առաջինն գլուխն է, յորմէ տեղւոյն բարձրանալ, և զգայարանացն ի նմա եղելոց. և ապա այլքն յոտնոցն մի ըստ միոջէ, ոտիւքն և յանդամոց հոգւոյն մեծ և առաջին իբրև գլուխ է հաւատոյն Քրիստոսի. և ընդ նմին յարմարեալք ոմն անձն ընդ գլխոյ, գործք արդարութեան՝ մեծամեծք և փոքունք ըստ պատուիրանացն Աստուծոյ։

Ոմանք բանեն, ուր ասէ, Ջեզ, և առաջին էրգոն գլուխ է հաւատոյն Քրիստոսի. յատկացուցին նախադրին յատկացուցեալն. զի հաւատոյն է յատկացուցել. և Քրիստոսին՝ յատկացուցեալ. և այնու գերեզկանայ ոչն առաքէ, նաև բոլոր բանն, յորում ցուցանի մեծագործել հարկաւոր

լրութիւն Քրիստոսէ հաւատոյ, թարց որոյ ոչ կարեմք վերկիլ, վայելչագործեալք ոչ Քրիստոսէ յարմարեցեալ և շարադրեցեալ, և մանաւանդ մարդարարացեալ։

* Այլ լիցի ուժգ ի ձիրսդ յաղթանդն ազգ մածնուլ ոգի կինն զօտոյ, յաղագս յետադարձեալոյ յաշխարհականութիւն, ի հեշտութիւն ախտից, կամ ի ցանկութիւն հիւթանդութեան. Կանգնի զոր օրինակ նա յետադարձեալն ոչ եղե համեմիչ կերակրոյ էրգոն զայլ, քանզի քար էր. և ոչ ի շինուած ինչ պիտանացու ոգի զքար, վասն զի աղ էր. և այսմ նմանութեամբ և ամ ոք որ եղանէ յԱստուծոյ ոգի զտօհմոյ, և բարձրանայ ի կարգ կրօնաւորութեան, որ է հրեշտակական։

Այսմ բանիւ առաքինն այն՝ ոչ ի շինուած ինչ պիտանացու եղաւ, իմանալ այսպէս. Կամ ոչ ի շինուած ինչ եղաւ ոգի պիտանացու։ և զբոլորն վերնոցն զօրութիւնք Թողու, զի յարմարագոյն դնել կարիցէ ինեւևեալ բանն. այլ, որպէս

ՀՀ։

* Ո՞վ ելիցէ Աստիճանացուսյ այլ՝ ոչ կոխել մեռեալ մարթովք ուղեղնուբերելեցուսյ Հուր Աստուածն, որբան մեզ արժան է լուծանել նախ զմեռելութիւն մեղացոյ ի մէնջ, և ապա Աստուծոյն մերձենալ խորհուրդ. զի ոչ միոյն խոսիլ

է

ղեալ, և ի մեռանել զնոցանն ջնջել, և կիր առնանել զնոցանն ի՛ջ, այլև ձեռօք շօշափել զանշօշափելին, և զլիաժամըք հաւքուրել զաչըն, և բերա՛նով ձայնել զնեղակիրելին ասելն ։

Ա՛սացին քանի՛ Հրեայքն, որ ի ածականն խոչիդոյն, այնպէս գնին, զի բայն՝ ծրյենալ՝ միջադրելոյն ի մէջ երկոցունց. որ ի յայտնութեամբ յարմար առեալ զոր կարի քաղցրախօսիւք առնէ զբանն։ Այնպէս և բառն՝ ծէր, որ է խնդիր նախադրութեամբ, նախադասի նմա. որով համեմատ ասէ այսպիսեաւք առելոջ ։

* Ո՛վ Ի՛ծութենն առել մահ՝ կանացոյց, ամբարշտութի՛ւն ի՛ն ոմն ցուցեալ վերադոյն. և առակ մարդոյ մահն՝ ոչ փրկէ զատարածս. և զինչ ասէ։ Այսպէս խոստովանելի է, որք բարեպաշտութեամբ կամիցին հետ ի՛ Քրիստոս, եթէ վասն զի էր հատ Ի՛ծ՝ և մարդ, անմահ՝ և մահկանացու, մեռաւ մահկանացուաբար, և անմահ մնայ անմահականաբե՛ն ։

Ա՛սացին քանի՛ առեալ ինչ այդ՝ և զինչ ասէ, նշանակէ՝ զինչ ուրեմն առելն է։ Ոչ շատկատար՝ չէ, ոչ ի թէականն, այլ թարմատար, և առ ոչն առեալ կարի յարմարատ գտանել ի սմին տեղւոջ ։

* Ասա այսմ և ի տօրինակին՝ կերպարանեալ խոչիդոյն էր երբեմն զի գերազանցեր քան զբնութի՛ն, յորժամ զայն էր առեալ յօգուտ մարդկան. և էր երբեմն զի հետևիւբ բնութե՛ն, մինչ այնու չիներ զառաջան։ Այլ ի կուսէն ծնանելն գերազոյն էր քան զբնութի՛ն. և կամաւոբ կերակրիլն հետևուն էր բնութե՛ն. քանզի կարօղ էր և առանց կերակրոյ կեալ։ Ոչնչեն հատհատ հետևուն էր բնութե՛ն. զի կարէր և ի միում ժամու այլ կատարեալ լինել. իսկ ի տղայական տիսն Ի՛ծ ապաքանչ գործելեցն երևեալն, լուացեալ գիսկլեցն առ հովիւօքն, հրեշտակացն բարբառելոբ, առաքելոն ընթացեալ, մոգուցն ընծայելոբ, և այլն առ՝ ի վեր քան զբնութի՛ն։ Ոչաղշնեալն և ծարաւիլն հետևուն էր բնութե՛ն, այլ յորժամ կամէր, և ոչ յանկումնց բռնադատեալ ի կրեցն ըստ մերձ արտաքոյ էր բնութե՛ն։ Ողջացեալն մարմնով՝ և մեռանելն հետևուն էր բնութե՛ն. քանզի մեր է այս սեռական. որով եղոյց թէ մարդ եղև Ջիմարիամ։ (Ա՛ստուածութեանն անշարժարարելի ինայր Ի՛ծութի՛ւն, և ի մահուն անմահն) և նշխարատարած յարութեանն, վերադոյն էր քան զբնութի՛ն մարդկան։ Ոչ՝ յայտնի լինի ինձ և յաղագս այսր ինդրոյ ։

Ա՛սացին քանի՛ զայս գայթեալն՝ ոչ զնեղոտածակերպ չեզոքացեալ եղեալէ, որ նման ձայնեալ

նակրաւականաբար վարել կարէ։ և առ հոգեւոր է խնդիր նորին. ՚ի յոր առն նշանակէ ղոհել. զի երբեմն մինչ նախապատրաստիս այս՝ առ, առնու զգործիսկան, հանդերձ խնդրուին ունի զղոհութեանն պարտաւականն։ Եւ ՚ի վախճանի բանիս՝ մինչ ասէ, Հայպէս էմա ինձ և յաղագս այսր խնդրոյ, բայց այս՝ էմա, զնոր փրկանակ բայիս՝ ինդ տէր. զի մինչ առեմք ոմանք, խմայ զինչ ասեմ, նշանակի այս, միտ դիր զինչ ասեմ, Եւ՚ այսու ենթադրութիւ բայս՝ էմա, առնէ ի զարմանս խնդիր։

*Եւ՚ արդ՝ բան որում զամ բարեշտայ, և զմեղաւորութեան առեանելով զարիս՝ պահպանիչն մեր Քրիստոսիկ, ամբաստանեն առաջի այ, բան այսմ օրինակի, յորժամ ըզպահպանեալսն յինքեանց ըզմարդիկ առեանեն ՚ի գործս արդարութեան եղեալ, ՚ի սրբութիւն, և ՚ի պարկեշտութիւն, յաղօթս, և ՚ի պահս, ՚ի մարդասիրութիւն, և յողորմութիւն, և յամ պատուիրանացն այլ պահպանութիւն, ուրախ լինին յոյժ, և գործակիցք գիտել իբրև զհամաստօհմ ինքեանց ողջագուրեն հոգեւորապէս ըզհոգիս նոցա. Ապրիլ մեծն Վասիլ զմարդարէին դաւնիել. զոր և այր ցանկութեան անուանեաց. ոչ յաղագս մարմնոյ ինչ գիտելոյ, այլ վասն հոգւոյն բարեվայելչութեան։

Ա

*Ով մեղս առ ՚ի մահ մեղաք անապաշաւ թողութիւն նամուքէ. զի ժխտեցաք պատուիրանին, որ ասէ մեզ թողուիլ զթողութիւն գործել։ Ով մեղս առ ՚ի մահ, ընդ մահուընէն մեղաք։ Թողուիլ, ընդ թողուիլ այլոց։

*Աղաւնեք զօրինս, և ընթերցուք. և նոքաւ հանդերձ ՚ի շինուած հաւատոյ տանն բառն հարցուք։ Աղաւնեք զօրինս. ընդ զիւրս օրինաց։

*Ալի և մի ոք պահեսցէ կենդանին զմսեսուս ՚ի նախնեացն ՚ի մեզ սերմանեալ, մի ոք զիւրս ընդ թշնամութիւն առ լցեալ՝ զմարտութիւն վարկցի ջատագով։

Ա ամին բանի արդեւական ինն կրկնի, Ա՛ն ի գեղեցիկ ոչ լինի առնել. և նախնիք կոչին ո՛մանք հակառակաւքն վիշտք, որք գրով և բանիւ ջանային բաժանել զայգն մեր ի միաբանութիւն եկեղեցւոյ։

* Ա՛ի դու ոմնեքերայ բամբասող, և զչափ անձինդ ոչ ճանաչօղ ։ Ա ամին բանի՝ այն որ զգիտութիւնն, կամ զակարութիւն, և զայլ պակասութիւն ևս ոչ ճանաչէ, կոչի զչափ անձին ոչ ճանաչօղ։

* Օ գլուխն անկեան որմոյս միութիւն՝ բաժանման խորոյ արկին՝ ի մէջ մեր մարգարէքն հիմարեալք, և վիճարդ ոչ լայցեն զմեզ չշինարարութիւն աշակերտքն ։ Ա ամին բանի՝ անիւնան ի յատակացուցիչ գլխոյն. որմոյն ի յատակացուցիչ անկեան. և գործէն ի յատակացուցիչ որմոյն. Ա՛ն գլուխ անկեան կոչի Ա՛ն. զոր մարգարէքն, իբր վարդապետք ոմանք հիմարեալք՝ արկին՝ ի մէջ մեր՝ և այլոց քրիստոնէից ոչ ժամանակ խորոյ. զի զերկուց բնութեանցն Ա՛նի բարեկիս ոչ տրամաբանելով ասէին զմի բնութիւն միայն գոլ ի Ա՛ն. և այսու բաժանէին յեղբարց իբրեանց։

* Չարկանէն զօտարս, և մեռանց զվէրն հասարին. զոր օրինակ եթէ ոք զօրն վիրաւորելով ընկերին կարծիցէ ազգել զնոցունածանն. և նա որ ոչ հարկանի՝ ընդ վայրապար հարուածն օգոյն դժուարի ։ Ա՛ զգեղեցիկ ոչ լինի առնել. և զայս բան ասէր սբ. վարդապետն գնոյսունց, որք ի հակառակելն զբնութեցն Ա՛նի, ոչ ի վերայ այնոյ կեանց հակառակելն, յորմէ՛ էին առաքեալքն, այլ առ գինա ոմն վէճս դատական կալեալ իբրու ընդ եւմիդէսի հակառակեալք. և նա զաս իբրև զնեստոր համարեալ, ոմն ընդ դէմ նեստորի պատասխաներ ։ Ա՛ն այսպէս նեստոր, և եւմիդէս հարկանել, զի ասէին. քայց նոքին վարկանէին զիրեարս հարկանել, և յիրեարս հարկանիլ։

* Ունելով անապատ քննութեան այս լինչ մեզ նիւթ հակառակութեան. զի նոյն է Ա՛ծ և մարդ ասելն զՆ՛ա, և երկու բնութիւն ։ Ա՛ն ամին բանի՝ Ունելով ընդդէմ գերբայ. խնդիր սեռի է նախնին, որ ի զօրութիւն հայցուկան. իսկ ներգոյն, և առ այն են խնդիր բնութեանց գերբայիւն։ Ա՛յսինքն անապատ քննութեամբ՝ ոչ ունիմք մեզ առ այս գինւոք հակառակելոյ ընդ դէմ այնոց՝ որք ասեն ի Ա՛նի զերկուս բնութիւնս։ Ա՛նգլի միով նաև մեք ասեմք զՆ՛ա Ա՛ծ և մարդ, այնու իսկ առեմք ի Ա՛նի զերկուս բնութիւնս. զի նոյն է ասելն զՆ՛ա Ա՛ծ և մարդ, և ասելն թէ ունի զերկուս բնութիւնս. վասն որոյ առարև այնր բանի յարէ սբ. վիճն։

* Օ՛ր որ Ա՛ծ և մարդ զաւետ հնաւոյ,

նեաց, զայլ և այլ բնութիւնս ի վերայ միոյ անձին առնել։

Յորոց մի էր և ումն Ա.ծաղկողն հռչակաւոր և յոգուածոց գերազանց հրեշտակն ի մարմնի Վրիգոր Նարեկացին։

Ի սմին ժամանի յարաբերեսիանոս գրոց, ցուցանէ զնախանձ սէր հարս. ի կարգի որոց էր և սքանչելին Գրիգոր. Ընդ զայս ասէ առ ի ցուցանել, թէ նաև սէր գրոց նարեկացին կամէր զմիաբանելն, և առաքեաներ ի Վանս գերիսուս բնութիւնս ի միութիւն անձին, ոչ և այլք նախնիքն։

Ալ մնացի դու, և ոչ ուսար վերօք զվէրս բժշկել։

Ա. գեղեցիկ ոճ լինի առումն, որ զբաղմունս ցնծութեան ասի. ոյզպէս. Ալ հանձարել դու, ասաւ ուսար գողլոմկի զբեղ գողլի առնել զբեղ,

Վասն զվշնաւին իմ, ազօթեր մեր մարգարէն, զիս իմաստուն արար։ Ոչ կարեմ առեանգեմ այսօր զայս ազօթս ասել, զի մի Ա.ծասիրութենէ կարծեօք, Ի.ծասիրութենէ հաղորդելոյիւք կարծանեցայ։ Ա.ստէղ բանս այս (Հիշողէր Ալ ազգարէն) ի, ի մէջ անկեալ այսորիկ բանի, (Վասն զվշնաւին իմ զիս իմաստուն արար)։ Ա. ի գեղեցիկ լինի ոճ ի շարադրութեան բանիդ. և զգուշութեան բանին է այս ինչ։ Ալինչ անխոհեմ ոք՝ կարծեօք ջերմեռանդութեան շարժեցեալ զպատրուակեան բանիւք ծածկեալ, հայհոյէ, բամբասէ, և ամենայն ինչ ընդդէմ ասէ ի վերայ միոյ անձին առնել զայլ և զայլ բնութիւնս։

Ոչ ոքանչելեացս, ահաւասիկ զանազան ծաղիկ սիրոյ յանձինս ձեր ի թեթեւ սիրոյ

վառ-

Յաղագս Ամանոյ Գէորգեայ առ շարադրութիւնս բանից :

Գլուխ Խ.

ՅԱյլ դիտելի է, զի մի՛ և նոյն դիտաւորութեան զանի՛ լինիլ հարկ բազմազանութիւնք շարադրութեանք . Օրո՛ օրինակ , զանա այս , ԱՀԻ ԵՒ ՄԵՂ ՀԱՐԿՈՒԹԻՒՆ և ՀԱՆԴԵՐՁ՝ ՈՐ ԱՌ ՔՆՈՒԹԻՒՆ , այլ դիտի՛ ի հարկաւորն և ի հանդերձ՝ որ առ նմա՛ . Եւ ՀԱՐԿ՝ որ առնուլ զայնս ի պիտոյս մեր : Եւ ՀԱՆԴԵՐՁ՝ որ առնուլ զայնս ի պիտոյս մեր :

Հարկաւորաց պիտոյից մերոց։ Ո՛չ ոչ վասն այսորիկ զի ըզմնալիսն եա մեզ զկերակուրս՝ և զհանդերձս, այլ զի ի կիր առնանիցին այնք ի մէնջ ի ծառայուն պիտոյից մերոց։ Տուօղն կերակրոյ՝ և հանդերձից՝ որ է Ա՛ծ ոչ զմայլուածն մեր ի յայնս, այլ միայն ըզկիրառուածն այնց ի ծառայութիւն մեր կամի։

Ասեմք առեալ Ա՛՛Յ զկերակուրս, և զհանդերձս՝ ոչ ոքով զմնալիսիմք, այլ որովք սուղ զհնձանդ ոք ի դեղոյ դարմանիսիմք։

Կերակուրք, և հանդերձք սահմանեցան մեզ յայ ի՛նչութիւն մնայման՝ և պահպանման, և ոչ ի գործի՝ և ի՛նչութիւն զմայլմանն, և փափկութեան։

Ընկալաք Ա՛՛Յ զկերակուրս, և՝ զհանդերձս ի պէտս կարեաց ծառայեցուցանել, և ոչ ի պէտս հեշտութեանն և պատուոյ ի գործ ածել. և այլն։

Ա՛ծ ասաց գիտելի է, զի բանքն որք դերբայիւ լինին, ստէպ կարեն լինել և այլովք մասամբք բանի. որդոն,

Ես արարեմ զայս առ ի ուսուցանել զաշակերտեալսն։ Կամ վասն ուսուցանելոյ զաշակերտեալսն։ Կամ սակս ուսման աշակերտացս։ Կամ ոչի զի ուսուցանիցեմ զաշակերտեալսն։ Կամ, զի ուսանիցին աշակերտեալքն։

Պարձեալ, բայքն որք ի յաճախմանէ անուանէ ունին զմնակեալս՝ որակայեալս մնանկամբք՝ պէս՝ բար, բազմիցս կարեն փոխանակ այնոյիսեացս մնակեալից ունել զգործիս կան հոլովն նոյնոյ ածականին վերացեալաբար. որդոն,

Համափոխեալս խօսեցայս. ընդունելք խօսեցայս։ Հոգեմտաբար գործեցայ. հոգեմտութիւնք գործեցայ։

Երկրորդ գիտելի է, զի ոչ լինի գիտաւորութեն շարադրութեն բանի կարի բազում արտադրել յոմանէ, եթէ ոչ նախասկիզս ի մտի արտադրոլին լոյծ Ճանաչողապէս ներըմբռնեցեալ հանդերձ պարագայիւք. որդոն. Նման այս, (Գործոյ բարեաց ի՛նչութիւն տարբերն են գործութիւնն, և վիշապն՝ ընդ որովք համբերաբար ոչ անցանցուն՝ ոչ արուեստին ունել պիեսանս բարս) ոչ կարեր արտադրել յինէն՝ եթէ ոչ նախասկիզս Ճանաչողաբար յղացեալիցի ի մտի իմում, թէ փորձութիւնք, և վիշտք տան Ճանաչել մեզ զբարեկեցութեն մարդոյն։ Նման որոյ նոքին, որք ոչ հնարեցեալ ի ներտրամադրեալ բան մտոց արտադրեն գիւն, ոչ ասին արտադրել քերթողեալ, այլ՝ կամ արանձնեալ բար, և կամ ըստ պատահմանն։ Նա գիտելի է, զի նա որ պատահաբար՝ և ըստ դիպմանն բանիոյ և բառից արտադրէ, ոչ զշարադրութեն բանին, այլ զբանն շարադրութեն հետևեցուցանէ, որ ի յոյժ անտեղի, և կարի անդէպ։

Նր.

Որորդ գիտելի է, զի մինչ խորհիմք զներքին քան մտաց մերոյ՝ պարտիմք մտածել՝ արդեօք զայն՝ զորմէ դիտեմք արտադրել՝ իցէ պատմական, կամ յուցական. և մինչ գտանեմք այնպէս՝ արտադրել պարտիմք ահաճնականաւ քանիւ. Եթէ իցէ խչհոգական, կամ պատուիրանական, կամ ալաչողական, պարտիմք արտադրել հրամայականաւ քանիւ։ Եթէ իցէ բաղձողական, ըղձականաւ քանիւ. Եթէ իցէ երկբայական, կամ յանդիմանական, ստորակցական՝ նաև քանիւ։ Եթէ իցէ անորոշական, որ առ քաղցրացնել ինչ ոչ պատկանի, պարտիմք արտադրել զբանն 'ի ձեռն աներևութից բայից. ոնց և յիշեցաք զսոցունց յերկրորդում մասին 'ի հինգերորդում։

Գ

Եթէ բայ յայտնէ մտածելիք են նաև պարագայք, և որպիսի՞ք բանից արտադրելոցդ. ոնց զի եթէ իրակուրնին իցէ ծածկապէս եղեալ, կի յայտնապէս, 'ի ժամանակի և 'ի տեղւոջ յայտնիկ, կի յայնմիկ, ըստ այնմ առադրելոյն մակբայք. Եթէ 'ի պատճառս ուրուք եղեալոյ իրն, և կի 'ի ներկայութենէ ուրումն, ըստ այնմ առադրելոյն նախադրութիւք. և այլն։

Որորդ գիտելի է, զի երկու բայք խնդրօղք

առարեալոց հոլովից 'ի շարադրութիւս բանից՝ իբր 'ի բաղադրութիւն ոչ պարտին անմիջապէս յարիլ իրերաց 'ի ձեռն շաղկապին՝ և. այլ նախ դնելի է խնդրեցեալ հոլովն առաջնոյ բային, և ապա յարելի է միւս բային. օրպէս, Երինէաւ յարշաւեաց երիվարին, և մարդիկեր ղերիվարն։ Կամ ոչ լինի ասել. երինէաւ և մարդիկեր ղերիվարն. կամ երինէաւ և մարդիկեր յարշաւեաց երիվարին։ Այսպէս իբր 'ի բաղադրութիւն. քանզի երբեմն բայք որք խնդրեն զառարեալս հոլովս, կարեն անմիջապէս յարիլ իրերաց 'ի ձեռն շաղկապին՝ և, զորութիւք ունելով զինդիր իբր բայն նախկին.

Որպէս.

* Աշխատէր՝ և մնուցանէր զորդիս իւր։ Այսինքն՝ աշխատէր ձեռամբ. և այլն։

* Լսէր և լսէր զբանն Աստուծոյ։ Այսինքն՝ լսէր յեկեղեցւոջ. և այլն։

Կամ երբեմն նաև այնք բայք, որք զինոյն հոլով պահանջեն՝ անմիջապէս ոչ յարին իրերաց.

Որպէս,

* Երկնչիւր 'ի պատժոյ, և ոչ դադարիւր 'ի ստահակելոյ։

Այլ զի ոչ բացատրի միտ բանին՝ եթէ ասիցի, երինէաւ՝ և ոչ դադարիւր 'ի սպանանելոյ։ Այլ այնք բայք, որք զինոյն հոլով պահանջեն, և առնոյն ենթակայ վերաբերին՝ միշտ պարտին յարիլ իրերաց անմիջապէս, և այնպիսիքն թէև իցեն աւելի քան զերիս բայս՝ ոչ կ

պատրաստ կրկնել զինուորին. որ-
պէս, Վեցրաս սիրէր, խրատէր
ուսուցանէր եւ պիտոյացուցանէր զիշ-
ղուխս նոցա. եւ այլն։

Լինքերտրտ պիտոյ է, զի
մնանկութեան այսոքիկ[1]ն,
երէք, դնէին, չէրնէք, յորժամ,
ընդրաս, գոյէ, գոյէ երբէք,
գոյէ արդեօք, գիրէ, դիգոյէ,
ապահէ, էպիրէ, ընէ ոչ, ապահէրէ,
արդեօք, չէ դ., եւ այլն, ա-
ւելորդ են յարել բայից էղե-
լոյ ի սահմանականին եղանակի
կոչ. բայց յարին ևս էղելոյն
ի սահմանականին եղանակի
յոմանս յաթմարեցեալս ժա-
մանակս. օրպէս,

Ոչ ասպաշաւէիկ, ոչ կորիկ.
կամ այսպէս. Ընչ ասպաշաւէ,
ոչ կորնչի։

Ոչ ընչ խնդարհիկի, զայդ զշղ-
շորհս, կամ Ոչ ընչ խնդարհի,
զառանձ զշնորհ։

Մինչև էիկ հնազանդեալ, ոչ
ապրեցայ. կիմ Մինչև ոչ հնա-
զանդեալ՝ ոչ ապրի։

Օչ երբէք լսէիկ խրատու, կե-
րիցէ զպտուղ ճորին. կիմ Օչ
երբէք լսէ խրատու, ուտէ զպըղ-
տուղ ճորին։

Յորժամ գայցես, յայնժամ
տեսցես. կամ Յորժամ գաս,
յայնժամ տեսանես։

Ոչ երբէք ասանիկիս լսայէք զդ-
հանոնս. կամ Ոչ երբէք ասա-
նիս. և այլն։

Գոյէ ասիցես ոչ ունիլ զիա-
ղտուածդ. կամ Գոյէ ասես.
և այլն։

Գոյէ երբէք խարբասիկիս Ձ-
հասիածանապդ. կամ Գոյէ
երբէք խարբասեցար. և այլն։
Գոյէ արդեօք կորուսեալիկես
զգրեալդ. կամ Գոյէ արդեօք
կորուսեր. և այլն։

Մինէ գոհիկ և անուսումն
ոչ լինես. կամ Ես։

Մի գոյէ պարծիցիս զոչ գի-
տեալդ որպէս զգիտեցլոյդ.
կամ Մի գոյէ պարծեցար.
և այլն։

Ամպա ընչ քերթօղիկես, ընդ ի-
ոչ շարադրես. կամ Ամպա ընչ
քերթօղ ես. և այլն։

Ինչ երբէ քերթօղ հորդաւարժ
լինես, զիարդ զքեզ հմուտ ու-
նիս քերթողաց նախադասես.
կամ Ինչ երբէ քերթօղ հորդ-
վարժ ես, և այլն։

Մինէ ոչ տակաւին ուսեալիկես,
եթէ կամիցիս, ուսանիլ կա-
րես. կամ Մինէ տակաւին
ուսար. և այլն։

Ամպա ընչ ոչ կամիցիս ուսանիլ,
մի կամիր և անուսանիլ. կամ
Ամպա ընչ ոչ կամիս. և այլն։

Ամբրեօ հանդարձակիցիս ձիտիլ
կոչիլ քերթօղ Թարց դիտե-
լոյ զարհեստն. կամ Ամբրեօ
հանդարձակիս. և այլն։

Օչ դ կորուսանիցես զոր ու-
սար, քանզի ի դործածել։

Ա երջիկս այս ի սահմանակա-
նէն եղանակէն չոչ իմիք ժա-
մանակի կարէ յարիլ բայից։

Այս ամ բառ է յաղագս Ամանոյ
Դուրեն Տաճկաց բանի։

ՅԱՒԱԼՈՒԱԾ

Ներսիսի Պատին։

Հաւաքեցաւ ոմանէ սակս Հայմատենադրութեան, Հրատարեցաւ, և ի երծանուած, որ ի Վերոբերին աւն արհեստն Վիրաղան։

Հայագոյ Հայրմատենադրութիւն։

Գլուխ Հրաշին։

Ամատենադրութիւն, որով գրեմք զբառն առնելոյ կամ իսկական առումն. ոյզոն,

Աբեմ,

Աբիւղ, և ոչ ամբ.

Աբոյշ, և ոչ անուշ.

Աբգատու, կամ արդատող, և ոչ արքանել.

Աբգուղ, և ոչ անբուղ.

Աբամաուղ, և ոչ անմաուղ.

Աբաղ, և ոչ աճաք.

Աբաղել, և ոչ աճապել.

Աբաղուղ, և ոչ բառաղուղ.

Աբան, և ոչ բանդ.

Աբբառ, և ոչ բառբառ.

Աբարել, և ոչ բարակել.

Աբարձր, և ոչ բառձր.

Աբամբառել, և ոչ բառնապառել.

Աբհեղ, և ոչ բեհեղ.

Աբհեղգործուի, և ոչ բեհեղգեպուի.

Բղխել, և ոչ բխել.

Գուրկան, և ոչ բառաւտար.

Գաղափար, և ոչ գաղաբար.

Գինի, կամ գինդ, և ոչ գինեմ.

Գոյժ, և ոչ գուժ.

Օ անդակ, և ոչ զանկակ.

Օ ձոյշ, և ոչ զձուշ.

Օ ձեամ, և ոչ ազեամ.

Օ ձայուն, և ոչ ազայուն.

Օ օրամիկ, և ոչ զօրամիկ.

Ընկոյզ, և ոչ ընկուզ.

Լծատ, և ոչ լծաք. կամ գատ.

Լծատիս, և ոչ լծոլիկոս.

Լոյժ, և ոչ ժուժ.

Ղրամարկ, և ոչ լրումարկ.

Ղեկեայն, և ոչ լեկեան.

Ասիել, և ոչ լսիել.

Շտեմ, և ոչ խտեմ.

Շտփանել, և ոչ խտբանել.

Տրդ, և ոչ խրթ.

Տուն, և ոչ խութ.

Ընձխուն, կամ կնձխուն, և ոչ գնձխուն։

Քառասարկ, և ոչ կառասարկ.

Քանք, և ոչ կունք.

Հալիլ, և ոչ հալպիլ.

Հեծել, և ոչ հեծծել.

Ձագար, և ոչ ձաքար.

Ճեղմեղս, և ոչ մեղմեղ.

Ճամճոյ, կամ մամուռ, և ոչ մամռոյ.

Մարմաջել, և ոչ մարմայտել.

Յոգնութ, և ոչ յոգնութք.

Յոյժ, և ոչ յուժ.

Յուժգին, և ոչ յոյժգին։

Յօշել, և ոչ օշել.

Վաճխան, և ոչ շուճխշտ.

Շառաչիւն, և ոչ շառաչիւն։

Շոգմոգ, և ոչ շոգմոգ.

Վնասն, և ոչ ոսքն.

Վրէժ, և ոչ ոխք.

Պաղել, ե՛ւ պաղիլ.
Պանդուխտ, ե՛ւ պանդուխտ.
Պատանձիլ, ե՛ւ պատանձիլ.
Պանդուղ, ե՛ւ պանդուխտ.
Պեղեխ, ե՛ւ պեխեխ.
Տոյժ, ե՛ւ տուժ.
Տքնիլ, ե՛ւ ադնիլ.
Փունջ, ե՛ւ փունջ.
Քաջ, ե՛ւ քաջ.
Օդ, ե՛ւ օդ.
Օդիք, ե՛ւ օդիք.
Օդոց, ե՛ւ օդոց. և այլն։

Բայց գիտելի է, զի են ոմանք բառք, որք կրկին հերիւրիւ գրին. որպիսիք են սոքին.
Ընթեղնա, կամ բդեղնա.
Ողողել, կամ բողոքել.
Պայթակղիլ, կամ գայթաղղիլ.
Ջողբորդ, կամ շողբորթ.
Ոդոյ, կամ ջրոյ.
Պեպհական, կամ սեփհական.
Պարտեզ. կամ քարտէզ.
Փափագիլ, կամ փոփաքիլ.
Ցանկ, կամ ցանդ, զինչ նշանակի զցանկ գլխոյ գրեանց. բայց զինչ զպատանդ պարտիղ, և կամ զյատէանն նշանակի, միշտ գրի գեղիւ. որպէս,
Ցանդ, և այլն։

Պարձեալ. են և ոմանք բառք, որք տարբեր տառիւ գրին վասն տարբերից նշանակութեանց. օրդոն, Որդի էոյն, զինչ նշանակի զմատան. և գրի էոյն, զինչ նշանակի զվայրահակեցեալ հատուած ծայրի ուրուք։ բառս այսմ և ձանձին նշանակի զորդնուկ ինչ. և ձանձին զժանկ պղինձոյ, և երկաթոյ։ Ուրն նշանակի ըղթուլ խաղողոյ. և արդ զկեռասն ինչ։ Պոռին նշանակի զհետամուտ լինիլն ուրուն զկնի ուրուք. և պոռիլն նշանակի զկարծրանալն։ Տրմաղն նշանակի զանխարժն. բայց տրմաղն՝ զգործի ինչ պատրաստանի, որով հարթեն զերեսս հերկիւղոյ երկրին, և մաքրի՛ւ քարանց։ բառս այսմ իմա և զայլոց բառիս նմանեաց։

Պարձեալ. ՚ի նախատացեալս Թէպէտ գոն ոմանք բառք որք երևին զնոյն ձայն հնչել ՚ի ձեռն տարբերից տառից, օրդոն. Ծոփ, ըոտ, փոլ, փոյ. և այլն. բայց մինչ ՚ի հոլովմունս, կամ ՚ի բարդութիւն, և կամ ՚ի բայանալն հետևիցն այնոց տառից այլք տառք յայնժամ բացայայտին տարբերութիւնք ձայնիցն նոցին. օրդոն, * Ծաղաւորել, Թագաւորել. Պաղաբան, քաղաքացի. ‖ Պաև երևին այսպիսեաց տառից տարբեր գոն ձայնիւ, իսկզբանէ բառից. օրդոն, Ոչխին. ընկին. գան, գան։ բառս այսմ է և զայլոց։

Ընդ՝ առ բարւոք հմտութիւն յարմարագրութեանէ պիտոյ անան վեցք. յի Ծանօթութիւն տեսակաց նշանագծից տառից. Պիտութիւն առոգաստութեց, և նշանագծից տողին. Ձանաչութիւն յատկութեց հնչ-

հնչմանց տառից. Ա արժուն ի կիրառութիւնս տառից. Տէղեկուի զփոփոխմանց նոցին. Ն՚ վերջապէս հմուռթի պատճառութեանց։

Ա՚րքան առ առաջինն գիտելի է, զի տեսակ ընդանապ՚ծից տառից մերոց են հինգ։ Առաջինն կոչի փառապիր. և այս վասն այնորիկ՝ զի յսկզբան կանոնաց, հի՚գլխոց, և փառ՚քից գնի։ Ն՚ս առ ասի նաև ձագապիր, կամ ծաղկապիր, մինչ ըստ կերպարա՚նաց ձագուց գրի, և հի՚ծաղկանց, զանազանութ՚ք երանգոց. որպիսիք են սոքա։

ըստ այսմ իմանի և զայլոց։

Ա՚րկղորդն կոչի գլխապիր. և այս վասն այնորիկ, զի յսկզբանէ գլխաւորից բանից և տանց գնի. և այս տեսակ տառք է գլխապիր լինել նոցա գրոց. որպիսի է այս, Բ. ըստ այսմ են և այլքն։

Ա՚ղորդն կոչի երկաթապիր. և այս վ՚ն այնորիկ զի ի հնուն կարծր գրչաւ նբրու երկաթեաւ՝ այսու տեսակիւ գրչին ղտանան գրեանս. և մանաւանդ զաւետարանն՚ս. որոց գրեցեալն՝ գոլով ի վերայ մագաղաթի՝ երկաթապոյն երևի՚ր. և սա տպոր է լինել գլխապիր բոլոր գրոց, որպիսի է այս, Գ. ըստ այսմ են և այլքն տառք ինայեալք։

Ո՚ղորդն կոչի նօթր գիր. և այս վասն այսորիկ՝ զի այսու տեսակաւ գրչի ձամբ ոք. և հաստատակապես սա է որ ի գործ ածի՚ի շարադրութ՚ն բանից, որով վարին ուսումնասէրքն. որպիսի է այս. դ. ըստ այսմ իմա և զայլսն։

Հ՚նգերորդն կոչի բոլոր գիր. և այս վասն այնորիկ՝ զի նբր ի բազումն ի վեր և ի վայր կոյս հաճասարէ՚ք երևին գծագրեցեալ տառքն. և այս տեսակ մանաւանդ ի գործ ածի ի գրագրաց, և ի տպագրողաց. որպիսի է այս, ե. ըստ այսմ իմա և զայլոց ինայելոց տառից։

Ա՚ղդ՝ ի շարադրութ՚ն գտեսակս նշանագծից տառից ոչ է պարտ շփոթել. որպէս, Գտառապիրն ոչ է դնելի ի տեղւոջ գլխապրի. և գլխապիրն ոչ է դնելի ի մէջ բառից փոխանակ նօթր գրոյ։ Զարձեալ, երկաթապիրն ոչ է դնելի գլխապիր նօթր գրոյ. և գլխապիրն նօթր գրոյ ոչ է դնելի գլխապիր բոլոր գրոյ։ Զարձեալ, ի նոյնսոյն բանի ոչ է գրելի գիր նօթր, և ի միասին բոլոր, եթէ ոչ վասն յատկացուցանելոյ զինն։ Զար ձեալ, սկզբնապիրքն տանց՝ ոչ են գրելիք նօթր գրոյ, և կամ սկզբնապիրքն կանոնաց՝ գլխա-

ձլեսագրօք։ Սակայն ուսուցա-
նասէրքն վն ու կորուսանելոյ
ջժամանակ՝ փոխանակ գնելոյ
գիտաւադրս՝ առլորք են գնել
գիւծագոյնս գլեսագիրս։ Այլ
դրատիրքն նաև ձևօք ձագուց
Գիարեն, և յոգնեցանգ գու-
նոյ ծախիեն։ Վարձեալ, ի
շարադրութիս բանից գլեսա-
գիրք թէպէտ միշտ ի յակղբան
առոյց գնին՝ մինչ ակղբնաւո-
բեն գլուխ, և են գլուխք
առանց, յորմէ և ան գլուխ
յորքորքին. սակայն նաև ի
մէջ առոյց պատշաճաւորա-
բար գնել սովորք են փոքրիկ
գլեսագիրք. և այս կի յակգ-
բունս անուանց յատկից, և
կամ մանաւանդ յակգբունս
անուանց Ա.ծայնոց. օրգան,
ԱԲՆ ՊԵՏՐՈՍ ԵՂԵ ՔՐԻՍՏՈՍ ՎԻՆԻ
ՀԱՅՔ ԴԷՊՔ։ Ա.ի կամ յակղբունս
անուանց մանաւանդ փոքրկանց
առանց, որք ի մէջ միոյ մեծի
բառի ներմանիանին։

Ա.ըբան առ երկրորդն գիտե-
լի է, զի Ա.ուգանութիւնն,
որ և առուգաբանի առաս-
քի, է հնչումն ինչ յարմարա-
կան ի յարտաբերմանս առ-
ոյց, վանկից, բառից, և բա-
նից։ Ա.ի բաժանի յերիս սեռս.
ի ի յօրորակ, ի հագագ, և
ի յամանակ։

Ա.ևորակն է բացակատութի
ձայնի, յորում մինչ ի վեր
առաի ձայնն կոչի շեշտ. և
մինչ ի վայր հարթի, կոչի
բառն. և մինչ յակղբան ի վեր
առաի և ի վախճանի ի վայր
հարթի՝ յորքորքի պարոյկ
կոչի և եղումն հնչոց,
յորում մինչ հառաւեալ
եղանէ հնչումն՝ կոչի Թաւ. և
մինչ ներքաւեալ՝ և կակղացեալ
եղանէ՝ կոչի սուկ։

Ա.մանակն է տեւումն ժամա-
նակի եղման հնչոյն. յո-
րում մինչ յաճեցուցանի ե-
ղումն հնչոյն՝ կոչի երկար. և
մինչ կարճացուցանի՝ յորքորքի
սուղ։

Ա.ՀԱ այսպէս առոգանութիւնն
ունի զեօթն տեսակս հնչ-
մանց. և առ ի նշանակել զայնս
հնարեցեալքեն եօթն նշանա-
գիծք, որք անուամբ նոյնոց
հնչմանցն յորքորքին, Ա.եշտ,
որ է այս, ՛. Ա.ուրթ, որ է
այս, ՝. Պարոյկ, որ է այս, ՞.
Թաւ, որ է այս, ՟. Սուկ
որ է այս, ՝. Երկար, որ է
այս, ՞. Սուղ, որ է այս, ՟։
Ա.Հ այսոքիկ կարեն և կոչել
ընդհատանշան, Թաւնանշան, և
այլն։

Ա.Հ աստ գիտել է, զի առա-
գանութիւնն այ միոյն ի
յարմարագրութենէ պիտոյա-
նայ, զի ըստ այմմ գրիչեւիք,
այլ նաև ի յարտաբերութենէ,
զի ըստ այմմ արտաբերիցեմք
զբառս, և ընդհատուցումք
զբանս։ Աւասի բարեկեցս հայե-
ցուցանել պարտին առքին իմա-
ցականութենէ մերում, զի ի
պիտոյութենէ առ ձեռն պատ-
րաստք ծառայիցեն։

Որքան առ երկոսին գիտելի է, զի յատկութիւք հնչմանց տառից հայկազունեացս են ըստ ընդհանուր տեսակաց։ Ձայնք ամանք շեշտապէս հնչին. որպիսիք են տոքին, ա. է. ի. Ամանք բնաձայն, ոյ տոքին. է՝, ո՝, ե՝։ Ամանք պարզակատարս. ոյ տոքին, է, օ. և այսոքիկ ըստ ոլորակին։

Նոյնք ըստ հաղագին՝ Ամանք թաւձայն հնչին, ոյ տոքին. փ՝, ք՝, կ՝, ֆ՝, ց՝, չ՝, ս՝, շ՝, ս՝։ Ամանք սուսկապէս, ոյ տոքին. պ՝, տ՝, կ՝, ր՝, ղ՝, ս՝, ծ՝, ձ՝, ց՝, ւ՝։ Ամանք միջակորդին ի մէջ երկուցն. որպիսիք են տոքին. բ, գ, դ, յ, ջ, ղ, ճ։

Նոյնք ըստ ամանակին՝ ամանք երկարապէս հնչին. ոյ տոքին. է, օ, ո՛։ Ամանք սըղապէս. ոյ տոքին. է, ո, օ։ Ձայնք ամանք միջակորդին ի մէջ երկուցն. ոյ տոքին. ա, ը, ի։ Ընդ՝ ի տոսին ուղեն տառք երկից յիշեցան. այլ մնացեալն որ ըստ ոլորակին էր շեշտ. և ըստ ամանակին միջակ։ Ինն՝ որ ըստ ոլորակին էր պարզիկ, և ըստ ամանակին երկար։ Ինչն՝ որ ըստ ոլորակին էր շեշտ, և ըստ ամանակին սուղ։ Ինն՝ որ ըստ ոլորակին էր շեշտ, և ըստ ամանակին միջակ։ Ին՝ որ ըստ ոլորակին էր պարզիկ, և ըստ ամանակին երկար։ Ինչն՝ որ ըստ ոլորակին էր քուէթ, և ըստ հատագին միջակ։ Ին՝ որ ըստ ոլորակին էր քուէթ, և ըստ հատագին սուղ։ Ինչ՝ որ ըստ ոլորակին էր քուէթ, և ըստ հատագին միջակ։ Ինչ երեք տառքս այսոքիկ՝ ե, ո, ա. ոչ մուծանին ի բաժանմունդ, զի ոչ ըստ ամի ձայնաւորք են, և ոչ ըստ ամի բաղաձայնք, այլ միջականք։

Ինչ աստ գիտելի է, զի վերոյասացեալք տառք, և մնացեալ տոքին որք գտանին ենթ բաժանման հաղագին՝ ասին ունել ըստ իրերայ զձակիւքն։ Ինչ չձակիւքն տառին ոչ այլինչ է, եթէ ոչ մերձաւորութիւն ձայնից, և կամ համահանգիստութիւն հնչմանցն։ Ձակիւք տառից եղելոց ենթ բաժանման հաղագին՝ են տոքին որք երեին ի յերիս տողս հետևեալս։

ֆ. խ. ծ. ց. է. լ. չ. ս.
բ. փ. տ. յ. ճ. ղ. ձ.
պ. կ. թ. ջճ. շ. ն. ր։

Ձհա աստ՝ երեին չձակիւքն ուղեն, և աստ՝ չձանք ձայնից երեք ի յերիսն տողս. Ով տառքն եղեալք յառաջնում տողի են թաւք. այ հաստաձայնք. յերկրորդում եղեալքն՝ միջակք. և յերրորդում եղեալքն սուկք և նրբաձայնք։ Առաջին չձակիւքն

ղուեիչն ունի զերս առաս. Ա-
մանապէս և երկրորդն։ Եր-
րորդն ունի զերիս առաս. Չոր-
րորդն զՀնգեակին առաս. Հինգ-
երորդն ունի զերիս. Ա-
նապէս և վեցերորդն. Ա-
եօթներորդն ունի զերիս-
ոյն և ութերորդն։

Ձ՝ որ բաց ի սոցանէ որք են ըս
հաղագային, իւրաքանչ-
իւր երևին և ասին, օ, և ո.
է, և է. հ, և յ. վ, և ու.
Օ ի նոսա ձայնք սոյնի համա-
նանգիտ են իրերաց. և առա-
բերին ի ձեռն երկարութեանէ, և
սղութեանէ, ոյն օն, և ոն. էն,
և էն։ Ձ՝ ի ձեռն հաստու-
թեանէ, և նրբութեանէ, ոյն հոյ, և
յին. վէն, և ւէն. զի հոյ՝
հաստատոյն հնչի քան զյին.
և վէն քան զւէն։ Ձ՝ թարց
լծակցութեանէ ինան միայն երեք
առաքս այսոքիկ. ա. է. ը։

Ա՝ արձակ. զառաւել բաղա-
ձանիսն՝ որք են ունի քա-
ժանումն հագագային, գիտելի
է, զի ինոցանէ ոմանք բաղա-
մամբ չրթանց ի միջ չրթանց
հնչեցեալք լինին, և ինան անդ-
որպիսիք են ասին, բ. բ. պ. մ.
Ոմանք շարժմամբ ընդոյն ի
գիսլան հնչին, և ինան անդ-
որպիսիք են ասին, ֆ. ւ. գ.
Ոմանք այլոյն՝ ի բերանոյ հնչե-
ցեալք լինին պէսպէս շարժ-
մամբ լեզուին, որով և պէս-
պիսանան և ինան անդ։ Ոմա-
ցի ինան անդ, զի առաք բա-
ղաձայնք պէսպիսացեալոց ձայ-
նիւ՝ սկզբունք միայն լինին, և
զօրութիւք ձայնաւորացն ար-
առանձնին այնքանեաւ պէս-
պիսութիւք, որքանեաւ ի ձեռն
պէսպէս շարժման լեզուին
պէսպիսանան։ Ա՝ որոյ թէ-
պէտ բնաւք բաղաձայնք եր-
ևին հնչել արտաքոյ շրթանց
փողից, և բերանոյ, սակայն
այս եղանակ ոչ ի յինքեանոյ,
այլ ի զօրութիւք ձայնաւորաց
առից, ընդ որոյ միաձորիլով
հնչին։ Ոմանցի բնաւն ընդ էէ,
էէն ընդ էէ, և յոյն ընդ ոյն
միաձորին, և ապա ի բերա-
նոյ արտաքերին. ապա թէպէ
բնաւն ի շրթունսն ինայ. յոն ի
բերանոյ, և էէն ի փողոն.
ըս այսոցիկ են և այլք
բաղաձայնք, վասն զի միայն
ձայնաւոր առաքն կարեն ար-
տաքոյ շրթանց՝ և բերանոյ՝ և
փողից ըս ինքեանց հնչել թարց
կարօտութեանէ այլոց։ Ձ՝ թէ-
պէտ օ, և ո. ըս նմանութեանէ ձե
ոյ իւրեանց ի յարտաքերիլն
բոլորակեն զշրթունս արտա-
բերոլին, սակայն հնչին ար-
տաքոյ շրթանց արձակաբար՝
ոյն և այլք ձայնաւորք։

Ա՝ ըքան առ չորրորդն գիտե-
լի է, զի առաքս ոմանք
ունին զնոյն զօրութիւն ձայնի՝ և
գյատկութիւն հնչմանց յայ՛ ու-
րեք. և ոմանք ըս առեղծն, և
լսատ ենթանկեցմանց առաքց
այլոցն։ Ա՝ րդ՝ գուներորդն
զնոյն զօրութիւն ոչ է հարկ առել
զինն. բայց զայն, որք այլոյ-

լին

լին ըս տեղւոյն, ասելի է կար-
գաւ, Հնդեբէն տառ քս այսո-
քիկ՝ ը. ո. ոս. յ. ե. ն. ոչ միշտ
ունին զնոյն զօրութիւն ձայնի,
այլ ըս տեղւոյն, և լսես ենթ-
անկեցմանց տառից փոխ-
խեն զձայնս իւրեանց։

Ա

ման առաջնոյն գիտելի է.
Ղէ ղափ միշտ է առանց
մակաբերի՝ ունի զիւրն ձայն.
բայց միշտ է մակաբերիւ,
իբր ՚ի բազումն արտաբերի և
հնչի ոյզ զլիւն. ոչ սակայն
ոյզ զլիւն թաւ, այլ ոյզ զլի-
ջակ և զկակուղ. օրգոն,
*ղալ, աղէղուխայ, էղլէղլի,
պաղատ ‖, և այլք նմանք։ Ի՚րդ
՚ի սասին թէպէտ որպէս զլիւն
արտաբերի, բայց կակղաբար.
ասպաթէշ՝ ղէղն որ նշանակէ
զքար լինչ պատուճական, չիտ-
թի ըս բայիս՝ լաւ, որ ՚ի ձեռն
թաւից լինելոյ գրի. և էղլէ
էղլէն շրմնթի ըս ատուքեանս
այսմիկ՝ է լէ է լէ։

Վարձեալ, այս լիւն կակուղ,
որ և յումանց յորջորջի ղէրն,
միշտ ՚ի բառս այլազգականաց
տումար է ՚ի գործ ածել. և
բազմից նաև ոյզ զղատ ար-
տաբերի. օրգոն, ղաղարէ,
աղիաւոն, եղիա. և այլն։ Բայց
ոչ ոյզ զղատ միջակ ՚ի մէջ
թաւի և սոսկի, այլ ոյզ զղատ
սոսկ՝ և նուրբ։

Ա

ման երկրորդին գիտելի է,
Ղէ ոն միշտ նախադրի
վէմ, իբր ՚ի բազումն արտա-
բերի ոյզ զօ. օրգոն. Ա՚վ. որով.
Յովհաննէս. և այլն։ Ա՚սացի
իբր ՚ի բազումն, զի երբեմն
նաև նախադասեցեալ վէմ՝ ար-
տաբերի ոյզ զղ. օրգոն, Ա-
վղրուկէս. և սորին մանաւանդ
զակոն պատճառն է, զի
վէմն անմիջապէս հետևի ղ,
և բէ. ապա թէ ոչ՝ հնչիւր ոյզ
զօ. ոյզ երևի ՚ի բառի յայս-
միկ, աւազակ. յորում ոյզ զօ
արտաբերի։ Ասակ երբ նախա-
դրի տառս՝ ոչ չղղ, յայնժամ
արտաբերի որպէս զոս, եթէ
յետկոյս չիցէ նոյն տառ քա-
զառձայնք. օրգոն, Գոյն, յոյժ,
լոյս, և այլն։ Ա՚ն արտաբերի ա-
սացելոցս ունի զիւրն յատ-
կութիւն հատարակ, և արտա-
բերի որպիսի է իսկ. օրգոն,
Ղղրմած, ոսոխ, և այլք նմանք։

Ա

ման երրորդին գիտելի է,
Ղէ տառս ո՚ միշտ ՚ի մէջ
բառի հանդիպիցի. և անմի-
ջապէս զկնի իւր ունիցի զձայ-
նաւորս՝ հնչի ոյզ ՚ս ո. և է
աւնաւոյն երկբարբառ. և միշտ
արտաբերի թաւանշանիւ. օրգոն.
Ախեղճուած, լսաւ, պատուելի, պա-
պուէր, ՚ի պապուէ էր. և այլն։
Բայց եթէ զկնի իւր ոչ ու-
նիցի զձայնաւորս՝ արտաբերի
ոյզ զո. և ոչ պարտի՝ թաւա-
նշանել. օրգոն, Ո՚ռոճիկ, ո-
րոճաւոր, ո-
րոճաւոր, տոր. և այլն։

Ա՚չ առաջ գիտելի է, զի թաւա-
ձեալ ոչ տառս, որ որպէս
զ ՚ս ո արտաբերի, բազմիցս ՚ի
յանհմտից դրչաց շրմնթի լինել
տառիս ՚ի ՚ս. ուստի ղգուշա-
նալի է զի մի փոխանակ գրե-

լոյ հովիւ, խոտովանիլ, գրեցի հովիւ, խոտոճանիլ. և կամ փոխանակ գրելոյ Հովուած, հայոցուած, գրեցի Հովուած, հայցուած. ապա թէ ոչ՝ ձայնք բառիցն այլայլին, ոչ և յայտ է։

Ասան յորմոզին գիտելի է, զի առաջ է, զոմն և երկրորդումն մասին յերկրորդումն գլխոյ յիշեցաք, մինչ է յակզբան բառից՝ ոչ զնախադիր, և կամ ոչ զառաջ բնաւորեան, է բաղաձայն. օրդոն, Հիւրինդ, յախոռոջ, յայտ, յենուան, յիլել, յղանալ, յոտ, և այլն։ Եւ եթէ ոչ յաւարտ բառիցն ասի, այսպիսիք ակզբնաւոր են յմէջ բառի ուրուք անկանին՝ ձայնք. օրդոն, Հիւրիմ, յարայէ, և ոչ յարայ իմ. ի յերինդ, և ոչ՝ ի երինդ։ Ասի միանգ հետևեալ այբ, և ոչ որպէս զառաջնաւորեան, է ձայնաւոր. օրդոն, այն, այս, գայլ, խոյ, բայ, մակբայ, և այլն։ Հաստատոցի՝ ի առյանէ յաւարտ անունս այսոքան յորում չկան եթէպէտ է բնաւորեան, բայց ոչ հնչէ։

Վարձեալ գիտելի է, զի առաջ՝ չի՝ երբեմն դնի՝ ի վախճանի ոմանց բառից՝ ի այէ, և՝ ի ոյ եղերեցելոյ՝ միայն ի ձայն ծանուցանել, և ոչ առ՝ ի հնչել. որպէս երևի՝ ի առին. Ասդուց, արտոյց, յեղոյց, ի բաղոյց, յապոյց, ի վերոյց, ի վերոյց, և այլն։ Երբեմն և առ դնի՝ ի վախճան բառից առանց հնչման՝ առ՝ ի զանազանել զինն. յերկամառ՝ ի զանազանել զհասարակ անունն՝ ի յատկէ. որդոն, Վանիանայ, ժառայ. կամ առ՝ ի զանազանել զահմանականն բայն՝ ի հրամայականէն. որդոն, Ղեմ, ողեա, ողեայ. և կամ առ՝ ի զանազանել այբառիցն ինչ յատկայ անուանցն զսեռս, կանն՝ ի յանուանականէն. որդոն, Ալաւդեա, Տալաւդեայ. և այլն։ Յասացեալոցս երևի թէ են և ոմանք բառք, որք թէպէտ՝ ի այէ, և՝ ի ոյ եղերին, բայց ոչ առնուն զյն. որպիսիք են սոքա. այո, հապա, ահա, բա, ապա, փոնէա. Ալաւ հարցականն ոն. և ցուցականն դերանունքս այսոքիկ՝ Ալա, սոյա. դա, դոյա. նա, նոյա, ոչ առնուն զյն. բայց եթէ դերանունացս այսոցիկ առաւելիսին տառք դիմորոշականք, ներագործի չի հնչուցանեն. օրդոն, Ալայն, նմանայս. բառ այնմ, Ո՞ի զոր նայն առնէ. Ընդ որ ընդ նմանն էին, և այլն։ Ալմանապէս և յաւարտ անունք՝ ի յուղղականաց, և՝ ի յայնս հոլովս որք հետևին նմին՝ ոչ առնուն զյն. օրդոն. Ալեքսոպա, ի սեքսոպա. Ալաղբա, ի յաղբա. Հաղարիա, ի յաղարիա. Ալաղիդա. ի փաղիդա. և այլն։ Ալատի՝ ի յուղղականաց. զի՝ ի սեռականէն, և՝ ի հոլովս որք հետևին նմին՝ նաև յատկայ անուանցդ զնի չի անհնչելն և զանազանել. օրդոն, Ալեքսոպա, սեքսոպայ. ի սեքսոպոյ. և այլն։

Ալար-

Կարձեալ, անուանոյ այլա-
վերջից, որոյ սեռականն Թարց
կորուսանան այսի եղերի՝ ի յինէ,
նեղադրի հնչուսեաւոր չէ. ո՛ր-
գան, Աարնա, Տարնայի, ՚ի Տարնայէ.
Նոյնակ հրամայականաց բայից ոչ
ինչ կերպիւ յարիլ կարէ տառս
չէ. ոմն և յայտ է.

Կրկ դարձեալ գիտելի է, զի
Թէպէտ տառս չէ առնելոյ
սեռականաց, որք ՚ի այէ, և ՚ի
ոյ եղերին՝ առանց հնչման յա-
րիլ սովոր է. նաև առնելոյ
հաւարակաց անուանց, և սահ-
մանականաց բայից ՚ի այէ՝ և ՚ի
ոյ եղերեղելոց, ոմն առագաստ,
տակայն մինչ ՚ի բնաւէս առա-
ջեալս անհնչելոն չին պատ-
ճառաւ հոլովմանց, կիմ յոգնա-
կանեալ, և կիմ ածանցմանց՝
և այլոց նմանեալ անկանիցի
՚ի մէջ բառի, սկսանի հնչում
նաւորիլ. ո՛րդոն, Ոտաոյ, ձա-
ոայ. ոդեայ, ոդեայս. ՚ի ահանայ,
՚ի ահանայէ. փոյ, փոյոյէ. նոյ,
նոյէ, բաց այսմ իմն և զայլոց:

Կրկ առաջ գիտելի է, զի առա-
ջական դերանունս այս՝ ես,
Թէպէտ ՚ի յուղղականսն ո՛չ
ունի զէ, բայց ՚ի սեռականսն՝
և ՚ի յայլս հոլովս որք հետևին
նմին, և ՚ի յոգնականսն, նաև
մինչ յարին ինքեան տառք դի-
մորոշականք, առնու զէ հնչ-
ումնաւոր. ո՛րդոն, Ես, էոյ,
էոյ, ինձ, էոյս. և այլն:

Կրկ վերջակէս գիտելի է, զի
բայ ՚ի յանուանէ, որք են յա-
տուկք մարդկանց, քաղաքաց,
գետոց, լերանց, և այլոց՝ այլք
ինայեալք անուանքն Թէ ածա-
կանք իցեն, և Թէ գոյա-
կանք, Թէ սպարզք իցեն,
և Թէ բարդք, Թէ ածանցա-
կանք իցեն, և Թէ ՚ի բայից
յառաջացեալք՝ մինչ եղերին
՚ի յայ՝ և ՚ի ոյ առնուն զանհն-
չելն չէ ՚ի վերջաւորութեան իւր-
եանց. ո՛րդոն, Պարապայ, խա-
բեբայ, խոյայ, ախոյայ, խնձոյ,
դծնեայ, չարեայ, անգիայ, ինքնա-
նայ, ովսաննայ. և այլն:

Ասն հինգերորդին գիտելի
է, զի տառն ևնն՝ Թէ
ո՛ր արդեօք վարի ոմն զձայ-
նաւոր, և ո՛ր ոմն զբաղաձայն,
ասացեալ յերկրորդում մա-
սին յերկրորդում գլխոջ. և
առաջին վերատին ընձեռի զայս-
մանէ որքան առ այս, զի մերթ
արձակաբար և միայնակ դնի
՚ի բառս. ո՛րդոն, Ախէ, ոսկոյ.
Տապանի, Տապանոյ. և այլն. և
՚ի յայսպիսիս է կակղացեալ
բաղաձայն. և ո՛չ Թաե. և
ունի նախ քան զինքն զբաղա-
ձայն, և զինի իւր զձայնաւոր.
և միշտ ՚ի ձայնաւորին շարա-
ռեցեալ կերտէ զվանկ. ո՛ր-
գոն, Ախէ, ոսկ ոյ. և այլն:

Կրկ մերթ դնի ՚ի բառս շար-
ադամամբ ձայնաւորաց տա-
ռից նախընթացից ինքեան,
ո՛րդոն, աՆՆոյան, եՆա, խՆդրուՆած,
պՆախալած, և այլն. և ՚ի յայս-
պիսիս է Թաեացեալ բաղա-
ձայն. և կերտէ զվանկս երկ-
բարբառս ելևնականս. և
Թաեանշանակիլ հարկաւոր է
մինչ ի ընդ ոչ և ինոյ, զի մի

շինե-

շիտակ էին վանքն ու ընդ որ՝ որ ոմն զմի տուր արտահնչի, զորմէ արդէն ի վեր անդր ասացաւ։ և մի՛ վանկս էր շիտակ ընդ ե՛ վանկիս, որ և առ ոմն զմի տուր, ե՛ս ձայնիւ արտահնչի, և է բաղադրեալ երկբարբառ, և ոչ լինաւ։ որպէս, Ե՛ր, ե՛լ, աղբե՛ր, և այլն, և տուն ե՛ւն ի յայսպիսիս է ձայնաւորս։

Ոչ պատ գիտելի է, զի ուրուքեք վանկիս այսմիկ է՝ հետևելոյ բաղաձայն տուր ինչ՝ որ ոչ իցէ դիմորոշական, և կամ յոգնակականակերպ է, անդէն է արձակաբար երկբարբառ, և ոչ լինաւ։ և արտահնչի ոմն զե՛ս։ որպէս, Ե՛ս, ե՛ր, հնչե՛ս, և այլն։ և այսպիսիքս ոչ երբեք են

Թաւնշանելիք։

Նախ ուրուքեք հետևիցին նմին կամ տուր ձայնաւորք, կամ դիմորոշականք, կամ յոգնականակերպ է, և կամ ոչ լինի տուր, անդէն վանկն է լինաւ երկբարբառ։ և հարկաւոր է թաւնշանել, զի ձայն թաւցելոյ ե՛ւնէն հնչելոյն։ որպէս։ Ե՛մ անաչեա, բա՛ ե՛մ, ե՛ր, ե՛մ։ և այլն։

Նայեա՛ ոգին՝ ի կանոնել յայսմանէ անկատար ժամանակին երրորդի դ՛ծորդուե՛, յորս ե՛ւնն ոչ թաւնայ՝ թէպէտ ունի զինի իւր զձայնաւոր։ որպէս, Ե՛նու, ե՛նուր։ ե՛նուցու՛ր, ե՛նու՛ցեր։ և այլն։

Նաև յոգնակի գործիականն նախկնոյ տեսակի առաջնոյ հոլովման, և նմանք նորին։ որպէս, Ե՛ղբ, բանե՛ր, այո՛ք՛ և այլն։ յորս ե՛ւնն ոչ պահէ զձայս, այլ ոմն զե՛ւս արտահնչէ։ Արդ՝ եթէ ե՛ւնն թաւ ոչ թաւնշանիցի, և կամ ե՛ւնն անթաւ թաւնշանիցի, ծագին բաղադրեալք շիտակ՝ որպէս, Ի բառս յայսմիկ՝ ղօրուներ, եթէ յիմարաբար թաւնշանիցի ե՛ւնն, քան թեռնանի՝ ղօրս ներ։ որ է այլ ինչ։ Նաև եթէ ի բառս յայսմիկ՝ ներ, որ նշանակէ զհամար, ոչ թաւնշանիցի ե՛ւնն, քան թեռնանի ներ։ Ըստ այսմ իմա և զայլսդ։ Այլ մնացեալք ե՛ւնականն երկբարբառք, որպէս, աե՛, ե՛, թաւնշանին միայն վն հնոյ սովորութեամբ, և ոչ վանն իրիք հարկաւորութեամբ։ վանն զի յամուրքեք նոյնապէս ունին զինքեանս ձայնքս այսոքիկ։ Նայեցի զի ի հնումն գրելին զվանկս՝ փոխանակ օ՛, և զեն փոխանակ ու՛, և առ այս մինչ երբեմն ա՛ն փոխանակ օ՛ ոչ դնելով՝ թաւնշանելոք, զի արտաբերիցիւք ոմն զ՝ ա՛, և ոչ ոմն զօ։ Վասն այժմ այս առվորութեան լռեցայ վանն գոլոյն առնառու ընթերցողայ։ Նայեցի որք թաւնշանեն վանն ընկն սովորութեամբ՝ ոչ են խոտելիք։ վանն զի գրելով զթաւնուելն վանկին այնու նշանաւ առաւել բացայայտեն։

Նարձեալ, զոն ևս այլ երկու վանկք,

վանիք բիւնական երկբար-
բառաք, յր է, ը։ բայց սոքին
՝ի գրաբառն լեզուին մերում
ոչ կիրառեն զբառս, այլ միայն
յաշխարհաբառն լեզուին։
ՈՐԴՈՆ, Լ՝ՀԵԼ ԲԸՈՒ։

Որբան առ հինգերորդն գի-
տելի է, զի փոփոխմունք
տարիս են ըստ երից. յր ըստ
դրման, ըստ բարձման, և ըստ
փոխարկման։ Ա՝ան զի ան-
ուանք՝ ՝ի հոլովմանն, յաճախու-
մանն, և ՝ի բարդեցմանն, և
բայքն ՝ի խոնարհմանն՝ ուրեք
ուրեք դժուարաւ արձակին
զձայնս, և առ արձակումն ձայ-
նիդ մերձ ըստ պահանջման
տեղւոյն առաջիր նոցին տար-
ինչ. որդոն, Լ՝ՁԱՓԱԼՔ,
ՀՆՁԵՊԱՏԱՆ, ՓԸՐԱՅՈՒ, ԵՓԷՍ, ԵՀԱՆ.
և այլն։ Լ՝ՀԱ ՝ի սոսին ա, ե, է,
տարբ՝ առ արտահնչումն ձայ-
նիդ եղան, և ոչ իրրու նո-
ցունդ բնականք։
Ա՝երիթ բառնին. որդոն, Լ՝Ա-
ՓՈՒԱԾ, Լ՝ԱՓՈՒԱԾՈՅ. ՓԼՈՒԽ, ՓԼՀՈՅ.
ՓԷՁ, ՓՁԷ. ՀՈՒՐ, ՀՈՐՔ. և այլն։
Լ՝ՀԱ ՝ի սոսին ա, ա, է, յ,
բառնին.
Ն՝ՐՔԵՄՆ ևս փոփոխին. որդոն,
ԱՒԷՐ, ԱՒՐՈՅ. ՓԷՐ, ՓԵՒՈՆ. ԲՈՅ,
ԲՈՒՈՅ. ԱՒՐՕՋ, ԱՒՐՈՒՋ. ՓՈՒՈՆ,
ՊՐԱՆ. ԱՅՐ, ԱՒՈՆ. և այլն։ Լ՝ՀԱ
՝ի սոսին էն ՝ի յԻՆՒ փոխարկե-
ցեալ. ԷՆ ՝ի յԷ. ՅԻՆ ՝ի ՒՈՆ.
ՕՆ ՝ի ՈՅ. ՈՒՆ ՝ի ՐԵ. և ՐԷՆ ՝ի
ՈՅ։ ըստ այսմ իմանալի է և
զայլսդ. ըստ որում նաև երևի
յաւուրջնուտ մտանին ՝ի հոլով-
մունս անուանց. և ըստ այսմ
այնքան ՝ի գրելն՝ զրբան ՝ի յար-
տասբերելն պահելի է կանոնն,
զի մի լինիցի չիմաստութի։

Որբան առ վեցերորդն գի-
տելի է, զի սպառումադրու-
թին է դնումն ոմանց դ ծ ի յ
փոխանակ տառից ոմանց առ ՝ի
համառօտել զդրուածն։ Լ՝Ո
դիծքն որք շարականապէսեալք
են առ այս՝ կոչին դուբ, եր-
կտրեակ, նշանագիր, և սիւն։

Ո՞ւրն է այս՝ ս, որ է նման
հինի. և այսու դժուի
բառնին ՝ի բառից տառք բա-
զումք, թէ ձայնառորք իցեն,
և թէ բաղաձայնք. մանա-
ւանդ ՝ի յայնս բառս, որք էն ՝ի
սովորութէ. որդոն.

Լ՝Ծ։	Լ՝ատուած։
ՈՅ.	ատուծոյ։
ՈՎ.	ատուծով։
ՈՄ.	ամենայն։
ԲՂՄ.	բաղում։
Դ ԾՔ.	դործք։
ԵՒՍԵ.	եպիսկոպոս։
ԵՂԷՄ.	երուսաղէմ։
ԵՒԴ.	երկրորդ։
ԹՂԼՐ.	թադաւորք։
ԹՂԼՑ.	թադաւորաց։
ԺՈՂՈՎ.	ժողովուրդ։
ԽՆՂ.	խոյանել։
ԽՂԼ.	խոյանէլ։
ԽՈՐ.	խորհուրդ։
ԾՌԱՅ.	ծառայ։
ՀՐՇԱԿ.	հրեշտակ։
ՁՆՂ.	ձանձրացն։
ՄԴ.	մարդ։

մ ինչ։ մարդոյ։
մեր։ Հիսուս։
մեզ։ Հիսուսի։
մեզմէ։ Հիսուսէ։
յղիկս։ յաղագս։
նմանապէս նմանապէս
նոր։ նորա։
նոր։ նմա։
նոր։ նորա։
նոյ։ նոցա։
պնա։ պնասա։
ոտ։ ոտիկս։
պատգամ։ պատգամ։
պոր։ սուրբ։
սրբոյ։ սրբոյ։
սրբով։ սրբով։
սրբոյ։ սրբոյ։
սր։ սուրբ։
սմա։ սմա։
սրբ։ սուրբ։
սոյ։ սոցա։
վերպատեա։ վերպատեա։
վասն որոյ։ վասն որոյ։
վասն այսորիկ։ վասն այսորիկ։
տէր։ տէր։
տեառն։ տեառն։
տեառնէ։ տեառնէ։
Ի տէ։ Ի տեառնէ։
քահանայ։ քահանայ։
Քիս։ Քրիստոս։
Քին։ Քրիստոսի։
Քիմ։ Քրիստոսիմ։
Քիզ։ Քարոզ. և այլն։

և դնել զպատուիս. որպէս, ել. քանզի այսպիսին ոչ գոյ ի սովորութենէ զրկինչ նշանակէ։ Լիցի և ես ի բարձման ձայնաւորաց՝ ոչ այնք ձայնաւորք, որք յակզբան, և կամ ի վախճանի բառին են՝ բառնին, այլ միայն այնք, որք են ի մէջ բառին. որդոն, Լինիցի. և այլն։ Վարձեալ գիտելի է, զի դուրն մինչ դնի ի վերայ նուագանչ՝ նուագաւ տուեալ մերոց անձնաթաթաւ նշանակին զթիւն ծղնահան. որդոն, ս, մի. է, երկու. ըստ այսմ և այլքն մինչև ի է են, որ նշանակէ զինն հազար. որպէս և յայտ խակ է

ամենից։

Երկրորդական է այս, ". և դնել սովոր է ի վերայ բառոյ առ ի բառնալոյ միայն զուարա ձայնաւորն՝ որք ոչ իցեն յակզբան, կամ ի վախճանի բառի, այլ ի մէջն. որդոն, Ինն"դ, եա"ակ"պս, ինն"ս, սա"ակ. և այլք նմանք։ Կայցէ զգուշանալի է ի կերակրել վանակ բառոյն, զի մի բնաւ ձայնաւորք բառնիցին, ապա թէոչ՝ կարէ ծնանիլ շփոթութիւն. որդոն, Պարանն՝ եթէ գրիցի այսպէս, պ"րն, կարէ ընթեռնանիլ պարիւն, և կամ պարոն. չէ որոյ բարեդոյն է ի յայտնիս զգուշանալ, և ոչ պատուճաղրել, ոչ ի ձեռն դրոյ, և ոչ ի ձեռն երկոքեան։ Լաւ ի բաց եզուածոցն ամենևին զգուշանալի է. քանզի եթէ ոք կամիցի գրել

Կայցէ գիտելի է, զի ի բառից, զորոց ոչ է սովորութիւն, ոչ է պատշաճ ըստ ձայնաւորացն և զաղաձայնն բառնալ, և դնել զդուր. այլ փոխանակ գրելոյ վայելուչ, զվէց և զլաւ գրել

ՀԵՌ, և քառնալով զձայնաւորն դնիցէ զերկարեակ, կամ զդուռ, կարէ նոյնն իմանալ ՀԷ, կամ ՀՈ, և այլն։ Այլ ի քառահեռաւանկն և քառաւանկս կարէ ի գործ ածել զայս հարկաւորութեան պահանջէ, և ոչ ի ոտնաւոր ընթերցողին։ Այսպէս ոտնաւոր, ոչ զի ըստ ինքեանց ոտնաւորք են կանոնաւոր պատճառաբանքն, այլ զի ընթերցողքն ներկայիս ոչ են այնքան վարժք ի յընթերցումն պատճառաբեալոց գրեանց, ոչ երբեմն ի հնումն սովորք էին, և վարժք։

Նշանագիրն ՀՐ զի՞ ինչ որ հնարեցեալ է առ ի դնել վերանակ մերոյ բառոյն բառի։ վասն որոյ ըստ բազմութեան բառից բազմապատկին և նշանագիրք։ Այլ սոքին առ նախնեօքն էին բազումք. բայց այժմ ի սովորութենէ մնացեալք են սակաւք, որպէս։

⊰	Աղեղնաձար։
⊏	ամբարիշտ։
⊼	ամենայն։
⊽	այծեղջիւր։
⊻	այսինքն։
⊿	անզգամ։
⊾	աշակերտ։
⊿	աշտանակ։
⊾	աշխարհ։
⊿	աշտարակ։
⊾	առաւօտ։
⊿	առիւծ։
⊾	աստղ։
⊿	արեգակն։
⊾	աւետարան։

⊿	Գկեղեցի։
⊾	երկաթօր։
⊿	երկինք։
⊾	երկիր։
⊿	երեակ։
⊾	Օ՛ր օրինակ։
⊿	զուարակ։
⊾	Ինդ։
⊿	բառ։
⊾	բառ այնմ։
⊿	Ի եղու։
⊾	լուսարեր։
⊿	լուսին։
⊾	լուսնթագ։
⊿	Իսկզբանէ։
⊾	խոյ։
⊿	Կարիճ։
⊾	կշիռ։
⊿	կոյս։
⊾	Ծրաստ։
⊿	Ցուկն։
⊾	Ուրախ։
⊿	ուրբաթ։
⊾	Պատասխան։
⊿	Ջրհոս։
⊾	Ի ձկէ։
⊿	Ցուլ։
⊾	Փայլածու։
⊿	փոխ։
⊾	օգնական։
⊿	և այլն։

Ինդ նշանագիրս համաձայնին և սոքին որք հետևեալքն։

այսպէս։	
աղօթք։	
դպիր։	
ժամանակ։	
կին։	կիրակէ։
կ։	կամ։

հ։ հարց։
ձէ։ ձմեռնային։
մայր։ մայրենանք։
մկ։ մանկունք։
մ՛։ մեծացուսցէ։
յՀ։ յարուցեալ։
շր։ շաբաթ։
շնկ։ շարականն։
ո։ ողորմեա։
սրկ։ սարկաւագ։
սղ։ սաղմոս։
տ։ տէր ելեկիոց։
ք՚։ քահանայ։
ք։ քան։
քրզ։ քարոզ. և այլն։

Սիւնն է այս, ։ և առ դնել միայն վոխանակ այբ՛ի կարգս տողից՛ի մէջ բառի, և ոչ՛ի սկզբան՝ կամ՛ի վախճան բառի. որպէս. Լուծեմք անդ, և ոչ յորմէ։ Հաշտեր զիրեր պատուիրան՝ ոչ՚ի գնուած դուս, եայց ոչ ելիրսեան։

Այն առ դիտելի է, զի վոխանակ պատուհականաց առուսյ, որք կամ վանն բառիցդ զերկուս բառս, և կամ վեր հոլովմանց անուանց, և կամ վանն վերացմանց բայից՝ ներանկանին՛ի մէջ բառիս՝ ոչ են դնելիք դուրք, կամ երկուակք. բայց եթէ այէ լոյծ ներանկեալ տառն, կարէ դնել սիւն վոխանակ նոցին։ Այսու ինչ վանկս ան. առաջադրի ուղիք բառի ոմն զբաց ցառակաս, սկզբնապիրն բառին այնորիկ ոչ է բառնալի՛ի ձեռն զրոյ կամ երկորեակի. որպէս, Հաներկիւղ, և ոչ անկիւղ։

Դարձեալ. տառք ձայնաւորք մինչ են ընդ սիւնն՝ ոչ երբեք պարտին բառնիլ պատուճառդրութեաբ. որպէս, Հիմնադ, և ոչ Իմնադ. Հիւրընկալ, և ոչ Իւրընկալ. Հոտոտիլ և ոչ Իոտոտիլ. Հեղձուածք, և ոչ Ախեղձուածք. Հաւատոյ, և ոչ Ախատոյ. Հաւատոյն, և ոչ Ահաւատոյն. Տեսիլ, և ոչ Իտեսիլ։

Համանապէս և երկբարբառ վանկիս ձայնաւորքն ոչ են բառնալիք. որպէս, Դոյնաւոր, և ոչ Ադոյնաւոր. Կեան, և ոչ Ակեան. Հաւրենապարտ, և ոչ Ահաւրենապարտ. և այլն։ Դայց սիւնն մինչ է ընդ այբն՝ սիւնն կարէ դնել վոխանակ այբն. որպէս, Լուսուխեան. և այլն։

Լսակ՛ի դնելն զնշանագիրսն՝ ոչ միայն զպատահականսն տառս բառիս, այլ նաև զբազմանկս պատահականսն պարտիմք դնել ներդործուխեամբ պահանջմանն բանին՝ յակզբան, կամ՛ի վախճանի, որպէս, ՅՆէ, Ցնա, Ցայն, Ցակոբ. և այլն։ Հանգիր նշանագիրքդ կացուցեալք են միայն առակս անուանց՛ի յուղղականի հոլովոյ, և ըստ որում՝ են նախադաղափարք, և ոչ ըստ որում՝ են հոլովեցեալք, և ածանցականք։

Դարձեալ. ՛ի դնել զերկրորեակսն՝ եթէ ձայնաւորքն որք բառնին՝ միով տառիւ լինին տարակայք՝ երկորեակն միանգամ

գամ դնելը ի՝ ի վերայ քա-
զաձայնին. օրդան, Կ՚ընդել.
իսկ եթէ բազմօք առանձինք
իցեն առարակայք՝ դնել կարէ
յերկուսեանքն համադէպ առ-
ղեայ ձայնաւորայ բառնեցե-
ցոյ. օրդան, Ե՞նկաւ մ՚փ՚ը.
և այլն։

Եւ այս բաւական լինի վասն
յառաջադրեալն. իսկ զկնաս-
զրուէ որ պատահիցէ առ յար-
ձարադրութիւնն, առաջարկ՝ ի
վերծանութիւն, ի մի կրկնելի
բանն, որովհետև ինձմէ ևս
հարկաւոր է յիշել զարմա-
նոյ բանիդ։

Յաղագս Աստուածաբանեան։

Գլուխ Երեսուն։

Առաքեալն է յա-
ռաջընթացութեան վար-
կից ըստ խնդակա-
նաց Տեառն մտա-
ւից, և յառաջընթացութեան բա-
ւից ընդ Տեառնէ վանդիից։

Եւ առ այս պիտոյանայ նախ՝
պարզել զեզրսն. զոր
եթէ ոք ոչ ունիցի՝ զոմն
թերհաս և թոմոսախոս՝ ոչ
կարէ բարեպէս արտաբերել.
ոչ զառաս, ոչ զվանկս, և
ոչ զբանս. և վասն սոցին ոչ
արժան կոնդակ. զի բնական
ներհութիւնն ոչ ուղղի յար-
հեստէ։

Երկրորդ, պիտոյ է տեղե-
կութիւն Տեառնէ ունել. վասն որոյ որք զբեռն ոչ զբեռ
արտաբերել ոչ գիտեն, այլ
ոչ զպես. և զբեռն ոչ զբեռ,
այլ ոչ զնեմ, նոքին նահ ըզ-
վանկս՝ և զբառս թերարար
արտաբերեն. և փոխանակ
առելոյն բարի՝ առնեն պարի. և՝ ի
տեղի առելոյն գիրուխի, առնեն
հիրուխի։ Վասն որոյ կարի
հարկաւոր է տեղեկութիւն խո-
հականաց հնչմանց առանձին. և
եթէ լեզու ուսանողին պատ-
ահեսցէ սովորութիւն գաճառի
ինչոյ լսել թերեցեալ, պի-
տոյ է զի՝ իմացցէ՝ և յիսկա-
կան արտաբերմունս առանձին
նորապէս կրթիցի. ապաթէ
ոչ՝ ոչ կարէ ուղղել՝ իմար-
տաբերմունս բառից։

Երրորդ՝ պիտոյ է ներկուս
զիտութիւն առոգանութեանց.
վասն զի որք ոչ գիտեն առա-
զանել զբառս ըստ Հայոցդ,
և ըստ ամենայնի, և ոչ են ծա-
նօթք թաճութեանն և առակու
առանձին, կամ երկարութեան և
աղուածի, զորոց յանգելում
զկնոջ ասացաք, թէ և ունի-
ցին զկզուս ինչոյ բարե-
պէս վարժեցեալ՝ ի յարտա-
բերմունս առանձին, այսու ևս-
ակաւն ոչ ոչ ոչ արտա-
բերեն զբառան թերարար.
և փոխանակ առելոյ կամ գրե-
լոյ Ռափաւորեցի, առնեն, և կամ
գրեն Փափաւորեցի, կամ Փա-
փաւորեցի, կամ Ռափաւորեցի, կամ
Ռափավորեցի, կամ Ռափաւ-
որեցի, կամ Ռափաւորեցի, կամ
Ռափաւորեցի, և կամ Փափավորեցի,

Ա, առ. փոխանակ ասելոյ, կամ դրելոյ փաղաք, ասեն և գրեն փաղաք, կամ խաղաք, կամ փաղաք. և կամ փաղաք. ըստ այսմ

խոնս և զայլոց նմանեցայ։

Ոչ բաց յայսցանէ առոգաստնեալ ինչ յայտնել, որ ի ըստ ոլորակացն տառիցն, զորս ի յարտաբերմունս անուանեցաք, և այլոց մասանց բառնեն ըստ ոլորակաց տառիցն, քանզի ոչ ի յարտաբերմունս բայիցն յոգնականիցն. ասդին, ( )ն ի պարոյկ, քանզի քանզ այս՝ աղօթեմ, որ ունի զօ, ոչ պարոյկիւք պարոյկիւք այսպէս, աղօթեմ, այլ աղօթեմ։ Հայկն ի շեշտ. քանզի քանզ այս՝ մաղթանամ, ոչ պարոյկ շեշտիւ այսպէս, մաղթանամ, մաղթանամ, կամ, մաղթանամ. այլ մաղթանամ։ ըստ այսմ

խոնս և զայլոց նմանեցայ։

Ոչ պատճառ սորին ի, զի ի քանզ ընդդէմ ընդ՝ առոգաստնեալ ընդ պահանջմանց իւրեանց, զորոց ի հետեւեալ գլխոյ առաստաբ։ Ոչացն ոչ ի քանզ յոգնականիցն. քանզի ի յերկայնավանկ քանզ պահին ոլորակք տառիցն այնպէս՝ ոնի և ի յայլ մասունս քանզ. ասդին, Ոչ այս՝ աղէ, պարոյկապէս արտաբերի. զի յաղէ, որ ի շեշտ, և ի էնէ, որ ի բառ, քառկանաց. ըստ այսմ և այս քանզ, փաղ։ Ոչակայն ի յայտնիկ քանզիւ՝ աբեղայանէ, դասանդրէ. ոչ պարոյկանաւ։

Խնկասուէանք և այլք մասունք քանզ՝ ոչ ի քանզ ընդդէմ ընդ՝ ոլորակաց տառիցն՝ մինչ արտաբերին ոչ զքառս. և մինչ ոչ հանդիպին ինքեանց ոլորակունք ի զօրութիւն քանզին. ասդին, Ոչխարս, Ոչնագ, Ոչնագ. ոչ՝ ոչխար. Ոչխարս. ոչ՝ ոչխար. և այլն։ Ոչացն մինչ ոչ հանդիպին ոլորակունք ի զօրութիւն քանզին, վասն զի, ոչ ի վերծանելն ասելոյգ եմք, քանզին զօրութիւն նշանակուն իւրեանց պահանջին զոլորակմունս, որոց տեղի տալ պարտին ոլորակունք քանզ, որք են ի զօրութեան տառիցն։

Ոչարձեալ գիտելի է, զի և վանկք երկբարբառք պարտկանան ի յարտաբերմունս անուանց, նաև քանզիւ եղանակիւ. ասդին, այն, փայլ, ինձան, լայն, լայլ, դաշ. Ոչայց ոչ պարոյկանան ի տալն, լայնանամ, ընդայնանամ. զորս եթէ անկանիցեն պարոյկիւք այսպէս, լայնանամ, ընդայնանամ, եղծէ զզօրութիւն քանզին։

Ոչարձեալ գիտելի է, զի եթէ անուանց ունիցի յոգնականիւ այնպէս հանդիպիցի՝ զի մի վանկն նոցին ինչ շեշտ, միւսն քառ, և միւսն պարոյկ, և կամ երկոքինն շեշտ, և միւսն պարոյկ, և կամ երկոքինն քառ, և միւսն շեշտ, և կամ երկոքինն շեշտ, և միւսն քառ, յայնժամ տիպն հզօ-

պա-

ապարոյկն հզօր է քան զշեշան. և շեշան քան զառիւծն. ուստի անուանս այս՝ Հերակլէս, պատճառեալ արտաքերի, Թէպէտ երկու վանկքն իւրք նման շեշտք։ և անուանս այս՝ Պետրոս, շեշտելով արտաքերի, Թէպէտ միւս վանկն իւր նոյն բառի. ըստ այսմ նմա և զայլոց։ Սակայն եթէ հանդիպի ոմն ի Հերակլեան, և կամ ի Հերակլեանէ բառս զնոսիք վանկք (որ հազիւ պատահի) նոյն շեշտք, կամ բառիք, յայնժամ մինն յոյնց որ նոցա առաւելել յարմար, պարտի շեշտել, կամ բնթիլ. Թէպէտ իւր ի բազում վերջին վանկն է յարմար։ Այլ եթէ նոցա պարոյկք, մինն այնց որ նոցա առաւելել յարմար, պարոյկն. որպէս, Հրեշտակ. Աստուած. Պետրոս. Աստուածածին. և այլն։ Այլոց գիտելի է, զի յորժամ անուանքն այսպիսիքն հոլովիցին, և կամ ածանցիցին, այլայլին ոլորտիքն, և ոչ պարտին միշտ ի նմանին վանկսն ոլորտիկք յոյնց ոլորտակիցեալք լինելին ի յունզականսն. որպէս. Հրեշտակ. Հրեշտակի. և ոչ հրեշտակի. Աստուած, Տարիսմոս. և ոչ Տարիսմոս. Հրեշտակայն, և ոչ հրեշտակայն. Հրեշտակներ, և ոչ հրեշտակներ։ Այլ եթէ նոցա միայն նաև առեալք ոլորտիցն փոխիցին ի յայլայլին անուանց. որպէս, Աստուած, Աստուածն. և ոչ Աստուածն։ Հիսուս, Հիսուսեան, և ոչ Հիսուսեան։ Այլ անուանս Հիսուս, ի շարադրութենս բանից՝ ըստ ոլորտին բանին կարի և բնթիլ. որպէս, Այս հոլիկս պանուա նը Հիսուս՝։ ըստ այսմ հմա և զայլոց բառից։

Պատճառ գիտելի է, զի բնութիւն առաւելանէ, և այլք հոլովք թոյլ ի կուչականին՝ ի վերջնոյս վանկոջ պարտին ոլորտակիլ ըստ ոլորտատուիչ իւրեանց՝ եթէ ունիցին. ըստ եթէ շեշտք նոցա շեշտիւ. որպէս, Ստեփանոս. Աստուած, պարոյկիւ. Այլ եթէ պարոյկ, պարոյկիւ. որպէս, Ծնեալ, Ընկալեալ։ Այլ եթէ բառիք նոցա, բնթիլ. որպէս, Ձէր, Ձեր։ Այլ եթէ ոչ ունիցի ոլորտատուս, ոչ ոլորտակիլ. որպէս, Աստուած, Տարիսմոս. և այլն։ Այլոց գիտելի է, զի մի գուցէ այնք առաւելանէ, որք շեշտեցուածիւք շուրթին ընդ բայից՝ շեշտին. որպէս, Ասա, բանի. պատի, պատիր. Հիսուս, Հիսուսի. որք եթէ շեշտիցին՝ լինիցին բայք. որպէս, Ասանի, բանիր, բանի. պատիմ, պատիս, պատի. Հիսուսիմ, Հիսուսիս, Հիսուսի. և այլն։ Ասացի բայ ի կուչականին, զի յոգնականի կուչական անուանք ոլորտիկն մերթ ի սկզբան. որպէս, Աստուած, Հրեշտակ. և այլն։ Աստուած ի միջին. որպէս, Փիլիպպոս, Հերմոգենէս. և այլն։ Աստուած ի վախճանին. որպէս, Աբեղան, Տաճիկ, Հրեշտակ. և այլն։ Սակայն եթէ մնայ նկունն ո, կամ ոչ նախադրեալ

ցի կոչականաց, նոյնպէս չեշտին, և ստորակէտին. այլ և յայտ է. որ-գան. ո՛ւմբ. ո՛ՀԷՂԱՆ. և այլն։ Ա՛րդ՝ Թէպէտ և այլք բազումք քանք. և կանոնաւորմունք կարեն առաքել զօրավարմանց անուանց, բայց վն ոչ երկարել բաւականանային սոքին, և վարժուԹիւնն ուսուցանէ զնոսայեալսն օգնականուԹիւն գրեցեալ կանոնացս։

ՀՈրորդ՝ պիտոյ է առ արտաքերուԹիւնն քաղցրանալուԹի, որ կոչանայ Ի ամին, զի վանկքն Թաւք ոչ հաստատ ստորակէտիցն անդրադարձ զԹաւուԹի իւրեանց, և միջակքն ոչ Թաւացուցանիցին. իսկ սուակքն ոչ միջակացուցանիցին. Ա՛րիւարբառքն՝ ոչ բարձրանալն ձայնիւ բերան հաբաց և կոշտաբար, այլ հակղաբար արտաքերիցին. և ուրուբեք գտանիցէ տառն ԵՒ զօրուԹիւ, ներփարձուԹիւ ոչ հնչիցի։

ՕՀՈր օրինակ, բառ քո այսոքիկ. Ի՛Ն, ՓՈՓ, և այլք նմանք, որք են Թաւք, ոչ պարտին կարի հաստատապար հնչիլ անդրադարձ զԹաւուն, Զափ, գաբ-ՌԷԼ, և այլք նմանք, որք են միջակք, ոչ պարտին Թաւացուցանիլ։ Ա՛ՆՈՓԱՓ, ՎԷՐՐԷՆԻ՛, և այլն. որք էն սուակք, պարտին ը՛ն ամի կակղաբար՝ և ներքաշէս արտաքերիլ։ Ա՛ՕՐՆ, ՆԱՒԻԼ, ՀԷՆ, և այլք, որք են երկարաբարբառք, ոչ պարտին քանաձայ չըլՀնաղաղուԹիւք և բարձրանալն ձայնիւ արտաքերիլ, այլ անուշուԹիւք ի՛միք՝ այնպէս արձակիլ պարտին ձայնքն, զի միայն երկայնուԹիւն նոցին բացայայտի։ Ա՛ՆՂԷՏԱԼ, ԱՆԴԷՏ, ԺԺԵԼ, և այլն, որք ունին զառաւն ԵՒ զօրուԹիւ, ոչ պարտին բայ մամբ չըԹանոյ, այլ Հարմամբ լեզուին ընդ ընտերսն արտաքերիլ։ ըստ այմ իմանալի է և զայլոց։ Ա՛ՀՈ զայսոսիկ ուսուցեալ մանաւանդ վարժուԹիւն, և ցուցանելն վէպին զչարժուԹիւն չըԹանոյ և լեզուի՝ Հանդերձ հնչմամբ ձայնի։ Ա՛ՀՈ այս կարի Հարկաւոր իմն է լեզուի մերում. վն զի տառք որք են Ի մէջ՝ գոլով բազումք. և ուՀաղ զերիս առանձանս, ոչ Ի վերոյ ցուցաւ, պահանջեն զբաղցրահնչուԹի, ոչ զի միւսոյ նրբապոյնքն Թաւանայցեն, և Թաւքն Ի զանազանիլն յայնց Թաւագունանայցեն։

ՍԻՆԴԵՐՈՐԴ՝ պիտոյ է առ արտաքերուԹիւն լրահնչուԹի. ոչ զի վանկք, և կամ տառք բառիցն ոչ կլանիցին Ի յարտաքերիլն. վասն զի են ոմանք բառք, Ի յորս տառինչ՝ կամ յակղան, կամ Ի միջն, և կամ Ի վախճանն դիւրաւ կլանիլ կարէ վն տակաւնչուԹիւն իւրոյ. օրինակ, Ի՛ՆՂԱՆ, յարուցի, և այլն. որոյ չէն որ է յակղան՝ դիւրաւ կլանի Ի յանդգուժէ։ ԱՀՂԻՍԱՒ, որոյ հնն դիւրին է կլանիլ։ ԱՀՒՍԱ-

Տայ-

Յաղագս Աստուածընկալութեան։

Գլուխ Առաջին։

Աստուածընկալն կանչէ զքահանայն, զի աղաւթիւք շարադրեսցէ զերկնաւոր հացն ի մարմին Քրիստոսի, եւ զգինին ի սուրբ արիւն նորա։ Եւ ասացեալ զաղաւթսն, զի անմահ արարածոյն ի կենդանարար մարմինն եւ յարիւնն Քրիստոսի զհացն եւ զգինին փոխակերպեսցէ, որպէս ինքն ասաց, թէ Առէք, կերէք, այս է մարմին իմ, որ վասն ձեր կու տացի ի թողութիւն մեղաց։ Եւ արիւն իմ, որ վասն ձեր եւ բազմաց հեղու ի թողութիւն մեղաց։ Զայս ասացեալ՝ ի ձեռն աղաւթիցն եւ օրհնութեանն, զի ի մարմին եւ յարիւ

առաջանուլեն, և եղանակաւ պահմանն բանիւ:

Ընթադատուծին ի ձեռն տրոհմանն բանիւ է, որով վերծանօղն ի ձեռն ընդառաջութեանց տրոհէ զբանն՝ մերթ անկատարաբար, մերթ կատարելապէս, և մերթ վերջակետեալ ըստ ամենայնի ողջախոհականաբար: Ընդ այս մերթ յատկացուցանէ զբանն. մերթ տրոհէ զառաջս, և մերթ շարառնու զվանկս, կիսզառաջս: Ընդ առ նշանակուելեն ասացեալսն հնարեցեալքեն ամենք գիծք, որք ասին ստորակէտ, միջակէտ, վերջակէտ, միջակէտ, փաթենթազիծ, և են թամիայ: Սան զի ստորակետիւ, որ է այս, (,) անկատարեալապէս տրոհի բանն. Միջակետիւն որ է այս, (·) կատարեալապէս տրոհի. Վերջակետիւն որ է այս. (։) վերջացուցանողականապէս տրոհի: Փաթենթազիծ որ է այս, (՝) յատկացուցանի բանն: Միակակետիւն որ է այս, (՛) տրոհի առանձ վանգոլոյն նախգիր և ոչ բնական առաջ բառին: Իսկ ենթամընայիւն որ է այս, (_) շարառեցեալք լինին վանկքն եւ զերեցելոց՝ և սկսեցելոց տողից, մինչ են վանկք նոյնոյ բառի: Կաւ երբեմն երկու բառք շարառեցեալք լինին՝ մինչ աջանց ուրուք տառի բարդին: Ընդ՝ ոմն քերթօղն ի շարադրելն՝ զայսոսիկ զանեսին ի տեղոջ իւրում ըստ պահանջմանն բանի համանշանհն, նոյնպէս և վերծանօղն պարտի ենթադատել, և ի ձեռն ընդառաջելոց տրոհել. ապաթէպէ՝ առաւել ինչ մտայ բանին քան զնա, որ ի յարտաբերելն զբանս՝ զտառս ամանս կլանէ, և կամ զբառս ամանս զանցառուելոյ ի բաց թողու:

Կատարեալ բանէ, և զանկատարէ ասացեալ եղև յերկրորդում մասին ի հինգ երորդում գլխոջ, և յայտ իսկ է զի ստորակէտքն դէնն զկնի անկատարից բանից. միջակէտքն զկնի կատարեցելոց բանից. և վերջակէտք ի վախճանի տանց, ուր բանն վերջացուցանի: Ասաւ ասացեալսն միայն զնշացեղոյն ընձեռեմք:

Ընդ՝ վերծանօղն մինչ տեսանէ զփաթենթազիծս, պարտի զնշրփակեցեալսն ի նմին զբանն՝ յատկացուցանողականաւն ընդառաջելոյ զբառսն արտաբերել. որդոյն.

* Հայտնի են կամքն Ծայինի ի մէջ մինչ ի ձեռն օրինաց իւրոց ծանոյց մէջ, (օրէնն ասեմ զառանաբանեալ պատգամն) բայց ոչ կամիմք վերամաճել զայնց. այլ ջնջնամք անգիտել, զի մի պարտաւոր գտցեն մեր երևիլսն մեզ. և կամ (որպէս յոմանց ասի) ընթացք վայրահակից ախտից մերոց յետս նահանջելոյն:

Ոչ մինչ առեալն զառաքինութիւն ընդ մահակիցեալ ցեալ՝ զարատն փոքրիկ ընդառաջէ տրտնջել, այլ զի մի՛ նախանձիցեն մարդկանցին բնական առաքինութեան։ Եւ այս հանդիպի՛ ի ձայնաւորս առաւ՝ մինչ լինին նախդիրք։

ՕՐԻՆԱԿ,

* Տաբ գիտէր ի մանան, եւ ոչ՝ ի ձեռս այլոց որք ոչ էին։ Այս՝ ի սմին բանի՝ եթէ նախդիրն յառկէ ստուգեան Ա՝անան, ոչ արտհեցի ընդառաջէ, շինեմի ընդ բայիս՝ էին։

Վարձեալ օրինակ. * Ոչ մինչ գինեցի նաւիկեցեալ հերաւ, և՝ ի չոր էին քահանայն և ազատաւէտն վերատես գնել, յանկարծակի էանէին առագաստ հողմն յերկնատարած ի հրամանէ աստուածոյ։ Վարձեալ օրինակ. * Ոչ՝ ի զայս ի տալ քեզ, և ոչ՝ առ՝ տալ այլոց։ Գան՝ այսպէս։ * Ոչ մինչ առ՝ ուսել զայն կուսեցայ՝ ի վերհանդուցանէն։ Այս եթէ ոչ՝ արտհեցի՝ տրտնջել զնշանակութեն. ՕՐԻՆԱԿ, * Ոչ մինչ առ՝ է ուսուել զայն կուսեցայ՝ ի վերհանդուցանէն։ բառ ոչ՝ ամենայն է և զայլոց, և բարեսիր արտհելի։ Ոչ մինչ առաւել զերծանոցն զվանդ լինել, կամ զբառ լինել, էնեմաւնայնէ փառասիրեալ՝ ոչ զհետեւեցեալ վանդին, կամ զբառն արտաբերել. ՕՐԻՆԱԿ, Ոչ՝ բառս այս՝ ընդ գանձառ, հանդիպելի այսու բառիւ ոչ՝ ի ձեռն ուսանելոյ զայն՝ կուսեցայ՝ ի վերհանդուցանէն։ Ոչ՝ ի զայս ի տալ քեզ, և ոչ՝ առ՝ տալ այլոց։ Գան՝ այսպէս։ * Ոչ մինչ առ՝ ուսել զայն կուսեցայ՝ ի վերհանդուցանէն։ Այս եթէ ոչ՝ արտհեցի՝ տրտնջել զնշանակութեն. ՕՐԻՆԱԿ, * Ոչ մինչ առ՝ է ուսուել զայն կուսեցայ՝ ի վերհանդուցանէն։ բառ ոչ՝ ամենայն է և զայլոց, և բարեսիր արտհելի։ Ոչ մինչ առաւել զերծանոցն զվանդ լինել, կամ զբառ լինել, էնեմաւնայնէ փառասիրեալ՝ ոչ զհետեւեցեալ վանդին, կամ զբառն արտաբերել. ՕՐԻՆԱԿ, Ոչ՝ բառս այս՝ ընդ գանձառ, հանդիպելի այսու

ՀԵՐՓԵՑԵԱԼ։

Ոչ՝ առա զ՝ ի ուսուցէ՝ ի վա՛ տրտնջմանց վանդիկ բառ՝ ի՝ ի՝ ի

'ի վանկս՝ ոչ հետևին հատա-
րակ կանոնաց արուհմանց։
Վանգն Թէոփէտ բուռ հատա-
րակ կանոնի բառքն արուհին 'ի
վանկս, 'ի ձեռն տառիւ բաղա-
ձայնիւ, որք 'ի սկզբանն առ-
ղիւ գալ պարտին. որպէս,
Ան ֆա ֆան, և ոչ մա նիֆա ֆան.
կամ մանէ ան ։ Ասմ բա սել,
և ոչ բամբ ասել. կամ՝ բա մբա
սել։ Ա առն զի սկսումն վանկի
ոչ պարտի լինել 'ի ձայնաւո-
րաց տառից։

Սակայն զոն բազումք բառք,
որոց արուհմունքն բացառա-
ցին 'ի կանոնէ յայսմանէ. և
մանաւանդ այնք՝ որք ունին
զվանկս երկձայնս. որպէս.
Ասաս այս՝ նոյնական, 'ի յեզեր-
մանն առնլին արուհելի է այսպէս.
նոյն ախան, և ոչ նոյնախան։ Ասա
այամ և առքին. հրամայ՝ ել, և
ոչ հրամա յել։ հայ իլ, և ոչ հա
յիլ։ հիւթ անդ, և ոչ հի ւանդ։
ար ուեթա, և ոչ արա ւեթա։ նոյ
եան, և ոչ նո յեան։ խոյ ակ, և
ոչ խո յակ։ իւր եանդ, և ոչ ե
ւրեանդ. կամ իւրե անդ. և կամ
իւրեա նդ։ նա պեալ, և ոչ նապե
ալ։ ելս ելալն. և ոչ ել սելալն.
կամ ելսե ալն. և կամ ելսեալ
ան։ եօթնամ բեան, և ոչ եօթնամ-
բեան, կամ՝ եօթնամբէն ան։ Ասա
այամ իմա և զայլոց նմանեցոյ
երկձայնից. վ՚ի զի տառն չի՝
որում անմիջապէս հետևի այբ,
կի՚ ոյն, ոչ պարտի արուհիլ՚ ի
նոցունց. նմանապէս և ւոն
որում հետևի այբ, կամ իւնոյ։
Ասացաք սակայն ասեան՚ ի հետևիլն

այբէ, կամ էլէ, կարէ արուհիլ
և կարէ ոչ արուհիլ. որպէս,
աճ եցել, կամ ա ճեցել։ պեճ
ել, կամ պե ճել։ Վասպէտ բա-
ղադրիչք ոչ արուհիլն, զի մի՛
գուցէ սխալանս թաւճացեալ՝ գնն-
չիւն վերծ տայցէ։ Ասակ այբ,
կամ օ, որում հետևին էլէ,
սակայն ոչ պարտին արուհիլ։

Ասն և այլք ունակ բառք,
որք վասն բազադրութեան
իւրեանց ոչ պարտին արուհիլ
ըստ հատարակ կանոնաց. որպէս-
սիք են սրբին. բայ ոլոլել, և
ոչ բա յոլոլել։ ան ահ, և ոչ ա
նահ։ խրատանէ խոր, և ոչ խրա-
տան էիր։ Ճառս փրել, կամ
Ճառափը րել, և ոչ Ճառափ րել։
Ընդ ան ալի, կամ Ընդան լի. և
ոչ Ընդ նալի։ էարս լլուծ, կամ
էարսլը լուծ. և ոչ էարս լուծ։
Ասա այամ իմա և զայլոց նման
նեաց։

Ասարձեալ. ընդ հանդիպելին
'ի յեզերմանն առղի թաւճացեալ
ոճ, պարտի լինել սկզբնաւո-
րիչ տառի, և ոչ եզերիչ. որ-
պէս. աղուէս, և ոչ ադուէս,
կամ՝ աղուճ էս։ ան ուանել, և
ոչ ա նուանել. կամ անուճ անել.
և այլն։ Ասաև յիշելի է այս. զի
ոմն ուրեք գոն երկու բաղա-
ձայնք, որոց միումն եզերելի է
առղի, և միւսումն սկսանելի,
պարտ լինել նկատումն՝ որ-
դեօք ունին զօրութիւն գոյուն
էն, թէ ոչ՝ ոչ զի եթէ ունել-
ցին, գիտի. և եթէ ոչ, ոչ
գիտի։ Ասէ ևս ուշադրելի է,
որ-

երթիք դնելի է ի՝ այսու կերպիւ. կոչը ընդունիլ. ասը պահել. պատուհաս ընդունել. վնաս ոչ ունել. ամենայն ոք ուրախ լինի. ամենայն ոք ուրախ լինի։ Ոչ մերթ ի սկզբունս

Յաղագս ի երկտառեանն։

Անթագաւորութիւն ի ձեռն առաքանութեան բանից է, որով վերծանօղն ի ձեռն հնչմանց ձայնին առաքանէ զբանն, և զմտաւորն նորին։ Եւ կամ, ոմն զի այլազանորէն ասիցեմ, ոլորակուճ, հապաղիւ, և ամանակաւ առաքանէ զբանն, և զմտաւորն նորին. և ոմն զվարժ՝ և զշուշան բազբոջեցուցեալ զբանն՝ բուրվի միտս լսողաց զանուշութիւն հոտոյ։ Սակայն նախ քան թէ ասիցեմք զոլորակէ, և զամանակէ նակէ մտանոյ բանին՝ դնեմք ասացն զուարթից լծորդութեց առաւից, ըստ որում նախայարմին լծորդաստառից բայից, նաև ըստ որում մերթ լինին յակզբունս բայից, և անտուանց,

Յառաջնում լծորդութ ստառից, որպես ի վեր անդր եղաւ, են չորք լծորդք ստառից այսոքիկ, է, ի, ա, ո. որք երևին ի մէջ բայից այսոցիկ այսու կերպիւ. * Ուսի՛մ, խաբի՛մ, կապի՛մ, քամի՛մ ||. որք և մերթ հանդիպին յակզբունս բայից. որպէս, * Ուսա՛րին, բաղդին, սպարին, մաքրին ||։ Եւ մերթ ի սկզբունս

արդ ըստ բազմաձայնն՝ նախ քան զինքն պահանջէ զստաւն է՛, թէ զինի. և ըստ այնմ դնելի։ որդին, հաճանք ունիմ. և ոչ հանան ունիմ. կամ՝ հաճոյն ունիմ։ ըս պոռփիմ, և ոչ պոռփիմ. կամ սը պոռփիմ։ ըստ այսմ են և ասքին. ըս պահիմ, և ոչ սը պահիմ։ սը պոռնիմ, և ոչ ըս պոռնիմ։ Նոյն ուր ուրեք դնի երեք բազմաձայնք միւս զինի միւսոյ, կարէ դնիլ էրն՝ ի վախճանի տողին՝ ի մէջ երկուց բազմաձայնից, և կարէ զանցառնիլ. որդին, նո՛ն ընդ. կամ նըն ընդ։ նո՛ն նեղ. կամ՝ ընդ նեղ։ նոր բաղիմ. կամ մըր բաղիմ։ Նոյն ուր ուրեք հանդիպին չորք բազմաձայնք, սիստոյանայ դնումն եղիւ. որդին. մըռնդիմ. կամ մոռնդիմ. և ոչ մոռնդիմ. կամ մոռն ընդիմ։ Նոյնպէս եթէ հանդիպիցին հինգ բազմաձայնք միւս զինի միւսոյ, ի տրոհելն կարէ դնիլ էրն, և կարէ զանց առնիլ, որդին, պր պնդիմ. կամ պրո՛ն ընդիմ. և ոչ պրո՛ նդիմ. և կամ պըր պնդիմ. և ոչ պրո՛ նդիմ. կամ՝ պրո՛ նդիմ։ խոր ինդիմ. կամ խըր ինդիմ. և ոչ խրո՛ նդիմ. և այլն։

Նոյնպէս ի վերոյ, թէ ի վանկս՝ ուր ոչ գոյ զօրութիւն է՛, ոչ կ դնելի յերեքման տողին. վերոյ բազմից գոյնին ի բառս ստաւք բազմաձայնք միւս զինի միւսոյ, որք ոչ ունին զստաւն է՛ զօրութիւն. որդին. Պատառ խառնիմ. խոհ ընդիմ. սրտի՛ն. դառ նանիմ. և այլն։ որոյ ի յերեքման տողին ոչ

անուանից. սրդոն. * Փուռն, բուռն, պարբ, մարբ ‖։ Ա՛րդ՝ եթէ սոքին բարբառք արտաբերմամբ ոչ վերծանիցին, լինի շփոթութիւն. վասն որոյ, արդեօ դի՛ւ միտ առցեն աշակերտքն, դնեմք զօրինակս. * Ասացի բարի մանուկն, և ո՛չ թէ փարի մանուկն, կի՛ պարի մանուկն ‖։ Ո՛չ կամ ոյոպէս. * Փուռն նոցին չիքաւ, և ո՛չ բուռն ‖։

Երկրորդումն են չորք լծորդք առաքս այսոքիկ. ո, խ, փ, ֆ. որք երևին ի յայսոսիկ հետևեալ բառս. * Լ՛ուծեմ, աղխեմ, յարփեմ, վանեմ. քամիլ, զամիլ, կամիլ, խնամիլ. քաւն, զաւն, կաւն, խաւն. քայլ, զայլ, լսայլ, կայլ ‖։

Օրինակ. * Ա՛ինչ ասիցեմ փոխեա զքայլդ, մի վարկիցես ասել զքայլդ. Ա՛ինչ յորդորիս զու ի կամիլ, մի կասկածիր այնու քամիլ ‖։

Երրորդումն լծորդութեան առաքիչ են երիք լծորդք առաքս այսոքիկ, ր, տ, ւ. որք երևին ի յայսոսիկ բառս. * Ա՛ղբեմ, ապտեմ, գաթեմ. Ա՛ղբ լիցի, մարտ լիցի, մարւ լիցի. Ճաղբ, գաղբ, առաք. Թաղ, գաղ, տաղ. Թաւն, գաւն, տաւն ‖. և այլն։

Օրինակ. * Ո՛չ առացի նմա, եթէ կամիս զի մի եղիցի մարտ, լեր մարտ. զի մարտդ ընդունայն մարտ։ Ո՛չ միանգ ոչ առանապատել կամեր թափանել յերեսս ընկերին, գարձուցեալ զանոն իմ առ մերձակայն՝ առացի, առաք գառք Թառք յերեսս գրին ‖։

Երկրորդումն են հինգ առաքիք այսոքիկ. յ. յ, ծ, չ, ս. որգոն, * Լոյծեմ, փոքչեմ, գործեմ, կիզեմ, կիսեմ. Յանցեմ, ձագկեմ, ծագկեմ. Ո՛ղանամ. սղանամ. Յախ, ձախ, ծախ. Ո՛ղջ, սաղ ‖։

Օրինակ. * Ա՛ինք ոչ յաղկեսցի, գժուարարար ձագկեսցի։ Համահաճաբեկ՛ք ղչարդն, և՛ի բոյ Թողէք զարդն։ Ա՛ինք կամիք առնուլ ղգործն յամն՝ պարտիք վճարել զծախն։ Ա՛սացի քեզ լուցանել զկանթեղն, և ո՛չ լուծանել ‖։

Հինգերորդումն են երեք այսոքիկ, չ, ծ, շ, որգոն. Լայեմ, վարծեմ, խարշեմ. Ո՛ար, ժառ, շար. Ո՛արուճանակ ժառուճանակ, չարուճանակ։

Օրինակ. * Պատանիդ այդ ո՛չ միայն չարուճանակաբար խօսի, այլև չարուճանակաբար։ Ո՛չարէն առաքիդ քեզ, և ո՛չ զդչարէն ‖։

Վեցերորդումն են երեք այսոքիկ, ղ, լ, ն. որգոն, Ա՛ղեմ, մաղեմ, մանեմ. լու, հաս. և այլն։

Օրինակ. * Ա՛ղ մաղելով զինքն, այլ մաղելով զաչիսդ, և մանելով զմեղաքս՝ նմանո հոգւոյ զապերասոից խորոց ‖։

Ի յեօթներորդում են երկու տառքս այսօրիկ, ջ, ճ. ոյզդն, ՚Ոնկեմ, կարճեմ. ՚Ջահաճօրեալ. ճահաճօրեալ. ՚Ջահ, ճահ։ և այլն։

Օրինակ. * Ճահ է ի ջահն լուցանիլն՝ քան լուծանիլն։ Ասայն քեզ ճահաճօրիլ, և ոչ ջահաճօրիլ։ ‖

Ի յուԹներորդում են երկու տառքս այսօրիկ, ռ, ր. ոյզդն, * Ասեմ. վարեմ. Առ, առ։

Օրինակ. * Ասացի քեզ՝ բարբառիլին, և ոչ ԹԷ բարբառելին։ Պատմելին մեզ զնամանէ զոլ քառաԹև, և ոչ քառաԹև։ ‖

Ի դրեցելոցս յայտնապէս երևի ԹԷ ոլբան շիտԹուՀք բառից կարեն ծագիլ՝ եԹԷ վերծանօղն զնորաբանելոցս առաջ ըս յառակի հազագիւն ոչ արտաբերիցէ, և կամ շարադրօղն խակահառաջ տառիսն ոչ դրիցէ։

Այլ առ գիտելի է, զի նաև երկու տառքս այսօրիկ՝ յ, հ, հնչմամբ մերձաւորք են իրերաց, ոյզ և ռ, վ ն, է։ ջ, չ։ և ոլբին ԹԷպէտ ոչ ասին ընդդէմ իրերաց, սակայն այսու զի ձայնիւ մերձաւորք են իրերաց, պարան՝ այնքան շարադրօղն ոլբան ընԹերցօղն զգուշանալ՝ զի մի շիտԹիցէ զառնին, և մի փոխանակ դրելոյ, կամ ասելոյ երԹեալ, ասիցէ, կամ գրիցէ էրէ՞եալ. և փոխանակ դրելոյ, կամ ասելոյ՝ յայտ՝ յայնէ, դրիցէ, և կամ արտաբերիցէ հայնէ. ըստ այսմ և մի զմարդավարն՝ դրիցէ կամ արտաբերիցէ մարդաւարն. զէ՞ն գէր. և զքանջարն քան ջար. և այլն։

Օրինակ. * Ասայն ԹԷ յամր են մշակքն, և ոչ ԹԷ համր։ Ամենայն երբ դէր քան զբեզ, բայց ոչ դէր քան զբեզ։ Այն երբ այնքան մարդավար՝ որքան երբ մարդաճար։ Օրինակ օգուտ է ուսելդ միայն զբանչար՝ մինչ զերբարիդ ոչ գադարիս ի յառելոյ զբան չար։ ‖

Լսակ մի առագանելոյ զբանն՝ և զմասունս նորին ի ձեռն ոլորակի՝ գիտելի է նախ, զի արմատք բայից ոչ երբեք պատահին շեշտիլ, կամ պատոյիլ ի յերնԹերցման. ապա ԹԷոչ՝ կամ զմիաս բանիս կորուսանեն, և կամ զեզա նակն արտաբերման խանգարեն. որպէս, Լսալեմ, Վարձեմ, դարուչմ, պնդեալմ, և այլք նմանք բայք եԹԷ շեշտիցին ի յարմատս իւրեանց, կորուսեալ լինի միա բանիս, և խնդալ ասել՝ Վարձ եմ. պնդեալ եմ. և այլն։ Լսակ եԹԷ այլք ոմանք բայք ոչ կորուսանիցեն զմիաբանիս, սակայն ՀատուԹեն եզանակին. ոյզդն, Յոռի է ասելն, Հզօրագոյ, ասելն, նմանելմ, Ընդ. և այլն։

Այլ առ գիտելի է, զի երբեմն ոմանք բայք, որպիսիքն են ոլբին. լռասաւորք, ֆառաւորք, և այլք

Երկրորդ գիտելի է, զի չորք
լծորդութիւք բայից պարտին առոգանել ըստ պահանջմանց իւրեանց. վասն զի առաջինն լծորդութիւնն բայից, որ եզերի ի եմ, առոգանի ըստ ոլորակին շեշտադիս, և ըստ ամանաւակին՝ սղադիս. որպէս, Սիրեմ, փեսանեմ, ասեմ։ ըստ այսմ իմա և զայլսն։

Երկրորդ, և երրորդ լծորդութիւքն առոգանին պարզ հապիս ըստ ոլորակին, և երկարեալ ըստ ամանաւակին. որպէս, Ընծանամ, ընտամ. և այլն։ Սակ երկրորդ լծորդութիւնն առոգանի միջակօրէն ըստ ամանաւակին, և շեշտադիս ըստ ոլորակին. որպէս, Հաշեմ, Հաշտեմ, նստիմ, և այլն։ Յասացելոցս երևի թէ ի յառաջինն, երրորդ, և ի չորրորդ լծորդութիւնս առոգանին բայքն համաձայն քնութեանց տառիցն. բայց ի չերկրորդ լծորդութիւնն առոգանին ընդդէմ քնութեանց տառիցն. զի մինչ

առեմք ընծանամ, տառս այէ, որ ըստ քնութեան իւրում միշտ շեշտադիս է, և ըստ ամանաւակին՝ միջակ, ի սմին պարոյկանայ՝ և երկարէ. վասն որոյ առեալ նկատել ի երկարացեալ՝ և պարոյկացեալ այէն ի բայս, որ ի յայլս մասունս է միջակ և շեշտ. որպէս, Հատս այս Աստ, միջակ այբիւ թարց շեշտի՝ ի անուն. այլ կամ, ուր կասէ յորեան։ Շ եշտիմ, ի բայ հրամայական։ այլ կամ. որոյ սահմանականն ներկայն է կամ, կաս, և այլն։ Սակ երկար այբիւ թարց շեշտի՝ ի առներևոյթ բայ. այլ կամ. որոյ սահմանականն ներկայն է կամ, կաս, և այլն։ ըստ այսմ իմա և զայսոսիկ, կամ, կեան, փան. և այլն։ Օ ի կամ երկար այբիւ է բայ. միջակ այբիւ է առնուն, այլ կամք մարդոյ. և շեշտ այբիւ է արտհակառ շեշտակաս։ ըստ այսմ և կեանն, և փանն՝ լինին առնուն, և լինին բայ։ Յասացելոցս երևի թէ տառս այս այէ՝ մերթ երկար է, և մերթ միջակ. և առ այս՝ ի յայսմանոյ հետևնակաց երկարատառեալ կոչի, զի ունի զբան երկարատառեալ ի բայս, և զբան միջակատառեալ ի յանուանս։ Նաև՝ ի յայս, և ի՝ ի յայլ ուստեք մինչ բնատառից հանդիպի

դիպի

Լսայց դիտելի է, զի երբեմն բայիւ հրամայականը՝ ի բանս շաղկապական, և՝ ի զցածուցանելն զոք՝ գրեթէ բնական պարսիկն վասն եղանակի բանին. օրգոն, * Լու՝ զիրք բիւրք ընծայիկս զայս ում որդեակ վիս այժմուս, և առ յապայն տայց քեզ զմեծագոյնս։ * Համբեր՝ համբեր՝ և մի արտաբերեր զանս տրտնջանաց, զի մի գուցէ և յայդմանէ զոր ընկալար՝ զրկեսցես։ Ասն զի յօտն է՝ ի շաղկապելն զոք, և կամ՝ ի զցածուցանելն՝ ի վեր առաւել զձայն։ Լսա այսմ՝ իմա և զայլսոյնսմանեայս։

Վարձեալ դիտելի է, զի եթէ բառ քնչ յառաջ ընթացց գոլով հրամայականին շեշտիցի, հրամայականն լռեցուցանի՝ ի շեշտմանէ. օրգոն. Ի բաց հան զաչաքինդ, և զդրէ դրա։ Ի՞նչ յօտն է ասելն՝ ի բաց հան։ Նա՛և՝ ի գրելն պարտի յառաջընթաց շեշտացեալ բառն շեշտանշանել, և ո՛չ հրամայականն։ Լու այսմ էն և առքա. Լրա՛ծ երա՛ծ խոպեալէր. Վէպ՛ի ընծայէր. Համարձա՛կ խօսեաց. Լրա՛ պէս առ։ Ի՞նչ յօտն է ասելն՝ լրապէս առ. և այլն։ Լսայց յայլ եղանակս բայիւ այսպիսի մակբայք բնաւանան, օրգոն, Լրապէս՝ առաց. և համարձակ՝ խօսեցաւ առաջի պատուականին։

ղիսի՝ ի միջակեան. օրգոն՝ առ, բարդ, և այլն. և երբ այլոց տառից հանդիպի, ի երկար. օրգոն, բառն, գառն, և այլն։ Ասն որոյ և՝ ի բաժանմանն տառիւ՝ ի յերկարն՝ և՝ ի տուէն՝ այնքան կարէ՝ ի կարգս երկարիւ տառիւ դնել՝ որքան՝ ի կարգս միջակաց։

Նաև տառս այս՝ էին, որ ի ըստ անանուկին միջակ, և ըստ ոչ բառիկին շեշտ, ի բայս միջակաքար երկարի, և՝ ի յանուանեան սեռականեան՝ աղանայ. օրգոն, Նանիմ, բանիս, բանի՛։ Ամենբառիմ, անիբառիս, անիբառի՛։ Պանդխուիմ, պանդխուիս, պանդխուի՛։ Նան, բանի. անիբառ, անիբառի. պանդուխ, պանդխուի. և այլն։ քան այսմ իմա և զնմանեայսն, որք են բազումք։

Երկրորդ դիտելի է, զի նամ հրամայական եղանակք բայից շեշտանեան. օրգոն. հար, տո՛ւր, լո՛ւ, և այլն։ և այս հարկաւոր է վասն երկուց. Նախ՝ զի եղանակին հրամայական քնուելի պահանջի զվերասաստուածն ձայնի, որ է շեշտուածն։ Երկրորդ, զի բազմից հանդիպի նոյնոց ձայնից՝ ի հրամայական եղանակի գոլ բայ, և արտաքոյ նորին անուն. օրգոն. Նո՛ւր զնա, ես ընկեա՛ ի գեն։ Նո՛ւր որ աղբիւր էմոյ. և այլն։ Նո՛ւր հարս, և տո՛ւր շեշտին. բայց միոյ են անուանելք, գրելի է քնանալն. օրգոն, հար, հարոյ, լո՛ւ, լրոյ. և այլն։

Ա Երկրորդ դիտել է, զի նա՝ բացատակատը, և արգելա- կանը մանկունը շեշտանան. որպէս, * Ա՛ր ասիցես այ- սմ, զոր առայել էինձ։ Ա՛յլ կամիմ ասել զբառաբա- նութեն ինչ զընկերն իմմէ։ Ո՞ւր բարեկամ էինձ պատմելով զայդ ինչ՝ թէ այլք մերթ խո- սին զինեն զչար ինչ։

Դ Տայց դիտելի է, զի ոչն միշտ վանն իւրոյ ինքեան առնուն, և կամ վանն առարկուածակա- նին խորհրդոյ իրիք, այլ շեշտա- կաւոր. որպէս, Ա՛յ ասեմ ոչ։ Ար- ձեմ ընե ոչ է բարւոյ չէդ ընկե- րանալ նմին։ Ա՛յլ միոյն առնելի ուրեք՝ ապա ընդ՝ որ միայն ոչ շեշտն ոչն, այլև բնաւոյ։

Ե Ինգերորդ դիտելի է, զի թէպէտ ոմանք կո- չական շեշտանեն, և կամ պարոյկանան, կամ յոկղբան, կամ՝ ի մէջն, և կամ՝ ի վախ- ճանեն. այլ աստղագ. որպէս, Ա՛լէքսոս, Ա՛ռքեմ, Հանճարեղ, Ո՛հաւոտաեր, Ա՛ղեքս, Ո՛ւժէլն, և այլն. բայց վերամեկատելի է, զի անուանքն այսպիսիքն միայն ոչ են կոչականքն՝ որոնք կին՝ ի յայլս վանսն. որպէս, Ա՛նայ Ա՛րիւմ՝ ի՛նչ արուեստ ընդ- գանին, ո՛ւր է։ Ա՛հա աստէղ Ա՛ռքեան պարոյկանայ՝ ի վերջ- նում վանսիդ, զի շեշտն ո՛ւ Հ՚ալա ընդնայ, ո՛ւ ի՛նչ ոմն Ա՛լէքսոս։ Ա՛հա աստէղն Ա՛լէքսոս։ Ա՛հա աստէղն Ա՛լէքսոս։

Ե Օթնեներորդ դիտելի է, զի նա՝ մանկունը Հարցու- կանք պարտին պարոյկանալ. զի ի Հարցման միշտ եղուկն և ինքուկն ձայնիւ լինին, որպէս, Ո՞ն- դեր Հարիսաճ գնեց տիրոջ։ և այլն։

Ը

Նշ. ասա գիտելի է, զի հարցականաց ոմանք են բոլոր բան. և ոմանք մասունք բանի. և այնց որք են մասունք բանի՝ ոմն է միշտ հարցական, և ոմն է մերթ հարցական, և մերթ ոչ. և այսոքիկ ամենեքեան մնոյ են հարցականք, պարտին պարզկանալ ի յարտասանելն, և պարզկանշանել ի գրելն։

Օրինակ. * Այք են որք գործելով զանօրէնութիւն՝ ունել կարեն զմարդս խելագար մտաց ։ Նշ. Հա այս բոլոր բան է հարցական, և այնու է բան կատարեալ, և նշանական. և եթէ որ թարց պարզկելոյ լինի թեառնուցու, գրեցէ զոյնմին բան տալ իմանալ։

Ոչ արձեալ. * Արդ ուրուք չարն մեզաց ոչ աղաղակէ ներ խղճի մտաց ։ Նշ. Հա նաև այս բան հարցական է կատարեալ. քանզի թէ ոչ պարզկելոյն, նշանակէ այլով կերպիւ. և լինի բան անկատար, և պահանջէ զայլ բան՝ որով լինելոյն կատարեալ. օրգոն, * Արդ ուրուք չարն մեզաց ոչ աղաղակէ ներ խղճի մտաց, ապուշ է մտօք, և անզգայացեալ ։

Հարցականք մնանկուռնք բանի, որք միշտ են հարցականք, են սոքին. հի՞, ըվ՞, հի՞ թէ, ո՞րթո՞, հի՞ դէն, հի՞ շան, ո՞րքա՞, վանե՞ր, ընդէ՞ր. և այլք նմանք. և այսոքիկ միշտ պահանջեն պարզկանալ։

Յայտ հարցականք որք մերթ են հարցականք, և մերթ այլ ինչ մասնիկ բանի, ի հարցականն գոլն մանաւանդ պահանջեն պարզկանալ. ապաթէ ոչ լինի շփոթութիւն ի բանի. որպէս , Ո՞ անկուանքս այսոքիկ, ո, որ, ո՞վ, ըվ՞ , որդէս, որմա՞ն, այնման, և այլն, ի հարցականս գոլն նշանակին այսպէս։

* Ո՞ է սա գուռն։

Որո՞ որդի է։

Ո՞վ եթաց զգուռն։

Ո՞ի է քեզ՝ մանուկ դու։

Ո՞րպէս ոչ կարացիք ժամ մի արթուն կալ։

Ո՞րքան ժամանակ է անց։

Ո՞մբան յանդգնեցար ։ և այլն։

Այս ի յոլ գոլն հարցական՝ նշանակին այլապէս. Օ՞ր օրինակ.

* Ո՞ւր փրկեա՛. ո՞ւր առաջնորդեա՛։

Որո՞ ոչ են ի սկզբանէ լսելոյ բանք, նորին և ո՛չ են խոսելոյ կրթարանք։

Ո՞վ դու, եկ առիս, և ցուցից քեզ զչափ անձինդ։

Օ՞ է ի մարդ՝ վն որոյ և պարտի մարդկօրէն խոսիլ։

Ո՞ւղ մեզ զպարտիս մեր, ոչ պէս և մեք թողումք մերոց պարտատպանաց։

Ո՞րպան փառաւորեալ գլինքն այնքան հատուցեք։

Ո՞վ՝ նման հատոյց՝ որքան է առ։ և այլն։ Նշ. Ոչ՝ եթէ ոսքին և համ ճանաչք օտոյն յուսանիցէ անար-

անարհեստ հարցականապէս պատասխանելով ընդհատանիցին. կորուսանեն զիշատակութիւնս իրեանց։

Ա Լեթերորդ գիտելի է, զի ամ բանք, որք ըստ բնութեան եղանակի իրեանց ի վայր հայկին՝ պարտին թեթև. օրդոն, Աչք գետեղ՝ ի տպես է, բայց այսոցիկ ամ համբերել պարտիս։ Ընդ՝ թեպետ կանոնն զառաջնոյ լծորդութենէ առասցեալ՝ հակառնարտել երևի ասին, սակայն ոչ հակառարտ. զի զօրաբառդոյն է պահանջումն առոգանութենէ բոլորն բանին՝ քան մասանցն, ոչ և զօրաբառդոյն է պահանջումն առոգանութենէ միոյ մասին բանի քան վանկիւ՝ և տառիւ։ վասն որոյ թեպետ բայք եղերեցեալք ի եմ՝ շեշտանան, բայց միայն եղանակ բանին պահանջէ բոլոր թանալ բնութեան. որպէս ի վերոյասացեալ բանս՝ գիտեմ բայն բնութեան. և այն չի՛ ինչ. քանզի բայքն տան զառեղի բանին, ըստ այսմ և հրամայականքն որք շեշտին, վերիվ վի՛ եղանակի բանին բնին, ոչ ի վեր առասցե՛։

Ա Նեղերորդ գիտելի է, զի առնականք անուանքն երբ վերնին մակբայք, բնին. օրդոն, Ընդարձակ խօսեցաւ. Հզօրապէս տուժէ։ Սակայն՝ եթէ հրամայականն եղանակի յարիցին՝ ոչ բնանան, այլ մնանաւանդ շեշտուն հրամայականին վերառասցեալ ի նոսին, և շեշտին վերոյ ասացեալ ի նոսին վերոյ հրամայականն։

Ա Ռդարձեալ. նոյն շաղկապքն այսոքիկ՝ այլ, սակ, և այլն, բազմիցս բնին. օրդոն, * Ոչ բարեաց գոհանաս, այլ՝ ընկերն ոչ շինի ||։

* Այլ եկիր լուծանել զօրինս, այլ՝ ընդ։ ||

* Ընդ՝ եթէ գոյանուաեքն բնեղոլեբուն կոչեցին, || ըստ այսմ և այլքն ըստ պահանջմանն տեղւոյն ոչորակեցեալք լինին։

Տ ասներորդ գիտելի է, զի առոգանութեամբ բանին՝ և մասանց նորին ի՛ձեռն ենթադասուած՝ մանաւանդապէս լինի վերահայեցմամբ զօրութեան նշանակութեանց բանիցն, զորս ընթեռնու վերծանօղն. ուստի բարեկիս հմուտ գոլ պարտի ի՛ձեռն վարժութեան, և ի՛ձեռն կիրառութեան առհասարակ կանոնացս, որք գրեցան. ոչ զի ըստ պահանջմանն եղանակի բանին առոգանիցէ, և զունկնդիրս իւր բարեհաճոյս առնիցէ։

Ա Նենադասութեամբ ի՛ձեռն պահմանն եղանակաց բանին է, որով վերծանօղն ըստ պահանջմանն եղանակի բանիցն արտասանել գիտանայ, և ըստ այսմ առոգանի։ Այլ եղանակք բանից թեպետ են յոյժ բազմք, բայց մեք զսոսին միայն դնելով առաջի՝ ի ձեռն օրինակաց բացատրեցուք, ոչ զի

պի բայցի Ձանազարհ Համբա-
կազունից առ բարեկեա վեր-
ծանուածն Համեմունից գրուածոց
քերթողաց։

1. Ձանից ոմանք են մաղթա-
կանք, յորս շեշտուածն
քանից նուազի, և բնաւոց-
ցուածն գրանայ. խոկ պարոյ-
կանացն միջակաւար՝ ի գործ-
ածի. բայց երկարանացն՝ և
սղանացն լա պահանջմանց բա-
ւեյն. որգոն։

* Ա.զալեմ՝ զձեզ ոմ տեարք,
ընդհել ինձ գոնեա գիմ ժամ՝
առ ի խոսիլ առաջի գարձ-
րուածե ձերոյ զամենուն ան-
ձին իմոյ, և զբարերարութե-
նեանց Հակառակամարտից
իմոց։

Ա.հա ի ոմանն բանիւ թէպէտ
են բազումք սնասունք բանի
շեշտուցեալք, բայց նուազա-
բար Հնչին՝ քան զպահանջմանն
եղանակին։ Ա.ՀՀ անտեղի իմն
է ի ոմանն եղանակիլ՝ զբայն
աղաչեմ, ի վեր առանել զօրե-
ղաբար, ոչ ի փորձառութե
արուարբերման երևի։

2. Ոմանք են առատկանք,
յորս շեշտացուցումն քա-
նից զօրանայ, և բնաւոցուցումն
նուազի. որգոն,

* Ա.ՀՀ այդ պիղծ ի գմանե,
և այլևս ոչ մտանիցես ի գա։

3. Ոմանք են մեղմականք,
յորս ձայնք արուարբեր-
ման նուազին. որգոն,

* Ա.նդադարտաբար ընթա-
ցուք, և առանց շտնչմանց

ձայնից, զի ոչ գուցէ տէրն մեր
զարթիցէ ի քնոյ։

4. Ոմանք են ազատնականք,
յորս զօրանան շեշտքն և
պարոյկքն. որգոն,

* Ա.ՀՀ ոչ կամիցիք այժմ
լսել բանի տեառն, որ ասէ,
Ա.կայք առ ինա ամ աշխատեալք.
լսելոյ էք առ յազագն զբանն
նոյնոյ ուն, որ ասէ, Ա.րթայք
լինիջիք անիծեալք։

5. Ոմանք են Համոզականք,
յորս շեշտուածն նուազի
լուիք քաղցրութիք, և բնաւոցն
զօրանայ. որգոն,

* Ոչ կամակատիր ի յընդու-
նելոյ զբեզն զայն, զի թէպէտ
առ ժամն՝ յորում Ձայնակիս՝ ի
դառնահամ, բայց իսկոյն
զկնի Ձայնմանդ քաղցրա-
ցուցանէ զկերակրդա քո՝ որպէս
զմեզր անուշահամ։

6. Ոմանք են զայրացականք,
յորս շեշտքն դառնանիք
ի վեր սաստկեն, և պարոյկքն
խոստանիք առնելն զերևելիցս.
որգոն,

* Ոլ անմիտ, զիարդ ժպրհիս
ի տանն Ա.Ի, և առաջի արքայ
սերանոյն խեղկատակել զբն-
կերդ. ի քայ լեր յընկերացդ,
և պակասեալ այտի, էլ ար-
տաքս ի տանէ նոն։

7. Ոմանք են զարհուրականք,
յորս շեշտքն և պարոյկքն
ոչ զչանիթս սմոյց հնչեցու-
ցանին. որգոն,

* Ա.հաւասիկ հասանիցն առ
մեզ առապատակօղք գազանա-
բարոյք, որոց սուրքն հատուք

փայլատակին, և տիգը երկայնագոյնք շողշողին հանդիպ արեգական ։

Ամէն այսպէս.

* Ո՛հ եկեսցէ օր ձեր զքարձրանալ երկրի զհնոյ, և զպղպջալ ի հնոյս. և եղիցին ձեր այլազգիք, և ամենեքեան որք գործեն զանօրէնութիւն՝ էղիցին մնասումն յաւիտենից։ Եսայեայ. 4. ։

8. Ամենք են իշխողականքն, յորս շէշտն կոշտաբար ի վեր սաւառնի, և պարոյկքն խառնաբար զելևէջս առնեն. օրգոն,

* Արձակեցէք ի միջոյ զսեղան խրախճանութեան, և կազմեցէք ինձ զերիվարն իմ սրամտելէշ. և իակինն կազմեսցին հազարապետք ամենեքեան հանդերձ զօրօք իւրեանց վառեցելովք ընդդէմ Թշնամեաց։

9. Ամենք են յորդորականքն, կիր քաջալերականքն, յորս շէշտք, և պարոյկք, և բուռթք քաղցրութիւն իւրեանց ի վեր սաւառնին՝ և ի վայր հարթին. օրգոն,

* Ձայնս զօրացարուք, և մի վհատիք ի զօրութիւն Թշնամեացդ, զի չեն քաջագոյնք քան զձեզ. և մինչ չէ՛ն քաջունեցեալք սիրտք ձեր՝ արկէք զձեռս ձեր ի սուսերս, և յարձակեցարուք ի վերայ նոցա ։

10. Ամենք են հեղնականքն. յորս շէշտք, և սպառոյկք, և բուռթք գրեթէ բեկբեկին. օրգոն,

* Ո՛հ ելիս այնքանեաւ ուսումնական կատարեալ քերթող, և վերծանող դրուածոց քերթողաց ։

Ո՛րդ՝ ի սմին քանի եթէ բեկբեկելոյ ոչ լինիցի առոգաստութիւն՝ սխալ քանն զգօրութիւն նշանակուէ իւրոյ ի ներհակն, և լինի սաստկապէս գոլ քերթող կատարեալ.

11. Ամենք են շուարականքն, և ողբերգականքն. յորս ձայնք առոգանութեանց ըստ ողբական նուագին, և ըստ սահմանակին երկարին. օրգոն,

* Ո՛չ եթէ հայիցիմ յերկինս ի վեր, առասանեմ զո՛ձ բարկացեալ. և եթէ յերկիր ի խոնարհ, երևի վասն իմ գեհեան բորբոքեալ. եթէ հայիցիմ յամբարիշտ պատասեալ. և եթէ ի ձախ կոյս դարձուցանիցեմ զաչս իմ, գտանեմ զիս չարութեամբ առեալ. իսկ եթէ յառաջկոյս հայիցիմ, տեսանեմ զիս ի հեռուստ արբոյ խոստրեալ. և եթէ յետկոյս նայիցիմ, գտանեմ զիս օրինակ չարեաց յետնոցս իմ եղեալ ։

12. Ամենք են աճապարականքն, յորս գրեթէ հիւանդաբար հնչին առոգանութիւնք և ձայնք. օրգոն,

* Ա՛յ ինձ, զի ընդերկար եղէ ամանդ խառնելի իմ ։

13. Ամենք են խանդաղատականք. օրգոն,

* Ամենայնոյ երբայեցւոյ՝ է գա ։

Որդ՝ այսքան օրինակք զեղա՛ ընակաց բանին բաւականք լինին. զի յաստացելոցս կարեն և այլք ծնայեալքն իմանալ։ Նոյնպէս պատմականք, և ուսուցականք բանքն, և կամ ապաշխարականքն՝ ունին զհաստատակ եղանակ. և առաքանին մասունք նոցին ըստ հաստատակաց կանոնաց, զորոց ի վեր անդր ասացաւ։

Եւ այս բաւ է յաղագս Աղերսանուէից։

14. Մանք են խնդականք, և բերկրականք, յորս առաքեալքն քաղցրաբար և հանդարտօրէն հնչեն. որպէս, * Յրմնէեցուք ուրեմն և բերկրեցուք ով ամենաքաջ ոյժ և քաղցրակենցաղ ուսուցնակիցք. զի ահա զերծուցմանն քերականութեանէ վերջացուցանեմք, և բացեալ երեսին մեզ դրանք հաւատոյ կանխի արհեստի, ըստ որս Աստուծով ի յուսոյն մերմէ հրաւիրելովք մտանել։

Աղաչեմ երկրորդի և վերջնոյ մասին Քերականութեան, ի փառս Անկիւղելոյն Յիսի, և ի պատիւ Աւր իւրոյ Աստնաւհնեցելոյ հուսին Աարիամայ։

Յանձ գլխոց, և նշանաւորաց
իրաց Հայոցն համառ.

Գլուխ Հայոցերորդ.

Յաղագս հաւատարմակաց հո-
լովմանց անուանց. 5
Յաղագս նախկնոյ սեռական
առաջնոյ հոլովման. 6.
Յաղագս երկրորդի սեռական
առաջնոյ հոլովման. 10.
Յաղագս նախկնոյ սեռական
երկրորդի հոլովման. 13.
Յաղագս երկրորդի սեռական
երկրորդի հոլովման. 16.
Յաղագս նախկնոյ սեռական
երրորդի հոլովման. 19.
Յաղագս երկրորդի սեռական
երրորդի հոլովման. 22.
Յաղագս նախկնոյ սեռական
չորրորդի հոլովման. 23.
Յաղագս երկրորդի սեռական
չորրորդի հոլովման. 24.
Յաղագս հինգերորդի հոլով-
մանն. 26.
Յաղագս վեցերորդի հոլով-
մանն. 28.
Յաղագս եօթնեներորդի հո-
լովման. 29.
Յաղագս ութերորդի հոլով-
մանն. 30.

Գլուխ Իններորդ.

Յաղագս յատկից հոլովմանց
անուանց. 32.

Գլուխ Տասներորդ.

Յաղագս հոլովմանց մատնա-
կանաց անուանց. 36.
Յաղագս հոլովմանց հարիւա-
կանաց անուանց. 38.

Գլուխ Տասնմեկերորդ.

Յաղագս հոլովմանց դերա-
նուանց. 40.
Յաղագս հոլովմանց առաջա-
կանաց դերանուանց. 42.
Յաղագս հոլովման յարաբե-
րական դերանուանն. 43.

Գլուխ Տասներկերորդ.

Յաղագս լծորդութեանն եականի
բային, Լամ. 44.

Գլուխ Տասներեքերորդ.

Յաղագս նախկնոյ կերպի առ-
աջնոյ լծորդութեանն բային, յո-
րում լծորդի ներգործականն
բայն, Կրեամ. 47.
Յաղագս երկրորդի կերպի ա-
ռաջնոյ լծորդութեանն, յո-
րում լծորդի ներգործականն
բայն, Կաեամ. 52.
Յաղագս երրորդի կերպի ա-
ռաջնոյ լծորդութեանն, յորում
լծորդի ներգործականն բայն,
Տեսանեմ. 55.
Պատճառական լծորդութեանն
բային, Ստրացուցանեմ. 60.

Գլուխ Տասնչորեքերորդ.

Յաղագս նախկնոյ կերպի երկ-
րորդի լծորդութեանն, յորում
լծորդի ներգործականն բայն,
Ուսանիմ. 66.
Յաղագս երկրորդի կերպի
երկրորդի լծորդութեանն, յո-
րում լծորդի ներգործականն
բայն, Ումանամ. 72.
Պատճառական լծորդութեանն
կերպ չէզոքականի բային,
Ստրդարանամ. 76.

Յա-

Յաղագս երրորդի կերպի երկրորդի լծորդութե, յորում լծորդի ներգործական բայն, Կանամ։ 80։
Ի՝ սան լծորդութե ներգործականայ կերպի չեզոքականայ բայից՝ Կամ, Կեամ։ 85։
Ի՝ սան լծորդութե ընդմիջակերպ չեզոքականի բայից, Կանամ։ 87։

Գլուխ Ի-ընդդէմ։

Յաղագս նախկնոյ կերպի երրորդի լծորդութե, յորում լծորդի ներգործական բայն, Ընկենում։ 88։
Ի՝ սան լծորդութե ընդմիջակերպ չեզոքականի բայից, Պչնում։ 92։
Յաղագս երկրորդի կերպի երրորդի լծորդութե, յորում լծորդի ներգործական բայն, Նում։ 93։
Ի՝ սան լծորդութե ընդմիջակերպ չեզոքականի բայից, Յինում։ 97։
Յաղագս երրորդի կերպի երրորդի լծորդութե, յորում լծորդի ներգործական բայն, Ծողում։ 98։
Ի՝ սան լծորդութե ընդմիջակերպ չեզոքականի բայից, Ծոսնում։ 103։
Յաղագս չորրորդի կերպի երրորդի լծորդութե, յորում լծորդի ներգործական բայն, Ընթեռնում։ 105։
Ի՝ սան համառօտ լծորդութե երից ներգործականաց բայից, Ծ ղենում, Ընկալնում, Հայնում։ 110։
Յղչս հինգերորդի կերպի երրորդի լծորդութե, յորում լծորդի ընդմիջակերպ չեզոքական բայն, Կանում։ 111։

Գլուխ Ժ-ընդդէմ։

Յաղագս նախկնոյ կերպի չորրորդի լծորդութե, յորում լծորդի ձայնակրական բայն, Ձիմ։ 114։
Յղչս երկրորդի կերպի չորրորդի լծորդութե, յորում լծորդի ձայնակրական բայն, Ասեմ։ 118։
Յաղագս երրորդի կերպի չորրորդի լծորդութե, յորում լծորդի ձայնակրական բայն, Առնեմ։ 120։

Գլուխ Ծ-ընդդէմ։

Յղչս լծորդութե հասարակի բային, Ասասցեմ։ 123։
Յաղագս լծորդութե հասարակի բային, Ունանեմ։ 127։
Յաղագս լծորդութե հասարակի բային, Սիրեցանեմ։ 128։
Ի՝ սան լծորդութե հասարակի բային, Ասանեմ։ 130։
Ի՝ սան լծորդութե հասարակի բային, Կոտանեմ։ 131։
Ի՝ սան լծորդութե հասարակի բային, Տանեմ։ 133։
Ի՝ սան լծորդութե հասարակի բային, Գտանեմ։ 135։
Ի՝ սան լծորդութե հասարակի և պակասաւորի բային, Ունանեայ։ 137։

Գլուխ Ի-եւ-ընդդէմ։

Ի՝ սան լծորդութե ներգործականի և արտաքսի բային, Լաւեմ։ 139։
Ի՝ սան լծորդութե ներգործականի

հանել և արտուղեալ բային, Առնեմ։ 142։
Ի ման լծորդութ ներդործական հանել, և արտուղեալ բային, Տամ։ 145։
Ի ման լծորդութ ներդործական հանել և արտուղեալ բային, Գնեմ։ 149։
Ի ման լծորդութ չեզոքականի ըմիջակերպի, և արտուղեալ բային, Յառնեմ։ 152։
Ի ման լծորդութ ներդործական կերպ չեզոքականի և արտուղեալ բային, Գամ։ 154։
Ի ման լծորդութ չեզոքականի ըմիջակերպի և արտուղեալ բային, Լրնամ։ 155։
Գլուխ Լրիւոտասաներորդ։
Ի ման լծորդութ չեզոքականի ըմիջակերպի և պակասաւորի բային, Կեղայ։ 157։
Ի ման լծորդութ ներդործական հանել և պակասաւորի բային, Ուայ։ 159։
Ի ման լծորդութ ներդործականի և պակասաւորի բային, Լրեմ։ 162։
Ի ման լծորդութ էականի բային, Լրանիմ։ 166։
Ի ման լծորդութ պակասաւորի էականի բային, Ինեմ։ 167։
Ի ման լծորդութ պակասաւորի էականի բային, Գամ։ 169։
Գլուխ Լրիւոտասաներորդ։
Ի ման լծորդութ դիմաղրկի բային, Ձիւնէ։ 170։
Ի ման լծորդութ դիմաղրկի բային, Ուռանայ։ 171։
Ի ման լծորդութ դիմաղրկի բային, Լծուի։ 173։

Գլուխ Ըրեքսաներորդ։
Յաղագս նախադրութեանց, և պէտս հոլովառութեանցն։ 175։
Յղէս բաղադրականաց նախադրութեանց։ 177։
Գլուխ Ընդեքսաներորդ։
Յաղագս մակբայի, և պիտոյ տեսակ տեսակաց նորին։ 178։
Գլուխ Ի եղեքսաներորդ։
Յաղագս միջարկութեան, և տեսակաց նորին։ 185։
Գլուխ Հօթներեքսաներորդ։
Յաղագս շաղկապի, և տեսակաց նորին։ 186։

Յաւելուած Հաւելնոյ Մասին։

Գլուխ. Ա։

Յարցումն զմասանց քերականութեան։ 193
Գլուխ. Բ։
Յարցումն գանուածոյ, և զպատրաստական նորին։ 193։
Գլուխ. Գ։
Յարցումն զդերանուածոյ, և զպատրաստական նորին։ 198։
Գլուխ. Դ։
Յարցումն զբայի, և զպատրաստական նորին։ 199։
Գլուխ. Ե։
Յարցումն զընդունելութեան, և զպատրաստական նորին. 204։
Գլուխ. Զ։
Յարցումն զնախադրութեան, զմակբայի, զմիջարկութեան, և զշաղկապի։ 206։

Գլուխ.

Գլուխ. Ը։
Յարցումն զհամառձեռնութեանց մասանց բանին։ 207։
Գլուխ. Թ։
Յարցումն զինդրասուէնց մասանց բանին։ 213։
Գլուխ. Ժ։
Յարցումն զյարմնարագրութէ, զարատարերութէն, և զվերծանութէն։ 216։

Ի Սկիզբան առաքինոյ Տասին։

Յանձ գլխոց, և ներածութեան երից Երկրորդի Տասին։

Գլուխ Ա։

Յաղագս առհմանի քերականէ, և նախասպեսաց կանոնք մասանց նորին։ 221։
Գլուխ Երկրորդ։
Յաղագս առհմանի գրոց, և որպիսութէն նորին։ 222։
Գլուխ Երրորդ։
Յաղագս առհմանի վանկի, և որպիսութէն նորին։ 225։
Գլուխ Չորրորդ։
Յաղագս առհմանի բառի, և բաժանման նորին։ 226։
Գլուխ Հինգերորդ։
Յաղագս առհմանի բանի, և բաժանման նորին։ 228։
Յաղագս հնգից եղանակաց բանի։ 229։
Գլուխ Վեցերորդ։
Յաղագս առհմանի անուանն, և բաժանման նորին։ 231։
Յղեալս բաժանման գոյականի, և ածականի անուանն։ 232։
Գլուխ Եօթներորդ։
Յաղագս վեցից պարագայից անուանց՝ ի հասարակէ։ 233։
Գլուխ Ութերորդ։
Ումի գինչ իցէ սեռ անուանն։ 234։
Ումի գինչ իցէ ձեւն անուանն։ 236։
Գլուխ Իններորդ։
Ումի գինչ իցէ առեակին անուանն։ 237։
Ումի որք իցեն վերջք ածանցականաց։ 238։
Ումի քանիք իցեն կերպք ածանցականաց։ 240։
Գլուխ Տասներորդ։
Ումի գինչ իցէ թիւն անուանն, և ունց յոգնականաց։ 241։
Գլուխ Մեթասասներորդ։
Ումի գինչ իցէ հոլովումն անուանն, և քանիք։ 242։
Ումի ունց ձեւակերպին հոլովք անուանց։ 245։
Ումի գիարդ անուանքն յատուկք ոչ ունին գհոլովումն ներգոյականն։ 248։
Գլուխ Երկոտասաներորդ։
Ումի գինչ իցէ հոլովումն, և քանիք իցեն վերջաւորութէք եզականաց սեռականաց։ 251։
Յաղագս կանոնաւորութեանց հոլովմանց անուանց։ 251։
Յաղագս անուանց անեզականաց, և անուանց անյոգնականաց՝ որք հոլովին ունի խոչ խոչէ։ 252։
Յաղագս անուանց ազգատոհմականի, որք հոլովին ունի խոչ խոչէ։ 253։

Յաղագս անուանց հեաստղից
ի յոգնակիանանալն, որք հո-
լովին ունի խաչ խաչն։ 255։
Յաղագս անուանց պակասա-
ձորից՝ որք հոլովին ունի խաչ
խաչն, և ի նոսին ոչ ունին
զնայ հոլով։ 256։
Յաղագս անուանց բաղմա-
նշանից, որք երբեմն հոլովին
ունի խաչ խաչն, և երբեմն
այլապէս։ 257։
Յիշ՚ս բառիդեկերոց անուանց
որք հոլովին որպէս խաչ
խաչն, և ի սարդ գոլն հո-
լովին այլապէս։ 259։
Յաղագս ածանցակոտոր ա-
նուանց, որք հոլովին ունի խաչ
խաչն։ 261։

Գլուխ Երեսփոխանեալք։

Յաղագս անուանց անեզակա-
նոց, և անուանց անյոգնա-
կանաց, որք հոլովին որպէս
նշան նշանի։ 264։
Յաղագս անուանց այլահո-
զորդից, որք հոլովին որպէս
նշան նշանի։ 265։
Յաղագս անուանց որք հոլո-
վին որպէս նշան նշանի, և
ի նոսին ոչ ունին զնայ հո-
լով։ 269։
Յաղագս անուանց բաղմանո-
շանից՝ որք մերթ հոլովին
ունի նշան նշանի, և մերթ
այլապէս։ 270։
Յաղագս անուանց բառիդեկե-
րոց որք հոլովին ունի նշան
նշանի, և ի սարդ գոլն հո-
լովին այլապէս։ 271։
Յաղագս ածանցակոտոր ա-
նուանց որք հոլովին որպէս
նշան նշանի։ 272։

Գլուխ Չորեքփոխանեալք։

Յաղագս անուանց անեզակա-
նոց, և անուանց անյոգնա-
կանաց, որք հոլովին որպէս
աթոռ աթոռոյ։ 276։
Յաղագս անուանց այլահո-
զորդից, որք հոլովին ունի
աթոռ աթոռոյ։ 277։
Յաղագս անուանց հեաստղից
ի յոգնակիանանալն, որք հո-
լովին որպէս աթոռ աթո-
ռոյ։ 277։
Յաղագս անուանց որք հոլո-
վին ունի աթոռ աթոռոյ, և
ի նոսին ոչ ունին զնայ հո-
լով։ 278։
Յաղագս ածանցակոտոր ա-
նուանց որք հոլովին որպէս
աթոռ աթոռոյ։ 279։
Յաղագս անուանց անեզակա-
նոց, որք հոլովին ունի մա-
տանի մատանւոյ։ 280։
Յիշ՚ս բառիդեկերոց անուանց
ի ձեռն բառիս՝ է։ 280։
Յաղագս ածանցակոտոր ա-
նուանց որք հոլովին ունի մա-
տանի մատանւոյ։ 280։

Գլուխ Հնգեփոխանեալք։

Յաղագս կանոնաւորմանց ա-
նուանց որք հոլովին որպէս
եղէգն եղեգան։ 282։
Յաղագս կանոնաւորմանց ա-
նուանց որք հոլովին ունի լո-
զումի լոզուոյ։ 283։
Յաղագս բազմաձեւութեան ա-
նուանց եղերեցելոց ի նախ-
դրեալն, Հովհաննէս։ 284։
Յաղագս կանոնաւորմանց ա-
նուանց յատկից որք հո-
լովին

Յաղագս ձեռոց, և բազումբնակեցութեան մնանկանց։ 306։
Թէ զնարդ բայք ունանք միայն ի բազադրեցեալ դոլն կամ ի դոլն պարզ։ 307։
Յաղագս տեսակաց բայից։ 308։
Թէ զնարդ բայք ունանք լինելոյն ըստ ուղղութեան անցողականացն։ 309։
Գլուխ Վ. Առանձինք։
Յաղագս Թուոց բայից։ 309։
Յաղագս յոգնախառնականաց բայից։ 310։
Յաղագս դիմաց բայից։ 310։
Յաղագս ժամանակաց բայից։ 311։
Գլուխ Վ. Առանձինք։
Յաղագս հնոց եղանակաց բայից։ 313։
Յաղագս դերբայից։ 316։
Յաղագս ընդ որոշութեան բայից։ 316։
Գլուխ Վ. Առանձինք։
Յաղագս բղխմանց ժամանակաց, և ձևակերպուածոյ դիմաց բայից, և Թէ որք են լծորդաւորքն, և դիմաւորիչքն։ 317։
Յաղագս ձևակերպուած սահմանականի ներկային։ 318։
Յաղագս ձևակերպուած անկատարի ժամանակի սահմանականին։ 320։
Յաղագս ձևակերպուած հրամայականի ներկայի բացառականի։ 321։
Յաղագս ձևակերպուածոյ դիմաց ըղձականի ներկայի, և ապառնւոյ։ 323։
Յղիս ձևակերպուածոյ դիմաց

ղիս սահմանի բայից, և բազմանման նորին։ 284։
Յաղագս կանոնաւորմանց անուանց, որք հոլովին որպէս աղբիւր աղբեր։ 285։
Յաղագս կանոնաւորմանց անուանց, որք հոլովին ունի անձն անձին։ 286։
Յղիս կանոնաւորմանց յատկից անուանց, որք հոլովին ունի ցուլ ցլու։ 286։
Յաղագս անուանց այլահաղորդից, որք հոլովին որպէս ցուլ ցլու։ 287։
Գլուխ Վ. եղբարանեղրդ։
Յաղագս անուանց որք միայն ի ձեռն նախդրացն հոլովին։ 287։
Յղիս խրատուց ոմանց առ կանոնաւորումն անուանց։ 289։
Գլուխ Վ. Յօդնեղբարանեղրդ։
Յաղագս անուանց Թուոց, Թէ զնարդ ասին ընդարձակք, դասականք, զատականք, անձնեղրականք, և կրկնականք։ 291։
Յաղագս հոլովմանց անուանց Թուոց։ 292։
Գլուխ Վ. Ութնեղբարանեղրդ։
Յղիս սահմանի դերանունեան, և բաժանման նորին։ 297։
Գլուխ Իննեղբարանեղրդ։
Յաղագս պարագայից դերանունեան։ 299։
Գլուխ Վ. Առանեղրդ։
Յաղագս սահմանի բայի, և բաժանման նորին։ 302։
Գլուխ Վ. Առանեղբորդ։
Յղիս պարագայից բայից։ 304։

ըղձականի անկատարի։ 324։
Յաղագս ձևակերպումն անբևեռի։ 325։
Յաղագս ձևակերպումեց դերբայից։ 326։
Յաղագս ձևակերպումն լծորդութեանն ներկայի, և այլոց։ 327։
Յղիցս ձևակերպումն սահմանական կատարելոյ։ 327։
Յաղագս ձևակերպումն յարակատարից, և դերակատարից։ 332։
Յաղագս ձևակերպումն գիմացն սահմանականի ապառնւոյ։ 334։
Յաղագս ձևակերպումն գիմաց հրամայականին ներկայի առոքատակի։ 337։
Յղիցս ձևակերպումն հրամայականի ապառնւոյ։ 339։
Գլուխ Վեցերորդ։
Յղիցս կանոնաւորմանց բայից, և թէ գիմարդ բայք ունիցեն հնգապնծականք, սերթ լինին և ձայնակրականք։ 340։
Ոմն գիմարդ բայք ունիցեն կրեն տարածել նաև ընդ այլ ամ տեսակս, և կամ լծորդութիւն։ 341։
Ոմն գիմարդ ունիցեն բայք չեզոքականք՝ սերթ նաև կրաւորականաբար վարին։ 342։
Յղիցս կանոնաւորմանց բայից ունցոց եղելոց և տեսակք նորին լծորդութեց։ 342. և 343. նաև, 344։
Գլուխ Վեցերորդ։
Յղիցս տարբերութեց հետևեալ՝ ի ձևակերպութենս դիմանց, և ժամանակաց բայից։ 345։
Գլուխ Վաթներորդ։
Յաղագս բղխմանց բայից։ 353։
Գլուխ Վաթներորդ։
Յաղագս ընդունելութեն, և պարագայից նորին։ 356։
Գլուխ Վաթներորդ։
Յղիցս սահմանն նախադրութեն, և որպիսութեն նորին։ 359։
Գլուխ Երեսներորդ։
Յաղագս սահմանն միջադային, և որպիսութեն նորին։ 361։
Գլուխ Երեսներորդ։
Յաղագս սահմանն միջարկութեն։ 363։
Գլուխ Երեսներորդ։
Յաղագս սահմանն շաղկապի։ 365։

Վեցերորդ Երկրորդի Մասին։

Յանգ գլխոց, և նշանաւորաց երից Երկրորդի Մասին։

Գլուխ Ա՛ռաջին։

Յաղագս համանձայնութեն մնացեալ բանի՝ ի հասարակի։ 369։

Գլուխ Երկրորդ։

Յաղագս համանձայնութեն բայի ընդ անուամբ։ 371։

Գլուխ Երրորդ։

Յաղագս համանձայնութեն ածականին և դոյականի։ 375։

Գլուխ Չորրորդ։

Յաղագս համանձայնութեն յարաբերականն դերանուանն ընդ

ընդ նախընթացին։ 380։

Կանոն Իննսերորդ։

Յղիս համանձնանալ պատասխանատուին ի հարցմանն։ 384։

Կանոն Ի եօթներորդ։

Յղիս հօրսեռուցեալ մանուկ բանիւն ի հաստատակի։ 388։

Թէ զիարդ բայանալոցն եր- թեալ առնուն զինդիսը։ 389։

Թէ ոմն լինին ի բանից զ- գոյականք, կիմ երկու ածականք շարակցեցեալք ի իրերայ ի ձեռն շաղկապին՝ և։ 390։

Թէ զիարդ երկու գոյականք, կամ ածականք նոյնոյ իրի նշանակօղք լինին ի բանի, և ոմն նշանակին։ 391։

Թէ ոմն երկու գոյականք, կիմ ածականք տարբերից իրաց նշանակօղք լինին ի բանի և ոմն նշանակին։ 391։

Թէ զիարդ անուանք գոյականք յարին ածականաց, և ոմն լինին նոցունց խնդիր, կամ յատկացուցիչ։ 393։

Կանոն Քսաներորդ։

Յղիս հօրսեռութեանց բայից ի մանաւանդի։ 394։

Յղիս բայից ներգործակա- նաց խնդրողաց զանուանական զինդի հայցականին։ 395։

Յաղագս խնդրողաց զինդի հայցականին զսեռական։ 396։

Յաղագս խնդրողաց զներքո- հօրեալ տրական զինդի հայցականին։ 396։

Յաղագս խնդրողաց զնախ- դրեալ տրական զինդի հայցա- կանին։ 397։

Յաղագս այնոց, որք բաւակա- նական հայցականաւ խնդ- րով։ 397։

Յղիս խնդրողաց զբացայտա- կան զինդի հայցականին։ 400։

Յղիս խնդրողաց զպատմա- կան զինդի հայցականին։ 401։

Յղիս խնդրողաց զդործիա- կան զինդի հայցականին։ 401։

Յղիս խնդրողաց կիմ զհայցա- կան, կիմ զպատճառական։ 403։

Յղիս խնդրողաց զներգոյա- կան զինդի հայցականին։ 404։

Յղիս բայից ներգործակա- նաց, որք ի ձեռն նախա- դրութեան՝ ընդ, առնուն զվեր- ջաւորօղ տրական զինդի հայ- ցականին։ 404։

Յղիս բայից ներգործակա- նաց, որք ի ձեռն նախա- դրութեանն՝ ի վերայ, առ- նուն զսեռական զինդի հայ- ցականին։ 404։

Յաղագս բայից ներգործա- կանաց՝ որք ի ձեռն նախա- դրութեան՝ ընդ դէմ, առնուն զվերջաւորօղ տրական զինդի հայցականին։ 405։

Յաղագս բայից ներգործա- կանաց՝ որք ի ձեռն նախա- դրութեան՝ առաջի, առնուն զսեռական զինդի հայցակա- նին։ 405։

Յաղագս բայից ներգործա- կանաց, որք զինդի հայցա- կանին առնուն զերկուս խն- դիրս բնութեանց։ 405։

Յաղագս բայից ներգործա- կանաց որք ունին զերկուս խնդիրս բնութեանց, բայց ոչ առնուն ի միասին, այլ մերթ զմինն,

զմինն, և մերձ զմիւսն։ 406։
Յաղագս բայից ներգործական, որք փոխանակ խնդրոյ սեռի, և բնաւն ունին զայլ հոլով։ 406։
Յաղագս խնդրառուն բայից անցողականաց։ 407։

Կանոն Ութերորդ։

Յղի՛ս հոլովառութեան բայից չեզոքականաց՝ ի մասնաւորի։ 408։
Յղի՛ս խնդրողաց զանուանական, և մերձ զայլ հոլով։ 408։
Յղի՛ս խնդրողաց զվերջաւորող տրական։ 408։
Յղի՛ս խնդրողաց մերձ զվերջաւորող տրական, և մերձ զնախդրեալ տրական։ 409։
Յղի՛ս խնդրողաց մերձ զվերջաւորող տրական, և մերձ զբացառական, և կամ զայլ հոլով։ 409։
Յաղագս խնդրողաց զնախդրեալ տրական։ 410։
Յաղագս խնդրողաց բայ ի նախդրեալ տրականէն զայլ հոլով։ 410։
Յաղագս խնդրողաց զբացառական։ 411։
Յաղագս խնդրողաց մերձ զբացառական, և մերձ զայլ հոլով։ 411։
Յաղագս խնդրողաց զգլատմական։ 412։
Յղի՛ս խնդրողաց մերձ զգլատմական, և մերձ զայլ։ 412։
Յաղագս խնդրողաց զգործիական։ 412։
Յղի՛ս խնդրողաց մերձ զգործիական, և մերձ զայլ հոլով։ 414։
Յաղագս խնդրողաց զգլատմական։ 415։
Յաղագս խնդրողաց զներգործական։ 415։
Յաղագս խնդրողաց զՀոլովս միջնորդութի՛ն նախադրութեան։ 415։
Յաղագս խնդրողաց զոչ լինն Հոլով, որոց յարին դերբայք ներգործական Հոլովոյ։ 416։

Կանոն Իններորդ։

Յղի՛ս հոլովառութեան բայից հասարակաց, և դիմաղրից։ 417։

Կանոն Տասներորդ։

Յաղագս արգելման խնդրոյ բայից։ 420։

Կանոն Մեհասաներորդ։

Յղի՛ս կառավարման ընդունելոյն ի հասարակէ։ 423։

Կանոն Երկոտասաներորդ։

Յաղագս կառավարման ընդունելութե՛ն, որ եղերի ի օշ։ 424։

Կանոն Երեքտասաներորդ։

Յաղագս կառավարման ընդունելութե՛ն, որ եղերի ի եալ։ 426։

Կանոն Չորեքտասաներորդ։

Յաղագս կառավարման ընդունելութե՛ն, որ եղերի ի լէ։ 433։

Կանոն Հնգեքտասաներորդ։

Յղի՛ս անուանց ածականաց, և հոլովառութեց նոցին։ 439։
Յաղագս յատկականաց բառ ժանմանց անուանց ի գոյականն, ի յածականն, և ի մէջականն։ 439։

Յաղագս միջականաց անուանց։ 440։
Յղիս ածականաց, որք առնեն զսկիզբն խնդիրն 443։
Յղիս խնդրառութիւն բաղդատականաց անուանց։ 447։
Գլուխ Ա Երկրորդական։
Յաղագս կանխադասութեան մասանց բանի՝ ի շարադրութիւն։ 448։
Գլուխ Երկրորդ։
Յաղագս զանազանութեան կերպից շարադրութեանց նախադասեալ։ 452։
Որինակք՝ ի սքանչ գրոց։ 453։
Որինակք՝ ի գրոցածոց մանկտի խորհեալոցն։ 457։
Որինակք՝ ի գրոցածոց սքանչ դրիգորիոսարեկացւոյն։ 458։
Որինակք՝ ի գրոցածոց սրբոյն Ներսիսի կլայեցւոյն։ 459։
Որինակք՝ ի գրոցածոց սրբոյն Ներսիսի Լամբրոնացւոյն։ 462։
Գլուխ Գ։
Յաղագս ոմանց գիտելեաց պատկանելոց առ շարադրութիւնս բանից։ 465։

Յաստղոյ Երրորդի Աստն։

Գլուխ Ա։

Յաղագս յատմնարադրութեան, և թէ զինչո՞ւ խնկականաւ առաւել գրելիք են քառքն 469։
Որք են քառքն, որք կրկին կերպիւ գրին։ 470։
Որ առ քառեւոք հմտուն յարմարագրութեանէ պիտոյանան վեցք։ 470։
Ասան ծանօթութեանէ տեսակաց նշանագծից առաւել մերոց։ 471։
Որ զինչ է առոգանութիւն, և նոյ բաժանի՝ ի յօտորակ, ՝ի հապաղ, և՝ի յամնական։ 472։
Յաղագս տեսակաց առոգանութեան։ 472։
Յաղագս ընկնից յատկութեանց հնչմանց առաւից։ 473։
Յաղագս ուղիղ լծակցութեանց առաւից։ 473։
Յաղագս առաւից ոմանց, որոց ձայնքն այլայլին ըստ տեղւոյն։ 474։
Որ երեք առաքս այսոքիկ, ը, ո, ու, ձրպէս այլայլին։ 475։
Որ առաս այս՝ Ի, ուր պարտի դնել, և ուր ոչ։ 476։
Որ առաս այս՝ Ւ-ն, ուր պարտ է զօր վարի նոյ զձայնաւորն, և ուր նոյ զբառաձայն։ 477։
Յաղագս փոխոխմանց առաւից ը դնման, ը բարձման, և ը փոխարկման։ 479։
Յղիս պատուհադրութեան։ 479։
Յաղագս նշանագրից։ 481։
Գլուխ Երկրորդ։
Յաղագս արտաբերութեան, թէ զինչ իցէ։ 483։
Որ զինարդ պարտին ոլորակիլ մասունքն բանի։ 484։
Որ զինարդ ոլորակին անուանքն՝ ի սեռականին հոլովի։ 485։
Որ ուր արդեօք կայանայցէ քառցրահնչութիւնն։ 486։
Որ նոյ պիտոյանայ առ արտա-

տաբերութենն լսահնչուն։ 486։

Գլուխ Երրորդ։

Յաղագս վերծանութեանն թէ զինչ է ձայն։ 487։

Յաղագս տրոհմանց ձայնից, և բաժին ի ձեռն ենթադասութեան։ 488։

Յաղագս առոգանութեանց ձայնից ի ձեռն ենթադասութեան։ 491։

Յաղագս լծորդութեանց տառից ըստ սրամ դասուն ի բայս՝ և ի յանուանս։ 491։

Յաղագս առոգանութեանց ձայնի, և մասանց նորին ի ձեռն ոգոտակի։ 493։

Ի՛նչ զինչ պարտ առոգանել պարտին ձայնք լծորդութեանք բայից։ 494։

Ի՛նչ զինչ շեշտանան հրամայական եղանակ բայից, և անուանք կոչականք։ 495։

Ի՛նչ զինչ ինական բայքս եմ, գոմ, սերթ շեշտանան, և սերթ ոչ։ 496։

Ի՛նչ զինչ մասնիկունք հարցականք պարոյկանան։ 497։

Ի՛նչ զինչ բնականան ձայնք ոմանք։ 498։

Ի՛նչ զինչ անուանք ածականք մինչ մակբայանան, սերթ բնականան, և սերթ շեշտանանն։ 498։

Յաղագս ենթադասման որ լինի ի ձեռն պահման եղանակաց ձայնին։ 498։

Վերջանայ գիրքն Երրորդ Վերածոնութեան։

Ելբարձ, և խոնարհ վերաբերեցեալ առ բարեաց փոլճաժուռնէ այբաւելեալների գանձի բառից ներակառուցէ։

Ղուսարս անուանեալ, և բայիկ, և այլոց մատանց գտանելոց լոյ յայսմիկ քերականէ՝ կամ եթե ինձ առաւել ցանգլի դնել՝ ի վախճան գրոցդ՝ յօգուտ ուսումնասիրացդ։

Ոմանք զի բազմիցս հանդիպեալ նմանաձայնեալ տարակասեալ ինձ՝ զգայից ունելոց, արդեօք որոյ հոլովման, կամ չծորուելոյ լինեն. և՝ ի յորմանէն զոյս՝ ի քերականեալ վաստակս զաշխատ ժամանակս։ Այլ որոյ առ՝ ի վերաշահիլ նոցին զոյս ժամանակս՝ ի սիրոյ պարզատման խրատանց՝ դնեմք առաջի զհոյլս անուանց և բայից, և այլոց մատանց բանի՝ բայ՝ ի դերանունէն, կարգաւ այբենի, և համանշանակեմք զինքն իւրաքանչիւր զոյ զհոլովեալսն օրինակաց հոլովմանց, և ըստ գրելոցն. և ապա զհամարս եղից, ոչ զի որք գտանիցեն այնոցանցոյնէն՝ ի քերականէն, զիւրացուցեալսն կարիցեն գտանել կարկինեն։ Այլ առ՝ ի քարեխնա վարիլ այսու ցանգլիւ, և շահիլ զայլոսն ուսուցանել առլին՝ և ջօգուտս, հարկաւորս է ուսումնասիրին՝ ի միտ առնուլ զատորահետևեալսն առանն կանոնս։

Կանոն Հինգերորդ։

Ընդունին, որ՝ ի հոլովիլն ոչ խոտ խոտի, ունին զինքն իւրս զատուն կ։ Ինչ որ ոչ նշան նշանի, զատուն՝ ն։ Այր որպիսս աղեաս աղեասոյ, զատուն՝ ս։ և որ ոչ Տարանի Տարանոյ, զատուն՝ ն։ Այր ոչ եղիփն եղիփան, զատուն՝ ե։ և որ ոչ լաղտուրի լաղտուրի՝ զատուն՝ լ։ Այր ոչ ոխնի ոխնեայ, զատուն՝ ո։ և որ ոչ վարդան վարդանոյ, զատուն՝ վ։ Այր որպիսս աշխոյ աշխոյ, զհանակ՝ աշ։ և որ ոչ ախոռդ ախռեղ, զատուն՝ ո։ և որ ոչ ցոռ ցռոյ, զատուն՝ ց։ Նոյն որ է հոլովիլն լատ երկուց հոլովմանց՝ ունի զերկուսս ակզբնատուս։

Կանոն Վեցերորդ։

Ընդուն, կամ բայ, և այլք, որք ոչ ունին զակզբնատուս օրինակսդ, որոնցիւք են՝ ի ձեռն համարոյ եղեալ՝ ի քերականէն։

Կանոն Յոթերորդ։

Ընդունք ունօղք զհամարս եղեալ՝ եթե ունիցին զինն ակզբնատուս օրինակին զմիջակետս, են հանդանակորք. և զոչ ակզբնատուսն կարիցեն գալ՝ ի ծանօթուն։ բայց եթե ունիցին զատորահետ, նշան է եթե այնպիսիքն բայ՝ ի հոլովիլն ըստ եղելոյ նշանին՝ հաղորդին և այլոց հոլովմանց՝ ի

յամենա հոլովս. ուստի եթէ ոչիւսյանապյեն, կարեն որոնել՝ ի քերականութենէ։

Կանոն Ը։

Ցնուականք որք ոչ ունին զհատմարս ելից, հոլովին պարզապէս ըստ որում սկզբնատառն օրինակին ցուցանէ. և ուր զկնի սկզբնատառին դնի ն էն, նշան է, թէ կորուսանելք տառիւ ե հոլովելն. և ուր է՝ր, փոխանակելք տառիւ։ և այսպիսիքս մինչ ոչ ունին զսկզբնատառս օրինակաց, ունին եդեալ զվերջաւորութիս սեռականաց, և գործիականաց։

Կանոն Թ։

Ցնուականք որք զկնի ինքեանց ունին եդեալ զտառն էն, և պայ՝ հանդերձ մակակեսիւք, են միայն նախադրեալ հոլովելիք։ և որք ամենևիմբ են անհոլովելիք, ի տեղւոջ իւրեանց բացատրին։

Կանոն Ժ։

Ցնուականք որք չեն յատուկ, և ի վերայ սկզբնատառոյ օրինակացն ունին եդեալ զտառն՝ են անյօգնականք. իսկ այնք անուականք, որք են անեզականք, փոխանակ սկզբնատառոյ օրինակացն ունին իւրաքանչիւր սեռականաց իւրեանց։

Կանոն Ժա։

Ցնուք այնոքիկ, որք զկնի ինքեանց ունին զայդ գիծս զայս՝ ։, եթէ զկնի նոյնոյ գծի իցէ եղեալ ին, են մակբայք, եթէ նու, են նախադրութիք. եթէ շայ, են շաղկապք. իսկ եթէ ոչինչ, են միջարկութիք։

Կանոն ԺԲ։

Ցայքն որք են լծորդելիք ոչ ակբիմ ակբես, ունին զկնի ինքեանց զտառն՝ աէ։ և որք ոչ պեսանիմ պեսանիս, զտառն՝ պէն։ որք ոչ լուանամ լուանաս, զտառն լէն։ և որք ոչ իմանամ, իմանաս, զտառն իէ։ Որք ոչ արդարանամ, կամ ամբաստանիմ, և կամ աձիմ, զտառն՝ այ։ և որք ոչ բանամ բանաս, կամ՝ բռասանիմ բռասանիս, զտառն բէն։ Որք ոչ ընդունամ ընդունաս, զտառն, ընդ։ և որք ոչ պակնամ պակնաս, զտառն պէ։ և որք ոչ մոպչիմ մոպչիս, ունին զտառն՝ ջէն։ Այլ նոյն տառն այէ որ սկզբնատառ եղեալ, չի լինչ ինչ, զի տարբերութիք լծորդութեց բայիցն որոց ոչն ի էլ, ոչն ի ալ, և ոչն ի իլ եզերին, իմանալն թէ առ որ օրինակ վերաբերին. ըստ այսմ իմա և զբէնէ, որ սկզբնատառ եղեալ երկուց օրինակաց եդաւ։

ասցեալ կանոնս՝ շահին զաս-
զումն։

Ալան՝ զի ըստ ասելոյն զան-
ուանէ, և կամ զբայէ իմաքն՝
արդեօք որոյ հոլովման, և կի՞
լծորդութե՞ն լինէ, իսկոյն պատ-
նեն. և բառնալ տարակուսու-
նոցին, կամ միակի հայեցմամբ
՚ի սկզբնատառս, և կամ եթէ
այնու ոչ բաւականացին,
համարալ ելից պատանեն ՚ի
բերականութե՞ն։

Աբրիորդ, զի ՚ի ձեռն սորին
իսկոյն գան ՚ի ծանօթու՞ն նաև
անելից բայից. վ՞ն զի մինչ գի-
տէ ոք զսեռս օրինակաց բայ-
ից, որպէս, գնէրէմն գոլ ներ-
գործական, գարդարանմն գալ
ընդմիջակերպ էզրական, գա-
ճիմն ձայնակրական, և զայլսն
որ ՚ի կարգի, ընդ տեսանելն
զսկզբնատառս նոցին զինչ ի-
րիք բայի եղեալ միայնակ՝
իմանայ զսեռն նորին գոլ նոյն
ըստ օրինակին. իսկ եթէ չիցէ
միայնակ, այլ զինչ իւր ունել-
ոյ զչայ, կամ զէն, իմանայ
զծորդութե՞ն գոլ ըստ սկզբնա-
տառին, և զսեռն ըստ նշանա-
կուե՞ չափն, և երեն, ըստ որում
յիննեերորդում կանոնիդ գու-
ցաւ։

Աբրորդ, զի գործածութե՞ն
ասացելոց կանոնաց գան ՚ի ծա-
նօթութե՞ն խնդրոց բայից, և
խնդրոց անուանց ածականաց.
քանզի, ոչ ՚ի տասներորդում
կանոնիդ ասացաւ, բայք և
անուանք ածականք որք զնա-
մանս եղից ունին անդրան-

Կանոն Իններորդ։

Սկզբնատառն օրինակից բայ-
ից եթէ ունիցի զինչ ին-
քեան զտառն ցայ, նշանակի
թէ բայն՝ առ որ եղեալ սկզբ-
նատառն, ի ներգործականէրոյ
էզրական. և եթէ ունիցի
զտառն ըն, ի ընդմիջակերոյ
էզրական. իսկ եթէ ունիցի
զտառն հայ, ի հատարակ. բայց
եթէ զոչ լինի տալ ունիցի,
յայնժամ նշան է՝ թէ բայն
այն ի նոյնոյ սեռի ընդ օրի-
նակին, որոյ սկզբնատառն
եղեալ է։

Կանոն Տասներորդ։

Ոբայք, և կամ անուանք ա-
ծականք, որք զհամարս
ելից ունին անդրանկեալ ըզ-
թիւն. 394, այլ են որոնելիք
վ՞ն լծորդութե՞ն, կամ հոլով-
ման. զի սկզբնատառութիւք օրի-
նակացն բառականանալոյս խնդ-
նին՝ որոյ լծորդութե՞, կամ հո-
լովման գոլն. այլ ՚ի ձեռն այն-
պիսեաց անդրանկելոյ թուոյ
պարտին որոնիլ բայք, և կի՞
անուանք ածականք՝ առ ՚ի դի-
տել թէ զորպիսիս խնդիրս
առնուն. վ՞ն զի առայս վերա-
նան եղաք զայնս թիւս, ոչ զի
դիւրին լինի գտանելն զբայս
վ՞ն խնդրառութե՞ն։

Ընդ՝ եթէ աշակերտաց ՚ի
միտ առեալ զայս ՚ամ,
բարեպէս ՚ի գործածիցեն զա-

ցեալք զվիճն. 394, ոչ առ՝ի ցուցանել զծորդութիւնս, կամ զհոլովիւնս՝ եդեալ ունին ինքեանց զհաւարս եղիկ, այլ առ՝ի ցուցանել զայս, թէ զորպիսիս խնդիրս առնուն. վն զի հոլովք, և լծորդութիւնք նոցին բաւականապէս ցուցանին՝ ի ձեռն սկզբնատառիկ օրինակացն։

Զորրորդ, զի՝ի ձեռն սորին բացայայտին համեմատութիւնք հոլովմանցն, և լծորդութիւնք բազմաց այլոց անուանց, և բայից, որք՝ի քերականութիւն ոչ՝ բացայտեցան. և թէպէտ բազումք՝ ինոցունց՝ ի շարադրութիւնս բանից հանդիպեցան, առ հասն ենթ օրինակաց հոլովմանց, և կամ լծորդութեց ոչ գոլով եդեալք՝ ոչ եղեն բացորոշեալք. և առաւել՝ի ձեռն սկզբնատառիկ օրինակաց առաջի աչաց եդեալք բացայայտաբար լիանային. և որպ՝ի վեր առացաք, ամենից այսոցիկեաց զհաւարս եղիկ ոչ եղաք, զի աւելորդ իմն կր. և որք առաւոտք կին յօրինակաց հոլովմանց, կամ լծորդութեց, ներդործութիւն եղան, այլ և երկին. և այսպէս գնաք բազբեկալք յայսմիկ ցանգ՝ կն բացայտեցեալք որպես առ հոլովմունս, առ լծորդութս, և առ այլս նմանս՝ որք վերայիչն առ արհեստ քերականութեն։ Ոչ որպես առ գործութիս նշանակութեց բառից, եթէ կարելի եղիցի մեզ ունել զմիջոց փոքու ժամանակի, զնել զնշանակութեց խրթնութեցն զոր բառից եղելոց՝ ի սմին՝ բացայտել կամիք այլով ոտով այբուբենիս. այլ զի հաւաքակապ ոչ ձեռն պատրաստ ունիցին նաև զծանօթութիւն նշանակութեց զժուարիմացից բառից գտանելոցն յայսմիկ քերականութեն։

գրա-

Ա

Ա. տառ. 9
ա՛ամ. 26
ա՛ամն. 26
ա՛ամուն. 26
ա՛ան. խ. 6
ա՛անձին. վ. 25
ա՛ահ. խ. 252
ա՛ախ. վ. 26
ա՛ախտ. վ. 24
ա՛ախտա. վ. 26
ա՛ախտե. վ. 26
ա՛ախտահար. ց. 286
Ա՛ախտանդիմա. խ. 252
ա՛ահ. գ. 266
ա՛ահաձայնութ. խ. 7
ա՛ահակոչ. ա. ճ. 442
ա՛ահաւոր. բ. 415
ա՛ահեղ. 135
ա՛ահարկ. գ.
ա՛ահե՛ղ. ց. 30
ա՛ահին. գ.
Ա՛ահ. վ. 24
ա՛ան. վ. 24
Ա՛ան. գ. 268
ա՛անաստուածութ. խ. կ.
ա՛անաստուած. գ.
ա՛անաստուածութիւն. 256
ա՛անաւոր. ա. 400
ա՛անաւորել. մ. 28
ա՛անարիւն. վ. 26
ա՛անարիւնութիւն. անդ. 283
ա՛անց. գ.
ա՛անց առնել. վ. 26
ա՛անց դնել. վ. 26
ա՛անց կալ. վ. 26
ա՛անց կացուցանել. վ. 26
ա՛անց կացութիւն. վ. 26
ա՛անց կոխել. վ. 26
ա՛անց կոխութիւն. վ. 26
ա՛անց կոխումն. վ. 26
ա՛անց կոխումն առնել. վ. 26
ա՛անց կոխումն դնել. վ. 26
ա՛անց կոխումն տալ. վ. 26
ա՛անց կոխումն տանել. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանել. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանել. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանել. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանելով. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանելով տանել. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանելով տանելով. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանելով տանելով տանել. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանելով տանելով տանելով. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանել. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանել. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանել. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանել. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանել. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանել. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանել. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանել. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանել. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանելով տանել. վ. 26
ա՛անց կոխումն տուանելով տ

ակնառութիւն. լ. 22
ակնարկ. խ:
ակնկալիլ. ա. չ. 342
ակնկալուիլ. 342
ակօս. խ. 7

Ա.Հ. խ:
ահ. ‖ 185
ահա ‖ մ. 183
ահաբեկ. հ. 266
ահագին. 263
ահագնանալ. խ. 260
ահարիկ. հ. 11
ահարօն. խ. 252
ահայոյանալ. ա. 65
ահաւասիկ. ‖ մ. 183
ահաւանիկ. ‖ մ. 183
ահաւասիկ. ‖ մ. 183
ահեակ. հ. 269
ահել. խ. 262
ահեղագոչ. խ:
ահ թէ. ‖ 185

Ա.Ղ. խ:
աղաբոյն, խ:
աղագաւ. ‖ ն. 175
աղադիր. 270
աղալ. լ. 70
աղախին. 378
աղաղակ. հ:
աղաղակել. ա. չ. 410
աղանդ. խ. ն:
աղանդաւոր. ն. 273
աղանդաւորել. ա. 398
աղաչանք. անց. 264
աղաչել. ա. չ:
աղարտել. ա. 398
աղաւաղել. ա. 398
աղաւաղ. խ:
աղաւնի. մ. 17
աղաւնանաձաւ. հ:
աղբ. ա. 13
աղբերանալ. ա:
աղբեւ. հ. 10
աղբիւս. հ:
աղբիւր. 26
աղել. ա:
աղեղնաձիր. հ. 273
աղերս. խ:
աղերսել. ա. 50
աղէ. ‖ 185
աղէկ. հ: 266
աղեխարշիլ. ա. 415
աղեխորովիլ. ա. 415
աղեկիզիլ. ա. 415
աղէտ. խ. վ:
աղիմարք. էց. 252
աղի. մ. 281
աղինջ. ա. կ:
աղիս. ա. 14
աղիք. եաց. 280
աղիս. խ. 6
աղճատութիւն. անց. 264
աղճատել. ա. 401
աղմուկ. հ. 12
աղուէս. ց. 31
աղջկինն. է. 20
աղտաղտուկ. հ. 12
աղցան. հ:
աղքատ. հ. 445
աղքատանալ. ա. վ:
աղքատ. խ:
աղօթել. ա. չ. 410
աղօթք. էց. 252
աղօտանալ. ա. 79
աղօրի. մ. 17

Ա.ձայարել. ա. չ. 410
ամբեցուցանել. ա:
ամիմ. 114
ամիսն. 284
ամուսին. է. 283

Ա.մուլ. լ. 70, 397
ամոյանալ. ա. 411
ամոյի. մ. 17
աման. ա:
ամանակ. հ:
ամաչանք. անց. 264
ամաչել. ա. չ. 411
ամառն. է. 19
ամբակում. վ. 25
ամբառնալ. բ. 397
ամբաստանել. ա:
ամբար. հ:
ամբարել. ա:
ամբարհաճաձ, խ:
ամբարիշտ. հ. 269
ամբարշտիլ. ա. 410
ամբարտաճանձն. խ:
ամբարտաճանձնիլ. ա:
ամբիծ. խ. կ.
ամբծամաօս. խ:
ամբոխ. խ:
ամբողջ. խ. 445
ամբողջանալ. ա. 412
ամբրոխիս. խ. 252
ամեհանալ. ա. 412
ամեհայիլ. ա. 14
ամենապատուական. ա. 276
ամենապօր. խ՝.
ամենախնամ. խ. 259
ամենայն. 255
ամենայնիւր. 37
ամենաչար. խ:
ամենաւիրգեւ. խ՝ 252
ամենաւնար. ա. 15
ամենեւին. ‖ մ. 181
ամէն. ‖ մ. 181
ամէնքինս. անց. 248
ամիկ. հ. 11
ամիս. ա. 14
ամլան. հ.

ամել. խ.
ամուսին. անաչ. նով. ամուսնիք. անեաց.
ամուր. ա. 15
ամուրի. մ. 17
ամուրհակ. ա. 396
ամպ. ա.
ամպել. 419
ամսաթիւ. խ. 257
ամսաթիւ. ա. 257
ամրացուցանել. մ. 60
ամրափակել. ա. 401
ամրոց. ն.
ամօթ խառն. խ.
ամօն. վ. 25
Ա՛յ. || 185
այդ. 287
այդեւսէր. 34
այդի. մ. 17
այդչափ. || մ. 179
այդպիսի. || մ. 181
այդր. || մ. 180
այդրանօր. || մ. 180
այդրկէն. || մ. 180
այդրուստ. || մ. 180
այդքան. || մ. 179
այդքանիսկս. || մ. 179
այժմ. || մ. 179
այժմիկ. || մ. 179
այլ. || շ. 186
այլազգի. ն. 12
այլազգին. խ.
այլակրօն. խ.
այլայլել. ա. 401
այլասոհմ. խ.
այլ արդ՝. || շ. 186
այլեւ || շ. 186
այլեւս. || շ. 186
այլ մի. || շ. 187
այլ թէ. || շ. 188
այլուն. 38
այլուն. 37
այլուրեք. || մ. 180
այլակայն. || շ. 186
այծեամն, է. կ.
այնու զի. || շ. 187
այնչափ. || մ. 178
այնպէս. || մ. 181
այնպէս զի. || շ. 187
այնքան. || մ. 178
այնքանիսկս. || մ. 179
այո՛. || մ. 181
այպանք. անաչ. 264
այս. ա. 13
այսահար. ն. 267
այսահարիլ. ա. 416
այսուհետեւ. || մ. 183
այտալտ. || մ. 179
այտր. || մ. 180
այտքան. || մ. 179
այտքանիսկս || մ. 179
այօր. || մ. 179
այտ. խ.
այտի. || մ. 180
այտնուլ. թ. ր. 105
այտուց. 256
այր. 33
այրել. ա. 401
այրի. մ. 17
Ա՛նագ. խ.
անագանիլ. ա. 411
անալի. մ.
անաղօտ. խ.
անանիւթ. 26
անանիւթանք. անց. 283
անանուխ, ա. 15
անաչառ. խ. ն.
անանձնասէր. խ.
անանձնասիրեալ. խ.
անապակ, խ.
անապաշաւ. խ.
անապատ. ն. 265
անապատիլն. ն. 268
անառակ. ն. 446
անառակիլ. ա. 414
անառանակենցաղ. խ.
անառանագիա. ն. վ.
անառանամոլ. խ.
անառանայինն. ա. 279
անառանանալ. ա. 412
անառատուճած. խ. 259
անառատ. խ. 259
անառատուհի. մ. 17
անարգ. խ. ն. 445
անարգանք. անաչ. 264
անարգապատիժ. խ. 7
անարգել. ա. 401
անարգելուն. լի. ց.
անարի. մ. 17
անարծաթ. խ. 259
անաւազ, ն.
անբաժ, խ.
անբաղդ. խ.
անբան. խ.
անբաւարել. ա. 400
անբաւարելիորէն. խ.
անբաւ. խ.
անբերան. խ. 260
անբերելի, մ. 17
անգայթակղ. խ.
անգայտ. խ.
անգեղեցկագոյն. խ. կ.
անգէտ. 270
անգիծ. խ. կ.
անգիր, ա. 28
անգոյ. խ.
անգործ. ն. 271
անգործ. ա. 271
անգութ. 278
անդ. || մ. 180

անդ, ա:
անդամահեծիւ, 261
անդամահատ, ած. ն:
անդամատարած, ած:
անդարձ. ած:
անդեակ, ն, 273
անդեայ, ա. 16
անդէն. ‖ մ. 180
անդէնդ, ’ի. շ. 288
անդիմ. ‖ 185
անդիմել, մ. 17
անդոդրդ, ’ի շ:
անդուլ, ’ի. շ. 288
անդուն. ’ի. շ.
անդր. ‖ մ. 180
անդրադարձ. ած:
անդրանիկ. ն. ի.
անդրանկածածկ, ած
անդրանկածիկն, 256
անդրանկութիւն. ած.
անդրանկոտիկ, ն. 11
անդրանկոտիկ.
տես. տեղ:
անդրանկոտիկել. ա:
անդրբնակ. 284
անդրկին. ‖ մ. 184
անդրդրան. ‖ ն. 176
անեծ. ած՝. 252
անեծադիչն. ած. ի:
անեղծ. ած:
աներ, ա. 13
անեռիկ, ած:
անեռոյեմ. ած. 264
անեռկեւան, ած. ն:
անեզական. ած:
անեզականել. ա, 345
անեզականութիւն, ա, 345
անեզոյզ. ած:
անեղօն, ած:
անելելք. ած. ի:

անելք. ած. 260
անելօրհնել, ա. 411
անէծ. ած. 9
անընդել, ած:
անընդհատ, ած:
անընկճելի, մ:
անեծադրգռութիւն, ած:
անեծադրգռեմ. ած:
անեծանք, ած:
անեծխօսութիւն, ն:
անժամ, ած. 9
անծածկաբար, ’ի, շ. 288
անծանել, ա. 401
անծել, ա. 307
անծանօթ, ած:
անծանօթել. ա:
անիծ, ն, 269
անիկայ, ած. ի:
անիւղ, ա. ի:
անիւղել, ած. ի.
անխաղել, ա. շ. 410
անխոհեմ, ած. 7
անխոնջ, ած:
անխոտոր, ած. 259
անխուսափելի, ած:
անխուսափելիւթիւն, 257
անխուսափելութիւն, ա, 257
անխրատ, ած, 259
անծխիկ, 256
անկագմ, ած:
անկախ, ած:
անկածանք, ած:
անկանել, ա, 59
անկանել, բ. 122. 415
անկապուտ, ած. 8
անկապկած, ած:
անկար, ած, 258
անկար, ն, 258
անկարդ, 261
անկեղծ, ած:

անկիլ, ած, 254
անկիր, ած. ի:
անկիրթ, ած, 7
անկիրթն, ած, 22
անկիրթ, ա, 14
անկոխ. ած:
անկոտրելի, ա, 14
անկոտրուտ. ած, 260
անկուճակ, ա, 279
անհաղ, ած:
անհամ, ած, 259
անհամբերութիւն, ած, 259
անհոգածութիւն, ած, 260
անհամեմատ, ած, 259
անհայր, ած:
անհաստ, ած:
անհարթ, ած:
անհասանել, ած:
անհեթեթ, ած:
անհիւանդ, ած:
անհնազանդ, ա:
անհնարին, ած:
անհնձուած, ն, 266
անհնտար, ած:
անհնտարին, ’ի, շ:
անհոգ, ’ի. շ.
անհոգածութիւն, ա, 412
անհոգութ, ած, 8
անհրաժեշտ, ած.
անձամբ, ն, 268
անձանձրոյթ. 255
անձեռնհաս, ած, 7
անձին, 29
անձնահաճ, ած:
անձնամոռանալ, ած:
անձնասէր, ած. 259
անձնատիպ, ած. ն.
անձնատիպութիւն, ած:
անձնատիպն. ն:
անձնասպանել, ա. 398

անձ-

անձուկ • ն • կ •
անձրև • ն • ա • 269
անձրևածին • 256
անձրևել • 170: 419
անձամբ • կս •
անձնարանել • ա 410
անմահ • կս •
անմահանալ • ա • 412
անմատոյց • կս : 9
անմբռնաբնակ • ն :
անմաքուր • 256
անմեղ • 270
անմեռ • կս •
անմեռանիլ • կս • կ :
անյոյժ • կս •
անյուղոդղ, կս :
անուն • կս : 252
անուանդ • կս •
անուխտ • կս •
անունիթ • կս : 259
անունանուն • կս •
անուռնալ • կս •
անուռնալ • կս •
անշահ • կս •
անշահաբեր • կս •
անշահ • կս • փ :
անշնորհակալ • ն • իմ •
անշնչանալ • ա : 416
անշուն • կս • կ :
անշուշտ • կս • 8
անշուք • կս • կ :
անշիտիմ • կս •
անշքանալ • ա : 343
անշքել, ա, 343
անոյշ • կս • փ :
անուանք • կս •
անուան • Ան • իմ • պինդ •
պինդ :
անուրակ • ն :
անուռնալ • ա 395
անուռնալ • ա : 395
անուռնի • մ : 281
անուռն • է • 20
անուշահամ • կս : 260
անուշել • ա : 396
անուր • ա : 15
անուր • ՚է • զ :
անուրջք • կս • կ :
անպատիւ • կս : 7
անպատուել • ա • 177
անպարտ • կս :
անպարտութիւն, կս • 7
անպարոյր • կս : 9
անպարտնական • ն :
անպարկեակ • ն : 265
անպարտիւր • 261
անպղերդ • ն : 268
անջատել • ա : 406
անջինջ • կս • կ :
անջրդի • մ : 280
անջրպետ, կս : 444
անջրպետել • ա : 400
անաղ • է • չ • 71
անաստան • կս •
անող • ՚կ • զ : 288
անուանդ • կս : 260
անուա • կս • 8
անուռնալ • կս :
անապի • մ :
անաստիւր • կս : 7
անվարժ • կս :
անվայել • կս :
անվիճանդ, կս :
անվրէպ, կս : 9
անտանոր • ‖ մ : 180
անտառ, ն • 266
անտառախիտ, կս : 7
անտարբեր, կս :
անտեղեակ • կս • զ • 289
անտի • ‖ մ • 180
անտիպ, կս : 7
անտիհմ, կս :
անտուհմ • ‖ մ : 180
անցանել • ա • չ : 417
անցուդարձ • է :
անցուցանել, ա • 65
անփափակ • 256
անփառ • կս : 259
անփոյթ, 256
անփութ, կս • կ :
անրջոյթ, 256
անօգուտ • կս : 8
անօթ, ա :
անօր, 285
անօրակի, ‖ մ : 179
անօրէն • 270
անօրինել • ա :
Աշակերտ • ն :
աշխատանք • անաց : 264
աշխատասիրել, ա • չ :
աշխատել • ա : 413
աշխատ, կս :
աշխարել, ա : 398
աշխարհ • ն :
աշխարհադիւրին 271
աշխարհադիւրութիւն 271
աշխարհակործան, կս
աշխարհիկ, ն • կ :
աշուն • է : 20
աշտանակ, ն :
աշտէ, կս :
Աշտել, ա • չ • 342
աշտարտ, ն :
աչք • աց : 264
Ապա • ‖ շ : 189
ապահիճ • ‖ շ : 188
ապաղէն, կս : 260
ապահիճ • ‖ շ : 188
ապահիճոյ • ‖ շ : 188
ապահատարծ : 272

ապականել. ս. 401
ապակարդ. է. էջ. էդ. օդ:
ապակի. մ. 17
ապահովել. ս. 398
ապաշաւանք. հագ. 264
ապաշաւել. ս. չ. 342
ապաշխարանք. անագ, 264
ապաշխարել. ս. չ:
ապատուիրն. ‖ շ. 189
ապատուն. մ. 17
ապատարիլ. ս:
ապատարանք. էդ. օդ:
ապատարանքան. խ, 253
ապատրաստ. ն:
ապատիճ. յ. չ:
ապատոյց. խ. 9
ապատուցանել. ս:
ապատանդակ. ն:
ապատէն. ն. 268
ապատրիճ, ‖ շ. 189
ապերասան. ն:
ապինդիալ, խ:
ապիկար. խ. ն:
ապրիլ. ս. 413
ապուխտ. խ. ս. 254
ապուշ, ՚ի. չ:
ապուսել. ս. 396
ապտակ. ն:
ապտակել. ս. 398
ապրանք. անագ. 264
ապրուստ. խ. 283
Ար. ‖ ն. 176
առագաստ. խ:
առագաստել. ս. 398
առագրել. ս. 396
առաջրել. ս. 396
առաջրուլ. լ:
առաջ. ս:
առաձիանք. անագ. 264
առաձիլ. ս. 398
առանձին. ‖ մ. 181
առանձնական. ‖ մ. 181
առանց. ‖ ն. 175
առանցանել. ս. չ:
առաստար. խ. 254
առաջարկել. ս. 396
առաջի. ‖ ն. 175
առաջին. ս. 293
առաջնեռոտի. 293
առաջնորդ. ն. 274
առաջնորդել. ս. 406
առաջնօր. 35
առաւնուլ. լ:
առաւտակաս. ն. 275
առաւտան. ն. 10
առաւտեղծական. 256
առաւտաղ, խ. ն:
առաւտաձեռնել. ս:
առաւտել. ս. 396
առարկայ, խ:
առարկել, ս. 396
առաւել. ‖ մ. 183
առաւելանալ. ‖ մ. 184
առաւելքան. ‖ ն. 176
առաւօտ, յ. 31
առաւօտանոյշ. 171
առարել. ս. 397
առէջ. առէջ. ով. օդ:
առընթեր. ‖ ն. 175
առժամայն. ‖ մ. 179
առժամն. ‖ մ. 179
առիւծ. յ. 31
առհասարակ. մ. 180
առնագղեաս. խ, 257
առնագղեաց. յ, 257
առնական, 34
առնապէտ. ‖ մ:
առնեմ. 142
առնշանել. ս. 396
առնուլ. լ. 400
առոգանութիւն. լ:
առողջ. 270
առոյգ, ուքի. էդ. ոյ. օդ:
առու. ն. էջ:
առուսին. է:
առք, էդ. 252
Ա՛ք. խ:
ասեմ. 52
ասիա. 276
ասղանի, մ. 17
ասորեստան. 275
ասորեստանեայք. 263
ասպատակիչ, ն:
ասպար. ն.
ասպարէզ. ն:
ասպնջական, ն:
աստ. ‖ մ. 180
աստանօր, ‖ մ. 180
աստեղծիչ. ս. 398
աստեղաստուն, է:
աստէն. ‖ մ. 180
աստի. ‖ մ. 180
աստղ. ս. 28
աստղային. խ. 7
աստուածած. ա. 14
աւծանալան. 256
աւծապղեայ. 270
աւծախոտաձ, խ. 8
աւծածին. խ՝ 252
աւծակիր, ՚ի. չ:
աւծահայր. 33
աւծամայր. 33
աւծայեաց. ա. 279
աւծայրական. ն. 275
աւծաշունչ. խ. 260

ձճաակեր . ն . վ ։
ձճաաքանչ . խ ։
ձճաաեաց , 270
ձճաաուենկ . ա . 16
ձճաարեալ . ՚ի . զ .
ձճեղէն . ն . 274
ձճընկալ . խ . 259
ասաուսա . ‖ մ . 180
աար . 285
Աաամն . է . 19
առեան . խ . 7
առել . ս . 401
առենադպիր , ն . կ ։
առոք . խ . 254
Աբաբիա . 276
արաբովք , ն ։
արաղ . ‖ մ . 182
արաղագիր . գբէ , էձ . ոչ . օչ ։
արաղալուր . խ . 260
արաղարաղ ‖ մ . 182
արադիլ , 270
արած . 255
արամ . վ . 24
արամազդ . վ . 24
արամազնեայ . էէ . էձ . էչ . է— ։
արամբել . մ . 280
արաս . ա ։
արասաահայեակ . 270
արասաաձոր . ն ։
արարատ . վ . 24
արարած . ա ։
արարիչ . ն . կ ։
արարք . էչ ։
արգանեակ , ն . 11
արգենալ . ա . 413
արգելուն . լ ։
արգի . 163
արգչիւ . խ . 7
արգուն . ՚ի . զ . 288
արգուցանել . ա . 65
արգանատ . խ ։
արդասաւոր , խ ։ 7
արդասաւորել . ս . 401
արդել . խ ։
արդելուլ . թ . 400
արդ՝ . ‖ շ . 191
արդար . ա ։
արդարանամ . 76 . 412
արդարմէիւ . ն . 171
արդարմէիւ . ա . 171
արդարև . ‖ մ . 181
արդեօք . ‖ մ . 183
արդէն . ‖ մ . 179
արդիւն . լ . 22
արդիւնաձոր . ն ։
արդիւնաձորել . ա . կ . 126
արդու , ն ։
արեանաթրծու . ն . 11
արեգական . է . 19
արեւակէզ . խ . 254
արեւելք . էչ .
արեթուն . ա . կ .
արժան , ՚ի . զ . 188
արժանանալ . ա . 408
արժան է . 173
արժանի . մ . 281
արիւնաս . ն . 274
արիւնապատս . խ . 252
արիւն . լ . 22
արիւնաթուղիս . խ . 8
արծաթ , ա ։
արծաթապնին . ա . 14
արծաթի , մ . 280
արծարծել . ս . 397
արծիւ . ա . 282
արծուի , մ . 282
արկանել . ս . 403 , 397
արկանելի . մ . 17
արկղ . ս . 28
արկ . խ .
արկամարկանք . անայ . 264
արկամարկել . ս . 403
արձակ . ն . 265
արձակել , ս . 400
արձան , ն ։
արմատ . ա . 13
արմատաքի , ‖ մ . 178
արմուտ . ա . 13
արմատենի . մ . 281
արմունկն . է . կ .
արմոիք , էայ , 280
արշակ . վ . 24
արշակունի . մ . 281
արշաւան . ն . 274
արշաւել . ս . չ . 410
արշօր . վ . 25
արոյր , խ . 9
արտ . ն . 11
արտաւարձան . ն .
արջառ . ա . 13
արծին , ա . կ ։
արտաբաստրել . ս . 400
արտաբերել . ս . 400
արտադրել . ս . 398
արտաղեղուլ . թ ։
արտախուրակ , ն ։
արտակ . վ . 24
արտահերքել . ս . 400
արտահնել . ս ։
արտամերժել . ս . 400
արտաշիր . վ . 25
արտասաբել . ս . 405
արտասուց , է . էձ . այ . օչ ։
արտասանել . ս ։
արտասահմանել , ս ։
արտասուք . ն . 286

արտատոնագիւնս 263
արտատոնական. ած 7
արտատոնել. վ. 25
արտատոնութիւն. մ. 17
արտափայլիլ. ած 177
արտաքին. ա. 279
արտաքս. ‖ մ. 180
արտաքուստ ‖ մ 180
արտեղուճն, ե. 177
արտեմի. ո. 23
արտուղի. մ. 280
արտորայք. է՛ն, 252
արտօսր. 285
արփի, մ. 17
արքայ. յս. 6
արքայանոց. յս.
արքայազուն. 278
արքայանիստ. յս. կ.
արքայատան. ն.
արքայութիւն. մ. 281
արքեպիս. մ.
արքունի. մ. 281
արօր. ն. 266
արօրագիրք, ից, է՛ն, աց, օ՛ց.
Աշագ. ն. 269
ասագանի, ՚ի. ք.
ասագոյն, յս. 264
ասագիկ. ‖ մ. 183
ասագակ. ն.
ասագակել. ս. 400
ասանձ. ‖ 185
ասաղել. ս. 398
ասան, ն.
ասանդ, յս.
ասանդագրել. ս.
ասանդել, ս. 396
ասանդիկ. ‖ մ. 183
ասասիկ. ‖ մ. 183
ասաւր, ն. 441
ասարել. ս. 398
ասասրել. ս. 398
ասաքել. ս. 400
ասել. ՚լ, ՚ք.
ասելի. մ. 17
ասեղագործ. 256
ասեղասլաք. յս. 257
ասեղասլաք. ա. 257
ասեղաձի, ն.
ասեղասրանել. ս. 396
ասեղել. ս. 396
ասեղիք. եաց. 280
ասելքել. ս. 398
Ասի. 278
ասին, ասիս, ասէ, ասեմ, ասէք, ասեն.
ասիլել. ա.
ասիսս. ‖ 185
ասիսասալ. լ. ս. 71
Ասքար. վ. 24
ասքայահալել. ա 398
ասքայէ. ‖ մ. 178
ասքոր, ՚լ, ՚ք.
ասքորանք. ն. 274
ասքորել. ս. 400
ասքրիկա. 276

Բ.

Բա. ‖ շ. 189
բաանչ. ց. 286
բաբէ. ‖ 185
բաբիլոն. յս.
բագին, նոյ. ինի, նեաց.
բադ. ց. 30
բազէ, յս. 6
բազէպան, ն.
բազմաբերդ. յս.
բազմաթուլոս. յս. 8
բազմաձի. 278
բազմամիտ, ն. ի.
բազմամիտ. մ. 281
բազմապան. յս.
բազմաձի. 261
բազմանձիր. 271
բազմանձիրութիւն 271
բազմանձամիտ. 259
բազմանոխամիտ. յս. 8
բազմաճին. 256
բազմակամ. ն.
բազմական. ն.
բազմակին. 34
բազմակռիւ, ն. ի.
բազմակնճռոտ. 259
բազմակաձիտ. յս. 253
բազմակոտ. ՚ի. ց.
բազմամանակայ. ի.
բազմամանել. ս. 398
բազմամարդ. ու 271
բազմամբոխ. յս.
բազմամիտ. յս. 259
բազմայր. 34
բազմահեաց. յս. ի.
բազմապատիկ. ն. ի.
բազմապատկել. ս. 396
բազմապատիկ. ‖ մ. 179
բազմապերպեռ. յս. 259
բազմապրտեւ. յս. 259
բազմապատ. յս. 259
բազմապամ. 261
բազմիլ. ա. 415
բազմիցս. ‖ մ. 179
բազմոցակ. ն. 266
բազմոր. 35
բազմորեայ. յս. ի.
բազուկ, ն. կ.
բազումնգամ. ‖ մ. 179
բազպան. ն. 10
բաթուկ. յս. 252
բաժ. յս.

բաժակ • ն ։
բաժանել • ս ։ 400
բաժին • ՔՆԻ ։ Խ
Ե • Ի–Ո ։
բալ • ի ։
բալու • վ ։ 25
բակ առնուլ • ի ։
բակ առուելի • ե ։
բահանայիմ • վ ։
բաղադրել • ս ։
բաղակիլել • ս ։
բաղաձայն • ի ։
բաղանապետութիւն 265
բաղանել, ա ։ 17
բաղանտորդ • ն ։ 273
բաղարջ • ի • ն ։
բաղբաղել, ս ։ 405
բաղդ • ի ։ 6
բաղդատել • ս ։ 396
բաղխել • ս ։ 401
բաղկացուցիչ • ն • ի ։
բաղխիսել • ս ։ 404
բաձկոն • ն ։
բամ • ‖ շ ։ 189
բամբասել • ս ։ 401
բամբիռ • ն ։ 11
բայց • ‖ շ ։ 186
բայց սակայն ‖ շ ։ 186
բան • ի ։
բանադրութիւն • ածա • 264
բանադրել • ս ։ 398
բանակ • ն ։
բանականի • ն ։
բանականել • ս ։ 28
բանականութիւն • ն ։ 271
բանականութիւն • ա ։ 271
բանականացուցիչ • ա ։ 415
բանաւոր 80
բանաւորապէս, ն ։ 266
բանդրուձան, ի ։
բանջար • ա ։
բանտարկու • ն ։
բանտ • ի ։
բանտապետ • ն ։
բանտարկել • ս ։
բանտարկեալ • ա • ի ։
բաշ • ի ։
բաշխ, ի ։
բաշխել • ս • 396
բաժանումն, ածա ։
բաժանութիւն, ածա 261
բառնաբաս • վ ։ 26
բառնալ • բ ։ 400
բառն • ԲՆԱՅ, ածա ։
բառս, ի ։
բառնել • ս ։
բարակամ • յ ։ 286
բարբառ • ա ։
բարբառել • ա • ն ։ 126
բարեաձայնել, ա 413
բարեգործել • ս ։ 404
բարեդուխտութիւն • ի ։ 252
բարեբաղդ, ի ։
բարեբանել • ս ։ 401
բարեբաստ, ի ։
բարեգործ • 272
բարեդուխտ • 278
բարեզարդել • ս 398
բարեխաղաղ • ի ։ 259
բարեխոս • ն ։
բարեխաւսել • ս 401
բարեխոսել • ս • ն ։ 410
բարեկիրթ • ի ։
բարեկենդան • ի • ն ։
բարեկամ • ն ։
բարեկարգ • 261
բարեկարգել • ս ։ 398
բարեկիրանալ • ս 442
բարեհաճիլ • ի ։
բարեհամբոյր • ի ։ 259
բարեհամբուրել • ի ։ 259
բարեհոգի • ն • 445
բարեհոգութիւն • ս ։ 401
բարեձև • ի ։ 259
բարեմիտ • ն • կ ։
բարեպաշտ • ի ։
բարեսէր • ‖ մ ։ 178
բարեսիրտ • ն • վ ։
բարեսնունդ • ի ։ 260
բարեսուս, ի ։
բարեթար • ն ։ 267
բարեթարել • ս • ն ։
բարի • մ ։ 17
բարիբարի • մ ։ 242
բարկանալ • ս ։ 408
բարկացուցանել • ս ։ 65
բարձր, 285
բարձրամիտ • ն • կ ։
բարձրամտել • ս ։
բարձրանալ • ս ։ 410
բարձրացուցանել • ս ։ 65
բարուր, ա ։ 15
բարսեղ • ի ։ 252
բարտի, մ ։ 17
բարբ, ԲՐՈՑ ։ 286
բայ • ‖ ն ։ 176
բայաձայն, ի ։ 444
բայաձայնել • ս ։ 411
բայաձգել • ս ։ 400
բայայայել • ս ։ 396
բայան, ի ։
բայան, ‖ ն ։ 190
բայաւորել • ս ։ 396
բայարան, ն ։
բայարձակ, ն ։ 267
բայերևոյթել • ս ։ 396

բաժանարար, ս, է, 51
բառ է. 420
Բեթանիա, 276
բեթաբարի, 23
բեթեկ, ն, 10
բեթ-լեհեմ, ք, 252
բեթսայիդա. 285
բելիար, վ, 24
բեհեմոթ, ա, 398
բեհեբեհել, ս, 398
բեկել, ս, 307
բեհեղ, ա, 277
բեղմնաւորութ, ն, 273
բեղմնաւորել. ս. 401
բեմ, ք:
բեռն. 29
բեռնակիր, ն, կ:
բերան, ա, 13
բերանաբաց, ք:
բերանացու, ա, 13
բեր, ոյ. բերի, էդ:
բերել. ս. 60
բերկրամիտ. ք. 7
բերկրեցուցա-
նել. ս. 65
բերկրիլ, ս, 116
բեւեռն, 277
բեւեռնի, մ:
բեւեռ, ն, 10
Բզեզ, բզեզ, կ բզեզ-
ս. ոյ. օք:
Բզեզիզեբուղ, ն:
բիլհեմ, վ, 25
բիլ, վ, 25
բիլդադեցի, վ, 25
բիւզանդ, վ, 25
Բիւրատ, ս, 413
բիւրաւոր, ն:
բիւրաստուա, ք:
բիւրեղ, ք, 470
Բժժանը, նայ, 264
բժշկել, ս. 400
Բիթ, ք. 7
բիծ, ք, կ:
բիլ, ն, 11
բիւրեղ. 276
բիւր, 278
բիւրաստաւոյն, 296
բիւրեղ, ք, 253
բիւրեղոտի, ն, 293
Բլհեթ, ն, 11
բլուր, ա, 15
Բծաւոր, ն, 445
բծաւորել, ս, 401
Բղխել, ս, 50
բղուղ, ա, 15
Բձիճ, ն, կ:
Բնակիլ, ա, 415
բնակիչ, ոյ կամ
այլ բանիւ շարժիլ:
բնաւ, ի. ը. բնաւէ, էդ
բնաւին, ‖ մ, 181
բնաւորել, ս:
բնիսն, ն:
Բոլոր, 257
բոլորակիմբ, ‖ մ, 181
բոլորակին, ‖ մ, 181
բոկ, ք:
բոկիկ, ն, 11
բողբոջել, ս:
բողոքել, ս, է, 410
բոյծ, բոսոյ, բոյծ,
բոսոյ. 470
բոյն, ա, 16
բոսուռ, ր, է, 410
բոսորա, 285
բոմ, ա, 277
բոմանդակ, է, էդ,
այ, օք:
բոմանդակիլ, ս:
բոմիլ, ս:
բոր, 256
բորբ, ք, 7
բորբոր, ի, ը:
բորբորել, ս, 397
բորենի, մ, 17
բորոտ, ք, ն, 261
բոց, ա, 14
բոցակիզ, է, էդ, էդ, օք:
բոցակիզել, ս, 401
բոս, ա, 14
բոսանդիա, 276
բոսթ, ա, 15
բոսժել, ս, 400
բոսծել, ս:
բոսծանել, ս, 398
բոսս, ա, 15
բոսսն, կ, 20
բոսսանիմ. 120. 412
բոսսոսցանել, ս, 65
բոսթիա, ն, 266
բոսիկ, ա, 15
բոսրել, ս. 397
բոսք. ա. 15
Բոել, ս, 401
բռնադատել, ս, 397
բռնանալ, ս:
բռնացուցանել, ս, 398
բռնկիլ, ‖ մ, 178
բռունց, ա, 15
Բռել, ս:
բռնկիլ, ց, 30
Բրաբեւոն, ն, 265
բրդել, ս, 406
բրել, ս, 398
բրուտ, ք, 8
Բօթ. ք:
բօթաբեր. 256

Պ.

Պաթեօն, խ, 252
Պաթերիզմա, 252
պաղիկ, վ, 26
պաղ, վ, 24
պաղիշ, խ, 7
պաղպաղա, խ։
պաղպանակուր, խ։
պաղպանանալ, ա, 413
պալլառուս, ն, 10
պալուատ, լ, 283
պալուատ, խ, 283
պահապետ, ն, 12
պահակ, խ, 9
պահաբուրակ, ն։
պահեցէք, 288
պաղատիա, ա։
պաղատիար, ն, 267
պաղպաղա, վ։
պաղջանալ, ա, 411
պաղտ, ‖ն, 176
պաղտաձիգ, ն, է։
պաղտանի, ‖մ, 182
պաղտանի, մ, 280
պաճ, խ։
պամ, 154։ 410
պամալ, ա։
պամիր, վ, 26
պայթակղիլ, ա, 411
պայխանի, ո, 23
պայլ, խ, 258
պայլ, ա, 258
պան, խ։
պանակոճ, խ, 259
պանակոճիկ, ն, 271
պանակոճիկ, ա, 271
պանակոճիկիլ, ա,
պանդատիլ, ա, 342
պանդատիլ, ա, է, 342
պանճ, ց, 30
պանճատուն, է։
պանճեատ, ա, 28
պառն, 29
պարբնակէց, ն, վ։
պարնանամուտ, խ, 8
պարտ, խ, 446
պարտահատ, խ, 260
պարտանք, պաց, 264
պարտեցուցանել, ա։
պարտիլ, ա,
պարտուն, է, 20
պաճաղան, ն։
պաճակ, ն։
պաճառ, ն։
պաճառակից, ն։
Պապոճել, ա, 398
Պեթանէմանի, ո, 23
պեղուլ, թ, 398
պեղ, ա, 13
պեղապարդել, ա, 398
պեղարդ, լ, խ։
պեղդեղել, ա, 398
պեղեցիկ, ն, կ, 445
պեղեցկադիտակ, ն։
պեղեցկադիր, 270
պեղեցկազան, խ։
պեղեցկասէր, խ, վ։
պեղեցկատեսիլ, խ, 7
պեղեցկանալ, ա, 413
պեղձ, 254
պեղծի, է, 19
պեղջուկ, 272
պեռ, ա, 13
պեռնի, ա, 14
պեռնակոչ, խ։
պեռնաքարշ, խ։
պերազնեցեալ, ա, է, 415
պերակայ, խ։
պերակալիլ, ա, 408
պերակատար, խ, 254
պերահոչակ, ն, 445
պերահոչակիլ, ա, 401
պերամարտ, 256
պերամբարձ, խ։
պերամեծար, խ, 445
պերամեծարել, ա, 402
պերանալից, խ, կ։
պերաշխարհիկ, ի, ղ։
պերարիւն, մ, 17
պերափայլիլ, ա, 413
պերդատան, ն։
պերեկից, ն, 269
պերել, ա։
պերէվար, ն։
պերխնաստ, խ։
պերծել, ա, 344
պերծուլ, թ, 103
պերման, ա։
պերպարդել, ա, 402
պերպարդոյ, խ, 445
պերքան, ‖ն, 176
Պէթ, ‖չ։ 190
պէտ, խ, վ,
պիտոյ, վ, 25
պէր, ն, 12
Պիծաճ, խ, 262
պիծաճահայեաց, 270
պիծել, ա, է, 415
պիծատ, խ, 261
Պիժիլիլ, ա, 413
Պիլ, խ, կ։
պիծ, խ, 7
պիտի, մ, 17
պինարքուս, ն։
պինէմել, խ։
պինէատուն, է։
պինի, մ, 17
պինձ, ա, 277

դինա • ո • կ :
դինակեր • ն : 267
դինասել • ս • 398
դիներ : 269
դինքնասել • ս : 419
դինքնասպան, ‖ մ : 178
դիսել • 55
դիտաւն • ա : 263
դիր • ա • կ :
դիրանալ • ա : 413
դիրկ • ն :
դիրք, գրոց. հիմք բեռնի, ենդ : 32
դիւղ, 275
դիւղական • ն :
դիւղիկ • 7
դիւտ • խ : ն :
դլխակարգել, ս : 398
դլխակոր • խ • ն :
դլխասել • ս : 398
դլխասիչ • ն : 275
դլխատնել • ս : 398
դլխովին • ‖ մ : 178
դնել • ս :
դնել • ս :
դնդա • ա : 15
գնդապետ • ս :
գնել • ս : 404
գնուճ • ա : 15
գնահատ, խ :
գնահատել • ս : 396
գնալ • լ • չ : 410
գնայք • աշխ : 252
գնել • ս :
գնաւակ • ն : 273
գոգ ա : 14
գոգդոս, խ :
գոդի • մ : 17
գոլորշի • մ : 17
գոհանալ • ս : 402
գոհանալ • ս : 412
գոհունակիլ • ս : 412
գոլ • ս :
գողանալ • լ : 400
գոմ • 169
գոմէշ • ա • կ :
գոյ • խ :
գոյակ • ն :
գոյական • ն :
գոյակից • ն • 269
գոյանալ • ս : 79
գոյացութիւն • լ :
գոյժ, խ • ի :
գոյ • ա : 16
գոնեա • ‖ շ : 190
գոնէ • ‖ շ • 190
գոչիւն • յ • ղ : 263
գոչումն • է : 263
գոչեցուցանել • ս :
գոռալ • լ • չ : 410
գոռոզութիւն • լ :
գոռալանել • ս :
գոմանի • մ : 281
գոմաւան • ն :
գոմիլ • մ : 282
գոմէա • խ : 262
գորգ • ա : 14
գորգագործութիւն • լ :
գորգակալ • ն : 268
գորգաւան • ն : 274
գորգարար • ն : 267
գորգել • ս • 50
գորշ • խ :
գորշախայտ • խ :
գորշապահանջ • ն :
գորշապարհանջ, ն :
գորով • 255
գորովիլ, եաս, եայ, եօ : ս :
գորովալիր • խ • կ :
գորտն • է : 20
գուբ • ա : 15
գուբ • ա • 15
գուլ • յ • ղ :
գումար • խ • ն : 253
գունաւորել • ս :
գունդ, 270
գունտ • ա • կ :
գուշակել • ս : 405
գուսան • ն :
գուցէ • ‖ մ : 183
գուցէ արդեօք • ‖ մ : 183
գուցէ երբեմն • ‖ մ • 183
գռեհ • ն :
գռեհիկ • ն • կ :
գռեհկանալ • ս : 413
գռնանել • ս : 404
գրագիր • ն • կ :
գրակալ • ն : 268
գրապան • ն :
գրապանակ • ն : 273
գրաստ • ց : 30
գրաստ : խ :
գրաչ • 254
գրաչել • ս : 406
գրգռուկ : 272
գրգռել, ս : 397
գրել • ս : 50
գրիպտ • խ : 252
գրիպտարանք • եան : 283
գրիչ • ն : 12
գրկել • ս : 398
գրոհ, ի՛ հարուած, տե՛ս շարադիր ընդ բառի :
գրոհան • ն : 274
գրտակ • ն :
գռասռնալ, ս : 413
գռա-

Պ.

Պաբլիր, այ. կիմ դաբլիր, այլն։

դաբլն. մ։
դադաղ. ն։
դադան. վ։
դադարիլ. ա։
դադարը, այ, 264
դաժան. խ։
դաժանանալ. ա։
դալատը. խ։
դալար. խ. 445
դալարանալ. ա։413
դալարիլ. մ։ 281
դալուկ. ե։ 20
դահանութիւնք, ի, ը 287
դահանակ. ն։
դահեկան. ն։
դահնայ, խ։
դաիմաստիա, 276
դամասկոս, խ։ 252
դամբարան, ն։
դայեակ. ն։ 269
դանակ. ն։
դանդաղ. խ։ 254
դանդաղիլ. ա։ 414
դանդաղկոտ. խ. ն։
դանդանաձանգ, խ։
դաշն 29
դաշնադրիլ. ա։
դաշնաձօրել. ս. 404
դաշոյն. խ։
դաշտ. խ. ն։
դաշտաձև. խ։
դաշտանալ. ա։
դաշտանիլ, մ։ 281
դաւն. 29։ 445
դաւնահամ. խ։ 259
դառնահոտ. խ։ 260
դառնամ։ 87
դառնանալ. ա։ 413
դառնաշունչ. խ։ 260
դառներես. խ։ 260
դառնիճ. ն։ 11
դաս. յ։ 30
դասակարգել. ս։
դասատուն. ե։ 20
դասաձօրել. ս։
դաս դաս. ‖ մ։ 181
դասել. ս։
դաստակ, ն։ 10
դաստիարակ. ն։
դաստիարակել. ս. 407
դաս, խ։
դասակնիք. ա. 14
դասակնքել. ս։ 401
դասանիլքեալ. ա։ 397
դասասանադիրք. գրոց, 276
դասաւանդու, ա. կ։
դասարկ. ն. 444
դասարկաբնել. ս. ջ։
դասարկաձեռն. 255
դասարկացուցանել. ա։ 65
դասարկանալ. ա։ 411
դասարկել. ս. 400
դասաձօր. ն։
դասել. ս։ 398
դարակել. ս։
դարաչոտ, խ։ 7
դարանակալ, ն։
դարանամուտ, խ. 8
դարանապետ, խ. 9
դարանիլ, ա։
դարաձանգ, խ. ն։
դարբին. ն. 11
դարբնոց. ն։ 274
դարիչ. խ։ 252
դարձ. խ։
դարձեալ. ‖ շ։ 191
դարձուածք, ա։ 279
դարձուցանել. ս. 65
դարմանն. ն։
դաճ. 257
դաճաձան. ն։
դաճաձանել. ս։ 402
դաճանիլ. ս, չ. 417
դաւել. ս։ 402
դաւթեան. 262
դաւիթ։ 252
դաւիր. ’ի. ջ։ 288
Դդմաձ. է. էս. էց. օք։
դդմենի. մ։ 17
Դեդերինք. անաց. 264
դեդերիլ. ա։ 415
դեհան. ն։
դեհապօղխա, ս։
դեղ, ա։ 13
դեղաւոր, ն. 11
դեղթափ, խ։
դեղին. ա։ 14
դեղձ, 254
դեղնադոյն. խ։ 259
դեղնադոյն. ա։ 259
դեղոթայք. էից։ 252
դենար, է, էի, ից, օք։
դեռաբոյս. խ։ 260
դեռևս. ‖ մ։ 179
դեռեսան. ն։
դերամուանել. ա. չ։
դերանաձանել. ս։
դերանուն. ե։ 177
դերասան, ն։
դև. ն. վ։
Դեզ. խ. ա։ 254
դեմ. ն։ 12
դեմոնդիմոն. ‖ ն. 175

դեպ, յն. զ. 288
դեպ. ն. 175
դեր, ն. 12
դժբաղդ, ած.
դժխամանակ, ն.
դժնդակ, ն. 445
դժնդականալ. ա. 413
դժնեայ, ած. յն.
դժնիկ, ն. ած. կ.
դժոխք. պ.
դժուար. 257
դժուարաբարոյ. մ.
դժուարանալ. ա. 408
դժուարել. ա. 344
դժուարին. ա. կ. 443
դժգոհ, մ. 17
դժբաղդանք, անպ. 264
դժբել, ա. 396
գալ, ա. 14
դիազարդ, ն.
դիակ աճել, ՚ի ծնանիլ, այլ ընդ բայ ընկալեալ.
դիակն. 282
դիահատուած, պատ, ած, եայ, օր.
դիակոյտ, ած. 9
դիլ, ա. 398
դիմագուշակել. ա.
դիմադարձեալ, ած. 6
դիմադարձ. ած.
դիմադրել. ա. 396
դիմակալել. ա. 408
դիմամարտ, ած.
դիմաստել. ա. 410
դիմել. ա. չ. 410
դիպակ, ն.
դիպան, յն. զ. 288
դիպել. ա.
դիպուած, ա. 279
դիպուկ, յն. զ. 288
դիտակ, ն.
դիտանոց, ն. 274
դիտապետ, ն, 266
դիտել, ա. 407
դիր, 270
դիրտ, ած. 7
դիցաբաշխ, ած.
դիւթաբանել. ա.
դիւթալուծ. ն, 266
դիւթալծել. ա. 416
դիւթահար. ն, 267
դիւթահարել. ա. 416
դիւթաստեղ, ն.
դիւթել, ած. 7
դիւր, 257
դիւրապին. ած, 258
դիւրապին. ա, 258
դիւրանալ. ա. 409
դիւրաւորն, 255
դիւրանոյց, ած. 9
դիւրին. ա. 279
դէպ, դեպ. 286
դլխին, ած. 7
դլխակ, ն, 269
դնեմ. 149
դոհ, յն. զ.
դոզալ. 80. 411
դոզդոջ, ած. 445
դոզդոջալ. լ.չ. 71
դոյլ, 256
դոտակ, ն.
դուշնաքեայ, ած. ի.
դուլ, յն. զ. 288
դուռն, ե, 21
դուստր, աղ. 27
դուր, ա. 15
դուքս, ած. 8
դոփել, ա. չ. 413
դոտիր, ն. 11
դպրաւորն. ե. կ.
դպրոց. ն. 274
դռնակ. ն. 273
դռնապան. ն. 273
դատիկոն, ն.
դարմ, ած.
դարմանք. անպ.
դարմել. ա. 402
դրահտեմ, ն. ի.
դրախտ. ած.
դրամ. ա, 277
դրամատոյր, ած. 9
դրանդ, ած.
դրոյն. մ. 281
դրդռմել, ա. 411
դրոշմ. ած. 7
դրոշմել. ա.
դրօճապել, ա. 402
դրօճաւոր. ած.
դրօճաւորել, ա. 402
դրուխ, ը.
դրօշակ, ն. 273
դրօշել, ա. 398
դրօշուճաճ, ա.

Ե.

եբեր. վ. 25
եբբայեցերէն. 282
եգիպտացի, ուհի, ուհ, ուց, ուհ.
եգիպտոս. ած. 252
եգիպտուհի. մ. 281
եդդե. ո. 23
եդեմ, վ. 25
եզակի. պ. մ. 181
եզակեան. ն. 275
եզանալ, ա. 415
եզաւեակ, ն.
եզեկիա. 26

եղէրել, ս. 50
եղէն. 29
եղջամծիրանի, մ. 17
եղջանակ. ա. 343
եղջաս. վ. 24
եղջ, ասղ, 27
եղթեր, ն, 265
եթէ ոչ. ‖ շ. 188
եթովպիա. 276
եւամ. վ.
եւանել, ա. չ. 410
եւբ, էդ. 252
եւեւէջութի, ւ.
եւզակ, ն.
եւհամառ, խ. 8
եւհաճարել, ա. 410
եւհաճար, ն. 10
եւեւեցայուցանել, ա. 65
եւեւեցիկ, մ. 17
եւղանիմ. 166
եղանակ, ն.
եղբայր, 32
եղբայրասպան. ն.
եղեամն, ե. 20
եղեգնափող, ա.
եղէգն, 19
եղիա, խ. 252
Եղիակիմ, վ. 25
եղիսաբեթ, խ. 252
եղիսէե. խ. 252
եղծանել, ա. 398
եղծել, ս.
եղկել. ս.
եղն, 30
եղոճ, ‖ 185
եղունգն, ե, 21
եղջիւր, ասղ, 27
եղջերու, ն.
եղտիւր, ասղ, 27
եղեւին, 255
եղեւնափայտ, խ.
եղեւնեայ, խ. 9
ի, մ. 44. 408
ենթադրել, ս. 404
ենթադառնալ, ա. 396
ենթադրել, ս.
ենթադրութի, ւ.
ենթակայնալ, ա. 408
ենթամիտ. խ.
ենթանկեցուն, ե.
ենթարկել, ս. 396
ենթխնամալ, խ.
ենթ, ‖ ն. 175
ենոս. վ. 25
ենոք վ. 25
ոտարբոս, ն, 268
եպերել, ս. 402
եպիկուրեան, 262
եպիկուրեանք. 283
եպիսան, ց. 286
ոսկ. 80
եռաչխեակն, 272
եռայ. 172
եռանդն, ‖ մ. 179
եռանդոտ, խ.
եռապատիկ, ն, 295
եռեակ, ն, 294
եռհարիւրեակն, 294
ոսայլ, ս. 23
երագ, ն, 268
երագերագ, ‖ մ. 182
երագահաս, խ.
երագընթաց, խ.
երազ, ա, 277
երազանալ, ա.
երաժիշտ, ն, 269
երախան, ն. խ.
երախտամոռաց. խ.
երախտել, ս. չ. 415
երակ, ն. 10
երամ երամ, ‖ մ. 181
երամ, ա, 277
երանք, անաց.
երանաչէտ, խ. 9
երանանալ, ա, 414
երանգ, 265
երանելի, մ. 17
երանուհի, մ, 281
երաշտ, խ.
երասան, խ.
երաստան, ն.
երբ, ‖ մ. 179
երբեմն. ‖ մ. 179
երբեք, ‖ մ. 179
երդ, ա. 13
երդաբանել. ս.
երդեհոն, ն, 265
երդեցիկ, ն. կ.
երգել, ս. 396
երդիծաբանել, ա. 65
երդմնադանց, խ.
երդմնահարել, ա. 415
երդմնեցուցանել, ա. 65
երդնուլ, 105
երդումն, ե. 21
երեխայ, խ. 6
երեխայանալ, ա. 413
երեխայի, մ. 17
երեկ, ‖ մ. 179
երեկոյ, խ. 7
երեկոյանայ. 419
երեմեան. խ. կ.
երեմեայ, ջէ, չէ, էյ.
երեմենի, մ.
երեսաշրջութի, ւ. 283
երես. 270
երեսաներսորդ, ն, 293
երեսնեւմիերսորդ. ն, 293

երեսունևմիերորդ. ն. 293
երեսունևմի. ա: 292
երեսնեվերկաքեան. 295
Երեսնեքեան. 295
երեսնեակ. ն: 294
երեսուն. խ: 292
երեսնասպատիկն, 295
երեւակ, ն:
երեխ: 419
երեխլ. ա:
երեւոյթ. խ: 264
երեքկուղի, մ: 280
երեք. բեց. եւ. 292
երեքեան. 291
երեքին. 294
Երեքկին. 296
երեքկինել. ա: 296
երեքհարիւր. 293
երեքտասան. եց. 292
երեքտասաներեքեան. 295
երեք երեք. 291
երեսամ. 155, 410
երիզապինդ. ն. 11
երիզապնդել. ա: 402
երիմամատակ. ա:
երիկամն. է: 19
երինջ. ա: 14
երիվար. ն:
երիր, 'ի. ջ:
երիւր. 256
երկայնանիստ. խ:
երկայնք. խ: 446
երկաթաձիւղ, ն, 266
երկան. ն:
երկայր. 34
երկայնօր. 35
երկաթ, ա: 277
երկաքանչիւրորք. 37
երկայնամեայս. 410
երկայնամիտ. ն. կ:
երկասխրել, ա. յ. 415
երկարել. ա:
երկաճօղ. ն:
երկակի. ‖ մ: 181
երկբայ. խ: 444
երկբայել. ա: 412
երկբան. խ:
երկբարբառ. խ. ն:
երկպէմ, ն. պ:
երկեակ. ն. 294
երկեամ, 'ի. ջ: 287
երկեմեան, խ: 262
երկերիւր, 292
երկին. խ. կ:
երկիր. 270
երկիրպագանել. ա. 59
երկիցս. ‖ մ. 179
երկիւղալից. խ: 7
երկիւղած, ն: 262
երկկին. 'ի. ջ:
երկհազարեակին 294
երկհազարեքեան. 295
երկհարիւրակին 294
երկհարիւրապատիկ. ն: 296
երկհրիւրեքեան. 295
երկձայն, խ:
երկձիլ. մ:
երկմիտ. ն: 11, 444
երկմտել. ա: 309
երկմտեցուցանել. ա: 309
երկմտիլ. ա: 412
երկին. է. 19
երկնահանդէս. 270
երկնահանդոյն. խ. 9
երկնաձեմ. խ:
երկնային. ա: 279
երկնամանան. խ:
երկնաչուք. ն:
երկնել. ա. 402
երկնչիլ. մ. 120
երկնութիւն. խ. պ:
երկոտասան. եց: 292
երկոտասաներորդ. ն. 293
երկոտասաներեքեան. 294
երկօրեակ. ն. կ:
երկօրեայ. ն. կ:
երկու. ուց: 292
երկուքսանեակ. ա: 79
երկու բիւր. ուց: 293
երկու երկու. 291
երկու հազար. ուց. 293
երկու հարիւր. 292
երկուասեր. ‖ մ:
երկօրեքեան. 294
երկպառակ. ն:
երկսայրի. մ. 280
երկրածին. 256
երկրաչէր. ն. 271
երկրորդ. ն: 293
երկրորդութիւն. ‖ մ: 183
երկրորդել. ա: 396
երկրպագել. ա: 406
երկրպագու, ն:
երկնել. ա: 398
երուսաղէմ. ն: 264
երջանիկ. ն. կ: 445
երջանկանալ. ա. 413
երբ. խ:
երբեակ. 294
երբորդ. ն. 443
երբնեբրին. խ:
Եւ եմ. ‖ մ: 181

էջդիմել. ո։ 23
էջել. ‖ մշ։ 184։ 186
էջոլորաքար. ո։ 23
էջսրանդեալ. ‖ մ։ 183
էջրոպիա. 276
Էջփերսա, հիմ էջփերսաէս։ 24
էլծուռ. խ։ 7
էլծրոսիկն. ո։ 23
Էօթանասանեակ. ն։ 294
էօթանասաներորդ. ն։ 293
էօթանասանեքրեան 295
էօթանասնամեայ. 292
էօթանասնեան. 294
էօթն. է։ 292
էօթնեակ. ն. ի։
էօթնեկրեակ. ն. ի։
էօթնեորդ. ն։
էօթնեքեան. 264
էօթնեւտասան. 292
էօթնեւտասաներորդ. ն։ 293
էօթնեւտասանեքեան. 295
էօթուտասնամեայ. ն։ 295

Օ.

Օազիս. խ։ 7
Օազրագործ. 272
Օազրագէմ. ն։ 12
Օազրալուր. խ. 257
Օազրալուր. ա։ 257
Օազրաշուտ. խ։ 260
Օազրաւէտ, ն։ 266
Օազրաւէտել. խ. ի։
Օաժաժ. խ։
Օահանել, ա։
Օամբիւղ. 256
Օայլրագին. խ. ի։
Օայրանալ. ա։ 408
Օայրայոյցանել. ա. 65
Օանդաղան. խ։ 444
Օանդաղանել. ա։ 400
Օանդակ. ն. 10
Օանդիլ, ա։ 402
Օանդիտել. ա. է։ 411
Օանդրձած, ա. 279
Օանիելաբար. ‖ մ։ 182
Օանցաւորեալ, ն։
Օառաջինն. ‖ մ։ 183
Օաստ. ‖ ն։ 176
Օաստանել. ա։
Օաստիկ. ն. ի։
Օարդարանալ. ա. 413
Օարդ. յ. 30
Օարդարել. ա։ 398
Օարթնոլ. պ։ 411
Օարթուցանել. ա. 65
Օարկուցանել. ա։
Օարհուրանք. այ։ 264
Օարհուրել. ա։ 412
Օարմանալ. ա։ 415
Օարմանք. ‘ի հուրէն’ այլ շարադիր ընդ բայի։
Օաւակ. ն։
Օաքարիա. այ. այէ. էմ համ է՝։
Օբրէտա. խ։ 252
Օգաղիլ. ա։
Օգտանիք, հայ, 264
Օգտանուտ. 103. 415
Օգտակ. է. 396
Օգայազգիկիլ, ա։ 416
Օգայատեան. ն։ 274
Օգայուն. ա։ 263
Օգայուել. ս. է։
Օգասու. խ։
Օգաստանալ. ա։ 413
Օգաստուեալ. է։
Օգեստ. յ։ 31
Օգեստանել. ս։ 398
Օգնալ. է. է։ 415
Օգոյշ. խ. ի։ 444
Օգուշանալ. ա։ 411
Օգտն. խ։ 445
Օգօգնանալ. ա։ 413
Օելեմ. խ։
Օելիկիլ. ա։ 413
Օելծանել. ս։ 341
Օելծել. ս. 341
Օելուլ. թ։ 103
Օելուն. ա։ 15
Օենալ. թ։ 398
Օեռալ. է. է։ 415
Օեռուն. ա։ 15
Օեռուելել. ս։ 446
Օերծուցանել. ա. 395
Օզգուել, ա։ 411
Օէն. յ։ 31
Օէնընկերոջ, ն. ի։
Օի. ‖ մ։ 182
Օիծիծ. ‖ մ։ 182
Օիղջ է, 420
Օիմի. ‖ շ։ 187
Օինակիր, ն. ի։
Օինել, ս. 405
Օինիլ. ա. 415
Օինուածոր. ն։
Օինուածորել. ս. 309
Օինուածոքցուցանել. ա։ 407
Օինուածորիլ. ա։
Օինչ. ‖ մ. 182

Օի-

զերծանել, ս, 178
Օդանալ, ի, 401
Օդինն, ||մ, 183
զկնիայեղծութիւն, մ, 183
Օդնջալ, 343
զղջանալ, ա, 343
զղջումն, ե։
Օժանդակել, ա, 414
զմեծատ, ի, 6
զմեռնիմ, ն։
զմի, ||մ. 182
զմուռս, ա, 15
զմռսել, ս, 398
զմրուխտ, ա, 15
Օձնել, ս, 402
Օձոհ, ի։
զոհել, ս, 396
զոյլել, ս, 23
զոտիկ, ի, 6
զոլանալ, ա, 413
զոլոզ, 270
զոնարթ, ի, 445
զոնարթանալ. ն. 11
զոնարթանալ, ա, 413
զոնարթուն, ա, 263
զոնարտ, ի, 445
զոնարտանալ, ա, 413
զոտգախտանել, ս, 404
զոտգակոխել, ս, 404
զոտգաձայն, ի։
զոտգամոխել, ա, 415
զոտգել, ս, 404
զոտա, ի, կ։
զոտր, ա, 15
զոտրկ, ի, զ, 444
զոքանչ, ն, ի։
Օչարել, ս, ե, 342
զչարիլ, ս, 342
Օրոր, ր, ե, 71
Օսպել, ս, 400
Օտել, ս, 401
Օտանդիկ, ն, 11
զուահօտ, ի։
զուահ, ի, 6
զուահել, ս, 402
զուահեւտ, ի։
զուաքան, ի, 6
զուաւ, ի։
զուաւել, ս, 398
զուկել, ս, 400
զուցց·ուաչ, աւ, աց, օ։
զուցցատրութիւն, ր։
զուգատրել, ս։
Օդ, ի, 7
զոդել, ս։
զոշուքան, ի, 254
զոր, 287
զորագլուխ, ն, 12
զորանոց, ն, 275
զորանալ, ս։
զորապետ, ն, 267
զորաւար, ն։
զորաւիղ, ի, կ։
զորացուցանել, ա, 407
զորել, ի, 262
զորեղանալ, ա, 442
զորել, ս, ե, 410
զորութիւն, ր։

Է.

Է. ի. 6
Էախոհ, ի։
Էակ, ն, 10
Էականալ, ա, 413
Էակից, ն, 268
Էանալ, ա, 413
Էացուցանել, ա, 65
Էամիաւուտ, մ, 25
Էջ եղէ, եղաւ, եղանց
Էջ, ի, 9
Էլ, ||մ, 182
Էրգասութիւն, մ, 282
Էրէ, ա, 277
Էրէկնդիր, ն, 11
Էրեց, 287

Ը.

Ը մղերգել, ս, 50
ըղձակիերտել, ս։
Ըմբերանել, ս, 402
ըմբերել, ս, ե, 409
ըմբիռ, ն, 11
ըմբշամարտել, ս, 416
ըմբոն, ի, 254. 443
ըմբոնանալ, ա, 409
ըմբոնչ, 420
ըմբոշխնել, ս։
ըմբոստ, ի։
ըմբոստանալ, ա։
ըմբռնեաղ, ս, 28
ըմպել, ս, 407
Ընդ, ||ն, 176
ընդաթոռ, ի, կ, 288
ընդածել, ա։
ընդակիր, ն, 267
ընդայդն, ||մ, 179
ընդաջմէ ||ն, 175
ընդառաջել, ս, ե։
ընդառնօտն, ||մ, 179
ընդարձակ, ն, 266
ընդարձակել, ս, 397
ընդարմանալ, ա, 413
ընդդիմել, ս, 398
ընդդիմ, ||ն, 175
ընդդիմադարձ, ի։
ընդդիմակայել, ս, 345
ընդդիմամարտ. ի։
ընդդիմակայ-
նալ, ս, 345

ընդհանրութիւն, 409
ընդհանուր, ա, 409
ընդելանալ, ա, 409
ընդել, խ։
ընդերկիղն, ‖ մ, 179
ընդէր, ‖ մ, 182
ընդհատ, խ։
ընդհանուր, 278
ընդհանրական, ն, 275
ընդմիջել, ս։
ընդոծիլն, 256
ընդոստուր, ա, 410
ընդունել, ս, 398
ընդունակ, ն, 273
ընդունայն, ‖ մ, 184
ընդունել, մ, 17
ընդունիլ, ս, հ։
ընդվայր, ‖ մ, 184
ընդվզել, ս, 415
ընթանալ, ա, 414
ընթացք, էդ, 252
ընթեռնում, 105
ընթեր, ոչ հոլովի, այլ ընդ բայն շարեցեր։
ընթերակայ, խ։
ընթերցիք, բեայ. 280
ընծայաբեր, խ։
ընծայել, ս, 396
ընծայ, խ. 440
ընկալնուլ, 110
ընկենում. 88
ընկեր, ն։
ընկերակցել, ս, 404
ընկերանալ, ա, 79
ընկերատեսակ, 270
ընկերուհի, ս, ց, 409
ընկերուհի, ոչ հոլովի, այլ ընդ բայն շարեցեր։
ընկղմուլ, թ, ը։
ընկղմուղել, ա։
ընկճել, ս, 398
ընկղմանիլ, ա, 415
ընկոյղ-ուղ, ա-, ա-, օ-։
ընկրկել, ս։
ընձեռել, ս, 405
ընձիւղ, խ, 254
ընչեղ, խ, 262
ընտանանալ, ա, 409
ընտանեցուցանել. ա։
ընտանի, մ, 281
ընտիր, խ. 7
ընտրել. ս. 51
ընտրելահոտութիւն, լ։
Շատ, խ։
Ուռունդն, է, 21
Սառիլ, խ։

Թ.

Թագ. խ։
Թզուկ, 270
Թզուզարդել, ս, 398
Թագաւոր, ն, 10
Թագաւորական, խ։
Թագաւորնիստ, խ, կ։
Թագաւորել, ս, ց, 416
Թագնոց, մ, 182
Թագուհի, մ, 281
Թագուն, խ, 263
Թագուստ, լ, 355
Թագուցանել, ա, 65
Թադիկ. մ. 412
Թադէոս. խ. 252
Թաթ. խ։
Թաթաւ, խ։
Թալանել. ս. 398
Թալկանալ. ա. 413
Թալկութիւն. խ. 7
Թախանձել, ս. 402
Թակ. խ. 254
Թակարդ, խ։
Թակարդել, ս. 402
Թակիլ. ս. 398
Թակոյկ, ն։
Թաղանթ. ա. 13
Թաղաւանիւթ. ն։
Թաղամիջոցիլ. ա. 413
Թաղել. ս. 404
Թամայ. վ. 24
Թամբ. խ։
Թամբել, ս. 398
Թանաք. բ. 84
Թանձ. խ։
Թարձր. ած. 27
Թանձրաձայնութիւն։
Թանձրամած. խ։
Թարձրամիտ. ն. 11
Թանձրամտութիւն. 15
Թաշկինակ. ն. 10
Թառ. խ։
Թուսանեցուցանել. ա. 65
Թառամիլ. ա. 411
Թաւր. ած. 27
Թաւրոն. 256
Թարգման. ն։
Թարգմանել. ս. 51
Թարթ. խ.
Թարթափ. խ։
Թարմ. խ. 446
Թարմանալ. ա. 413
Թարմաւուտ. խ։
Թերացուցանել. ա. 65
Թերշամիլ. ա. 411
Թերսխոս. վ. 26
Թերպ. ‖ ն. 175
Թաւ խ. 445
Թաւզաղտուկ հոլովի, այլ ընդ բայն շարեցեր։
Թաւամորթ. խ. 253
Թաւնանալ. ա. 413

Թախ, ոյ, ով, էդ, ովս
Թախանձել. ս. է 410
Թախանձիկ. ն. կ
Թախտաւակիս. ն. 275
Թախտաւել. ա. 414
Թախել. ս. 405
Թախտ. խ. 7. 444
Թախտ, խ.
(ն.)ջան. խ, ոյ, ով.
Թեթեւ. ա. 277
Թեթեւցնել. ս. 396
Թեկուզ. ո. 23
Թերակատար. խ. 254
Թերամիտ. ն. 11
Թերամտել. ա.
Թերախ. խ.
Թերհնալ. ա. 80
Թերեւս. ‖ մ. 183
Թերեւս արդեօք. ‖ մ. 183
Թերթ. խ.
Թերի. մ. 17
Թերմին, խ. ն. 253
Թեւ. ա. 13
Թեւակոխել. ս. է 415
Թեւատարել. ս. է 51
Թեւարկել. ս. է 342
Թեմ. ա. 13
(ն.)զնդի. մ. 281
(ն.)ետարան. 256
Թեոդոսիանեցի. մ. 18
Թէպէտ. ‖ շ. 187
Թէեւ. ‖ շ. 187
(ն.)թենի. մ. 17
Թիթառաշ, խ.
(ն.)իթեղեն. է. 20
Թիթեռն, է. 20
Թիկն. է. 20
Թիկնապահ, խ. ոյ.
Թիկնոց. ն. 11
Թիւ. ա. 16
Թիւն. 256
Թիւնաւալի. 280
Թիւնաւոր. ն. 11
Թիւր. 257
(ն.)ղճամտ. խ. 261
(ն.)խամորթ. խ. 254
Թխկի, պիմպլոպէ.
(ն.)զթասաւոր. խ.
(ն.)մբուկ. ն. 12
(ն.)շնամանել. ս. 402
Թշնամանալ. ա. 343
Թշնամի. մ. 444
Թշուառ. խ. 445
Թշուառնալ. ա. 413
(ն.)ոթոթախաօս. խ.
Թոթոխանալ. ա.
Թողում. 98. 396
Թոյլ. ’ի. զ. 444
Թոյն. ա. 16
Թոշակ. ն.
Թոսել. ս. 402
Թոռն. է. 20
Թոմել, ս. 402
Թորել, ս. 401
Թռչակիլել. ս. 404
Թռչարկել. ս. 404
Թռչել. ս. 398
Թուզ. ա. 15
Թուխ. ա. կ
Թուխ. 172. 419
Թուխամորթ. խ. 254
Թուխանալ. ա. 412
Թուխս. ա. 15
Թուխպ. խ. կ
Թուղթ. ա. 15
Թուզ. ա. 15
Թուր. ա. 15
Թուրմ, ռմոյ, ով, էդ, օս.
Թուք. ա. 15
Թուք. խ. ոյ.
(ն.)տուցանել. ա. 65
Թուլել. մ. 410
Թուչուն. ա. 15
(ն.)րել. ս. 398
Թրծել. ս. 402
Թրմել. ս. 402
(ն.)քաղիլ. խ. 7
Թքանել. ս. է 66
(ն.)օսմա. 286

Ժ.

Ժահահոտ. խ. 260
Ժահաշարժ. խ.
Ժահր. խ.
Ժամ. յ. 287
Ժամագիր. ղէր. էդ. աց. օս.
Ժամահար, ն. 10
Ժամամուտ. խ. կ
Ժամանն, խ.
Ժամանակել. ս. է 409
Ժամանել. ս. է 409
Ժամաւոր. մ. 17
Ժամաւորն. է. կ
Ժամարար. ն. 267
Ժամայոյց. խ. 9
Ժայռել, ս. 401
Ժայռ. խ.
Ժանգ. ա. 470
Ժանգահարել. ս. 116
Ժանիք. եաց. 280
Ժանկ, ա. 13
Ժանկահարել. ս. 411
Ժանտ. խ. 445
Ժանտասպարծ. 272
Ժանտաժուռ. խ. 262

ժանտախտհուրդ, խ. 260
ժանտահոտ. խ. 260
ժանտանալ, ա. 413
ժանտացած, ա. 13
ժանտոցուցնել, ա, 65
ժապաւէն, ն, 268
ժառանգ, ն։
ժառանգահատել, ա. 398
ժառանգել. ա. 398
ժամուռք, տանց. 282
ժիր. ն. 11։ 445
ժլատ, խ։
ժխտել, ա. 402
ժխտել, ա։
ժողով. ա. 14
ժողովել. ա. 397
ժողովուրդ. 279
ժոյժ, ոչ հոլովէ, այլ շաւոխէ ընդ բայն։
ժուժկել. ա. չ. 51
ժպիրհ, խ. 7
ժպտիլ, ա. 410
ժպրհիլ, ա։
ժառել, ա. 401
ժրագլուխ, ն. 12
ժրանալ. ա. 413
ժրաջան, խ։

Ի.

Ի բաց. ‖ մ. 181
Ի բացեայ. մ. 181
Ի բացուստ. ‖ մ. 180
Իբրանգամ, ‖ մ. 179
Իբրև. ‖ ն. 190
Իբրեւ. ‖ շ. 188
Իբրու զաղաւնիս բու. ‖ շ. 188
Իգնաւոխս. խ։
Իգուեմ, լ։
Իզատ. ‖ մ. 181
Իզուր. ‖ մ. 184
Իթիկունակոյս. ‖ մ. 180
Իժ, խ։
Ի ծածուկ. ‖ մ. 182
Ի հեռուստ. ‖ մ. 180
Ի հերուընհեաւ, ‖ մ. 179
Իհ. ‖ 185
Ի ձախակոյս. ‖ մ. 180
Ի ձախմէ. ‖ ն. 175
Ի ձեռն. ‖ ն. 175
Իկ, ըէյ, իւ, էյ, իւս։
Իմանամ. 72
Իմանալի. մ. 17
Իմաստ. խ։
Իմաստակ, ն։
Իմաստասէր. ն. մ։
Իմաստասիրել. ա. 412
Իմաստանանալ. ա. 413
Իմաստանասցուցանել. ա. 65
Իմաստուն. ա. մ. 445
Ի միւրձ. ‖ մ. 181
Ի միւրձուստ. ‖ մ. 180
Ի միջ. ‖ ն. 175
Ի միասին. ‖ մ. 180
Իմիջի. ‖ ն. 175
Իմիջոյ. ‖ ն. 175
Ի նանիր. ‖ մ. 184
Ինեբոկոյս. ‖ մ. 180
Ինեբրքոյ. ‖ ն. 175
Ինեբրքուստ. ‖ մ. 180
Ինեբրքս. ‖ մ. 180
Ինձ, ընձու, ինձի, ընձուց։
Ինձին. ‖ մ. 178
Ինն. 292
Իննեքեան. 294
Իննեւտասն. 292
Իննեւտասնեքեան. 295
Իննեւտասնապատիկ. ն, 295
Իննապատիկին, 296
Իննանեակ. ն, 294
Իննանեքսորդ. ն, 293
Իննանեքեան. 295
Իննասուն. 292
Ինչ, ընչէից, 252
Ինքնագոյ, խ՝։
Ինքնակալ, ն։
Ինքնակամ, ն։
Ինքնահաճ. խ։
Ինքնահաճանալ. խ. 445
Ինքնահնձնիլ. ա. 116
Ինքնասէր. ն. մ։
Ինքնասպան. ն։
Ինքնեկ, ն։
Ինքնել, ն։
Ինքնեակ, խ՝ն՝ 252
Ինքնին. ‖ մ. 178
Իշ. ‖ 185
Իշխան. ն։
Իշխանազուն. խ. կ։
Իշխել. ա. 406
Իսպառ. ն. 175
Իջանել. ա. չ. 66
Իջեւան, ն։
Իսահակ. վ. 25
Իսաքար. վ. 25
Իսկ. ‖ շ. 186
Իսկաբան, խ։
Իսկակից. ն, 269
Իսկարդ. ‖ շ. 186
Իսկեւ. ‖ շ. 186
Իսկեւիսկ. ‖ մ. 184
Իսկիթ. ‖ շ. 188
Իսկոյն. ‖ մ. 184

խնուհի, մ: 17
խոպան, ‖ մ: 183
խոսար, ‖ մ: 180
խոսարել. ‖ մ: 180
խոսարիլ, ‖ մ: 180
խոտայել, խ:
խոտան, ‖ մ: 183
խոփանիլ, ‖ մ: 179
խոփաղբղոյն, ‖ մ: 179
խոփաղուցհատ, ‖ մ: 179
խոփայր, ‖ մ: 190
խոփայրկենի. ‖ մ: 184
խոփայրկոյս, ‖ մ: 190
խոփայրքան, ‖ ն: 176
խոփեր, ‖ մ: 190
խոփերայ, ‖ ն: 175
խոփերկոյս, ‖ մ: 190
խոփերոյ, ‖ մ: 190
խոփերոյքան, ‖ ն: 176
խոփերուստ, ‖ մ: 180
խոփերկնուստն, ‖ մ: 183
խոփերքան, ‖ ն. 176
խուար, ‖ մ: 181
խուրիլրուսոյ ‖ մ: 184
խրատարձ, 272
խրազդայ, խ:
խրազեկ, խ, ն:
խրակել, ս: 402
խրակուիմ, լ:
խրան, ն: 10
խրամ, ի, զ: 288
խրամաքան, խ:
խրամագիտ, գիտե, իմ, աց, օք:
խրամանդիլ, դէր, իմ, աց, օք:
խրամախոհ, խ:
խրամասեր, ն, պ:
խրատ, ‖ մ: 181
խրատնեք, անց: 282

ծուղ, ա: 14
ծրագրիչ, ա: 443
ծրագրչիլ, ա: 37
ծրագրիլ, ‖ մ: 178
ծրթթել ականի, ‖ մ: 184

Ձ:

ձաղտիմ, 263
ձայիլ, էաց:
ձամ, բ: 84
ձամբ, խ. ն:
ձայնածաւալ, խ:
ձայնաձայն, ա: 343
ձայնաստուածք, խ:
ձայնացուցանել, ա.
ձայնել, ս: 343
ձանձ, ն:
ձանձագիլ, խ:
ձաստ, խ:
ձար, խ:
ձարել. ս: 396
ձայ, խ:
ձաճ, ի, զ:
ձաճագունակաւ. 413
ձաւիլ, ս: 402
ձառն, 30
ձեարդ. խ: 7
ձեղու, ն. 11
ձեղուածագար, ն: 273
ձեղուածանիլ, ա: 414
ձեղուճանի, մ: 281
ձեղուճատ, խ: 261
ձեղուղ, բ:
ձեղուկ, ն:
ձեղնատ: ս: 80
ձեմոն, խ. ն: 253
ձեռել, ս:
ձեռուլ, բ: 103
ձերկ, խ: 445

ձերկոնատ, ա: 413
ձիգհօն, ն: 266
ձի, ա: 14
ձնաբաշխ, խ:
ձնաձիլ, խ. կ.
ձնահատատ. խ:
ձոռնիլ, ն, էմ:
ձոռնատ. ա: 413
ձոռոգատատար, խ: 253
ձրագանան, ց: 286
ձրագնոց, խ. ն: 253
ձրխա, 276
ձղանանել, ս: 398
ձղել, ս:
ձմ, 270
ձմեռ. 167. 408
ձմեռը, տղ: 27
ձմեռն, ք: 20
ձմոռ, տղ: 27
ձոր, էմ. էմ:
ձորք, խ: 7
ձկել, ս: 398
ձծակ, ն:
ձծակիլ, ն: 269
ձծակել, ս: 340
ձծել, ս: 404
ձծկնկիլ, ն. պ:
ձծոտ, ն: 274
ձծուռ, ն: 273
ձամ. մ: 17
ձակ, ն:
ձեռմ, 93
ձոկ, խ:
ձղաք, լ, ջ: 71. 415
ձղակ, ն:
ձմոյատիպ, խ:
ձոյս, ս: 16
ձոյտ, խ: 9
ձռել. ս: 404
ձոր, խ:

լոտախանդիր, ն. կ։
լոտամարդ, ն։
լոտամարդի, մ։
լոտնունք, անց. 282
լու. 277
լու, ի. ղ. 288
լուծանիք, եաց, 280
լուծանամ, 66
լուկլու, ‖ մ. 182
լուծ. ա. 15
լուծանել, ա. 401
լուծել, ս։
լուղիլ, ա։
լուսաբեր. 256
լուսագար, ն, 273
լուսագարիլ, ա. 116
լուսադել. խ։
լուսանալ, ն. ի։
լուսապարդ. խ, 260
լուսապեայ. 270
լուսապեան. խ. 260
լուսածին, 256
լուսակերպ, խ։
լուսակերտ. խ։
լուսաձնանալ, խ։
լուսաձեմ, խ։
լուսամուտ, խ. կ։
լուսանալ. 419
լուսապատառ, խ։
լուսառեակիլ, խ. 8
լուսաւորիլ, խ. 8
լուսաւոր, ն. 11
լուսաւէտ, ն. 445
լուսաւէտել, ս. 402
լուսաւէտիլ. ն. 275
լուսեղէն, ն. 274
լուսին, ա. կ։
լուսնակիւ, խ. 257
լուսնակիւ. ա, 257
լուսնաժէտ, ևան 263
լուսնեակ. խ։
լուսնկայ, ն։
լուսնկի, ա։
լուսնկոտ, խ. 261
լուսնոտ, ա. 416
լուսուայ, լ. 70
լուր. ա. 15
լուրջ, խ. կ. 445
լուցանել, ս. 398
‖ ալիր, խ։ 8
լուծիլ, ս. 411
լուծիլ. ս։
‖ ուակայ. խ։
լուսակ. ‖ մ. 182
լուսարան. ն։
լուել. ս. 409
լուելեայն, ‖ մ. 178
լուիկ, ն. 275
‖ սարան, ն։
լսեմ. 159
լսնանալ, ս. 415
լսողութիւն. 22
‖ լսանալ. ս. 415
լսուցուցանել. ս. 65
լսուանալ, ս. 413
լծիլ, ս։
լծամիտ, ն. կ։
լծանալ, ս. 413
լծակ, խ։
‖ ցուցանել, ս. 65
‖ քանել, ս. 59, 398
լքել. ս։
լքուցանել, ս. 65
‖ օշ, խ։
լծնդակ, ն. 10

խ.

խաբ, խ։
խաբել. ս. 402
խաբչիկ, ն. կ։
խազմ, է, էի, էց, օ։
խաթ, ի, 25
խաժամուժ, ի. ղ։
խածանել. ս. 398
խածաւել, ս, 402
խածիլել, ս։
խակակուել, խ, 260
խահարար, ն, 267
խալ, խ։
խաղալ, լ. է. 71
խաղախորդ, ն։
խաղացուցանել. ս. 65
խաղող. ա. 14
խամրանալ, ս. 411
խայիթ, խ։
խայիթել, ս, 402
խայիթող, ն. 274
խայծ, խ։
խայծուիած, ա, 279
խայտ, խ, 6
խայտալ, լ, է, 414
խայտառակ, ն։
խայտառակել. ս։
խան, խ։
խանդարել, ս, 402
խանդակաթ, խ։
խանդաղատիլ, ս. 415
խանձարուր, ա. 15
խանձել, ս. 402
խանի, խ։
խանին, 29
խար, 6
խաչահանող. ն։
խաչաձև, խ։
խաչանման, խ։
խաչիկ. վ. 26
խաչն, ի, ղ։
խաւնակ, ն. 273
խաւնարան, ն. 274
խաւնել, ս. 340
խաւնիխուռն. 255

խառնիմ, ն. 11
խառնիմաղանձ, խ, 253
խարազան, ն:
խարամղեայ, խ. կ:
խարամղեաւոր. խ. 260
խարան, ն. 10
խարբաւ, խ:
խարբաւել, ս:
խարդախ, խ:
խարդախել. ս:
խարդաւանն, խ. ն:
խարել, ս. 398
խարխափ, ն. կ:
խարխափել, ս. չ:
խարշափուն, խ. 7
խարշաւել. ս. 402
խարշել, ս:
խարոյկ, ն, 268
խարսխել. ս:
խարտեաշ, խ. կ:
խարտել. ս. 398
խարտիշ. խ. փ:
խաւարտագաճ, խ:
խաւարտամած, խ:
խաւարտայ. 171
խաւարտացուցանել. ս:
խափանել, ս:
խեթիկել, ս. 402
խեղաճատ. ն. 273
խեղաճատիլ. ս. 411
խեղամաւճ. խ. ն. 263
խեղամուռ, խ. կ:
խեղաւոր. խ:
խելք, ի խելս, ունել
խելք. աց, 264
խեղ, խ:
խեղաթիւրել, խ. 7
խեղդ, խ:
խեղդել. ս. 398
խեղկատակ, ն:
խեղկատակել. ս:
խենիշ, խ. 367
խեռ, խ. 7
խերևիշ, խ:
խեցգետին, խ. կ:
խեցիմորթ, խ, 253
խեչի, մ. 17
խզել. ս. 398
խէթ, խ. փ:
խթան, ն. 274
խիթել, ս. 402
խիլախել, ս. չ. 416
խիտար. ն. խ:
խիմ, խ. կ:
խիճաւ, ւ. չ:
խիկայ, խ. 6
խիղճ, խ. 8
խիճ, խ. 8
խիտաւ, խ, 254
խիտաւ. մ. 183
խիտաւ է. 420
խիտ, խ, 8
խլայ, խ. 6
խլտալ, ս:
խլինջաւ. ւ. չ, 416
խծուծ, ս. 15
խղճմտանքն-նոց, 264
խղճմտիլ. ս. 411
խճճել, ս. 402
խմբապան, ն. 274
խմիլել, ս. 340
խմոր. ս. 14
խնամ. ս. 13
խնամածել. ս. չ. 342
խնամածու. ն. 11
խնամակալ. ն, 268
խնամարկել. ս. չ. 342
խնամարկու. ն. 11
խնամել. ս. 402
խնայել. ս. չ. 342
խնդալ. ւ. չ. 414
խնդակութիւն, խ. չ:
խնդիր, ս. 14
խնդրակ, ն. 10
խնդրել. ս. 401
խնդրուճած. ս, 279
խնկաբեր. խ:
խնկաբուղկ. խ. 8
խնկալի. 280
խնկալիչ. է. 8
խնկածուխ. ս. 15
խնկակալ. ն. 268
խնկահոտ. խ. 260
խնկաղայ. խ. ն. 253
խնկամանան. խ:
խնկիլ, ս. 407
խնձոր. ս. 14
խնձորենի. մ. 17
խնուլ. ւ, 97
խնջոյ, խ. 7
խշոյ, խ:
խշտի, մ. 17
խոզ, խ, 254
խոզան, ն:
խոզենի, մ. 281
խոժոռ, խ:
խոժոռել, ս. 410
խոկալ. ւ:
խոհական, ն. 275
խոհակեր, ն, 267
խոհեմ. խ. 445
խոհեմանալ. ս. 413
խոհեմապէս. մ. 178
խոլխոլել, ս. 402
խոլովակ, ն:
խոյ, ս. 14
խոյակ, ն:
խոյանալ, ս:

խոյզ, խ. ի։
խոյս, ունի հոլովի. այլ ընդ բայն շարժիր։
խոյր, խ, ի։
խոնարհ. 270. 445
խոնարհիլ, ա։
խոնաձ, խ։
խոնջ, խ։
խոշորագլխաւոր. 260
խոշորացոյց, խ. 9
խոշտանգել, ա։
խոտ, խ։
խոտքորակ, ն։
խոպան, ն։
խոռաձեւ, ն, 265
խոռոմանալ, ա, 396
խոռոմանոտիմ, 123
խոռոտիլ, յ, 286
խոռոտիկ ոտից, այ։
խոռ, ա, 14
խոռաբոտ, խ, 8
խոռել, ա, 402
խոռոչեցուցանել. ա. 309
խոռոչել. ա։ 309
խոռոչիլ. ա. 411
խոռոչնակ, ն. 273
խոռոչնակիլ. ա. 416
խոռ, ա, 14
խորագէտ, 270
խորախոհ, խ։
խորամանկ, խ։
խորամանկել, ա, 396
խորան, ն։
խորասոյզ, խ, 9
խորափոս, խ, 8
խորդ, ա, 14
խորդ, ՚ի, ք։
խորդաձ, ի, ք, 416
խորել, ա։
խորին, ա, 14
խորխոխ, խ, ն, ի։
խորխորատ, խ։
խորհիլ, ա. ՚ի. 418
խորհուրդ. ա, 279
խորհրդազգաց, խ։
խորհրդածու, ն. 11
խորհրդական, ն. 275
խորհրդակիցն. ի. ՚ի։
խորհրդակցոյն, խ. 9
խորհրդատու. ն. 11
խորշ, խ. 7
խորշակ, ն։
խորշակաբեր. խ։
խորշակահար, ն, 267
խորշիլ, ա։
խորշոմիլ, ա։
խորտակել, ա, 402
խորտանկել, ա։
խորտիկ, ն, ի։
խորտակարար, ն, 265
խոց, խ, 255
խոցել. ա. 402
խոցոտել, ա, 402
խոցուած, ա, 279
խուել, ա. 395
խուզել, ա։
խուճ, ա. ի։
խուժան, ն, 274
խուլ, խ, ի։
խուխ. խխոյ, ոչ, էջ, էոյ։
խուղ, 256
խուճուռ, խ։
խուճռիլ, ա. 414
խուժք, խ, ի, օ.
խուն, խ, 7
խունկ, ա, 15
խուռն, ՚ի, ք։
խուռնեբուռ. 261
խուսափիլ, ա, 411
խուսել, ա, ջ, 411
խուրձ, ա, 277
խուց, խ, 8
խուփ. 278
խուփ, խ, 7
խտաւ, ր, ջ, 416
խտիճ, ա, 16
խտնել, ա, 340
խտուտ, ունի հոլովի, այլ ընդ բայն շարժիր։
խտուիլ. ա. 402
խտամարան, խ։
խտամակրօն, խ։
խտամբերբ, խ։
խտամանալ, ա. 414
խտամանպատճոյ, ն։
խտամտութիւն. խ. 8
խտիպ, ՚ի, ք, 288
խտրել, ա, 395
խտրոյ, ն, 274
խտրուիճ, ր։
խրամ, խ։
խրախանալ, ա, 413
խրախճանք, ն։
խրախոյս, խ, 9
խրախուսել. ա. ջ. 415
խրամ, խ։
խրամնատել, ա, 398
խրատ, յ, 287
խրատուատու, ն։
խրատել. ա. 402
խրոյ, խ,
խրթին, ա, ի։
խրթնանալ, ա, 411
խրոխտ, խ։
խրոխտալ, ր, ջ, 71
խրոխտանալ, ա, 343
խրտնուլ, ալ, 411
խցիկ, ն, ք, 275

Խիման, ն. 274
Խոթ, խ. 7
Խոթանաւ. ա. 413
Խոսք, խ.
Խոսիլ, ա. Ց. 418
Խոսնակ, ն.
Խոտուն, խ. 7

Ծ.

Ծ ապ, 270
Ծագել. ա. 397
Ծալ. խ.
Ծալել. ա. 398
Ծախ, խ. 6
Ծախել, ա. 397
Ծածկաբար. մ. 182
Ծածկապէտ. 270
Ծածկարան. ն. 274
Ծածկել. ա. 406
Ծածկոյթ. խ. 264
Ծածուկ. ն. կ.
Ծածուկ. մ. 182
Ծակ, ց.
Ծակել. ա. 402
Ծակոտ. խ.
Ծակոտել. ա. 402
Ծակտէ. մ, 290
Ծալ, ց, 31
Ծալել, ա. 402
Ծալկ. է, 20
Ծալկապատիր. խ.
Ծալկալի. եաւ. եայ. եօ.
Ծալկալկոյ. խ. կ.
Ծալկածին. 256
Ծալկաւէտ. խ. 263
Ծալկել. ա. 309
Ծալկեցուցանել. ա.
Ծալկիլ. ա. 413
Ծալկոց. ն. 274
Ծալր. ած. 27
Ծալրեայ, ա. 28
Ծալրերես. խ. 260
Ծամ, խ.
Ծամակալ, ն, 268
Ծամել. ա. 402
Ծամիլ, մ. 17
Ծամկալ, խ.
Ծայթան. ց. 286
Ծայրակտուր, ի. զ.
Ծայրատել, ա. 398
Ծայրաքաղ, խ.
Ծանակ, ն.
Ծանակել, ա. 398
Ծանեայ. 137. 417
Ծանծաղամիտ, ն. կ.
Ծանուցանել. ա.
Ծանր. 285
Ծանրաբեռնել, ա.
Ծանրագին. խ, 258
Ծանրագին. ա, 258
Ծանրանալ. ա. 409
Ծանրապատել. ա. 14
Ծանրացուցանել. ա. 65
Ծանօթ. խ.
Ծանօթանալ. ա. 409
Ծառ, ա. 13
Ծառայ, խ.
Ծառայել. ա. 409
Ծառատունկ, ա, 15
Ծառուտ, խ. 262
Ծասկել, ա. 402
Ծարաւ, ա. 13
Ծարաւիլ, մ. 281
Ծարաւիլ, ա. 409
Ծարաւուտ, խ. 262
Ծարիր, խ. 8
Ծարուր. ա. 15
Ծարրել, ա. 398
Ծաւալել, ա.
Ծախ, խ.
Ծեր. ա. 445
Ծերակոյտ, խ. 9
Ծերանալ, ա. 413
Ծերուհի, մ. 17
Ծերպ. խ.
Ծեփել. ա. 402
Ծէհ, խ. 9
Ծխաճան, ն.
Ծխծաղիլ. ա. 415
Ծխծեուն. է. 20
Ծիր, խ. 8
Ծիրան, խ. ա.
Ծիրանագեայ, գեղի, է, ոյ, օ.
Ծիրանենի. մ. 17
Ծիրանի, մ. 17
Ծիրտ, խ. 8
Ծիւրիլ, ա.
Ծխանելի, մ. 17
Ծծել, ա. 401
Ծծումբ, ա. 15
Ծկոյթ, խ.
Ծղխնի, մ. 17
Ծմակ, ն.
Ծնանիմ, 127. 418
Ծնունդ. 283
Ծնուցիչ. ն. 275
Ծնօտ, խ.
Ծոզակ, ն.
Ծոմ, ա. 14
Ծոմակայ. խ.
Ծոմապահ, խ, 258
Ծոմապահ. ա, 258
Ծոյլ, ած. մ.
Ծոպ, խ. 7
Ծով, ց, 287
Ծովածուխ. խ. 8
Ծովակ, ն. 273

ծուխակոծ. խ:
ծուխակուռ, ՚ի. գ,
ծուխային, ա. 279
ծուխաջուր, ա. 15
ծուլ, ա. 14
ծուրակ, ն. 10
ծուրան, ն. 274
ծուրենի, մ. 281
ծուրել, ս. 401
ծուրծուր, ա. 14
ծոց, ա:
ծոցածին, 256
ծոճառել, ս. 398
ծոճէնդք, ՚ի. գ:
ծռեխ. ա. 15
ծռենին. 282
ծռեր. ՚ի. գ. 287
ծռել, վ. 25
Ծրագրել, ս. 406
ծրար, խ:
ծրարել. ս. 404
ծրել, ս. 404
Ծփալ. գ. 341
ծփանք, անաց, 264
ծփել. ս. 341

Կ.

Կաղ. խ:
կաղել, ս. է:
կաղդուրել, ս. 402
կաղդուրիչ. ն. 275
կաղմ, խ:
կաղմել. ս. 405
կաթելցուցանել. ս. 65
կաթին. 29
կաթնամատոյց. խ. 9
կաթնասուն. խ, 255
կաթնատու. ն. 11
կաթոճած, ա. 279
կաթուղիկէ, խ:
կաթուղիկոս. ն, 268
կաթսայ, խ. 6
կալ, ա:
կալ. 85, 408
կալհուալ. 110
կալոտն, մ:
կալոճած, ա. 279
կախաղան, ն: 274
կախարդ. ն:
կախեցուցանել. գ:
կախել. ս. 403
կակաղ, ն: 274
կակաչ. խ:
կակղել. ս:
կակուղ, ա, 277
կահ, խ:
կահաթ. ց. 286
կաղ. ն. 446
կաղալ. գ. է. 414
կաղամախի, խ:
կաղանալ. ա:
կալանդ, ն:
կաղնի. մ. 17
կաճառ, ն. 10
կամ, աէ, ումի, ապ, օ:
կամ, ‖ շ. 186
կամ: 85
կամել, ‖ շ. 186
կամակար, ՚ի. գ:
կամակիր. ն, 269
կամակոր, ն. 446
կամակորիլ. ա: 415
կամապաշտ, խ:
կամար. ն:
կամարաձև. խ. 259
կամարաշէն, խ. փ:
կամարար, ն. 271
կամել. ս. հ. 418
կամաւորապէս, խ:
կամուրջ, խ. ն. կ:
կամփեակ, 394
կայ, խ:
կայան, ն. 274
կայանալ. ա:
կայարան. ն. 446
կայծել, ս. է:
կայծակիա, 285
կայծակն. խ. 252
կայլակ, ն:
կայծ, խ:
կայծակիլ. 170
կայծակն. է, 19
կայմ, խ:
կայնան, վ. 25
կայուել, է:
կայուն. 263
կայտ. ած:
կայտառ, ն:
կայտառալ, է. է:
կայտռիլ, ա:
կանաւմբ, մ. 17
կանաչ. 255
կանաչապոյն, խ, 259
կանաչապոյն, ա, 259
կանայք, մ. 281
կանգնել. ս. 403
կանգնիլ. ա:
կանդուն, ա, 277
կանդակա. 285
կանեփ, խ:
կանխել, 265
կանխաբանել. ս. է:
կանխապէս. խ:
կանխաւ, ‖ մ. 179
կանխել, ս. է. 410
կանոն. ն:
կանոնադիր. 270
կանոնաւորել. ս. 399
կանոնափակել. ս:

կանուխ. ‖ մ. 182
կանուխ, ից, աւ, ոյ, օք:
կաշառ, 269
կաշառել, ս. 398
կաշի, մ:
կաշկանդել, ս. 399
կապ, 278
կապալ, ն:
կապանք, ն:
կապար, ն:
կապարճ, կս:
կապել. ս:
կապերտ, կս:
կապիճ, կս. վ:
կապիկ, ն. 11
կապիճ, ն. 11
կապոյտ, ա. ի. 445
կապուտ, կ. զ:
կապուտաքաղաք. 413
կապտել, ս. 399
կառան, ն:
կառափար. ն. 267
կառավարել. ս. 399
կառավ, 278
կառափել, ս. 398
կառափիչ, ն. 275
կառափնատել. ս 399
կառք. ոյ:
կառել, ս. 399
կառոյց, կս:
կառչել, ս. 341
կառչած. կս:
կառչածել, ս. 412
կառչուտ, կս:
կառչոտոյ, կս:
կառուլ, թ. 341
կառոյկ, ն:
կառոյկանք, ն:
կառոյկել, ս. 399
կատակերգու, ն. 11
կատաղի, մ. 17
կատար, կս:
կատարած, կս. 262
կատարել. ս. 399
կատարելագործել. ս. 399
կատարինե, ս. 23
կատարիչ. ն. 275
կատու. ն:
կատոյ, կս. 6
կաւ, ս:
կաւ, կս:
կաւ. 255
կաւան, ն. 274
կաւանալ. ս. 177
կաւոյ, ոյ, ով, էդ, օք:
կաւոպեան, 265
կաւոյս, ոյ, ով, էդ, օք:
կաւոսկ, մ. 17
կաւուճան, ն:
կաշտ, ն:
կարգադրանք. ‖ մ. 183
կարգադրիչ. 270
կարգադրել, ս:
կարգաւորել, ս:
կարգել, ս:
կարգող, լ. 70. 407
կարել, ս. 399
կարեկից, ս. 340
կարեւոր, ն. 273
կարթ, կս:
կարթուկոտոր. կս. 260
կարի. ‖ մ. 183
կարիճ. ‖ մ. 183
կարիճաձարիմ, վ. 25
կարիճ, ն. կ:
կարին, 277
կարիք, էդ, 280
կարծ, կ. զ:
կարծել, ս. 401
կարծիք. էդ: 280
կարծի. 419
կարծր. 285
կարծրանալ, ս. 79
կարկամ, կս. 446
կարկամել, ս. 414
կարկանդակ, ն:
կարկառ, կս. ն. 253
կարկառակոյտ, կս. 9
կարկառել, ս:
կարկառել. ս. 398
կարկեհան, ն:
կարկիլ, ս. 412
կարկուտ. կս. կ:
կարկուտ. 419
կարմ. 445. 255
կարմաձեռն. 255
կարմամիտ, ն. 11
կարմատօտ. կս:
կարմել, ս:
կարմրաւոլին, ‖ մ. 178
կարմրատն. 255
կարմռնչ, ճչեի, էր, էդ, օք:
կարճօղ. 35
կարմրձիլոս, կս, 252
կարմիր. ս. կ. 445
կարմրագոյն, կս, 258
կարմրագոյն, ս, 258
կարմրանալ, ս, 413
կարմրերակութիւն, կս. 262
կարոճակ, ն:
կարօտ. կս. 7
կացարան, ն,
կացին, ս, 14
կացուցող, ցչող, ով, էդ, օք:
կացուցանել, ս, 396
կաց. էդ, 252
կաչ,

կամ. ա. 13
կամազարծ. 272
կամաւ, ել.
կամեղէն. ն. պ. է.
կախառնայուածք 25
կախարդիչ, ն. 275
կախուցանել, ա.
կաքաւ. ց. 31
կաքաւել, ս. չ. 415
կեամ. 86. 414
կեանք. կենաց, օդ.
կեդար. ց. 286
կեղ, ա. 13
կեղակարծ, ել.
կեղել, ս. 399
կեղև, ա, 277
կեղևել. ս. 399
կեղեքել, ս. 399
կեղծել, ս. 396
կեղտ. 255
կենագործ. 272
կենագործել. ս. 399
կենակից, ն. կ. է.
կենակցել, ս. 340
կենդանագիր, 261
կենդանածնիլ, ա.
կենդանական, ն.
կենդանաձիք, ել. կ.
կենդանանալ. ս. 413
կենդանարար. ն. է.
կենդանի. մ. 17
կենդանութիւն, մ. 178
կենսաբեր. է, է. էդ, օդ.
կենսական, ն.
կենսատու. ն. 11
կենսաւէտ. ել. 9
կենսունակ, ն.
կենցաղ. 278
կենցաղավարել. ս. 416
կենցաղավարուհի, լ.
կեռ, ել.
կեռաս, ել.
կեսարիա. 276
կեր. ՚լ. զ.
կերակուր, ա. 15
կերակրել. ս. 402
կերիչ, ն. կ.
կերծկերիլ, ա.
կերոն, ել, ն. 253
կերպ, ել.
կերպագրել, ս.
կերպանալ, ա. 408
կերպաս, ել.
կերպասագործ, 272
կերպաւորան, ն.
կերպաւորանել, ս.
կերպաւոր, ն. 273
կերպաւորել, ս.
կերտ, ուկ հոլովի, այլ ընդ այլոյ բաղդի.
կերտել, ս. 399
կերտուած, ա.
կեփայեան, 284
կեփաս, 286
կղակ. ն.
կճս, ա. 16
կճսոր. 35
կէտ, ել, պ.
կթել, ս. 401
կթղայ, ել.
կթոտ, ել.
կթոց, ն, 274
կիզել, ս. 402
կիզելի, մ.
կիզուլ, թ. 103
կինթաւ, ն.
կիտ, ա, կ.
կին. 34
կինամոն, 265
կինդ, ել.
կիսալ, ն.
կիսաբոլոր, ել.
կիսագունտ, ա. կ.
կիսաձայն, ել.
կիսամիտ, 261
կիսամեռ, ել.
կիսատ, ել. 261
կիսուածք, ա. 279
կիր, ա. կ.
կիրակէ, ել.
կիրակամուտ, ել. 8
կիրառութիւն, է. կ.
կիրթ, ել. 8
կիրճ, ել. 8
կիրք, էրէց, 252
կիւս, ել. 7
կլանել, ս. 399
կլափ, 278
կլնուլ, թ.
կծիկ, է. 20
կնէրիկոս, ն. 268
կղզի, մ. 17
կղկղանք, անաց, 264
կղմինդր, ալ. 27
կձեայ, ել. 262
կձղակ, ն.
կմախթ, կ զմբեխթ, ել. 9
կնատ, ել.
կնգուղ, ա. 15
կնդրուկ, ն. 12
կնիք, ա. 14
կնճանալ, ա.
կնճիռ, ա. 14
կնտակ, ն.
կնքել, ս. 402
կշիռ, ա. 14
կշռել, ս. 398
կշռորդ, ն. 11

կշռորդել. ս. 399
կշտամբել, ս. 402
կշտապանակ, ն։
կշտապինդ, ն. կ։
Կոգի, մ։
կոզակ, ն։
կոշնի, մ. 17
կոթող, ս. 28
կոթողել, խ։
կոկ. խ. 446
կոկել. ս. 399
կոկոն, խ. ն. 253
կոկորդ, ն. 268
կոկորդիլոս, ն. 268
կոհակ, ն։
կոլ. խ։
կոլաճին, ճնի, է. էդ. օք։
կոլակից. ն. 269
կոլահերձ, խ։
կոլահոս. խ։
կոլկոլագին, ‖ մ։
կոլկոլիլ, ա. 410
կոլմանոց, ն. 268
կոլմն. է. 20
կոլմնակալ, ն. 268
կոլոստել, ա։
կոլով, ա. 277
կոլպատ, ն. 265
կոճակ. ն։
կոճղին, խ. 9
կոճղ, ս. 28
կոճռոտ, խ։
կոյս, խ. վ։
կոյս. խ. 255
կոյտ, խ. վ։
կոյր. ոմն, է. ոյ, օք. 445
կոնդակ, ն. 10
կոնք, խ։
կոշկոշել, ս. 399
կոշտ. խ. 445
կոշտանալ. ա. 413
կոչել. ս. 396. 397
կոչնական. ն։
կոչնականք, ն։
կոչնատէր, 34
կոչունք, ի. չ։
կոպար, ն։
կոպիճ, ա. կ։
կոռշն, է. 20
կոստանդինուպոլիս. 276
կոստանդինուպոլսեցի. 282
կոստոր, ս. 28
կով, յ, 31
կոտոր, ա. 14
կոր, խ. 446
կորակուռ, ն։
կորանալ, ա. 411
կորացուցանել, ս. 65
կորբան. ն։
կորդ, խ. ն. 445
կորկանալ. ա։
կորկին, խ. կ։
կորեակ, ն։ 273
կորզել, ս։
կորիւն, լ. 22
կործանել. ս. 399
կորնթոս. խ. 252
կորնչիլ. մ. 120. 411
կորովամիտ, ն. 11
կորովի, մ. 17
կորուսանել. ս. 65
կորուստ. լ. 283
կորստական. ն։
կու, ա։
կութ, ա. կ։
կուժ, ա. կ։
կուլակ, ն։
կուլխիայ, խ։
կուղ, ս. 15
կուպղ, ս. 28
կուպր, ս. 15
կուռն, ‖ մ։
կուռք. կոց։
կուսակալ. ն, 268
կուսարան. ն. 274
կուտել. ս. 405
կուր, խ. կ։
կուրանալ. ա. 413
կուրծք. ս. 15
կուխածոյ, ն. 276
կոփել, ս. 398
կռաճոյ, ն, 276
կռամնել, խ։
կռան, ն։
կռանել, ս. 398
կռինչ, խ. 8
կռիւ. ա. 16
կռկռալ. լ. չ. 416
կռնչել, ս. չ. 414
կռռճարար. ն, 265
կռռճիլ, ա. 416
կռռնկին, է. 21
կռռփել, ս. 398
կսկիծ. խ. 8
կսկծիլ. ա։
կտակ. ն։
կտակագիր. ն, 270
կտակագիր. ա, 271
կտաւ, ոյ, ովի. էից, ովք։
կտաւ, ս. 13
կտաւեայ, խ։
կտուր, ս. 15
կտուց. ն։
կտտամաշ, 261
կտրատել. ս։
կտրել. ս։

կտրիճ.

կտրիչ. ն. 275
կտրոց, ն։
կտրօն, խ։
Կրակեծաղ, ս. 28
կրայ, խ։
կրել, ս. 401
կրճտարան, ն. 274
կրճտել. ս. 406
կրիտէ. ո. 23
կրծել. ս. 399
կրկէս, ն. 12
կրկին. ‖ մ. 184
կրկինանգամ. ‖ մ. 184
կրկնակ, ն. 273
կրկնապատիկ. ն. 295
կրկնել. ս. 396
կրկնոց, ն. 274
կրկուտ, խ. կ։
կրճատ, խ. 261
կրճատել, ս. 399
կրճտել, ս. 405
կրունկն. ե. 21
կրպակ, ն։
կրտսեր. ն, 269
կրօն. խ. 7
կրօնակից, ն. կ. իմ։
կրօնաւորան. ն. 274
կրօնաւոր. ն։
կրօնաւորութիւն. 275
կրօնաւորիլ. ա. 415
Կոյել. ս. 404
կցորդ, ն, 274
կցորդել. ս. 340
Կօշիկ. ն. 11

Ձ

Ձագաղ, խ. ն։
Ձգտութիւն. 282
Ձագնել, մ. 17
Ձաղուտ. խ. 283
Ձաղաղակ, ն։
Ձաղ. խ։
Ձաղալ. լ. է. 416
Ձաղար. ն. 293
Ձաղարապետիկ. ն. 296
Ձաղարապետ, ն։
Ձաղարեակ. ն. 294
Ձաղարերորդ. ն. 293
Ձաղարեքեան. 295
Ձալիճ. ‖ մ. 185
Ձալածել. ս. 405
Ձալել. ս. 399
Ձալոց, ն։
Ձալուճ, խ. 6
Ձակ, խ։
Ձակաղարձ, խ։
Ձակատրել, ս, 340
Ձակաշինել. ա։
Ձակակայ, խ։
Ձակաձառել. ս. է։
Ձակամարտ. խ։
Ձակամարտիլ. ա. 416
Ձակամիտել, ս. է. 410
Ձակատ, խ։
Ձակառակ. ն. 444
Ձակառակամարտ. խ։
Ձակառակասէր. ն. 271
Ձակառակիլ. ա. 409
Ձակառակորդ. ն. 274
Ձակասաքան, խ։
Ձակասական, ն. 275
Ձակասել, առնմանա-
նիմ ինչ-որ բանի հակառակն ասել, ուրիշին այնմանէ՝ որ ասին ինձ։
Ձակել. ս. 340
Ձակերձ, խ. 8
Ձահ. ‖ 185

Ձաղք խ։
Ձաղորդել. ս. 340
Ձաձել, ս. 345
Ձաձեցուցանել. ս։
Ձաձիլ. ա. հ. 418
Ձաձոյ. խ։
Ձաձոյանալ. ա։
Ձամ. ա. 13
Ձամաքան, խ։
Ձամաքնակ, ն։
Ձամաքնական, ն. 275
Ձամաքուն, ’ն. ղ։
Ձամագոյ, խ։
Ձամագոյական, ն։
Ձամագոյակից, ն, 269
Ձամագումար, ն. խ։ 253
Ձամադամ, ն։
Ձամադասել, ս։ 177
Ձամազգի, մ. 17
Ձամաղօր. խ։
Ձամաղուզել. ս, 340
Ձամաղուզիլ. ա։
Ձամաժողովել. ս։
Ձամալծել. ս. 404
Ձամախոհ, խ։
Ձամախուռմբ, խ. կ։
Ձամածաշաւալ. խ։
Ձամակ, ‖ մ. 180
Ձամակամ, 393
Ձամակաբ, խ։
Ձամակարիք, եաց. 280
Ձամակցել. ս. 340
Ձամահանգէտ, ն. մ։
Ձամահաւաքել. ս։
Ձամահեռուիլ. ա. 409
Ձամաձայն. խ. 444
Ձամաձև, խ. 443
Ձամաձևանալ. ա. 408
Ձամամայր, 33

Համամիտ, ն. 11
Համանգամայն. ‖ մ. 180
Համանման. խ.
Համանմանել. ա.
Համաչխարհիկ, ն. կ.
Համաչունչ, խ. 260
Համապատիւ, ն. 271
Համառօտել, ս. 399
Համասեռ, խ.
Համաստանալ, խ.
Համասփիւռ, խ.
Համատարած. խ. 262
Համաւեսակ, ն.
Համաւոխ, խ. 8
Համաւոհմ, խ.
Համար, ա. 13
Համարել, ս. 341
Համարիլ. ա. հ. 417
Համարեայն. ‖ մ. 183
Համարձակ. 266
Համարձակ. ‖ մ. 185
Համարձակաբար. ‖ մ. 182
Համարոյեստ, խ.
Համաօդել. խ.
Համափառ, խ. 259
Համբակ, ն.
Համբառնալ. բ. 84
Համբար, 278
Համբարել, ս. 404
Համբարու, ն.
Համբարակ, ն.
Համբաւ. ա. 13
Համբաւաւոնել. խ.
Համբաւիլ. ս. 405
Համբերել. ա. է. 308
Համբոյր. խ. ի.
Համբուրել. ս. 399
Համեղ. խ, 262
Համեղաձաշակ, ն.
Համեղանալ. ա. 409
Համեմ, խ. 6
Համեմատ, խ. 443
Համեմատել, ս. 396
Համեմիչ, ն. 275
Համեստ. խ. 262
Համեստաբան. է. էս. էց. օ.
Համեստաբար. մ. 178
Համեստանալ. ա.
Համեստ, խ. 6
Համշէրակ, ն.
Համոզել, ս. 407
Համր. ած. 445
Համրանալ, ա. 413
Համրէն. ‖ մ. 180
Հայ, ա.
Հայաստան. ն. 274
Հայաստանեայք, էայց. 263
Հայելի, մ. 17
Հայերէն. ‖ մ. 178
Հայթէ. ‖ 185
Հայթհայթել, ս.
Հայիլ. ա. 410
Հայկազն. 29
Հայկազուն. 278
Հայր. 33
Հայրապէտ. ն. 271
Հայրապէտ.
Հայրախնամ. խ. 259
Հայրախոզխոզ, խ.
Հայրածին, ծնէ, էս. էց, օ.
Հայրական. ն. 275
Հայրապետ. ն, 266
Հայրասպան. ն.
Հայրենի. մ. 281
Հայցուածք. ա. 279
Հանապազ. մ. 179
Հանգամանք, ’խ. ղ.
Հանգանակ, ն.
Հանգէտ, 270
Հանգիստամէտ, խ. 9
Հանգիստանալ. ա. 409
Հանգոյն, 278
Հանգոյց, խ. վ.
Հանգուցանակ, ն. 273
Հանգուցանակիցն, 269
Հանգուցաստիպ, խ. 8
Հանգուցանել. ա. 65
Հանգուցել, ս.
Հանգչիլ. մ. 415
Հանդրուժան, ն.
Հանդարտ՝. ‖ մ. 185
Հանդարտիլ, ա.
Հանդերձ. խ.
Հանդերձ. ‖ ն. 176
Հանդերձան, ն. 274
Հանդերձեալ, ա.
Հանդերձել, ս. 399
Հանդէպ. ‖ ն. 175
Հանդէս, խ. 9
Հանդիպակ. 419
Հանդիպիլ. ա. 409
Հանդիսատիպ, 270
Հանդիսանալ. ա. 415
Հանդուրժել. ս. է. 409
Հանել. ա. 406
Հանի, մ. 18
Հանճար. ա. 13
Հանճարալիր. խ. 8
Հանճարեղ. խ, 262
Հանճարեղանալ. ա.
Հանուր. 278
Հաշել, ս. 340
Հաշիւ, է. էս. էց. օ.
Հաշմ, խ.
Հաշուեայն. ‖ մ. 183

հաշուել, ս. 406
հաշուչական, ն։
հաշտ, ած. հուրհէ, այլ՝ ընդ էոյէց, եւ ընդ ստանիանց շարիչէ։
հաշտարար. ն։
հաշտել. ս. 416
հառաչանք. նոց, 389
հառաչել. ս. չ. 412
հապա, ‖ 185
հաս, խ։
հասակ, ն. 10
հասակակից. ն. կ։
հասանել. բ. 122
հասարակակից. 269
հասարակորդ, ն, 274
հասակ, ի, իւ. ից, օք։
հասկանալ. ի. 399
հասու, ՚ի. զ. 287
հասուն. խ. 263
հասուցանել. ս. 65
հաստատիք, էից, ից, օք։
հաստատէղն, ե.
հաստատմունք. խ, 254
հաստատել. ս. 404
հաստատուն. ած. 275
հաստատութիւն. ս. 446
հաստել, ս։
հաւ, 256
հաւանել. ս. 59
հաւասարաձայն, ն։
հաւատ, ն. կ։
հաւոր, խ. ս։
հաւաս, ն։
հաւաքածել, ս. 397
հարաւային. ած. 268
հարած, 255
հարած. ած. 13
հարածային. ած. 14
հարել, ս։
հարեւանցի, ‖ մ։
հարթ, խ. 446
հարթաճաճանչ, խ։
հարթայատակ, ն։
հարթել, ս. 399
հարիւր. 292
հարիւրական. ն, 294
հարիւրապատիկ. ն, 296
հարիւրերորդ. ն, 293
հարիւրեւերկոքեան. 295
հարիւրքեքեան. 295
հարիւրորդ. ն, 293
հարիւրհազար. 293
հարկ, ն։
հարկադրել. ս։
հարկահան, ն։
հարկանել, ած. 403
հարկանիքհանիչ, խ. ն։
հարկաւոր. ն. 444
հարկ է. 419
հարչ, խ։
հարուածած. ած. 279
հարուածածել, ս. 402
հարուել, թ. ը։
հարուստ. 445
հարսանիք. եաց, 280
հարսն. 29
հարսնաճու, ն. 11
հարսնանալ. ս. 409
հարսնարան. ն։
հարսնքոյր. 36
հարստահարել, ս։
հարցաքան. է, էից. էց, օք։
հարցանել. ած. 59. 407
հարցափորձ, խ։
հարցուկ, ն. 12
հայածելոյ. խ. 8
հայհոյել, էլոյ, էլոյս, էլ՝ ելոյծ, ցամբ. հայհոյեցէ, ելոյնց. ցամբ. կ ցօք։
հաճ, յ. 31
հաճադիպ, ն. վ։
հաճանիլ. ած. հ. 418
հաճասար. 444
հաճասարել. ս. 340
հաճասուհաս. ‖մ. 181
հաճասուել, ս։
հաճասուն. մ. 17
հաճաւոր. ած. 12
հաճաւորել. լ. 407
հաճասարիմ. ն. կ։
հաճօրս, ն, 268
հեգ, խ։
հեգել. ս. 399
հեգնական, ն։
հեգնել, ս։
հեզ. ած, 277
հեղանալ. ած. 413
հեթանոս. ն. 274
հեղլինք. ՚ի. զ. 287
հեծան, ն։
հեծանոց, ն։
հեծել, ս. չ. 413
հեծկլտալ. լ. չ. 416
հեծնուլ. թ. ը. 105. 410
հեկեկալ. լ. չ. 71
հեղգ, ն. 266
հեղգալ. 343
հեղգանալ. ած. 343
հեղեղ. ն։
հեղինակ, ն։
հեղինել. ս. 23
հեղձամահ, 261
հեղձամղձիլ, ած. 414
հեղձամղձուկ, ն. 12
հեղձնուլ, թ. ը։

հեղձուցանել, ա։
հեղյաս, խ։ 9
հեղուլ, բ։ 397
հեղուկ, ն։ 272
հեղուսել, ա. 404
հեշտալուր, խ։ 257
հեշտալուր, ա։ 257
հեշտանալ, ա։
հետ, խ։
հետաքնակ. ն։
հետաձիզ, է, էՀ, այ, օ։
հետանալ, ա։ 411
հետայուշինել, ա 407
հետի. մ։
հետի. ‖ ն. 176
հետո, խ։
հետոել, ս. Հ. 411
հետո, ա։ 13
հետոապօտել, ս. 407
հետոախուզել, ա 407
հետոամուտ, խ. կ. այ։
հետոապնդել. ա։ 409
հետոաբրբրել. ա։ 407
հետևակ, ն։
հետևել. ա։
հետոլոյ-հեպէտ, էայ։
հետոխոտս. ‖ մ։
հեր, 278
հերակլ, ն. 264
հերապանծ, խ։
հերատունկ, խ. կ։
հերարձակ, ն։ 267
հերկել, ս։ 402
հերձել, ս։ 397
հերմին, ն։ 264
հերոսկիանոս, ն. 274
հերու, ‖ մ։ 179
հերուն, է։ 21
հերքել, ս։ 401
հեսալ, Լ. Հ։ 416
հզօր, 256. 445
հէգ, 278
հիգ, ‖ 185
հիմն, յ։ 31
հիմնք, հիմէ։
հիանալ, ա։ 410
հիացուցանել, ա։ 65
հիթար. ‖ մ։ 182
հիղան, ‖ մ։ 182
հիկիէն, ‖ մ։ 182
հիմ, ‖ մ։ 182
հիմէն, ն։ 12
հիմն, է։ 20
հինն, ա։ 14
հինգ, խ։ 292
հինգ-հրիւրուկ, ն 294
հինգ-հրիւրանդամիկ, ն. 296
հինել, ս։ 404
հինպէս, ‖ մ. 182
հիւկիկ, ն. կ։
հիւանդ. 270
հիւանդանալ, ա 413
հիւթ, ա։
հիւթանիւթ, խ։
հիւթեղ, խ։ 262
հիւլէ, խ։
հիւծապոյն, խ. 9
հիւծիլ, ա։ 413
հիւղ, 256
հիւս, ոյ, էՀ, էյ, էա։
հիւսակ, ն։
հիւսել, ս։ 399
հիւսիս, ոյ. ով։
հիւսն, է. 20
հիւսուածն, է։
հիւր, 257
հիւրընկալ, 270
հիւրընկալել, ս. 399
հլու, ՛ի, ղ։
հծծել, ս. է։ 51
հմայք, խ։
հմայեակ, վ։ 26
հմուտ, 266
հմտանալ. ա. 409
հնազանդել, ս։
հնազանդիլ, ա։ 409
հնազանդեցուցանել, ա։ 65
հնազանդ, խ։ 444
հնարագէտ. 270
հնարաճարել, ս. 399
հնարել, ս. 405
հնայուցանել, ա։
հնդեակ, 294
հնդեասասան. էյ։ 292
հնդեասասանեքեան. 295
հնդեքեան, 294
հնդիկ, ն։ 11
հնձակիղ, խ. փ։ օ։
հնձան, ն։
հնոց, ն։
հնչիւն, ՛ի. ղ։ 263
հնչուն. է. 263
հոգ, ա։ 14
հոգաբարձու, ն։
հոգալ, Լ։
հոգեզարդ, խ։
հոգեկան, ն։
հոգեմոլոտ, խ։
հոգենոծոտ, խ։
հոգեվար, ն։
հոգեշուարձ. խ։
հոգեկորոյս, խ։ 9
հոգեկորուստ, խ. 260
հոգեհնդիստ, խ, 260
հոգի, մ։ 18
հոլաթեւ, խ։ 260
հոլանի, մ։

հո-

հոլով, խ։
հոլովել, ա։ 397
հոծ, խ։
հոտ, ա։ 14
հոտաձաւ, խ։
հոտակերտ, խ։
հոտանալ, ա։
հոտանիւթ, խ։ 259
հոտանիւթեայ, խ։ 262
հոտելէն, ն։ 274
հոտմ, ա։ 14
հոտմտքեր, է, էք, էց, օք։
հոտմտկոծ, խ։
հոտմտաշունչ, խ։ կ։
հոմ, խ։
հոմաքան, է, էք։ էց, օք։
հոմանի, մ։
հոմանուն, ե։ 21
հոմանուանել, ա։
հոյլ, ի։ զ։
հոյն, ի։ զ։ 288
հոն, ն։
հոշել, ա։ 396
հոսանուտ, խ։ 262
հոսանք, անաց։ 264
հոսել, ա։ 401
հով, ց։ 31
հովանի, մ։ 17
հովանոց, ն։
հովիտ, 270
հովիւ, ն։ 269
հովիւել, ա։ 407
հող, ա։ 14
հոր, ա։ 14
հորդան, ն։
հոտ հոտ։ ‖ 185
հուն, ի։ զ։
հուռն, ա։ 15
հուտ։ ն։ 175
հուտկտուր, ‖ մ։ 183
հուր։ ա, 277
հպատակ, ն։ 444
հպատակիլ, ա։ 409
հրիլ, ա։
հրամ, վ։ 25
հրաման, վ։ 25
հրաւոր, ն։
հրախտիճ, 255
հրախտիճեանք։ եան, 283
հրուխ, վ։ 25
հրչակ, ն։
հրչակաւոր, ն։
հրչակել, ա։ 405
հրչակաւորին, ‖ մ։ 182
հրոմ, վ։ 25
հրոմայեցի, մ։ 282
հսկայ, խ։
հսկայաձև, խ։ 259
հսկել, ա, է։ 415
հրաբորբոք, խ։
հրաբուն, ի, զ։
հրազէն, խ։ 260
հրաժորան, ն։
հրակոծ, խ։
հրահալելի, մ։ 17
հրահանգ, խ։
հրահանգել, ա։ 399
հրահոս, խ։
հրաձև։ խ։
հրաձարակ, ն։
հրամայել, ա։
հրաման։ ն։
հրամանատու, ն։
հրամանատարաւոր։ խ։
հրանիւթ։ խ։ 259
հրանիւթեայ։ խ։ 262
հրաշ, խ։
հրաշապեղ, խ։
հրաշագործ։ 272
հրաշագործել, ա։
հրաշազան, խ։
հրաշազարդ։ խ։
հրաշակերտ, խ։
հրաշակերտել, ա։
հրաշանալ, ա։ 410
հրաշափառ, խ։ 259
հրաւապարակ, ն։
հրաւիրակաւ։ ‖ մ։ 182
հրաւապարակել, ա։ 396
հրաւարկել, ա։ 397
հրաւէս, ն։ 266
հրաման, խ։
հրաստարակել, ա։
հրաստարակութիւն, ե։
հրաւիրակ։ ն։
հրաւիրան, ն։ 274
հրաւիրել, ա։ 397
հրափորձ, խ։
հրդեհ, խ։
հրդեհել, ա։ 396
հրեղէն, ն։ 274
հրեշտակ։ ն։
հրեշտակայինաւ։ 279
հրեշտակապար, 261
հրեշտակապետ, ն։ 267
հրէայ, խ։ 7
հրէաստան։ ն։
հրէաստանեայք։ եայց, 263
հրկիզ, իզէ, էք։ էց, օք։
հրձիգել, մ։
հրձիգիլ, ա։ 414
հրոյակապակ, ն։
հօ հօ։ ‖ 185
հօտ։ խ։
հօտաւոյն, ի։ զ։

Հօրան, հ։
Հօրաքոյր. 36

Զ.

Զազ. ց. 31
Զախ. ց. 31
Զախտղակ, հ. 273
Զազանք, անաց։
Զազլել, ս. 399
Զազկել, ս. 399
Զայն. խ։
Զայնակցել. ս, 340
Զայնառու, հ։
Զայնարկու, հ. 11
Զանձախարկել, 'ի. զ։
Զանձրալի, եաւ. եայ, եօք։
Զանձրանալ. ա. 412
Զանձրայուցանել. ա. 65
Զանձրոյթ, խ. 264
Զանձրուժի. լ։
Զարան, հ։
Զգել, ս. 397
Զելէն. ‖ մ. 178
Զեղուն, է, էաւ. էիք, օք։
Զեղուհասհան, հ. 10
Զեռբակալ, 'ել հոլովի, այլև ընդ էայի ղարձիր։
Զեռապիր. հ. 271
Զեռագործ. հ. 272
Զեռակերտ, հ։
Զեռատուն. ա։ 15
Զեռն. 30
Զեռնաձիգ, էի, էաւ, այ, օք։
Զեռնամուծ, խ։
Զեռնամուխ, խ. կ։
Զեռնատ, խ. 261
Զեռնատել, ս. 310
Զեռնէրէց, 287
Զեռնկալու, հ։
Զեռնոց, հ. 274
Զեռնտու, հ։
Զեռ, ա. 13
Զև. ա. 13
Զեւանալ. ա։
Զեւիչ. հ. կ։
Զէթ, ա. 16
Զի. ա. 277
Զիւավար, հ։
Զիւավարժ, խ։
Զիզ, 'ի. զ։
Զիլբաստան, հ։
Զիլբենկ. մ. 281
Զիլբուտ. խ. հ. 261
Զիլբուտել. ս. 310
Զիր, խ։ 8
Զիւթ, ա։
Զիւն. լ. 22
Զիւնափայլ. խ։
Զիւնէ. 419
Զկնկուղ, 'ի. զ։
Զկնորս. հ. 268
Զկտիլ։ ա։
Զմեռն. ե. 19
Զոզ. խ. ա. 254
Զողաքարշ, հ. էմ։
Զոյլ, խ. ի։
Զոր. ա. 14
Զորագիւղ. 32
Զորալիր, խ. կ։
Զորալից, խ. 8
Զորակ, հ։
Զորձ, ա. 14
Զու, ա, 277
Զուազգէղ, խ. հ։
Զուլաձու, հ. 11
Զուլարան, հ։
Զուլել, ս։
Զուկն. ե. 21
Զրի, մ. 281
Զօնել, ս. 396
Զօնի, մ. 17

Ղ.

Ղազար. ց. 286
Ղամբար, հ։
Ղամբարազարդել. ս. 399
Ղամբարակոյտ, խ. միւս։
Ղամբարատեղ. խ։
Ղամք. վ. 25
Ղեկ, է, էաւ. այ, օք։
Ղեկավար, հ։
Ղելի, մ. 17
Ղենջակ, հ. 10
Ղևի. ո. 23
Ղէթէոս. խ. 252
Ղուկաս. ց. 31
Ղուկո. վ. 52
Ղօղանջել. ս. է։
Ղօղեցուցանել. ա. 69
Ղօղիլ, ա։

Ճ.

Ճապար, հ։
Ճախարակ, հ։
Ճախարակեայ, խ. 262
Ճախր, աղ. 27
Ճախրիլ, ա։
Ճակաճան, հ։
Ճակատ, ց. 31
Ճակատամարտ, խ։
Ճակատամուխ, խ. կ։
Ճակատիլ, ս. 416
Ճակնդեղ, խ։
Ճահճաւորել, ս, 340

Ձահկ, 419
Ձահկիճ, ն. կ։
Ձաղ, խ։
Ձաղաւ, խ. 445
Ձաղաւամանալ, ա. 413
Ձանձանչ, խ։
Ձանձանչել, ս. չ.
Ձամբար, ն։
Ձամուկ, ն. 12
Ձայ, խ. 6
Ձայլթիլ, ա։
Ձանձալել. ս. 396
Ձանձալարհ, ն։
Ձանձալիհորդն. 274
Ձանկ, ա. 13
Ձաշ, ա։
Ձաշակ, ն։
Ձաշակել, ս. 407
Ձաշակերութիւն, լ։
Ձապուկ, ն. 12
Ձառագրել. ս. 406
Ձառել, ս. 406
Ձարակ, ն։
Ձարակել, ս, 340
Ձարմանք, ն, 265
Ձարպ, ա։
Ձարպկիկ. ն. 11
Ձարտասան. ն։
Ձարտար, ն, 267
Ձարտարապետ. խ։
Ձարտարապետական. ա. 413
Ձարտարապետութիւն, 267
Ձարտարել, ս. չ։
Ձգնազգեայ. խ. 7
Ձգնարան. ն։
Ձգնիլ, ա։
Ձեղել, ս. 397
Ձեղքել, ս. 397
Ձեմ, խ։
Ձեմարան, ն. 274
Ձեմել, ս. չ. 415
Ձենձ, խ։
Ձենձեր, ն. ա։
Ձենձերել, ս։
Ձեպ, ‖ մ. 182
Ձեպել, ս. 340
Ձեպիլ, ա. 116
Ձեպով. ‖ մ. 182
Ձիթոց, ն։ 274
Ձիկն, է. կ։
Ձիկ, ի. ղ։
Ձիշտ, 257
Ձիւ, խ. 8
Ձիւռ, խ. 8
Ձիրան, ն. 10
Ձիւաղ, խ։
Ձիւղ, 256
Ձկոյթ. խ, 254
Ձմեռ, մ։
Ձմլել, ս. 403
Ձմուռ, ա. 15
Ձնձղուկ. է, 21
Ձնշել, ս. 403
Ձշգրիտ. խ. կ. ած. օգ։
Ձշգրտել, ս. 405
Ձշգրտեցուցանել. ա. 65
Ձշդել, ս։
Ձշմարիտ. խ. 254
Ձշմարիտ. ‖ մ. 181
Ձշմարտաբանութիւն. 8
Ձշմարտասէր, խ։
Ձշմարտել. ս. 405
Ձոխ, 7. 445
Ձոխաբան. խ։
Ձոխամիտ, ն. կ։
Ձոխանալ, ա. 413
Ձողել, ս. 399
Ձողոպրել, ս. 401
Ձոն. խ։
Ձոռոմ, խ. 7
Ձոռոմաբան. խ.
Ձչել, ս. չ. 411
Ձպուռ. խ. 261
Ձռաքաղ, խ.
Ձուխել, խ. 8
Ձրագ. ն։
Ձրագահալ. ն, 268
Ձօձել, ս։

Ո.

Ոգաբարձ. խ։
Ոգալ, ն. կ։
Ոգեշունչ, ն. 273
Ոգի. ա։
Ոգեապուրծ, խ. 8
Ոգեաթօթ, այ, աձ. այ, օգ։
Ոգեղէն. ն. մ։
Ոգմուն, ն։
Ոլել, ս։
Ոլոքան, կ Ոլքան, ա. 15
Ոխակալ, լ. չ. 409
Ոխակալ, խ։
Ոխանակ, ածայ, 264
Ոխիկ, ն։
Ոխիմ. ‖ 185
Ոխտ, աղ. 27
Ոճծնուլ, ալ։
Ոճծուն, ա. 15
Ոկսկաբերել, ս. 401
Ոկսկագիր, 272
Ոկսկագրել, ս. 404
Ոկսկադրել, ս.
Ոկսկակիր. խ. մ։
Ոկսկանուն, է։
Ոկսկալիլ, ա։
Ոկսկար. վ. 25
Ոկսկարձ, խ։

մանկայ, խ։
մանկայութեամբ, ած։
մանկերեւոյթ, խ. 9
մանկոյկ, ած։
մանհ, 287
մանհաբեր. խ։
մանհածին. ՃՒՒ, ԷՀ. Էց, օք։
մանհակ, ած։
մանհանգոյն, խ. 9
մանհաոտ, խ. 260
մանհանալ, ա. 413
մանհաշունչ, խ. 260
մանհապարտ. 261
մանհարար. ած, 267
մանհարձան, ած։
մանհացու, ած. 275
մանհիկ, ած. կ։
մանհիճ, ած. կ։
մանհհանացուն. 275
մանրաբիա, վ. 26
մանրել. ա. 399
մանրզման. ած։
մանրթանք. անց։
մանրչ, խ։
մանչ, ա, 277
մանչակալ, ած. 268
մանչաւակ, ած։
մանմուլ, ա. 15
մանմուռ, ա. կ։
մանմնիլ, ած. կ։
մանօնայ, խ։ 6
մայթ, խ։
մայր. 33
մայր, խ։
մայրապէտ. ած. 271
մայրապան. ած։
մայրաքաղաք. ած։
մայրի, մ. 281
ման, խ։
մանան. ց. Է յապուհ անուան Էփեսեան։
մանանայ. խ։ 6
մանանեխ, ա. կ։
մանանէանդ, խ։
մանանէանդ. ‖ մ. 184
մանանէանդապահս. ‖ մ. 184
մանեակ, ած. 11
մանգաղ, ած։
մանել. ա. 399
մանի, ա. 23
մանիակաւոր. խ։
մանիամարդ, խ։
մանիակարմիր, ած. 268
մանիամարդ, ած. 271
մանիականալ. ա. 413
մանիակապան. ած։
մանիակաւարժ, խ։
մանիակոպ, ա. 14
մանիակի, մ. 190
մանանայ, խ. 6
մանուածաձեալ, խ։
մանուիլ. խ. 252
մանուկ. ած. 21
մանր. ապ. 285
մանրագործ, ած։
մանրամասն, խ։
մանրել. ա. 399
մաշկ, ած։
մաշկակերպ, խ. 260
մաշկակար, ած։
մաշկեակ, ած. 11
մաշկեղէն. ա. 309
մաշտոց, ած։
մատաղատանդեան, 265
մատաղել, 278
մատեան, խ. ա, կ.
մատն. 29
մատնահիւս. ած. 269
մատնատել, ա. 399
մատնատրել, ա։
մատոյ, ած։
մատուցարան, 265
մատուցարանել, ա. 396
մատուցող, ոյ. ող. էց. օք։
մատուցումն, ած։
մատունել. 16
մատուռան, խ, կ։
մատռնապիկ, ԳՀՒ, ԷՀ. ապ. օք։
մատռնապրել, ա։
մատռնոտ. խ. 252
մատն. 29
մատռնատ, խ։
մատռու. ւ. կ։
մատռուցանել. ա. 396
մատռուցարան. ած։
մատչեմ. 118. 410
մատռուճակ, ած։
մար, խ։
մարագ, ած։
մարախ, ա. 13
մարգ, ած։
մարգագետնական, ա. 15
մարգարէական. ա. 412
մարգարէութիւն. խ, 254
մարգարէաշունչ, ա։
մարգարէանալ. խ, կ։
մարգարէական. խ։
մարդ. 278
մարդագետնական, 254
մարդախտուիլ, խ։
մարդախտուչ, խ։
մարդածին, 256
մարդակերք. ած, 267
մարդահաւոյ. խ։
մարդամեծ. խ։
մարդանալ. ա. 415
մարդասպան. խ։

մարդ-

մարդասէր, ն. 271
մարդասիրել, ա. 51
մարդասիրաբար, ն.
մարդեղացեալ, ն.
մարդիկ, է. 278
մարդկայինս, ա. 279
մարդկութիւն, ի.
մարդկօրէն, ‖ մ. 178
մարզարան, ն.
մարզել, ա. 406
մարզպան, ն.
մարթ, ’ի. զ. 287
մարթա, իս. 252
մարթանալ, ա. 409
մարթ է, 419
մարի, մ. 17
մարիամ. 286
մարկոս, իս. 252
մարմանալ, ա. 51
մարմաւոր, իս. ն.
մարմարան, իս. ն.
մարմրունեայ, իս. 262
մարմին, ա. 14
մարմնագործեայ, իս. 7
մարմնանալ, ա. 411
մարմնասէր, ն. 271
մարմնարան, ն. 274
մարսել, ա. 399
մարտ, իս.
մարտաւակ, ն, կ.
մարտան, ‖ 185
մարտիկ, ն. կ.
մարտիրոսանալ, ա. 411
մարտկոց, ն. 274
մարտնչել, մ. 416
մարտք, իայ, 264
մարտտ, ն, 266
մարի, մ. 17
մարտ, 256
մարտս, իս.
մարդասէր, ն. 271
մարդասիրել, ա. 51
մարդասիրաբար, ն.
մարդեղացեալ, ն.
մարդիկ, է. 278
մարդկայինս, ա. 279
մարդկութիւն, ի.
մարդկօրէն, ‖ մ. 178
մարզարան, ն.
մարզել, ա. 406
մարզպան, ն.
մարթ, ’ի. զ. 287
մարթա, իս. 252
մարթանալ, ա. 409
մարթ է, 419
մարի, մ. 17
մարիամ. 286
մարկոս, իս. 252
մարմանալ, ա. 51
մարմաւոր, իս. ն.
մարմարան, իս. ն.
մարմրունեայ, իս. 262
մարմին, ա. 14
մարմնագործեայ, իս. 7
մարմնանալ, ա. 411
մարմնասէր, ն. 271
մարմնարան, ն. 274
մարսել, ա. 399
մարտ, իս.
մարտաւակ, ն, կ.
մարտան, ‖ 185
մարտիկ, ն. կ.
մարտիրոսանալ, ա. 411
մարտկոց, ն. 274
մարտնչել, մ. 416
մարտք, իայ, 264
մարտտ, ն, 266
մարի, մ. 17
մարտ, 256
մարտս, իս.
մարդասէր, ն. 271
մարդասիրել, ա. 51
մարդասիրաբար, ն.
մարդեղացեալ, ն.
մարդիկ, է. 278
մարդկայինս, ա. 279
մարդկութիւն, ի.
մարդկօրէն, ‖ մ. 178
մարզարան, ն.
մարզել, ա. 406
մարզպան, ն.
մարթ, ’ի. զ. 287
մարթա, իս. 252
մարթանալ, ա. 409
մարթ է, 419
մարի, մ. 17
մարիամ. 286
մարկոս, իս. 252
մարմանալ, ա. 51
մարմաւոր, իս. ն.
մարմարան, իս. ն.
մարմրունեայ, իս. 262
մարմին, ա. 14
մարմնագործեայ, իս. 7
մարմնանալ, ա. 411
մարմնասէր, ն. 271
մարմնարան, ն. 274
մարսել, ա. 399
մարտ, իս.
մարտաւակ, ն, կ.
մարտան, ‖ 185
մարտիկ, ն. կ.
մարտիրոսանալ, ա. 411
մարտկոց, ն. 274
մարտնչել, մ. 416
մարտք, իայ, 264
մարտտ, ն, 266
մարի, մ. 17
մարտ, 256
մարտս, իս.
մաքրագործել, ա. 399
մաքրագործել, ա. 399
մաքրակենցաղիս. 260
մաքրել, ա. 401
Մեդաքթ, իս.
մեզին, ‖ մ. 178
մեկան, ն.
մեքենաբեղէն, իս. 252
մեծ, ն.
մեծագին, 258
մեծագոյն, իս. 9
մեծածախ, իս.
մեծահամբաւ, իս. 259
մեծահասակ, ն.
մեծամեծ, ն. 242
մեծամիտ, ն. 11
մեծամտել, ա. 415
մեծանալ, ա.
մեծաշուք, 261
մեծապատիւ, ն. 272
մեծապատել, ա.
մեծատուն, է. կ.
մեծարար, ն, 267
մեծարել, ա.
մեծարոյ, ն.
մեկն, ’ի. զ. 287
մեկնակապէին, ն. 271
մեկնել, ա. 341
մեկուսանալ, ա. 79
մեկուսի, մ. 360
մեկուսի, ‖ ն. 176
մեհեան, իս. 7
մեղ, 270
մեղադրանք, նայ, 264
մեղանչել, ս, 157-416
մեղանք, նայ. 264
մեղապարտ, 261
մեղաւոր, ն.
մեղեղի, մ. 17
մեղեմս, իս. ն. 253
մեղկ, իս. 445
մեղկանալ, ա. 413
մեղմ, ա. 445
մեղմանալ, ա.
մեղմեմս, իս. ն.
մեղմիլ, ‖ մ.
մեղուցանել, ա. 65
մեղք, 285
մեմիխիթոսեան, ս. 23
մենատիպար, իս.
մենանալ, ա. 79
մենաստան, ն. 274
մենարան, ն. 274
մեռանիլ, ը. 412
մեռելոտի, մ. 284
մեռուցանել, ա. 65
մերօպ, վ. 25
մեսալեհան, ն.
մեսան, ն.
մեսսան, էց, 292
մեսսանապատիկ, ն, 295
մեսսանէրդ, ն, 293
մեսսանէրքեան, 294
մետաքսեղէն, ն.
մերթ, ‖ մ. 179
մերկ, 278
մերկանալ, ա, 344
մերկել, ս, 344
մերձ, ‖ ն. 175
մերձենալ, ա. 410
մեցամէծ, իս. մ.
մեքենայ, իս.
մեքենաւոր, այ, այ.
Մէղել, ս.
Մէկ, ն. 12
մէն, ’ի. զ. 278
մէջ,
մէջք, գէջայ.
մէտ, իս. 9
Մհտա-

Ամանայ • 419
Ամբերել, ս։
Ամբերք, եց, ե՛ց։
Ամեղ• ան• Ամեղաստ• ղանց։
Ամեհի, ես• հ։
Ամեհութիւն, 21
Ամի• ա• 292
Ամիրապահակաց, հ• կ։
Ամոգրել, ս• 404
Ամոխոհ, ես։
Ամուծին• 256
Ամակ• հ• 294
Ամակամ• հ։
Ամականի• մ։
Ամակինցատ, ես• 260
Ամակիրտ• ես։
Ամակի• ‖ մ• 181
Ամակոլմանել, մ• 281
Ամակրօն, ես։
Ամահատոյն, ‖ մ• 180
Ամահատուած, ‖ մ• 180
Ամանայն• ես։
Ամանե• ես• 259
Ամանայր, 33
Ամանատ• հ• 11
Ամանօր, ց։
Ամայն• ա• 13
Ամայն• ‖ մ• 181
Ամայնական• ‖ մ• 181
Ամայնապատ, հ։
Ամայնեցուկ• ‖ շ• 186
Ամանալ, ա։
Ամանդամ• ‖ մ• 179
Ամանձն, 29
Ամաշաբաթ, ց• 31
Ամաշուշէ• ես• 260
Ամաուն• ‖ մ• 183
Ամանական, հ• 275
Ամի արդեօք• ‖ մ• 183
Ամի գուցէ• ‖ մ• 183
Ամի երբեք• ‖ մ• 184
Ամի և ամենեւին• ‖ մ• 184
Ամի ևս• ‖ մ• 184
Ամիզել, ս• չ։
Ամի՞ն ամօք• ‖ մ• 183
Ամիթ• ‖ մ• 183
Ամի իմիք• ‖ մ• 184
Ամի լոյն• ‖ մ• 181
Ամին• ‖ մ• 181
Ամիտաս• վ• 25
Ամինչ• ‖ մ• 179
Ամինչդեռ• ‖ մ• 179
Ամինչև• ‖ հ• 175
Ամինչև յայժմ, ‖ մ• 180
Ամինչպէս• ‖ շ• 187
Ամինչև• ‖ մ• 180
Ամիտաւորեմն• ‖ մ• 179
Ամիշտ• ‖ մ• 179
Ամիտքն, մ։
Ամիջաբեկ, հ• է՛• էց։
Ամիջադրել, ս։
Ամիջակ• հ• 10
Ամիջականար• հ• է՛։
Ամիջնորդ, ես• 260
Ամիջամուխ, ես• կ։
Ամիջաւել, ս։
Ամիջին• ա• 279
Ամիջնաճերմակել, մ• 17
Ամիջնայարկ, հ։
Ամիջնորդ• հ• 273
Ամիջնորդել• ս• չ• 410
Ամիջնորմ, ա։
Ամիս• ա• 15
Ամայիլ• ես• 252
Ամաք• վ։
Ամա, տես• ա՛ց• օ՛ր։
Ամակել, ս• չ• 51
Ամեաւն, հ։
Ամես• ա• 14
Ամեսանգամ• ‖ մ• 184
Ամեքայիլ• ես• 252
Ամոլ, ս։
Ամխիթար, վ• 25
Ամխիթարել• ս• 403
Ամանի, ա՛։
Ամանութիւն, ասող, ասէք• 282
Ամնդաւէտ, հ• 273
Ամունդ, հ• 12
Ամել, ս• 397
Ամիլ, ես• հ։
Ամրն, հ։
Ամոտ, ե՛• չ• 408
Ամնաս, ես։
Ամնայական• հ• 275
Ամնայորդ• հ• 273
Ամնդել, ս• չ• 416
Ամակել, ս։
Ամնատպատար• ես• 260
Ամնատնել, ես։
Ամնատհաս, ես։
Ամնայատիճ, ես։
Ամնաշարժ, ես։
Ամոխ, հ• 11
Ամանդենդրուղես ես• կ։
Ամանդենական• 275
Ամանդենահաս• ես։
Ամոզ, ց• 287
Ամղախտաս, ես։
Ամղախտանել, ս• 411
Ամղածին, ես• կ• օ՛ր։
Ամղաբ• ես։
Ամղեգին, ես• կ։
Ամղեգնել, ս• 416
Ամղեկան• հ• 275
Ամղի, մ• 281
Ամղել, ս• 410
Ամղարոկ• հ։
Ամղրական• հ• 275

Ամ—

մղձաւել, ա. 412
մղձաւել. ա. 15
մղձէա, ն. 12
մեամ, ա. 14
մեամնապատ. խ.
մեամշալ, խ. ց, ցի.
մենոզան, ն. 265
մեռանալ, խ. 399
մերենի, մ. 281
մերկ, ա. 14
մերմնալ. խ.
մերմնալել, ա. 416
մերս, ն. 268
մեսրովբեան-բնագիր-բառարան
մեսխ, ա. 15
մեծանալ. ա. 397
մեւնի. ե. 21
մեւնակ, ն.
մեւն, ա.
մեսա. խ. 8
մեսր. ա. 15
մեսրանալ, խ.
մեսրապկան. ն. 275
մեսրկ, ն. կ.
մեսրհակ, ն.
մեսրմ, ա. 15
մեսրս, ա. 15
Մուսել, խ.
մեսմալ. լ. է. 416
մեսնել, ա. է. 416
մեսոպոծ. 272
մեսակեր, ն. 267
մեսն, է, աւ. մեսնոյ, մեսոյ, մեսոջ.
մեհեղ, մ. 282
մեխել, ա. 399
Մոսաբերել, ա.
մեսոպեր. 270
մեսխոհ, խ.
մեսաճել. ա. 401
մեսակորոյս, խ. 9
մեսահաւ, խ.
մեսոյոյզ, խ. 9
մեսանել, ա. է. 410
մեսաւել, ա.
մեսամարժ, խ.
մեսոցածին. 256
մեսոյն, ի, ջ.
մեհեմեանալ, ա.
մեհեմեալ, լ.
մեսրակ, ն.
մեսրակել, ա. 399
մեղուկ, ն, կ.
Միմիջել, ա. է. 416
միամեռնջ. խ. 8
միսոս. խ. 261
միսու, ա. 15
միջին, կ միջնեան 283
միսեռեան, մ. 281
միրիկ, ն. 11
միրկէ. 170
միցանակ, ն.
միցարան, ն.
միցել, ա. 416
Մօս. ա. 14
մօս. ‖ ն. 175
մօսակայ. խ.
մօսակսուր, ոչ հոլովի այլ ընդ բայի շարադրի.
մօրիկ. վ. 25
մօրուս. ի. ջ. 264
մօրուք. տօրուքաց, 264
մօրքոյր. 36

Նաբեղ, ն. 264
նաւ, խ.
նաւեցուցանել. 65
նաւել, ա. 413
նաւուղ, ի. ջ. 279
նայել, ա.
նաժել, ա.
նախանձօրէն-ուխտել. ‖ մ. 184
նախինճ, ն. 11
նախուս. կ նաւոբաս. 286
նաղաղս. ‖ ն. 175
նալել, ա.
նալելանոսկ, ն.
նալելել. ա. 407
նամոխ. խ.
նամոխել, ա.
նամուսել, ա. 415
նամել. ա. է. 415
նամի, ‖ մ. 185
նամն. աղ.
նամիատեղնաց. խ.
նամիատեղս. ‖ մ. 185
նամրել, խ. 262
նայդարելի, մ. 17
նայդուցն, ‖ մ. 179
նայդ կոյս. ‖ մ. 180
նայնժամ. ‖ մ. 179
նայն կոյս. ‖ մ. 175
նայամհետե. ‖ մ. 179
նայամայր. ‖ մ. 180
նայս. ի. ջ. 288
նայսոյսանդ իմանն, ‖ մ. 182
նայս է. 420
նայսոսանալն. ‖ մ. 182
նայսանել. ա. 396
նայսանի, մ. 280
նայսանի. ‖ մ. 182
նանդել, ա, 340
նանդգնել, ա. 410
նանդիմանն, ‖ ն. 175
նանդիմանել, ա. 399
նանդգրունալ. ա. 413

նան-

յանդուգն, 256
յանկերանել, ո. չ:
յանկարծ. ել:
յանկարծ. ‖ մ. 184
յանկարծակի. ‖ մ. 184
յանկարծամահ. է, էք. էդ, օք:
յանկել, ս:
յանկուցանել, ս: 65
յանձանձել, ս. 407
յանձնել. ս: 396
յանոյնել զտ. չկնքել:
յանդեաց. ապառնի.
յանդեայց. յանգանիցես.
և այլն:
յանոյանք. նաց, 264
յաջադանք, նաց: 264
յաջադել, ս. չ: 410
յաջադկոտ, ել. նս 261
յաղաղել, ս. չ: 342
յաղաղկոտ, ել. նս 261
յաղայ, ‖ մ. 183
յաղաքել, ս:
յաղկոյս. ‖ մ: 180
յաղող, ել: 443
յաղողակ. ն: 273
յաղողել, ս: 396
յաղորդ, ն: 274
յառաջ. ‖ մ: 183
յառաջադեսայ, ել:
յառաջադոյն. ‖ մ. 183
յառաջադիմ, ն, 266
յառաջադիմել, ս. չ:
յառաջանալ, ս: 411
յառաջապրժել, ս: 399
յառաջաւեաց. ել:
յառաջաւեսուն. լ:
յառաջել, ս. չ:
յառաջընթաց. ել:
յառաջկոյս. ‖ ն. 175
յառաջնասուն. ‖ մ: 183
յառաջքան. ‖ նս 176
յառել. ս:
յառիլ, ս. 117
յառնեմ, 152: 411
յասօն. ն: 264
յատակ. ն: 10
յատակել, ս. 399
յատանել. ս: 60
յատել. ս. 399
յատկանալ, ս. 409
յատոյ. ն:
յատուկ. ն: 266
յարաբարդ. ել:
յարադել, ս:
յարադալար, ել. 260
յարադուարձ. ել:
յարաժամ. ‖ մ: 179
յարակայ. ել:
յարակայութիւն: 275
յարակայել. ս. 408
յարակատար. ել: օք:
յարակից, ն, 269
յարակուիճ, ն. 272
յարաձգականութիւն 275
յարամնայ. ել:
յարամնալ. լ. չ: 415
յարանուն. ե. կ:
յարաշարժել, ս:
յարատեւել, ս. չ: 415
յարատեւութիւն. լ:
յարդել, ս:
յարդ. ել:
յարդարել, ս,
յարիլ, ս: 420
յարկ, ն:
յարկաճ, ել:
յարկանել, ս:
յարձակիլ, ս: 416
յարմար. ել.
յարմարդրել. 399
յարտօցանել. ս: 65
յաւէտեան, ն:
յաւելուլ, թ. 103
յաւէժ, ‖ մ: 179
յաւէտ, ‖ մ: 179
յաւէտակից, ն: 269
յաւէտապատ, ել: 9
յաւիտեան. ել. 7
յախիճերա'ի. զ. 288
յափրանալ. ս. 413
Յեղակարծ. ել:
յեղաշրջել. ս:
յեղաշրջիլ. ս:
յեղեղել. ս:
յեղեղուկ. ն: 272
յեղլի. մ. 17
յեղուլ. թ:
յենում. լ. չ: 97
յեռուլ, թ:
յեռան. է, ացի:
յեռս. վ: 25
յեռակ. ս: 23
յեռս. ‖ ն: 175
յեռադրել. ս:
յեռայնորիկ. ‖ մ: 183
յեռին. ս: 15
յեռկոյս. ‖ ն: 175
յեռոյ. ‖ ն: 175
յեռքան. ‖ ն: 176
Յիս. վ: 25
Յիսմար. ն: 267
յիշատակ. ն:
յիշել. ս: 407
յիսնաւորիկ. ն: 296
յիսնեակ. ն: 294
յիսներեակ. ն: 296
յիսներորդ. ն: 293
յիսնեքեան. 295
յիսուն. անէ, 292

յի-

յհասու. լս
Յղանալ. լ. 404
յղի, մ: 18
յղիանալ. ա:
Յո. ‖ մ: 180
յոբելեան, ելենի, ա. ազ, օ:
յոգնադէմ, լս, 254
յոգնադան, լս:
յոգնաթախիծ. լս. 8
յոգնաթիւ. 261
յոգնախոտիկ, լս. կ:
յոգնական. ն:
յոգնահնձոր, լս. 259
յոգնամեղ, լս. 259
յոգնապանծ, լս:
յոգնասատիկն. 272
յոգնասատկել, ս:
յոգներամ, 261
յոգնիլ, ա:
յոգունք, ունց, 287
յողդողդ, լս. 445
յողդողդիլ, ա. 413
յոյժ. ‖ մ. 183
յոյժ յոյժ. ‖ մ. 183
յոյլ, լս. կ:
յոյս. ա: 16
յուի, մ: 18
յուվակիմ. վ: 25
յուլա, լս. 7
յուղ, լս: 7
յուղ. ‖ մ. 183
յուղախոտ, լս:
յուղահոտ. լս:
յուղասին. ‖ մ: 183
յուղատուատ. լս. ն:
յուղիլ, ա:
յուղոտ, լս:
յուղուլել. ս: 397
յուղուրիկ, ր:
յուժամ. ‖ մ: 179
յուդանք. ն:
յուդմիհեաճ. ‖ մ: 179
յուլոլոլեալ. ա:
յուլոլոլել, ս:
յուզիկ. վ. 25
յուզել, ս. 399
յուլիանէ. ա: 23
յուլոսարկել, ս: 397
յունաստան. ն: 275
յունարէն. ‖ մ: 178
յուշ, 'ի. ջ. 288
յուշկապիկ, ն: 11
յուռթի. մ:
յուռուռել. ոաի. լս:
յուռուռթուլունք. աից: 282
յուսաբեկ, ն. էի. էց:
յուսադիր, 270
յուսադրել. ս. 399
յուսալ. ա. 80
յուսահատել. ս, 309
յուսահատեցուցանել. ս. 309
յուսահատիլ. ս.
յուսապատում, լս, 273
յուսիկ. վ. 26
յուստինանէ. ս, 23
Յստակ. ն, 265
յստակիլ, ս. 401
Յօր. վ. 25
յօշ, լս. 7
յօշակալ. լս. օգ:
յօշել, ս. 404
յօշուճաճ, ա. 279
յօժար. լս. ն:
յօժարամիտ, ն. 11
յօժարամտիլ. ա. 410
յօժարեցուցանել, ս. 497
յօժարիլ. ա. 116
յօհաննէս. յ: 286
յօնք: ն:
յօշել, ս:
յօրանալ, ա: 413
յօրանջել, ս. ջ. 416
յօրինել, ս:

Ղ.

Ղ, ասուզդոյնո_ սոր. վ. 25
ղամե. ‖ շ. 186
ղամես. ‖ շ. 186
ղամեթան. վ. 25
ղազիլել, մ:
ղաժիշտ, ն: 269
ղախ. ‖ մ: 183
ղախադաճիկ, ա. 409
ղախադաղիլ, ն, 268
ղախադիծ, լս. 8
ղախադուշիկել. ա. 406
ղախադրել, ս:
ղախադաս. լս:
ղախադասել, ս. 396
ղախաժամանել, ս. ջ:
ղախախնամել. ս. 399
ղախակերտ, լս:
ղախախոտ, լս:
ղախաձոռ, լս:
ղախամարտիկ, լս:
ղախամարտիկ, ն. կ:
ղախանկատ, լս:
ղախանձ, ց. 31
ղախանձաբեկ, ն. էի, էց:
ղախանձալուկ, ն, 266
ղախանձախնդիր, ն. 272
ղախանձիլ. ս: 409
ղախաշարժել, ս:
ղա_

Նախապատիւ. ն 271
Նախապատրաստել ։ ա. 396
Նախապետաքար. ‖ մ։ 184
Նախատատ, ՚ի. զ։
Նախատեղծ. խ։
Նախատիպ. խ։
Նախատ, ՚ի գնալ, այլ ընդ բայն շարժիլ։
Նախատել. ա։ 403
Նախատինք, պանագ։
Նախատորդ, ն, ած։
Նախարար, ն։ 267
Նախընթաց, խ։
Նախիր, ն։ 11
Նախկին. ա։ 15
Նախկնաբար, ‖ մ։ 183
Նախնի, մ։ 281
Նահանգ, ն, 265
Նահանջ, խ։
Նահանջել, ա։
Նահապետ, ն։ 266
Նահատակ, ն։
Նամակ, ն։ 10
Նայիլ, ա։ 117
Նանիր, 270
Նանրահաս. ա. 414
Նաշխ, ա։ 15
Նապաստակ. ն։
Նարդեանք, ‖ մ։ 179
Նարդոս, խ. ն։ 253
Նարօտ, խ։
Նաւ. 287
Նաւաբեկ, ն. ած. եց։
Նաւաղ, խ։
Նաւակ. ն. 273
Նաւակատիք, եաց։ 280
Նաւակից, ն։ 269
Նաւհանգիստ, խ։ 260
Նաւաւար, ն. ած։
Նաւավար, ն, 267
Նաւել, ա. ց։ 411
Նաւթ, խ։
Նաւորդ, ն։ 274
Նախօրա, ն։
Նաբաստակիս. կ։
Նեղ. խ։ 446
Նեղասիրտ. խ։ 8
Նեղել, ա։ 399
Նեղոս. խ։ 252
Նենգ, ն։ 266
Նենգաժէտ, խն. 263
Նենգել. ա։
Նեռն. 30
Նետ. խ։ 6
Նետակալ, ն։ 268
Նետաձիգ, եաց. ած, օք։
Նետաձուխ, խ. կ։
Նիր, խ։
Նիրատրել։
Նիրատրաճել, ա. ց։
Նիրբան, ն։
Նիրբոտ, խ։
Նիրբոտեան, 262
Նիրգեհել, ա։
Նիրգոյօղ. ք. ած. ած. օք։
Նիրգաշնակ, ն։
Նիրընդունակ, ն։
Նիրընդունական, ն։
Նիրի. ա։ 23
Նիրկայ, խ։
Նիրկաւոր. ե. կ։
Նիրկարար. ն։ 265
Նիրկել, ա. ա։ 399
Նիրկոտ, ՚ի. զ։
Նիրհակ, ն։ 444
Նիրհակիլ. ա. 409
Նիրհուն, խ։
Նիրատհիլ, ա։
Նիրախտ. խ։ 252
Նիրատպղիլ, ա։ 410
Նիրբլակ, ն։
Նիրբլիւն. ա։ 279
Նիրբլիւնապետան, 267
Նիրբլիւսի. մ։ 18
Նիրբնակուզակ, ն։
Նիրբոյ. ‖ ն։ 175
Նեցուկ, 272
Նշան. խ։
Նշանել. ա։ 399
Նշաւակ, խ. օք։
Նժդեհ, խ։ 6
Նժոյգ, ն. իմ։
Նկատ, խ։
Նիզակ, ն. կ։
Նիզակակիրն. ած. եց։
Նիզակակից, ն։ 11
Նիհար, ն։ 267
Նինջ, ՚ի. զ։
Նիրհել, ա. ց։ 416
Նիւթ, ա։ 14
Նիւթել, ա։
Նկան, ն։
Նկանակ, ն։
Նկատ, խ։
Նկատել, ա։
Նկար, ա, ց։
Նկարագիր, 261
Նկարագրել, ա։ 406
Նկարակերտ. խ. օք։
Նկարել, ա։
Նկուն, ՚ի գնալ, այլ ընդ բայն շարժիլ։
Նկրտիլ, ա։
Նման, ՚ի. զ։ 289. 444
Նմանակից, ն։ 269
Նմանատիպ, խ։

Համառատիպ, ած. 8
Համառօտագրել. ա. 65
Համարել. մ. 281
Համարիլ. ա. 409
Համբերել. ‖ բ. 187
Ա՛նգիտ. ած. բ. 389
Հանդերձատանել. ա.
Ա՛նշան. 10
Նշանադիր, 272
Նշանադրծ. 272
Նշանաձեւ, ած. 12
Նշանախեղ, ած.
Նշանակ, ած. 273
Նշանակել. ա. 399
Նշանաւորել. ա.
Նշուճակ, ած.
Նշուճակել, ա. 399
Նկճրակ, ած.
Նկճել, մ. 281
Նկատար, ած.
Նկատանել, ա. 399
Նշմար, ած, 255
Նշմարել, ա. 404
Նշոյլ, ած.
Նշոյլ, ած. գ.
Ա՛նօգուտ, ած.
Նոգեկաու, է. բ. 72
Նոտ, ած. 7
Նոտի, մ. 281
Նոտուս, ած. ած. 255
Նոյ. ած. 255
Նոյեմի. ած. 23
Նոյնադէմ, ած.
Նոյնանուն, ած.
Նոյնական. ած.
Նոյնանալ. ա. 416
Նոյնաոտ, ած.
Նոյնդատնական, ած.
Նոյնժամանակեայն. մ. 184
Նոյնհետայն, ‖ մ.

Նոր, ա. 14
Նորաբոյս. ած. 260
Նորագիւղ. 32
Նորագիւղ, ած.
Նորալուր. ած, 257
Նորալուր. ա. 257
Նորաշէն. ած. գ.
Նորաստեղծանել, ած.
Նորոգ, ած. 446
Նորոգել. ա. 401
Նոր, 277
Նոճազ, ած.
Նոճազաստան. 274
Նոճազել, ա.
Նոճազ. ած. գոհ.
Նոճանգ. ‖ մ. 179
Նոճազել, ա.
Նոճազիլ. ա. 411
Նոճազիլ, ա. 412
Նոճաձել, ա.
Նոճաստ. ած.
Նոճաստան, ած, 265
Նոճէր. ած. գ.
Նոճիկ, ած. 11
Նոճիրակ, ած.
Նոճիրան, ած.
Նոճիրանոց, ած. 274
Նոճիրել, ա. 396
Նոճկի, մ.
Նոճոնջ. ա. 23
Նոճոշ. ա. կ.
Նոճուն. ե. 21
Նոճրբ, ած. կ. 445
Ա՛նպատել, ա. չ.
Նպատակ, ած.
Նպաստ, ած.
Նպաստակ, ած.
Նպաստել, ա. 403
Ա՛նռնաձև, ած. 259
Նռնենի. մ. 18

Ա՛ղաւէս, ած. 254
Նախանձոտ, ա. 412
Նասիլ. բ. 122
Նաւասուն. ե. 183
Նաւուցանել. ա. 65
Ա՛նան, ած.
Նրբաբանել, է. էց, օր.
Նրբաձայն. ած.
Նրբանալ, ա. 413
Ա՛նթիւ, մ. 18
Նթիլ, ա. 412
Նթոյլ, ա. 117
Ա՛նօթի, մ. 18
Նօտ. ած. 27
Նօտար, ած.
Նօտր. ած. ած. 285

Շ.

Շաբաթ. ց. 31
Շաբաթա-
պահ, ած, օր.
Շալակ, ած.
Շալակել. ա. 399
Շահ, 281
Շահաստ, ած.
Շահաստանուհի, ած.
Շահաստակ, ած.
Շահաստակել, ա. չ.
Շահասիրութիւն, ած. 288
Շահաւէտ. ած. 263
Շահիլ. ա. հ. 126
Շահապետութ, ած. 7
Շահ, ած.
Շահախ, ա.
Շահախել, ա. 403
Շահակրատ, ած. ած.
Շահակրատել, ա. չ.
Շահաստան, ած.
Շահաւէտութիւն, ց.

շալակ, 278
շալկել, 270
շալկաւոր. խ, 254
շալկաւորել. ս. 404
շալփաւորիլ, ս. է։
շամանդաղ, ն. 266
շամբ, խ։
շամունել. ո, 23
շամփուր, ա. 15
շանաձանձ, խ. օ։
շանթ, խ։
շանախտուր, ա. 15
շանլուն, ’ի. ղ. 263
շառաչիլ, ա. 413
շառաչիւն, 263
շառաւիղ. ն։
շառաւիղել. ս. 397
շառ, ’ի. ղ։
շան. ‖ մ. 179
շառաղբոյդ, խ։ 9
շառախօտ. խ։
շառակեր. ն, 267
շառաչել, ա. 413
շառաչուլեանել. ս. 65
շար, խ։
շարաբարդել. ս։
շարաբերել. ս։
շարադրել, ս. 401
շարալծել, ս։
շարակարգել. ս. 397
շարակցել, ս։
շարահիւսել, ս։
շարահիւսուածք. է։
շարամանել, ս։
շարառուածք, է։
շարել. ս. 404
շարժառիթ, խ. 8
շարժել. ս. 51
շարժելի, մ. 18
շարժիլ, ս. 399
շարժուածք. է։
շարխատուտ. ն. 11
շնորհել. ս. 396
շնչական, ն. 275
շնչաւոր, ն։
շնչել, ս. 397
շնչիլ. ս. է. 412
շնչիւն. 263
շոշկ, ’ի. ղ։
շոգի, մ։
շոգմոգ, խ. 469
շոգակաթ, խ։
շոգշոգել, ս. է. 410
շոգոքորթ, խ. ն։
շոր. ա. 14
շոչայտ, խ։
շոչարիլ, ա։
շուկայ, խ։
շուն. է, 21
շունչ. ա, 277
շուշան, ն։
շուշան. վ. 25
շուշառակ, ն։
շուտ. ‖ մ. 182
շուտափոյթ, խ. փ։
շուտ շուտ. ‖ մ. 182
շուրթն. է. 21
շուրջ. ‖ ն. 176
շուրջառ. ն, 266
շուք, ա։ 15
չէզ, ս. է։
չհինն, ’ի. ղ։
պարել, ս։
ռայլ, խ։
չունչուածք. է։
ուսակիլ, ա. 117
չեմարան, ն։
չեմարանել, ս։
թթենաչքաուչ, լ։
չղջակոյս. խ։
չղջան, ն. 19

ոսկեայ · ի · ս · 263
ոսկեանք · եանց · 283
ոսկեձիւթ, ն ·
ոսկեհուռ, ի · ս ·
ոսկեձամուկ, ն · կ ·
ոսկեպսինձ, ա · կ ·
ոսկետուփ, ս · կ · օգ ·
ոսկեգործ, 272
ոսկեզօծ, ս ·
ոսկեքար · է · էք · էից · աց ·
ոսկիաձոյլ, ս · ի ·
ոսկիապատ · ն, 265
ոսկր · աղ · 27
ոսկրաբեկ · ն · էք · էից ·
ոսկրատ, ս ·
ոսոխ, ս, 254
ոստն · է · 20
ոստ · ա · 14
ոստոյն, ս ·
ոստոյնանկ, է · էք · աց · օգ ·
ոստոքանոյ, ս ·
ոստրկան, ն · 10
ոստոտել, ս · 410
ոստոստել, ս · է · 413
ոտիք · 39
ոտնանոյ, ս ·
ոտն · ս · 25
ոտն · 286
ոտնաբեկ · ն, 266
ոտնաձայն, ս ·
ոտնատու, ն ·
ու · 43 · 38
ուր · ‖ շ · 189
որակ, ն, 266
որակուել, լ ·
որով, ա · ս ·
որդ · ա · 14
ուրթատ · ‖ մ · 182

ողեալից · ս · 8
ողեբղձական · ն ·
ողկոյզ, ա · ն · ի ·
ողն, 284
ողողել, ս · 403
ողորկ · ս ·
ողորկել, ս · 399
ողորմած · ն · 262
ողորմիլ · ա · 117
ողջ, ի · ս ·
ողջանք, նոց ·
ողջել · ս · 403
ողջ, 270
ողջագուրել, ս · 399
ողջակէզ · ս ·
ողջակիզել, ն · ի ·
ողջակիզել · ս · 396
ողջամիտ, ն · 11
ողջանալ · ա · 79
ողջոյն · ս · ի ·
ողջոյն, ի · ս ·
ՈՂՈ · ս · ա ·
ոչխար, ս · 8
ոչիմ · 37
ոչիւ, ա · 16
ոչ ապաքէն · ‖ մ · 182
ոչ ապականութիւն · ‖ մ · 182
ոչ արդեօք · ‖ մ · 182
ոչ բնաւ երբեք · ‖ մ · 181
ոչ երբեք · ‖ մ · 181
ոչ եթէ · ‖ շ · 187
ոչինչ · ս · 8
ոչինչ կերպիւ · ‖ մ · 181
ոչ իւիք · ‖ մ · 181
ոչնար · ն ·
ոչ միանգիւք · ‖ մ · 181
ոչ ումն · 37
ոչ ոք · 37
ՈՒՈՂԵԼ, ս ·
ՈՒՄՆ, ի · ս ·

ՀԱՅԵԼ, ս ·
ՀԱՐԿ, ս · 8
ՀԱՐՈՒՍՏ, ն · 262
ՀԱՐՒՑ, ս · 8
ՀԱՒ, ս · 16
ՀԱՒԱՆԱԿԱՆ · ն ·
ՀԱՒԱՆԱԿԱՆ, ն · 10
ՀԱՒԱՆԱԿԱՆ · ն · 262
ՀԱՒԱՆԱԿԱՆ · ն · 262
ՀԱՒԱՆԱԿԱՆ · ն · 262

որդեակ, ն. 272
որդեպատան. ն.
որդեկոտոր, ած.
որդեգիր, ն. 271
որդի, մ. 18
որդն, է. 20
որդնալից, ած. 8
որդնահարիլ, ա. 411
որդան, ‖ մ. 182
որթ, ա. 14
որթ, ց. 31
որկին, ‖ մ. 182
որկոր, ա. եղ.
որկորժէտլան. 263
որկորատուիլ, գ.
որկրամիլ, ած.
որկրամոլիլ. ա. 416
որձակ, ած. 266
որձաքար, ե. իմ. ինչ. անց. ամբ.
որմ. ա.
որմայեզ, ած.
որմարգել, ած.
որոճալ, գ. չ. 413
որովն, է. 20
որովնայան, ած.
որոյ աղաչաւ, ‖ չ. 187
որոյ վասն, ‖ չ. 187
որոնել, ա. 404
որոշակի, ‖ մ. 181
որոշուալ, գ. չ. 416
որոջ, ած. 7
որովայն, ած.
որովայնակոշ, ած.
որովայնամոլ. ած.
որովհետև, ‖ չ. 187
որոտալ, գ. չ. 416
որչափ, ‖ մ. 178
որպակ, ‖ մ. 182
որպես. 190
որպէս զի, ‖ չ. 187
որպէս թէ, ‖ չ. 188
որս, ա. 14
որսալ, գ. 70
որսորդ, ն.
որբան, ‖ մ. 178
ուխտ, եղ. 292
ուխտեւտան. 292
ուխտեւտանեքեան. 295
ուխտնեքեան. 294
ուխտաւտաստանապատ-
տիկ. 295
ուխտանապատիկ. 295
ուխտանակ. 294
ուխտանեորդ. 293
ուխտանեքեան. 295
ուխտաւն. 292
ուժգին. 263
ուլ. ց.
ուղն, է. 20
ուխտ, ած.
ուխտատիր. 270
ուխտատրուժ, ած. 8
ուխտատանոյն, գ.
ուխտատանց, ած.
ուխտել, ա. 396
ուճանալ, ած. 76
ուղարկաւոր, ն. 273
ուղեկից, ն. կ. իմ.
ուղեկցել, ա.
ուղեղ, ուղղոյ, ուղի, ուղ-
ղէ.
ուղերձել, ա.
ուղեւոր, ն. 273
ուղեւորել, ա. 340
ուղեշ, ած. 9
ուղի, մ.
ուղիղ, ա. կ. 446
ուղխ, ած. ոյ. ոչ.
ուղիեան, ած. 262
ուղղադրել, ա. 399
ուղղալից, ած. 8
ուղղեւորել, ա.
ուղղել, ա. 397
ուղղիչ, ն. կ.
ուղղորդ, ն. իմ.
ուղտ, ց. 31
ուղտապան, ն. 273
ունայն, ած. 444
ունայնաձեռն, ած. 255
ունայնանալ. ա. 413
ունգ, ընդոյ. ա.
ունգ, ընդոյ. ա. 16
ունելիք, եաց. 437
ունիմ. 126. 417
ունկն, մ. 18
ունկնդիր. 270
ունկնդրել. 256
ուշ, ի. գ. 288
ուշադնաց, ի. գ.
ուշաթափ. ած.
ուշիմ, ն.
ուռ, ա.
ուռի, մ.
ուռկան, ն.
ուռկանել, ա.
ուռչանալ, ա.
ուռն, է. 20
ուռնուլ, թ. ը. 105
ուռուցանել. ա.
ուռուցիկ. ն. կ.
ուռուցումն. է.
ուս, ա.
ուսանիմ. 130. 417
ուսումն. է. կ.
ուսուցանել, ա. 65
ուսոն. ‖ 191
ուստր, ապ. 27
ուսեմ, 139. 407

ուսիչ, ն, կ. էմ:
ուր. ‖ մ. 180
ուրագ, ն:
ուրախ. ած. չ: 446
ուրախանալ. ա. 411
ուրանալ. խ. 401
ուրանոր, ‖ մ. 180
ուրաստ, ած. չ. 289
ուրբաթ. յ. 31
ուրիշն. ‖ շ. 289
ուրուկ, ն:
Ուխելեթին, վ. 285
Ուղղ, խ. ն:

Ֆ.

Ֆամանդ, ա. 13
Ֆամիլ. խ. կ.
Ֆամիլիահատ, խ:
Ֆամիլիայ, խ. 262
Ֆար. 256
Ֆարաբանդ. խ:
Ֆարաբանել. ա. 406
Ֆարաբաստ, խ:
Ֆարաբարոյ, խ:
Ֆարաբերան. խ. 260
Ֆարադուխա, ն:
Ֆարադնիլ, ա:
Ֆարադոզծ. 272
Ֆարաշաւիլ, ն. կ:
Ֆարաժողով. խ, 257
Ֆարաժողով, ա. 257
Ֆարալուկ, ն, 266
Ֆարախնդալոյ, խ:
Ֆարախնդիր, ն. 272
Ֆարխորհուրդ. խ. 260
Ֆարախոտ, խ. 259
Ֆարախոսել. ա. չ. 308
Ֆարակիր, ն. կ:
Ֆարակնել. ա. 399
Ֆարակրապետ. ‖ մ:
Ֆարահամբոյր, խ. 259
Ֆարահասեան. խ. օգ:
Ֆարահասաք, խ, 253
Ֆարաձայն, մ:
Ֆարամայհ, 261
Ֆարամեկնել, ա:
Ֆարամիտ. ն. 11
Ֆարամտիլ, ա. 117
Ֆարայոյզ, խ. վ:
Ֆարանալ. ա. 413
Ֆարանխութ, խ. 259
Ֆարաս, խ:
Ֆարասէր. ն. վ:
Ֆարասնուագ, խ. 260
Ֆարատես, խ:
Ֆարարար. ն, 267
Ֆարարել. ա. 403
Ֆարի, յ, 287
Ֆարհաքանկան, ն. 275
Ֆարհասոր. ն:
Ֆարիլ. ա. 403
Ֆեվե. ‖ մ. 180
Ֆեվեռ. ‖ մ. 180
Ֆէսոնենեվին. ‖ մ: 181
Ֆեզոք, խ. ն:
Ֆիլջ, խ. 8
Ֆիր. ‖ մ. 181
Ֆիրբնաւին. ‖ մ. 181
Ֆղջիկան, ն:
Ֆղջիկն, է. 20
Ֆնաշխարհիկ, ն. կ:
Ֆնդլն. ած. չ. 288
Ֆողորմեալ, ա. կ:
Ֆոր. ա. 14
Ֆորեքեան. 294
Ֆորեքկերպեան, 262
Ֆորեքկին. ած. չ. 296
Ֆորեքուղի, մ:
Ֆորեքուսի, մ. 281
Ֆորեքտասան. խ. 292
Ֆորեքտասանեքեան. 295
Ֆորիկ, ած. չ:
Ֆորթեակ, ն. կ. էմ:
Ֆորթոդոպեան, ն, 265
Ֆորք. էդ, 292
Ֆոտ, ա:
Ֆոտան. ն:
Ֆոտաս, խ:
Ֆոտասական, ն. 275
Ֆոտասանալ, ա. 413
Ֆոփել, ա. չ. 411
Ֆուտ, ա. 15
Ֆքաւորիլ. ա. 117
Ֆքեղիկ, ն, կ:
Ֆքնաշ, խ. 445
Ֆքնաշասիրել, խ:
Ֆքնաշանալ. ա. 79
Ֆքնոյուցանել. ա. 65
Ֆքոտ, խ. 261
Ֆքոտիլ, ա. 117

Պ.

Պադշոտ, խ. 261
պալատամ, խ. օգ:
պալատ, ած. էմ. էդ. էամ ած. օգ:
պալատ, ն, 265
պալատական, խ. 260
պալհասունի, մ. 281
պախեզեան, ա. կ:
պախարակել, ա. 405
պախուրց, խ, 254
պակասաւոր. ն. 11
պակասիլ. ա. 411
պակուտ, 111
պակչիլ, մ:
պամ, յ, 31

պա_

պահակ, ն։
պահակապետ, յս։
պահակապան, ն։273
պահանջ, ն։265
պահանջատէր, ն. իմ։
պահանջել. ս։
պահապան. ն։273
պահարան, ն։274
պահել. ս։
պահեստ, յս. 262
պահուընի. մ. 281
պահպան, ն։
պահպանակ, ն,
պահք. ոյ։276
պաղատիս, ն. ։։
պալեատինել. համ
պալեատին. 277
պաղար, ն։
պաղարամիտ, ն. կ։
պայազատ, ն, 268
պայազատել, ս։
պայքել, ա։
պայծառ. յս. ն։
պայծառանալ, ա։
պայման, ն։
պայմանադրել, ս։
պայմանել, ս. 404
պայուսակ, ն։
պայտ, յս։
պան, յս։
պանդխտանալ, ս. 79
պանդոկ, ն։266
պանդուխտ, ն։269
պանիր. ա։15
պանծալ, ա։
պանծալի, մ։
պաշարել, ս։400
պաշտաստական. ն։
պաշտել. ս. 403
պաշտկամբ. ն։
պաշտպանել. ս։
պաշտօնատար, յս. օք։
պաշտօնեայ. յս. 262
պատ, ոյ. ովի. ով։
պատակիլ, ա. 411
պատանձիլ, ա։
պատահ, ն։
պատահիլ, ա։
պատառ. 277
պատեր, յս. 9
պատատու, ն։
պատատուակալ, ն։
պատգիլ, ա։
պատարագ, ն, 267
պատահի. 172. 419
պատահիլ. ա. 409
պատահումն, ե։
պատաւիլ, ա. 410
պատան, ն։
պատանդ, յս. 253
պատանդել, ս. 396
պատանեակ. ն, 273
պատանի. մ. 18
պատանութիւն. մ. 18
պատառ, ա. 13
պատառաքաղ, յս. օք։
պատառել. ս. 310
պատառոտել. ս. 310
պատառուճած, ա։
պատառխան. ՚ի. ջ.
պատառխանի. մ։
պատառխանել. ս. 396
պատարագ, ն։
պատարուն, ՚ի. ջ. 288
պատգամ, ն։
պատգամաբեր. յս։
պատգամաւոր, ն. 273
պատեհ առնել, ս. 410
պատերազմ, ն. 10
պատեան, յս. կ։
պատել. ս. 403
պատերազմ. ն։
պատերազմիլ. ս.
պատժապարտ. 261
պատժել. ս. 403
պատիժ. ս. կ։
պատիր, ՚ի. ջ.
պատիւ. ա. 16
պատկան. յս. 444
պատկանաւոր. ն.
պատկան է. 420
պատկանի. 172
պատկանիլ. ս. 409
պատկառանք. աեայ։
պատկառիլ, ս. 411
պատկեր. ն։
պատկերահան. ն։
պատճառ. ն։
պատճառաբան. ։։ն. 175
պատճառել, ս։
պատճառիլ, ա։
պատմչին, յս. 9
պատմաբանել, ս. 406
պատմագիր. ն։ 271
պատմագիրք. գրոց, 276
պատմադրել, ս. 406
պատմել. ս. 406
պատմիչ. ն. 175
պատմուճան, ն։
պատնէշ, ն. իմ։
պատշաճ. յս. 444
պատշաճէ. 419
պատշաճիլ. ս. 409
պատշգամ, ն։
պատուական դան, ն։
պատուասէր. ն. 271
պատուասիրել, ս։
պատուճար, ն։
պատուիրել. ս. 399
պատուիրիլ. մ։

պա-

պատուհէր, ՚ի, ջ։ 288
պատուիրակ, ն։
պատուիրան, ն. 274
պատուիրանապահ, է, էից. այ, օք։
պատուիրել, ս. 396
պատուհաս, խ։
պատուհասիկ, խ. 259
պատուպարան, ն. 274
պատուպարել, ս. 399
պատրանք, ՚նոյ, 264
պատրաստել, ս, 340
պատրել, ս։
պատրիարգ, ն։
պատրիկ, ն։ 11
պատրոյկ, ն, 268
պատրուակ, ն։
պատրուակել, ս. 399
պատրուհակ, ն։
պար, ց, 31
պարածածկել, ս. 403
պարակիս, ն. կ։
պարան, ն։
պարանոց, ն։
պարանոցաթաղ, խ։
պարապ, ոյ. ով, էից. ովք։
պարապիլ, ա. 315
պարապորդ, ն։
պարառնուլ, թ. 403
պարարակ, ն։
պարարել, ս։ 403
պարարտ. ն. 445
պարարտանալ. ա. 414
պարբեր, ՚ն։ 176
պարբերութիւն, լ։
պարգև. ն։
պարգևաբաշխ. խ։
պարգևատու. ն. 11
պարգևել. ս. 396
պարեգօտ, խ. 7
պարել, ս. չ։ 415
պարզ, խ։
պարզաբանել. ս։
պարզամիտ. ն. 11
պարզել, ս։
պարզուհակ, ն։
պարզուտ, խ. կ։
պարկն, էնէ, էից. էից։
պարթև, ն։
պարիսպ. ն։ 11
պարծանք. ՚նոյ։ 264
պարծիլ. ս։ 411
պարկեշտ, խ։
պարկեշտուհի. մ։ 18
պարհել, ս։
պարոյկ, ն, 268
պարուհակ, ն։
պարուրել, ս։ 403
պարպաստիլ, ա։
պարս. ՚ի. ջ։ 288
պարս. խ։
պարսաստիկ, ն. կ։
պարսաւ, խ, 255
պարսաւանք, ՚նոյ։
պարսաւել. ս. 405
պարսիկ. ն. 288
պարսպել. ս. 403. 407
պարսք. կ պարսիկք. ՚նոյ. 288
պարտ, ց. 31
պարտական. ն։ 444
պարտակել, ս։
պարտապան, ն. 273
պարտասիլ, ա։
պարտասեցուցանել, ս։
պարտատէր, 34
պարտաւոր, ն. էից։
պարտաւորել, ս. 340
պարտաւորիլ, ա. 340
պարտել, ս։ 399
պարտէ։ 420
պարտիզ, ն։ 268
պարտիզպան, ն։ 273
պարտիք, ՚նոյ։
պեղել, ս։ 399
պենտեկոստէ, խ. 6
պետ, ն։ 265
պետական, ն։ 275
պետափել, ս։ 23
պետութիւն, լ։
պետրոս, խ։ 252
պետրոսեան։ 262
պերճ, խ։
պերճաբանութիւն, լ։
պերճանալ, ա։ 414
պերճապատիւն։ 272
պերճցուցանել, ս. 65
պէտք, ՚ի, ջ։ 287
պինծակ, ն։
պիղծ, ա, 277
պինդ, ն։ 11
պիպիանէ, ս։ 23
պիսակոս, խ, ն։ 261
պիտակ, ն։
պիտանաւոր, ն։ 444
պիտանի, մ։ 444
պիտոյանալ, ա։ 409
պիտոյ է։ 420
պիտոյք, ՚ոյից, 252
պղերգ, ն։ 268
պղինձ, ա։ 15
պղծալուր, ա։ 15
պղնձեայ, ՚ի, ջ։ 263
պղպեղ, է։
պղպջակ, ն։
պղտոր, ոյ. ով. ոյ, օք։
պղտիղն, է, կ։
պղտնաւոր, ն։
պնդանալ, ս։ 399

պչնել, ս։
Պշնակ, ն։
պչդակաղմ։ խ։
պչդել, ս։ 404
պչտատ, խ. 261
պչտատիք, յեր. էն. աց. օր։
պչտիլ, ա. 416
Պչտուտ, 92. 410
Պողոտաիկ, ն. 11
պողոտայ, խ։
պոյտ, է, 21
պոռնիկ, ն. կ։
պոռնկիլ. ա. 416
պոռոտ, խ. 261
պորտ, ա։ 14
պոէետիկոս, ն։ 268
պուտնարդ, խ. ն։
Պչրանք, անայ։
Պռատել. ս. չ։
Պսակ. ն։
պսակադիր, 270
պսակակալ, ն, 268
պսակել, ս. 404
Պտիւր, ա։
պտղաբեր. 256
պտղալից, խ։ 8
պտղախայծ, խ։
պտղակ, ն։
պտղակորոյս, խ. փ։
պտղաճէտ, խ. 263
պտղաճոր. ն։ 273
պտղաճորել. ս. 400
պտոյտ, խ. փ։
պտուկ, է, 21
Պրակ, ն։
պրաս, խ։
պրկել, ս։
պրուտ, այ. ով. աց. օր։
Պօղ. վ. 25
պօղիկարպոս. խ. 252
պօղոս, խ։ 252
պօղոսեան, 262
պօղոսեանք. եանց. 284

Ջ.

Ջախջախել. ս. 403
Ջահ, խ։
Ջաճազգեայ, խ. կ։
Ջահաւորել, ս։
Ջահընակալ, ն։ 268
Ջահնորակ, ն։
Ջահուներակ, ն։
Ջաղքել, ս։ 403
Ջաղջ, խ։
Ջամբել, ս։ 51
Ջայլամին, է, 19
Ջան. խ։
Ջանալ, ա. լ. չ։ 414
Ջատագով, խ։
Ջատագովել, ս։ 407
Ջարդել, ս։
Ջեռանիլ, բ։ 122
Ջեռնուլ, թ. ը. 105
Ջեռուցանել. ս։ 65
Ջերբ. 419
Ջերմ. խ. 445
Ջերմախտաւոր. ս. 416
Ջերմախտաւոր, լ։
Ջերմնալ, ս։ 414
Ջերմռեռանդ, խ։ 445
Ջերմռեռանդանալ. ս. 414
Ջերմռեռանդաւոր. լ։
Ջերմն. է։
Ջիլ, ն. կ։ 12
Ջինջ, խ. կ։ 8
Ջլակոտոր, խ. 260
Ջնարահաւոր, ն.
Ջնջան, ն, 10
Ջնջել, ս. 401
Ջնջոյց, ն. է։
Ջոկ, խ։ 444
Ջոկել, ս։ 401
Ջոկ Ջոկ, մ։ 181
Ջորեակ, ն. կ։
Ջորի, մ։ 18
Ջուր, ա։ 277
Ջրկիր, Ջրկիրն, կ։
Ջրակն, է։
Ջրահեղձ, խ։
Ջրաղաց, խ. ն։ 253
Ջրային, ա։ 279
Ջրայոյզ, խ։ 9
Ջրասոյզ, խ։ 9
Ջրասուն, 255
Ջրարբի, մ։ 18
Ջրաւազան, էղեր, էն. էդ, օր։
Ջրգողիլ, ա։ 117
Ջրել, ս։ 400
Ջրհան, ն։
Ջրհեղեղ, ն։
Ջրհոս, խ։
Ջրմուղ, 256
Ջրշուն, է. կ։
Ջրպան, ն։ 273

Ռ.

Ռաբբի, մ. 18
ռազմ, խ։
ռակայ, խ։
ռահ, խ։
ռահայոյց, խ։ փ։
ռամ, խ.
ռամիկ, ն. կ։ 445
ռամկածին, ծնի, էն. էդ, օր։

ռամկական, ն։
ռամկանալ, ա. 414
ռառ, խ։
ռասիլել. խ, 252
ռաքել. վ. 25

Ս.

Սաբա. խ. 285
սաբա. 285
սագ, է. էք. ագ. օք։
սադրել. ս։
սադուիլ. վ. 25
սաղ, խ։
սալանալ, ս։
սալամանդր, խ. ն։
սակ, խ։ օք։
սակայն. ‖ շ. 186
սակառէ, մ. 18
սակաւ. ց, 31
սակաւ. ‖ մ. 179
սակաւապէին. խ. 258
սակաւապէին. ա. 258
սակաւաղօր, է, էք. ագ. օք։
սակաւիկ. ‖ մ. 179
սակաւիկ ինչ. ‖ մ. 179
սակաւինչ. ‖ մ. 179
սակաւօր. 35
սակս. ‖ ն, 175
սակս որոյ. ‖ շ. 187
սահանք, ագ։
սահիլ, ա. 410
սահման, ն։
սահմանադիր. 270
սահմանադրել. ս. 397
սահմանել. ս. 396
սաղարդ, խ։
սաղարդապատճառ, խ։
սաղարդախոտ, խ. 8
սաղաւարտ, խ։
սալիմ, վ. 25
սաղմ, խ։
սաղմոսել. ս. է. 414
սալօմէ. ս, 23
սամարիա. 277
սամեան, խ։
սամիթ, ն. 12
սամուէլ. խ. 252
սամփսոն. խ. 252
սայթաքիլ, ս։
սայլ, խ։
սան, խ։
սանդալ, ն, 266
սանդարամետ, խ։
սանդխտուն, է։
սանդուղ, ս. 15
սանձ, խ։
սանձահատող, խ։
սանձահարել, ս։
սանձարձակ, ն, 267
սանձել, ս. 401
սանար, ած. 27
սապատ, ն. 265
սապատողն, 286
սառիլ, ս։
սառն, սառին, ամբ. ին, ից, ամբ։
սառնամանիք, ից, 280
սառնանալ. ս. 343
սառնապատճն. էք. էդ։
սառնարակ, ն։
սառուցանել. ս. 65
սառնանիլ, ս. 414
սաստ, խ։
սաստել. ս. է. 342
սաստիկ. ն. 12
սաստիկ. ‖ մ. 183
սաստկանալ. ս. 414
սաստկել. ս. 340
սաստան, խ. 254
սաստար, ն։
սաստարել, ս. է. 342
սաստեր, ն։
սաստր, աղ։
սար, է, էք. էդ, օք։
սարակ, ն։
սարաս. խ։
սարդիս. խ. 253
սարդ. խ։
սարդիոն, ն, 265
սարկաւագ, ն. 242
սարսափ, խ։
սարսափիլ. ս. 411
սարսիլ. ս. 411
սարսուռ, 279
սարսնուլ, ս։
սարտուցանել, ս. 65
սաւան, ն։
սաւառնամեք, խ. 260
սաւառնել, ս։
սաւուղ. վ. 25
սափոր, ա. 13
սափրել, ս. 400
Սգալ, խ. 76. 400
Սեամ, ա. 14
սեաւ. ա. կ։
սեբաստուացի. մ, 282
սեբաստիա. էից, էաք.
սեխ. խ։
սեխեկնի, մ։
սեխեսաստանի, մ։
սեղան. ա. 13
սեղանապէրճ, խ։
սեղանաւոր, ն։
սեղեխ, խ. ն. 253

աեղծել, ս. 400
աենեակ, ն. 11
աենեկապան, ն. 273
աենեկապետ, ն. եմ։
աեպ, խ։
աեպել, ս։
աեպուհ, ա։
աեռ, խ. 6
աեր, խ։
աերեալ, ա. 14
աերել, ս.
աերեկել, ս. 400
աերկ, ‖ մ. 179
աերմանաձան, ն։
աերմանացան, խ։
աերմանաքար, խ. օգ։
աերմին, է. 19
աերունդ, լ, 283
աերուք, վ. 25
աերտ, խ. 6
աերօթք, խ. 6
աեփական, ն. 470
աեւագոյն. խ, 259
աեւագոյն. ա, 259
աեւագգեաց, 270
աեւակ, ն։
աեւամորթ. խ. 253
աեւեւել, ս. 404
աեւորակ. ն։
Աէգ, 278
աեզ, ա. 16
աեթ. վ. 25
աեր. ա. 16
Աթաֆիլ, ա. 411
Աիգալ, լ. է։
աիդան. խ, 258
աիդան. ն, 258
աիկն, ս, 28
աիմէօն. խ. 253
աիմօն. խ. 252
աինար. խ. 252
աինկիլտաոս, ն, 268
սիսեռն. է. 20
սիրաբաղձոլ, խ։
սիրական. ն.
սիրամարգ, ն։
սիրասնունդ, խ. 260
սիրաստարիւ, խ։
սերմ. 47
սիրեցեալ, ա։ 279
սիրուն. խ. 263
սիրունակ, ն. 273
սիրտ. խ։ 8
սիրոլ. 276
սիւն. լ, 22
սիւնհոդոս, ն, 268
սիօն, խ։
Աւանակ, ա. 410
աւազ, ն։
Աւալիլ. ա։
սխրագործ, խ. եմ. ացւ. օգ։
սխրալի, մ. 18
Սկահ, խ. ն։
սկահակ, ն։
սկայ, խ։
սկաւառակ, ն։
սկիլ, ս. լ։
սկեսուր. սեր. կամ
սկեսրի. սրձ. սրաձ. սկե_
սոտգ. սերց. կ սրացւ. սրօգ։
սկեսրայր. սկեսրաձն.
սկեսրայգ. սկեսրաձնոյ.
կամ սկեսրոջ։
սկզբնատիպ, խ. 8
սկի, մ. 18
սկիզբն. է. 20
սկնդիկ, ն. 12
սկուտղ, 28
սկաանիմ. 13ւ. 417
Սղոյ, ն։
Սմբակ, ն։
սմբականիմ, ոչ հա_
լեվէ. այլ ընդ բայն
շարեցին։
սմբատ. վ. 25
Սնահուշտ, խ. 8
սնանիլ. ը. 412
սնապարծ, խ։
սնապիծ. բէց. խ։
սնափառ, խ։ 259
սնգոյլ, ն. 12
սնգրաղարծ, 272
սնդուա, ն։
սննդական, ն. 275
սնոտի, մ. 18
սնոտիլ, ա։
սնուցանդ, լ. 283
սնուցանել. ա. 65
սնուցիչ. ե. 275
Սոգոմ. վ. 25
սոխակ, ն։
սողալ, լ. է. 416
սողնակ, ն։
սողոսկիլ, ա։
սողալն, ա. 15
սողա, ազ. 27
սոսինձ, խ. ա. կ։
սոսկ, խ։
սոսկալ, ա. 80
սոսկական, ն. 276
սով. ց. 31
սովալլուկ, ն, 266
սովամահ. 261
սովամահել, ա։
սովիլ, ա։
սովոր. խ։
սովորակի, ‖ մ։
սովորեցուցանել.
ա. 65

սո_

ասեփանոս. խ, 253
ասէպ, ‖ մ. 182
ասէպ ասէպ. ‖ մ. 182
ասին, լ. 22
ասիպել, ս:
ասիքսել, ս:
ասնանել, ս:
ասնդիայ. լ. զ:
աննդիայ. եայց:
ասնտու, հ:
ասողոդել, մ. 18
ասոման, հ:
ասոյզ, խ. փ:
ասոյզ. ‖ մ. 181
ասորագրել. ս:
ասորագաւել, ս. 397
ասորագրել, ս. 397
ասորագրութիւն, լ:
ասորի. ‖ հ. 175
ասորիակայ, խ.
ասորիակայուիլ, աս:
ասորայարել, ս. 340
ասորասել, ս:
ասորասուզել, ս. 340
ասորին, ա. 279
ասորոզել, ս. 401
ասորոս, խ:
ասուածար, խ. հ. 253
ասուածարանալ. ա. 414
ասուդաբան, խ.
ասուդաբանել, ս. 400
ասուդել, ս. 406
ասուդիւ. ‖ մ. 181
ասուերագել, հ:
ասուերած, ա. խ:
ասուերամած, խ:
ասուեր. հ. 10
ասուերայուիլ, աս:
ասուհգանել, ս:
ատրաստելաս, խ, 254

ատամ է. 420
ատամնոց, խ. 264
ատր, ա:
ատրել, ս. չ:
ատրեկ, հ:
ատոպ. ա. 15
ատուզական, հ. 275
ատուզել, ս. 397
ատուն, հ:
ատլել, ս. չ. 52
ատուզ, 256
ատունկ, հ. ա. կ:
ատուս. ‖ 185
ատուսել, հ. 269
ատուսերամերկ, հ. 271
ատտա. ա. 15
ատտակ, հ:
ատտուկասպասս, խ. այ:
ատր. ա. 446
ատրալ, լ. չ:
ատրբ. ա. կ. 445
ատրերկոսայրի, մ. 18
ատրհանդակ, հ. 10
ատրքար. վ. 25
ատրքիաս. վ. 25
ատրքիասանք. անոց. 283
ատրիասար, խ:
Ապանանել. ս. 400
ապանդ, խ:
ապանդանոց, հ. 274
ապանդարան, հ:
ապատաղէն, հ. 271
ապատաղինել. ս. 340
ապատել. ս. 340
ապատնալ, խ. 383
ապատնալութ, նոյ. 280
ապատուճած, ա:
ապտա, ց. 31
ապտատճար. հ:
ապտատճարել. ս. չ. 409
ապտասեակ, հ. կ:
ապտասել. ս. չ. 342
ապեղանի, մ. 18
ապի, մ. 18
ապիտակ. հ:
ապիտակախայտ, խ:
ապիտակնալ. ա. 414
ապիտակուի. լ. 439
ապուռնգ, հ. կ:
ապրդիլ, ա. 410
Պանասպան, հ. 273
Պտարան. խ:
պտասակ, հ. 10
պտասհակիլ, ա. 410
պտասհամբաս. խ. 259
պտամբակ, հ:
պտամբակիլ, ա:
պտամոքս, խ. այ:
պտայոյզ, խ. 9
պտայօզ, խ. 446
պտայօզել. ս. 401
պտանալ. խ. 400
պտաշխն, է. 19
պտապանճ, խ:
պտացական, հ:
պտացուճած, ա:
պտզտանել, ս, 400
պտզտանք, անոց, 264
պտեղծագործել. ս. 400
պտեղծանել. տ. 60. 396
պտեղծել. ս. 307
պտեղծուճած. ա. 279
պտեղծուլ. թ. 103
պտեղն, է:
պտեղնիլ, ա:
պտերնուրիլ, ա. 412
պտերջ, խ. այ. օխ:
պտերջանալ. ա. 411
պտև, ա. 13

ատրկածքին, ճնի. եմ. էդ. օ։
ատրկանալ, ա. 409
ատրուկ, ն. 12
ատրջանալ, ա. 79
ատորակ, ն։
Ատաձուիչ, ն. կ։
սրալիդ. խ. 8
սրախողխող, խ։
սրասկ, խ։
սրասկակ, ն. 273
սրանալ. ա։
սրատուս. խ։
սրբաբանան, խ։
սրբագբել. ս։
սրբաղան. խ։
սրբանալ. ա. 414
սրբաանեալ, ա. կ։
սրբաանուանդ, խ. 260
սրբատուն. ե։
սրբատուփ. ոյ. ովէդ. օ։
սրբարան, ն. 274
սրբարար. խ։
սրբել, ս։
սրբերգեան, խ. 262
սրբուքեի. լ. 22
սրբուհի. մ. 281
սրել. ս. 400
սրիկայ, խ։
սրինգ, ն. կ։
սրուակ, ն։
սրուքեի. լ։
սրուն. խ։
սրսկապան, ն։
սրսկել, ս. 405
սրտաբեկ. ն. 266
սրտաբեկիլ. ա. 412
սրտագէտ. 270
սրտադիւը, ուլնուլվէ, այլ ընդ ե այլ ջ ա այլն։
սրտամաշ, խ։
սրտակաթ, խ։
սրտապինդ, խ. կ։
սրտապնդիլ. ա. 411
սրտացուցանել, ա։
սրտեղ, խ, 262
սրտմտիլ. ա։
սրտնեղիլ. ա։
սրտոտ, խ։
սրօքեսպար, 261
Սփածանելի, մ։
սփածանիմ, 128. 418
սփրփթ, ն. կ։
սփիւռ, ՚ի. զ։
սփսփել, ս. 403
սփռել, ս. 405
Սքանչանալ, ա. 416
սքանչելի. մ. 18
սքեմ, ն.
սքօղել, ս. 400
Սօս, խ։
սօսասարաս, խ։
սօսափիլ, ա։
սօսափիւն, ՚ի. զ։
սօսկեր, վ. 25

Վ.

Վադր, աղ. 27
վազ, ՚ի. զ։
վազել. ա. է. 410
վազվազել. ս. է։
վահանապատիկ, ն, 296
վահանեակ. ն. 294
վահաներորդն. 293
վահանքեան. 295
վահասուն. անէց, 292
վախ. ‖ 185
վախճան, ն։
վախճանիլ. ա. 416
վախճանել, ս. 340
վախտ, խ. ն։
վախ. ‖ 185
վահան. ն։
վահան. վ. 25
վահանակ. ն։
վահանաձոր. ն։
վահրամ. վ. 25
վահրամիկ. ա։
վաղ. ‖ մ. 180
վաղակաձոր. ն։
վաղահաս. խ։
վաղամեռիկ. ն. կ։
վաղարկուքեի. լ։
վաղիւն. ‖ մ. 179
վաղորդեան. ՚ի. զ։
վաղուձս. ‖ մ։
վաղուբեան. ‖ մ. 180
վաղվաղ. ‖ մ. 182
վաղվաղակ. ն։
վաղվաղակի. ‖ մ. 182
վաղվաղել. ս. է. 410
վաղվաղկոտ, խ. 261
վաղվաղուկ, ն։
վաձառ. ն։
վաձառաժողով. ա։
վաձառաշահ. խ։
վաձառել. ս. 392
վայ. ‖ 185
վայ. ոյ. ովէդ. ովն։
վայել. խ։
վայել. ս. է։
վայելել. ս. 400
վայել է. 419
վայելուչ. ն. 272
վայելուչ է. 420
վայելչանալ, ա. 79
վայր, է. եմ. ոյ. օ։
վայրաբերել. ս։

վայրագնակ, ն։
վայրագ, ն։
վայրագասուն, խ. կ։
վայրագաբնել, ն. կ։
վայրածել, ս։
վայրահակ, ն։
վայրապար, ‖ մ. 184
վայրասահ, խ։
վայրաքարշ, խ։
վայրենական, ն. 275
վայրենանալ. ա. 414
վայրենի. մ. 445
վայրկեան, խ. 7
վայրկենական, ն. 275
վան, վ. 24
վանական, ն. 276
վանասպան, ն։
վանասուր, խ. կ։
վանդակ, ն։
վանդակապատ, ն, 265
վանել, ս։
վանք, նոց։
վաշ. ‖ 185
վաշխ, 256
վաշխոյ. ‖ 185
վաստակն, ն. 274
վաստել. ս։
վաստահ. ա, 23
վասն, ‖ ն. 175
վասն այսորիկ. ‖ շ. 187
վասնզի. ‖ շ. 187
վասնմի. ‖ մ. 182
վասնոյր. ‖ մ. 182
վասնորոյ. ‖ շ. 187
վաստակ, ա, 277
վաստակիլ, ս։
վատ, խ, 254
վատախորհուրդ, խ. 260
վատահամբաւ. խ. 259
վատաչխատիլ. ս։
վատանալ, ս։
վատասխան, խ. 8
վատասանուն, խ. 260
վատթար. խ. ն. 253
վատթարանալ. ս. 414
վատիլ, ս. 414
վատնել, ս. 397
վատշուխեր, խ. 9
վարագոյր. ն, 268
վարագ, խ։
վարակիլ, ս։
վարանել, ս։
վարանիլ, ս։
վարապանակ, ն։
վարաւական, ն. 276
վարաւիլ, ս։
վարդ. 256
վարդագաւառակ, ն։
վարդան. 24
վարդապետ. ն։
վարդապետել. ս. 397
վարդապետութիւն։
վարդենի. մ. 281
վարդուհի. մ։
վարժ, խ։
վարժապետ, ն.
վարժարան, ն. 274
վարժել. ս։
վարել, ս։
վարի. 419
վարիլ, ս։
վարիչ, ն. կ։
վարկ, խ։
վարկանիլ. բ. հ. 341
վարկել, ս. 341
վարկապարապ, մ. 18
վարկպարապ. ‖ մ. 184
վարձ. ց. 31
վարձակ, ն։
վարձանք, պնոց։
վարձաւորել. ս. 407
վարձել, ս. 396
վարձկան, ն. 276
վարմ, խ։
վարսել, ս։
վարշամակ, ն։
վարշամիկաւոր, ն, 265
վարուն, խ. 7
վարս, խ։
վարսակալ, ն։ եմ։
վարսաւէր, ն։
վարսաւէր, ն։
վարսաւէրել, ս։
վարսել, ս։
վարսիկ, ն. կ։
վարսիք, պեաց։
վարք. բոյ, 286
վաճառ, խ։
վաճառական, խ. ն։
վեգ, խ։
վեհ. խ։
վեհապետ. ն. եմ։
վեհափառ, խ. 259
վեհերեւիլ, ս։
վեհերիլ, ս։
վեհերոտ, խ. 261
վեհերոտիլ, ս. 414
վեշտասան, էոյ, 292
վեշտասանեքեան. 295
վերաբերել, ս։
վերադասել, ս։
վերադիմել. ս. հ. 410
վերադիտել, ս. 401
վերադիր. դրի. եմ. ոյ. օք։
վերադրել, ս։
վերաթեւել, ս. հ։
վերածածկել. ս։
վերածել, ս. 406
վերականգնել, ս։

վե-

վերակացու, ն։
վերահասուցումն, ե։
վերաձառել, ս. 406
վերամբարձակ, ն։
վերանալ, ա. 411
վերանկատել, ս։
վերանոքրել, ս։
վերաշոշել, ս. չ։
վերապատուհասել. մ.
վերապաքինել, ս։
վերառաւտանալ, ա։
վերառեսուչ, ն. կ։
վերաստին, ս. 397
վերարկու, ն. 11
վերացուցանել. ս. 65
վերեակ, ն.
վերընծայել. ս. 397
վերին. ա. 279
վերլուծել, ս։
վերծանութիւն. լ։
վերյարձել. ս։
վերնաբեմակ. ն։
վերնագիր, 272
վերնագլխակ, ն։
վերնական. ն. 276
վերնակենցաղ, ն։
վերնահարս, խ։
վերնայարկ, ն։
վերնաշարժ, խ։
վերնաստուն. ե։
վերոգել, ս. 401
վերուկառակ, ն։
վերջ. խ։
վերջագրաւել, ս։
վերջանալ. ա. 415
վերջաւոր, ն. 273
վերտին. ի մ. 184
վերտ, խ. 6
վեց. խ. 292
վեցտասնեակն. կ. եւ։
վեցեակ, ն. կ. եւ։
վեցերորդ. ն.
վեցերեան. 294
վի եւ, խ. փ։
վիմ. ն, 269
վիպ, ն, 266
վիս, խ. 9
վիտ, վիտ, եւ. էդ, օ։
վիր. ն, 268
վիրհատ, ն։
վիրհատել, մ։
վիժակ, ն։
վիժել, ս. 400
վիհ, ն. կ։
վիճաբանել. ս. 345
վիճաբանել. ս. 345
վիճակ, ն։
վիճակել, ս. 340
վիճել. ա. 416
վիմակոթ, խ։
վիշապ. ն. 10
վիշտ. ն, 269
վիրաւոր, ն։
վիրաւորանք, ս։
վիրել, ս. 406
վիրակոտ, խ. 261
վիրազ, ն։
վիրապ, խ. ն։
վիրաւոր, ն. 273
վիրգ, ն. կ։
վիշապ, խ։
վիշապական. ն. 276
վիշապարան, ն։
վիպել. ս. 401
վիպասուհի. մ. 281
վիտանդ, խ։
վիտանդել, ս։
վհատել, ա. 414
վհուկ, ն. 12
վհար, խ։
վճարել. ս. 397
վճիտ, ա. 15
վճիտ, ն. 12
վճռել, ս. 401
վճռաշունչ, խ։
վնաս. ն, 31
վնասակար. ն. 444
վնասաբար, 261
վնասել. ս։
վշտագին, 263
վշտադնիլ, ա. 414
վշտամբեր, խ։
վշտանալ. ա. 412
վշտանկել, ս. 403
վշտացուցանել. ս։
տաճ, ա. 16
տեմ, խ։
տեմական. ն. 276
տաճ, խ. 446
տաճհանալ. ս. 79
տաճհարան, ն։
տաճհել. ա. 410
տակ, ն։
տանդ, տանդ, տանդ, տանդ
տանդել. ա. 412
տառ, խ. ն։
տառապահ, խ. օ։
տառանդի, մ. 18
տառանդել, ս։
տարել, ս։
տաւիակ, ն։
տաւիան, ն։
տախտ, 270
տաւտանալ. ա. 79
տաւել, ս։
տուն, ն։
տնանահար, ն։
տնանուագարձ, ի. էդ. ա. օ։
տոհմ. մ, 282

տո-

վերադարձ, ս ։
վերադարձ. յ. մ ։
վերադիմելի. ն. 272
վերադարձ, է. էք. այ. օք ։
վերակաց, ն ։
վերակացան. ն. 276
վերակալ, ս. 411
վերնջել, ս. չ ։

Տ.

Տադնապ, ն ։
տագնապիլ, ս. 412
տագնապել, ս ։
տագր, աղ. 27
տաժանական, ն ։
տաժանակոծ, ած. 259
տաժանել, ս ։
տալածել, ս ։
տախտ, ած ։
տախտակ. ն ։
տախտակամած. ած.
տախտապարել, ս ։
տածել, ս. 403
տակառ ն. 266
տակառապետ, ն ։
տակաւ, ‖ մ. 185
տակաւատակաւ, ‖ մ. 185
տակաւին. ‖ մ. 179
տաղ, ած, 254
տալլակ, ս ։
տալանդ, 278
տալաշաւիղ, ած ։
տալաճար, ն ։
տալտկանալ, ս, 343
տաղտուկ, ն. 12
տանձար. ն ։
տանձարկուսուհի, ած ։
տանձապետ, է, էք. այ, էաց. էից օք ։
տաւ. 145
տամալկի, մ ։
տամկանալ, ս ։
տանիմ. 133. 417
տանիք, էաց, 280
տանուտէր. 34
տանջանք. հայ ։
տանջել. ս. 403
տանտիկին. 34
տաշել, ս ։
տաշեղ. ած ։
տաշիլ, ած ։
տաշտ ։ ած ։
տապ, ս ։ էց ։
տապալել, ս. 401
տապանաքար, ած ։
տապակ, ն ։
տապակիչ, ած. վ. օք ։
տապան, ն ։
տապանալ, ս. 345
տապանակ, ն ։
տապանատեղի, մ. տապաստան, ուր հողով, այլ ընդ բացի շարունակի ։
տապար, ն ։
տապիլ, ս. 345
տապտապալ, ս ։
տառ, ած ։
տառապանք. անաց ։
տառապալ, ս, 412
տառատող, ն ։
տառեխ, ած ։
տառեղէն, է ։
տառնտղ, ն ։
տաս ։ 292
տասնաբանեայ, ած ։
տասնամի, մ. 281
տասնապատիկ. ն, 295
տասնապետ. ն.
տասնեակ. ն, 294
տասնեքեան. 294
տասնեքկին. ած. 296
տասնհազար. 293
տատամնել, ս ։
տատանել, ս. 414
տատասկ, ն ։
տատասկայան, ած ։
տար, ած. ղ. 288
տարաբաղդ, ած ։
տարաբերել. ս ։
տարագիր, ն. 444
տարագրել, ս ։
տարագիմ, ն. վ ։
տարագիտ, ‖ մ. 184
տարամ, ած. յ. 255
տարազապարծ, է, էք. այ, օք ։
տարաժամել, ս ։
տարաժամ, յ ։
տարախոհ, ած ։
տարածել. ս ։
տարակոյս, ած ։
տարակուսիլ, ս ։
տարակոյս, ած. 444
տարակուսել, ս. 412
տարահերքել, ս ։
տարաձայն, ած ։
տարաձայնել. ս ։
տարաձգիլ, ս ։
տարամերժել, ս. 401
տարանջատել, ս ։
տարաշխարհիկ, ն. կ ։
տարատարհիկ, ‖ մ. 184
տարապարտ, ած. ղ ։
տարասցոյց, ած. 9
տարափ, 278
տարաբաղել, ս ։
տարբեր, ած. 444

տար-

տաբաքերել, ա։
տաբեկան, ն. 276
տաբեմուտ. խ. 9
տաբեցոյց, խ. 9
տաբևար, ն։
տաբի, մ։
տաբորոշել, ս։
տաբտամ, խ։ 446
տաբտամիլ, ա. 414
տաբտաբտա, ն։
տաբր, ած, 27
տաբրանալ, ա։
տաբրապաշտ, խ։
տաբրփալ, ա։ 80
տաբրփոլել, ս, լ։ 409
տաճխոլել, ն, կ։
տաճխարակ, ն։
Տգեղ, ն, ած, օ։ 446
տգէտ. 270
Տեառնագրել, ս, 397
տեղայ, 172
տեղալ, լ։
տեղալակալել, ս։
տեղապահ, խ։
տեղեակ, ՚ի. գ։ 289
տեղեկանալ, ա։ 409
տեղի. մ։ 18
տեղի տալ, 145
տենդ, խ։ 6
տենչ, խ։ 6
տենչալ, ա։ 409
տեռատես, խ։
տեսակ, ն։ 10
տեսական, ն. 276
տեսանելիք, եայ։
տեսանեմ. 55
տեսանի. 173
տեսարան, ն։ 274
տեսիլ, լ։ 22
տեսուէլ, ն։ 173
տեսք, էյ. էա։
տետր. 27
տետրակ, ն։
տերև, ա։ 14
տերևազգեստ, խ. 260
տերևալիկ, խ, կ։
տերևազարդ, խ։
տերևաճաւի, խ։
տերևախիտ, խ։ 8
տերևասալաքթի, խ։
տևել, ս, լ։ 415
Տղրուկ, ն։ 12
Տէգ, ն։ 12
տէր. 33
տէրութիւն, լ. 22
տէրունական, ն։
տէրունի, մ։
Տժգոհ, խ, ն։
տժգոհալ, ա։
տժգոհիլ, ա։ 117
Տի, ա։ 14
տի՛, ‖ մ։ 183
տիգաբանուն, ՚ի. գ։
տիգախոց, խ։
տիգաւոր, ն։
տիգրիս, ո. խ։ 284
տիեզերք, էայ. ն։
տիեզերագաւ, խ. օ։
տիեզերական, ն։ 268
տիեզերականն. 276
տիեզերատարած, խ։
տիկին, 34
տիղմ, ա։ 15
տիպ, խ։ 8
տիր, ‖ մ։ 183
տիրագաւ. խ։
տիրագրուժ, խ. կ։
տիրահաստատ, խ։
տիրամայր. 33
տիրանենգ, 256
տիրապէր, ն։ 271
տիրապետան. ն։
տիրապոռ, ն։ 275
տիրել, ս. է։
տիւ, 22
Տխեղծ, խ։
տխմար, ն, 267
տխորժիլ, ա. հ։
տխուր, ա. 446
տխրատեսակ, ն։
տխրիլ, ա. 414
Տկար, ն։
տկարանալ. ա։
տկնոր, խ. օ։
Տհաճ, խ։
տհաս, խ։
Տղայ, ա. 13
տղայաբարոյ, խ։
տղայամիտ, ն, կ։
տղայանալ, ա։
տղմաբնակ, ն։
տղմալիկ, խ. 8
տղմոտ, խ. 261
Տմարդի, մ։
Տնանկ, ն։
տնանկանալ, ա. 79
տնանկանոց, ն. 274
տնաբար, ն։ 267
տնկախիտ, խ. կ։
տնկակիպ, ն, կ. խ։
տնկիլ, ս. 419
տնտես, խ։
տնտեսել, ս։
տնօրէնութիւն, լ.
տնօրինական, ն։
տնօրինել, ս. 407
Տոգորել, ս. 403
տոկալ, լ. է։
տոկոս, խ. 282

տակոսի, մ. 282
տահմանիչ. ած. 257
տահմանիչ. ա, 257
տահմական, ած. 276
տաղ. խ. 7
տալուն, ա. 16
տամն, խ. 7
տամնակ, ած.
տայժ, խ. 9
տաչորել, ս.
տանն, է. 20
տաճարաձեական, ած.
տաւզան, ած.
տաւժել, ս.
տեան. է, 21
տեղնկ, ա. 16
տեւտ, է. կ.
տեր, 278
տերևաւոր, խ. օդ.
տերևաւորիկ, ած. կ.
տերևաւորուն, կ.
տեւփ, ա, 277
Տիպագրել, ս. 404
տիպագիտն, է. էն. էդ. օդ.
տիպաձևորել, ս. 404
տիպել, ս. 404
Տուիալ, ա. 80
տուն, ա. կ.
Տրակ, ած.
տրամ, ա.
տրամաբան, 256
տրամաբանել, ս. 345
տրամաբանիլ, ա. 345
տրամադիծ, խ. 8
տրամադրել, ս. 397
տրամադրիչ, խ. 9
տրամախոհ, խ.
տրամախոհել, ս.
տրամախոհիլ, ա.
տրամախոհուն, կ.
տրամասել, ս. 397
տրամատրիչ, ս.
տրեխ, խ.
տրի. 419
տրիանկ. ո, 23
տրմուխ, հոդ. ոչ. էդ. օդ. 470
տրմուղ, 256
տրտհել, ս. 401
տրուպ. 'ի. զ.
տրտմաղգեաց, խ. կ.
տրտմարար. ած. էդ.
տրտմեցուցանել. ս. 65
տրտմիլ, ա. 416
տրտնջել, ս. է. 412
տրտուս. 'ի. զ. 288
տրտունջ, 'ի. զ.
Տքնիլ, ա.
Տօթախտ. 26
տօթիմ, մ. 25
տօմ, ա. 14
տօմար, ած.
տօն, խ. 7
տօնակից, ած. կ. էդ.
տօնասէր. ած. 271
տօնավաճառ, ած.
տօնայոյց, խ. 9
տօտախտ, խ.

Ր.

Բաբուն, ա.
բաբունանալ, ա. 414
բաբունի, մ. 18
բազ, խ.
բախանալ, ա.
բախտաւոիկ, խ. կ.
բախտարար, ած. էդ.
բախտացուցանել. ս. 65
բախտաւոր, ած. 268
բախտաւորել, ս. 414
բահ, խ. 6
բամ, խ. 6
բամբել, ս. 397
բամբակեան, ած. 276
Բենեական, ած. 276
բերանաւոր, խ.
բերուր, ած.
Բոպէ, խ. 6
բոպէացոյց, խ. 9
բոտել. ս.
բուռ, խ.

Գ.

Գախ, խ.
գաճ, 255
գաճուցանել, ս
գամաք, ած.
գամաքիլ, ա. 412
գայլ. 'ի. զ.
գայլ վայր, ‖ մ. 180
գայլա, խ.
գայլոել, ս.
գայլոիլ, ա.
գան, խ.
գանգ. ‖ մ. 179
գանգ, ս. 470
գանգել, ս. 51
գանել. ս. 405
գանկ, խ. 470
գանկալ, ի. է. 409
գանկալի. մ.
գանկական, ած. 276
գանկապատուռ, խ. ած.
գանկասէր, ած. իմ.
գանց, խ.
գանցառ, խ.
գանցառանալ, ս. 411
գանցառանի. ‖ մ. 179

ցանցել, ա. 51
ցանցոտ, ած. 173
ցասմնական, ած. 276
ցասնուլ, պ, 416
ցասումն. է:
ցարդ եւս. մ. 179
ցաւ. ա. 13
ցաւագար. ած:
ցաւագար, ած. 273
ցաւագարիլ. ա:
ցաւագին, 263
ցաւագնիլ, ա:
ցաւագնոտ, ած. 261
ցաւալից, ած. 8
ցաւակից, ած. ի. 444
ցաւակցիլ. ա. 409
ցաւիլ. ա. 416
ցաւոտ. ած. 261
ցաք, ած. ած:
ցաքել, ա:
Ցարուցանել, թ. 103. 400
ցեխ. ած:
ցեղ, ած. 6
ցեւռել, ա:
ցերեկ. ի. ս:
ցեց, ա:
ցեցոտ. ած. 261
Ցին, ա. 15
ցիւռ, ա. ց. ի:
ցիրուցան. ի. ս. 288
ցից, ած. 8
ցից, ա. 15
Ցնդել, ա. 397
ցնծալ. ած. ե. 411
ցնոր, ած:
ցնորիլ, ա. 414
ցնցել, ա. 400
ցնցուղ, ա. 14
ցնցոտ, ա. 16
Ցոլանալ, ա:
ցոլացուցանել. ա:
ցայլ, ած. 9
ցորեան, ա. ի:
ցուռ, ա: 14
ցուլ, 30
ցուպ, ա. 16
ցուրտ, ա. 16
ցուրտ. ա. ի: 445
ցուցակ, ած:
ցուցանելագիր, ս.
ցուցանել, ա. 397
ցոփ, ած:
ցոփաբան. ած:
ցոփաբանել, ա. ե:
ցոփանալ. ա:
ցոփութիւն. ս:
Ցուռկ, է. 21
Ցուել, ա. 403
Ցրդիւ, մ. 18
ցրել, ա. 400
ցրուիչ. ա. 397
ցրտահար, ած:
ցրտանալ. ա. 412
ցրտացուցանել. ա:
ցրտի. 419
Ցցել, ա:
ցցիլ, ա:
ցցունք, ի. ս:
Ցօղ, մ.
Ցօղ. ա:
ցօղագին, մ:
ցօղել. ա. 172
ցօղէ. 419

Ւ.

Ւխիւ, ա, 277
Ւխիւական, ած:
Ւուծ, ած. 7
Ւուծադէն. ած. ի:
Ւուծադէմ, ած. ի:
Ւուծասիրտ, ած. 8
Ւուծել, ա. 340
Ւուծիլ, ա. 414
Ւուռել, ա. 51
Ւուք, ած:

Փ.

Փաթոյթ, ած. 264
փախուցանել. ա. 113
փախստական, ս. 283
փախուստ. ա. 65
փախչիլ. մ. 411
փախստական. ած:
փախստեայ, ած. 9
փակակիտ, ած, 268
փակաղակ, ած:
փականք. ած:
փակեղակ, ած:
փակել, ա. 405
փակեղ, ած. ա, ո:
փակչէ. ա. 23
փաղաղել, ա:
փայլանգ, ած:
փաղանուն, է. 21
փաղաքուժիչ, ս.
փաղաքշական, ած. 276
փաղաքշել, ա. 403
փայնատր, ած. ած. ի:
փաղհիւանել, ա. 177
փաղփաղիլ, ա:
փաղփաղուն, ա. ի:
փաղփուն, ա. ի:
փայլածու, ած. 11
փայլակն, է. 19
փայլակնաձեւ. ած:
փայլակնաշարժ. ած.
փայլակնատպաւոր, ած:
փայլատակիլ. 419

փայ-

փայլեցուցանել. ա։
փայլիկ. ա։
փայլուն. ա. ի։
փայծել, ն։ ե։
փայտ. ի։
փայտաբեր, ի. օ։
փայտակերտ, ն։
փայտակոտոր, ի։
փայտահար, ն, 267
փայտատ, ն։
փայփայել, ա։
փանաքել, մ. 18
փանաքիմայ. ի։
փապար, ն. 10
փապարիլ, ա։
փառաբան, ի։
փառաբանել. ս. 400
փառապարգեւ. 400
փառակից. ն. ի։
փառահել, ի։
փառամոլ, ի։
փառապատճել. ս. 400
փառաւոր. ն. 446
փառաւորել. ս. 400
փառ, ի։ յր, եապ։
փառք. ապ, 264
փասա, ի։
փասատան, ի։
փասատանական, ն։
փափուս, ի. ն։
փարազ, ի. յ։
փարազուն, ընոյ, ով. էդ, ով։
փարախ, ի։
փարահ, ի։
փարատել. ս. 401
փարաւոն. ի։
փարաքուն, է։
փարեզեղազիզ, ն։
փարիսեցի. ն. 445
փարիսեցական. 414
փարթամ, ‖ շ. 190
փարիլ, ա. 415
փարխեցի. մ։
փարսախ, ի. ն։
փափաք. 269
փափաքելի. մ. 18
փափաքիլ. ա։
փափկալի, մ։
փափկամորթ, ի, 254
փափկանալ, ա։
փափկանոյշ, ի. 9
փափկասուն. ի. կ. ոյ։
փափկութի. լ։
փափուկ. ն. կ։
փեգենայ, ի։
փեղեղ. վ. 25
փեթակ, ն։
փեղկ, ի։
փեռեկատել, ս. 400
փեսայ. ի։
փեսայածին. ընդ, էդ. էդ, օ։
փեսայանալ. ս. 409
փեսաքէր, ւէրի. ն։
փեսեզբայր. 33
փետել. ս։
փետուր, ա. 16
փետրիկ, ն. ե. կ։
փետրոնակ. ո, 23
փթթիլ, ս. 414
փիլիսայ, ի։
փիլիսոփայ, ի։
փիլիսոփայուհի. լ։
փիլոն, ի։
փիծ, ի. 8
փիղ, ն. կ։
փիսա. ’ի. ղ։ գոհանոցայ։
փիւնիկ, ե. կ։
փլուզանել, ս։
փլուզել, ս։
փլուցանել, ս։ 65
փխրան, ն։
փխրել, ս. 403
փծուն, ’ի, ղ։
փղանան, ն. 273
փղձկիլ, ս. 414
փղձուկ, ն. 12
փղոսկր, ապ։
փղոսկրեայ. ի. ե։
փնթի. մ։
փնչել, ս. չ. 416
փշաբեր, է, էի. էդ, օ։
փշածին. ընդ. էի. էդ. օ։
փշալից. ի. 8
փշահատ. ի։
փշատի, մ։
փշոտիլն. ն. ի. էի։
փշուր. էրոյ. էրանոյ, էրանոյ. 284
փչել, ս։
փոխարկակ, ն։
փոխարկիկ, ն. կ։
փոխ. ոյ. ով. էդ. ով։
փոխաբերաբար, ‖ մ։
փոխաբերել, ս։
փոխադարձ, ի։
փոխադրել, ս. 406
փոխանակ, ն. 273
փոխանակ. ‖ն. 175
փոխանակիլն. ‖շ. 187
փոխանակել, ս. 404
փոխանորդ, ն։
փոխանորդել, ս։
փոխառու, ն։
փոխառու, ն։
փոխարել, ս. 397
փոխարկն. ն, 268
փոխարկնել, ս։

փոխարկել, ս. 397
փոխել, ս. 406
փոխինդ, ա. 15
փակ, ա:
փոկաս. յ. 286
փող, խ, 258
փող, ա, 258
փողահար, ն, 267
փողել, ս. է:
փողշուկ, ն. 12
փողոտել, ս. 400
փողոց, ն:
փողպատ, ն, 265
փողրակ, ն:
փողփողեալ, ա. կ:
փողփողել, ս:
փոյթ, ա, 278
փոյթ. ‖ մ. 182
փոյթ կ. 419
փոյթ ընդ առա, խ:
փոյթ ընդ փոյթ. ‖ մ. 182
փոյթ ընծայ, ‖ մ. 182
փոշի. մ:
փոշտանկ, ն, 266
փոս. ոյ. էք. էդ, էօք:
փոսորակ, ն. 273
փոր, ա. 14
փորագրել, ս. 404
փորանկեալ, ա. կ:
փորել. ս. 400
փորձ, խ:
փորձանաւոր, ն:
փորձառուել, լ:
փորձաքար, է, էք. ինի, անդ:
փորձել. ս. 403
փորձուել. լ:
փորոտել, ս:
փորոտի, մ. 282
փորուածոյ, ն. 276
փոցղ, ֆոյեղ. ս:
փուխտալ. ա. 80
փուխտանակ. ‖ մ. 182
փուխտաւորանել. ս:
փուխտել. ‖ մ. 182
փունջ, խ. կ:
փուշ. ա. 16
փուռն, է, 22
փուտ, ֆոյտ. ով. էյտ. ովէ:
փուք, ա. 16
փսփսել. ‖ մ:
փսփսական. ն:
փսփսանք. ս. 400
փքել. աղ, 285
փքրատայն. խ. 9
փքրահոգի, մ. 18
փքրասէր. ն:
փքրել, ս.
փքրիկ. ն. է. 275
փքր ինչ. ‖ մ. 179
փքր ՚ի շատէ, ‖ մ:
փքրկանալ. ս:
փքր մի. ‖ մ. 179
փքրոգել, ս:
փքրոգի, մ. 18
փչել. ս:
փչումն. է:
փութիշատալ, լ. է. 416
փունդալ, լ. է. 416
փունձալ, լ. է. 416
փունջել, ս. է:
փսաղտ, ն:
փսխել. ս:
փսրել. ս:
փսրուլ. ա. կ:
փտել. ս:
փտիլ. ա:
փտութի. լ:
փքծանիլ, ա. 379
փրծուցանել. ս. 65
փրկագործ. է. էք. ոյ. օք:
փրկագործել, ս. 400
փրկական, ն:
փրկանք, անաց, 284
փրկարար. ն. 271
փրկաւէտ, խ. 263
փրկիլ. ս. 401
փրկիչ. ն. կ:
փրկութի. լ:
փրկչական. ն. 276
փրփուր. ա. 16
փրփրել, ս:
փրփրիլ, ա:
փքաթ, ա:
փքանալ, ա:
փքացումն. է:
փքին, ա. խ. կ:
փօրձղիկ, ն. 12

Ք.

Քաաճաւարան, խ. ն:
քակել. ս:
քակտ, ա, 277
քակտումն. է:
քահանայ. խ:
քահանայական. ն. 276
քահանայանալ. ս:
քահանայապետ, ն. 265
քահանայապուհ, ն. 275
քահել, ս:
քաղ, խ:
քաղաք, ն:
քաղաքական. ն. 276
քաղաքականուհի, լ:
քաղաքակից. ն. կ:
քաղաքապետ. ն, 267

քաղաքիրտ, խ. կ։
քաղաքոհմ, խ։
քաղաքուցանել, ա։
քաղար, խ։
քաղուիլ, ՛ւ։
քաո, խ։
քաոսաթև, խ։ 260
քաոսակերպ, խ։
քաոսակերպութիւն։ 262
քաոսակոյս, խ. փ։
քաոսակուսք, մ։
քաոսամանեակ, ն. կ։
քաոսաշուրթն, ե. կ։
քաոսապատիկ, ն։ 295
քաոսասայր, խ։
քաոսանմուռայ, խ։ 262
քաոսանապատիկ. ն։ 296
քաոսանեակ, ն։ 294
քաոսաներոյզ, ն։ 293
քաոսանեւմիերոյզ, ն, 293
քաոսանեքեան։ 295
քաոսանօրեայ, խ։ 262
քաոսասուն. անիւ։ 292
քաոսասունեւմիս. ա, 292
քաոսավտակ, ն։
քաոեակ, ն։ 294
քաոհրնբակն։ 294
քաոսատանի, մ։
քաոսոյզ, ն. էդ։
քաոտակ, ն։
քաոտակել, ա։
քաոտակիլ, ա։
քար, 255
քարմարգանակ, խ։
քարաժայռ, խ։
քարաձերպ, խ։
քարակեռոլ, ս. 28
քարակիր. ն. կ։

քայլ, խ, օգ։
քայքայել, ս։
քան, ‖ շ։ 187
քանակ, ն։ 10
քանակականաչ, ա։
քանակել, ս։
քանակութիւն, ՛ւ։
քանան, յ։ 286
քանանացի, մ։ 18
քանանուհի, մ։ 281
քանասաւոր, խ, ն։
քանդակ, ն. ոյ, ովի, ովէ։
քանդակագործ, է, էի, աց, օգ։
քանդակագործել, ա։
քանդակել, ս։ 404
քանդել, ս. 400
քանզի, ‖ շ։ 187
քան թէ, ‖ շ։ 187
քանի, մ։ 18
քանիցս, ‖ մ։ 179
քանիցս անգամ, ‖ մ։ 179
քանիսն, ՛ի, ՛ս։
քանուն, ն. էի. էդ։
քանցել, ս։
քանքար, ն։
քանքարաթաղոյց, ուածի, էի, աց, օգ։
քաջ, խ, 254
քաջագան. խ։
քաջագօտի, մ։
քաջագործ, խ. օգ։
քաջալանջ, խ։
քաջալերել, ս։
քաջահայր, հօր. պէս։
քաջահաւ, յ։ 31
քաջամարտիկ, ն. կ։
քաջայայտ, խ։
քաջանալ, ա։ 414
քաջասիրտ, խ. կ։
քաջատոհմ, խ։
քաջացուցանել, ա։
քաջար, խ։
քաջութիւն, ՛ւ։
քաւ, խ։
քաւասիթև, խ։ 260
քաւութիւն, խ։
քաւութիւնական։ 262
քաւարար, խ. փ։
քաւարարութիւն, ե. կ։
քաւարանական։ 295
քաւասայր, խ։
քաւասանեակ, ն։ 294
քաւասանութիւն, ե. կ։
քաւասանեւմիերոյզ, ն, 293
քաւասանքեան։ 295
քաւասնօրեայ, խ։ 262
քաւասունն. անիւ։ 292
քաւասունեւմիս. ա, 292
քաւավտակ, ն։
քաւեակ, ն։ 294
քաւհրնբակն։ 294
քաւատանի, մ։
քաւոյզ, ն. էդ։
քաւտակ, ն։
քաւտակել, ս։
քաւտակիլ, ա։
քառ, 255
քարմարգանակ, խ։
քարաժայռ, խ։
քարաձերպ, խ։
քարակեռոլ, ս. 28
քարակիր. ն. կ։
քարակոփ, խ. կ։
քարակոփել, ս։
քարակոփիլ, ա։
քարակոփութիւն, ՛ւ։
քարակուռ, խ։
քարալեռ, խ։
քարամբ, խ։
քարամբել, ս։
քարամբիլ, ա։
քարամբութիւն, ՛ւ։
քարանձաւ, խ։
քարանձաւեայ, խ։
քարանձաւեցի, ն։
քարանձաւիկ, ն։
քարանձաւք, խ։
քարանձաւք, ն։
քարանձաւք, ն։
քարանձաւք, ն

բաժարան, ն. 274
բաժակ, ||մ. 181
բաղամիճ, ած. ն. ա:
բաղանց, ած:
բաղարջ, ած. 9
բաղդատել, ա:
բաղդատութիւն, ած. 117
բաղձանք, ած. 261
բաղնիք, ն, 267
բաղնիկ, ած:
բանակ, ած:
բաննել. ա. 403
բաննութիւն. ած:
բանբուշ, ա. 16
բանդ, ն:
բանտել, ա:
բանջար. 36
բառ, ած:
բառ, 256
բառաստ. ած. ն. 261
բառասել. ա. 442
բառնալ, բայ. բայ. ած. ա, ած:
բարդ, ած:
բարդադրութիւն, ած:
բարձել, ա:
բարձր, ած:
բարեաւսուիթ, բարեաւսուիթեան, ած. ա, ած:
բարեգործել, ա. 16
բարեկամ, ն. 12
բարեկենդան, ն. 278
բարեխօսել, ա. 16
բարեպաշտութիւն, ած:
բարեսիրտ, ած:
բարեսէր, ած:
բարեսիրութիւն, ած:
բարեսցէ, ած:
բարեւ, ած:
բարձ, ած:
բարձակ, ած:
բարձակալ, ած:
բարձակալութիւն, ած:
բարձակապ, ած:
բարձակապել, ա:
բարձակապութիւն, ած:
բարձակապուհի, ած:
բարձակապուհիանալ, ած:
բարձակապուհիացուցանել, ա:
բարձակապուհիութիւն

քանանէրէք • էց, 292
քանանէրինն • էց, 292
քանանէմի • ա, 292
քանանէմիերոդէ • ն, 293
քանանէքեան • 295
քանանէցորք • էց, 292
քանանէհինդ • էց, 292
քանանէլէց • էց, 192
քանանէօմէն • 292
քանանէուէթ • էց, 292
քանոտ, խ։
քանոս, ն։
քանոսել, ս • է։
քոռ, ն • 11
քաոսմնել, մ • 18
քաոսմնիլ, ա։
Վ.քոյ, խ։
քրիչական, ն • 276
քրէթմնջել, ս • է • 412
քրէթմնջիւն, ջեան, ջենք։
քրէթմնջանք, կամ քրէթմնջանք, ջանայ, ջանօք։
քրիստոսափոր • խ • 253
քրիստոս • խ։
քրիստոսաբանդ • խ։
քրիստոսեանք • էանց, 283
քրիստոսօրհոյ • խ։
քրձազգած, խ։
քրձազգեաց, գեղի, էից, ից, ից, օք։
քրձազգեաստ • խ։
քրմապետի, մ։
քրտնաթոր, խ։
քրտնաճին, ճնէ, էից, էց, օք։
քրտնաջան • խ։
քրքմատոյն, ա • ին։
քրքմայան, խ։
քրքում, է, 21
քրօքէ, խ։
քրօքէական • ն։
քրօքէանկար, խ։
Վ.քել, ս։
քրուճանք, անաց։
Վ.ոլոթարինէ, խ։
քօշ, ա • էց։
քօշաղարդ, խ։
քօշաձիւղ, յից, էից, ից, ից, օք։
քօշարկել, ս։
քօշաւորել, ս • 403
քօշել, ս։
քօշէս, ն • ին։
քօշ, խ։

( ) •

( )քար • վ • 25
( )բալ, խ • ն։
( )գնական • ն • 276
( )գնել, ս։
( )գնուիլ • լ։
( )գոստափոս, է, էից, ից, ից, օք։
( )գոստոս • խ • 253
( )գուտ • խ • 9
( )գուտէ • 419
( )գտակար • ն, 267
( )գտել • ս • է • 342
( )գտիլ • ա։
( )գտուիլ • լ։
( )դ, ա։
( )դաղնայ, խ։
( )դային, ա • կ։
( )դաշուտ • ն։
( )դաստար, 261
( )դաստարել • ս • է։
( )դաստարիկ, ն • 12
( )դէր, էից։
( )թ, խ։
( )թագայիլ, ա։
( )թաբան, ն • 274
( )թեվան, ն • 274
( )թեվանիլ, ա։
( )թիլ, ա։
( )թոց, ն • էից։
( )ժանդակ, ն, 267
( )ժանդակել • ս • է։
( )ժանդակուիլ, լ։
( )ժիտ, ն, 269
( )ժուռաքէր, խ • օք։
( )ժուռել, ս։
( )ծանել • ա • 396
( )ծել • ս • 307
( )ծուիլ • լ։
( )ծուն • է։
( )ն • խ • 7
( )նաբարոյ • խ։
( )նադէմ, ն • 12
( )նահար, ն, 267
( )նամարտ, խ։
( )նայոյզ, խ • 9
( )նաքաւտակ, ն։
( )նէ, մ • 18
( )ղ, խ։
( )ղամանեակ, ն • 11
( )ղի, մ • 18
( )ձուռ, ն • 10
( )ն, ‖ 285
( )ն և ( )ն • ‖ մ • 185
( )շ • ‖ 185
( )շարակ, կամ ուշարակ • ն։
( )շինդր, ալ • ն։
( )շնայ, խ։
( )տար • ն • 444

օտարատեմ, ն. 12
օտարազգի. մ.
օտարացն, գին. գինի. գանձ։
օտարական. ն. 276
օտարաձայն, խ։
օտարանալ. ա։
օտարատեսութիւն. 273
օտարացեղ. խ։
օտարացուցանել. ա։
օտարախուռ, ն.
օտարոտի, մ։
Օր. աւուր. 35
օրամուտ, խ. հ։
օրան, ն։
օրացոյց, խ. 9
օրեր, ա։
օրէն. 270
օրբաստօրէ. ‖ մ. 179
օրինադիր, 270
օրինադրել. ա. 397
օրինազանց. խ։
օրինազանցութիւն. հ։
օրինակ. ն։
օրինական, ն. 276
օրինակել. ա. 401
օրինակի աղաւաղ. ‖ շ. 188
օրինակիր, խ. ն. հ։
օրինաւոր. ն։
օրիորդ, ն։
օրհաս, խ։
օրհասական, ն։
օրհնաբան. խ։
օրհնաբանել. ա. 400
օրհնաբանութիւն. հ։
օրհներգու, ն։
օրհներգութիւն. հ։
օրհնել. ա. 403
օրհնութիւն. հ։
օրօրոց. կամ օրոց. ն. 274
Օցտել, ա. 400

Փ.

Փարատ. խ։
Փշուր. հ. շ.

Ի՝ ախտեան ՀԱՅԿԱԶԵՆԱՖԱՆԻ ցանկի բառից վերջացաւ։